BEROSI
CHALDAEI SACER-
DOTIS

Reliquorúmque conſimilis argu-
menti autorum,

De antiquitate Italiæ, ac totius orbis,
Cum F. Ioan. Annij Viterbenſis Theologi
commentatione, & auxeſi, ac verborum
rerúmque memorabilium indice pleniſſimo,

TOMVS PRIOR.

LVGDVNI,
Apud Ioannem Temporalem.

1555.

Annius da Viterbo

IN BEROSVM, ET cæteros eiuſdem Chronicæ Hiſtoriæ autores.

*

Aurea cui doctis data lingua Beroſus Athenis
Antiquæ vindex maximus hiſtoriæ.
Tempore paulatim quo cuncta teruntur edaci
In tenebras tanquam mortuus inciderat.
Dũque viros ſequitur priſcos in naue Charõtis
Iam prope Lethæo flumine merſus erat:
Auxilium niſi forte manus ars illa tuliſſet,
Aeternis ſeruat quæ monumenta typis.
En rediuiuus adeſt è manibus ergo profundis
Et ſecum χρόνικων *agmina multa trahit.*

PRAEFATIO
AETIOLOGICA.

VETVS *eſt canon, A maiori fieri totius denominationẽ, quem ſanè ſecuti quicunque hæc antiquitatum monumẽta concinnarunt: Vniuerſum hoc priſcæ hiſtoriæ, & Chronologiæ uolumen ex multorum ueterum ſcriptis compoſitũ* BEROSI *nomine non temerè inſcripſerunt. Nimirum quia Beroſus ille ab Athenienſibus* χρυσόγλωττος *factus, cæteris omnibus (Moſen excipio) ut ætate ſuperior, authoritate maior, & hiſtoria amplior, ſic ueritate probatus magis, & fide certior, dignus eſt uiſus, abs quo tota hæc ueteris hiſtoriæ ſeries denominationem acciperet. Quî factum eſt igitur (obijciet quiſpiam) ut in ea authorum ſerie Archilochus primũ lo-*

cum teneat, Xenophon ſecundum, poſt eos uerò tandem Beroſus ſequatur tertius, quem primum pro dignitate, uetuſtate, & titulo poſitum eſſe oportuit? Equidem quo conſilio Annius Viterbenſis horum commẽtator ſcriptorum, atque (ut uidetur) diſpoſitor huiuſmodi τὸ ὕστερον πρότερον fecerit, certum non habeo. Coniicere tamen licet eum prudenter perſpexiſſe Aſſyriam Beroſi hiſtoriã uix ut teſtatam accipi, aut ut certam percipi à quoquam poſſe: citra exactam collationem temporum (de quibus Archilochus) & accuratam diſtinctionem æquiuocorum nominum, de quibus Xenophon ſcripſit. Quapropter huius quidem ὁμωνυμίαν, illius uerò χρονολογίαν, quaſi quandam ad Beroſi antiquitates ſine offenſa, & confuſione legendas paraſceuen, commodè (opinor) cenſuit Annius præponendam. Cæteri deinde tẽporis quo uixerũt, & rerũ de quibus ſcripſerũt ordine cõſequuntur.

QVAE IN HOC TOMO, IOAN. ANNII

COMMENTARIIS *illuſtrata, conti-nentur.*

*

ARchilochi de temporibus Epitome Lib.I. Fol.1
Xenophontis de Aequiuocis. Lib.I. 10
Beroſi Babylonici de Antiquitatibus Italiæ ac totius orbis Lib.v. 53
Manethonis Aegyptij ſupplementa ad Beroſum Lib.1. 317
Metaſthenis Perſæ, de iudicio temporum, & Annalibus Perſarum Lib.1. 359
Philonis Hebræi de tẽporibus Lib.11. 372
Ioannis Annij De primis temporibus, & quatuor ac viginti regibus Hiſpaniæ, & eius antiquitate Lib.1. 437
Eiuſdem de Antiquitate & rebus Etruriæ Lib.1. 466

AD FERDINANDVM EIVSQVE CONSORTEM ELISABETHAM CHRIſtianiſsimos Hiſpaniæ Reges, F. Ioannis Annij Viterbenſis, in Commentaria Antiquitatum Italiæ ac totius orbis,

PRAEFATIO.

QVibus efferendi ſunt laudibus reges ac principes, quibus mundus iuſtè diſponitur, glorioſiſſimi ſimul & Chriſtianiſsimi, atq; Hiſpaniarum catholici principes Ferdinande & Eliſabeth, hinc vel maximè patet, qùòd cum diuina hiſtoria damnet eos, qui incommunicabile nomen tribuerunt lignis & lapidibus, vocãtes eos deos, tamen ſolis principibus id cõmunicari non modo paſſa eſt, ſed etiam ipſa cum hominibus & gentibus appellatione ſua confirmauit, ſæpiſsimè

piſsimè deos, duces & iudices vocans. Nam Exodi VII. Moyſen, Deum nominauit, dicens: Ego te dedi Deũ Pharaoni. Et Exodi item XXII. Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. Et item alibi Diis non detrahes, & principem populi tui, ne maledicas. Et item in pſalmo: Principes populorum cõgregati ſunt cum deo Abraham: quoniam dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt. Et in alio pſalmo ad principes prauos: Deus, inquit, ſtetit in conſilio deorum: in medio autem deos ita diiudicat. Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorũ ſumitis? Et paulò pòſt: Ego dixi Dij eſtis: & filij excelſi omnes. Qua certè appellatione dignati fuerunt, quòd ſolis ipſis (quod ad deũ ſpectat) ius regendi atq; iudicandi loca, prouincias, & regna, & imperia tributũ eſt. Vnde & aurea ætate quæ (teſte Ouidio) cœpit principio generis humani, cum nulla eſſet idololatria, principes iuſtos appellabant deos & numina. Quod teſtatur Ianus apud Ouidiũ in primo de Faſtis, dicens:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
Eſſet, & humanis numina mixta locis.

Eoſdem vocat iuſtos dicens infra:

Proq; metu populum, ſine vi pudor ipſe regebat.
Nullus erat iuſtis, reddere iura labor.

Quod ſi ita eſt, quia ita eſt, quod iuſtos prin
cipes Deus vult deos dici per communionẽ
nominis, non per eſſentiam, conſequẽs ne-
ceſſariò eſt, vt in communione nominis,
cõmunes ſimul perfectiones, & quæ omnes
in nomine deitatis laudes perfectionum &
qualitatum continentur, homini iuſto tri-
buantur. Tot igitur virtutum laudibus iu-
ſtus princeps, procul mendacio atq; adula-
tione poteſt efferri, quot cum dei nomine
iuſto cõgruere poſſunt: vt eum deum, iuſtũ,
prudentem, fortem, inuictũ, temperatum,
caſtũ, humilem, pudicum, veracem, mitem,
pium in Deum, in homines ſubditos, ſolli-
citum, legiſlatorẽ, perturbatorem ſcelera-
torum: amatorem, & præmiatorẽ bonorũ.
Quòd ſi quibus ætate noſtra ex principi-
bus meritò à Deo nomen illud cõmunica-
tum eſt, quibus vtique iuſtius tributũ eſt, vt
ſint dij & numina in terra degentes, quàm
chriſtianiſsimis ſimul & glorioſiſsimis Hi-
ſpaniarũ principibus Ferdinando & Eliſa-
beth, qui animo diuino atque inuicto for-
mati, breui tempore effecerũt, quod octin-
gentis fermè annis maiores eorũ attẽtan-
tes fruſtrà eniſi fuerunt? Hi enim ſoli tene-
bras à luce diuiſerunt, tyrannos Hiſpania-
rum & Geryones, tanquã ſemen Herculeũ
magna vi atq; fortitudine ſuſtulerunt, la-
trocin

trocinantes deleuerunt, impios hæreticos tota Hiſpania pepulerunt, Mauros crucis inimicos illo potentiſsimo regno Bætico ſpoliauerunt, ad temperantiam ac religionem & caſtimoniam quoque omnes iam lapſas relligiones reduxerunt: etiam (vt vnico verbo omnes laudes eorũ colligam) quicquid fortitudinis, victoriæ, caſtitatis, comitatis, prudentiæ, pudicitiæ, pietatis, ſolicitudinis prædicatur in Moyſe duce legiſlatore, & Dauid, atque ſanctis priſcis ducibus, hoc totum noſtra ætate principes Chriſtianiſsimi Hiſpaniarum, à Deo fuerunt iure aſſecuti. Nec ea ſunt in abſcondito, quæ iam totus vna voce perſonat orbis, quod Hiſpania ferox, pridem impiis & barbaris mixta, ad humanitatem & mores mutata eſt. Boni afficiuntur præmio, impiis ſupplicium eſt in promptu. Docent hæc qui Romæ degunt, perchariſsimi familiares ipſis regibus Reuerendiſs. D. Bernard. Caruaial, Cardinalis ſanctæ Crucis: & eorũ Orator illuſtris D. Garſias Laſſus. Nam alter inter Cardinales, vt inter ſtellas luna minores, fulget doctrina, vita, literis, moribus, pietate. Alter verò etiam literatis ſemper immixtus, & iuſtis atque religioſis, tam moratus eſt, vt eum veluti alterum Catonem venerentur: tam iuſtus &

plenus caſtimoniæ atque religionis, vt vndique in ſe omnium animos ſimul & oculos conuertat. Non igitur mirum ſi tales ſeruitores, atque enutriti regia domo tales principes habent, qui vniuerſum orbem illuminant, & veluti dij, ac vera numina, ſint & dicantur. Quales domini (inquit Chryſoſtomus) tales & ſerui. Quã ob rem ipſe incognitis facie principibus Chriſtianiſsimis, virtute verò toti orbi notiſsimis, dicaui opera mea antiquitatum: non quòd iam ſenex Theologiam profeſſus his ſtudeam, ſed quòd è ſepulchris & infernis fuſcinis abſconſa, & primum è latebris educta, & in lucem prodita, eo tempore quo Bæticæ regno potiti eſtis, iure Bæticis victoribus regibus primum dicata ſunt. Donum quidem minimum ex parte mei offerentis, ſed maximum ex parte authorũ, & eos ſuſcipientium principum, quos Chriſtianiſsimos Deus ſublimis & altiſsimus indies fœliciores, & altiores efficiat: ad fœlicem ſtatum Chriſtianorum & eccleſiæ ſanctæ Dei.

Amen.

*

F. IOANNIS ANNII VITERBENSIS

ORDINIS PRAEDICATORUM, *Theologiæ profeſſoris, antiquitatum Italiæ ac totius orbis*

LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO.

THEOLOGI officium eſt, rerum veritatem, præcipuè quæ ad res diuinas ſpectat, & ad eas perducit, perquirere, inuenire, firmare, aperire, atq; pro viribus elucidare, docere, ac tradere. Nec deeſſe illũ decet virtuti diuinæ, pietati, quæ non modo in Deũ, verùm etiam in patrem ac patriam diffunditur, inter quæ amor, & æternitas rerum geſtarum, & antiquitas, ac ſplendor eius, & defenſio, tum armis, tum ſcriptis enumerã tur. Hæc ego in his meis ſcriptis: pro patria & Italia, imo & Europa tota profiteor. Ornatum verò & elegantiã non profiteor, ſed ſolam & nudã veritatẽ. Quare cuilibet cedo, in copia & ornatu dicendi. At in inuẽta veritate, illis ſolis palmã cõcedo, & eos cenſores ſequar, qui cõtra me produxerint nõ

tantum

tantùm vt blaterones & verboſi verba, ſed potiores authores, & certiora argumenta. Qui verò infimiora his argumenta, aut iuniores authores obiecerint, vtique eadem facilitate contemnentur, qua proferent. Hæc enim mea opera iudices æquos & eru ditos cenſores, non verboſos deſiderant. Si quis verò in his legerit quæ illum offendant, ante bene examinet quàm iudicet. At ſi quis obiicere cupit, non expectet id agere cum mortuus fuero, quia tunc cum laruis & vmbris pugnabit, quod eſt timidi ſimul & ignorantis atque inuidi officium. Me viuente obiiciat, & ilico reſponſiones referet. Ordo autem librorũ erit Pliniano more, vt in hoc primo libro, omnium librorũ ſequentium titulos, & capitula, & authores prænotem, & inde ſingulos libros ſingulariter digeram.

SVMMATIM HAEC INSVNT LIBRIS *ſingulis.*

PRimo, præfatio operis ad Chriſtianiſsimos Hiſpaniarũ reges Ferdinãdũ & Eliſabethã. Item authorũ nomina, ex quibus deſumpſit ea quę perſequit᷑ libris ſeptẽdecim.

Secundo, cõmentaria in epitomen Archilochi de temporibus.

Tertio, cõmentaria in æquiuoca Xenophontis.

Quarto, commentaria in quinq; libros Beroſi Chaldaici de antiquitatibus Italiæ, ac totius orbis.

Quinto, cõmentaria in Manethonis Aegyptij ſupplementa ad Beroſum.

Sexto, commentaria ſuper Metaſthenẽ Perſam, de iudicio temporum, & annalibus Perſarum.

Septimo, commentaria ſuper Philonem Hebræum de temporibus.

Octauo, de primis tẽporibus, & quatuor ac viginti regibus Hiſpaniæ, & eius antiquitate.

Nono, de antiquitate & rebus Ethrurię.

Decimo, cõmentaria ſuper Q. Fabium Pictorem, de aureo ſeculo, & origine vrbis Romæ.

Vndec

Vndecimo, commentaria in Myrſilum Lesbium de origine Italiæ, ac Turrheniæ.

Duodecimo, commentaria ſuper duodeuiginti fragmenta M. Caronis de Originibus.

Decimotertio, commentaria ſuper Itinerarium Antonini Pij Cæſ. Auguſti.

Decimoquarto, commentaria ſuper C. Semproniũ, de Chronographia ſiue deſcriptione Italiæ, & eius origine.

Decimoquinto, commentaria in Vertumnianam Propertij.

Decimoſexto, de Etruſca ſimul & Italica Chronographia.

Decimoſeptimo, quæſtiones quadraginta de Thuſcia.

SECVNDI LIBRI COMMENTARIA SVPER ARchilochi *Epitomen de temporibus.*

QVòd de temporibus Homeri poëtæ notatis ab Euſebio, ſolus Archilochus præualet.

Quòd ducentis quinquaginta fermè annis ante Ninum fuit priſca inundatio, poſt quam homines viuebant auream vitam.

Quòd

Quòd auus Nini Saturnus cœpit regnare anno primo & trigeſimo ſupra centum poſt primũ diluuiũ: & regnauit annis LVI.

Quòd Belus Iuppiter regnanit annis LXII.

Quòd Ninus regnauit annis. LII. Semiramis XLII.

Quòd à primo anno Nini ad ortũ Deucalionis ſupputantur anni cdccLI. à priſca verò inundatione ſeptingẽti. Ab huius Deucalionis ortu ad conditã Troiam colliguntur anni CXXVIII. ſed à priſca inundatione octo & viginti ſupra octingentos.

Quòd Troia ſtetit paulominus trecẽtis annis ſub regibus ſex. Dardano, Erichthonio. Troië, Ilo, Laomedonte, Priamo.

Quòd per quingentos annos poſt captiuitatem Troie floruerunt octo Homeri. Et de ſingulorum patria, arte atque tempore: Et quòd Græci eiſdem literis vſi ſunt quibus & antiquiores ſe Celtæ ſiue Galli.

Ex *authoribus*.

Diodoro, Ioſepho, Solino, Maſea Phœnice, Pindaro, Antimacho, Nicandro, Ariſtarcho, Dionyſio Thracio, Ariſtotele, Simonide, Socrate, Eratoſthene, Philochóro, Apollodoro, Xenophonte, Iulio Cæſare.

F. IOANNIS ANNII TERTII LIBRI COMMENTARIA SVPER *Aequiuoca Xenophontis.*

QVód Saturnus, Ioues, Hercules, Cæli, Veſtæ, Rheæ, Iunones, nomina ſunt dignitatum ad ſe inuicem relata, ſimus & ad vnum primum analogũ, quia plures ſic dicti fuerunt & Cæſares.

Quód qui fuit vni genti Saturnus, alteri fuit Iuppiter, vt Belus Priſcus. Et qui vni fuit Hercules, alteri Iuppiter fuit, vt Aſſyrius filius Beli.

Quód Aſſyrius fuit proprium nomen, & Ninus cognomen.

Quód Aſſyrius fuit Babyloniis Hercules, & Aſſyriis Ninus, id eſt, Iuppiter.

Quód Phoronei fuerũt duo. Antiquiſsimus rex Græciç tempore Nini, & iunior filius Inachi rex Argiuorum.

Quód apud diuerſos diuerſimode accipitur ætas, & annus.

Cur Græci nihil compertũ habent ante Ninum, ſed à Nino incipiunt.

Cur Xenophõ dicit literas Græcis fuiſſe ab Aegyptiis, cum à Cadmo illatas Græciç alij tradant.

Cur Græca hiſtoria de temporibus ante

primam

primam Olympiadem eſt incerta & inconſtans.

Quomodo intelligãtur ſex milia annorum Ibericæ literaturæ ante Strabonem.

Quòd ab Ogyge priſco ad Ninum fuerunt anni nouem & quadraginta ſupra ducentos.

Quòd Olympus eſt nomen ęquiuocum.

Quòd Homeri fuere plures.

Quòd Nini fuere plures.

Quòd Ogyges fuere plures.

Quo pacto Etruſci ſacrabant Olympũ, quẽ Romani foſſam & pomœriũ vocabant.

Quòd Galli galera & galea ab inundatione nominis originem habent.

Quòd inundationes fuerunt quinque, quarum prima præceſsit Ninum ſub Ogyge Priſco annis CCXLIX. Vltima fuit ſub Aegyptio Proteo.

Quòd Protei, id eſt, Vertumni fuerunt plures.

Quòd vt Iano principia rerum, ita & Vertumno media & fines erant dicati, vt ea bene verteret.

Quòd primo Vertumno Iano conſenſu totius orbis, ſtatuæ, aræ, ac templa dicata fuerunt.

Quòd Cadmi fuere ſex, & penultimus dicitur è Phœnicia literas attuliſſe non

Phœnicas, ſed Galatis & Mœonibus perſimiles, quas vltimus Homerus emendauit.

Quòd Ioppe fuit conditum ante diluuium, & cur Semiramis & Babylonij dicti ſunt columba.

Quòd Titanes Aegypti & Phœnices paulò pòſt primum diluuium Titanas vrbes Tetrapoles in Aegypto & Phœnicia Paleſtina condiderunt.

Aſſyriorum & Phœnicum Tetrapolis prima & Academia vbi fuerit, & quàm turpiter Hebræi & frater de Lira aberrent in nomine Arbano Tetrapoli.

Quòd omnis vrbs regia antiquitus cõdebatur arbana, id eſt, quadrata, ſiue tetrapolis, vt Babylonia, Niniue, Arbea, Hieroſolyma, Samothracia, Syracuſæ, Roma, Etruria.

Ex *authoribus*.

Seruio, Lactantio, Euſebio, Diodoro, Ariſtotele phyſico, Ariſtotele hiſtorico, Moyſe, Plinio, Antiocho Syracuſano, Dionyſio Halicarnaſſeo, Archilocho, Ioſepho, Beroſo, Strabone, Metaſthene, Pomponio Mela, Plutarcho, Ouidio, Varrone, Tibullo, Catone, Solino, Maſea, Manethone, Iuuenale, Herodoto, Lucano, Macrobio, Horatio, Trogo, & Iuſtino.

QVARTI LIBRI COMMENTARIA SVPER QVINque libros antiquitatum Beroſi.

IN PROOEMIO.

QVòd Beroſus floruit circa tempora Alexandri Magni, qui patria Babylonicus, dignitate Chaldæus, ſcripſit hunc librum Athenienſibus, ad emendandos antiquitatum complurimos errores.

In primo libro.

Quòd inter quinque diluuia primum ante Ninum dicitur Antonomaſtice inundatio terrarum, ante quod Chaldæi tradunt præceſsiſſe literas, artes, & homines, annis mille ſexcentis quinquaginta & amplius.

Quòd diſciplina Græca comparatione Chaldaicæ, tota eſt fabuloſitas, & per totam vitam errare compellit, Et vaticinium Catonis.

Quòd diluuium primum, ſcelera hominum ſimul & aſtrorum curſus prouocauerunt.

Quæ fuit prima vrbs in orbe ante primum diluuium.

Vbi ſit vrbs à Moyſe dicta Edem, à Græcis paradiſus.

Quid Phœnices & Aegyptij,& Chaldæi tradant de Priſco diluuio. Et quòd cum Moyſe concordant nominando Noam, & filios eius & Arcam , & locum & tempus. Et quòd Noam vocauerunt Ogygem,à loco Phœniciæ Paleſtinæ,vbi eſt prima Phœnicum metropolis Arbea, quæ & Hebron.

In ſecundo libro.

Quòd genus humanũ ſaluatũ fuit & reparatu in Priſca Scythia Saga,circa Araxẽ fluuium, in Armenia maiore. Et vnde ibi vrbs prima dicitur Saga Albina.

Quòd Noam dixerũt ſatorem deorũ & hominũ,chaos & ſemen mundi. Et vxorem eius Tyteam cognominauerunt terram.

Genealogia & theogonia omniũ principũ,& regum antiquorũ in tabulas redacta.

Quòd quidã delirant in exponendo numerum ducum coloniarũ poſitum à Moyſe Geneſis decimo capitulo.

De Tuyſcone Germanorum fundatore.

De Araxa Priſca.

De XVII. Titanibus Aegyptiis,filiis Iani ſiue Noæ ac Terræ vxoris.Et mendaciis Græcorum. Et qui fuerunt primi quatuor dij maiores.

De Oſiri.

De Brygo,Meſa,& Thyno.

De

De Phaëtonte, Cydno, Lygure, Eridano.

De Sabace.

De Sypo & filia eius Tyle cognomine Cybele.

De Hercule Aegyptio, & quinquaginta Toſpiadibus, & mendaciis Græcorum. Et ſimiliter de Geryonibus.

In tertio libro.

Quòd natura & deus affuit in celeri multiplicatione generis humani poſt diluuiũ.

Quòd antequam colonias per orbẽ mitteret Noa, docuit duces coloniarũ theologiam, ritus ſacros, à quibus Saga dictus. Docuit phyſicam & modos viuendi.

Quòd ſacerdotes inſtituit notarios & diſciplinarum doctores.

Quòd docuit Aſtronomiam, ob quam illi dicauerunt vrbes, & cognominauerunt Cælum & Solem: vnde Saturnus Aegyptius Cameſes dictus eſt filius Cæli & Solis. Ob eandem cauſam exiſtimauerũt Noam mortuum, conuerſum in animam motricem cœli, & ius vertendi cardines omne penes eum eſſe. Et vt gentes inſculpunt Ianum cum curru ſolis, ſceptro, & clauibus.

Quòd Titheam vxorem Noæ vocauerunt Veſtam & Terram, & Cur.

Quod docuit agriculturam & vinũ con-

ficere, à quo illum Ianum, id eſt, viniferum cognominauerunt.

Quòd filius eius Cam ſtudebat impietati & impudicitiæ, & patrem magicè caſtrauit, & ob id dictus fuit Cameſes, id eſt Cam infamis.

In quarto libro.

Quòd Ianus multiplicato genere humano diuiſit orbem in Aſiam, Aphricam, Europam, conſtituens ſingulis partibus ſingulos monarchas tres priores filios ſuos.

Quòd anno CXXXI. à priſco diluuio condita eſt Babylonia.

De coloniis miſsis in Aegyptum, Libyam, Cyrenem. Numidiam & Aphricam, principe Cameſe Saturno Aegyptiorum.

De coloniis miſsis in Aſiam orientalem Indiam, & Arabiam fœlicem, deſertam, & Petreiam, & Phœniciam, & ducibus eorum.

De coloniis miſsis in Europam, in Germaniam quidem & Sarmatiam principe Tuyſcone. Et aliis, in alia loca.

Quòd Ianus docuit eos metropolim ſolam Turſitam fundare, & habitate in cryptis tuguriis & antris.

IN

In quinto Libro.

Quòd anno cxxxi.à diluuio, Nimbrotus Saturnus Chaldæorum condidit Babyloniam.

Quòd ſub eo Comerus coluit Thuſciã, Tubal Hiſpaniam, Hic Taraconfuit cognomine. Galliam fundauit Samotheus cognomine Dis,& Tuyſcon fundauit Germanos. Gog Arabiam fœlicem,Meſa autem Vallachiam,Illyrim,& Dalmatiam. Ianus condidit Hircanos,& de eius profectione.

De conditione Maſſagetarum, Medorum, Perſarum, Aſſyriorum, Magogorũ, &Anameonum ſiue Mœonum.

De ſecundo rege Babyloniæ Ioue Belo.

Sub eo Comerus in Thuſcia tuguria in Veias conuertit,& Cluſium poſuit.Tyras fundato Tyro etiã Thraces fundauit.Ianus ponit Colonias in Arabia fœlice.Cameſes in Italiam venit.Ianus ab Arabia in Numidiam conceſsit ad Tritonem.Araxa omnem Scythiã coloniis replet.Belus circa obitum excogitauit frangere aureũ ſeculũ,& contra Sabatiũ Caſpium,id eſt,Saturnũ Sagam parauit arma,ſed ante obiit, quã moueret.Succedit Tritoni in Libya Hammon filius,cui Cameſes locauit coniugem Rheã ſibi ſororem. Hammon clam

Rhea ex Almanthea nympha genuit Dionyſium Libycum.

De tertio rege Aſſyriorum Nino.

Quòd hic primus militiam inſtituit,& decem fermè annis nouiſsimis aureũ ſeculum in argenteũ cœpit conuertere,ſub quo à Caſpiis in põtum fugit Saturnus.Sub eo Tuyſcon Germanos.Samothes verò Gallos,& Tubal Hiſpanos,formãt literis,carminibus & legibus,& Cameſes corrumpere nititur Tuſcos.

Quòd ob ſtuprum Amalthæ lis primũ orta inter Hammonem & Rheã.Rhea ad Cameſem venit & vtriq; cõtra Hammonẽ mouentes,Libya potiti ſunt,pulſo Hãmone,Ianus ab Aphrica in Hiſpaniã colonias tranſportauit,vbi duabus vrbibus fundatis in Thuſciámq; veniens,tertio anno Cameſem ab Italia diſcedere iuſsit.Et filiam ſuã Cranam faſcibus inſignitã Aboriginibus creauit Helernã,ipſe Vetuloniæ docebat, atq; iura dicebat & reddebat.Vbi Cameſes ab Italia in Siciliam diſceſsit,& Hammonem in Libya ſuperauit,Oſiridem ex ſorore Rhea genuit.Dionyſius eum ſibi in filium adoptauit cum Minerua apud Tritonidem,deuictis Saturno & Rhea,& Oſiridem Aegypto præfecit.

Quæ fuerint quę Ianus Thuſcos edocuit.

Quòd

Quòd vltimis annis Nini ſecundi reges fuerunt, Iberus quidem apud Hiſpanos, & Magus apud Gallos.

De Semiramide quarta regina Aſſyriorum.

Quòd ſub ea nata eſt ex Cameſe ac Rhea Iſis ſoror & cõiunx Oſiridis, & Saturnus ad Ianum veniens Latio prępoſitus fuit. Apud Germanos regnat ſecundus rex Mannus.

Quòd Veſta Thuſcis virginibus ſacrum ignem credidit.

Quòd Saturnus Sabatius cum Iano regnat, & Sabum filium Sabinis præficiens in Thuſcia moritur, vbi ab eo Sabbatia dicitur.

Quòd tertius rex Hiſpanię Iubalda fuit.

De quinto rege Aſſyriorum Niniade.

Sub eo Ianus in Thuſcia obiens, Larthē reliquit filiũ Razenũ à quo Thuſci Razeni. Oſiris cũ ſorore Iſide fruges & aratrum inueniunt. Iano templum, & cognomen diuinum Dei Vertumni ſtatuunt.

Quòd apud Gallos regnat Sarron.

De ſexto Aſſyriorum rege Ario.

Quòd paulò ante Cameſem in Bactriis obtruncatũ, in Italia Razenus ſorori Cranę lucum & parentalia ſacrat iuxta Tyberim Ianiculum.

Quòd apud Libyam regnat Hiarbas, à quo Hiarbæ, apud Hiſpanos Brygus, vnde

Phrigij. Apud Italos Aruns filius Razeni.

De VII. *Aſſyriorum rege Aralio.*

Quòd ſub hoc rege Amazones in Libya vicerunt Hiarbã. Apud Germanos regnauit Herminon, Apud Celtas Bardus.

Quòd ex Armenia Peruſinæ & Auſones coloniæ venerunt ad Aruntem Larthem, híſq; loca aſsignata, & ſimiliter Phaëtonti Libyco & Lyguribus. In Italia regnat Tages Larthes aruſpex, & in tribus locis arſit Italia, in Hiſtria, Cymea, & Veſuuia quæ loca Aramei Palenſianas, & Græci Phlegræas dixerunt.

De VIII. *rege Aſſyriorum Baleo Xerxe.*

Quòd ſub hoc apud Hiſpanos regnat Targus, apud Germanos Marſus, apud Lygures Lygure filio dimiſſo Phaëton in Aethiopiam regreditur.

De IX. *Aſſyriorum rege Armatrite.*

Quòd ſub eo apud Hiſpanos regnauit Betus, apud Ianigenas Larthes Sicanus, qui templo Terræ, id eſt, Veſtæ dicato eam cognominauit Horchiam, & de Colonis accolis Padi.

Quòd Geryo aſſumpſit in Hiſpania tyrannidem primus, & Bardus iunior regnat apud Gallos.

De

De x. Aſſyriorum rege Bel Ocho.

Quòd ſub eo apud Germanos regnat Gambriuius, apud Emathios Macedo filius Oſiris: apud Hiſpanos trigemini Geryones.

Quòd Itali oppreſsi à gygantibus euocauerũt Oſiridem tunc agentem in vicinis Italiæ fontibus Iſtri: qui potitus Italia illã x. annis cõpoſuit, & à ſuo cognomento Api Apeninam, id eſt, Taurinam cognominauit & diſceſsit relictis nepotibus ſuis Leſtrygone Larthe Italię, & Phorco rege maritimo. Apud Gallos regnauit Lucus, & Attica ingens inundatio obtigit ſub Ogyge iuniore Attico.

De xi. Aſſyriorum rege Baleo iuniore.

Quòd ſub hoc Phorcus Veios Etruſcos primos colonos in Sardiniã tranſportauit, à quibus Veij Sardiniani natione Thuſci.

Quòd Oſiris de toto orbe bene meritus à fratre perimitur in Aegypto, conſciis gigantibus in toto orbe, etiam ipſo Leſtrygone. Quos omnes filius Oſiridis Hercules Aegyptius bello inducto ſuſtulit, & in Italia deletis Leſtrygonibus xxx. annis regnauit, multíſque beneficiis Italiæ impenſis rediit in Hiſpanias, quas ante à Geryonibus liberauerat, & Hiſpalum illis regem præfecerat.

De

De XII. *Aſſyriorum rege Altada.*

Quòd ſub eo Hercules reliquit Vetuloniæ regem filium ſuũ Tuſſum,à quo portio Paratuſſa,id eſt,coronata Tuſca.Apud Gallos regnat filius eiuſdem Herculis Galatheus:à quo Galli,Galathę.Apud Germanos Vandalus:à quo Vandali. Hercule in Hiſpania mortuo,Hiſpani templũ & vrbes dicant,& Thuſcus filius eius in Etruria primus militiam incantare more paterno docet.

De XIII. *Aſſyriorum rege Mamito.*

Quòd ſub hoc regnauit Larthes Etrurię Alteus Thuſci filius in Italia:& Heſperus in Hiſpania,& Narbon in Italia,& Teutanes in Germania.

De XIIII. *Aſſyriorum rege Macaleo.*

Quòd Italus Atlas pulſo fratre Heſpero in Italiam,regnauit in Hiſpania.Inde ab Hiſpaniis in Siciliam,& ab ea in Tyberim veniens,relicto in Hiſpania rege Sicoro,tandem coniugio electræ factus gener Coriti,regnauit Larthes Italiæ in Vetulonia.ApudGallos regnat Lugdus.Apud Germanos Alemannus Hercules.

Quòd Italus regnans in Vetulonia,filiam ſuam Romam primam ſubregulam in Latio condidit,à qua Latini reguli cœperunt.

De

De xv. Aſſyriorum rege Sphero.

Quòd ſub hoc ortus eſt Deucaliõ. Apud Italos Larthes Etruriæ fuit Morges filius Itali, & cognatus Coriti, & poſt eum Coritus fit Larthes. Apud Hiſpanos regnat Sicanus paulò pòſt obitum Spheri.

De xvi. rege Aſſyriorum Mamelo.

Quòd ſub hoc fuit apud Latinos Romaneſſus filius Romæ ſecundus ſubregulus & primus Saturnus indigena Latij, & Sicanus regnat apud Hiſpanos: apud Gallos Beligius.

Quòd eodem anno cœperunt regnare & totidem annis, Cecrops primus apud Athenas, & Iaſius in Etruſca Turrena ſede patris Coriti, & quòd in eius nuptiis affuit Iſis quæ vixit annis ſexcentis vnica inter fœminas.

De xvii. Aſſyriorum rege Spareto.

Sub huius anno quarto propriè cœperũt Cecrops & Iaſius, & aliquanto poſt apud Hiſpanos Siceleus.

Quòd magi cum Hebræis de magica contemnentes ſubmerſi ſunt mari rubro ſubſequente rege.

Quòd diluuium Theſſalicum ſub Deucalione, & incendium ſub Phaëtonte iuniore accidit.

Quòd

Quòd lis prima inteſtina in Etruria orta eſt,inter Iaſium & dardanum.

De XVIII. Aſſyriorum rege Aſcatade.

Sub hoc regnauit apud Hiſpanos Luſus,apud Gallos Allobrox.

Quòd Romaneſſus primus Latinorum Saturnus ſacratur,& ſucceſsit illi filius eius Picus Priſcus.Dardanus dolo peremit Iaſium & fugit in Samothraciam,& ſucceſsit Larthes Etruriæ Ban.

Quòd poſt in Phrygiam & Mœoniā veniens Dardanus ad patrem Turrheni Atū, donatus eſt agro Phrygię vbi cōdidit Dardaniam.Turrhenus econtrà in Etruriam adnauigans,à Bante & Cybele atque Etruſcis comi hoſpitio ſuſceptus, & ciuilitate Turrenæ donatus fuit.

Ex authoribus cunctis ut in præcedentibus libris.

QVINTI LIBRI COMMENTARIA SVPER

Manethonis ſupplementum pro Beroſo.

QVòd ſicut Beroſus per Aſſyriorum reges enarrauit aliorū antiquitates, ita eaſdē proſequitur Manethō Aegyptius per reges & Dynaſtias ſuorū Aegyptiorū.

Quòd

Quòd Manethon vitio ſcriptorũ inuenitur in aliquot annis mendoſus.

De Aegypto fratre Danai à quo Aegyptus vrbs Titanũ & ꝓuincia nomẽ accepit.

Quòd ſub eo Dardanus Dardaniã cõdidit,& quod de temporibus regũ Troianorũ veracius ſcripſit Archilochus quàm Manethon,Et Euſebius eum ſecutus.Sub eodẽ Aegypto Thurrenus fuit Larthes Etruriæ,& Romus rex Galliæ,in Latio Faunus Priſcus. Et anno LXVII. eiuſdem Aegypti item in Latio Annus Faunigena.

De Menophi ſucceſſore Aegypti.

Quòd ſub hoc apud Gallos regnauit Paris:& in Etruria Tarchon primus.Et apud Hiſpanos Teſta,& nouiſsimis annis Menophis,in Etruria Abas,& eiuſdem nominis Abas apud Argos.

De Dynaſtia poſt Menophim quæ durauit annis CXCIIII.

Quòd ſub hac Dynaſtia regnauerunt in Etruria Vei bonus Vetuloniẽſis.Itẽ Oſcus, Tarchon ſecũdus,Tyberinus, Mezentius, & Tarchon tertius. Apud Gallos ſub eadem Dynaſtia regnauerũt,Lemannus, Olbius,Galatheus iunior, Nannes, Remus. Apud verò Hiſpanos ſub eadem Dynaſtia regnauerunt Romus,Palatuus.In Latio reguli fuerunt Mars cognomine Ianus

nus iunior, Cæculus cognomine Saturnus iunior, Picus iunior, Faunus iunior, Latinus, Aeneas.

De Dynaſtia Diapolitanorum, quæ durauit annis CLXXVII.

Quòd in hac Dynaſtia Larthes Etruriæ ac reguli Latij floruerunt. In Etruria quidẽ Ocnus, Pipinus, Nicius, Piſeus, Tuſcus iunior, Annus Felſinus. In Latio verò Aſcanius, Poſthumus, Aeneas Syluius, Latinus iunior, Alba. In Gallia verò Francus.

Tam Manethonis quàm Beroſi *commentaria pendent ex authoribus*

Diodoro, Ariſtotele, Xenophonte, Ouidio, Archilocho, Solino, Lucano, Strabone, Fabio Pictore, Ptolemæo, Plinio, Hieronymo, Sillio, Moyſe, Feſto, Ioſepho, Maſea Phœnice, Vergilio, Seruio, Hieronymo Aegyptio, Horatio, Propertio, Cornelio Tacito, Trogo, Iuſtino.

SEXTI LIBRI COMMENTARIA SVPER METAſthenem *Perſam de iudicijs temporum.*

QVòd ſola vnica, & publica, atq; certiſsima tempora habentur ex Monar

narchiis, quia publica fide ſacerdotũ tunc notariorum digeſta ſunt per ſingulos Monarchiarum reges & annos.

Quòd ante Perſarum & Medorum Monarchiam præceſsit Aſſyria, cuius tempora annos & reges, veraciſsimi Chaldæi ſeruarunt, & Beroſus publica fide tranſſumpſit, & idcirco eum ſolum ſequuntur Perſæ.

Quòd ante Ninum CCXLIX. annis regnauerunt tres reges, Ogyges, Saturnus Babylonicus, Belus Iuppiter. Inde à Nino ad Sardanapalum trigeſimumſextum regem Aſſyriorum, regnatum eſt annis mille ducentis trigintaquatuor.

Quòd quiſque plures aut pauciores annos in Monarchia Aſſyriorum aſſerit, funditus negatur & reiicitur, vt qui publicæ fidei contradicens fabuletur & ſomniet.

Quamobrem ex Græcis reiiciũtur Herodotus, & Cteſias Gnidius, & quiſquis eos ſequitur. Et Euſebius in ſex vltimis annis Sardanapali.

Quòd publica fide Perſarum regnatũ eſt ab Arbace primo vſque ad Alexandri Monarchiam annis CCCXCV.

Quòd Euſebius de temporibus funditus redarguitur Herodotum fabulatorem ſecutus tam in regibus quàm eorum annis, huius Monarchiæ Perſarum, quia pu-

blicæ illius fidei contradicit: quam quia Cteſias Gnidius ſequitur, idcirco ſolus ex Græcis cum Metaſthene chronographo Perſa recipitur. Ob id ſimiliter exploduntur Ioſephus, Aphricanus, Clemens, Tatianus, & alij cōtradicentes publicæ fidei Perſicæ. Iidem reſpuuntur in temporibus Monarchiæ Græcorum & Latinorum, quia publicæ fidei Monarchiarum Græcæ atque Romanæ aduerſantur. Quas quia Euſebius ſequitur, idcirco in vtraq; recipitur.

Ex *authoribus.*

Maſea, Ioſepho, Ouidio, Xenophonte, Solino, Beroſo, Fabio Pictore, Diodoro, Philone, Hebræo, diuinis literis, Petro comeſtore.

SEPTIMI LIBRI COMMENTARIA SVPER *Philonem de temporibus.*

In proœmio quæſtionali.

QVòd quatuor obiectiones cōtra certitudinem Genealogiæ Saluatoris proponunt cum Iuliano apoſtata hæretici.

Quòd differt ſi ſcribas Helyh vel Eli.

Quòd eadem ſunt Helyh, Helyachim, & Ioachim.

Quòd

Quòd quidam magis delirant in ſacris literis, quàm exponant.

In præfatione.

Quòd Chaldæorum traditio ſola peruenit ad Adam, per tempora ante Ninum & diluuium priſcum.

Quòd Ouidius ſecutus eſt Chaldæos de formatione hominis & mundi.

Quòd excepta chaos ipſius æternitate, Moyſes conſentit.

Quòd fermè tot annos enumerat Moyſes à primo diluuio ad Adam, quot teſte Diodoro ponunt Chaldæi de antiquitate diſciplinarum ſuarum.

In prima parte Breuiarij.

Quòd ab Adam vſque ad diluuium fuerunt anni mille ſexcenti quinquagintaſex: A diluuio autem ad Abraham CCXCII. Et ab Abraham ad inchoatum tabernaculum legemq; datam, fuerunt anni quinque & quingenti. Ab hoc verò templo ligneo ad inchoatũ ſub Salomone, colliguntur anni CCCCLXXX.

In ſecunda parte Philonis.

Quòd Dauid decreto ſtatuit, vt nati ex ſe atque Berſabea ſuccederent alter alteri.

Quòd poſteros Salomonicæ ſucceſsionis ad vnum interemit Athalia, ſucceſſores

verò ex Nathan fratre Salomonis percuſſi, excepto vno infante Ioas. Et diſputatio contra delirantes.

De tribus officiis ſoli primogenito propriis, & de zanedrin, id eſt, ſenatu & dictatura Hebraica.

Quare Ioram occidit fratres.

Quòd à templo Salomonis inchoato, vſque ad crematum, ſupputantur anni CCCCLX.

In tertia parte, quæ eſt ſecundus libellus.

Quod propter carceres Ioachin editi ſunt Pſalmi duo, octogeſimusſeptimus, & octogeſimuſoctauus.

Quòd à deſolatione templi ad deliberationem fluxerunt anni LXX.

Quod à ſoluta captiuitate ad Alexandrum Magnum, colliguntur anni CXCI.

Qui fuerunt duces ex domo Dauid à ſoluta captiuitate, vſque ad Iudam Machabæum, & qui ſummi pontifices.

Quando & ſub quibus geſta ſunt, quæ ſunt ſcripta in Iudith & Heſter.

Quod ab Alexandro ad Iudam Machabæum, fluxerunt anni CLIIII.

Quòd à Iuda Machabæo ad Herodem colliguntur anni CXXIX.

Quòd

Quòd Herodes primus alienigenarum tyrannidem aſſumpſit,cuius ſucceſsio durauit à principio regni ſui vſque ad Agripinum & decrepitam ætatem Philonis,annis CXXXIIII.

Quòd falſi fratres nitebantur corrumpere Euangelia,& de genealogia vera Saluatoris.

In vltima parte.

Quòd quæ ſequuntur in Philone alius appoſuit,de authoribus ſequendis vel reiiciendis.

Reſponſiones claræ ad ſupradictas quatuor obiectiones hæreticorum & Iuliani apoſtatæ.

Quòd ſicut angelus Sathanæ ſe transfigurat in angelum lucis, ità falſi apoſtoli transformabant ſe in Apoſtolos Chriſti.

Qui erant qui reſiſtebant Apoſtolo, & quos excommunicauit Apoſtolus nominatim,& quæ dicantur genealogiæ fabuloſæ & quæſtiones legis interminatæ.

Ex *authoribus*.

Ioſepho, Hieronymo, Thoma, Moyſe, Septuaginta interpretibus, Diuinis libris, & gentilibus, Diodoro, Xenophonte, Plinio,Antichyde,Epigene, Beroſo, Critodemo,Macrobio.

OCTAVVS LIBER DE PRIMIS TEMPORIBVS *& quatuor ac viginti regibus primis Hiſpaniæ, & eius antiquitate.*

CAp.I. de priſcis temporibus.
Cap.II. de antiquitate Hiſpaniæ.
Cap.III. de origine Hiſpanicæ gentis.
Cap.IIII. de primo Hiſpaniæ rege Tubale.
Cap.V. de II. rege Hiſpaniæ Ibero.
Cap.VI. de III. rege Hiſpaniarum Iubalda.
Cap.VII. de IIII. rege Hiſpaniæ Brygo.
Cap.VIII. de V. rege Hiſpaniæ Tago.
Cap.IX. de VI. rege Hiſpaniæ Beto.
Cap.X. de VII. rege Hiſpanię Geryone
Cap.XI. de VIII. rege Hiſpaniæ Trigemino Geryone.
Cap.XII. de IX. rege Hiſpaniæ Hiſpalo.
Cap.XIII. de X. rege Hiſpaniæ Hiſpano.
Cap.XIIII. de XI. rege Hiſpaniæ Libyo Hercule.
Cap.XV. de XII. rege Hiſpa. Heſpero.
Cap.XVI. de XIII. rege Hiſpaniæ Atlante Italo.
Cap.XVII. de XIIII. rege Hiſpanię Sicoro.
Cap.XVIII. de XV. rege Hiſpaniæ Sicano.

Cap.xix. de xvi. rege Hiſpaniæ Siceleo.
Cap.xx. de xvii. rege Hiſpaniæ Luſo.
Cap.xxi. de xviii. rege Hiſpaniæ Siculo.
Cap.xxii. de xix. rege Hiſpaniæ Teſta.
Cap.xxiii. de xx. rege Hiſpaniæ Romo.
Cap.xxiiii. de xxi. rege Hiſpaniæ Palatuo.
Cap.xxv. de xxii. rege Hiſpaniæ Cacco.
Cap.xxvi. de xxiii. rege Hiſp. Erythro.
Cap.xxvii. de xxiiii. rege Hiſpaniæ Mellicola.

NONVS LIBER EST DE ANTIQVITATE

& rebus Etruriæ, ſectus in inſtitutiones nouem.

DE nominibus æquiuocis, Diua, Volturna, Volturnus, Palatua, Flora, Furina, Falucer, Luceres, Pomona, Pomonusq; pater, Etruria, Turrena, Volturrena, Thuſca, Thuſcia.

Ex *authoribus.*

Ariſtotele. M. Varrone. T. Liuio. Fabio Pictore, Ouidio, Vergilio, Hieronymo, Ptolemæo, Plinio, Ennio, Iunio, Tolumnio Thuſco, Gotifredo Viterbẽſi, Sempronio, Seruio, Dionyſio Halicarnaſſeo,

Propertio, Catone, Suetonio, Antonino, Plutarcho, Myrſilo, Valerio Maximo, Helio Spartiano.

Secunda inſtitutio.

Quòd Turrhena, Volturrena, Etruria, Volturna ſignificant eãdem vrbem turritis ædibus extructam, & quòd omnis Etruſia & Volturſena eſt Turſena, ſed non conuertitur. Et quòd vrbs Etruria fuit Tetrapolis regia, & eius portionibus regia munera tributa. Et quòd hæc tria nomina Etruria, Turrhena & Volturna ſunt ſynonyma, ſicut Marcus Tullius Cicero.

Ex authoribus.

Dionyſio Halicarnaſſeo, Myrſilo, Xenophonte, Sillio Italico, Beroſo, Manethone, Propertio, Vergilio, Plinio.

Tertia inſtitutio.

Quòd portiones vrbis Hetruriæ ſunt Arbanum, Thuſca, Volturna & Vetulonia. Et quòd ea eſt iuxta lacum Vadimonium habens à tergo iuga cyminia, à fronte Volſinienſes, à ſiniſtris amnem Bleranum & Tarquinienſes, & à dextris Tyberim, vbi finitima Vmbriæ. Et quòd ea vrbs eſt, vbi tractus Vmbriæ, Sale Vmbrone, & nunc Viterbum Lucumonium. Et cur Vetulonia cum ſit mediterranea inter Volſinas & La-

cum Cyminium, tamen haud procul mari eſſe dicitur.

Ex authoribus.

T. Liuio, Plinio, Propertio, Catone, Vergilio, Myrſilo, Dionyſio, Herodoto, M. Antonio, Solino, Sempronio, Itinerario Antonini, Beroſo, Sillio, Vergilio.

Quarta inſtitutio.

De exciſa memoria Lybiſcilla.

Quod Viturgia vel mendoſo loco impreſſa eſt, vel eſt duplex.

Ex authoribus.

Ptolomæo.

Quinta inſtitutio.

De ſecũda exciſa Lybiſcilla tabula quæ incipit Faul faluceres, quòd ea exciſa fuit circa ætatẽ Mœecnatis filij Menodori. Et quòd Faul ſunt quatuor ſacræ literæ ingẽtis luci Lucumonum. Et quòd hic lucus eſt in itinere Caſsiano vel Cyminio, non procul Egelido amne inclyto luſtratione Aeneæ. Et quòd eum prius Ianus, inde veteres Pelaſgi, ſacrauerunt, Vertumno, Pomono, Syluano. Et quòd hic lucus erat Lucumonibus curia templum.

Ex auhoribus.

Catone, Vergilio, Seruio, Varrone, Plutarcho, Plinio. Ibidem quòd Longhola eſt

duplex, altera in Latio ſecus mare Volſcũ, & à lõgitudine ſine aſpiratione dicitur Longula. Altera verò cũ aſpiratione Longhola eſt pars vrbis Etruriæ. Et ibi pulchra diſputatio ſuper nono Liuij ab vrb. cond. ad quã iſtarũ profectus eſt Papyrius dictator.

Sexta inſtitutio.

De prima tabula Cybelaria, Græcis literis & lingua ſcripta.

Quòd Etruſci aſpiciebant literas Græcas, non perdiſcebant. Et quòd hæc tabula exciſa eſt ante Homerum, rudi exiſtente Græcia, circa vrbem Romanam cõditam, ſcilicet poſt Marſiam Etruriæ Larthem, & ante Numam Romanorũ regem. Et quòd hic Atlas Kityn, fuit Italus, à quo Italia, ſocer penultimi Coriti, cognomine Iani iunioris. Et pater Electræ, ac Pleiadum Italicarũ. Et quòd hic regnauit principio, in Capena iuxta Tyberim Auentinum, inde in Etruria regia Tetrapoli, vbi nomina, & cognomina, tituli, & monumenta adhuc permanent. Et quòd diuinæ literæ hoc teſtantur præter alios authores. Et quòd Coritus & Iaſius regnauerunt in eadem ſede regia Tetrapoli Turrena, vbi adhuc extant extremæ vrbes Coriti, & Pleiadũ. Quod Iſis ſoror Oſiridis venit rate, à Lybia Aegypti in Tyberim, inde ad nuptias Iaſij & Cybeles

les in Veiuzam vrbem,& Cybeles prædia, vbi primùm docuit in Italia molere, & panes conficere,paulò ante Dardaniam conditam. Et quod de nuptiis Iaſij & conditione Dardaniæ,Græcia mendax nimis audet in hiſtoria. Et de errore Blondi. Et quod Veiuzi dicti ſunt. Etruſci Vei Sardiniani, à quibus Veientes geniti. Et de loco,& cauſa mortis Iaſij,atque tempore. Et de ſolutione contradictionis inter authores & tabulam,quis primus condiderit Vetuloniam. Et de cognominibus Herculis Aegyptij,atque ritu incantandi militiam. Et quod ager Etruſcus diuiditur in ſuperiorem partem Trometinam & Troſſulam, & in inferiorem Tuſcanienſem & Veiam.Et quod in Trometina eſt regio Sanginaia, ſicut in Sabatia, & in Troſſula eſt Sangnina, & quis fuit iſte Sabatius Sangni.

Ex authoribus.

Catone, Beroſo, Archiloco, Vergilio, Seruio, Dionyſio, Igino, Fabio pictore, Tortellio,Aretino,Sillio,Inſcriptione,Plinio,Itinerario Antonini,Manethone,Palæfato Spinga,Euſebio, Aruntinis Camillariis,Plutarcho,Strabone,Macrobio Hieronymo,Ptolemæo,& T. Liuio.Ibidem tabula Ararathea.

Septima inſtitutio.

De decreto Deſiderij, quod Longbardi ſunt Germani, qui cum Sidoniis Sarmatiæ proximis, nunc Polonis, occupauerunt Italiam. Et de triplici eorum ducatu circa Tyberim.

Quòd Deſiderius rex, ſeptem beneficia contulit Etruriæ, nunc Viterbo.

Quòd à qualitatibus propriis & cõmunibus Viterbũ ſignificat Veiterbum, Vita Heroum, Vitrium vrbium, Vita Vrbium, Viturrium, Vi Thebum, Vita Herbũ, Vita inermium, Vi Thermum. At per ſubſtantiã Viterbũ ſignificat idem quod Etruſcæ Lucumonium, Græcè palæologum, & Latinè veterum dictatura. Et quod Horchia erat princeps dea Viterbi, olim Etruriæ. Et de mendoſa traditione Feſti, vnde Lucumonij Lucenſes dicti. Et vnde nunc patrimonium dictum, quod antea à principe vrbe Turrena & Etruria dicebatur.

Ex authoribus tam ueteribus quàm modernis.

Ptolemæo, Paulo hiſtorico Longobardo, Sillio, Thoma Aquinate, Donato, Liuio, Valerio maximo, Facio Florentino, Lelio Vetulonienſi, Thoma Veltrino, itẽ Vetulonienſi, Archangelo Michaële ca-

prino para Tuſſo ſiue Tuſcanienſi, Blondo foro liuienſi, Raymundo Gallo, Hermolao Veneto, Archade noſtro, & interpretatione inuictiſsima nominum.

Inſtitutio octaua & nona.

Octaua inſtitutio eſt de tabula Ararathea, quam ſextæ inſeruimus. Vltima verò eſt columna Oſiriana.

Quòd ſacræ literæ ægyptiæ ſunt quædam effigies, quæ ad ſecretum aliquod magis quã ornatũ aſpiciẽti apparẽt inſtitutæ.

De progenie Oſiridis & ortu.

Quòd illius cognomina fuerunt Iuppiter, Dionyſius, Olympicus, Iuſtus, Saluator, qui vniuerſo imperauit orbi. Et quid docuit.

Quòd non fuit in orbe locus, & prouincia nobilis, quam non adiuerit, & vocatus ab Italis, tunc à fontibus Iſtri qui & Danubius venit in Italiam cum Hercule ac diis ægyptiis.

Quòd Oſiris ab Alpibus fudit tyrannos Italiæ in prima phlegrea Hiſtria: Hercules in tertia phlegrea veſuuia, & mox ſimul iuncti, in media phlegrea Cyminia in ſubſidente campo Cymeo. Et quòd triumphauit cum diis & Muſis Aegyptiis in Vetulonia, in qua eſt columna monumentum huius expeditionis, Et in triumphum à ſuo cogno-

cognomine Api, Italiam dixit Apeninam, id eſt, Taurinam. Quòd ſine fallo hæc eſt Oſiriana memoria, quia in eo ſunt tres effigies ſoli Oſiri tributa, ſemifacies crinita, Calathi, & ſceptra in trunco cum effigie in ſtar oculi in ſummo, itémque ſerpens in ímo ſceptri qui occuparat imperium. Et quid omnes effigies ſignificent. Et quo pacto Latinè legantur.

Authores.

Plinius, Macrobius, Xenophon, Diodorus, Heſiodus, Cato, Antiochus Syracuſanus, Dionyſius Halicarnaſſeus, Beroſus, Herodotus, Ptolemæus, Tibullus, & noſter Tortellius.

DECIMI LIBRI COMMENTARIA SVPER *Q. Fabium Pictorem de origine vrbis Romæ.*

QVòd aurea ætas ſata eſt poſt primum diluuiũ ſub Iano Ogyge, ante Ninum Iouem Aſſyriorum, annis CCXLIX.

Quòd Ianus ex Scythia profectus, poſt inundationem terrarum, primus rate venit in Vaticanum, Leuum latus Tyberis, ſub initium aurei ſeculi, & Olympum regium Etrur

Etruriæ vrbis, & duodenas colonias totidemq; faſces, ad cõtinendũ rudes in officio aurei ſeculi inſtituit, & qualis erat hæc aurea ętas, & quid docuit Ianus, & eius vxor Veſta.

Quòd duo fuêre prima Italiæ imperia, primum ſub Iano Tuſcorum. Poſterius Romanorum.

Quòd Nino Ioue turbare incipiente aureum ſeculum, Cameſes ante, inde Saturnus Caſpius, ad Ianum ſe contulerunt, quibus permiſit dextrum latus Tyberis, Sabinóſque & Latium, vbi ad radices Capitolij Saturnus, oppidulum Saturniam poſuit. Et hæc eſt prima Romæ origo aureo ſeculo turbari cœpto, ſed nondum totaliter vitiato, & in argenteum conuerſo.

Quòd limes inter Ianum Vadimona Thuſcum, & Cameſenam regionem atque Saturnium Latium, erat Tyberis. Aræ vtriuſque prouinciæ, Ianiculæ Etruriæ & Saturnij Latij, erant Ianiculum & Saturnia.

De priſca facie agri Romani inter Tyberim & ſeptem colles, & de ordine collium inter Capitolium & Auentinum, ante aduentum Saturni. Et quis fuerit iſte Saturnus, cui alium partum Græcia mendax ſupponit in hiſtoria. Et vbi vrbs Veiẽs.

Quòd

Quòd tres primi colles culti ſunt Romæ, Capitolium à Saturno, Auentinus ab Italo, vbi Capenam permiſſu Iani iunioris condidit, & Palatinus à Roma filia Itali.

Quòd imponere locis & gentibus nomina, erat munus regum.

Quòd Latium principio dicta eſt Italia, deinde Etruria, poſtea ſenſim tota, ab Alpibus vſque in fretum Siculum.

Quòd Italus ſuſcepta tutela imperij Thuſci, regnauit in Vetulonia.

Quòd nemo in Italia regulus aut rex eſſe poterat ante imperium Romanorum, niſi Cretus de ſanguine Thuſco aut verna eſſet Thuſcorum.

Quòd ante Romulum in Latio nullus rex propriè, ſed regulus extitit, primúſque omnium rex fuit Romulus creatus à Cœlio Veibenno Larthe Etruriæ, qui Romulo triumphum contra Ceninenſes peperit & Latinos.

Quòd Romulus tetrapolim ſiue quadratam vrbem ſtatuit in tertio colle, antea habitato à Roma filia Itali. Cœlius verò quartum coluit cum Thuſcis, ab eo dictum Cœlium & ſibi iunctum quintum Cœliolum à Cœlianis ſuis militibus, qui poſtea viminalis dictus eſt.

Quòd Galeritus Lucumo Arbeæ, Thu-

ſcus;

ſcus,& poſtea Larthes,triumphauit de Tatio & Sabinis pro Romulo, & eos in fœdera coëgit, & tanquam princeps inter tres duces Tatium Romulum, & ſe Galeritum Thuſcum Lucumonem, tribus gentibus quibus tunc Roma conſtitit, impoſuit à ducibus Etruſca lingua nomina, Tàtienſes, Rumnenſes, Luceres,& is primus dedit prætoria Romulo.

Quòd hoc Galerito facto Larthe Etruriæ,Romulus tres colles inhabitauit, Tatius duos,& Thuſci Luceres vicum Tuſcum à radicibus Capitolij,ad radices Auetinas.

Quòd eiaculatæ aquæ ſulphureæ à Iano in Sabinos pro Romulo,eſt fabula pro militia Galeriti initiata ad lacũ Vadimonis.

Quid ſit Alba vnde Tyberis Albula. Quid lictor.

Quot armati ſuberant ſingulo lictori.Et de errore Ouidij quod Crana fuerit Iani amaſia.

Quòd Fauſtulus & Carutius,viri Larentiæ,fuerunt Thuſci.

Quòd tribus Trometina eſt Cœliana, Luceres verò à Lucumone.

Quòd tempeſtate Romuli,vrbs habitari cœpta eſt à Tyberi ad ſeptem colles,inde à ſeptẽ collibus ampliata per alios colles & cõualles vſq; ad mœnia quæ nũc cernimus.

Quòd vicus Thuſcus olim ante Romulum & Luceres Thuſcos, erat paludalis, & dicebatur campus Lybiſſus, & Argeus diſtinctus in inferiorem atq; ſuperiorem Argiletum. In hoc vico Thuſco erãt loca particularia, pars viæ ſacræ, Senaculum, concordia; Græcoſtaſis; Aedes Saturni; Vertũnus, Forum Boarium, Vicus Longhus, Vicus Arnienſis, vicus Stellatinus, Sabatinus, Larthenianus qui & Veiens, Phaliſcus, Herculis ara, vbi Romæ conditæ Olympus; Forum piſcarium, Porta Carmentalis, Aedes Pudicitiæ, Rotunda Herculis, Forum venalium, Lacus curtius, & huiuſmodi.

Quòd Tyberis Deus dicitur Volturnus, à capite imperij veteris principe Volturna. Et quòd Tyberis ob id Thuſcus amnis non latinus dicitur. Et quod Volturnus dicitur de pluribus. Et quòd ab Etruſcis Vertumnus Ianus Vadimon dicitur.

Ex authoribus.

Beroſo, Xenophonte, Ouidio, Trogo, Iuſtino, Diodoro, Archilocho, Acrone, Iuuenale, Macrobio, Propertio, Cicerone, Vergilio Euſebio, Varrone, Plinio, Dionyſio Halicarnaſſeo, Liuio, Igino, Seruio, Tortellio, Plutarcho, Solino, Cornelio Tacito.

VNDE

VNDECIMI LIBRI COMMENTARIA SVPER

Myrſilum Lesbium, de origine Italiæ ac Turreniæ.

QVòD prima propoſitio Myrſili eſt falſa, qua dicit: Omnis Italia à Græcis eſt culta, & quindecim ætatibus ante ruinas Troię dicta Oenotria, ab Oenotrio Arcade.

Quòd Dionyſio minus creditur quàm Myrſilo de tempore aduentus Oenotrij.

Quòd plures fuêre Oenotrij, & plures Oenotriæ terræ.

Quòd Ianus fuit antiquiſsimus Oenotrius, à quo Ianigenæ viri, ſeruata nominis interpretatione dicti ſunt Oenotrij, & de contradictione Myrſili, Dionyſij, Sempronij, & Catonis de origine Ligurum & Oenotriorũ in Italia, qui ſint antiquiores.

Quòd de Turrenis Herodotus & alij dicunt originem habuiſſe à Turreno Lydo, qui conſedit & habitauit in Thuſcia in prima medietate Tyberis ſeptentrionali, Alij verò eos dicunt ſuæ regionis eſſe indigenas, & priſcos ſub Iano habitatores Italiæ.

Quòd in hac quæſtione magis creditur ipſis Turrenis & vicinis Romanis, atq; Lydis hiſtoricis, quam externis & remotis. Et de quatuor regulis probandi & videndi, cui magis in contentione hiſtoricorum ſit credendum.

Quòd nullus Turrenus nomine fuit filius Atus.

Quòd ante Atum & Pelaſgos ac regem eorum fuit Turrenum nomen. Et quòd fabula Turrenorum Delphinorum præceſsit Atum & Turrenũ filium eius, & quomodo intelligatur illa fabula, & quo tempore res illa fuit geſta.

Quòd Turreni dicũt ſe ſolos indigenas Italiæ, & à Iano ortos, & ab eo poſt diluuiũ conſtitutos, & ab eodem ſuã tetrapolim cõditam, quam nõ à Turreno, ſed à Turſibus vocant Turſenam, Volturſenam, Eturſiã.

Quòd poſteri verterunt s, in r, vt Cameſes, Cameſena, arbos, decus, Valeſij, Fuſij, Phaleſij, Turſis, Turſena, Volturſena, Eturſia, pronuntiant per r, vt Camers, Camerena, arbor, decor, Valerij, Furij, Phalerij, Turris, Turrena, Volturrena, Etruria.

Quòd Turreni iacent medij inter Phaliſcos & Peruſinos, & differunt ab eis ſermone, deis & moribus.

Quòd Romani eis vicini, non vocãt eos

à duce

à duce,ſed potius à loco Turſito prima eorum metropoli dicta Etruria vocant Etruſcos.

Quòd Turreni à duce ſe vocant Razenos.

Quòd ſi Torebus filius Atus & frater Lydi venit in Etruriam, vtique ipſe Torbus ab ipſa Turſena Turrenus cognominatus eſt,& non ab eo Turrena.

Ex authoribus.

Beroſo,Dionyſio,Catone, Fabio Pictore,Vergilio,Varrone,Seruio,Plinio,Antonini Itinerario,Xantho Lydo hiſtorico,Sillio,Euſebio,Xenophonte,Iuuenale, Ouidio,Solino,Iſidoro.

DECIMITERTII LIBRI COMMENTARIA *ſuper duo & viginti fragmenta Catonis.*

QVòd Catonem coëgit ſcribere de originibus Græcanica impudentia & leuitas,qui relictis diſciplinis maiorum, & inſtructi fabulis & nouis adinuentionibus,incredibile eſt quantas mendaciorum nebulas excitauerint,& oĩa corruperint.

Quòd omnes latini conueniunt cœptã fuiſſe habitari Italiam, aureo ſeculo ſub Iano.

Quòd Italiæ ſplendidiſsima origo fuit cum tempore, tum præcipuè origine gentis Sagæ.

Quòd aureum ſæculum cœpit ante Ninum fermè annis CCL.

Quòd his temporibus originem Italiæ dedit primus Ianus ex Saga gẽte aduectus in vaticanum, dictum à vagitu, cum Gallis progenitoribus Vmbrorum.

Quòd Ianus primam regiam Etruriã, & Surrenam Auguſtalẽ, vbi rex ſalutaretur ſingulis menſibus condidit. Et XII. faſces inſtituit, & quę ſint illæ XII. vrbes quas poſt conditionem Etruriæ ac Surrenæ poſuit.

Quòd paulò poſt conſtitutis ſubregulis, Cameſe ac Saturno circa Latium, omnis origo Italiæ circa Tyberim auguſtiſsima primum fuit.

Quòd Italia à diis & ducibus & gentibus plura fuit ſortita nomina, vt à Iano Ianicula, id eſt, Oenotria, & ſic de aliis.

Quòd Tyberis videtur fuiſſe in tutela omnium deorum, vnde nomen Albula habuit.

Quòd Albula ab imperio non colore habet originem.

Quòd Italia dicitur Apenina, à duce Aegyptio Api, non à pœno, vel bobus.

Quòd Italia primo diuiditur in Apenninos mõtes,in Ciſapẽninã,& Trãſapẽninã.

Quòd omnem Tranſapenninam Italiã vſque Alpes & Rhetos,Thuſci miſsis coloniis tenuerunt, vbi & de ſingulis gentium earum originibus tradit, & de errore Græcorum atque mendacio de Iſtro & Iſtria.

Quòd Galli dicti ſunt mariti Gallinarum,Celtæ quoque Tranſalpini & Etruſci Ciſalpini Tranſapeninum, Et Caſtrati Cybeles ſacerdotes & Ianigenæ.

Quæ ciuitates Etruſcorum in Alpibus & tranſpadum & ciſpadum ſint, & quid de Pado dicitur.

De Ancona & Gallia Togata.

Quòd Larius,Laro,Arunus,Atlaus ſunt originis Etruſcæ.Latina declinatione dicti Atlas & Aruns.

De origine totius gentis à Gargano mõte ad Brunduſium, inde vſque in Leucopetram.

De origine gentium à Leucopetra ad Sarnum;& à Sarno ad Tyberim, & de triplici genere Aboriginum.

Quòd Roma cœpta fuit ſub Saturno, inde ab Italo & Roma filia eius in Auentino & Palatino colle proſecuta, poſtrèmò ſub Romulo per colles & vicum Thuſcum fuit habitata à Tatienſibus, Sabinis,

Et à Romnenſibus Aſilanis, & à Luceribus Thuſcis, à quibus Romæ princeps origo extitit,

Quòd gens Etruriæ triplex eſt Maritima, Ciſcyminia, Veientana, & Tranſcymi nia Etruſca. Et quæ ſint ſingulæ Vrbes, & populi in ſingulis partibus,

Quòd ab Oſtia, Romæ vſque in Nicеam finem littoris Italici, incolunt Lygures Etruſci, Lygures Populonij, Lygures Apuani, & Lygures montani, & vnde iſtis origo.

Quòd prima gens Etruriæ habet metropolim Populoniam, id eſt, puppium Philarcham.

Quòd ſecũda gens Etruriæ à tyberi ad Cyminia iuga dicitur Veientana ſiue Latheniana, à metropoli Eniano ſiue Veiẽte.

Quòd tertia gens à Cyminiis iugis ad Piſtorium dicitur Etruſca à principe Vrbe totius Thuſciæ Etruria ſiue Volturrena, quæ ſub radicibus Cyminiis iacet ante Volſinas.

Quòd Apeninũ montem incolunt Lygures montani, ab Apenino colle, tranſitu Annibalis vſque fontes Macræ.

Quòd à fontibus Macræ ad fontes Tyberis incolunt Thuſci Apeninum ad inferum mare, ad ſuperum verò Galli Aureliani.

Quòd à fontibus Tyberis ad Narem

Vmbri incolunt.

Quòd Apianum à Nare vſque ad Sarnũ habitant Sabini & indè Sabelli cognomine Samnites, à Sabo nominati.

Quòd ſequentes Lucani à Lucio Samnite dicti ſunt.

Quòd gentilem Sabi proferunt. Sabini quidem Sangni, Romani Sanctum, Barbari Sagam, à quo primi Thuſci Sagi, id eſt, ſacri pontifices & expiatores.

Quòd Etruſci noluerunt recipere Latinas literas niſi ſub Cecinna Volturreno, longè poſt deuictam Etruriam, & hoc quia ſemper horruerunt fabulas & mendacia Græca, à quibus Latinæ literæ pendent.

Quòd tonſuram ouium Romanis oſtenderunt Thuſci.

Quòd ianus bifrons Quirinalis dicitur à victoria Lucumonis à colle Quirinali mouentis, Quirinalis vero collis à Curina, id eſt Iunone Sabina.

Ex Authoribus.

Lactantio, Ioſepho, Dionyſio, Fabio Pictore, Sempronio, Trogo, Iuſtino, Macrobio, Varrone, Vergilio, Ouidio, Iuuenale, Horatio, Seruio, Xenophonte, Archilocho, Myrſilo, Ariſtotele, Platone, Diodoro, Beroſo, Plinio, Feſto, Gellio, Liuio, Hiero-

nymo, Igino, Tralliano, Antiocho, Martiale, Strabone, Cornelio Nepote.

DECIMI TERTII LIBRI

COMMENTARIA SVPER *vnum fragmentum Itinerarij Antonini.*

QVòd ab Vrbe in Gallias, ſex ſunt itinera: Maritimum, Littoreum, Aurelianum, Caſsianum, Cyminium, Flaminium.

Quæ oppida aſsignentur maritimo, inter quæ illuſtriora ſunt, Populonia, Genua, Nicea.

Quæ oppida occurrant itinere Littoreo, inter quæ clariora erant Pyrgi, Grauiſcæ Coſæ, Volaterræ, Piſa, Luna.

Quæ oppida occurrant itinere Aureliano, inter quæ nobiliora erant, Tarquiniæ Volcæ, Mons Tunnias, Turſena.

Quæ oppida Caſsiano itinere inueniantur, inter quæ præcipua erant, Forum Caſſij, Arũtini veteres, Camillarij, Sena, Phocenſes, Lũca.

Quæ oppida ſint in Cyminio itinere, inter quæ præſtabant Veiens, Sutrium, Fanum Volturnæ, Volſinæ, Cluſium vetus & nouum.

Quæ oppida occurrunt itinere Flaminio

nio inter quæ in pretio erant, Ocra, Otriculum, Narnia, vel Spoletum, Camerinū, Vrbinum.

Ex authoribus.

Plinio, Catone, Ariſtotele, Verrio, Ptolemæo, Strabone, Diodoro, Vergilio, Dionyſio, Pio II. ponti. Max.

DECIMI QVARTI LIBRI COMMENTARIA SVPER

C. Sempronium de Chronographia, ſiue deſcriptione Italiæ & eius origine.

QVòd vniuerſa Italia aſſurgit ab Alpibus & finitur freto, Siculo, inſtar inſulæ cincta mari ſupero & infero.

Quòd Alpes Italiæ ſic diuiduntur, ab Nicea ad Pœninum Alpes Lygurum, A Pœnino ad Ocram montem Tranſpadanorum, & ab Ocra ad Rhetos. Et quòd his fermè tota origo Etruſca eſt.

Quòd mons Apeninus, qui ab Alpibus ortus tenditur per mediam Italiam vſque in fretum Siculū, ſeptem primoribus gentibus incolitur.

Quòd ab Alpibus ad fontes Macrę Apenin

ninus incolitur à Lyguribus montanis qui bus Phaëtontis origo, quem Lygures Pheritonem vocabant. Et quòd Phaëton Colonias miſcuit ab oſtiis Romanis ad Niceam finem Italiæ.

Quòd Lyguribus omnibus ſicut & Etruſcis origo eſt Ianus Genius, à quo Ianiculũ, & Ianua Genua.

Quòd à fontibus Macræ ad fontes Tyberis Apeninum colunt Apuani, orti veteribus Etruſcis Ianigenis Gallis.

Quòd à fontibus Tyberis ad Narem amnem, incolunt Apeninum Vmbri, veterum Gallorum Etruſcorum proles.

Quòd à Nare amne ad fontes Silaris iuxta Latium, incolunt Apeninum Sabini, Sancti ſiue Sabatij Sangni, Caſpij genus, qui à Megale Turreno ius diuinum & humanum atque diſciplinas didicere, & non à Pythagora, vt Græcia mendax audet in hiſtoria.

Quòd à fontibus Silaris, ad fontes Vulturni amnis, Apeninum incolunt Sabelli, quos Latini, Samnites. Græci Saunitas vocant, à Sabinis orti.

Quòd à fontibus Vulturni & Sarni vſq; in magnam Græciam, Apeninum coluerũt principio Thuſci, & reſiduum pro maiori parte Græci.

Quòd

Quòd Ciſapennina Italia, ad inferum mare,& Tranſapennina ad ſuperum mare,ſunt loca Italiæ magis plana ſub radicibus Apeninis.

Quòd Tranſapenina Italia plana,ad ſuperum mare diuiditur in Ciſpadanam,& Tranſpadanam.

Quòd Ciſpadana diuiditur in Aemiliã, Aureliam,Flaminiam, Togatámque Galliam.Item Picenum,& vſque Brunduſium, Hydruntum & Leucopetrã. Et hic ponuntur primores vrbes,& earum origo.

Quòd Tranſpadana Italia Gallia,diuiditur in Lariam, Venetias, Iſtriam. Et hic ponit vrbes primores,& gentes,& origines earum.

Quòd in Ciſapenina Italia,diuiſio eſt iſta. Ad Niceam à Macra tenuerunt Lygures montani,origine Phaëtontei.A Macra ad Arnum & Portum Lygurnum ſunt Lygures Apuani , origine Etruſci , quos ſequuntur Lygures Populonij vſque ad caput Etruriæ:à quo ad oſtia ſunt Lygures Turreni,vbi campi complutorum lapidũ, clari pugna Herculis Aegyptij,in quo errauit Plinius.Et de errore expoſitorum Tibulli,ibi:

Nos tenet Etruſcis manátque è montibus vnda.

Quòd

Quòd poſt magnam Græciam à Velia ad Silarũ, ſunt Lucani proles Samnitum, A Silaro ad vrbem Romam vt plurimum tenuerunt Etruſci exceptis Baiis & Cumis & de origine gentium illarum.

Quòd Roma non fuit dicta à Romulo, ſed Romulus à deo Romæ, incognitæ originis.

Quòd fuit Romulo & Remo proprium nomen Rumulo & Rumo, ab Etruſca deriuatione ruma, id eſt mamma qua fuerũt lactati à lupa, à qua Ruminalis ficus vbi lactati, & Rumnenſes viri, qui communione Aſili adhæſerunt Romulo, & Luceres Thuſci, & Tatienſes Sabini, à ducibus omnes dicti.

Quando, & à quibus condita eſt Roma. Et de mendaciis leuitatéque fabuloſæ Græciæ, & ſtomachoſitate Græcorum in rationibus & antiquitate Italiæ.

Ex authoribus.

Ptolemæo, Liuio, Plinio, Beroſo, Catone, Dionyſio, Solino, Diodoro, Seruio, Verrio, Vergilio, Ouidio, Sillio, Varrone, Fabio Pictore, Martiali, Metrodoro Sceptio, Igino, Plutarcho.

DECI

DECIMI QVINTI LIBRI COMMENTARIA SVPER *Vertumnianam Propertij.*

QVòd idem fuit Ianus cœlum, Vadimon, Vertumnus & Proteus.

Quòd quadrifrons & bifrõs ab auerſione diei & anni fingitur & dicitur Dieſpiter, Iuppiter, optimus, Maximus: alij ſunt dicti Vertumni Veioues.

Cur pingitur multiformis.

Quòd ſicut Horchia erat princeps dea Etruriæ, ita Ianus Vadimon ſiue latinè Vertumnus erat princeps Etruriæ, cuius pars eſt Tuſca in Volſinenſibus focis.

Quòd falsò exponitur, Cluſinos deſeruiſſe focos pro Volſinos.

Quòd in vico Thuſco primum Roma vidit Deum Vertumnum aduectũ ex Thuſca, ſiue vrbe Etruria.

Quòd Ianus cœpit dici Vertumnus in Latio, quando ſub Galerito cœptus eſt habitari vicus thuſcus.

Quòd etiam Iano fuit Vertũno cognomen, quia eſt deus vertentis anni & diuerſarum naturarum ad concordiam, & eſt deus vertendarum rerum.

Quòd Ianus dictus eſt Vertũnus & multiformis effectiuè, quia vertit priſcos rudes

ad

ad omnes formas & modos ciuilis vitæ, ad honeſtatem tegumenti & victus, & cohabitationis, ad rationes faſcium, imperij militiæ, ſerendi, plantandi, vini conficiendi, metendi, exercendi, venandi, aucupandi, piſcandi, mercandi, paſcendi, arandi, ad rationes quoque olitorias, à quibus Ianus Po monus pater, & eius vxor Veſta Pomona dicti fuerunt. Dictus quoq; fuit Vertũnus, vinifer, auriga, patronus ſobrius, ſacerdos, pontifex. Vertit inſuper homines ad ritus, ſacráq; & Theologiam Phyſicã & Ethicã.

Quòd dictus eſt ſolus ſator Deorum.

Quòd vicus Thuſcus illi ſacer fuit ſub Galerito Larthe Etruriæ.

Quòd Galeritus Lucumo fudit Sabinos, dedit primus Romulo XII. prætoria ſiue lictores, impoſuítque tribus populis, quibus Romana gens principio conſtitit. Etruſca nomina, & eos à ducibus ſuis nominauit. Sabinos quidem Tarienſes, Rumnenſes autem, qui Romulo communione aſyli coaluerant, & Thuſcos Luceres.

Quòd ſub Romulo ligneum Ianũ Vertumnum bifrõtem in imo Argileto, & ſub Numa æneum factum, tranſtulerunt poſteri ad Argiletum ſuperiorem.

Ex authoribus.

Beroſo, Ouidio, Diodoro, Xenophonte libro

libro de æquiuocis, Fabio Pictore, Macrobio, Seruio, Myrſilo, Horatio, Varrone, Catone, Liuio, Acrone, Porphyrione, Donato, & Dionyſio Halicarnaſſeo.

DECIMI SEXTI LIBRI CAP.

EX EMENDATISSIMA *Chronographia Etruſca.*

QVòd ea ſola hiſtoria certiſsima eſt, quæ per ſubſtantiam conſtat vera narratione, & per principiantia indiuiduãtia dicta hic: & nunc conſtat ſua chronographia propria atque non diſcrepante à publica Monarchiarum fide.

Quòd ab Ogyge Iano aurei ſęculi fundatore Etruſci imperij, vſque ad ſuum ſubregulum Cameſem, fuerunt totidem anni, quot ab Ogyge ad Ninum fundatorem monarchiæ Aſſyriorum, videlicet anni ducenti quadragintanouem.

Quòd à Cameſe vſque ad Italum fratrem Heſperi, fuerunt anni CCCCXXX.

Quòd ab Italo ad finem Mezentij, fuerunt anni CCCLII.

Quòd à Tarconte tertio, ſucceſſore Mezentij vſq; ad ſextum annũ Cœlij, qui iuuit Romulũ, ſupputantur anni CCCXXIII.

Quòd à ſeptimo anni Cœlij, quo fundadata eſt tetrapolis ſiue quadrata vrbs Ro-

ma vſq; ad perdomitam tetrapolim Etruriam enumerantur anni CCCCXLIIII.

Quòd ab Elbio Larthe ſub quo perdomita eſt Etruria, vſque ad Cecinnam qui primus recepit literas Latinas in Etruria, colliguntur anni CXXIX.

Quòd à prædicto Cecinna vſque ad Mecœnatem & Octauianum Auguſtũ, fluxerunt anni CXXXVIII.

Quòd à Mecœnate vſque ad interitum Othonis ſcribuntur anni CXIII.

Quòd à Iano Priſco, vſq; ad Steuinũ ſociũ Othonis, in interitum Othonis, decurſum fuit in Etruria ſub Larthibus quinquagintaquinque, & præclariſsimis decẽ principibus, totidem annis, quot gentilis monarchiarum ſupradicta publica fides tradidit, ſcilicet octo & ſeptuaginta ſupra trecentos & duo milia.

Qui fuerint dicti Larthes, & principes Etruriæ? & quibus nominibus appellati? & quot quiſque regnauerit annis.

Ex authoribus.

Iuuenale, Beroſo, Manethone, Suetonio, Appiano, Philone, Liuio, Fabio Pictore, Dionyſio Halicarnaſſeo, Euſebio, Catone, Macrobio, Feſto, Propertio, Vergilio, Diodoro, Solino, Varrone, Myrſilo, Xenophõte, titulis, Ouidio, & Metaſthene.

CAP

CAPITVLA EX CHRONOGRAPHIA QVAtuor Monarchiarum.

QVòd ab Ogyge ad Ninum fuerunt anni CCXLIX.

Quòd à Nino ad finẽ monarchiæ Aſſyriorum, vſq; ſcilicet initium Arbacis Medi numerantur anni MCCXXXIIII.

Quòd monarchia Perſarum & Medorũ durauit annis CCCCXV.

Quòd ab Alexandro Magno ad principium monarchiæ Romanæ deuicto vltimo rege Syriæ & Aſiæ Philippo colliguntur anni CCXXXVI.

Quòd ab initio dictæ monarchiæ Romanorum vſque ad interitũ Othonis Cæſaris ante Veſpaſianum ſunt anni CLXIIII.

Colliguntur omnes anni certiſsimi à Priſco diluuio ſub Ogyge per annos publicæ fidei monarchiarum vſque ad interitum Othonis, octo ac ſeptuaginta, ſupra trecentos & duo millia.

Ex authoribus.

Publicæ fidei Beroſo, Metaſthene, Cteſia Gnidio, Euſebio, Liuio.

CAPITVLA SVPER QVADRAGINTA QVAEſtiones Annianas.

DE limitibus Thuſciæ q.j.
De diuiſione gentium Thuſciæ q.ij.
Quo pacto intelligatur carmen Vergilij de Thuſcia, quod eſt de Mantua, Gens illi triplex, & reliqua q.iij.
Quo pacto Thuſcis non Mantuę eſt genus omnibus vnum q.iiij.
Quid ſignificet hoc nomen Coritus, & cuius eſt originis, & quot fuerũt Coriti q.v.
Quomodo Volturna & Turrena ſint eadem q.vj.
Quare apponitur Vol q.vij.
Vbi conſedit Turrhenus cum Lydis q.viij.
Quomodo Volturna dicitur à Vergilio vrbis Agillinæ ſedes q.ix.
Quòd quaſi per interpretationẽ Vergilius Volturnam dixit ſedem lapide vetuſto fundatam in iugis Etruſcis q.x.
Quæ duarum ſit Volturna regia q.xj.
De deſcriptione fani Volturnæ à Vergil. data q.xij.
Quod fanũ & lucus propriè ſunt Arameæ originis, impropriè verò Latinæ q.xiij.
Cuius originis ſit Lucumo q.xiiij.
Quòd eadem ſunt Lucumoniũ, Palæologum

gum & Viterbum q.xv.
Quid plures dicant de nomine Viterbum, vnde ſumatur,& quid ſignificet q.xvj.
Quòd ſint ſynonyma Etruria, Volturna, Turrena, ſicut Marcus Tullius Cicero q.xvij.
Cur Turſena dicatur Turrena q.xviij.
Cur Eturſiam & Eturſos, Romani dixerũt Etruriam & Etruſcos. q.xix.
Quòd Etruria, vrbem & prouinciam ſignat q.xx.
An ſit mendoſus codex vbi Plinius dicit Volturreni cognomine Etruſci, in eadem parte Volſinienſes q.xxj.
An Seruius rectè dicat Etruriam eſſe originis Græcæ. q.xxij.
Quid eſt tetrapolis Etruria q.xxiij.
De regionibus intra Volturnam q.xxiiij.
De ſecunda parte dicta Vetulonia q.xxv.
An Alceus hanc Turrenam attigerit,& de Argonautis aduectis in Volturnã q.xxvj.
An Cecinna fuerit Volaterranus an Volturrenus? q.xxvij.
De tertia parte quadriurbis Etruriæ dicta para Tuſſa, id eſt haſtata Tuſca q.xxviij.
De quarta parte quadriurbis Etruriȩ dicta Arbanum & Caſtrum Herculis q.xxix.
Quomodo diſtãt Tuſcia & Thuſcia q.xxx.
De ordine gentium Thuſciæ q.xxxj.

Cur Plinius diſcreuit inter Arbanum Tuſcam, Veruloniam & Volturnam, cũ ſint vna vrbs tetrapolis q.xxxij.
An carmen Tuſcanellæ ſit verum q.xxxiij.
Quo pacto diſtent Tuſſa, Nana, & para Tuſſa, itẽ Tuſcanella & Tuſca q.xxxiiij.
Quo pacto Galba Etruſcus, genus traxit à Minoë ac Paſiphaë q.xxxv.
De origine vocabulorum pertinentium ad extremas vrbes Coriti & alia loca q.xxxvj.
De origine Corthonæ ac Cornueti q.xxxvij.
De fabuloſo Dardano Samothrace q.xxxviij.
De aduentu Iſidis in Italiam q.xxxix.
An primos panes Iſis Viterbi confecerit q.xl.

FINIS.

F. IOANNIS
ANNII VITERBIENSIS,
ORD. PRAEDICATORVM,
ſacræ Theologiæ profeſſoris
in Archilochi de Temporibus Epitomen.

PRAEFATIO.

A ARCHILOCHVS GRAEcus *Chronographus, floruit Olympico certamine victor, floruit cũ Simonide & Ariſtoxene Olympiade xxix. vt Græci ſcribũt &* Archilochus.
B *Euſebius annotat in eadem Olympiade. Cauſſæ edendi hanc Epitomen de tẽporibus plures fuêre. Vna quidem communis ſibi & alijs Græcis, quia funditus ignorabant Græci qui primi reges fuerint in orbe, & aureo ſeculo ante Ninum, quippe*
C *quia Ninus primus fuit qui aſſecutus eſt ſcriptores Græcos, vt Diodorus in tertio libro, & Xenophon de æquiuocis inſinuant, idcirco ad com-*

plete ſcribendum hiſtorias & antiquitates, neceſſe fuit ab Aſſyriјs mutuari & mandare literis, qui reges ante Ninum, quótue annis ſinguli regnauerint. Deinde, quia etiam de temporibus, à Nino vſque ad primam Olympiadem, Græci autores per opiniones ſcribunt, & ſibi mutuo contradicunt, & ob id incerta eſt omnis Græca hiſtoria de temporibus, vt autores ſunt Euſebius de temporibus primæ Olympiadis, & Ioſephus contra Appionem grammaticum, idcirco neceſſe fuit ad depellendos errores ab hiſtoricis, cum ipſa certiſsima Barbarorum hiſtoria concordare Græcorum incerta tempora, quantumq́; temporis interceſſerit a Nino vſque ad conditionem Troiæ, quótue annis & quibus regibus Troia durauerit. Deinde, quia circa ſenectutem ſuam qua vixit Archilochus, vt aiunt, annis centum & decem, errari cœptum erat de temporibus Homeri, idcirco ipſe coactus eſt etiam Epitomen protrahere, ab excidio Troiano vſque ad Homerum poëtam. Huius Epitomes meminit Euſebius quum de temporibus Homeri loquitur, & nos paulò inferius adducemus. Itaque de temporibus aurei ſeculi quæ præceſſerunt Ninum, & quæ idem Ninus vitiare cœpit omnium primus, vt autores ſunt Fabius Pictor, Trogus & Iuſtinus, his verbis abſoluit Archilochus.

A B C D E F

A MASEAS Phœnix Damaſcenus,
libro nonageſimoſeptimo hiſto
riarum aſſerit ante Ninum fer-
mè ducentis quinquaginta an-
nis fuiſſe inundationem terrarum, & quen
B dam cui teſtimoniũ perhibet Moſeus anti-
quiſsimus hiſtoricus liberatum circa flu-
uium Araxim ad montes Caſpios, túmque
recenti cœlo & rudi humano genere vixiſ-
ſe auream vitã, in qua nullo ferẽte legem,
C natura ipſa viuebatur, quouſque Ninus &
Semiramis arma populis inferentes, primi
vitam vitiare cœperunt humanã. Tradunt
igitur Chaldæi vno & trigeſimo atque cen
teſimo ab Ogyge anno regnaſſe apud ſe
D Saturnum auum Nini, annis ſex & quin-
quaginta, primúmque Babyloniæ funda-
menta ieciſſe. Hunc ſecutum fuiſſe filium
Belum Iouem, & rexiſſe Chaldæos & Aſſy
rios annis duobus & ſexaginta. Ninũ verò
duobus & quinquaginta, Semiramidem
duobus & quadraginta. Ea Babyloniã ma-
gnitudine indicibili extruxit. Supputantur
igitur à Nino ad ſecũdum annum Spheri
quo ortus eſt Deucalion, anni vnus & quin
F quaginta ſupra c c c. ſeptingenti verò à
prima inundatione nouimeſtri, à qua ad
Troiam colligit Maſeas annos non minus
octo & viginti ſupra octingentos. Regna-

tum verò fuit Troiæ regibus ſex,ſub Dardano quidem vno & triginta annis, ſub Erichthonio quinque & ſeptuaginta, ſub Troë ſexaginta, ſub Ilo quinque & quinquaginta,ſub Laumedonto ſex & triginta, ſub Priamo quadraginta.

Vt diximus,quia ante Ninum tempora ignorauerunt Græci, cõpulſi ſunt ab ipſis Aſſyrijs & Phœnicibus hiſtoriam mutuari. Hunc Maſeam etiam contra Appionem grammaticum, & in primo de antiquitate Iudaica producit *Ioſephus dicens: Maſeas inquit, Damaſcenus lib.xcvi. hiſtoriarum ita ſcribit: Eſt ſuper Myriadem excelſus mons in Aramea, qui Baris appellatur, in quo multos confugientes ſermo eſt diluuij tempore liberatos, & quendam ſimul in arca deuectum in montis Ocilæ ſummitate,lignorúmque reliquias multo tempore cõſeruatas,cuius meminit etiam Moyſes Iudæorũ legiſlator. Hæc Maſeas. De tempore autem quo cœpit prima aurea ætas ante Ninũ omnes hiſtorici Latini cõueniũt mox homine ſato ſacrã fuiſſe ſimul auream ætatem vt Ouidius indicat in 1. Metamor. & nos in alijs cõmentarijs ſuper Fabiũ Pictorem diximus. Porrò de quinque diluuijs & eorũ temporibus,copioſe expoſitũ eſt in Xenophonte de æquiuocis, & in cõmentarijs eius. Itaque vbi Archilochus abſoluit tempora ex annalibus Aſſyriorum & Phœnicum ab inundatione prima terrarum*

Maſeas.

A B C D E F

A *rarum vſque ad conditam Troiam, nunc ab ea*
cõdita vſque ad deſtructam ex Annalibus regũ
Troianorum ſubinfert dicens: Clara eſt litera, in
qua error Euſebij de temporibus regũ Troiano- **Euſebij error.**
rum conuincitur, ſequuti diſsidentem ſibijpſi Græ
B *cam hiſtoriã. Et ob id in hac re Troiana ſequi-*
mur abſque errore Archilochum, qui non Græ-
cas pugnas defendit, ſed ſolos regũ Troiæ anna-
les ex Maſea phœnice proſequitur. Deinde de
temporibus ab euerſione Troiæ vſque ad Home-
C *rum poëtam diſtinguit, de cuius patria & tem-*
poribus indocile ſemper genus litigauit, vt vere
oſtendant ſe nihil ſciuiſſe. Nam vt ipſimet Græci
confitentur, ſi de Homeri patria à Pyndaro Ly- **Homeri patria.**
rico quæres, ſibi ipſe diuerſus erit & nunc Smyr-
D *næum, nunc Chium aſſeuerabit. Si ab Antima-*
cho & Nicandro expetis, Colophonium cenſe-
bunt. Si ab Ariſtarcho & Dionyſio Thracio,
haud dubitabunt Athenienſem dicere. Ariſto-
teles eum Salaminium, Simonides verò Argiuũ
E *eum fuiſſe contendit. Hactenus de patriæ eius*
erratis. Nunc de temporibus, Euſebium de tem-
poribus Aeneæ Syluij ſcribentem: audiamus
his verbis: Homerus, inquit, his fuiſſe tempori- **Homeri ſeculum.**
bus à quibuſdam indicatur. Et ſubdens, quan-
F *ta, inquit, apud veteres de eo diſſonantia fuerit,*
manifeſtum eſſe poterit ex ſequentibus. Quidã
eum ex quibus Socrates, ante deſcenſum Hera-
clidarum ponunt. Eratoſthenes, poſt centeſimũ

annum Troianæ captiuitatis. Philocorus verò, Ionicæ migrationis tēpore, ſub Archippo Athenienſium magiſtro, qui fuit poſt captam Troiam, annis clxxx. Cæterū Apollodorus Athenienſis ccxl. anno euerſionis Ilij. Extiterunt alij, qui paulò antequam inciperent Olympiades, retro cccc. annis Troianæ captiuitatis eum fuiſſe putent, licet illū Archilochus dicat fuiſſe vigeſimatertia Olympiade, & quingenteſimum Troianæ captiuitatis annum ſupputet. Hæc Euſebius. Quę omnia Archilochus ex hiſtorijs dictarum patriarum perquirens qui fuerint illis temporibus apud eos dicti Homeri, has caligines diſſoluit dicens: A B C

Homeri octo.

Secuti ſunt anni quingenti à captiuitate Troiæ vſque ad vigeſimamtertiam Olympiadem, in quibus floruerunt Homeri octo. Horum primus in annalibus Teutei regis Aſſyriorum traditur, qui vigeſimusſeptimus à Nino extitit. Hic Homerus vt ibi traditur, fuit Smyrneus & præfectus eiuſdem regis paulò ante deſcenſum Heraclidarum in Peloponeſſum, anno xx. Demophoontis regis Athenienſium quādo Pyrrhus in templo Apollinis fuit ab Oreſte interemptus. Hunc ſecutus eſt Homerus Chius, qui vt Chieſium memoria tradit, floruit arte medicinæ anno xix. Melanthis regis Athenie- D E F

nie

A nienſium. Alius fuit Homerus patria Cumeus, qui vt ipſi Cumei perhibẽt enituit magica magis quã literatura, anno xxiiij. Codri regis Atheniẽſium. Quartum, ciuem ſuum prædiuitem Salaminenſes Cy-
B prij efferunt, arte inſtitoria inclytum, anno octauo Agaſti Athenienſis. Biennio poſt emerſit Homerus Colophonius, quem illorum annales migratione Ionica prædicant effulſiſſe arte pictoria ſimul & ſcul-
C ptili. Sextus fuit Athenienſis, qui vt ipſi ſcribunt, illuſtris reuocatione abolitarum legum & nouarum latione, floruit ſub Archippo. Septimum argiui habent, Muſicæ atque geometricæ diſciplinæ præceptis
D admirabilem, anno decimoſeptimo Diogeneti Athenienſis. Vltimum hunc Homerum ætas noſtra cernit; qui Olympiade xxiij. & à Troiæ excidio anno quingenteſimo patria Mæon Olympico cer-
E tamine victor, iudicio totius Græciæ eximius poëtarum eſt habitus, & ei ſoli ius tributum emendandi characteres & nomina & linguam Græcam, quæ, vt ferunt, Cadmus Samothrax ferè Barbara & plena
F ruditatis attulit, ſub excidium Troianum, quum reuerſus eſſet à fuga quam inierat ob certamen quod illi Priſca vxor intulerat propter nuptias ſuperinductæ Armo-

niæ. Sunt ergo nūc characteres ab Homero forma elegantiore. Nam primi barbariem quandam vetuſtam & non phœnicam ferebant, quia nihil phœnicum habent vt cernimus, ſed Galatarum & Mæonum figuras retinent. Idem Homerus reformauit characteres, & grammaticæ præcepta primus dedit, quum antea quiſq; ſermone ſcriberet ſimul & loqueretur vernaculo. Quæ profecto etiam Italia, quæ & magna Græcia ſuſcepit. Hactenus de temporibus. A B C

Licet Euſebius non definiat pro Archilocho expreſſe, tamen ſub tacitè per iſtam coniunctionem, licet, determinat. Quaſi dicat: Licet Archilochus certiſsimus temporum author probè diſſoluat æquiuocationes nominis Homeri, quia plures fuerunt, vt etiam Xenophon de æquiuocis dicit, & tempora eorum & nobilitates ex annalibus patrijs probet, & ætate ſua vltimum fuiſſe tradat, tamen illi in æquiuocatione, & ſtultitia perſeuerant, quia vt in principio fragmentorum Catonis probauimus, Græcorum genus eſt confuſiſsimum, & per omnem vitam homines errare compellens, ſimúlque indocile atque nequiſsimum, quærens literis ſuis à natura ſua, cuncta corrumpere. Inſtructi enim copia dicendi, vt ait Lactantius, mirabile eſt, quantas mendaciorum tenebras, & caligines excitauerunt. Creditur ergo Archilocho, cùm ſtudioſe annalium D E F

Homeri octo.

patri

A patriorum perſcrutatori, tum præcipuè quia vltimo Homero qui quæritur ipſe coætaneus fuit, de cuius laudibus hæc dicit Archilochus floruit vt Euſebius notat, & nos ſuprà diximus, Olympiade xxix. Et Homerus xxiij. quare B ante floruit Homerus quàm Archilochus, ſex Olympiadibus, id eſt, annis xxiiij. quoniam Olympias apud Græcos eſt ſpatium quatuor annorum, ſicut apud Latinos luſtrum eſt ſpatium quinque annorum. Fuit igitur Archilochus coæ C taneus Homero poëtæ de quo erat perquiſitio. Et ideo ipſi ſoli præter omnes creditur. Quot verò Cadmi fuerint ſuper Xenophontem de æquiuocis expoſuimus, ac etiam de nuptijs huius Cadmi. Et certamen paſſus eſt anno fermè octo D geſimo antequam excideretur & cremaretur. Troia, vt Spinga & Palefatus tradunt, & Euſebius de temporibus notat. Non ergo poſt huius Armoniæ & Cadmi nuptias ædificata eſt Troia à Dardano Samothrace, qui cùm Ia- E ſio & Cybele his nuptijs interfuit, vt Græcia mendax audet in hiſtoria, quia ante has nuptias ducentis annis, & amplius inuenitur Troia condita ab alio Dardano Thuſco filio Corti, qui teſte Vergilio à Turrhena ſede Coriti F profectus in Samothraciam primo, poſtea Idæas Phrygiæ penetrauit ad vrbes. Isq; fuit Dardanus Iliacæ primus pater vrbis & autor. De literis verò reformatis ab Homero Mæone,

Literas ex poliuit Homerus.

quòd ſimilentur Galatis & Mæonicis chara- A
cteribus,etiam argumēto eſt,quòd ait Cæſar in
ſexto Commentariorū,quòd Galli vſq; ad illud
tempus vtebantur literis quibus & Græci.

XENOPHONTIS LI- B
BER, DE AEQVIVOCIS,
cum Commentariis
Annij.

Xenophō.

QVis fuerit iſte Xenophon nondum com- C
pertum habeo,exiſtimo tamen fuiſſe fi-
lium Gryphonis,qui poſt Archilocum floruit,
quia Archilochus diſtinxit octo fuiſſe Home-
ros, iſte verò Xenophon ſolùm octo fuiſſe di-
cens,non diſcreuit inter eos vt pote qui ab Ar- D
chilocho digeſtos ante ſe viderat. Archilochus
enim floruit Olympiade vigeſimanona.Et Xe-
nophon filius Gryphi Olympiade xcv. Opina-
ri tamen licet cuilibet. Aequiuoca autem hic
appellantur nomina hominum,quæ errorem in E
hiſtoriis ingeſſerunt,priſcis Græcis exiſtiman-
tibus de vno ſolo dici quæ de pluribus dicta
ſunt. Et incipit a Cælo & eius poſteris,Satur-
no,Ioue,Hercule,& aliis,dicens:

SAturni dicuntur familiarum nobilium F
regum,qui vrbes condiderunt, ſeniſſi-
mi.Primogeniti eorum Ioues & Iunones.
Hercules verò nepotes eorum fortiſſimi.

Patres

A Patres Saturnorum Cæli, vxores Rheæ, & Cælorum Veſtæ. Quot ergo Saturni, tot Cæli, veſtæ, Rheæ, Iunones. Hercules. Idē quoque qui vnis populis eſt Hercules, alteris eſt Iuppiter. Nam Ninus qui Chaldæis B extitit Hercules fuit aſſyriis Iuppiter, quibus oppidulum paternū tetrapolim & caput imperij ſtatuit. Vnde ipſum Ninum, id eſt, Iouem cognominauerunt, qui proprio nomine Aſſyrius dicebatur, à quo C Aſſyrij dicti, & à cognomine vrbs Ninus dicta.

Lactantius primo diuinarum inſtitutionum libro capite vndecimo. Cælus dictus eſt fuiſſe Saturno pater, & terra mater, vt autor eſt Minu- D *tius Felix in Octauio, quia qui vel virtute eminent, vel ſubito ignotis parentibus apparent, ſolemus eos de Cælo cecidiſſe dicere. Hoc ibi Lactātius probat authoritate antiquiſsimi Trimegiſti, qui cùm diceret admodum paucos extitiſſe, qui-* E *bus eſſet perfecta doctrina in his Cælum, Saturnum, & Mercurium nominauit. Natus eſt igitur Saturnus ex homine cui Cælo nomen erat, quem Vranum Græci vocant. Et capitulo decimotertio. Ennius inquit in Euhemero, non pri-* F *mum dicit regnaſſe Saturnum, ſed Vranum patrem dicens, initio primus in terris imperiū ſummum Cælus habuit. Cur verò primi reges deorum, cælorum, ſtellarúmque nominibus cogno-* *mina*

Cælus pater.

Nominū rebus perpetuis imponendorum cauſæ.

minati fuerunt, idem Lactantius ait ob propagandum fulgorem nominis, & memoriam indendam, vt in vndecimo capitulo inſinuat, dicens: Saturnus cùm eſſet potentiſsimus, ob parentum ſuorũ memoriã nomine cælo terræque indidit, quum hi, prius alijs vocabulis appellarẽtur, qua ratione montibus & fluminibus nomina ſunt impoſita, quod apud veteres maximéque Græcos vſitatum fuit, vt Inachus fluuius, mare Aegeum, Tyberis, & Turrenũ mare, atq; mons Auentinus. Et ſubdit. Hæc quia Minutius ignorauit, alio traduxit hiſtoriam. Hoc loco nota Lactantium, quia alio proprio nomine nominabantur. Vt Ianus, Cælum, Chaos, proprio antea nomine dicebatur Noa, vt ait Beroſus. Seruius verò ſuper ſeptimo Aeneidos, ibi, Saturnúsque ſenex, Antiqui (inquit) reges nomina ſibi plerunque vendicabant deorũ Rationẽ verò aſsignat Lactantius capitulo decimoquinto, inducens etiam teſtimonium Ciceronis in libro de natura deorum. Nam quia ante Cælum & Saturnũ nulli fuerunt reges ob raritatem hominum, ipſum regem totamq; poſteritatem eius ſummis laudibus ac nouis honoribus iactare cœperunt, & Deos credere, ſiue ob miraculum virtutis rudes adhuc & ſimplices, ſiue (vt ſolet) in adulationem præſentis potentiæ, ſiue ob beneficia quibus erant ad humanitatem compoſiti. Et hi ſummi reges ob celebritatem nominis in prouin

A uincijs omnibus colebantur. *Priuati* verò ſin-
guli populi, gentis, aut vrbis conditores, ſeu for-
titudine inſignes eſſent, ſumma veneratione co-
lebant. Hæc Lactantius. Et hoc videtur ſigni-
ficare Xenophon, quum dicit Saturnos dictos
B qui nobilium regum vetuſtiſſimi, condide-
runt vrbes & populos, ac propterea non vnum
ſed plures fuiſſe Saturnos, quorum patres dicti
erant Vrani ſiue Cæli. Filij verò Ioues, & ne-
potes qui viribus excellerunt, Hercules. Nomi-
C na ergo hæc fuerunt dignitatis & deitatis cu-
iuſdam apud rudes priſcos ob fulgorem nomi-
nis inuenta. Deinde notat Xenophon quòd iſta
ſunt nomina relatiua, vt genitor & genitus.
Vnde Saturnus eſt, is qui à Cælo & terra ſiue
D Veſta genitus fuit, & qui ex Rhea ſiue Opi ſo-
rore ſimul & vxore genuit Iouem & Iuno-
nem. Iuppiter verò eſt qui à Saturno atque
Rhea genitus, genuit Herculem. Porrò Cælus
& Veſta ſiue terra ad nullos ſuperiores refe-
E runtur, quia abſolutè primi. Ergo iſta ſunt
magis nomina analoga quàm æquiuoca,
quia de pluribus poſterioribus dici videntur,
per habitudinem ad primum Cælum, poſterio-
res Cæli, & ad primam Veſtam iuniores, &
F ad primos Saturnum & Rheam poſteriores, &
ſimiliter de Iouibus, Herculibus, Veiouibus, &
Iunonibus. Vnde apud Babylonios Nymbrotus
eſt Saturnus, cuius filius Bellus eſt Iuppiter

Babylonius, vt in 3. libro Diodorus indicat. Similiter Cameſes apud Aegyptios eſt primus Saturnus, & primogeniti eius Oſiris & Iſis ſunt Aegyptius Iuppiter & Iuno, vt ait in 1. lib. idem Diodo. Et filius Oſiridis Lybius nomine, vt Moſes inſinuat, fuit Aegyptius Hercules: qui teſte Diodoro ibidem, robore corporis erat admirabili, & gradu Oſiridi generéque erat proximus. Pari forma Apteras Cretenſibus fuit primus Saturnus, qui Cælo patri teſtes amputauit, & filius eius Iuppiter Iunóq; primogenita, & Alcæus ex Alcmena fuit Græcus Hercules, & ita de alijs. Et quia relatiua poſſunt vni diuerſa conuenire, quippe quia idē eſt pater & filius reſpectū diuerſorū: idcirco idem poteſt eſſe Iuppiter, Saturnus & Hercules, cuius exēpla ponit Xenophon. Quòd verò ait quòd populi appellati ſunt Aſſyrij ab eo, & vrbs Ninus, hoc idem Hebræi proferunt Aſſur & Niniuen Gen. ca. 10. vbi Moſes ait de Nymbroto auo Nini, & Saturno Babylonico, & tetrapoli Babylonia, & tetrapoli Niniue ab Aſſyrio condita, his verbis vſus. Fuit (inquit) principiū ſiue ſedes regni Nymbroti, Babel & Arach, & Achat, & Galāne, in terra Sennaar. De terra illa egreſſus Aſſur ædificauit Niniuē, & fora ciuitatis, & Cale, & Reſen inter Niniuē & Cale. Nec hæ ſunt quatuor ciuitates diſcretis longis ſpatijs, vt quidam ignari topographiæ veteris exiſtimant & expo nunt

A *nunt contra textũ Moyſi, qui has exponens non dixit: Hæ ſunt ciuitates, ſed hæc eſt ciuitas magna ſcilicet Tetrapolis, vt ait Xenophon, & nos inferius exponemus.*

B DE SECVNDO AEQVIVOCO, PHORONEVS.

PHoronei plures, ſed in precio habiti duo, Antiquiſsimus claruit primo anno Nini, in parte Hellinica quæ pôſt Græ-
C cia dicebatur. Iunior ſecundus rex Argiuorum filius Inachi, inter quem & Priſcum fuêre decem ætates & amplius.

Sequitur de ſecundo nomine æquiuoco, quod etiã obſcuritatem ingerit in hiſtorijs, & dicitur Phoronei.
D *Phoroneus: qui licet fuerint plures, tamen duo poterant capere atque decipere hiſtoricos. Hi autem differunt in multis. Primo, in tempore, quia Priſcus claruit primo anno Nini: Secundus verò, vigeſimoprimo anno Armatritis Aſ-*
E *ſyrij, qui ſeptima proles fuit à Nino, vt Græci aſſerunt, & Euſebius notat in tẽporibus eiuſdem Armatritis. Ex quo ſoluitur illa quæſtio, quare Græci incipiunt ſua tempora à Nino, & non cõpertum habuerunt qui primi ante Ni-*
F *num fuerint in orbe reges, quum primus qui Græcos ſcriptores aſſequutus eſt fuerit Ninus, vt inſinuat Diodorus Siculus in primo libro & tertio. Hoc diſſoluitur ex hoc dicto Xenophon*

phontis. Nam quia priſcis Græcis nullus fuit A
rex antiquior Priſco Phoroneo, idcirco non
comperiebant alios antiquiores, ſed coætaneos.
Et quia Ninus fuit ei coætaneus, idcirco ab eo
potuerunt incipere. Secundo differunt regno,
Nam iunior fuit rex Argiuorũ, quæ eſt vna B
pars Peloponneſsi. Priſcus verò regnauit in
altera parte, quæ à filio Deucalionis dicta eſt
Hellines, ſed prius Græcia, vt author eſt Ariſtoteles
in ſecundo libro Metheororum, dicens:
Sub Deucalione fuit grauis hyems, & exceſſus C
imbrium in loco vbi nunc habitant Hellines,
qui prius dicebãtur Græci. Ergo ab hiſtoricis
Priſcus appellabatur Phoroneus antiquiſſimus
rex Græciæ. Quo epitheto Plinius vtitur
in ſeptimo naturalis hiſtoriæ, cap. vlt. Alter D
verò Phoroneus ſecundus rex Argiuorum.
Nam ante eum fuit pater eius primus illis rex.
Quo epitheto vtitur Euſebius de temporibus.
Sequitur tertia differentia, quia Phoronei antiquiſſimi
nulla genealogia reperitur, iunioris E
verò reperitur, quia Phoroneus iunior fuit filius
Inachi & Niobes, qui primus leges & iudicia
conſtituit Argis vernaculo carmine,
quia his nondum erant literæ. Inter hunc, &
Priſcum interfuerunt decem ætates & amplius, F
id eſt, plus ccl. annis, vt nunc explanat,
dicens:

DE

A # DE AEQVIVOCIS TEMPORVM.

AEtas apud diuerſos diuerſa metitur ſpatia, quia apud Aegyptios ſpatio triginta annorum perficitur, & apud Græ-
B cos quartam centenarij partem, id eſt, annos quinque ac viginti continet. Annus etiã diuerſus eſt. Etenim ipſi Aegyptij vtuntur anno quandoque menſtruo, ſæpe bimeſtri, non rarò trimeſtri: ſæpe quadrimeſtri, nõ-
C nunquã ſolari. Quæ varietas etiam ex noſtris qui ab eis literas habuerunt, ſapientes coegit aberrare. Iberis annus quadrimeſtris vt plurimum eſt, rariſsimè ſolaris. Econtrà Chaldæi quum in antiquitate di-
D ſciplinarum ſuarum vtantur menſtruo, in cæteris ſemper ſolarem ſe intelligere fatentur. Et hoc pacto ſemper, quo Semiramis in columna Nino ita excidit: Mihi pater Iuppiter Belus, auus Saturnus Babylo-
E nicus, proauus Cur Saturnus Aethiops, abauus Saturnus Aegyptius, attauus Cælus Phœnix Ogyges. Ab Ogyge ad meum auum ſol orbem ſuum circumluſtrauit ſemel ac tricies & centies. Ab auo ad patrem
F ſexies & quinquies. A patre ad me bis & ſexagies: Columnam, templum, ſtatuam Ioui Belo ſocero, & matri Rheæ, in hoc Olympo Semiramis dicaui.

Aetas. *Sequitur tertiò de æquiuocis temporum, dicens quòd ætas apud Aegyptios triginta annorum ſpatium eſt. Verùm quia apud Aegyptios annus etiam eſt confuſus, vt mox aperiet, idcirco etiam hi triginta anni definitum habent intellectum quomodo accipiantur. Apud Græcos autẽ, vt ait, ætas eſt ſpatiũ vigintiquinque annorum. Quod congruit his quæ alij autores Græci tradunt. Et enim vbi Antiochus Syracuſanus ait, Siculos pulſos ab Italia à Pelaſgis ante res Troianas ſeptuagintaquinque annis, & Herculem diſceſsiſſe ab Euandro quinquagintaquinque annis quàm Aeneas in Italiam veniſſet, alij per ætates fermè eũdem numerum attingunt, vt patet ex his quæ ait Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro, dicens: Siculum inquit, genus reliquit Italiam tribus ætatibus ante res Troianas, vt Hellanicus Lesbius dicit: vt autẽ Philiſcus Syracuſanus, annis octoginta. Et in eodem libro: Secunda, inquit, ætate poſt Herculis profectionẽ, anno fermè quinquageſimoquinto (vt ipſi Romani dicunt) rex erat Aboriginibus Latinus Fauni filius quintum & trigeſimum iam annũ imperij agens.* A B C D E

Annus. *Hæc de æquiuocatione ætatis. Sed de anno maior cõfuſio naſcitur, præcipuè apud Aegyptios, qui vt patet hoc loci in Xenophonte, atq; alijs autoribus, tam mixtè promiſcueq; atque confuſe annũ in eadẽ narratione accipiunt, vt cõpulerint* F

A pulerint etiã ſapientes Græcos errare, qui ab eis literas habuerunt. Miror quòd dicat ſapientes Græcos ab Aegyptijs literas habuiſſe, quũ pro cõſtante teneant illas à Cadmo Græcis illatas. Sed exiſtimo literas hoc loco Xenophontem B appellare, non ipſos characteres, ſed diſciplinas Aegyptiorũ, quas ante Cadmum Linus, Orpheus, Muſeus, & alij in Aegypto habitas vernaculo carmine in Græciam retulerũt, & tãdem Homerus in eam formã qua nunc ſunt C redegit, vt inſinuat Archilochus, ſuper quem cõmentaria confecta cum ſequẽtibus edemus. Omnes enim Græci ſapientes & hiſtorici, vt autor eſt Diodorus in pluribus locis, in Aegyptũ profecti ſunt Ex quo patet diſſolutio illius D quæſiti, quo quæritur. Vnde eſt quòd Græca hiſtoria de temporibus à Nino vſque ad primam Olympiadem eſt incerta, vt ait Euſebius de temporibus, imò & ſæpè falſa, vt ſcribit Ioſephus contra Appionem grammaticum, dicens: E Scimus, inquit, in quot locis de genealogijs & temporibus Hellanicus diſcrepat ab Ageſilao, & in quantis Herodotum corrigit Ageſilaus: nec ignoramus quo pacto Ephorus in pluribus oſtendit Hellanicum eſſe mendacem, Ephorum F verò Timæus, Timæum poſteri, Herodotũ cuncti. Et ideo non iniuria dixit noſter Iuuenalis Aquinas: Et quicquid Græcia mendax audet in hiſtoria. Vnde ergo tot in temporibus in-

ter eos diſsidia & caligines ante primã Olympiadem? Et reſpondent tam Euſebius quàm Ioſephus. Quia, inquiunt, annos & tempora non per certitudinem, ſed vt cuique viſum eſt per opinionem ſcripſit. Quòd ſi quæres vnde origo quòd tam diuerſimodè opinati ſunt, in promptu eſt reſponſio ex Xenophonte: quia quum annos ab Aegyptijs didicerint, qui multis modis accipi poſſunt, vnuſquiſque accepit prout ſibi melius viſum eſt poſſe accipi. Quin etiam & ipſe Manethon Aegyptius non potuit ſubterfugere, quin promiſcué Dynaſtiarum acciperet annos, vt patet in ſupplemento Beroſi, in quo multa inuolucra ſunt in temporibus eius. Itaque ab hiſtoricis ſolent vitari anni Aegyptij. Cæterũ Xenophon de annis Ibericis & Hiſpanicis, ait eos in vſu habere annum quadrimeſtrem, rariſsimè autem ſolarem. Cui argumento eſt, quod Strabo ait in Geographia Hiſpaniarum, ab Hiſpanis qui circa Beticam doctiſsimi incolunt, tradi ex milibus annis ante ſeſe habuiſſe literas, leges & carmina. Duo autem milia ſolares efficiunt ſex milia quadrimeſtres: quos ſi à principio Octauiani, quo Strabo floruit retro ſupputes, peruenies ad initium Nini hoc modo, per certiſsimos annales quatuor Monarchiarum, quas ſuo loco digeremus. A Nino enim ad Sardanapalũ Beroſus ſupputat annos Aſſyriorum quatuor & triginta ſuprà ducentos

Anni Iberici.

A B C D E F

tos

A tos & mille. Monarchiæ verò ſequentis. Medorum atque Perſarum vſque ad Alexandrum, ex eorum annalibus Metaſthenes Perſa colligit annos quinque & nonaginta ſuprà quadringentos. Porrò ab Alexandro per reges Aſiæ atque Syriæ Euſebius vſque ad vltimum Philippum, ſupputat annos ducentos triginta ſex. Inde ad Monarchiam Octauiani, enumerat annos, quadragintanouem. Hos omnes ſi ſimul colligas, efficient annos quatuordecim & duo millia, qui numerantur à Nino ad Strabonem. Ergo iure Xenophon ait, Iberis in vſu eſſe annum quadrimeſtrem. Quòd autem circa initium Nini fuerint literæ atque leges non ſolùm Hiſpanis, verumetiam Gallis & Germanis, author eſt Beroſus, quem commentaturi in hoc volumine ſumus. Is in quinto Antiquitatum ſic dicit. Anno quarto Nini, literis & legibus Germanos format Thuyſcon gigas, Celtas verò Samothes, & Celtiberos Tubal. Cui argumento eſt in Betica vrbs vetuſtiſſima, à duce dicta Tubal, & à poſteris Dubal, vt profertur in Pomponio Mela, in deſcriptione Beticæ. Ergo Iberi, Samothei, & Thuyſeones patres literarum & philoſophiæ inueniuntur ante Græcos pluſquam mille annis, vt Ariſtoteles in Magico, & Senon verè aſſerunt, & non Græci, vt Ephorus mendax, & Diogenes Laërtius fabulator ſomniant, & non probant.

Literæ apud Hiſpanos & Gallos.

Sed de his ſermo erit in commentarijs Bero- A
ſianis. Igitur quo pacto apud Aegyptios &
Iberos in vſu annus fuerit, dictum eſt.
Annus Chaldaicus. *Quo verò modo apud Chaldæos & Aſſyrios accipiatur, Xenophon dicit, quòd in vna re tantùm anno menſtruo vtuntur, quum* B *de antiquitate diſciplinarum ſuarum loquuntur, quod alibi expoſuimus in fine primi principij commentariorum ſuper Philonem. De columnis verò & ſtatuis Beli Iouis, & Rheæ, & Iunonis, & templo, & exciſis imagine Se-* C *miramidis, & Nini, copioſiſſimè in tertio libro Diodorus exequitur, ſuppreſſa ſolum mentione nouem & quadraginta annorum ſupra ducentos, ab Ogyge ad Ninum.*

D

DE QVATVOR ALIIS AEQVIVOCIS.

OLympus plura ſignificat. Nam omnis mõs regionis altior, Olympus, à Græ E cis dicitur. Vnde & plures Olympi dicti quaſi toti lympidi. A Barbaris verò omne ſpatium circulare vltimum lympus dictus eſt, & cum interiori areas Olympus, à quo aſtrolabium Olympus, & ſacrum pomœ- F rium Olympus eſt. Homeri plures fuêre, quorũ qui eximius Poëtarum extitit vltimus omnium, poſtq; Thalem Mileſiũ inuen

A uenitur. Nini plures fuêre. Primus omniũ Aſsyrius, quem ab ampliato oppido patris vocauerunt Ninum, id eſt, Iouem lingua Aſſyrica. Huius filius Zameis etiam Ninus paterno cognomine appellatus fuit.
B Ogyges plures fuêre. Primus ſupradictus attauus Nini, quem Babylonij Gallum cognominant, quòd in inundatione etiam ſuperſtes alios eripuerit, & genuerit. Hinc Sagæ apud quos nauigio ſaluatus eſt &
C ereptus, ratem vocant Gallerim, quòd vndis ſaluet. Verũ Græca lingua Gallus candidum & lacteum ſignificat, Phryga exertum teſtibus, Latina gallinæ maritum, & Celtas qui ſunt Galathæ veteres, à rege Ga
D lanthe filio Herculis, à quibus Galathæ in Aſia, & Gallogræci in Europa. Fuit autem priſcus Ogyges in prima inundatione terrarum. Alter verò Atticus, in tertia.

Sequitur Xenophon de quatuor alijs æquiuo- Olympus.
E *cis, dicens: Non videtur Olympus plura ſignificare, vt æquiuocum eo modo quo hic tractat Xenophon, quia æquiuocũ ſpectat ad eãdem linguam. Hic verò tractat de Olympo, vt ſpectat ad diuerſas linguas. Et ideo non poteſt dici æquiuocum.*
F *Nam vt eſt Græcæ originis, deriuatur ab olos quod eſt totum, & lympos quod eſt lympidus, quaſi totus lympidus. Que ratio vniuocè & non æquiuocè conuenit cælo & altiſſimo montium*

regionis. Quod vtique ſignificauit Lactantius in vndecimo capitulo primi libri Inſtitutionum, vbi ait: Olympus ambiguũ nomen eſt, & montis & cæli. Ambiguum verò, id eſt, indifferens, ad vtrunque dicitur etiam vniuocum. Verùm quoad originem Barbaram, propriè Arameam, deriuatur ab ol, quod eſt priſcum vel æternum aut perpetuum, vt aiunt Talmudiſtæ: & lympum ſiue lymbum, quod eſt circulus extremus. Vnde lymbum appellant vltimum aſtrolabij. Aſtrolabium dicitur in vſu, dum cum eo accipiuntur aſtra & horæ. Olympus autem dicitur à forma circulari continua & perpetua, cum interiori prima area. Ideo foſſa pomœrij, quia eſt ſpatium rotundum ab Etruſcis dicebatur Olympus, & à Romanis Pomœrium, quaſi ponæ mœnium, quia ibi inciebant ducere aratrum & mœnia condere. Dicebant autem foſſam mundum, quia ad ſimilitudinem mundi ſphæricam foſſam faciebant. Vnde Plutarchus in vita Romuli ſcribit aſciuiſſe Romulum ex Etruria vates, qui literis & miſterijs quibuſdam foſſam ſacrandæ vrbi de more facerent, quam illi mundum & Græci Olympum vocant, ſcilicet veteri vocabulo barbaro, quia Græciam prius Barbari incoluerunt, & multa his vocabula remanſerunt. vt patet ex Strabone ſexto & ſeptimo Geographiæ.

Aſtrolabium.

A B C D E F

Argumento quoque ſunt Omberi, quos Græci per

A ci per ſyncopam, Ombros vocant, Latini Vmbros, & ſimiliter Heſta quam Veſtam dicimus. Sunt enim nomina Aramea, quoniam heſtam Aramei ignem & flammam vocant, vt etiam Ouidius in Faſtis exponit, dicens: Nec tu aliud

B Veſtam quàm viuam intellige flammam. Et Ombros populum imbrium intelligunt. Similiter Olympus vt foſſam pomœrij ſignificat, aut fani, vel templi ſacrandi, licet Græci vocent Olympum, non tamen origine Græca. Quo autem

C pacto ſacraretur locus cum Olympo, Ouidius in quarto de Faſtis ſic indicat:

Apta dies legitur, qua mœnia ſignet aratro,
Sacra palis ſuberant, inde mouetur opus.
Foſſa fit ad ſolidum, fruges iaciuntur in ima,
D *Et de vicino terra petita ſolo eſt.*
Foſſa repleatur humo, plenæq; imponitur ara,
Et nouus accenſo funditur igne focus.
Inde premens ſtiuam deſignat mœnia ſulco.
Alba iugum niueo cum boue vacca tulit.

E Et hæc Plutarchus in vita Romuli ſub obſcurius, ſed clarius Varro in de lingua Latina exprimens, Oppida, inquit, in Latio cõdebant ritu Etruſco, iunctis bobus tauro & vacca, interiore aratro circumagentes ſulcum. Hoc autem facie-

F bant religionis cauſſa, die auſpicato, vt foſſa & muro eſſent munita. Terram vnde excluſerant, vocabant foſſam: & introrſum factum murũ, quódque poſtea fiebat orbis & vrbis principiũ,

quod erat poſt murum, pomœrium dicebatur. A
Cippi pomœrij & aræ circumfiebant. Hæc Varro. Itaque Olympus orbem, pomœrium, foſſámq; ſacrã ſignificat, vt eſt illud Tibulli de Vertumno Deo principe vrbis Etruriæ, in ſuo Olympo, dicentis: B

Talis in æterno fœlix Vertumnus Olympo
Homerus. *Mille tenet formas, mille decenter habet.*

Porrò de Homeris, in commentarijs ſuper Archilochum videbitur. De vtroque verò Nino, Diodorus in tertio libro conſentit. Verum quæ C
de bino Ogyge dicit, notandum eſt, quòd apud Hebræos & Arameos Gallym vndam & inundationem ſignificat, vt noſter Talmudiſta Samuel hunc mihi locum exponens dicebat. Aſſerit enim Gallos dici eos, qui inundationem im- D
briúmque exceſſum paſsi eſſent, Ombros verò populum ex his ortũ. Vnde Ombri, populi imbrium paterno epitheto dicuntur. Quare Cato in procœmio de originibus, & alij, non iniuria dicunt, ex Scythia veniſſe Ianum cum Gallis progeni- E
toribus Vmbrorum. Quos ſequutus in collectaneis Solinus: Veterum, inquit Gallorum prolem. Vmbros eſſe M. Antonius aſſeuerat. Inde Thu-
Galli Vmbri.
ſci Geleas, & Galleras Babylonij, & Sagæ Scythæ, quæ ſaluant ab inundationibus rates vo- F
cant. cætera in litera Xenophontis clara ſunt, exceptis inundationibus prima & tertia, de quibus ſic ſubdit:

Inun

A Inundationes plures fuêre. Prima noui-
meſtris inundatio terrarũ,ſub priſco Ogy-
ge. Secunda Niliaca menſtrua, ſub Aegy-
ptijs Hercule ac Prometheo. Bimeſtris au-
tem,ſub Ogyge Attico in Achaia. Trime-
B ſtris Theſſalica,ſub Deucalione. Par Pha-
ronica,ſub Proteo Aegyptio in raptu He-
lenæ, Ab inundatione terrarum ad ortum
Deucalionis ſecundo anno Spheri, ſeptin-
genti ſupputantur anni. Qui natus annos
C duos & octoginta Theſſaliam, vbi pri-
mum in Hellina regnauit Phoroneus, vi-
dit inundatam.

*Græcis (vt ſupra expoſuimus) non fuit com-
pertum qui primi fuerint in orbe reges, & eo-*
D *rum tempora, & geſta, niſi ex Barbaris, qui ſe
primos rerum vtilium Indigetes & ſcriptores
aſſerunt, & multorum temporum memoriam
à ſe conſeruatam affirmant: vt autor eſt Dio-
dorus in primo libro. Vnde & de priſca terrarũ*
E *inundatione, quæ præceſſit Ninum annis ducen-
tis quadraginta nouem, ex inſcripta columna
Semiramidis Xenophon notitiam habuit: &
quantum temporis fuerit, à priſca inundatione
ad ortum Deucalionis, per annales Aſſyrio-*
F *rum & reges eorũ, Ogygem priſcum, & Sphe-
rum, qui decimuſnonus ab eo fuit, vt in emen-
data Chronographia videbitur, ſeptingentos
annos ſupputat. Quare hunc Xenophontem So-*

linus

linus videtur ſequutus: dum in Collectaneis ſcri- A *bens: Meminiſſe, inquit, hoc loco par eſt, à primo diluuio notato ſub Ogyge, quando diem inumbrauit continua nox menſibus nouem & amplius, vſque ad Deucalionem, ſeptingentis an-*

Diluuium primum.

nis medium æuum dari. Quod enim primum di- B *luuium fuerit, & perſeuerarit nouem menſibus, & amplius, & tempus inter ipſum & Deucalionem, equidem à Græcis ve Latinis collegit, qui id reſcire non potuerunt, niſi vel à Maſea Phœnice, vel a Beroſo Chaldæo, vel à Hierony-* C *mo & Manethone Aegyptijs, vel a Moyſe Hebræo, qui de illiuſcemodi primo diluuio tractauerũt, & quod inundationem terrarum abſolutè antonomaſicæ nominant, quia, vt aiunt, omnes terras ſubruit. Nam alia, quia particu-* D *lari loco geſta ſunt, à particulari illo loco denominantur, Niliacum, Atticum, Theſſalicum, Pharonicum, vt etiam Xenophon hoc loci ſignificat. Hinc Roma dicta eſt caput terrarũ à Plinio & alijs, quia omnes terras, & non ſolum* E *Latium incluſit. In hoc primo diluuio, quum aquæ ſenſim in ſuas origines recurrerent, primum Olympi ſiue montes Caſij in Armenia cœperunt apparere, vt ſcribit Moyſes, & in mari inſula Delos, vt tradit Solinus. Secundum* F

Diluuium ſecũdum.

verò diluuium durauit vno menſe ſub Aegyptijs Hercule atque Prometheo. Vbi hæc notanda occurrunt. Primò, vt autor eſt Seruius ſuper

per

A per Aeneida, tres fuerũt, Atlantes, quorum an-
tiquiſsimus fuit, qui a loco vbi non comparuit,
Maurus cognomen accepit. Poſtremus verò
fuit Græcus Arcas. Medius Italus ſocer Coriti
principis Thuſciæ. His pares fuere, Vxores, Fi-
B liæ, & Fratres, & eiſdem nominibus dictæ. Et
ideo ſæpe æquiuocatur de his ſicut ait Seruius:
Cuius malum ortum eſt à Græcis, qui omnium
geſta ſuis tribuunt, quos eiſdem nominibus nun-
cuparunt, quorum leuitas inſtructa dicendi fa-
C cultate ac copia, incredibile eſt quantas menda-
ciorum nebulas excitauerit, vt Lactantius in
primo Inſtitutionum diuinarum ſcribit. Itaque Prometheus.
hic Prometheus Aegyptius fuit frater Atlantis
Mauri, qui teſte Diodoro Siculo in primo li-
D bro, fuit tẽpore quo Oſiris profectus eſt per vni-
uerſum orbem, id eſt, vigeſimooctauo anno Ar-
matritis regis Aſſyriorum, qui vnus regnauit
poſt Ninum, vt in quinto antiquitatum Be-
roſus indicat. Tunc enim Nilus inundauit
E (teſte Diodoro) per totam prouinciam quam
regebat Prometheus, in qua quia adeo incluſe-
rat & læſerat ſubditos inundatio, vt ferè omnes
in interitum irent, ob id Prometheus voluit ſe-
ipſum occidere, niſi Hercules prudenti conſilio
F & viribus vſus, exundationem Nili auertiſſet.
Ea res, vt ibi Diodorus exponit, mentiendi,
atque plura fingendi Græcis occaſionẽ præbuit.
Porrò ab Ogyge vſque ad vigeſimumoctauum
annum

annum Armatritis, colliguntur anni nouem ſupra quingentos, vt in Beroſo enumeratur, & in noſtra Chronographia videbitur. Quare hæc ſecunda inundatio fuit poſt primam, anno nono & quingenteſimo, & particularis, quia Niliaca & in prouincia ſolum Promethei, & duratione modica, quia menſtrua, Porrò tertia fuit in Attica prouincia Græciæ vbi ſunt Athenæ, regnante ibi Ogyge Attico. Fuit poſt Niliacam inundationem, teſte Beroſo, anno quadrageſimoquarto, ſcilicet anno trigeſimoquarto Belochi, qui ſequutus eſt Armatritem, vt notant Beroſus & Euſebius de temporibus. Hæc inundatio fuit particularis loco, quia Attica, & parua duratione, quia bimeſtris, & magna regione, quia inundauit etiã omnes inſulas Helleſponti, & littora vicina Aſiæ, vt Diodorus Siculus in ſexto libro ſcribit. Porrò quarta fuit Atticam ſequens Theſſalica, ſub Deucalione anno eius octogeſimo ſecundo. Quare à prima inundatione ad iſtam, ſunt anni ſeptingenti octogintaduo. Quare iſta fuit duratione trimeſtris in hyeme & loco particulari Hellinico, vt ſuprà oſtendimus ex Ariſtotele, & hoc loco Xenophon tradit, quanquam leuitas Græca apud quoſdam primam & vniuerſalem velint (nulla tamen ratione vel autore) perſuadere. De hac etiam Latini, Græcorum fabulas ſequuti meminerunt, vti eſt illud Iuuenalis in Satyra.

Diluuium tertium.

Diluuium quartum.

A *ra. Ex quo Deucalion nymbis tollentibus*
æquor Nauigio aſcendit montem,ſorteſq́; popo-
ſcit:Paulatimq́; anima caluerunt mollia ſaxa.
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas.
Fuit autem ante Romam conditam,anno pau-
B *lo minus octogeſimo ſupra ſeptingentos, quam-*
uis Iuſtinus decimum ſuprà octingentos, ſed
nullo certo authore vſus supputet. Vltima verò Diluuium
quæ notatur ab autoribus fuit Pharonica.i. quintum.
Alexandrina Aegypti. Vbi enim nunc Ale-
C *xandria à magno Alexandro condita, olim*
erat inſula Pharon,habitata colonijs Pharao- Paris ad
nicis, vbi inundatio fuit tempore vatis Protei Prothea.
ſacerdotis, ad quem Paris rapta Helena pri-
mum adnauigauit,vt hic notat Xenophon, &
D *Herodotus ſcribit in ſecundo hiſtoriarum.Qua-*
re fuit circa excidium Troiæ. De hoc ait Lu-
canus vltimo libro.Tunc clauſtrum pelagi cœ- Lucani lo-
pit Pharon inſula quondam,In medio ſtetit il- cus.
la mari ſub tempore vatis Proteos, at nunc eſt
E *Pelleis proxima muris, Hæ ſunt quinque in-*
undationes, quas ab autoribus inuenio cele-
bratas,quarum vnæ prima,terrarum fuit,
aliæ verò particulares, & à prima
ad vltimam octingenti anni
F *& amplius,per certiſſi-*
mos annales Aſſy
riorum colli-
guntur.

DE

DE AEQVIVOCO PROTEOS.

PRotei fuerunt plures. Primus Saga in Caſpiis. Alter Aegyptius, ſub quo diluuium Pharonicum. Erat enim ſacerdos Protëi magni Phœnicis, cui conſenſu totius orbis, templa, ſtatuæ, & aræ dicatæ ſunt in Europa, Aſia, & Aegypto. B

Vadimon Proteus. Vertũnus.

Hæc tria nomina videlicet Vadimon, Proteus, & Vertumnus ſunt eadem, vt ait Samuel Thalmudiſta. Nam vt dicebat, quod apud Arameos Vado, id idem eſt apud veteres Aegyptios Proto, & apud Latinos Verto. Quare eadem ſunt Vadimon, Proteus, Vertumnus. Idem autem & Ianus, à Iain, id eſt, vino dictus vini fer, quia primus omnium inuenit vinum, vt in alijs commentarijs Beroſi explanauimus. Iano autem, vt ait Xenophon, teſte Macrobio in primo Saturnalium, omnium rerum principia & introitus itemq; exitus & fines ſacri dicatiq; erant. Vt autem principium rei vertendæ feliciter aſpiraret, vt Ianua Ianus inuocabatur, & ob id in foro Boario & initio vici Thuſci. poſteri ſub nomine Iani poſuerunt. Vt autẽ rei vertendæ finem bene verteret, vt rei verſor Vertumnus orabatur. Rationem verò quòd ſolus Ianus Vertumnus eſſet, reddebant Etruſci, vt in quinto antiquitatum aſsignat Beroſus, quia exiſtimabãt ipſum conuerſum in animam cœli motric

C D E F

A motricem, & ob id in eius manu eſſe omnes res
in diuerſas formas & ſtatus vertibiles, vt ele-
mēta, lapides, vegetabilia, animalia, hominesq́;,
& illorum vita, actiones, & opera, ſolumq́; il-
lum eſſe Monarcham mundi, penes quem ſolum
B ſit ius vertendi cæleſtium & terreſtrium car-
dines, vt omnes Latini cum Beroſo conſentiūt.
Quod etiam in proſopopeia Iani: Ouid. in 1. de
Faſtis, lepidiſſimè atque eruditiſſimè expreſ-
ſit, vbi inducit ipſum Ianum de ſuis epithetis
C atque titulis gloriantem, inter quos apud ſe ſo-
lum omnium vertibilium rerum imperiū ſum-
mum eſſe conteſtatur his verbis: Quicquid vbi-
que vides, cælum, mare, nubila, terras. Omnia
ſunt noſtra clauſa patentq́; manu. Me penes eſt
D vnum vaſti cuſtodia mundi. Et eius vertendi
cardinis omne meum eſt, Et ob id ius verten-
di ſe in omnes formas habere finxerunt poëtæ.
Quod eius vati Aegiptio Proteo etiam tribuūt
qui mythice ſcribunt, vt Horatius in primo epi-
E ſtolarum libro. Quo teneam vultum mutantem
Protea nodo. Fuiſſe autem illi ſimulacrum Iani
pro tota Aphrica, non modo Beroſo & Xeno-
phonte autoribus creditur, ſed etiam argumen-
tum efficax eſt, quod Plinius in trigeſimoſexto
F libro naturalis hiſtoriæ capite quinto ſcribens:
Ianus, inquit, pater in ſuo tēplo dicatus ab Au-
guſto ex Aegypto aduectus, vtrius manu ſit
ſcopæ an Praxitelis. Ita in Europa & Aphrica.

Ianũ Vertumnum inuenimus,& in Aſia.Item A
quia in Saga Scytia,vt ait Beroſus.& hoc loco
dicitur hic primus magnus Proteus,id eſt,Ver-
tumnus multiformis.Sacerdos quoque eius ſum-
mus in Aegypto fuit alter,ſub quo,vt vidimus
Pharonica inundatio obtigit, cui inundationi B
comparauit Tyberinam Horatius in Oda dicẽs:
Terruit gentes,graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ,noua monſtra queſtæ,
Omne cum Proteus pecus egit altos
viſere montes. C

Cadmi fuêre plures.Primus frater Phœ-
nicis paulò poſt conditionẽ Troiæ,qui am-
bo epud Sydona regnauerunt.A Phœnice
quidem tota regio nomẽ accepit quæ eſt à
Sydone ad Ianineum portum Aſcalonis,vr D
bis Semiramidis,vicinum mõti tetrapolis
atque gymnaſij veteris Phœnicum cum o-
mnis ante Aſſyria diceretur.Paulò poſt fuit
alius Cadmus Argiuus qui poſt exilium à
Phœnicia reuerſus in Bœotiã,Thebas con- E
didit.Tertiũ qui in eadem vrbe tyrãnidem
aſſumpſerat,propulſauerũt Linus & Zetus.
Quartus cũ Spartis bellũ geſsit. Quintus
paulò ante ruinas Troiæ Armonia Samo-
thraca inclytus, qui à priſca vxore ob Ar- F
moniã certamen paſſus, rediẽs à Phœnicia
detulit in Græciã primus ſedecim numero
literas rudes non Phœnicas,ſed Galatharũ

A & Mæonum perſimiles characteribus. Re-
ſiduas retulerunt paulò poſt Palamedes &
Simonides medicus. Fuit & vltimus, qui
ſcribere docuit oratione ſoluta, cum ante
literas aduectas atque poſt vernaculo ſo-
B lum carmine vterentur.

Sequitur de pluralitate Cadmorũ, qui florue- Cadmi.
runt à primo ad vltimum ſpatio fermè ducento-
rum annorum, quorum tempora notat Euſebius
de temporibus. Quæ verò ſunt obſcura in hoc ca-
C *pitulo proſequemur. Ante inquit Phœnicem re-*
gio dicebatur Aſſyria. Hoc omnes concedunt,
quòd Ninus cui proprium nomen Aſſyrius erat,
ſublata pace atque priſco aureo ſeculo, primus
omnium rudibus adhuc ad reſiſtendum populis
D *bella intulit, & totam Aſiam vſq; in Aphricã*
& Libyæ terminos armis ſubegit, vt non Bar-
bari modò, ſed etiã Trogus & Iuſtinus & Fa-
bius pictor & alij conſentiũt. Et quia teſte Ser-
uio ſuper Aeneida, à victoribus victi denomi-
E *nabantur antiquitus, idcirco Aſſyrij omnes vo-*
cabãtur, & ob id eædem ſunt antiquæ literæ Aſ-
ſyriæ atq; Phœnices. Poſtmodum verò duce Sy-
ro deuicti qui ab anguſtijs Cilicinis vſque Aſca-
lonem & Gazam incolunt. Syria nomen reti-
F *net hæc inferior regio, & ſuperior Aſſyria nun-*
cupatur. Deinde hæc Syria diuiſa eſt in Syriam
Comagenã, Damaſcenã, Cœleſyriã, curuamq;
& Phœnicen, vt hic Xenophon dicit à priſco

Ioppe. *Phœnice Aegyptio dictam. Vnde Ioppe Hiero* A
ſolymæ portus Phœnicus dicitur, dicente Plinio in quinto naturalis hiſtoriæ cap.14. Ioppe Phœnicum oppidum, antiquius vt ferunt inundatione terrarum, Solinus verò in Collectaneis in Palæſtina ponit dicens: Ioppe oppidum, toto or- B
be terrarum antiquiſsimum, vtpote ante diluuium conditum, ſcilicet primum, quod ſub Ogyge notatum fuiſſe annis ſeptingentis ante Deucalionem dixerat. Itaque pars Phœniciæ eſt Palestina, in qua ait eſſe Aſcalonem vrbem Se- C
miramidis portum Ianineum, & tetrapolim Gymnaſiumq́; vetus Phœnicum, que etiã omnia in ſacris literis nominantur. Et idcirco paululum his immorabimur. Aſcalon. *Aſcalon dicitur vrbs* Semiramis. *Semiramidis, non quia illam Semiramis con-* D
Venus. Dirce. *diderit, ſed quia ibi nata eſt ſtupro Veneris Aſcaloniæ, quã illi Dircen vocant, vt aſſerit Diodorus in quarto lib. & Hebræi Dagon. vt patet primi Regum tertio capitulo, & Iudicũ 16. & primi Machabæorum 10. Porrò vt Diodo-* E
rus ſequitur, nutrita fuit ab auibus, & vxor Nini effecta condidit Babyloniam. Nam ſolam turrim & fundamenta ſignauerat auus Nini, quem Moyſes Nymbrotum vocat. Cumq́; Semiramis expiraſſet, vt ait Diodorus, in columbam F
verſam ferunt. Et ideo abſtinent Syri ab his Columba. *auibus, & columba vexillum Babyloniæ inſignitur, vt inſinuat Hieremias propheta 25. capitulo*

A *pitulo, hortans Hieroſolymitanos, vt fugerent à facie iræ columbæ, id eſt, Babyloniorum, quos columba Semiramis armorũ ferocia magis quàm Ninus inſtruxerat, ſi Diodorum ſequi volumus, aut quibus in vexillo columba erat, vt no-*
B *ſter Aquinas Thomas expoſuit. Nam vtrumq; verum. Ianineus portus à Geographis ponitur, & in diuinis literis Hebraica prolatione Iannia nominatur in ſecundo libro Machabæorum, vbi Iudas Machabæus narratur cremaſſe Ioppitas*
C *& Iannitas à regione & vrbe proxima Iano nominatas, cuius memoria agitur à Ioſue duce Hebræorũ, cap. 15. vbi in præfectura Gazæ maritimæ verſus montes enumerat vrbes, Ianum & Chyriat Arba, id eſt, ciuitatem tetrapolim,*
D *& verſus meridiem iuxta terminos Edem annumerat vrbem Noam Argumentum videlicet eius quod Beroſus ait, Noam fuiſſe Ogygium & Ianum, cui in ſua patria primum vrbes integræ dicatæ fuerunt. Sed de tetrapoli Phœnicum*
E *vetuſtiſsima, inepta quædam & falſa ab Hebræis exiſtimãtur, quæ vt certius deprehendantur, præmittenda ſunt quæ nobis concedunt. Primo quidem de illius antiquitate & conditione. Secundo de Phœnicum vetuſtiſsima Academia.*
F *Tertio de antiquiſsimo tetrapolis nomine. Postea in quibus aduerſantur. Tandem contra eos inuincibili argumento à tempore vſi, partes Xenophontis tutabimur. Primo conueniunt nobiſ-*

Ianineus portus.

Noa-

cum in eo quòd Moyſes antiquiſsimus ſcriptor A
aſſerit in libro Nume. tertiodecimo capitulo quòd antiquiores fuerunt gigantes tetrapolis Phœnicum, quàm Titanes gigantes Aegypti. Nam vt ibi ſcribit, Hebron ſeptem annis ante Tanim vrbem Aegypti condita eſt. Septuaginta B
interpretes qui Aegypti vrbem nouerant, tra-
Titanes. *duxerunt Titanim, à qua vt omnes exponunt Titanes dicti fuerunt gigantes. Nec te moueat, vt ait Hieronymus, quòd Moyſes truncata prima ſyllaba Tanim protulerit, quia id in vſu eſt* C
vernaculæ linguæ Hebreæ & gentium in nominibus localibus & proprijs. Exemplum poſſumus accipere in vernacula noſtra lingua, quia vbi grammatice ſcribitur Philippus, Nicolaus, Ry Atlaus, Ogygianum, Ry Oſiris, Oſi- D
ricella, Veiuzus: & eiuſcemodi, vulgo truncata prima ſyllaba pronuntiamus Lippus, Colaus, Gygianum, Ry Syris, Ry Thaus, Syricella, Iuzus. Ibidem Titanim, & Tanim. Perquiramus ergo Titanum Aegyptiũ, à quo vrbs Tita- E
nim & filij Titanes dicti ſunt. Græci qui nullos Cælos vel Saturnos diſtinguunt, vtique dicent
Saturnus. *Titanem fuiſſe fratrẽ Saturni natu maiorem, filium Cæli & Veſtæ. Quæramus igitur Saturnum Aegyptium, is fuit inter deos iunior, pater* F
Oſiridis Iouis iuſti Aegyptiorum, teſte Diodoro, in primo libro, qui eum & Herculem Aegyptium fuiſſe in primo ortu generis humani,

id

A id eſt, recente homine poſt diluuium, ex hoc potiſsimum probat, quòd tam Aegyptij quàm Græci confitentur gigantes & monſtra fuiſſe recente humano generi, & fuiſſe perdomita ab Oſiride & Hercule Aegyptio. Et ob id neceſ-
B ſario ſequitur, patruum Iouis Oſiridis Titanem Aegyptium, & Saturnum Aegyptium fuiſſe mox poſt diluuium. Cui etiam argumento ſunt noſter Aquinas Thomas & Beroſus. Ait enim ſupradicto Num. xiij. cap. beatus Thomas &
C eum ſequutus frater de Lyra, quòd Moyſes dum loquitur de gigantibus qui fuerunt mox poſt diluuium, idcirco ſubiecit, quòd Hebron ciuitas Phœnicum vij. annis ante Tanim vrbem Aegypti condita fuerit, quia fuit quaſi poſt dilu-
D uium à Phœnicibus condita & ipſis gigantibus. Beroſus quoque in v. antiquitatum ait Oſiridem Iouem iuſtum Aegytium: natum ex Saturno & Rhea Aegyptijs anno fermè xxiij. Nini. Ante Ninum verò fuiſſe primum Aegy-
E ptiorum Saturnum fermè centum annis probat: id eſt, tempore Saturni Babyloniorum qui & Nymbrotus. At Titan maior natu, in Aegypto vrbem ædificauerat. Eſto igitur æque antiqua ſint Babylonia & Hebron Phœnica, &
F Titan Aegyptia ſeptennio poſt fuerit condita. Igitur ad minus circa principia Beli patris Nini ſaltem cõdita eſt Aegyptia Tanes. Et in hoc aut parum diſſentiunt, aut ad integrum

conueniũt docti Hebræi nobiſcum, vrbem Phœnicam Hebron antiquiſsimã & longe ante Ninum, & mox poſt diluuium à gigantibus conditam. Secundo conueniunt de Academia vetuſtiſsima huic vrbi proxima. Nam Ioſue 15. cap. ſcribitur ſic, Caleph verò, Ioſua dedit partem in tribu Iuda Chyriat Arba, ipſa eſt Hebron, & Dabiriten quæ prius vocabatur Chyriat Sepher, id eſt, ciuitas literarum. Vbi B. Hieronymus & eum ſequutus noſter Aquinas aiunt, quòd propria interpretatio Sepher eſt ſcriptura & liber, ſicq; illa vrbs antiquitus id nomen accepit, quòd ibi primum literæ ac memoriæ Aſſyriorum & Phœnicum libris mandatæ fuerũt, & priſcorum fuit Academia antiqua. Frater autem de Lyra ibidem ſub exemplo poſuit quòd ibi fuerunt inuentæ literæ Cananeæ, vel ibi viguit ſtudium. Nam, quam terram Cananæorum & Canaam vocant diuinæ literæ, eandem Gentiles vocant Phœniciam, in plures partes diuiſam, vt ſuper diuinas literas explanauimus. Hoc eſt igitur ſecundum in quo eum doctis Hebræis conuenimus. Tertiò de antiquitate & pluralitate nominis, quia antiquitus primum cõditæ nomen fuit Arba, nouello verò cognomine Hebron, vt patet Ioſue 14. cap. Nomen, inquit, Hebron antea vocabatur Chyriat Arba, id eſt, ciuitas quatuor. Et 1. cap. libri Iudicum: Perrexit, inquit, tribus Iuda contra Cananeum qui habitabat

Academia prima.

Arba Hebron.

A B C D E F

A *tabat in Hebron, cui nomen fuit antiquitus Chyriat Arba, atque inde profectus abijt ad habitatores Dabir, cui nomen vetus erat Chyriat Sepher, id eſt, ciuitas literarum. Verùm quidam Hebræi diſſentiunt, quos frater de Lyra ſequi-*
B *tur, vnde ab initio poſt diluuium dicta ſit Chyriat Arba, id eſt, Græce tetrapolis, Latine verò vrbs quadrata, ſiue vno, vt Græci vocabulo, quadriurbs, ſiue vt vulgares poſtillatores vrbs quatuor. Quæritur à quibus dicatur quatuor. Re-* Chyriat Arba.
C *ſpondent quidam vulgares, à quatuor Patriarchis ibi ſepultis Adam, Abraham, Iſaac, & Iacob. Hoc reprobant beatus Thomas & Hieronymus, aſſerentes hoc manifeſtè falſum eſſe, quoniam antequã Abraham, Iſaac, & Iacob orti*
D *eſſent, antiquitus atque à conditione ſui quadriurbs ſiue Chyriat Arba dicebatur, vt probatum eſt. Et idcirco acutiores Hebræi aiunt dictam fuiſſe à quatuor gigantibus in ea dominantibus, ſcilicet Enach cum tribus filijs, probantq́; iſtud*
E *ſupradictis duobus capitulis. Nam Iudicum primo cap. ſcribitur his verbis: Perrexit tribus Iuda contra Hebron, cuius nomen fuit antiquitus Chyriat Arba, & percuſſit Seſay, & Hayman, & Ptolmay. Et item Ioſue cap. 15. Et cœpit Ca-*
F *leph in tribu Iuda Chyriat Arba patris Enach, ipſa eſt Hebron, & deleuit ex ea tres filios Enach, Seſay, Hayman, & Ptolmay de ſtirpe gigantea. Quare Arba fuit pater Enach, qui cum*

tribus filijs ibi regnabat. Sed & hoc patet eſſe A
falſiſſimum. Nam hi quatuor gigantes erant
tempore Ioſue, quos deleuit Caleph, vt litera cla-
re ſonat. Sed ante Ioſue ſeptingentis annis &
amplius, imo & ante Ninum à ſui principio di-
cta eſt Chyriat Arba, quando iſti non erant in B
rerum natura, vt ex ſuperioribus patet. Quare
non à quatuor nouellis giganteis regibus dicta
eſt vetuſtiſſimo nomine quadriurbs. Nec valet,
hæc eſt Chyriat Arba patris Enach, id eſt, iſta
eſt ciuitas quatuor, patris Enach. Ergo quatuor C
ſiue Arba fuit pater Enach, vt quidam Iudæi
arguunt, ſicut nec iſta conſequentia currit di-
cendo: Iſta capa eſt patris Ioannis, ergo iſta ca-
pa fuit pater Ioãnis. Et ideo Xenophon in quo-
dam fragmento: antiquitus, inquit, vrbs mono- D
polis ruſtica erat, Dipolis verò opulenta, Tri-
polis quæ prouinciæ caput eſſet, Tetrapolis verò
regia, quam toti regno & xij. principibus regni
colonijs priſcis præfectam inſtituebat, vt Samo-
thracia, in qua eadem tetrapolis conſtituta ex E
Samo, Neſſo, Thracia, & Saona xij. primis
poſt Atticum diluuiũ vrbibus præfuit. Idipſum
inſinuat Strabo in Geographia vbi ait: Samo-
thracia cum tetrapolis eſſet, habuit ex his vnam
quæ Same & Samos dicta fuit. Et argumento F
eſt etiam Moyſes, qui vt ſupra in æquiuocis Sa-
turni Nini produximus, aſſerit quòd antiquiſ-
ſimus Nymbrotus tetrapolim Babyloniam, &

Ninus

A *Ninus tetrapolim Niniuem conſtruxerunt, licet xij. colonias ibi Moyſes non nominet, ſed Deuteron. capit. xxxij. exprimit dicens: Quando diuidebat altiſſimus gentes, ſcilicet linguas apud turrem Babel vt exponit Hieronymus & B alij, & quando ſeparabat filios Adam per colonias, poſt confuſionem linguarum vt omnes interpretantur, tunc conſtituit terminos populorum, adinſtar ſecundúmque numerum filiorum Iſraël in quo pars & colonia Domi-C ni fuit populus eius, & Iacob funiculus, id eſt, menſurator & dux caput hæreditatis eius. In hoc dicto Moyſi quæritur, quomodo in diſperſione coloniarum fuit ſimilitudo populi Iſraël & ducis eius Iacob, ſecundum nume-D rum. Et reſpondent quidam quos ſequitur frater de Lyra, dicentes, quia Iacob quoad numerum ingreſſus eſt in Aegyptum cum ſeptuaginta poſteris, & ita ſe habuit in diuiſione coloniarum & linguarum, quia diuiſi E ſunt in ſeptuaginta duces & linguas, qui diſperſi ſunt in loca & terminos ſuos ſeptuaginta colonias primas, vt ipſe Moyſes enumerat Gen. cap. decimo vndecimóque. Sed hoc ipſa prima fronte eſt falſum quia ibidem enumerat ſeptua-F gintaduas linguas, & lxxij. primos duces coloniarũ ſumpto primo initio à primo omnium duce Noa. Quare in ipſo numero in quo Moyſes, ſimilitudinem fundat, ipſi palàm aberrant*

nec

nec illud niſi per ignotius aut figmenta probare A
poſſunt, quæ funditus negantur. Vnde Moyſes præpoſuit, vt de hac re antiquos ante Moyſen ſcriptores interrogarent, dicens: Interroga patres tuos, & annuntiabunt tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Deſcenderunt autem à Chaldæis ipſi Iudæi, quoniam Nachor, Thare & Abraam fuerunt Chaldæi ex Aram que eſt in Meſopotamia, vbi & Babylonia, ex caſtro Vr Chaldæorum, vt docent paſſim diuinæ literæ. Vnde & ipſe Moyſes primus interrogator etiam eruditus in eorum ſcientia atque hiſtorijs, aſſerit numerum filiorum Iſraël fuiſſe duodenarium, & ipſum ducem eorum fuiſſe quatriuxorium. Et ita ſingulos populorum duces fuiſſe quadriurbios regios, vt dux Kyriat Arba, & Nym- D
brotus dux Chaldæorũ fuit quadriurbius, quia vt ipſe teſtatur, ſedes regia fuit Babel, Arat, Acat, Calanne. Regia item Nini quadriurbs fuit, Niniue, Fora, Cale, Reſem. Quadriurbs fuit regia Hieroſolyma, Sion, Moria, Iebus, & E
Salem. Melchiſedech enim duo fundauit oppidula ſacerdotia, pro hoſtijs pacificis, & idcirco vocauit ea Salem, & ipſe dictus eſt rex Salem Gen. 14. cap. Et prima Monopolis ſacerdotia
Salem. *Salem erat iuxta Iordanem pertinens ad Sic-* F
cimitas in tribu Effraim, de qua Ioan. 3. cap. di-
In Lyrã. *citur: Erat Ioãnes baptizans in Ennon, iuxta Salem. Vbi frater de Lyra dicit, quòd hæc non*

eſt

A eſt vrbs pertinens ad Melchiſedech, & adducit Iſidori Etymologias, quaſi Iſidori authoritas præemineat diuinis literis, quæ Salem vrbem Siccimorum affirmat eſſe Gen. cap. xxxiij. vbi ait: venit Iacob in Salem, vrbem Siccimo-
B rum. Nuſquam autem reperitur alia in diuinis literis, niſi ex traditione Hebræorum quibus in hac creditur parte. Et ideo ridiculoſitatibus fratris de Lyra omißis dicimus, quòd duo oppida ad ſacramentalia Melchiſedech conficienda in-
C ſtituit. Primum iuxta Ennon, ideſt, aquas, ad lauandum & baptizandum, quia baptiſmus & expiatio per aquas, erat de iure gentium ſacramentale quid vſque ad Christum, ſub quo ſacramentum verum eſt & vera expiatio atq; luſtra- Ennon.
D tio, vt probauimus in commentarijs noſtris ſuper diuinas literas. Secundum verò oppidum Salem ſacerdotale erat, vbi nunc Hieruſalem, in ea parte, quæ ſequitur Moria, iuxta vallem Moria, Iebus.
Ioſaphat, vbi porta Effraim. Iebus verò erat in
E ſuperiore parte quaſi arx, vbi piſcina ſuperior in qua ſuperanda, magnas vires adhibuit Dauid, vt patet in ij. libr. Reg. cap. 15. vbi dicitur: Abijt Dauid cum exercitu in Hieruſalem contra Iebuſeum & reliqua. Et hæc dicebatur ſe-
F cunda vrbs, de qua in iiij. lib. Reg. dicitur cap. xxiij. quòd Olda prophetiſſa habitabat in Hieruſalem in ſecunda, vbi frater de Lyra fingit triplicem ſomniorum murum. Tertia verò vrbs

fuit

Sion. *fuit arx Iebuſei quæ vocabatur Sion, cuius planicies habet menſuram boni ac magni oppidi vſque ad voraginem inter ſe atque montem ſiue collem Moria, quæ vorago dicitur Mello. Hanc tertiam David partem ædificauit, vt in eodem ij. Regum libr. & capitul. ſcribitur:* B *Cepit, inquit, David arcem Sion, & ædificauit per gyrum à Mello & intrinſecus, & habitauit ibi, & vocauit eam ciuitatem David. Quartam partem in colle Moria voluit addicere cum templo, vt eam tetrapolim faceret, & regiam cum fano & templo ſacraret.* C *Sed prohibuit eum Deus per Nathan prophetam dicens, quòd ea pars vrbis cum templo reſeruabatur Salomoni filio. Vnde vt ſcribitur iij. Regum cap. iij. & deinceps, atque aſſeritur ibi* D *quòd ædificauit ibi domum ſuam & templum, & muros Hieruſalem. Itaque ſicut Metropoles aliæ quadri urbes erant Babylon, Harba, & Niniue, ita regia xij. tribuum Hieroſolyma tetrapolis conſtabat Salem, Iebus, Sion, Moria.* E *Quo etiam pacto Cicero contra Verrem in vj. Verrinarum dicit: Metropolim Siciliæ Syracuſas tetrapolim, conſtare quatuor magnis vrbibus Tyke, Archedina, Neapoli, Inſula Romulus, item oppidum Romam in vrbem conuertens, totum collem Palatinum cinxit, & tetrapolim reddidit, conſtantem Roma, Vellia Germallia, & Foro, vt exprimit Fabius Pictor de* F *orig*

A origine vrbis Romæ, & Varro in 1. de lingua Latina per origines horum vocabulorum ſignificat. Denique & ipſa Iani, & Etruſcorum regia Etruria metropolis, erat tetrapolis, Harbanum, Volturna, Vetulonia, Para Tuſſa ſiue Sa-
B ra Tuſſa, id eſt princeps Tuſca, Herba enim quatuor. Harbanum quartam tetrapolis ſignificare, nomen arguit, in qua loca ſunt, Calumba, & Muſurnus, id eſt, Herculeus collis, ad hæc tempora, quem ſequitur hac etiam ætate dicta Para Harba.
C Tuſſa, à qua pons para tuſſus. Nam para, apud Arameos haſta & princeps dicitur, vt noſter Samuel dicit. Eam Tuſcam, à qua Tuſcanienſes, & in cuius agro adhuc vadus dicitur vulgo Tuſcanienſis, fuiſſe regiam duo ſunt argumenta, Para.
D vnum ſcilicet Para ſiue Sara cognomentum. Quòd enim Hebræi Sara, id Aramei, Para, id eſt principem, vt Vironiſſam intelligunt. Hinc Para Tuſſa princeps, & Vironiſſa Tuſca vrbs eſt. Nam quæ diruta eſt inter Caminum Sara.
E atque Tuſcanellam, Tuſſam Nanam vocant incolæ, id eſt Tuſcam paruam ignobilem, ex cuius ruinis & viris ſuffectam Tuſcanellam, nominis interpretatio & locorum vicinitas conuincit. Nam quam Aramei vocant Tuſſam Nanã
F hãc Latina lingua profert Tuſcanellam, vt erudite noſter Samuel Talmudiſta interpretabatur. Quare à cognomine Parà Tuſſa regia erat. Deus quoq; Vertũnus id probat, eſt enim Vertũ-

nus

Vadimon. *nus ſiue Vadimon princeps deus Etruriæ atq; re-* A
gius vt in aliјs cõmentariјs videbitur, & Varro in I. *de lingua Latina inſinuat. Regius verò deus, regiæ vrbis erat numẽ. Cæterũ vrbis Tuſcæ ipſe deus erat quæ in parte Volſinienſi, vt ſignificat Propertius in Proſopopeia Vertumni, in* B
qua inducit Vertumnum, à Tuſca Romam, à Lucumone Galerito traductum, pro Romulo contra Sabinos, ita dicentem: Tuſcus ego, Tuſcis orior, nec pœnitet inter prælia Volſinos deſeruiſſe focos. Ex hac vrbe fuit vnus ex Turrhenis Del- C
phinis exul Lybacas, de quo in iij. Metamorphoſeos Ouid. ſcribens. Furit, inquit, audaciſſimus omni de numero Libacas, qui Tuſca pulſus ab vrbe. Exilium, dira pœnam pro cæde luebat. Et ab hac parte non iniuria ſcribit Fatius D
de Vbertinis Florentinus noſter in ſua Geographia vernaculo metro edita, olim Viterbum dictum Veiuzan, & à ture Tuſcam: Emendatius dixiſſet à Tuſſa parte Tuſcam. Sequitur hanc ſecundam partem, collis ad hæc tempora tenens no E
Vetuletũ. *men Vetuletum, à quo tota portio Vetulonia deriuatiuè dicta fuit. Eam fuiſſe regiam, & nominis interpretatio, & dignitas probat. Etenim Veitulonia per ſyncopam dicta eſt Vetulonia, deriuata à nominibus Arameis, Veia, quod eſt* F
currus, & Lomni quòd eſt tribubus principari.
Phylarcha. *Vnde beatus Hieronymus in libro interpretationum dicit Lomnimos eſſe phylarchas, id eſt, princ*

A principes tribuum & populorum. Hinc Babylonia eſt Babel phylarcha, & populonia puppiũ phylarcha, & Vetulonia curulium phylarcha, id eſt, princeps curulium xij. Lucumonum & populorum xij. Etruriæ. Quare erat princeps,
B id eſt, regia xij. regum. Probatur etiam à dignitate & officio, quia penes illam ius erat dandi faſces & imperia & decorare & admittere aduenas ad ciuilitatem Volturrenam, dicente Silio in viij. libr. Mæoniæq; decus quondam Ve-
C tulonia gentis, Bis ſenas hæc prima dedit præcedere faſces. Et iunxit totidem tacito terrore ſecures. Hæc altas eboris decorauit honore curules, & reliqua. Quarta hanc ſequitur Volturna, quam omnes concedunt fuiſſe regiam, ad Volturna.
D cuius fanum indicebantur concilia publica imperij. Quod etiam Liuius ſignificat, in pluribus locis ab vrbe condita. Hanc tetrapolim fuiſſe abſque mœnibus vti Hieroſolyma, & multæ aliæ tetrapoles, conſtat, cum quia Deſyderius
E vltimus Longobardorũ rex illam mœnibus muniuit, tum præcipuè, quia licet vno communi nomine vocarentur, diſtincte tamen ſingulæ enumerabantur, vt Babylonia, Babel, Alcar, Arat, Calanne, Similiter Ninus dicitur Nini-
F uen, Fora, Cale, Reſen. Rurſus Hieruſalem enumeratur Salem, Iebus, Sion, Moria. Item Samothracia diſtinguitur in Samenſes, Neſſos, Thracienſes, Samnenſes. Ibidem Syracuſæ, in

Tykēſenſes, Archedinos, Inſulanos, Neapolites. A
Item Troia, in Phrygios, Dardanios, Troes, &
Ilienſes. Pari forma priſca vrbs Roma, ante
Sabinos & Luceres ſub Romulo diſtingueba-
tur in Romanos, Forenſes, Vellienſes atque
Germallienſes. Similiter vrbs Etruria diſtin- B
guitur in tertio naturalis hiſtoriæ capit. vj. à
Plinio in literis alphabeti, Harbanum, Tuſca-
nienſes, Vetulonienſes, Volturreni cognomine
Etruſci, in eadem parte Volſinienſes. Ex his ar-
gumentum inuincibile vnum eſt à coniugatis C
hoc modo. Vbi Volturreni ſunt cognomine Etru-
ſci, vtiq; neceſſario ſequitur, ibi eſſe vrbem Vol-
turrenam ſiue per ſyncopam Volturnam cogno-
mine Etruriam. At Volturreni cognomine
Etruſci ſunt in eadem parte qua & Volſinien- D
ſes. Ergo neceſſario ſequitur quòd Volturna co-
gnomine ſit vrbs Etruria, à qua communicato
nomine omnis Thuſcia Etruria dicta eſt, vt co-
pioſius ſuper Myrſilum ſcripſimus. Sequitur ne-
ceſſario etiam quoniam Etruria vrbs eſt te- E
trapolis, vt vbi eſt vna eius pars, ſit & reli-
qua. Quare neceſſaria veraciſſima reſponſione
redditur ad quæſitum vbi ſit Volturna? vbi
inquam & Vetulonia. Et ſi quæritur vbi Vetu-
lonia? reſpondetur, vbi & Thuſca & Voltur- F
na, in eadem parte qua & Volſinienſes, &
vrbs Hetruria & Thermarum aquæ piſco-
ſæ, iuxta lacum Ciminium. Vnde hoc ſignifica-

tur

A tur quoad lacum Cyminium à Sillio viij. libr. qui iuxta Vetulonienſes ponit Veientanos Ciſcyminios populos, Nepe, Sutrium, & lacum Cyminium, vt ſuper fragmenta Catonis explanabimus. Quoad Etruriam verò & Thermales
B les aquas piſcoſas, ſignificat Plinius in ij. naturalis hiſtoriæ, de miraculis fontium & aquarum, quo per diſtinctionem à Piſa de Etruria & Vetulonia ſic habet: Aquis calidis Piſæ innaſcuntur ranæ, ad Vetulonos verò in Etruria
C piſces. In Etruria inquit, quæ ſcilicet eſt vrbs inter Volſinas & Veientanos dictos populos, vt clare limites eius deſcribit Liuius in primo ab vrbe condita dicens: Erat Sabinis vicina Etruria, proximi Etruriæ Veientes. Nam populi Ve-
D ientes finiunt ad lacum Cyminium, vt Catonis fragmenta indicant. Porrò Volturna vt diximus in parte Volſinienſi ipſa eſt cognomine Etruria, quia Volturreni ipſi ſunt cognomine originali Etruſci. Sed de his hactenus. Nam
E plura in alijs commentarijs adducemus. Nunc de vltimis Cadmis aliqua dicamus. Cadmus, inquit, Samothraca Armonia inclytus paulò ante ruinas Troianas Ergo mēdax Græcia audet in hiſtoria Samothracum, aperto mendacio Cadmi vltimi.
F mentiri fingens fuiſſe cognatum Dardani & Iaſij Cadmum ex ſorore Armonia, qui poſt nuptias has & mortē Iaſij Dardaniā cōdiderint, vt ſcribit Diodorus in vj. li. & Dionyſius in 1.

Quo enim pacto poſt nuptias, & mortem Iaſij A
Dardanus Samothrax Dardaniam condere potuit, qui eo tempore quo iam multis regibus Troianis extinctis, Troia condita fuerat, & ad finem Laomedontis & principia Priami venerat, vt Xenophon indicat? Teſtes ſunt etiam B
Spinga & Paleſatus Græci, qui annis ſexaginta duobus ante ruinas Troiæ, fuiſſe certamen priſcæ vxoris contra Cadmum, ob Armoniæ Zelotypiam regnante Laomedonte & Euandro nauigante in Italiam aſſerunt, quanquam Euſebius de temporibus antiquitatis Græcanicæ fautor fermè annos decem ante, id eſt, ſeptuagintaduos ante ruinas Dardaniæ notet. Sed de his mendacijs Græcanicis hactenus. De C
vltimo Cadmo Plinius in quinto naturalis hiſtoriæ cap. xxx. ita ſcribit: in Aſia, inquit, Miletus Ioniæ caput, antea Lelegeis, & Phybyuſa, & Anactoria nominata, octoginta vrbium per cuncta maria genitrix, nec fraudanda ciue Cadmo qui primus orationem proſaicam dicere inſtituit. D E

A IOANNIS ANNII VITERBIENSIS, SACRAE THEOLOGIAE B professoris, in quinque libros Beroſi,

PRAEFATIO.

C BEROSVS fuit patria Babylonicus, & dignitate Chaldæus, vt Ioſephus cōtra Appionē grāmaticū, & in primo de antiquitate Iudaica ſignificat. Fuit er- Beroſus.
D go ſacerdos, quia eundem gradum in ſua republica tenent Chaldæi, quem ſacerdotes in Aegypto, vt aſſerit in iij. libr. Diodorus Siculus. Quare fuit notarius & ſcriba publicus, quia penes ſacerdotes ſolos erat pu-
E blica fides annalium, temporum geſta & regum, vt author eſt Metaſthenes in libro de iudiciis temporum. Quamobrem omnem Chaldaicam deflorauit hiſtoriam, & tanquam publicæ fidei notarius tranſſumpſit
F omnia tempora & antiquitates in quibus diluuii, quod anteceſsit Ninum, meminit, nominatus etiam Noam & filios eius, vt in eiſdem libris aſſerit Ioſephus. Et propterea

tanquam fideliſsimo & publico antiquita- A
tum tranſſumptori fides publica datur, &
ipſum ſolum ſequuti ſunt Perſæ in Monar
chiæ Aſſyriorum temporibus, vt idem Me
taſthenes author eſt,& nos in commẽtariis
ſuper eundem Metaſthenem expoſuimus. B
Floruit autem Beroſus ante Monarchiam
magni Alexandri, quia idem Metaſthenes
ſacerdos Perſa florens in principio Monar-
chiæ Alexandri ipſum ſequutus eſt in tem-
Beroſi laus. poribus Monarchiæ Aſſyriorum. Calluit C
item Beroſus Græcam linguam, & docuit
Athenis diſciplinas Chaldæas, præcipuè
Aſtronomiam, in qua cæteros Anteibant
Chaldæi, adeo vt teſte Plinio in naturali hi
ſtoria, Athenienſes illi ſtatuam inaurata D
lingua, in publico Gymnaſio ponerent, ob
diuinas eius productiones Cauſſa ſcriben-
di & tranſſumendi has Chaldaicas tradi-
tiones fuit, quia Græci ſolum vſque ad Pho
roneum Priſcum regem Græciæ attigerãt, E
& quidẽ commixtis multis antiquitatum
erroribus. Et inuentis literis apud Babylo-
niam ante hunc Phoreneum annis DCC. &
amplius teſte Plin. VII. naturalis hiſtoriæ
cap. vltim. cogebantur Athenienſes crede- F
re, vti ibi credit Plinius, vſum literarum
fuiſſe æternum, & literas Aſſyrias ſemper
fuiſſe. Quamobrem ab eodẽ Beroſo edocti
ſunt

A ſunt in hac tranſſumptione breuiſsima, quid de temporibus & antiquitatibus haberent Chaldæi, penes quos ſemper fuiſſet vſus literarum Diuidit autē hunc librum Beroſus in quinque libros. In primo tra-
B dit, quid Chaldæi ſcribant de temporibus ante primum diluuium. In ſecundo de Genealogiis primorum deorum, id eſt, ducum poſt diluuium, In tertio docet antiquitatem Iani patris, quem & Noam no-
C minat. In quarto, de antiquitatibus regnorum totius orbis in cōmuni tradit. In quinto, ſingula explicat. Titulus huic libro eſt, Defloratio Beroſi Chaldaica. Modus eſt orientaliū, vt breuem & publica fide tranſ-
D ſumptam narrationem, vocent deflorationem. Vnde & Ioſephus in primo de antiquitate Iudaica ſcribēs: Beroſus, inquit, Chaldæus, omnem Chaldaicam deflorauit hiſtoriam, in qua vt contra Appionem aſſe-
E rit, nominat diluuium, Arcam, Noam, & filios eius.

PROOEMIVM.

Beroſus in primo libro tradit, quid anteceſſerit primum diluuiū. Nā quinque fuerunt Diluuia.v
F *diluuia, vt author eſt Xenophon in libro de æquiuocis. Et vnumquodque à particulari ſuo loco nomen habet, excepto primo notato ſub Ogyge Phœnice, quod antonomaſice innunda-*

tio terrarum dicitur, quia omnes terras diluit. A
Secundũ fuit Niliacum ſub Prometheo Aegyptio Hercule, vt Diodorus in primo loco indicat. Tertium fuit Atticum ſub Ogyge Attico, quod ab Athenis in Aſiæ littora inundauit, vt Samothraces tradũt, & Diodorus in vj. lib. B
ſcribit referens & illud Samothracum infame mendacium de nuptijs Cadmi, poſt quas voluerunt fingere fuiſſe conditã Dardaniam. Quartum fuit Theſſalicum, ſolum circa Parnaſum vna hyeme ſub Deucalione, vt Ariſtoteles in pri C
mo Metheorum ſcribit, & Xenophon in libro de æquiuocis confirmat. Et tamen Græcia mendax audet eam in hiſtoria quaſi inundationem terrarum fingere. Quintum fuit Pharaonicum, vbi nunc Alexandria Aegypti ſub vate Pro- D
teo, vt Lucanus in vltimo libro inſinuat, & Xenophon tradit, & nos in commentarijs eius ad longum explanauimus. Et vt idem Xenophon ait, & Solinus in collectaneis dicit, à primo diluuio nouimeſtri notato ſub Ogyge Phœ- E
nice, vſque ad Deucalionem fuerunt anni dcc. id eſt ducenti quadragintanouem ante Ninum, licet Cato in ſecundo fragmento originum dicat, ante Ninum præceſſiſſe inundationem terrarũ annis fermè ducentis quinquaginta. Et totidem F
Fabius pictor dicit de origine vrbis Romæ. Sed vnum annum addunt veriúſque Solinus, Xenophon, & Archilochus tradunt, quia vt idem

Xeno

A *Xenophon & Archilochus tradunt, Deucalion ortus fuit ſecundo anno Sphæri regis Aſsyriorũ, à quo retro ſupputando in Euſebio & beroſo vſque ad principium Nini ſunt anni vnus & quinquaginta ſupra quadringentos. Quare* B *reſiduum ſeptingentorum, erunt anni ix. & xl. ſupra ducentos, quibus Ninum anteceſsit inundatio terrarum. Ex his probatur irreuincibiliter à tempore demonſtrato à Solino & proprijs Epithetis Iani, eundem fuiſſe Ogygem, Ia-* C *num & Noam. Nam qui præfuit primo diluuio ante Deucalionem annis dcc. & pater antiquiſsimus deorum & hominum poſt diluuiũ, fuit nomine proprio dictus Noa. Porrò ante Deucalionem annis dcc. præfuit diluuio Ogy-* D *ges cognomine, quia ſub eo notatum fuit primum & nouimeſtre diluuiũ, & ad idem* Iano *epitheta propria Noæ à Latinis tribuuntur, vt à Iuuenale & Propertio tribuitur ipſi regnum aurea ætate, quæ præceſsit Ninum, & quòd ſit* E *antiquiſsimus pater diuum, vt in præcedentibus pluries produximus. Quare iidem & eodẽ tempore ſunt Noa, Ogyges, & Ianus. Sed Nona fuit proprium Ogyges verò Ianus & Proteus. i. Vertumnus ſunt, ſolum prænomina eius. Ponam ta-* F *men hoc loco ſingulorum dicta de temporibus ante Ninum. Fabius Pictor de origine vrbis Romæ. Aurea inquit ætas cœpit ſub Ogyge ante Ninum annis circiter ccl. & eam primus*

Proteus.

Aetas aurea.

omnium Ninus vitiauit. Cato in ſecundo fragmento de originibus: Italiæ inquit origo ſplendidiſsima fuit, tum tempore, tum origine gentis. Et narrata diſſenſione inter Chaldæos, & Scythas de origine orbis, hæc ſubinfert. Inter vtroſque conuenit ante Ninũ circiter annis l. & ducentis, quibus durauit aureum ſeculum, terras fuiſſe inundatas, homines porrò in Scythia ſaluatos, & ex his veniſſe Ianum cum Dyrim & Gallis progenitoribus Vmbrorum. Hi quidem ex Latinis authoribus, porrò ex Græcis Xenophon in libro de æquiuocis: Iberus inquit annus vt plurimum quatrimeſtris eſt, Chaldæis verò ecõtra ſemper ſolaris, niſi in antiquitate diſciplinarum qua ſemper vtuntur menſtruo. In cæteris eo pacto annos intelligunt, quo Semiramis in columna ita excidit. Mihi pater Iuppiter Belus, auus Saturnus Babylonicus, proauus Cur Saturnus Ethiops, Abauus Saturnus Aegyptius, Atauus Cælus, Phœnix, Ogyges. Ab Ogyge ad meum auum, ſol orbem ſuum circumluſtrauit ſemel, ac tricies & centies. Ab auo ad patrem, ſexies & quinquagies. A patre ad me, bis atque ſexagies Columnã, templum, ſtatuas, Ioui Belo ſocero, & eius matri Rheæ in hoc Olympo Semiramis dicaui. Ex hac inſcriptione prædicti anni ccxlix. colliguntur. Totidẽ aſsignat Archilochus in Epitheto temporum ſuper quem cõmentaria confecimus. Sed nõ modo du-

Columna Semiramidis.

A B C D E F

cen

A centos quadraginta nouem: annos ante Ninum aſſequuti ſunt poſteriores Græci, verumetiam dcc. & amplius. Quod & Plinius in vij. naturalis hiſtoriæ cap. vlt. indicat. Hanc enim propoſitionẽ aſſumit. Aſſyrias literas ſemper fuiſſe B arbitror. Hanc autem probat quia literæ Aegyptiæ quæ antiquiſsimæ habẽtur, longe poſt Aſſyrias fuerunt, nec Aſſyriorum inuenitur principium & author ſicut Aegyptiarum. Hoc probat à Phoroneo antiquiſsimo rege Græciæ, qui C teſte Xenophonte in libro de æquiuocis regnauit primo anno Nini, longe ante Phoroneũ iuniorem filiũ Inachi ſecundũ Argiuorũ regem. Ponenda ſunt verba Plinij in ſupradicto libro. Antichydes, inquit, repertas fuiſſe in Aegypto D literas à Meonone quodã nomine tradit, idque monumentis probat, annis xv. ante Phoroneũ antiquiſsimũ regem Græciæ. E diuerſo Epigenes apud Babyloniã, ſeptingentorum viginti annorum ſyderum obſeruationes, coctilibus lateru- E lis inſcriptas docet, grauis author in primis. Qui minimũ, Beroſus & Critodemus ccccl xxx. annorũ. Ex quo patet, æternũ fuiſſe vſum literarum. Hæc Plin. Sed nota quòd nõ valet hæc conſequẽtia Plinij. Nõ inuenitur author & principiũ li- F terarum Phœnicarum, ſiue Aſſyriarũ, ergo ſunt æternæ, quia oppoſitũ conſequentis ſtat cũ antecedẽte. Similiter aſſumptũ eſt falſum, quòd non inueniatur principiũ, quia teſte Diodoro Siculo

Contra Plin.

in

in iij.lib.licet Chaldæi opinentur mundũ fuiſſe A
æternum tamen principium Aſtronomiæ & literarum ſe nactos fuiſſe aſſerunt ante aſcenſionem ſiue Monarchiam & eleuationem Alexãdri, annis xliij. millibus. Teſte autem Xenophonte in lib. de æquiuocis, annus in antiquita- B
te literarũ, à Chaldæis menſtruus accipitur per lineam medij motus lunaris, quo pacto quadraginta tria millia anni menſtrui reddũt circiter tria millia ſexcentos xxxiiij. annos ſolares. Quòd ſi vt ſuper Philonem expoſuimus, & in C
chronographia noſtra ex publica fide annaliũ probauimus, Monarchia Perſarum durauit à primo Arbace ad Alexandrũ annis ccccxcv. Monarchia verò Aſſyriorum durauit à Nino ad dictum Arbacem, annis m.ccxxxiij. à Ni- D
no verò ad inundationem terrarum antecedentem, omnes ſupputant annos ccxlix. Et ab inundatione ad Adam primum conditum hominem m.dclvj. vt Moyſes ſupputat Gen. 5. cap. conſequens neceſſario eſt, vt Chaldæorum & E
Phœnicum literæ ſub conditione Adæ cœperint, quia ab Monarchia Alexandri vſque ad Adam colliguntur xliij. millia anni menſtrui, ſiue tria millia ſexcenti xxxiiij. ſolares, vt patet colligenti annos publicorũ annaliũ Monar- F
chiæ Perſicæ, & Aſſyriæ, atq; diluuij & præcedẽtis temporis, ſicut mox ſuperius cõputauimus. Quare per literas gentilium tempora certiſſima

aſſe

A aſſequuti ſumus, ab Alexandro vſque ad Adã.
Quod etiam diuum Hieronymum non latuit
in cõmentario ſuper illud Apoſtoli ad Hebræos:
Fide credimus aptata fuiſſe ſecula, vt ex inuiſi-
bilibus viſibilia fierent. Chaldæorum inquit ve-
B terum traditio eſt, huius viſibilis & formati
mundi fuiſſe inuiſibilem & informem præia-
centem naturam ſempiternam à nullo produ-
ctam, quam poſteriores Græci hylen, chaóſque
vocauerunt, Moyſes verò abyſſum. Hanc mate-
C riam ad viſibilitatem & formam fuiſſe à me-
liore natura deductam confitentur, atque vti
Moyſes primo ſceptro ſtellis ornari cœlos, ex
tempore non ab æterno produnt, inde terram
plantis, & animantibus, poſtea piſcibus aquas,
D volucribus aërem, poſtremo hominem dominũ Metamorphoſi Oui.
mundi factum. Quæ omnia Naſo in opere ma-
gno à Chaldæis accepta, ad vnguem proſequutus
eſt. Quinetiam annos & viros ante regnum
Macedonum ſub Alexandro produnt, à quibus
E orti ſunt, annis circiter quatuor & triginta ſu-
pra ſexcentos & tria millia. Quos ſi retro ab
Alexandro ſupputes, peruenies ad Adam pri-
mum. Quod profecto Moyſes in omni eorum
diſciplina atque hiſtoria eruditus conſcripſit, &
F quod erroris erat, in ipſo initio eliſit: dicens: In
principio creauit Deus cœlum & terram, quæ
erant inuiſibilis & incompoſita: quia tenebræ
erãt ſuper faciem abyſſi. Hæc Hieronymus. Ita-
que

que Chaldæi tempora longe ante Ninum & diluuium fuiſſe ſcribunt, vti & Moyſes, atque Critodemus, Epigenes, ac Plinius. Sed Beroſus ne crederetur nimis velle limites apud indociles Græcos excedere, indefinito temporis initio vſus eſt, dicens: Ante aquarum famoſam cladem, multa perierunt ſecula. Quæ vt clariora fiant, commentaria ſequentia ſuper quinque Beroſi libros iam ædidimus. A B

BEROSI LIBER PRIMVS, DE TEMPORIBVS ANTE PRIMUM diluuium C

Cum commentariis Annij. D

IN hoc primo libro Beroſus agit de his quæ præceſſerunt inundationem terrarum. Et facit duo. Primò præmittit exordium. Secundò narrat inundationem priſcam. Primum ſic abſoluit. E

ANte aquarum cladem famoſam qua vniuerſus periit orbis, multa præterierunt ſecula, quæ à noſtris Chaldæis fideliter fuerunt ſeruata. F

Facit Beroſus auditores attentos, dociles, & beneuolos. Attentos quidem dum rem magnam proponit dicens: Ante aquarum famoſam cladem

A dem qua vniuerſus perijt orbis. In alijs enim inundationibus videlicet Niliaca, Attica, Theſſalica, & Pharonica ſola terra illa perijt vbi inundatio obtigit. Vnde Euſebius & alij chronographi & hiſtorici, notant eo tempore quo B pars illa perijt: aliâs orbis partes habuiſſe incolumes ſuos reges & terras. Hæc verò prima omnes terras ſubruit. Et ideo abſolute terrarum inundatio à Barbaris & Græcis & Latinis dicitur. Vnde & Moyſes hic notauit quum dixit: C Deleta fuit diluuio omnis caro ſub cœlo. Famoſam verò cladem dicit, quia ab infami vita gigantum prouocata fuit cœleſtium ira, & à coniunctione magna aſtrorum, & magna fama celebrata à Chaldæis & Phœnicibus & alijs. D Reddit item auditores dociles, dum notat ſe dicturum de priſca inundatione, & pluribus ſeculis & ætatibus quæ illam anteceſſerunt. Poſtremo reddit beneuolos, dum illis non Græcanicas nugas & fabulas quibus animos hoE minum errare compellunt, ſed tradere veritatem, quam ſacerdotes Babyloniorum publica & fideli atque probata fide in Archiuis ſimul & publicis bibliothecis conſeruauerunt, pollicetur, quam etiam Moyſes ipſe ſeF cutus eſt, vt Hieron. in commentario dicit ſuper illud Apoſtoli ad Hebræos: Fide credimus aptata formatáque fuiſſe ſecula. Quòd autem ea differentia fuerit inter priſcos Græcos & Chal

Diluuium Magnum.

Chaldæos, quòd Græci fabulas nugáſque & er- A
rores ſeminauerunt, Chaldæi autem firmam &
ſolidam verámque doctrinam tribuerunt, teſtis
eſt acerrimus Græcanicæ partis aliàs defenſor
Diodorus Siculus in iij. lib. ſic de vtriſque di-
cens Chaldæi, inquit, Baloniorum antiquiſsimi B
fuêre, qui eum locum in ſua rep. obtinuerunt,
quem ſacerdotes in Aegypto: Ad cultum enim
Dei deputati per omnem vitam ſuam philoſo-
phantur, peritiſsimi Aſtrologiæ habiti. Et pau-
lò poſt: Non enim quemadmodum Græci omniũ C
doctrinam ſuſcipiunt, ſed pueri à patribus pro-
geniem ſequuti, diſcunt philoſophiam omnium
aliarum rerum cura poſthabita, doctiſsimíque
euadunt, tum quia à teneris annis in ea doctri-
na erudiuntur, tum præcipue, quia diutius in illa D
perſeuerant. Apud Græcos autem vt plurimum
tardè ad philoſophiam accedunt, paululúmque
in ea morati vertuntur ad quæſtum lucri gra-
tia, & neque de more doſtrinam parentum ſe-
quuntur, ſed ſua ſponte varijs ſtudijs incum- E
bunt, & lucri gratia nouis ſemper opinionibus
ſtudentes, déque maximis diſciplinis altercan-
tes incertos diſcipulos reddunt, animúmque ho-
minum per omnem vitam errare compellunt, &
nulla in eis certa ſententia, dubium, & in con- F
fuſo relinquunt. Hæc Diodorus in quibus plura
nos edocet. Primum quòd Græci non fuerunt ſe-
quuti doctrinam maiorum, ſed nouas opiniones

Chaldæorum veritas.

Græcorũ vanitas in philoſophia.

lucri

A lucri gratia adinuenerunt. Fuerunt autem maiores Græcorum Barbari, teſte Strabone in Geographia Græciæ, prolatóq; illud, quoniam plura vocabula barbara ſua ætate in Græcia permanebant. Et quoniam apud priſcos Barbaros veritas rerum erat, conſequens neceſſario fuit, vt relicta maiorum perquiſita & inuenta veritate, ſua ſponte in fabulas & nugas inciderent, quibus hominum animos à vero peruerterent. Secundum eſt, quia de rebus maximis ſemper altercantur, quæſtus & lucri gratia. Vnde Ioſephus contra Appionem grammaticum, Græci, inquit, mutuo ſe de mendacio redarguunt, & non pudet eos de eiſdem contraria ſcribere. Scimus enim quot in locis Hellanicus de genealogijs & temporibus ab Ageſilao diſcrepat, & in quantis Herodotum corrigit Ageſilaus, & quomodo Ephorus Hellanicum in pluribus oſtendit eſſe mendacem, & Ephorum Timæus, Timæum poſteri, Herodotum cuncti. Tertio dicit quòd fabulas & errores inuenerunt quæſtus gratia. Et ideo vt mendacia facilius ſeminarent, ſtuduerunt ornatui verborum. Nihil enim magis proficit ad decipiendum quàm delectabilis fabula & lenocinium ornatus. vt ſignificat de Græcis Lactantius in primo diuinarum inſtitutionum cap. xv. dicens. Apud etiam malos reges, panegyricis mendacibus adulantur, quod malum à Græcis ortum eſt, quorum leuitas inſtructa di-

Græcorũ diſcrepantia.

cendi facultate & copia, incredibile eſt quantas mendaciorum nebulas excitauerit. Quartum eſt, quòd vbi quis doctrinam eorum ſequitur, ſemper animo fluctuat, & per omnem vitam errat. Quod & Cato ad Marcum filium ſcribens, vt author eſt Plinius xxix. naturalis hiſtoriæ cap. primo, ita vaticiniũ protulit. Dicam de iſtis Græcis ſuo loco Marce filij, quid Athenis exquiſitum habeam, & bonum ſit illorum literas aſpicere non perdiſcere. Vincam nequiſſimum & indocile genus eorum. Et hoc puta vatem dixiſſe. Quandocunque iſta gens literas ſuas dabit, omnia corrumpet. Tunc etiam magis, ſi medicos ſuos huc mittet. Verè impletum eſt vaticiniũ Catonis. Nam omnis illa theologia, philoſophia, & naturalis diuinatio, & Magia, quas diſciplinas teſte Beroſo eruditiſſimus Ianus tradidit, & in quibus Thuſci, teſte Diodoro Siculo in vi. lib. vſque ad ætatem ſuã erant admirabiles toti orbi, equidem ſuſceptis fabulis & diſciplina Græcorum corrupta ſunt, adeo vt omnia fabuloſa & erronea Græcanica norint, & nihil de origine, diſciplinis, & ſplendore antiquitatum Italicarum (quod turpe & impium eſt) neſciant, vt deplorabat noſter Aquinas in Satyra vbi dicit: Quid rancidius quàm quòd non ſe putat vlla formoſam, niſi quæ de Tuſca Græcula facta eſt? Et item: Omnia, inquit Græce, cum ſit turpe magis, noſtris neſcire

Catonis vaticiniũ.

Latine

A *Latine. Bonum eſt, inquit Cato, illorum literas aſpicere, vt venenum & errores illorum redarguantur, & non perdiſcere, atque cum eorum leuitate inſoleſcere, contra vetuſtiſſimas traditiones maiorum, quia omnia corrumpet,*
B *quod etiam Ariſtoteles fecit, velint nolint Peripatetici, quia vt verbis Diodori vtar, cum alijs ſemper altercans incertos diſcipulos reddit, & animos noſtros per omnem vitam errare compellit, vt patet omnibus diſſenſionibus* Ariſtotelē carpit.
C *Peripateticorum etiam noſtræ ætatis, in quorum diſceptationibus nulla certa ſententia reddita, dubios ſemper & in confuſo auditores relinquunt. Ergo non ſolum Latinas origines & hiſtorias antiquorum, ſed certiſſimas Iani-*
D *genas diſciplinas, & toti orbi admirabiles, corruperunt ſuſceptæ fabulæ ac nugaces diſciplinæ, vt verè vaticinatus eſt Cato. Et ideo maxime ſibi beneuolos auditores facit in principio Beroſus, dum non à nouitijs eſurientibus*
E *quæſtus gratia Græcis, qui dum omnia norunt nihil intelligunt, ſed à Chaldæis & maioribus fideliter conſeruata, ſe traditurum connotat. Et hoc de proœmio. Nunc ad narrationem accedit, & facit tria. Prima parte nar-*
F *rat infamem vitam hominum. In ſecunda præcognitum diluuium. In tertia quo pacto humanum genus ſeruatum eſt in diluuio. De primo ita dicit:*

Scribunt illis temporibus circa Lybanũ A fuiſſe Enos vrbem maximam gigantum, qui vniuerſo orbi dominabantur, ab occaſu ſolis ad ortum. Hi vaſtitate corporis ac robore confiſi, inuentis armis omnes opprimebant, libidiniq; inſeruientes, inuenerũt B papiliones, & inſtrumẽta muſica & omnes delitias. Manducabant homines & procurabant aborſus, in eduliumq; præparabãt, & commiſcebantur matribus, filiabus, ſororibus, & maſculis, brutis, & nihil erat ſce C leris quod non admitterent, contemptores religionis & deorum.

Literarũ antiquitas *Vt in præfatione poſuimus, & Hieronymus dicit, quòd mundus & mundi formatio ſit ex tempore, & non ab æterno, ex fide atque hiſtoria credimus. Verum quòd ab Adam primo cõdito cœperint literæ & diſciplinæ infuſæ, non eſt ex fide tantum, ſed etiam hiſtoria gentilium & traditione Chaldæorum, qui ſe aſtronomiam & literas habuiſſe ante Alexandri monarchiam tribus millibus & ſexcentis annis ac trigintaquatuor aſſerũt, vt in præfatione diximus. Epigenes quoque ſeptingentos annos & amplius ante Ninum & Phoroneum inuentos, ait Babyloniæ laterculos coctiles inſcriptos pro ſyderum obſeruatione. Quare iam ante inundationem terrarum annis paulo minus quingentis, vt ex dictis in proœmio colligitur, vtique erant* D

in-

A in vſu ars coctilis, & impreſſoria, atque inſcriptiua, & literæ Phœnices, & Aſtronomia, & eiuſcemodi. Quæ profecto omnia conueniunt his quæ Moyſes & diuinæ literæ tradunt. Nam vt patet Geneſis v. cap. ſanctus propheta Enoch na- Enoch propheta.
B tus eſt ante inundationẽ terrarũ anno xxxiiij. ſupra mille, qui teſte Iuda Apoſtolo cognomine Thadeo in ſua canonica prophetauit de iudicio futuro tam aquarum diluuij quàm vltimæ cõflagrationis, & ea teſte Ioſepho in primo de an-
C tiquitate Iudaica inſcripſit duabus columnis, altera ærea, altera lateritia. Erant igitur in vſu literæ, & ars fuſilis, & lateritia, & vaticinia, mille annis & amplius ante inundationem terrarum. Porrò viuente Adam, & agente an-
D num ſexcenteſimum & vigeſimum ſecundum natus eſt idem Enoch, vt ſupputat Moyſes Geneſis quinto capite. Quare coniectura & argumentum firmum eſt, ab ipſo Atauo eius primo Adam eundem Enoch ſuſcepiſſe literas & di-
E ſciplinas, cuius tempore fuiſſe literas & diſciplinas Adæ infuſas Theologi aſſerunt, & eodem tempore ſe cœpiſſe literas & Aſtronomiam Chaldæi affirmant, vt ſupra expoſuimus. Et ideo non immeritò Moyſes dicitur à Hierony-
F mo ſequutus ex reuelatione de mundi atque ſui creatione, & texuit hiſtoriam geſtorum vſque ad Enoch cui proſequẽdam reliquit hiſtoriam. Enoch autem proſequendam reliquit Lamech

propheta patri Noæ, & Lamech filio eidē Noe, A
Noa verò reliquit poſt diluuium Chaldæis, à qui-
bus Habraam & reſidui veritatem rerum ge-
ſtarum ſcripſerunt. Vnde cum hiſtoria Chaldai-
ca de antiquitatibus quàm ſimillima eſt He-
breæ, ac propterea Moyſes pro teſte adducitur à B
Maſea Phœnice & Hieronymo Aegyptio, vt
aſſerit Ioſephus contra Appionem grammati-
cum & in primo de antiquitate Iudaica.
Non eſt igitur mirum ſi Moyſes & Beroſus
conueniunt, qui ex eodem fonte hiſtoriæ combi-
berunt. Itaque literam Beroſi exponamus, quæ C
primo narrat infamem vitam hominum in
communi, inde in particulari. In communi qui-
dem erant peccata oppreſſionis, libidinis, &
promiſcuæ luxuriæ. In particulari vero quoad D
oppreſſiones, feritatem ſupremum ſcelus adijcie-
bant vt homines manducarent, & aborſus in
edulijũ delitioſi epuli procurarent, ac ſi oua eſſent
aborſus, & carnes humanæ altilia. Neque hoc
fabula eſt cum ætate noſtra in inſulis Cananeis, E
quarum quaſdam nunc ſubegit glorioſus rex
Hiſpaniæ Ferdinandus, homines captos caſtrent,
& in greges more pecudum ad conuiuia ſer-
uent. Ptolomæus quoque in Geographia, ætate
Antropophagi. ſua Aethiopes & alios Antropophagos, id eſt, F
hominũ commeſtores annotat Plinius in quin-
to naturalis hiſtoriæ capitulo ſeptimo aſſerit
Scythas eſſe, qui humanis corporibus veſcun-

A tur. Et ſubdit. *Incredibile quidem videretur
niſi cogitemus in medio terrarũ, Sicilia & Ita-
lia fuiſſe huiuſcemodi monſtri gentes Cyclopas
& Leſtrigones, & nuperrime trans alpes ho-
minem immolari ſolitum, quod paulumq́ man-
B dendo abeſt.* Hoc ſcelus vltum per diluuium,
mox prohibitũ fuit à Deo, dicẽte: *Carnem cum
ſanguine non comedetis*. Et vt intelligas de car-
ne humana dictum, ilico explanauit dicens:
*Quicũque enim fuderit humanum ſanguinem,
C fundetur ſanguis illius*. Sed de hoc copioſe tra-
didimus ſuper Geneſim nono cap. Hæc de peccato
oppreſsionis ferinæ. Porrò de peccatis luxuriæ,
nihil erat ſceleris quod ſupreme nõ admitterent,
inceſtum, ſodomiam, & brutalitatem. Quod
D etiam Moyſes nõ tacuit, dum aſſerit eas vxores
accepiſſe quas eligerent, ſcilicet ſiue matres ſiue
alias. Et item omnis caro corruperat viam ſuã,
ſcilicet Sodomia & brutalitate. Quare ex his
nati ſunt gigantes, vt ibi ait Moyſes, potentes
E viribus & viri famoſi, ſcilicet vitæ quam ma-
xime infamis ſupradictis ſceleribus. Per Gi-
gantes enim intelligimus homines vaſtos cor-
pore, famoſos, & deorum contemptores & ho-
minum ſimiliter oppreſſores, vt Macrobius in
F primo Saturnalium, & Diodorus in ſexto ſi-
gnificant. Tria ſunt nunc cognoſcenda. Pri-
mum de Enos vrbe, quis eam condiderit, quan-
do, & propter quid, & vbi. Secundo quando

cœperunt hæ deliciæ & peccata. Tertio quare A
nunc Deus non punit ea ſicut tunc. Ad primum reſpõdet Moyſes Gen.cap.iiij. quòd Caim damnato & excommunicato à cœtu iuſtorum ob fratricidium, profugit à facie iuſtorum cum vxore, & habitauit ad orientalem plagam E- B
dem, id eſt, paradiſi, & ibi ædificauit ciuitatem,
Enos vrbs. & vocauit eam à nomine primogeniti ſui Enos, & vt aiunt tam Hebræi quàm catholici ædificauit eam ad opprimendum & excurrendum
& prædandum iuſtos ex poſteritate patris ſui C
Adam & fratris ſui iuſti Seth. Aedificauit autem eam ad orientalem plagam reſpectu regionis Edem Hebraice dictam, ſiue latine locum & regionem delitioſam, ſiue græce paradi-
ſum. Eſt autem regio Damaſcena, vt quidam D
ſuſpicantur, quia ad orientalem plagã eſt mons Libanus, in quo eſt vrbs Enos diruta, cuius maxima & ingentis molis fundamenta viſuntur, & vocatur ab incolis regionis ciuitas Caym, vt
noſtri mercatores & peregrini referunt, qui in E
Damaſco & Libano ſunt aſſueti. Alijs placet Eden ſiue locum delitiarum & paradiſum dici, regionem Phœnicam Laodicinam dictam, probantq; duobus argumentis. Primo quia ibi eſt
vrbs Eden ſiue interpretatione Græca paradi- F
ſus, vt Ptolomæus notat in quarta Aſiæ tabula. Secundo quia in ea vrbe exiſtenti eſt mare ab occidente, & extremitas Libani & Antilibani
ab

A *ab ortu æquinoctiali vel ſaltem Hyberno, vt patet ibidem. Ad primum ergo dubium reſpondetur, quòd Enos vrbem condidit Caym, poſt excommunicationem promulgatam, & eiectionem à communione Adæ atque iuſtorum, vt*
B *ſicut excommunicati poſſet latrocinari & prædari iuſtos, & in loco orientali Libanni, vt ait Beroſus, in ea parte quæ eſt magis orientalis reſpectu vrbis & agri, qui à Moyſe dicitur Eden, & à Græcis paradiſus. Ad ſecundum*
C *dubium dicitur quòd peccata Caym & excommunicatæ atque impiæ poſteritatis eius cœperunt ſub fratricidio Caym, & adaucta ſunt in ſeptima generatione ab Adam, vt notat Moyſes Gen. cap. iiij. quia Iael, Tubal, & Tu-* Iael. Tubal.
D *balcaim fuerunt ſexti à progenitore ſuo Caym, & ſeptimi ab Adam, quorum primus inuenit delitias in arte paſtorali, papiliones & tentoria, ſecundum fiſtulam, cytharam, lyram, & organum, cum voce, chorea, & modulatione mu-* Tubalcaim.
E *ſica, tertius verò arma & omne genus ferramenti, vt ibidem Moyſes exprimit. Huc vſque impia ſeptima generatio ab Adam excreuit per vniuerſum orbem. Sed in hac ſeptima generatione impia & excommunicata, cœpit iuſta po-*
F *ſteritas Adæ cum excommunicatis participare coniugio, & ſupradictis ſceleribus impiorum, quia teſte Moyſe videntes filij Dei, ſcilicet iuſti homines, filias hominum & Caymicæ po-*

ſteritatis quòd eſſent pulchræ, id eſt, opulentæ & fortunatæ, non obſtante excõmunicatione, etiã ipſi acceperunt ſibi vxores ex omnibus quas elegerant. Quòd verò etiam ſeptima generatione iuſtorum ab Adam cœperint iuſti effici participes ſcelerum & vitiorum, eſt argumento, quòd Enoch ſeptimus ab Adam fuit translatus ne malitia immutaret cor eius, vt ſcribitur Sapient.iiij.capite. Et ideo reſpondetur ad ſecundum dubium quòd impiæ poſteritatis Caym peccata, ſub Caym cœperunt, iuſtorum verò ſub ſancto Enoch propheta, quem propter bonam vitam Deus cito tranſtulit, ne cum alijs iuſtis iam ad impietatem inclinatis conſentiret. Ad tertium verò dubium reſpondetur, quòd Deus nõ punit vniuerſaliter peccata, niſi cum in vniuerſis inueniuntur, quod non eſt nunc. Et præterea etiam ſumma peccata non ſtatim punit, niſi addita obſtinatione, ſicut nunc Beroſus oſtendit ita dicens in ſecunda parte, in qua de præcognito futuro diluuio ſic ſcribit:

Enoch.

A B C D E F

Tum multi prædicabant & vaticinabãtur, & lapidibus excidebãt, de ea quæ ventura erat orbis perditione, ſed enim illi aſſueti corridebant omnia, cæleſtium illos ira atque vltione perurgente pro impietate atque ſceleribus.

Diluuij præcognitio.

Præcognita verò fuit priſca inundatio tum ſpiritu Dei, vti ſanctus Enoch, tum Aſtrorum

obſeru.

A *obſeruatione, vt quæ Babyloniæ inuenta fuit, & Epigenes atque Plinius notauerunt. Alibi ſcripſimus atque probauimus hæc duo ſimul ſtare, inundationem terrarum à cauſis naturalibus proceſsiſſe, quas ſtudioſi in monumentum exci-*
B *derunt, & à diuina prouidentia ſimul ab æterno ordinatam, vt quo potiſsimum tempore homines demererentur, perirent. Deinde Beroſus oſtendit in tertia parte quo pacto genus humanum reparatum ſit per arcæ præparationem dicens:*

C Vnus inter gigãtes erat, qui deorum venerator & prudentior cunctis, reliquus ex probis erat in Syria. Huic nomẽ erat Noa, cum tribus filijs Samo, Iapeto, Chem & vxoribus Tytea magna, Pandora, Noëla,
D & Noëgla, is timens quam ex aſtris futuram proſpectabat cladẽ, anno LXXVIII. ante inundationem, nauim inſtar arcæ coopertam fabricari cœpit. Anno ſeptuageſimo octauo ab inchoata naui, ex improuiſo
E exundauit oceanus & omnia maria mediterranea. Fluminaq; ac fontes ab imo ebullientes inundauerunt ſupra omnes montes accedentibus, atque impetuoſiſsime & ſupra naturam è cælo copioſiſsimis hymbri-
F bus multis diebus corruentibus. Ita omne humanum genus aquis ſuffocatum, excepto Noa cum familia ſua, quæ naui erepta eſt. Nam eleuata ab aquis in Gordiei montis

montis vertice quieuit,cuius adhuc dicitur A aliqua pars eſſe, & homines ex illa bitumen tollere, quo maximè vtuntur ad expiationem.

Ioſephus hoc loco vtitur contra Appionem grammaticum, dicens Bercſum Chaldæum & B hiſtoricos Phœnicas nominare Noam & filios eius proprijs nominibus, & diluuium, & arcam. Et in primo de antiquitate Iudaica, hunc locum ad verbum tranſſumens in teſtimonium, eiuſdem inquit, arcæ Noæ atque diluuij memo- C riam faciunt omnes qui barbaras hiſtorias cõſcripſerunt, quorum vnus Beroſus Chaldæus, qui narrans de hoc diluuio taliter eſt affatus. Dicitur autem nauis eius quæ in Armeniam venit circa montem Gordieum aliqua adhuc pars D eſſe, & quoſdam bitumẽ exinde tollere, quo maximè homines ad expiationem vtuntur. Et ſubdens de hiſtoricis Aegyptijs & phœnicibus, meminit, inquit, etiam horum Hieronymus Aegyptius qui antiquitatem Phœnicam noſcitur con E ſcripſiſſe. Sed & Maſeas Damaſcenus in nonageſimoſexto hiſtoriarum libro ita de eis dicit: Eſt ſuper Myriadam excelſus mons in Armenia, qui Baris appellatur, in quo multos confugientes ſermo eſt diluuij tempore liberatos, & F quendam ſimul in arca deuectum in montis Ocilæ ſummitate fuiſſe, lignorúmque reliquias multo tempore conſeruatas. Fuit autem iſte,

Baris.

quem

A quem etiam Moyſes Iudæorum legiſlator ſcribit. Hæc Maſeas. Nota quia dicit Ioſephus ibi, quòd etiam Græci qui barbaras hiſtorias träſſumpſerunt non ſolum diluuij & Noæ reminiſcuntur, verumetiam & longitudinis annorum B ſolarium, quibus mille annis vixerunt. Sic enim ad verbum dicit: Noa quum vixiſſet poſt diluuium trecentis & quinquaginta annis, fœliciter agens, mortuus eſt anno vitæ ſuæ quinquageſimo ſuprà nongentos. Nullus autem ad C vitam modernam & breuitatem annorum quibus viuimus comparans antiquorum longitudinem putet falſa quæ de illis ſunt dicta. Illi nanque cum eſſent religioſi, & ab ipſo Deo facti, tantorum annorum curriculis rite viuebãt. D Deinde propter virtutes & glorioſas vtilitates quas iugiter perſcrutabantur, id eſt, Aſtrologiam & Geometriam & Phyſicam, Deus eis ampliora viuendi ſpatia condonauit, quæ non cautè diſcere potuiſſent, niſi nongentis viuerent E annis. Per tot enim annorum curricula, magnus annus impletur. Et ſubdit inducitque teſtes dicens: Teſtes autem dicti mei ſunt omnes qui antiquitates apud Græcos & Barbaros conſcripſerunt. Nam & Manethon qui deF ſcriptionem fecit Aegyptiorum, & Beroſus qui Chaldaicam deflorauit, & Mochus, & Eſtyus, & Hieronymus, Aegyptius qui Phœnicam diſpoſuerunt, concordent cum dictis meis.

Vitæ longitudo quibus & cur data.

Heſiod

Heſiodus quoque & Eratheus, & Hellicanus A
& Ageſilaus in hiſtorijs ſuis, memoriam faciunt antiquorum, annis mille viuentium. Hæc Ioſephus. Quinetiam diluuij & temporis eius vſque ad Ninum meminerunt Xenophon libro de æquiuocis, Archilochus in Epitheto tem- B
porum, Fabius pictor de origine vrbis Romæ, & Cato in ſecundo fragmento originum, ſuper quos omnes iam commentaria ædidimus. Hactenus in communi pro Beroſi litera dicta ſunt, nunc in particulari pauca excurramus. Noam C
fuiſſe virum Dei cultorem & iuſtum, & ſolum, vniuerſis ad impietatem declinantibus,
Noa gigas & aſtrologus. *etiam Moyſes ſcribit. Fuiſſe verò gigantem & aſtronomiæ peritum, etiam peritiores Talmudiſtæ aſſerunt. Fuiſſe autem Syrum Phœni-* D
cam cognomina ſua indicant Ogygius Dyſir, vti in ſequente commentario exponemus. Du-
Arca quãdo facta. *bitatur verò de eo quod ait, cœpiſſe fabricari arcam ante inundationem anno lxxviij. cùm centum viginti annos Moyſes ſupputet Geneſis vi.* E
cap. & Beroſus alibi teſte Plinio quadringentos octoginta cum Critodemo aſsignet, vt in ſuperioribus diximus. Ad primum reſpondetur, quòd mandatum de fabricanda arca Noa accepit ante inundationem annis centum viginti vt F
Moyſes ſignificat. Quadraginta verò & duobus annis præparauit ligna ob immenſitatem operis faciundi. Et ita anno ſequente qui erat

A *ſeptuageſimusoctauus ante inundationem, cœpit opificium ingẽtis arcæ, vt Beroſus ſupputat. Quod verò adducitur de Plinio dicente ante Ninum fuiſſe ſupputatos à Beroſo & Critodemo annos ccccLxxx. non de arca dixerunt, ſed de li-*
B *teris inſcriptis & inuentis eo tempore, vt patet in ſeptimo naturalis hiſtoriæ cap. vltimo vbi de his loquitur Plinius. Rurſus, quia dicit ex improuiſo accidiſſe diluuiũ, non refertur ad Noam, & eos qui nouerũt & inſcripſerũt coctilibus la-*
C *terculis, & lapidibus, ſed ad deriſores, qui illud neque credebant neque ſperauerant affuturum. Fuit autem hoc primum diluuium nouimeſtre, vt Solinus aſſerit in Collectaneis, & Moyſes Geneſis viij. cap. & Xenophon de æquiuocis. Ex-*
D *ceſsit verò omnes altiſsimos orbis montes xv. cubitis, vt teſtatur Moyſes. Et vt ait, deleta eſt omnis caro ſub cælo, excepto Noa cum ſua familia. Ex quo patet Talmudiſtas eſſe falſiloquos, & mendaces, contráque diuinas* Talmudiſtas carpit.
E *literas ad morem ſuum exponentes, quòd diluuium non attigit montem Sion, argumento vſi: quia inuentum eſt ibi poſt diluuium ſemen giganteum, nõ attendentes quòd Noa cum filijs fuerunt gigantes, & Titanes gigantes ge-*
F *nuerunt, teſte Beroſo, qui teſte Moyſe poſuerunt vrbẽ Titanũ in Aegypto, quam vocat Tanim dẽpta prima litera, vt patet Num. ca. xiij. tã per textũ quã per expoſitores. Hæc de tẽporibus ante*

diluu

diluuium. Nunc ad ſequentes libros præparans A
auditores, ita concludit.

Ab hoc igitur anno ſalutis humanæ ab
aquis primordio ſumpto, noſtri maiores
innumeros ſcripſerunt. Nos verò tædio-
ſum illorum ſermonem abbreuiaturi re- B
feremus origines & tempora, & reges eo-
rum duntaxat regnorum, quæ nunc ma-
gna habentur, In Aſia quidem noſtrum
omnium celſiſsimum Babylonicũ, Aphri-
ca Aegyptium & Lybicum, quę vnum pri- C
mo fuerunt, & ſub vno narrabimus. Poſtre
mo in Europa quatuor noſtri enumerant.
Celtiberum, Celtæ, Kytim, quod illæ gen-
tes Italicum appellant, & Thuyſconum
quod à Rhæno fluuio per Sarmatas in Pō- D
tum finit. Addunt quidam etiam quintum
dictum Ionicum.

Ergo ſuperior narratio quaſi quædam præ-
fatio à Beroſo præmiſſa eſt, vt quiſque cogno-
ſceret à quo præcipuè anno & tempore, ſuæ gen E
tis originem inchoare debeat, quia non ante di-
luuium primum, quia nulla remanſit origo ni-
ſi Noanica quæ & Ogygiana Phœnica, neque
item vt Græci faciunt, inchoanda eſt à Nino,
quia longe ante eum coloniis oppletus erat totus F
orbis, & origines ſub Noa diſcretæ. Et ideo
quiſque dum requirit ſuæ gentis & regni ori-
ginem incipiat ab hoc anno ſaluationis homi-

num

A num à diluuio, & videat genealogias ducum
primarum coloniarum & inde originem ſuam
in communi accipiat, & poſtea in particulari
in quarto & quinto Iob. Verùm quia in biblio-
thecis Chaldæorum annotabantur prolixæ o-
B mnium gentium & regnorum origines, & an-
tiqua geſta, quæ faſtidium generabant: idcir-
co ipſe deflorauit vt Ioſephus loquitur, omnem
Chaldaicam hiſtoriam, & ſolum de origine re-
gnorum ætate ſua clarorum loquitur. Fuit au-
C tem Beroſus circa finem monarchiæ bipartitæ
Perſarum & Medorum. Fuit enim ante Ale-
xandrum, quia Metaſthenes qui floruit circa
initium Alexandri vſus eſt chronographia Be-
roſiana pro monarchia Aſſyriorum, vt tam in
D eius litera, quàm commentarijs ſuper eum ex-
planauimus. Item adhuc durabat bipartita
monarchia Aſiæ in qua præualebat Babyloni-
ca, vt hoc loci notat, vbi ætate ſua Babyloni-
cum aſſerit præſtantiſſimum omnium. Quare
E pro Aſia Babylonicam originem & antiqui-
tatem tradet. Pro Aphrica verò Aegypti &
Lybiæ originem exponet. Pro Europa verò
in qua nulla erat monarchia, exponet origines
Italiæ, Hiſpaniæ, Germaniæ per Sarmatas vſ-
F que Tanaim & Pontum. Cur verò de Ionico
non poſuerit ad longum originem, exiſtimo id
cauſſæ eſſe, quia poſita origine Græciæ à diluuio
ad Ninum, ipſi Græci deinceps inter ſe diſide-

bant in hiſtoria. Et quoniam nullis diſplicere voluit, quibus erat charus, & à quibus donatus fuit publica ſtatua inaurata lingua, vt Plin. aſſerit, idcirco à Nino deinceps raro tangit Græciam. Cæterum quia origo haberi non poteſt niſi per genealogias, ob id hunc ſecundum librum Genealogiarum præmittit tribus ſequentibus. A B

BEROSI DE GENEALOGIIS PRIMORVM DVCVM POST diluuium.

C

LIBER SECVNDVS.

Argumentum. D

Indigetes pro indagatores.

QVi primi fuerint in orbe reges poſt diluuium & ante Ninum Græcis prioribus nondum compertum fuerat, ſed ſolùm Barbaris, qui ſe primos rerum vtilium Indigetes aſſerunt atque ſcriptores, E & multorum memoriam apud ſe fuiſſe cõſeruatam affirmant, vt Diodorus in j. lib. author eſt. Igitur Beroſus in hoc ſecundo libro de primis ducibus & eorum Genealogia poſt diluuium ita tradit, vt nulli ſit regno ſua ignota origo. Et primo quidẽ inducit procœmiũ de Iano patre omniũ, & Tyteamagna. Deinde Genealogias deſcribit. F

De

A De primis ſic dicit:

Beroſus.

NEceſſe eſt igitur nos ex præmiſsis confiteri, quòd & Chaldæi & Scythæ ſcribunt, ſiccato ab aquis orbe non fuiſſe
B niſi dictos octo homines in Armenia Saga, & ab his omne hominum genus in terris ſeminatum, atque ob id Scythas rectè dicere & appellare Noam omnium deôrum maiorum & minorum patrem, & huma-
C næ gentis authorem, & chaos & ſemen mundi. Tyteam verò Aretiam, id eſt, terram in quam ſemen chaos poſuit, & ex qua tanquam ex terra cuncti prodierunt.

D *Multa memoratu digna his verbis inſinuat Beroſus, quæ apud poëtas legebamus, & originem ignorabamus. Primum igitur nedum apud Moyſen & Beroſum, ſed etiã apud authores Latinos legimus, quoſcilicet primũ loco poſt*
E *diluuium & ante Ninum cœpit humanum genus. Primi ſunt Barbari hiſtorici, præcipuè Hieronymus Aegyptius & Maſeas Phœnix, qui (vt ſupra diximus) teſtãtur Noã cùm arca ſaluatũ fuiſſe in Gordiei Armeniæ montis iugo*
F *Ocila altiſsimo. Eſt autem Gordieus mõs in Armenia nõ procul ab Araxi fluuio, à quo Moyſes vocat Armeniæ Caſpios montes altiſsimos Ararat pro Araxat. Et ideo licet in Ptolemæo* Gordieus mons. Araxes fluuius.

non continuetur à ſcriptoribus mons Gordiens A
& Caſpius proximus amni Araxi, hoc tamen
à vitio impreſſoris proceſſit, quia debent conti-
nuari, licet diuerſis locis diuerſa nomina ſortian
tur. Eſt autem Ararat, vt Hebræi proferunt, ſi-
ue Araxat vt Aramei, ſiue Araxes vt Græci B
ac Latini, fluuius Stychiæ in maiori Armenia,
de quo Lucanus in ſeptimo: Armæniumque bi-
bit Romanus Araxem. Super hunc Auguſtus
pontem, quem à magno Alexandro factum ru-
perat amnis impetus, firmiorem reſtituit, in cu- C
ius laudem Virgilius in octauo Aeneidos dixit:
& pontem indignatus Araxes. Ex hoc tres
amnes fluere, Phaſim, Thermodonta & Ta-
naim, Orpheus mendax in Argonautica dixit.
Nam vt Geographi cùm Tolomæo certiſſimè D
notant, aliunde ortum habent. Hac itaque re-
gione circa Araxem conſedit ab origine ſui
gens Scythica, à Scytha rege eorum dicta,
vt eſt author Diodorus libro quarto. Et ideo
locus primus quo cœpit humanum genus poſt
diluuium, fuit Scythia Araxea, vt Beroſus E
Chaldæus, & Hieronymus Aegyptius, & Ma-
ſeas Damaſcenus, atq; Moyſes, ex Barbaris cõ
ſentiunt, ex quibus Archilochus Græcus in Epi
tome temporum, ſuper quem iam confecimus F
commẽtaria, ita dicit ad verbum Maſeas Phœ-
nix Damaſcenus libro xcvij. hiſtoriarum aſſe-
rit ante Ninum fermè ducentis quinquaginta

annis

A annis fuiſſe inundationem terrarum, & quendam, cui Moyſes antiquiſſimus hiſtoricus teſtimonium perhibet, liberatum circa fluuiũ Araxem ad montes Caſpios, túmque recente cœlo, & rudi humano genere vixiſſe auream vitam, in B qua nullo ferente leges natura ipſa viuebatur, quouſque Ninus & Semiramis arma gentibus intulerunt, & auream vitam vitiare cœperũt. Idem ſcribunt ex Latinis Trogus & Iuſtinus in primo epitomatum de aurea vita ante Ninũ. C Et hi ſecũdo libro aſſerunt itidem Scythas ſemper fuiſſe ſuperiores de principatu humanæ originis, ſequuti Catonem de originibus, cuius commentaria exegimus. Is in ſecundo fragmento hæc dicit. Chaldæi orbis ſempiternitatẽ ſibi per- D ſuadent. Phœnicibus verò ac Sagis magis placet origo. Inter vtroſque conuenit ante Ninum circiter ducentis quinquaginta annis quibus durauit aureum ſeculum terras fuiſſe inundatas, & in Scythia Saga renatum mortale E genus. Siue enim ab æterno mundum exiſtimes, & ignis principio cuncta poſſederit, poſteáque ſenſim in ſua loca elementa coëuntia homines produxerint, ſiue (vt fertur) ante aureum ſeculum terras ſubrutas inundatio tenuerit, & ex F ſiccata humo apparuerint homines equidẽ principatus originis ſemper Scythis tribuitur, à quibus auctis colonias per orbem miſſas ferunt, & ex his veniſſe Ianum cum Dyrim & Gallis

Scytharũ antiquitas.

progenitoribus Vmbrorum in Vaticanũ & Ianiculum. Et in principio fragmenti Italiæ, inquit, ſplendidiſsima origo fuit, tum tempore, tum origine gentis. Cœpit enim aureo ſeculo ſub principibus dijs Iano, Cameſe, Saturno, gente Phœnicea & Saga. Igitur omnes hiſtorici, Græci, Latini, & Barbari, qui de priſcis ante Ninum antiquitatibus conſcripſerunt, vnanimi conſenſu affirmant in priſca Armenia Araxea cœpiſſe genus humanum quacunque via cœperit. Eadem regio prius Aramea Scythia Saga dicta fuit, à qua poſtea longè latéque antiquitus omnis ſeptentrio à Tanai in Sarmatas, & in orientalem Imaum montem, Scythicum. Araxeum ſiue Arameum Saga nomen communicatum fuit, vt Plin. in ſeptimo naturalis hiſto. cap. xvij. ſignificat dicens: Scythas populos Perſæ vniuerſos Sagas appellauêre à proxima Saga gente, antiqui verò Arameos. Cui argumento eſt prima vrbs ponè Araxim amnem, vbi teſte Diodoro gens Scythica parua numero, & ignobilis principio conſedit. Nam ea Saga Albina, ſiue (vt Ptolomæus notat) per ſyncopatam compoſitionem Sagalbina dicitur, Et hoc de loco, vbi cœpit poſt diluuium genus humanum tam ſecundum diuinas literas quàm gentiles dictum ſit. Secundo memoratu dignum eſt nomen Saga, vt Aramei proferunt, vt Sangni, & Etruſci, & Sabini, vel

Marginal notes: Aramea. Saga. Scythia. — Albina. — Sangni.

Margin letters: A, B, C, D, E, F

A vel Sanctus vt Latini. Hæc non differunt ſignificato, ſed ſola deriuatione prolationis, quia à Saga Sangni & à ſangni ſanctus deriuatur, mutata litera g in c. Eſt autem Sanctus id quod purus religioſus, ſacerdos. Vnde Sagam Feſtus B exponit ſacerdotem expiatorem. Diuus verò Hieronymus in libro de interpretationibus, ſagam interpretatur immolatorem & ſacrificulũ. Congruit ei quod Moyſes ſcribit Gene. cap. ix. vbi affirmat Noam cum familia egreſ- C ſum ab arca primum ſacerdotio & religione functum, mox ſacra Deo fecisſe. Vnde & ipſa familia eius & poſteritas Saga, & qui cum Iano in Etruriam venerunt Tuſci, Sagi, & oſtium Padi ab his ſagum dictum referunt D authores, præcipue Cato & Plinius. Cato enim in fragmento decimonono de originibus his verbis vtitur. Sangni gentilem Sabi dicunt Sabini. Sanctum Romani, Sagam barbari, à quo primi Tuſci, id eſt, pontificij & ſacri expiato- E res dicti fuerunt. Plinius item libro tertio naturalis hiſtoriæ, cap. xvij. de Padi Oſtijs circa quæ Tuſci venerunt, ita dicit. Proximum inde Oſtiũ Capraſiæ, deinde Sagus. Omnia ea flumina foſsáſque primi Sagi fecere Tuſci egeſto per F tranſuerſum amnis impetu in Atrianorum paludes, quæ ſeptem maria appellantur nobili portu Tuſcorũ Atriæ, à quo Atriaticum mare ante appellatũ, quod nunc Hadriaticũ. Hæc Plinius

Sanctus.

Sagus.

Locus igitur & gens Saga ſic dicta fuit. Tertio A
memoratu dignum eſt, quòd Noa ſiue Iani, vbi
Sagalbina conſedit ad Araxim prima vrbs dicta Sagal-
Alba. bina, id eſt, pontificia imperialis, quia Saga pō-
Faſces. tificia eſt. Albina verò imperialis ab inſigni
imperij Alba, id eſt, faſcibus. Eſt enim faſcis, B
faſciculus in quo virga ſceptri & flagellum
cum ſecuri incluſa erant. Et hoc Latini faſces
imperij, Aramei vero vocant Albam, vt demō-
ſtrauimus ſuper quartum fragmentum Cato-
nis, vbi & redarguimus eos non exili argu- C
mento, qui Tyberim exiſtimauerunt dictum
Albulam à colore, aut albam virgam datam
Cranæ in vj. de Faſtis Latinam habere origi-
nem. Rurſus memoratu dignum eſt, quòd octo
ſolum animas ſaluatas à diluuio tam Moyſes D
quàm Chaldæa hiſtoria tradit, cōtra fabuloſos
ſimul & hæreticos Talmudiſtas, qui (vt ſuprà
diximus) nullo certo authore dicunt multos gi-
gantes fuiſſe ſaluatos in monte Sion. Rurſus de
primis cognominibus Noæ cognomine Iani, vt E
Chaos. in iij. lib. dicet Berō Primū cognomen eſt chaos,
vt ſupra dixit in prologo Hiero. idē eſt chaos &
Hyle à quo hyleton. Eſt autem chaos rudis &
indigeſta moles ante omnes & ex qua omnes
prodeunt, vt Ouidius in primo Meta. docet. F
Ad huius ſimilitudinem Ianus ſiue Noa dictus
eſt chaos & ſemen orbis, quia in eius renibus
& ſemine informi prodijt humanum genus, &
ipſe

A ipſe omnes præceſſit tempore, vt idẽ Ianus apud Ouidium loquitur in primo de Faſtis. Et primo quòd omnes longo tempore præceſſit, ita aperit. Me chaos antiqui (nam ſum res priſca) vocabant, Aſpice quàm longi temporis acta canam.
B Deinde quòd membra ſua, id eſt, filij fuerint in ſeminali ſua ratione informi, ex qua ſucceſſu formati fuerunt, ſic Mythice loquitur. Tunc ego qui fueram globus & ſine imagine moles, in faciem redij, membráque digna Deo.
C Membra digna patre Deo dixit, quia omnes filij eius pro dijs ex magnitudine beneficiorum impenſorum humano generi habiti ſunt. Vnde & pater deorum maiorum. ſcilicet filiorum, & minorum, ſcilicet nepotum & pronepotum dictus fuit, quia omnes fuerunt principes regno-
D rum & coloniarum excellentiſſimi iudices & duces, qui quoniam in regimine orbis vices dei exequuntur, tam apud Gentiles quàm Hebræos & diuinas literas Heloim, id eſt, dij & numina
E dicuntur, vt eſt illud Pſalmi: Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes, & in Exodo: Si inquit fur latuerit, cauſa referetur ad deos. Et hoc pacto pro iuſtis iudicibus & principibus deos & numina ſecum regnaſſe Ianus dicit apud Ouidiũ Dei qui.
F in primo de Faſtis, his verbis: Tunc ego regnabam patiens cum terra deorum Eſſet, & humanis numina mixta locis. Aurea enim ætate iuſti principes regnabant, & ideo iure dij à di-

Conſutius *uinis literis & gentilibus dicti,quoad vices dei* A
non diuinitatem ſubſtantialiter.Rurſus illi co-
gnomento fuit auctori hominum,id eſt Conſu-
tio,quia eo auctore conſeritur humanum genus,
vt aſſerit Macrobius in primo Saturnalium.
Noæ cognomina. *Ergo quia Ianus ſiue Noa poſt diluuium præceſ-* B
ſit omnes tempore,dignitate,principatu,& effe-
ctiua origine,idcirco ſibi iure vendicauit cogno-
mina Chaos,Ileton,Semen,mũdi,patrem prin-
cipum ,& deorum maiorum ac minorum,&
auctorem conſutiúmque humanæ gentis,qui ſe- C
men iaciens in vxorem Titeam,vti cœlum in
terram,ſeminauit omne mortale genus.Et ob id
Titea terra,& Noa ſiue Ianus cælum cogno-
minatus eſt,vt in tertio libro dicetur,quia ſicut
ex vi cæleſti & terra cuncta prodeunt,ita o- D
mnes geniti ſunt authoribus Iano & Titea.Vn-
de & Titanes dicuntur terra geniti,vt poëtæ
mythice loquuntur.Hæc de principibus mundi
Noa & Titea,nunc ad genealogias Beroſus ſe
conuertit dicens: E

Prȩter verò tres primores filios,Noa poſt
diluuium gigantes pluréſque filios genuit.
Quare ad abbreuiandum plurimum con-
feret ſi omniũ poſteritates figurabimus,ab
ipſo Noa ſumpto exordio,deinde ſigillá- F
tim à cæteris. Primum itaque dixerunt
Ogygiſan Sagam, id eſt illuſtrem ſacrorũ
pontificem Noam Dyſir.

Figu

A *Figuras Beroſus appellat Genealogiarum ar-bores, à quo exemplari morem legiſperiti deſum pſerunt, qui gradus cõſanguinitatis inſtar ar-borum conſcribunt. Et per truncos & ramos & folia ſignificant aſcendentes ſeniores patres &* Arbores conſangui nitatis.
B *auos, & deſcendentes filios & nepotes & cir-cunſtantium conſanguineorum. Initium figu-ræ primæ erit Noæ continens omnes filios Noæ ortos ante póſtque diluuium. Secunda erit ar-bor poſteritatis Sami. Tertia Iapeti. Quarta*
C *Cham, qui & Cameſes. Duo autem hoc loco Be-roſus tradit, quæ conueniunt hiſtoriæ Moſaicæ. Primũ quia Noa Gygas genuit poſt diluuiũ gi-gantes, vt ſupra diximus Secundum quia etiã genuit alios filios, quos in arbore eius ſcribet.*
D *Nam teſte Moyſe nono capite Geneſis: manda-tum Noa ſacrificans à Deo accepit cum filijs, vt vacaret generationi, & ſolitariæ terræ im-plendæ. Neque tamen dicendum eſt quòd illud neglexerit, aut quòd illi tempus defuerit, aut*
E *quod illud præceptum nõ obligaret omnes, terra iam multiplicata, quod erat intentio latoris dei expreſſa, quia erat vir iuſtus & perfectus vt ait Moyſes, & vixit poſt diluuium annis cccl. vt tam Moyſes quàm Beroſus ſcribunt, &*
F *terra funditus deſolata, etiam ipſa lege natu-ræ obligabatur ad generationẽ. Quòd ſi Moyſes non omnes poſuit, hoc fecit quia ad originẽ Hebræam feſtinabat, & ſolum tot ponere voluit,*

quot

quot linguarum genera ſeptuagintaduo diſcre- A
uerant. Neque valet quod Talmudiſtæ dicunt, quia ipſum Noa cognomento Cœlum, filius eius Cameſes incantamento teſtes illi ſecuerit, quia vt teſtatur Beroſus hoc egit iam genitis filijs compluribus, & iam in ſenium declinante Noa, B
vt narrabitur in tertio lib. Et ideo vitatis fabulis & erroribus Talmudiſtarum, quod præcepto naturæ, imò diuino congruit eſt tenendũ, & quòd Beroſus exprimit certiſsimus & veraciſsimus author. de Ogyge verò, id eſt illuſtri C
Noa, & Deſir, id eſt, Ilice, vt interpretatur diuus Hieronymus, eſt ſciendum quòd ait Petrus Comeſtor Geneſis cap. xiij. & Ioſephus in primo de antiquitate Iudaica. Habitauit (inquit)
Hebron. *Habram circa Hebron iuxta Ilicem quæ voca-* D
Ilex. *tur Ogygi. Et dicitur, vt ait, ciuitas quatuor patriarcharum, quia habitauerunt ibi & ſepulti ſunt, Adam, Habraam, Iſaac, & Iacob. Et ita Ogygi ante diluuium, & poſt fuit patria iuſtorũ etiam & ipſius Noæ, qui à patria Ogy-* E
ſan, id eſt illuſtris ſacer cognomen habuit. Vnde
Ogyges priſcus. *omnes illum cognominant priſcum Ogygem, vti Xenophon de æquiuocis, & Metaſthenes, quem præfuiſſe priſco diluuio dicunt. Et ex Latinis Solinus dicens primum diluuium fuiſſe nota-* F
tum ſub Ogyge nouimeſtre, & ab eo ad Deucalionem ſeptingentos ſupputari annos. Sed ſub Ilice manebant iuſti, quia arbores pro templis

&

A & numinibus antiquis erant, vt etiam conſentit Plinius in xij. natural. hiſtoriæ capite primo. Et nota, quia Phœnicia eſt à Damaſco vſque ad Gazam. Quod patet, quia Ioppen Hieroſolymæ portum dicunt eſſe oppidum Phœnicum, B vti eſt illud Plinij in v. naturalis hiſtoriæ cap. xiiij. Ioppe inquit oppidum Phœnicum, inundatione terrarum vt ferunt antiquius. Nota quòd Ioppe fuit ante inundationem terrarum in Phœnicia, ſed non primum Phœniciæ oppi- C dum, quia in principio Phœniciæ mediterraneæ antea Cain ædificauerat Enos vt diximus & prius Adam cœperat Hebron, vt in ſequentibus oſtendemus. Phœniciæ Ioppe.

Nunc Genealogiarum
D figuræ ponendæ ſunt.

*

Prima figura Noæ, quæ & Iani patris.

Macrus	*Iapetus iunior*	*Prome theus priſcus*	*Thuyſ cō*	*gy gas* *Crana*	*Cran'*	*Grana'*

Noa cognomine Ianus Ogyges ante diluuium, genuit Sem Cam & Iaphet. Poſt diluuiū verò omnes iſtos huic arbori annexos, qui ſunt

Decē et ſep tē Ti tanes	*Ara- xa priſca*	*Regina*	*Pando- ra iuni- or.*	*Thetis*	*Ocean'*	*Typhœus*

Porrò Thuyſcon tam Beroſo quàm Cornelio Tacito teſtibus, fuit author Germaniæ, cuius hæc poſteritas:

Thuy-ſcon Germa norum & Sarma tum pater	*Mānus*	*Ingae uon*	*Iſteuon*	*Hermi non*	*Marſus*	*Gābriui'*
		Sueuus Teutanes	*Vādalus*	*Hunnus*	*Hercules*	
	Araxa pri- ſca genuit	*Scytham priſcum à quo*	*Napus & Prutus*			

Hæc Genealogia & arbore prima, notandum eſt quòd omnes hi reputati ſunt filij Cæli, ac terræ

A *terræ, ſiue Iani & veſtæ, ſiue mauis Noæ atque Titeæ. Nam Noa, Ianus & Cælum cognomenta habuit, vt in tertio libro Beroſus commemorat. Diodorus verò Siculus in quarto libro refert ex hiſtoria Scythica & Aphricana,*
B *na, quòd Cælum qui primus omnium regnauit apud eos habuit plures vxores, & ex Titea ſuſtulit xvij. quos à matre appellauit Titanas, fuerúntque omnes filij Cæli numero quadragintaquinque. Quòd ſi in hac arbore Beroſiana ſup-*
C *putes filios tres primores ante diluuiū, & xvij. Titanas, & reſiduos xiij. Et item xj. ſucceſſores poſteritatis Thuyſconis, erunt omnes numero quadraginta quatuor. Sed notanda ſunt duo, quòd Noa ſibi in filios adoptauit Thuyſconis po-*
D *ſteritatem, & ideo in eius arbore ponuntur & non aliorum nepotes, in quo præcellunt Germani & Sarmatæ, qui dicuntur nunc Thuyſci à Latinis & Gallis. Sarmatæ autem populi ſunt Poloni, Gothi, Ruſsi, Pruſiani & Daci, atque*
E *huiuſcemodi. Hæc ſecundum deſcriptionem Beroſianam. De pluralitate verò vxorum Noæ ſiue Cæli, decipitur Diodorus pluralitate ſynonyma. Nam eadem vxor Iani fuit dicta Titea, Terra, & Veſta magna. Cum Beroſo concordat*
F *de Thuyſcone terra genito Cornelius Tacitus de ſitu & moribus Germanorum. Nunc ſequitur arbor Sami.*

Germanorum excellentia.

Vxor Noæ Titea, Terra Veſta.

Secunda arbor genealogiarum Sami.

Samus qui ponitur primus filius Noe, à quo geniti hi quinque	*Arameus*	*Arpaxeus*	*Lugdus* Helameus.	*Aſſyrius*

Poſteritas Aramei.

Arameus filius Sami genuit hos quinq; duces	*Getul*	*Alan*	*Vl ſiue Vol*	*Meſa*	*Auſon,*

Poſteritas Arpaxei.

	Saus à quo	*Epirus à quo*	*Obulas à quo*	*Thyo bum*		
Arpaxeus filius primogenit' Sami genuit Salē	*Sala à quo*	*Heber à quo*	*Ictā ſiue Iſter à quo*	*Dalmadā à quo*		
Albanaes	*Obalus à quo*	*Diclas à quo*	*Axalus à quo*	*Adulas à quo*	*Iader à quo*	*Salade' à quo*
						Sermates à quo

Poſteritas Meſæ filij Aramei.

Meſa filius Aramei genuit quinq; hos duces.	*Getum*	*Dacū*	*Bannonem*	*Brigū*	*Thynū*

Samus qui & Sem. *Hæc ſupradicta ſecunda arbor eſt genealogia Sami filij Noæ ſiue Iani. Hunc Samum*

Moy

A Moyſes & Hebræi vocant Sem. Moyſes autem in x. capitulo Geneſis, huius arboris non omnes duces nominat, ſed ſolum eos quibus fuit diuerſa lingua, quia Moyſes non diſtinguit gentes niſi quatuor & ſeptuaginta, quia non fuit di-
B ſtincta lingua niſi per ſeptuagintaquatuor diſcretos ſermones, licet in eadem lingua atque ſermone eſſent diſtincti modi loquendi intelligibiles tamen ſub eadem lingua. Quare tot duces deſcribit Moyſes quot linguæ fuerunt. Chaldæi Linguarũ & gentiũ diſtinctio.
C verò tot duces quot regnorum & gentium conditores. Falſo igitur de more ſuo delirãtes nullo certo authore dicunt fuiſſe ſeptuaginta linguas, ac propterea frater de Lyra falſiſsime atque In Lyrã. erronee exponit illud Deuteronomij xxxiij.
D quando diuidebat altiſsimus gentes, quando ſeparabat filios Adam, conſtituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſraël. Dicit enim. Quando diuidebat altiſsimus gentes in confuſione linguarum conſtituit terminos popu-
E lorum lxx. linguarum iuxta numerũ filiorum Iſraël, qui fuerũt lxx. quia dicitur Geneſ. xlvi. Omnes animæ domus Iacob quæ ingreſſæ ſunt Aegyptum fuerunt ſeptuaginta. Et nõ vidit de Lyra, ſed ignorauit linguas fuiſſe lxxiiij. Nam
F vt patet Geneſis decimo capitulo, quatuor fuêre primi duces, ſcilicet, Noa, Sem, Cam, & Iaphet. Et ex Iaphet fuerunt duces linguarum xiiij. Ex Cam xxxi. Et ex Sem vigintiquinque.

*Quod ſi volumus ſtrictius & exactiſsime vide- A
re, tempore diuiſionis linguarū non fuerunt niſi
ſexaginta ſolum duces, quòd ſic patet. Phalech
natus eſt tempore diuiſionis linguarum, vt patet
Geneſis decimo & vndecimo capitulo. Ergo ipſe
& qui poſt eum natus eſt frater eius Iectan, & B
duodecim poſteri Iectan nondum loquentes vel
nondum nati, non fuerunt lingua confuſi. Et ita
amotis quatuordecim ducibus à ſeptuaginta
quatuor, remanēt ſolum ſexaginta. Quocunque
igitur ſe vertat de Lyra inueniet falſo ſe expo- C
nere, non ſolum ipſe, ſed & omnis gloſa ei ſimi-
lis, quòd in diuiſione linguarum numerus eiuſ-
dem ſpeciei ſeptuagenariæ fuerit par filiorum
Iſraël, & terminorum ſiue regnorum Gentium.
Fuit par numerus Iacob quadriux crij, & duo- D
decim filiorum ac tribuum Iſraël, vti probaui-
mus in commentarijs noſtris ſuper Deuterono-
mium, & ſuper Xenophontem de æquiuocis. Igi-
tur ſiue Moyſes ad capita linguarum genealo-
gias referat, vt quidam exiſtimant, ſiue quòd E
verius exiſtimo, prætermiſsis iunioribus colo-
niarum ducibus ad ſuam originem feſtinaret,
quam proſequi præcipue inſtituebat, neque to-
tidem quos Beroſus enumerauit primarum co-
loniarum duces, neq; eadem prolatione protulit, F
ſed Hebraica. Sic enim vocat. Filij Sem fuerūt
Elam, Aſſur, Arphaxat, Lud, & Aram. At
verò Arphaxat genuit Sale, de quo ortus eſt
Heber*

A Heber. Nati autem ſunt Heber filij duo. Nomen vni Phalech, eo quòd in diebus eius diuiſa ſit terra, & nomen fratris eius Iectan. Hic Iectan genuit Almodat, Aſarmauet, Salep, Iadar, Aduram, Azal, Dicla, Obal, Abimael, Soba,
B Epir, Obula, & Iobab filij autẽ Arã, Hus, Vl, Gether, & Mes: Et hæc nomina corruptiſsimè in Latinis codicibus habentur. Nec mirũ de Hebrais dictionibus, quum Latina vocabula impreſſores in immenſum corruperint, vt aliquantulum
C oſtendimus quæſtione Annia xi. Et nota hunc Aſſyriũ filium Sami ducem fuiſſe coloniarũ poſt Cam in Aegypto, & à ſuo nomine vrbem ædificaſſe, de qua Eſaias propheta capit. lij In Aegyptũ (inquit) deſcendit populus meus
D à principio, vt colonus eſſet ibi, & Aſſur abſque cauſa calumniatus eſt eum. Porrò fuit alter Aſſur filius Beli, & nepos Nymbrodi, qui egreſſus de Babylonia ædificauit tetrapolim Niniuen ciuitatem magnã, vt Moyſes ſcribit Gen. x. cap. Aſſur.
E Vocauit autem eam Niniuen, id eſt, Iouinam à ſuo cognomine. Teſte enim Xenophonte, libro de æquiuocis. Nomen proprium viro fuit Aſſyrius filius Beli, quem Aſſyrium ſui cognominauerũt Ninum, id eſt, Iouem, quoniã Aſſyrius qui fuit
F Babylonius Hercules, idem fuit Aſſyriis Iuppiter. Hæc de ſecunda arbore, quæ eſt Genealogia Samiticorum ducum. Nunc de tertia eſt dicendum, quæ eſt de priſco Iapeto filio Noe.

Tertia arbor poſteritatis Iapeti.

Iapetus qui &					
Iopetus &		*Andromada*			
Cephus	2	3	4	5	6
Atalus	*Medus*	*Magogus*	*Samothes*	*Tubal &*	*Moſcus*
primus			*Dis*	*Iubal*	
genuit duces				7	8
octo qui ſunt:				*Tyras*	*Ion.*
	Ab hoc Iopen & Iaph				
	& primogenitus Co-				
1	*merus Gallus.*				
Comerus					
primoge-	*Aſcaniũ*	*Ryphcũ*	*Tagũ or*	*Kytin*	*Dodoneus*
nitus ge-			*ma*	*Italus*	*Tarſum*
nuit tres				*Attalus*	*Heliſam*
hos duces.					

Poſteritas Itali.

Italus cui nomen				
Kytin cognomen	*Hyam*	*Morgetẽ*	*Siculũ*	*Romam*
Attalus, ſiue				
Athlas genuit				

Poſteritas Itali.

Ex Pleiade in		
Italia 7. Pleia	*Galathea pellex*	*Galathes*
des, Maiã, Cele	*Herculis*	*genuit*
no Ameroen &c.		

Poſter

Poſteritas Samothis.

Samothes cognomine Dis cuius filius	*Magus cuius fil.*	*Sarron cuius fil.*	*Namnes cuius fil.*	*Dryiudes cuius fil.*
	Bardus cu. fil.	*Longo cuius fil.*	*Bardus iunior cuius fil.*	*Celtes.*

In hac tertia genealogiæ Iapeticarum gentium arbore, Moyſes non totidem ponit quot Beroſus, ſed hos tantum, dicens: Filij Iaphet fuerunt Gomer, Magog, Madai, Iauan, Tubal, Moſoch, Thyras. Filij Gomeri: Aſcanez, Ryphat, Tagorma. Filij verò Iauan, Heliſa, Tarſis, Dodonim & Kytin. De nominibus verò Gomerus mutata g, in c, fit Comerus. Hæc mutatio teste Varrone in primo de lingua Latina ſæpe fit, vt Geruus & ceruus. Magog primus Cœloſyriam coluit, vbi à ſuo nomine vrbem vocauit Magogibi, id eſt, patria Magog, de qua Plinius in v. naturalis hiſtoriæ, cap. xxiij. Cæle, inquit, Syria habet Bambycem, quæ alio nomine Hierapolis dicitur, ſed à Syris Magogibi prodigioſa. Ad hanc vrbem loquitur Ezechiel propheta, capite trigeſimooctauo & trigeſimonono: Ecce, inquit, ego ad te Gog & Magog principem capitis Moſoch & Tubal. Quæ verò loca & gentes condiderint reliqui duces, locis ſuis dicemus. Magog.

Nunc vltima arbor conſtituenda eſt, quam Beroſus figurauit per has poſteritates.

Quarta arbor, continens poſteritates Cam ſiue Cameſis.

Chem Aegyptij, Că Hebræi vocant. cognomine Cameſem à quo geniti. 5. duces	*Cur*	*Oſiris cognomine Phœnix*	*Cana*	*Phaeton qui Ochus: & Phaeton.*

Poſteritas Curetum.

Cur pater Curetum genuit quinque duces: qui ſunt	*Arabs,*	*Saubecres,*	*Saba thurifer*	*Sabatius Saga. Nimbrotus pater Beli priſci.*	

Poſteritas Sabæ thuriferi.

Saba thurifer poſteros ſex dedit, qui ſunt	*Gogus pater Gangis & Indi*	*Triton à quo Deabus cognomine Gera à quo*	*Ammon à quo*	*Dionyſius Libicus, & Hisarba à quo Lomnimi qui & Geriones.*

Poſter

Poſteritas Sabbatij Sagæ.

Sabatius Saga genuit hos Curetes, qui ſunt	*Salus pater Sabelli*	*Curitus*	*Curitis pater Anitini Aruntius à quo*	*Anitinus à quo Pherentius*

Poſteritas Pheritonis ſiue Phutonis. ſiue Phaëtontis.

Pheriton ſiue Phaëton Moyſes Phut à quo genitus	*Ligur à quo*	*Cydnus à quo*	*Eridanus à quo Venetus à quo*	*Ventus à quo Tyla*

Poſteritas Canæ ſiue Phœnicis.

Cana cognomine Phœnix à quo	*Sidon, Archadius, Emathius, Sinius*

Moyſes plures enumerat, quia illi impleuerunt Phœniciæ portionem quam occupaturi erant Hebræi, quam ipſi vocant terram Canaam.

Poſteritas Oſiridis, quem Moyſes vocat Mizraim.

Oſiris quem Aegyptij Oſiri vocant, genuit hos	*Lydum priſcum Anameonem ſiue Meonem, Caſleum, à quo Syri & Capadoces, Petreium, à quo Paleſtini, Lybium cognomine Hercolem, Neptunum patrem Leſtrigonis, Orum.*

Poſteritas Lybij Aegyptij Hercolis.

Hercules cui nomen Lybius genuit 57.duces

Scytha iunior ex Araxa, Tuſſus ex Araxa, Agatyrſus ex Araxa, Peucinus ex Araxa, Gython ex Araxa, Galathen ex Galathea, Atho ex Omphale, Quinquaginta Toſpiades ex Armena.

Poſteritas Tuſci.

Tuſſus ſiue Tuſcus ab Atho genitus Alteus, à quo genitus Blaſcon, à quo geniti

Armonia — *Iaſius à quo* — *Coriban*

Cambo

Blaſcon

à quo geniti

Dardanus — *Erichthonius* — *Tros* — *Ilus* — *Laomedon* — *Priamus*

Curis qui & Sypus Abotinus — *Tile Ipiti Cybeles.*

Poſteritas Athus.

Atho ex prognatis Herculis & Omphales

Mannus — *Aſtam*

Tarcon priſcus — *Traſimenus*

Pipinus priſcus — *Turrhenus*

Atho iunior

Lydus

Legend

A *Legendum eſt capitulum decimum Geneſeos, in quo complures omittit Moyſes ob aſſignatas ſuperius cauſas. Porrò vbi Arabs dicitur in Beroſo, in Hebræo eſt Saba. Alio quoque modo profert Moyſes ſupradicta nomina, vt Ludim,*
B *Anamim, Lualin, pro Lydum Ameon Lybium. Similiter vt ait Ioſeph. in primo de antiquitate Iudaica, Iauan pro Ion dicunt. Percurramus igitur nomina obſcuriora omnium arborum. Tuyſcon. Tacitus de ſitu & moribus Ger* Tuyſcon.
C *manorum ſic ait: Celebrant Germani carminibus antiquis, quòd vnum apud illos memoriæ & annalium genus eſt, Deum Tuyſconem terra æditum: & filium Mannum originem gentis conditoremq; fuiſſe. Manno tres filios aſſi-* Mannus.
D *gnant, è quorum nominibus proximi Oceano Inghaeuones, medij Hermiones, cæteri Iſteuones vocantur. Quidam verò licentia vetuſtatis, pluris de eo ortos, plurisq; genitos, Marſos Gambriuios, Sueuos, Vãdalos affirmãt, eaq; vera &*
E *antiqua nomina. Fuiſſe apud ſe Herculem quoque memorant, primumq; virorum fortium omnium ituri in prælia canunt. Hæc Tacitus.*
ARAXA *priſca fuit filia Iani ſiue Noæ, mater priſci Scythæ, à qua Araxis fluuius in Ar-* Araxa priſca ſemiuipera.
F *menia, quæ priſca Scythia dicta eſt, & Aramea Saga, vt ſuperius diximus. Hæc Araxa* Scytha.
comi homine & ardenti ſimul libidine mixta, fingitur ſemiuipera. De qua Diodorus in tertio

libro. Dicunt (inquit) Scythæ per modum fabulæ natatam apud ſe virginem ex terra, ſcilicet Veſta, vmbilico tenus hominis forma, reliqua viperæ, eámque genuiſſe puerum, cuius nomen fuit Scytha, à quo dicti ſunt Scythæ, id eſt, primus: & ante alios, quòd antecedentes præceſſerit claritate. Sed hæc expoſitio Diodori non eſt illa præcipua, quia Scytha, id eſt, primus & ante alios dictus eſt, quia apud Araxim fluuiũ mater Araxa illum genuit, vbi poſt diluuium prima gens & ante omnes nata conſedit parua numero, vt ipſe Diodorus cum Beroſo & Archilocho & aliis conſentit ibidem ex hiſtoria Scythica, & ſubdit Diodor. Scythæ filij fuerunt Prutus & Napis, à quibus diuiſo imperio, populis vterque nomen dedit. Nota quòd in Scythia Europæ regnauit Prutus à quo Prutia magnum regnum, quod nunc conuerſa litera t in ſ, dicunt Pruſiã. Araxa iunior eſt in arbore Hercelis Aegyptij, de quã Hero in iiij. libro, Hercoles (inquit) in Scythia ſubſtrata ſibi leonis pelle obdormiuit. Deprehenderat enim eum vehemens pluuia & gelu. Et poſt quædam figmẽta & mendacia Græcanica, reuerſus ad veritatem ſubdit de libidine huius, vt primæ matris Araxæ imperium, inquit, tenebat virgo ancipitis naturæ ſerpẽtinæ ac humanæ, quæ cum Hercole cõgreſſa genuit tres filios, Agathyrſum, Gelonum, & Scythã iuniorẽ. Beroſus verò plures alios ex Ara-

Scythæ filij Prutus.

Araxa iunior.

A B C D E F

xa

A *xa enumerat in, eiuſdem Hercoliis ſtipe. Titanes Terra ſiue veſta genitos xvij. Hi in Aegypto Titanim vrbem ædificauerunt, de quá Moyſes in libr. xiij. cap. Hebron inquit vij. annis ante Tanim vrbem Aegypti condita eſt. Vbi diuus* Titanes. Titanis.
B *Hieron. & Petrus Comeſtor, & omnes expoſitores dicunt de mere Hebræo, ac gentium truncata prima ſyllaba dici Tanim, prò Titanim, ſicut Colaum, Lyppum, Gygianum, Rytlaum, Ryſirim, apud Tuſcos dicunt, prò Nicclaum,*
C *Philippum, Ogygianum, Ry Atlaum, Ry Oſirim, vt copioſe oſtendimus commentario vij. ſuper Xenophontem de æquiuocis, vbi Phœnicã metropolim Arbanam cognomine Hebron fuiſſe conditam poſt diluuium primum, & ſeptẽ*
D *annis ante Titanim vrbem Titanum Aegypti oſtendimus. Græcia mendax auſa eſt in hiſtoria fingere hos Titanas fuiſſe fratres Saturni Cretenſis, cũ Moyſes Saturno Cretenſi longè antiquior, & qui oriundus Aegypto, probè nouerat condi-*
E *tionem vrbis, fuiſſe conditam Tanim aſſerit ſeptennio poſt primã Phœnicam metropolim Harbanam Hebron. In ea enim vrbe vetuſtiſſima Taneos ſiue Titaneos, Moyſes ſigna coram Pharaone exegit dicente Pſal. lxxvij. Poſuit in Ae-*
F *gypto ſigna ſua & prodigia ſua in campo Taneos, pro Titaneos, Et infra, Percuſsit, inquit, primitias eorũ in tabernaculis Cã. Nã teſte Beroſo ſimul & David, terra Aegypti fuit terra Cã Vnde in*

de in pſal.ciiij.Intrauit (inquit) Iacob in Ae- A
gyptum, & Iacob accola fuit in terra Cam, quia
(ut aiunt expoſitores) Cam fuit author & con-
ditor Aegyptiorum, & vt ait Beroſus, fuit eo-
rum Inuus Eſen, ideſt, Pan infamis. Hinc co-
gnomento fuit Cameſenuus, ideſt, Cam infamis B
Pan, cui (teſte Diodo. in primo lib.) Aegyptij
dicarunt totam vrbem ab eius nomine dictam
Chem Myn, id eſt, Cam & Panos vrbem Ae-
gyptij enim Chem, Hebræi Cam proferunt. Por-
ro municipium & colonias Hebræi Maon, Ae- C
gyptij Myn, Etruſci Mon dicebant in ſingu-
lari. Mont verò in plurali, vt mon Taliano
vulgo, Latinè Colonia Italiana, & mon Tera-
no, Mont Arune, id eſt, colonia Terani filij
Neptuni & coloniæ Aruntes, vt Cato docet fra- D
gmento xvj. vbi eos in Tuſcia Aruntes veteres
Camillarios dicit. Itaque Cameſes fuit filius
Cæli priſci & Pan, atque Saturnus primus Ae-
gyptiorum qui bellum habuit contra fratres ſuos
Titanas, & regnauit in Italia, Sicilia atque E
Aegypti Lybia, vt clariſſimè cum Beroſo con-
ſentit Diodorus in 1. & iiij. libr. Et ideo filij
Cæli ſiue Iani ſiue Noæ ſcilicet Cam ſiue Came-
ſes, & Titanes, & Prometheus, & Oceanus, ac
Tethys, ſimul poſt diluuium in Aegypto conſe- F
derunt. Cam quidem in Chem Myn, Titanes
verò in Tanim Prometheus autem priſcus in ſu-
perioribus partibus Nili, cuius inundationem
comp

A *compeſcuit Aegyptius Hercules ne ſe interimeret Prometheus, vt in j. li. Diod. aſſerit, vbi affirmat & Nilum dictum fuiſſe ante Oceanum. Vnde quia circa Nilum Oceanus & Tethys regnauerunt, idcirco & Nilo ſiue Oceano atque*
B *Tethyde omnem nympharum & deorum proſapiam Heſio. in Theogonia finxit, ex qua Saus princeps oſtium Nili Sais tenuit, vbi orta eſt conſobrina Oſiridis Sais Xantho. Nam Xantho* Sais.
muſa Aegyptia fuit, filia Oceani ac Tethyos, vt
C *aſſerit Heſiod. in Theogonia. Cæterum Oceanus & Cam Saturnus Aegyptiorum fuerunt germani ex eodem patre Noa, vt patet in Genealogia eorum in prima arbore. Ergo conſobrini fuerunt Sais Xantho & Oſiris, quoniam filij* Xantho.
D *fuerunt duorum fratrum, Sais Xantho quidem* Oſiris.
Oceani, Oſiris verò Saturni Cameſis, vt inſcriptio Aegyptiæ columnæ indicat, quam Diod. in j. lib. ita legi dicit. Mihi pater Saturnus inter Deos iunior, Sum verò Oſiris rex, germen ex
E *pulchro & generoſo ortum, cui non ſemen genus fuit. Quatuor enim primi dij fuerunt Noa, Sem, Cam, & Iaphet, vt in præcedentibus eſt expoſitũ. Porrò Noa fuit nõ ſemen, id eſt, eunuchatus à filio, vt inſequente lib. videbitur. Cam*
F *verò Saturnus Aegyptiorũ, fuit inter hos quatuor adoleſcentior, vt Moyſes aſſerit Geneſ. ix. cap. Et ideo Oſiris dicit: Fui filius Saturni inter Deos adoleſcentioris. Fui germen ortum ex*

ipſo

ipſo Saturno pulchro, cui Saturno genus & pater A
fuit nõ ſemẽ, id eſt, Cælus caſtratus. OSIRIM
Oſiris. *Aegypti & Aramei proferunt Oſiri, id eſt,*
in granaria mittentem, quia docuit cum ſoro-
re, Iſide ſerere & granum in futuros vſus ſerua-
re, quod ſuo loco dicemus. Moyſes verò vocat B
eum Mizraim, & ab eo Aegyptum Mizraim,
id eſt, confinia facientem, vt Talmudiſtæ expo-
nunt. Teſte enim Diodoro Siculo in j. & ij. &
vj. libr. Hic Oſiris fuit Iuppiter iuſtus, qui
vniuerſo imperauit orbi ſubactis omnibus im- C
pijs & facinoroſis, quibus in toto orbe bellum
indixit, & intulit ſingula regna liberando, &
Brygus. *cõfines ac limites ſingulis pro cõmuni pace ac ſa-*
lute ſtatuẽdo BRYGVS, MESA, ET THY-
NVS *in Europa conſederunt, & ab his in Aſiã* D
minorem colonias miſſas conſtat, dicente Pli-
nio in v. natural. hiſt. capit. xxxij: Sunt, inquit,
authores, Meſos, Brygos, & Thynos ex Europa
tranſiſſe in Aſiã, à quibus ſunt Myſij, Phrygij,
Bithyni. Ergo quòd nunc corruptè Bragianum E
in Sabatia Etruriæ primũ Brygianũ dictũ eſt,
quod aſpirata prima litera Phrygianũ dici po-
Phaëton. *teſt, poſtea Arcenũ nũc Barcenũ.* PHAETON
Eridanus. CYDNVS LIGVR ERIDANVS
De Phaëtõte quod obierit ſubmerſus in Erida- F
num mentiuntur Græci, ſicut & de ipſo fluuio.
Poſitis enim colonijs reuerſus eſt in Aethiopiã,
vbi ſepulchrum ac delubrum eius eſt. Quod pro-
fecto

A *fecto Plin.in xxxvij.natur.hiſt.deridens,quod
inquit Aeſchilus in Iberia,hoc eſt, Hiſpania
Eridanũ eſſe dixit, eundemq; Rhodanum appel-
lari,& rurſus Apollonius & Euripides in Ha-
driatico littore confluere Padum & Rhodanũ,*
B *veniam facit ignoratio ſuccini. Phaëtontis enim
fulmine icti ſorores, fletu mutatas in arbores
populos & lachrymas effundere iuxta Erida-
num amnem,quem Padum vocamus, & Ele-* Electrum.
ctrum idcirco appellatum, quia ſol electrius ſit,
C *plurimi poëtæ Græci dixerunt, primiq;, vt ar-
bitror Aeſchilus, Phyloxenus, Nicander, Eu-
ripides & Statius. Quod profecto eſſe falſum
teſtimonio Italiæ patet. Et infra Theophraſtus
quidem in Liguria ſuccinum effodi ait, ſed*
D *Phaëtontem obiuiſſe in Aethiopia Hammonis
aſſerit, & ibi delubrum eius eſſe atque oracu-
lum, & ibi Electrum gigni.* SAVBECRES.
*Sabataca Moyſes hunc ex Curetibus vocat, qui
exiſtimatur Curetes Hiſpaniæ condidiſſe co-*
E *gnomine Tarceſſios,ad quos plures Titanes ab* Tarceſsij.
*Aegypto fugatos,& iterato ibidem à dijs bello
Laceſſitos,de quibus Iuſtinus libr.vlti. Saltus
inquit Tarceſſiorum in quibus Titanas bellum
aduerſus Deos geſſiſſe proditur, incoluere Cu-*
F *retes.* CVRETES DICTI A CVRE
FRATRE OSIRIDIS. *Nam &
Sabatius Sangni Curetes fuit, vt patet in* Curetes.
arbore Curis. Vnde & à Curetibus his & Ly-

dis

dis Tuſci trahunt originem, vt Valer. max. lib. A
Anitinus. *ij. inſinuat.* ANITINVS, *à quo Anitienſis regio Tuſca, de qua Vitruuius lib. ij. de architectura, & Plin. in xxxvi. natural. hiſt. dicit, quòd in Tarquinienſi & Anitienſi agro circa*
Abotynus Sypus. *lacum Volſinienſem eſt lapidicina optima.* ABOTYNVS, SYPVS, TYLE CIBELES, B *Ab his prædia Cibelaria, & Abotynum deletũ oppidũ, & Sypalis regio & fons in Vetulonienſi*
Hercules Toſpiades *agro & vrbe* LYBIVS HERCVLES GENVIT. L. TOSPIADES. *De Hercule mul-* C *ta inconſiderate atque falſa ſcribunt Græci, vt Herod. in ij. lib. & Diodor. in j. & Euſeb. de præparatione euãgelica ſcribunt In primis quia Græco filio Alcmenæ nomen proprium fuit Alceus, & mater Alcmena, & pater Amphi-* D *tryo, & cognomen Græcum Heraclius, id eſt Iunonis gloria. At qui monſtra perdomuit, illi*
Lybius. Hercol. *fuit nomen proprium Aegyptium, Lybius, id eſt, flammiger, cognomen quoque Aegyptium Hercol id eſt, pellitus totus, quia Aegyptius Græcus,* E *pellibus ferinis, teſte Diodoro in j. li. toto corpore tegebatur, nondum inuentis armis. Nec ſcitur quæ illi mater, vt idem Diodorus dicit, ſed ſcribitur quis illi pater fuerit, ſcilicet Oſiris, quia vt ibidem Diodorus dicit: Hercules erat Oſiridi ge-* F *nere proximus, id eſt in primo gradu & filius, vt tam Beroſus quàm Moyſes aſſerunt. Rurſus Aegyptius Hercules fuit Thebanus Aegyptius*

priſ

A priſcis ortus temporibus, qui ſubacta maxima orbis parte columnam poſuit in Lybia, vt Diodorus dicit in fine quarti libri. Poſuit autem in triumphum deuicti orbis, ac propterea vt diuus Hieronymus dicit ſuper Geneſim: hic Lybius B victor victis Lybijs nomen dedit, & Lybios à ſe vocauit, quũ antea Phutei, id eſt, Phaëtontei dicerentur. At vt author eſt in fine eiuſdem quarti Diodorus, Alceus nouitijs paulò ante res Troianas temporibus ſeruiuit Euristheo, & C illi tribuerunt Græci geſta ſuperioris. Nam quòd ſubegiſſe Alceum Europæ patrem, & poſuiſſe Gades fingitur, apertum mendacium eſt, quia idem Aegyptius Geriones & Europam ſuperauit, inde reuerſus ad Gades ibi obijt, & D templo donatus fuit ab Hiſpanis, vt ait Beroſus, quem Pomponius Mela ſecutus, in Gadibus inquit, opulentum eſt templum, in quo Herculis Aegyptij oſſa eſſe creduntur DEABVS COGNOMINE GERA ET LOMNIMI, Vt locis ſuis dicemus. Deabus à Mauris, idem per interpretationem à Græcis dicitur Chryſeus, & à Latinis aureus ob diuitias. Cognomen illi fuit Gera, id eſt aduena: Nam ex Aphrica (vt ait Beroſus) aduenit, Hiſpaniámque occupauit. Succeſſerunt huic tres filij, quos Hercules Lybius deuicit, qui à cognomine paterno Geriones, & à præfectura militiæ Lomnimi dicebantur, id eſt, Phylarchæ ſiue Deabus Gera.

tribuum & gentium principes, vt interpreta- A
tur diuus Hieronymus libro de interpretatio-
nibus Vt enim aiunt periti Talmudiſtæ Lom-
Lonia. *nimi deriuantur à dictione Aramea Lonia, id*
eſt, phylarchia vel phylarcha. Vnde Etruſci
Sagi Aramei, vt expoſitum in præcedenti- B
bus, vbi vrbs principatum tenet, cum Chal-
dæis Loniam addunt, vt Babylonia Vetulonia
Populonia, id eſt, Babel Phylarcha, Vetuletum
Phylarcha, & puppium phylarcha, vti oſtendi-
mus in Annia quæſt. xxv. Nec te moueat quòd C
litera in Babel vocabulo non ſeruetur, vt di-
catur Babelonia; ſed Babylonia, quia in com-
poſitione ſæpe e, mutatur in i, vbi non ſequitur
i, & etiam aufertur ſi e, ſequitur i, vt Veilum-
bros, Veilum, Veterbum, Baleloniam, pro- D
ferimus Vilumbros, Vilum, Viterbum, Ba-
byloniam. De Deabo autem & Geryonibus
Lomnimis ſic ait Diodor. in v. libr. Vulgata
erat per orbem fama, Chryſeum (hoc enim no-
men à diuitijs traxerat) qui vniuerſæ Iberiæ E
imperaret, tres habere propugnatores filios cum
robore corporis, tum armis egregios, exercitum
præterea cuilibet, fortiſsimorum militum eſſe.
Hos Hercules ad ſingulare certamen prouocans
ſuſtulit. Non ſolùm verò Græci quæ fuerunt F
ab Aegyptio geſta contra Geryones voluerunt
furari, ſed vt leuitas eorum fingere conatus
eſt Aleeo fuiſſe 50. filios ex Athenienſibus The-
ſpiadib

A *ſpiadibus, quorum primogenitus Sardus cum cæteris fratribus miſſi fuerunt ad colendam Sardiniam cum Iolao duce ac nepote Herculis, vbi inuenerunt iam inſulam habitatam à Tuſcis, vt Strabo in v. libro ſcribit. Et vt*
B *Græci ſecurius mentirentur, mutauerunt à Toſpi literam o, in e, & dixerunt heſpiades Nam aliter in furto deprehenſi fuiſſent, quia vt Ptolemæus deſcribit: Toſpis regio, & Toſpis lacus eſt in maiore Armenia ſub monte* Toſpis.
C *Gordieo vbi Lybius ex quinquaginta puellis Arameis ſuſtulit quinquaginta filios, à patria Toſpiadas dictos, ac ſi diceremus Viterbiadas, & Vetuloniadas. Quòd profecto ſcelus & mendacium Græcanicum non paſſus Silius Ita-*
D *licus, aſſerit Sardos Lybici Herculis ſanguine cretos, & non Alcei. Sic enim in duodecimo libro aſſerit: Mox Lybici Sardus generoſo ſanguine fidens Herculis. Quare in ſequentibus non per e, ſed o, Toſpiades proferas & ſcribas vbi*
E *proſequitur dicens: Nec paruum decus, aduecto cum claſſe paterna Agmine Toſpiadum, terris Iolaë dediſti Quare non inerudite hunc locum quidam in commentariis ſuper Silium expoſuit, & plures Hercules cum Cicerone*
F *diſtinguens, de Hercule Aegyptio hunc locum à Silio decantatum aſſeruit. Hactenus de Genealogiis primorum Herorum orbis. Nūc quid geſtum ſit à Noa ſiue Iano patre poſt dilu-*

nium ante auctum genus humanum & colo- A
nias miſſas per orbem, in tertio libro ſequente Beroſus exequitur.

BEROSI, DE ANTIQVITATE IANI PATRIS, QVEM NOAM nominat.

B

LIBER TERTIVS.

Argumentum. C

SVperiore libro Genealogias Beroſus expoſuit, nunc quid geſtum ſit à diluuio vſque ad colonias miſſas per orbem, enarrat. Et facit duo. Primò præmittit exordiolum. Secundò narrat. De primo ſic ſcribit: D

Beroſus.

HAs igitur principum atque Heroum origines atque poſteritates abbreuiamus ex noſtris Chaldæis atque Scythicis libris, quoad ſatiſsit. Nam & multos alios E memoriæ mandant, quos quia vel nihil ad noſtram intentam accurtationem aut parum afferunt, ob id dimittimus, reſumpturi illos vbi opus fuerit.

Reſpondet tacitæ quæſtioni, cur non omnes F *primos in Genealogijs poſuerit, quos in ſcriptis redegerunt Scythæ & Chaldæi, antiquitatum ſeruatores. Quia, inquit, aut nihil aut parum afferr*

A *afferrent ad inſtitutam abbreuiationem anti-*
quitatum. Sat erit ſi prætermiſſi adducantur,
vbi opus fuerit. Deinde narrat quo pacto &
vbi creuerit humanum genus. Secundo quid pa-
ter omnium hos duces docuerit. Tertio quid Ti-
B *tea ageret, & quo pacto alia cum ea Noa co-*
gnomina promeruerit. Quarto de cognominibus
Cam.

De primo itaque ſic narrat.

Quo pacto exinanitus orbis fuerit colo-
C niis & hominibus oppletus dicendum eſt.
Exſiccata humo & torrefacta terra, Noa
cum familia de mõte Gordieo, vt par erat,
deſcendit in ſubiacentem planitiem plenã
cadauerum, quam vſque ad hanc ætatem
D appellant Myri Adam, id eſt, euiſceratorũ
hominum, & inſcripſit in lapide in monu-
mentum rem geſtam, & vocant incolæ lo-
cum, egreſſorium Noæ. Congreſsi verò
coniugibus, perpetuo geminos edebant
E marẽ & fœminam, qui adulti & coniuges
effecti & ipſi binos partu liberos ſemper
edebant. Neque enim vnquam Deus vel
natura defuit neceſsitati, quæ ad vniuerſi
orbis ſpectat opulentiam. Eo pacto breui
F in immenſum adaucto humano genere,
omníque Armenia completa, opus erat
eos inde recedere, atque nouas ſibi ſedes
conquirere.

Si quæris vbi ſeruatum ſit genus humanum, A
in primo libro demonſtratum fuit, quòd in Armenia maiore monte Gordieo ſummitate iugi
Myri Adã *eius Ocilæ, in regione Myri Adã, in cuius planitiẽ deſcẽdit Noa, vbi dicitur egreſſoriũ Noæ à*
cõprouincialibus, vt tam Beroſus quàm Ioſephus B
in primo de antiqui. Iudaica dicũt. Frater autẽ Matthias olim prouincialis Armeniæ ordinis noſtri, quem exiſtens prior Genuæ illũ comi hoſpitio excepi, & à cuius ſocio magiſtro Georgio
ſimiliter Armeno, hanc Beroſi deflorationẽ dono C
habui, interrogatus quũ de multis, tum de egreſſorio Noæ reſpõdit adhuc vocari Aramea lingua
Sale Noa. *Sale Noa. Diuus autẽ Hieronymus libro de interpretationibus nominum, ait Sale interpretari*
egreſſum Vnde & Antoninus in Itinerario, & D
Cato Myrſilus, locũ in tractu Vmbriæ in Tuſcia, vbi Galli Ianigenæ veteres genuerũt Vmbros, vocant Sale vmbrona, vocabulo priſco, id eſt egreſſorium Vmbrorũ, vti in cõmentariis ſuper eoſdẽ
authores tetigimus, & in quinto huius libro ad- E
ducemus. Locus autem proprius vbi conſedit & vrbem metropolim tãdem ædificauit, fuit iuxta fluuium Araxim, vt in primo libro expoſuimus. Moyſes autem ſcribit Noam egreſſum,
mox ſacra Deo, cum pro liberatione & ex- F
piatione, tum pro futuro vitando diluuio feciſſe, & ibi mandatum de generis humani multiplicatione accepiſſe. Vocauerunt autẽ generatio-

ni

Ani vſque ad Phalecchi natiuitatem, quando diuiſa eſt terra, anno centeſimoprimo, vt patet cõputanti Gene. xj. ca. Cauſſæ autem tam velocis multiplicationis plures aſsignantur. Primam Moyſes exprimit dicens, quia Deus benedixit
B Noæ & filijs eius atque vxoribus. Hæc benedictio eſt multiplicationis, qua etiam Chriſtus duos piſces & quinque panes benedicens multiplicauit in cibum quinque millium hominum. Secunda cauſſa eſt natura, quæ ſicut non abun-
C dat ſuperfluis, ita non deeſt in neceſſarijs, vt ait, Ariſtoteles in ij. de anima. Et has duas cauſſas tangit Beroſus, Deum ſcilicet & Naturam. Addit & tertiam, quia ſemper gemino partu maritatum à natura oriebatur genus humanum.
D Quarta cauſſa erat, quia nemo interibat, & viuebant nongentis & ſexcentis annis. Itaque breui ſeculo, tota Armenia referta hominibus & iumentis, nouas perquirere ſedes coëgit homines. His expoſitis, quã primores diſciplina eru
E diuerit Noa, ita Beroſus ſubdit dicens:

Tunc ſemiſsimus omnium pater Noa, iam antea edoctos Theologiam & ſacros ritus, cœpit etiam eos erudire humanam ſapientiam. Et quidem multa naturalium
F rerum ſecreta mandauit literis, quæ ſolis ſacerdotibus Scythæ Armeni commendãt. Neque enim fas eſt illa vlli inſpicere, aut legere vel docere quàm ſolis ſacerdotibus,

& inter ſacerdotes duntaxat,ſicut & quos A rituales libros,reliquit,ex quibus illis primum Sagà nomen fuit inditum,id eſt,ſacerdotes & ſacrificulus & pontifex.

In primo libro demonſtrauimus longe ante Ninum & ipſum diluuium fuiſſe literas, B *diſciplinas,ritus & artes,ipſúmque Noam fuiſſe literatiſſimum inter Phœnicas, ſuperius expreſſum eſt. Deinde Beroſus proſequitur de cauſis aliorum cognominum Noa ac Tytheæ vxoris eius dicens:* C

Docuit item illos aſtrorum curſus & diſtinxit annum ad curſum Solis,& xij.menſes ad motum lunæ,qua ſcientia prædicebat illis ab initio quid in anno & cardinibus eius futurum cõtingeret,ob quæ illum D exiſtimauerunt diuinæ naturæ eſſe participem ac propterea illum Olybama & arſa,id eſt,cœlum & ſolem cognominauerunt,& illi plures ciuitates dedicauerunt. Nã & ad hæc tempora Scythæ Armeni vr- E bes habent Olybama, & Arſa Ratha, & eiuſcemodi. Cúmq; iuiſſet ad regendũ Kitim,quam nunc Italiam nominant,deſideriũ ſui reliquit Armenis,ac propterea poſt mortem illũ arbitrati ſunt in animam cœ- F leſtium corporum tralatum,& illi diuinos honores impenderunt. Et ob id ſolum hæc duo regna Armenum quidem,quia ibi cœpit

A pit:Italicum verò,quia ibi finiuit & docuit & regnauit,naturaliúmque atque diuinorum quæ eos erudiuit libros plenißimè illis conſcriptos reliquit, illum venerantur ſimúlque cognominant cœlũ,ſolem,chaos, B ſemen mundi, patrémque deorum maiorum & minorum,animam mundi mouentem cælos,& mixta vegetabiliáque & animalia & hominem, Deum. pacis,iuſtitiæ, ſanctimoniæ,expellentẽ noxia & cuſtodiẽ- C tem bona.Et ob hoc illum vtræque gentes ſignant in ſcriptis curſu ſolis & motu lunæ,& ſceptro dominij quo malos & noxios expellebat à cœtu hominum,& caſtimonia corporis & ſanctimonia animi,duabus D clauibus religionis & fœlicitatis. Neque minus Tytheam que mater omnium erat, Aretiam,id eſt,terrã vocabant & Eſtam,id eſt,ignem poſt mortem cognominauerũt, quia ipſa regina ſacrorũ fuerat,& puellas E docuerat ſempiternum ignem ſacrorum inextinctũ ſeruare.Cæterũ Noa antequam diſcederet ab Armenia docuit illos ſimplicem agriculturam,magis curans religionem & mores quàm opulentiã & delitias, F quæ ad illicita & libidines prouocant,& cœleſtium iram nuper induxerant.Primus tamen omnium inuenit vites atque plantauit & vinum conficere docuit,cuius vim

inexpertus & vapore ebrius effectus mi- A
nus pudicè in terrã cecidit. Erat illi, vt di-
ximus, filius ex tribus primis adoleſcẽtior
Chem, qui ſemper magicæ & veneficæ ſtu-
dens, Zoroaſt nomen conſequutus erat. Is
patrem Noam odio habebat, quia alios B
vltimo genitos ardentius amabat, ſe verò
deſpici videbat. Potiſsime verò idẽ infenſus
erat patri ob vitia. Itaq; nactus oportuni-
tatem cũ Noa pater madidus iaceret, illius
virilia cõprehendens taciteq; ſubmurmu- C
rans, carmine magico patri illuſit, ſimul &
illum ſterilem perinde atque caſtratũ effe-
cit, neq; deinceps Noa fœmellam aliquam
fœcundare potuit. Ob beneficium inuentæ
vitis & vini dignatus eſt cognomento Ia- D
no, quod Arameis ſonat vitifer & vinifer.
At verò Chem cum publicè corrumperet
mortale genus, aſſerens, & re ipſa exequens
congrediendum eſſe vt ante inundationẽ,
cum matribus, ſororibus, filiabus, maſcu- E
lis, brutis & quouis alio genere, ob hoc eie-
ctus à Iano piiſsimo & caſtimonia atque
pudicitia refertiſsimo, ſortitus eſt cogno-
mentum Chem Eſenua, id eſt Chem infa-
mis & impudicus, incubus, propagator. Eſt F
enim Eſen apud Scythas Arameos infamis
& impudicus. Enua verò tum impudicus,
tum propagator. Eum inter homines hu-

A ius dogmatis ſequuti fuerunt Aegyptij,qui ſibi illum ſuum Saturnum inter deos adoleſcentiorum fecerunt,& ciuitatem illi poſuerunt dictam Chem Myn,à qua ad hanc ætatẽ omnes ciues illius appellamus Chẽ-
B menitas. Verum poſteri hoc vitioſum dogma neglexerunt,retento quod fuit primi moris,vt inter fratres & ſorores coniugiũ iniri poſſet.

Hoc vltimo loco Beroſus de tribus cognomi-
C *nibus rationes tradit: Noa, Cam & Tythea. De* Ianus. *Noa dicit quòd fuit illi tributum cognomen Ianus à Iain,quod apud Arameos & Hebræos ſonat vinum,à quo Ianus,id eſt,vinifer & vinoſus,quia primus vinum inuenit & inebriatus*
D *eſt,vt dicit Beroſus,& ſupra inſinuauit Propertius,& item Moyſes Geneſis cap.ix. vbi etiam Iain vinum Iam nominat,vbi nos habemus: Cum Noa euigilaſſet à vino. Cato etiam in fra-* Oenotrius *gmẽtis originum,& Fabius Pictor in libris de* Ian⁹ quòd
E *origine vrbis Romæ dicũt, Ianum dictũ priſcũ* vinum in- *Oenotrium,quia inuenit vinum & far ad reli-* uenit. *gionem magis quàm ad vſum, Vnde & ipſi hæc in ſacrificio prælibant, vt etiam cum eis in primo de Faſtis conſentit Ouidius. Cui argu-*
F *mẽto eſt,quòd vſq; ad Mezentium Larthẽ Thuſcia vix,niſi in ſacris,vſa eſt vino. quia primus omnium ex regibus Thuſcis vinũ induxit Mezentius,qui vt M. Varro author eſt,& Plinius*

refert

referit in xiiij. libr. naturalis hiſtor. cap. xvj. A *quum Etruriæ rex eſſet tulit auxilium Rutulis contra Latinos vini mercede, quod tum in Latino agro fuiſſet itaque ſimplicem vini à Iano Oenotrio vinoſo inuenti vſum, ad religionẽ magis quã ad potulentiã vſque ad Mezentiũ Larthem fuiſſe apud Hetruſcos, conſtat. Nam poſtmodum in vineis excolendis præualuerũt Etruſci Vetulonienſes, inter quos ætate Aphricani Scipionis eruditior cæteris fuit Egilaus Vetulonus ex vico Vetuloniæ Vetulo, de quo Plinius* C *in ſupradicto libro ait, quòd magnam gloriam in vineis excolendis ad*pt* ſunt duo, alter libertinus Ancilius Steneleus in vineis agri Nomẽtani, alter autem Egilaus Vetulonus qui etiam in campano agro & Veliterno ipſum Aphricani colebat exilium. Itaque Noa pater Iani co-* D *gnomentum habuit à vino inuento. Porrò &*

Cælum. *Cælum caſtratum à filio Saturno dicitur, vt hic dicit Beroſus, & Talmudiſtæ conſentiunt, & vt ait Diodorus in primo libro. Oſiris in colum-* E *na ſic inſcripſit: Sum Oſiris rex cui pater Saturnus fuit inter deos iunior cui Saturno generoſo & pulchro, genus & pater fuit non ſemen, id eſt, caſtratum Cælum, Quod Græci cuculi falſo tranſtulerunt ad Apteram Creten-* F *ſium Saturnum, quem fabulantur teſtes exeſuiſſe patri, qui tamen floruit fermè ſexcentis annis poſt Ianum Cælum regem omnium ſempi-*

ter

Aeternum, vt in noſtra emendata Chronographia probatur. Hæc de cognomentis Iani duobus, ſcilicet Ianus & Cælum non ſemen ſiue caſtratum Cælum. Nunc de cognomentis Cam dicendum eſt. Dictus eſt Cam Cameſes, Zoroaſtes, Saturnus. Cam libidinoſum & calidæ naturæ interpretantur Hebræi, Enuus verò propagator, & incubus dicitur. Vnde Latini Enuum Inuum dicunt teſte Seruio ſuper vj. Aeneid. ibi. Vrbsq; Fidenæ caſtrúmque Inui. Et in alijs libris ſimiliter. Ait enim eundem eſſe Syluanum, Pana Inuum, ab ineundo, incubum dictum, eo quòd paſſim cum hominibus & brutis cōgrederetur. Verum Eſen infamis dicitur triplici infamia. Primo quòd Zoroaſt, id eſt, magus eſſet. Secūdo quia patrem non ſemen reddidiſſet, quæ duo ad impietatem pertinent. Tertio, quia infamis promiſcua libidine eſſet. Addit & quartum ſcelus Diodorus Siculus in iiij. libro dicens, quòd primo Cælo regi omnium ſempiterno fuerunt duo primores filij, Atlas qui in Mauritania perijt, & Saturnus qui regnauit in Lybia Sicilia & Italia, ſuprema impietate & auaritia præditus. Quare verò Cam Itali ſcriptores cognominant veteri lingua Cam Eſem, id eſt, Cam infamem, quæ per compoſitionē dicitur ab Etruſcis & Latinis Cameſes, ac propterea corruptor humani generis, vt ait Beroſus, Aegyptij proferunt Cameſenum, id eſt, Cam Syluanum ſiue

Cam Cameſes &c. Inuus.

Zoroaſt.

Cam.

Cameſes.

B C D E F

Pana ſuum infamem. Vnde Diodorus Siculus A
in primo lib. dicit quòd Aegyptij Pani ſuo ædi-
Myn. ficauerunt totam vrbem, quã ab eo Chem Myn,
id eſt, Panos vrbem dicunt. Eſt enim apud Ae-
gyptios Myn, manſio ſiue tabernacula, & vrbs.
Chem verò nomen proprium eſt Cam. Eadẽ Cam B
Myn Dauid in Pſalmo lxxvij. & ciiij. inter-
pretatur terram Cam, & tabernacula Cã, quia
vt exponunt Hebræi & catholici primus coluit
Aegyptũ, & ideo fuit eorum Inuus ſiue Pan &
propagator. Et quia Cæli filius, ideo Saturnus C
Aegyptiorum, licet Diodorus in primo genea-
logiam Oſiridis dicat fuiſſe, quia illi pater Sa-
turnus, Saturno verò pater fuit Sol, vel Vulca-
nus. Sed hoc non obſtat, quia ibidem dicit, quòd
Saturno fuit pater, non ſemen, id eſt, Cælum ca- D
ſtratũ, & in iiij. quòd Saturno impio pater fuit
Cælum frater Atlas Maurus: quod & Beroſus
exprimit. Qui etiam Cælum Ianus dictus eſt
ſol, vt in præmiſſis oſtendimus, & item Vulca-
nus, quia ignem primum cœleſtem collegit, vti E
Diodorus inſinuat, & cum eo holocauſta obtu-
lit, vt etiam Moyſes conſentit, & ipſum pro me-
moria & ſacris habendis in perpetuum ac iu-
gem Ianus & Tythea ſeruauit, & ob id prima
& magna Cybele, id eſt, regina ſacrorum, & F
Veſta, id eſt, cæleſtis emiſſus & acceptus ac ſer-
Veſta. uatus ignis & flamma cognominata eſt, dicẽte
Ouid. in vj. Faſtorũ, & Beroſo conſentiente his
ver

A *verbis: Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammã. Nataq; de flamma corpora nulla vides. Iure igitur virgo eſt quæ ſemina nulla remittit. Nec capit, & comites virginitatis habet. Et notandum eſt, vt aiunt periti Talmudi-*
B *ſtæ, quòd apud Arameos Eſta à quo Veſta, ſignificat ignẽ & flammam à quo Græci ἀισιῶμαι verbũ habent, quia prius fuit illis propago Barbara quàm Græca. Græciam enim incoluerunt prius Barbari, & ob id multa illis Barbarorũ* Eſta.
C *vocabula manent, vt ſignificat Strabo in Geographia Græciæ. Hanc æſtiam, id eſt, flammã & ignem iugem atq; perpetuũ, quem Ianus & Tythea voluerũt à virginibus ſeruari, Deus iuſsit Moyſi vt ſacerdotes Hebræi nutrirent dicens:*
D *ignis in altari meo ſemper ardebit, quem ſacerdotes enutrirent iugiter. Chriſtianis eadem religio eſt, qui vti Noa appoſito criſtallo, vel phiala aquæ plena, radio ſolari ignem cœleſtem ex* Ignis è radiis.
E *parte oppoſita conceptum, vti ſacrum in ſalbato ſancto excipiunt, & ex eo ignẽ accendũt, quem ſacrant, & ex eo cereos accendunt, & iugẽ pro toto anno lampadẽ ante corpus ſanctiſsimũ Chriſti nutriunt. Quod iam ferme* L. *annis in hoc*
F *templo ſanctæ Mariæ ad Gradus, & conuentu meo Viterbienſi, obſeruatum vidi, & à maioribus traditum audiui. Hæc de cognomine Veſta. De Aritia verò, quia ſicut terra cũ cœlo cũcta gignit, ita Tythea cũ cœlo Iano cunctos morta-* Aretia. Cæli filij.

les

les ediderit, ſupra etiam expoſuimus, Diodorus quoque in iiij. lib. ſic habet. Cælum ex vxoribus ferunt filios ſuſcepiſſe quinque & quadraginta. Horum decem & ſeptem ex Tythea ortos, proprio nomine ſingulos, communi autem omnes à matre appellauit Tythanas: Tytheam verò prudentia præditam, cum plurimum mortalibus profuiſſet ab eis poſt obitum deificatam terrámque fuiſſe cognominatam ſcribunt. Hæc Diodor. Ouidius verò in vj. de Faſtis dicit Veſtam terram dictam à proprietate qua terra ſtat vi propria mater omnium. Sic enim dicit: Stat vi terra ſua vi ſtando Veſta vocatur. Aramee autem terra, & ſimiliter Hebraice dicitur Aretia, à cuius nomine Ianus condidit Thuſciæ Aretium, vnam ex primis xij. vrbibus ab eo conditis, vt oſtendimus in commentariis ſuper fragmenta Catonis. De Vrbe verò filiorum Tytheæ, id eſt, Tythanum in Aegypto, in commentariis ſupra Xenophontem de æquiuocis & in præcedentibus huius operis diximus.

*

A BEROSI, DE ANTIQVITATIBVS REGNORVM TOTIVS orbis

B LIBER QVARTVS.

Argumentum.

DE cognominibus & eorum rationibus iam Beroſus expediuit tertium librum, in hoc quarto de antiquitatibus C regnorum in communi tractat. Et primo dicit de diuiſione principali totius orbis, quibus tres primores filios Ianus præfecit, dicens:

Beroſus.

D MVltiplicatum eſt in immenſum genus humanum, & ad comparandas nouas ſedes neceſsitas compellebat. Tum Ianus pater adhortatus eſt homines principes ad quærendas nouas ſedes & commu-E nem cœtum inter homines agendum, & ædificandas vrbes. Deſignauit itaque illas tres partes orbis Aſiam, Aphricam & Europam, vt ante diluuium viderat. Singulis autem his principibus ſingulas partes ad F quas irent partitus, ipſe per totum orbem colonias ſe traducturum pollicitus eſt.

Non capiebat igitur priſca Scythia viros adauctos, qui poſt diluuium pauci numero propter

ignobilitatem conſederant iuxta fluuium Araxim, vt ſignificat Diodorus in iij.lib. Et in iiij. ſcribit Cælum regem omnium ſempiternum, homines pridem per agros diſperſos ab inculta & ferina vita, ad cœtum communem & mitiorem vitam, & vrbes condendas reuocaſſe. Hoc autem egit vocatis ducibus, & diuiſa terra in Aſiam, Aphricā, & Europam, vti ante inundationem viderat. Quare inundatio non multum immutauerat faciem orbis, quam recognouit. Facta eſt autem hæc prima diuiſio in tres partes anno j. natiuitatis ducis Phalech, vt ſanctus Moyſes ſcribit Gen. x. & xj. cap. vbi ſupputat à Sem poſt diluuiū vſq; ad Phalech annos centū. Ergo centeſimo anno poſt diluuium diuiſit tribus filijs terram. Et (vt aiunt Hebræi & Catholici authores) Sem præfecit Aſiæ: Cam Aegypto & Aphricæ: cuius metropolis fuit Chē Myn, vt in præcedente libro expoſuimus. Iapetum verò qui & Atlas Maurus dictus eſt, quòd obierit in Mauritania, (vt Diodorus in iiij. inſinuat) præfecit Europæ, ipſe toti orbi præfuit, dicente eodem Iano apud Ouidium: Me penes eſt vnum vaſti cuſtodia mundi. Author eſt Ariſtoteles, vſus Homeri teſtimonio in primo Politicorum principio gentes & Deos ab vno rege cœptos regi, & in familijs ſeniſſimum quemque regem fuiſſe. Ergo docuit principes coloniarum ſeniſſimus coſmographiam,

Diuiſio terræ quādo facta.

Iapetus. Atlas. Maurus.

A B C D E F

quem

A *quem viderat ante diluuium, vt ſciret quiſque in quem locum ſuas colonias ducturus eſſet. Eo tempore vt Phylo Hebræus de multiplicato humano genere tradit, ipſe cũ tribus filijs & multis colonijs in Pontũ venit, & ratibus circum-*
B *luſtrauit omne mare mediterraneum, oſtendens primo Sem littus omne Aſiaticum à Tanai per Boſphorũ vſque ad Nilum Aegypti, & Cameſi à Nilo littus Aphricæ vſq; in anguſtias Oceani & Gadium. Iapeto autẽ omne littus Europæ*
C *à Gadibus vſque Tanaim. Et ſingulis prouincijs circa littus dimiſit primas colonias. Et decennio poſtquã à Tanai diſceſſerat in eundem locum redijt, luſtrato mari, & primis colonijs poſitis, & reuerſus in Scythiam, ordinabat alias*
D *colonias. Quæ dicit Phylo cõueniunt ei quod ait Cornelius Tacitus de ſitu & moribus Germanorum, dicens priſcos cum nouas ſedes quærerent, non terreſtri itinere, ſed mari ratibus aduectos fuiſſe. Conſentit & de aduentu primo Iani ad-*
E *uectu rate in Vaticanum quod ſcribit Cato in ſecundo fragmento, dicens poſt opinionẽ de origine gentiũ: Siue, inquit, mundum exiſtimes ſempiternum, vt Chaldæi, ſiue initiũ ex tempore ſortitum, vt Phœnices, ſiue ante Ninum annis cir-*
F *citer ducentis quinquaginta quibus durauit aureum ſeculũ, inundatas fuiſſe terras, ſemper Scythis tribuitur principatus originis. Ex his aiunt veniſſe Ianum cum Dyrim & Gallis progenito-*

ribus Vmbrorum, & rate cum colonijs per Tyberim vectum, tenuiſſe ad læuum latus Etruriam, primasq; in Vaticanum & Ianiculum expoſuiſſe colonias. Hæc à nobis copioſe expoſita fuerunt ſuper fragmenta eiuſdem Catonis. Ex his patet primas colonias Italiæ in Hetruria poſitas, in primo aduentu Iani poſt diluuium, anno fermè centeſimo octauo & aureo ſeculo, vt omnes canunt. Quod & nos in chronographia Hetruſca ſignauimus. His expoſitis Beroſus de prima antiquitate ſuæ patriæ incipit explanare ſic dicens: A B C

Coloniæ primæ Italiæ.

Itaq; Nymbrotum creauit Babyloniæ Saturnum primũ, vt ibi primũ ædificaret cum coloniis ſuis. Quare Nymbrotus aſſumpto filio Ioue Belo cum coloniis furatus eſt rituales Iouis ſagi, & cum populo venit in campum Sennaar, vbi deſignauit vrbem, & fundauit maximam turrim, anno ſalutis ab aquis cẽteſimo trigeſimoprimo, regnauitq; annis 56. & deduxit turrim ad altitudinem & magnitudinem montium, in ſignum atque monumentum, quòd primus in orbe terrarum eſt populus Babylonicus, & regnum regnorum dici debet. Ergo ab eo exordiemur, & per ipſum mẽ ſurabimus omnia regna & eorum reges ac tẽpora, abbreuiando illa in hunc modum. D E F

Quærunt plures an ante Babyloniam fuerint

A rint aliæ vrbes, & quidem ante diluuium fuerunt Enos, vt in principio dixit Beroſus, & item Ioppe de qua Plinius in quinto naturalis hiſtoriæ, & Solinus in collectaneis aiunt quòd Ioppe eſt antiquiſſima in toto orbe, vt quæ ante B diluuium fuit condita. Poſt diluuium verò anno centeſimo per totum ſequens decennium conditæ ſunt primæ coloniæ ſingularum prouinciarum littorearum, vt diximus. Babylonia verò cum poſt diluuiũ deſignata fuerit anno cxxxj. C vt dicit, patet quòd non fuit prima quoad tempus, ſed dignitate ædificij & libidinis dominandi, vt omnes notant. De ea narrant omnes hiſtorici, non ſolum Moyſes & Hebræi, ſed etiam Gentiles, de quo Ioſephus in primo de antiqui- D tate Iudaica, de turri (inquit) Babyloniæ & diuerſis vocibus hominum, etiam Sybilla meminit dicens: cum omnes homines vnius vocis exiſterent, quidam turrim ædificauerunt excelſam tanquam aſcenſiuam per eam ad cælum. Dij E verò ventos immittentes euerterunt turrem, & vocem propriam vnicuique partiti ſunt, & propterea Babel contigit vocari ciuitatẽ. De campo verò Sennaar in religione Babylonis, meminit Heſtiusita dicens: Qui verò de ſacerdotibus F fuerunt erepti, Iouis ſacra ſumentes, in Sennaar Babylonis venerunt, diuiſiq; poſt hæc diuerſitate linguarũ per generationes ſuas tenuerunt loca maritima ſimul & mediterranea. Hunc cun- Babel.

dem locum Heſtij producit Petrus Comeſtor in A
hiſtor. ſcholaſticis. Addit Beroſus ſe velle menſurare, id eſt, ratiocinari quo tempore cœperunt regna ab condita Babylonia, quia tempora Monarchiæ Aſſyriorum certiſsima ſunt & reges, quamuis mentiantur Babyloniam fuiſſe primã B
poſt diluuium dicens:

Anno cxxxj. à ſalute ab aquis prima omnium gentium & ciuitatum, fundata eſt à Saturno Babylonico noſtro vrbs & gens noſtra Babylonica, multiplicataque eſt nimis numero poſteritatis, magiſque ſtuduit paci & religioni Saturnus Deorum, quàm opulentiis. Et turrim quidẽ ædificauit, ſed non compleuit, nec deſignatam vrbem fundauit, quia poſt quinquaginta ſex annos ſubito non comparuit translatus à Diis.

Babyloniam Saturnus ædificauit

Dignitate non tempore prima fuit Babylonia. Saturnus eius ſtuduit paci & religioni, quia tunc florebat prima aurea ætas, quæ cum primis hominibus ſata eſt, vt ſignificat Ouidius in primo Metamorphoſeos, & Fabius pictor, & Cato, in quorum commentariis plura de aureo ſeculo explanauimus. Admonitus quoque diuina plaga in confuſione turris ſubſtitit magis quàm ab impietate deſtitit, cum animo eſſet ſacrilegus & tyrannus. Vnde dicitur ſubito non comparuiſſe translatus à diis, id eſt iuſtis principibus clam diſcerptus. Nam & ſimile dicitur

de

A *de Aenea & Romulo & alijs clam diſcerptis quòd ſubito non cõparuerint in deos relati. Prouincia Sennaar Chaldæa, eſt pars prouinciæ Babyloniæ, quam Græci & Latini vocant Meſopotamiam, Hebræi verò Aram fluuiorum, quia* Sennaar Meſopotamia.
B *iacet media inter Tygrim & Euphratem. In ea regione natus eſt Abraam ccxcj. poſt diluuium anno, vt ſupputat Moyſes Geneſ. xj. cap. Ortus eſt autem in ciuitate Vr Coa, id eſt, Chaldæa.* Vr Coa.
Quam enim Latini & Græci proferũt Vr Chal-
C *dæorum, eandem Aramei, Vr Coa dicunt, & Hebræi Vr Caſdi. Vnde Ptolemæus in Geographia vocat eam Vr Coa, & Moyſes Vr Chaldæorum, dicens Gene. cap xj. Thare genuit Abraã & Aram, qui mortuus eſt in terra natiuitatis*
D *ſuæ Vr Chaldæorũ. Tulit autem Thare Abraam filium ſuum & Loth & Sarai, & eduxit eos de Vr Chaldæorum. Qui ergo dicunt Vr ibi accipi pro igne, & ſine certo authore aut ratione dicunt Abraam fuiſſe proiectum in ignem, hi*
E *profectò ſomniant, & eadem facilitate cõtemnitur, qua profertur hæc fabula. Igitur Beroſus poſito fundamento regni Babyloniæ ac tempore, ſubinfert quas colonias in quas prouincias Ianus miſit, dicens in communi:*

F Ab exordio huius, Ianus pater miſit in Aegyptum cum coloniis. Chemeſenuum: in Lybiam verò & Cyrenem, Tritonem: & in totam reliquam Aphricam Iapetum

priſcum Atalaa. In Aſiam orientalem miſit Gangem cum aliquot ex filijs Comeri Galli. In Arabiam Fœlicem Sabum cognomine Thuriferum. Arabum præfecit Arabiæ deſertæ: & Petreium, Petreiæ. Canam poſuit à Damaſco vſque in extima Palæſtinæ. In Europa regem Sarmatiæ fecit Tuyſconem à Tanai ad Rhenum, iunctiq; ſunt illi omnes filij Iſtri & Meſæ cum fratribus ſuis ab Adula monte vſque in Meſem bericam Ponticam. Sub his tenuerunt Tyras, Arcadius, Emathius. Italiam tenuit Comerus Gallus. Samotes poſſedit Celtas, & Iubal occupauit Celtiberos. A B C

Ab exordio conditæ Babyloniæ cœpit ex Scythia mittere colonias, ſcilicet nouas, per alios duces. Nam ante Babyloniam per omnia littora ipſe reliquerat, vt ſupra diximus. Et Cameſem miſit in Aegyptum & Aphricam. Sed ſedem regiam in Aegypto Cammin habuit, vt ſupra expoſuimus. Subſtituit autem ei pro Aphrica duos duces, Tritonem & Iapetum. Triton genuit Lybiam & Cyrenem atque Numidiam, in qua vt Ptolemæus deſcribit & hiſtorici teſtantur, eſt lacus & fluuius Triton ab eo dictus, & inſula Tritonidis, vbi Dionyſius Tritonis nepos fuit clam nutritus, & Palatua Minerua tritonidis expoſita, vt Diodorus in quarto memorat & alij conſentiũt. Græci verò D E F

Palatua. Minerua.

vt

A vt nulla pars eſſet in orbe, à qua non ſubripe-
rent, falſo tamen aliorum geſta, etiam ſibi Tri-
tonida finxerunt & Dionyſia. Lybia autem
olim pars Aegypti Marmaricæ erat, licet Pto-
lemæus diſtinguat. Cui argumento eſt, quòd
B Iſis ſiue Ceres Aegyptia frugifera legifera di- Ceres.
cta fuit, vt Diodorus in j. ſcribit ex hiſtoria
Aegyptia, & eam docuiſſe in Italia molere, ac
panes conficere, cum antea glande veſcerentur,
etiam Plinius aſſerit in vij. naturalis hiſtoriæ
C cap. vltimo. Et tamen Feſtus eam in campum
Romæ Argeum aduexiſſe primum fruges ex
Lybia dixit, quia eſt pars Aegypti. Similiter
& Cameſem ſiue Saturnum filium regis ſempi-
terni omnium Cæli qui regnauit in Aegypto,
D eundem etiam regnaſſe in Italia, Sicilia, &
Lybia ſcribit Diodorus in quarto libro. Sed
difficile videtur quòd Beroſus ait Iapetum.
Atlantem ſubſtitutum fuiſſe Cameſi in Aphri
ca, cum ei principatus totius Europæ obuenerit
E & maior natu quàm Cameſes fuerit. Sed di-
cendum eſt quòd ſubſtitutum hic appellauit
Beroſus extraordinarium ducem ad auxilian-
dum in colonijs. Quare Iapetus duxit colonias Iapetus.
in Aphricam ex filijs primogeniti ſui Comeri Comeri.
F Vnde ad hanc ætatem Hiſpani magnam par-
tem ex populis Aphricæ vocant Comeros. Hæc
de origine Aphricæ in communi. De Aſia di-
cit, quòd Ianus miſit Gangem cum aliquot ex Ganges.

filiſs Comeri in Aſiam orientalem. Ptolemæus A *quoque Comeros populos & Comeras vrbis in Bactris & India notat cum aliſs geographis. Ganges nomen ſuum reliquit fluuio maximo, de quo Iuuenalis in Satyra. Omnibus in terris quæ ſunt à Gadibus vſque Auroram, & Gangem.* B *Circa hunc fluuium Gangas colonias retinuiſſe nomen vſque ad magnum Alexandrum Curtius libro nono indicat. De hoc fluuio Seneca de ſitu Indiæ: Ganges, inquit, per Indiam fluit nouem alueis, ſicut Nilus ſeptem, dicente Vergi-* C *lio in nono Aeneidos: Ceu ſeptem ſurgens ſedatis amnibus altus Per tacitũ Ganges. De Arabia ſciendum eſt vt Ptolemæus in Geographia*

Arabiæ tres.

& aliſ dicunt, quòd tres ſunt Arabiæ, Felix, vnde thus venit, & ob id thurifera dicitur. Inde D *deſerta. Tertia Petreia vbi metropolis Petra, de qua Eſaias: Emitte agnum domine dominatorem terræ de Petra deſerti ad montem filiæ Sion. Omnem autem partem Phœniciæ à Damaſco vſque Gazam extremam vrbem Palæ-* E *ſtinorum, dedit Canæ filio Cameſis. Vnde diuinæ literæ atque Hebræi hanc Phœniciam à primo coloniarum duce vocant terram Canaam, à repromiſsione verò facta Arabiæ, Terram promiſſionis. In qua prouinciæ ſunt Damaſcena, Ga-* F *lilæa, Samaria, Iudæa, Palæſtina & Idumæa.*

Promiſsionis terra.

Hactenus de priſca antiquitate Aſiæ. Nunc de antiquitate Europæ poſt conditam Babyloniam

ſequitur

A *ſequitur. Tuyſcon, inquit, dux fuit Sarmatarum* Tuyſcon.
à Rheno ad Tanaim. Hi antea Scythæ reputati
ſunt, dicente Plinio in iiij. naturalis hiſtoriæ.
Scytharum nomen vſque in Sarmatas & Ger-
manos tranſijt. Nam Germania dicta eſt ſub
B *Romanis, teſte Cornelio Tacito de ſitu & mori-*
bus Germanorum. Eſt autem Germania propriè
à Rheno amne qui diuidit Gallos à Germanis,
vſque ad ſequentẽ Viſtulam fluuium qui inter-
fluit Cracouiam metropolim Poloniæ, quem ipſi
C *vocant Viſclam. Germania tota in quinque ge-*
nera diuiditur, vt ait Plinius in iiij. naturalis
hiſtoriæ cap. xv. Genera, inquit, Germanorum
ſunt quinque. Primum Vandali, quorum partes
ſunt Burgundiones, Varrinuæ, Catinni, Gutto-
D *nes. Secundum genus Ingheuones, quorum pars*
ſunt Cymbri, & Teutoni à Caucoũ gente. Pro-
ximi autem Rheno Iſtheuones, quorũ pars ſunt
Cymbri mediterranei. Tertium genus hi ſunt
quibus prope ſunt quarti generis Herminones,
E *quorum pars ſunt Sueui, Hermunduri, Catti,*
Cheruſi. Quintum genus ſunt Peucini, Baſter-
næ. Sed hæc diuiſio Pliniana vera eſt de Ger-
maniæ parte vicina gelido & glaciali oceano.
Nam plures alias gentes continet, vt patet in
F *Ptolæmeo. Porrò à Viſtula Cracouiæ vſq; Bori-*
ſcum fluuium & Ripheos montes, proprie Sar- Sarmatæ.
matæ in Europa ſunt. Riphei montes dicti à Riphei.
duce Ripheo filio Comeri, quem Moyſes vocat
Riphat

Riphat Sarmatæ verò à Sarmate filio Iſtri, A
Moyſes verò vocat Iectan & Aſſarmauet, quos Beroſus dicit Iſtrum & Sarmatem. Hos Græci vocant Sauromatas. Porrò qui trans Ripheos montes & amnem Boriſcum extenduntur ad Tanaim, & paludē Mæotidem, & Tau B
ricam Cherſoneſſum, vt patet in octaua Europæ Ptolemæi tabula, his tantum remanet nomen Scythiæ in Europa, vti etiam ſignificat Plinius libro iiij. naturalis hiſtoriæ, capite xiij. Scytharum, inquit, nomen vſquequaque tranſit in C
Sarmatas atque Germanos, nec aliјs iſta durauit priſca appellatio, quam qui ſunt extremi harum gentium, & ignoti prope cæteris mortalibus degant. Quod verò addit Beroſus, quòd his iuncti ſunt omnes filij Iſtri ac Meſæ ab Adula D
monte vſque in Meſambriam Ponticā, etiam nomina locis extantia indicant, vt patet in Geographia Ptolemæi, tabula quinta & nonā Europæ.

Adula. *Adula mons dicitur ab Adula duce, filio Iſtri, quem Aduram Moyſes vocat, & eſt* E
mons ſupra Niceam, cuius terminus eſt inter Galliam & Germaniam, non procul lacu Conſtantienſi. In his viciniјs ſunt fontes Iſtri, qui

Iſter. *teſte Plinio in quarto naturalis hiſtoriæ, cap. xiij. oritur in Germaniæ iugis Noriæ, ex aduer-* F
ſo oppidi Gallorum Scanri, qui & Danubius dicitur: & quum primum in Illyricum venit, dicitur Iſter, ac per innumeras lapſus gentes

ſex

A ſex oſtijs in pontum defluit. Eſt igitur binominis dicente etiam Ouidio in primo libro de Ponto. Ripa vicina binominis Iſtri. Nomen iſter tenet à duce. Mons adula immenſa terrarum ſpatia in longitudine metitur, diuerſiſq; locis B diuerſa ſortitur nomina. Trans montes ad ſuperum ſeptentrionem longitudinem in Ptolemæo adhuc inuenies: Maſeos à Mæſa, qui Mæſijs dualus imperauit, ſuperiori & inferiori: quas nunc vocant Valachias, alteram altam, C alteram baſſam. Quidam ſcribunt Myſiam, rectiúſque Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ, Maſiam. Inferior Valachia ſiue Maſia Pontica in Ptolemæo tenet Tyraſpolim, à Tyras filio Iapeti: & Iſtropolim, ab Iſtro duce: & Tybi- D ſcã, à Tybe filio Iſtri Inferior Maſia cõtinet Boſinẽſes & Valachos baſſos, & Dedunos, à Dedano Curete: quàm regionẽ Dedaniã poſteri corrupiè Dardaniam protulerunt. Sequuntur duæ Bannoniæ, quas vulgò Vngarias, Latinè Pan- E nonias dicimus, mutata b, in p, Plus ex filijs Iſtri & nepotibus ſcribit Ptolemæus nomina locorum. Saum fluuium; Salinum à Sala, Axalos populos, & à fratre eius Albinæ Albanum montem. Porrò cis longitudinem montis Adu- F læ vſque Meſembriam inuenies Meſeos Lyburnos, à Meſa duce. Iader coloniam, ab Iader filio Iſtri. Cis montem Meſam inuenies Dalmatiam, à Dalmat filio Iſtri: & Dicli

Valachiæ.
Mæſiæ.

Pannoniæ

Dalmatia.
Salona.

Dicliota, à Dicla filio Iſtri: Salona, à Sale A
filio Iſtri. Sequitur Emathia, ab Emathio filio Cameſis. De qua Lucanus in principio, Bella, inquit, per Emathios pluſquam ciuilia campos.
Macedoni *Ea poſtea Macedonia dicta eſt à filio Oſiridis,*
Epirus. *vt Diodorus author eſt in primo libro. Epirus à* B
filio Iſtri dicitur. Inuenimus non ſolum Iſtrum nomen Chaldæum, ſed & Moſaicũ Ictim, promontorium ab Ictam qui & Iſter. Deinde ſe-
Thracia. *quitur Thracia quaſi Tyracia à Tyras filio Iapeti, vſque vrbem in fine montis, quam Græci* C
Meſembriam, Beroſus Mœſemberiam, Philo Meſe Sepharan: Moyſes verò Sepharan vocat Geneſis decimo capite. De Comero in ſequentibus dicetur, cum ducibus Tubal & Samote. Hoc tamen velim admonitum eſſe lectorem, quoſdã D
Meſi. *dicere Meſos eſſe, quos Bulgaros vulgus nuncupat. Quòd profectò eſſe falſum teſtimonio Danubij cõprobatur. Oſtia enim eius ſunt in Mœſia, vt Ptolemæus & alij docent. Cæterùm Valachi & non Bulgari tenẽt Oſtia Danubij. Sunt* E
Valachi. *igitur Mœſi quos Valachos dicimus, & non Bulgari. Sed de his hactenus, dicturi de his & alijs qui mutauerunt nomina ſi tempus quandóque dabitur. Nunc de fine quarti libri Beroſi proſequendum eſt, de quo ita dicit, atque concludit:* F

Hi ſunt qui egreſsi ſunt poſt Nymbrotum ſinguli cum familiis & coloniis ſuis, relinquentes nomina ſua locis in ſignum

expedit

A expeditionis à ano patre commiſſæ, & ad monumentum poſteris vt ſcirent quis eorũ fuiſſet conditor. Hi iuxta mandatũ Iani coloniis deductis turri conſtructa pro metropoli, ipſi in veiis & cauernis caſas habebãt.
B Solus noſter Saturnus idcirco exceſsit mãdatum, quia vrbem vrbium & regnum regnorum voluit eſſe Babyloniam. Rurſus his temporibus Ianus cum omnes in colonias miſsi abiuiſſent, eos qui remanſerunt
C bipartitus eſt: Nam ſecum retinuit filios plurimos, quos poſt ſalutem ab aquis genuit, & item maximam gentium multitudinem quum ſecum in colonias conducturus erat. Scytha cum matre ſua Araxa &
D aliquot coloniis qui Armeniam incolerent, rex primus relictus eſt conſtituto ſummo Pontifice Sabbatio Saga ab Armenia vſque in Bactrianos: quæ longitudo à nobis ad hanc ætatem vocatur Scythia Saga. Po-
E ſtremus omniũ ipſe Ianus ab Armenia per orbem colonias ſeminaturus, egreſſus eſt. Hæc noſtri maiores multis libris tradiderunt. Nunc de temporibus eorum ac poſteritatibus dicemus, iuxta id quòd in noſtra
F Chaldaica & primordiali Scythica hiſtoria fideli memoria conſeruatum eſt.

Poſt Nymbrotum dicit ſupradictos duces iuiſſe ad loca ſibi aſsignata. Nam antea Ianus

ipſe

ipſe loca exploraturus circum littora mediterranea colonias poſuerat, vt ſuprà expoſuimus. Memoratu verò dignum eſt, quòd ſubdit, ſingulos duces impoſuiſſe nomina ſua locis, quæ tenuerunt; ſcilicet montibus, fluminibus, & vrbibus. Vnde Hieronymus in commentario ſuper Geneſim, & Euſebius de vocabulis gentium: Iapetus, inquiunt, tenuit in Aſia & Europa. In Aſia quidem tenuit ab Amano Taurôque montibus Syriæ ac Ciliciæ vſque Tanaim. In Europa verò totum tenuit à Tanai ad Gadiram, relinquens locis ac gentibus vocabula, ex quibus quædam mutata ſunt à poſteris, alia permanēt vt fuerunt. Hæc dicti authores. Tribus autem ex cauſis impoſuerunt nomina gentibus & locis. Primam & ſecundam ponit Beroſus in litera. Et ideo argumentum à nominibus vetuſtis gentium & locorum, eſt validius quocunque authore, quia authores quandoque falluntur & fallunt, non autem nomen impoſitum. Et ideo Liuius in quinto ab vrbe cōdita, quanquā multos haberet authores aſſerentes Thuſcos imperaſſe toti Italiæ, ſolo tamen nomine Turreno impoſito toti circa Italiam mari, pro validiore authoribus argumento vſus eſt, dicens: Mari ſupero & infero, quibus Italia inſulæ modo cingitur, terra marique Tuſci quantum potuerint, nomina ſunt argumento, quòd alterum Thuſcum communi vocabulo gentis, alterum

Treſcauſſæ imponendorū nominū.

A B C D E F

rum

A rum Ariaticum ab Atria Thuſcorum colonia vocauere Italicæ gentes. Græci eadem Turrhenum Ariaticum vocant. Tertia ratio imponendi nomina eſt, ad fulgorem & memoriam eorum & præcedentium maiorum, vti Lactan-B tius in vndecimo capitulo primi libri Inſtitutionum, arguens contra Minutium Felicem. Poteſt, inquit, etiam ſic argumentari: Saturnus, cum potentiſſimus eſſet rex, ad retinendam parentum ſuorum memoriam, vtriuſ-C que nomina cælo & terra indidit, cum hæc prius alijs vocabulis appellarentur: qua etiam ratione motibus & fluminibus nomina ſunt impoſita, & mari: vt mare Icariū, Aegæū, Helleſpontus: & in Italia, Auentinus & Tyberis. Ita Satur-D nus natus eſt ex homine, cui nomē fuit Vrano ſiue Cælo. Quòd eſſe verum Trimegiſtus author eſt, qui cum diceret admodum paucos extitiſſe in quibus fuiſſet perfecta doctrina, in his Cælum, Saturnum & Mercurium nominauit. Hæc E Lactantius. Nota hoc loci lector, hunc Trimegiſtum Aegyptium fuiſſe longè ante primum Saturnū Græciæ antiquiſſimū Apteram. Et ideo de Aegyptiorum etiam orbis priſcis deis Cælo, Saturno ac Mercurio dicit: Nam Mercurius F perfecta prudētia extitit, vt Diodorus in primo libro docet. Saturnus verò pater Oſiridis Camēſes perfecta phyſica & Magica floruit, à quibus & Zoroaſt & Magus appellatus eſt, vti

Nominū imponendorum ratio tertia.

Trimegiſtus.

Mercurius.

Saturnus Cælus homines.

Beroſus & Hebræi atque catholici tradunt. A
Cælus verò omnium rex ſempiternus Ianus docuit perfectam Phyſicam Theologiam & ritus atque naturalem Magicam, vt Beroſus tradit: adeò vt teſte Macrobio in primo Saturnaliorũ: Eum phyſici miris efferant argumentis diuini- B
tatis & perpetuam promeruerit præfationem in omni ſacrificio, & Mythici prædicent eo regnante religione ac ſanctimonia omnium domos fuiſſe munitas. Diodorus quoque in quarto libro cum Beroſo conſentit etiam Aſtronomiã, C
& alia plura Cælum regem docuiſſe. Rurſus
Ianus. *Ianus; inquit mandatum dedit, quòd præuaricatus fuit Nymbrotus, vt Turrim pro metropoli conſtruerent, Dionyſius Halicarnaſſeus in primo ſcribit moris fuiſſe antiquis, vt vrbes* D
non magnas, ſed paruas, & locis munitas conderent, non quidem lapidibus, ſed vt ait Beroſus, ſolùm præter turres, veijs & cauernis. Veias appellat currus & cauos truncos arborum & tuguria, vt de priſcis aureo ſeculo ratis in E
Latio Aboriginibus Vergilius inſinuat in octauo Aeneidos, dicens: Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant, Génſque virûm, truncis & duro robore nata. Turris autem ab Hetruſcis proferebatur Turſis, à quibus F
Turſena & Eturſia, vt Myrſilus & Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro dicunt. Eſt autem Turſena & Eturſia vrbs turri-

tis

A *tis ædibus conſtructa. Eas poſteri mutata ſ, in r, protulerunt Turrenam, Eturriam: Romani Etruriam, vt probauimus in Anniana quæſtione xvj. vſque in xx. & ſuper Myrſilum atque Xenophontem de æquiuocis, vbi & omnẽ vrbem*
B *tetrapolim turritam fuiſſe probauimus. Ergo Ianus docuit humiles vrbes ad cœtum & communionem politicam, non ad pompam & dominationis libidinem. Vnde omnes vrbes quæ ante Romanorum imperium in Thuſcia antiquiſſi-*
C *mæ perſeuerant, hæ paruæ ſunt. Quas verò magnas cernimus, vt nouas ſcimus, aut poſt deſtructionem Gothorum adauctas legimus. Quòd verò Beroſus dicit Ianum postremum omnium colonias per orbem traduxiſſe, hoc intelligitur de*
D *ſecunda profectione ab Armenia poſt conditam Babyloniam, quia antea primus omnium exploraturus littora tranſportauit, vt in præcedẽtibus oſtenſum eſt.*

DEFLORATIO BEROSI CHALDAEI LIBER QVINTVS.

E

Argumentum.

IN præcedenti libro, iã Beroſus expoſuit omnium regnorum & prouinciarũ anti-

quitates & origines in communi, nunc in A particulari eas diffinit, à Saturno primo Nymbroto regę Babyloniæ, vſque ad decimum octauum regem Aſcatadem. Vnde totus hic liber diuiditur in decem & octo partes, quarum prima eſt, quæ antiquitates B & origines fuerint ſub Nymbroto primo Saturno atque rege Babyloniæ, dicens:

Beroſus.

VT ſupra diximus, anno à ſalutę hu- C mani generis ab aquis centeſimo trigeſimo primo, cœpit regnum Babylonicum, ſub noſtro Saturno, patre Iouis Beli: qui imperauit annis lvj. Anno huius decimo Comerus Gallus poſuit colonias D ſuas in regno, quòd poſt Italia dicta eſt. Et regionem ſuam à ſuo nomine cognominauit, docuítque illos legem & iuſtitiam. Anno eius duodecimo Iubal condidit Celtiberos, & paulo pòſt Samothes, E qui & Dis Celtas colonias fundauit: neque quiſquam illa ætate iſto ſapientior fuit, ac propterea Samothes dictus eſt. Anno Nymbroti xv. Oceanus ad Ninum Aegypti conſedit, & multos ex ſorore Te- F thyde edidit liberos. Inde ſuperuenit ille corruptor humani generis Chemeſenuus. vbi Telchines magicam docens, maxima

opin

A opinione celebratur. Anno decimooctauo eiuſdem Babylonici regis, Gogus Sabeam Arabiam Felicem cũ Sabo ſuo patre puer tenuit, & Triton Lybiam, & Iapetus priſcus Atalaa Aphricam, Cur Aethiopiam, &
B Getulus Getuliã. Anno eiuſdem xxv. Thuyſcon Sarmatas maximos populos fundauit, & Meſa cum filiis Iſtri priſcos Meſios poſuit, vſque ponticã Meſembriã ab Adula monte Anno trigeſimooctauo eiuſdem
C regis Sagæ Armeni multiplicati poſſederunt omnem Caſpiam regionem, Ab Armenia vſque in Bactrianos, & Ianus pater Ianeos colonos traduxit in Hircaniam, & Ianilos in Meſopotamia verſus mare ſub
D Babylonia. Anno quadrageſimo eiuſdem regis aliquot coloni ex filiis Comeri in Bactrianis ſibi ſedes quæſiuerunt. Et Ganges in India ſedem ſui nominis. Anno xlv. eiuſdẽ regis aliqui ex filiis Meſæ ac Getuli
E iuncti ſimul primi Meſagetas in India propagauerũt. Eadẽ tempeſtate Saturnus rex Babyloniæ miſit principes coloniarũ Aſſyrium, Medum, Moſcũ & Magogũ: qui regna condiderunt Aſſyriũ, Medũ, & Mago-
F gũ in Aſia, Moſcos verò & in Aſia ſimul & Europa Anameon quoque adoleſcentulus Mæones à ſe dictos condidit, & regnauit centum quinquaginta annis.

Babyloniam tetrapolim poſuit Nymbrotus, A
quorum partes teſte Moyſe Gene.x.capit.dictæ
erant, Babel, Arat, Acat, Calanne. Omnis enim
ciuitas regia, & caput regni tetrapolis condeba-
tur, vt in fine Xenophontis de æquiuocis proba-
Babylonia tetrapolis. *uimus. Babylonia verò fuit initium & caput* B
ſedéſque regni Nymbroti, vt ibidem ſcribit
Moyſes. Comerus fuit primogenitus Iapeti poſt
diluuium, vt tam Beroſus quàm Moyſes ſcri-
bunt. Gallus epitheto paterno dictus eſt. Eſt au-
Gallus. *tem Gallus nomen, vt de æquiuocis Xenophon* C
docet, plurium originum. Nam vt Latinæ ori-
ginis, ſignificat maritum gallinæ: vt Græcæ,
candidum: vt Celticæ, Francigenas à Galethe
filio Herculis, teſte Diodoro in vj. libro. Vt
Phrygiæ, caſtratum, vti Galli Cybeles, & Gal- D
lus fluuius, quia ad inſaniam ſecandi teſtes in-
ducit. Vt autem Arameæ & Hebrææ origi-
nis, ſignificat inundatum. Ergo Comerus Gal-
lus Inundatus epitheto paterno dicitur. Vnde
Ianigenas, qui Vmbros vetuſtiſſimos Italiæ E
genuerunt Gallos veteres pro genitores Vmbro-
rum vocat Cato in ſecundo fragmento origi-
num. Et Solinus in collectaneis: Veterum, in-
quit Gallorum prolem Vmbros eſſe, M. Anto-
ninus aſſeuerat. Hos eoſdē quia in clade aquoſa F
imbribus ſuperſtites fuerunt, Græcè ὄμβρους
dictos, ſcilicet epitheto paterno veterum Gallo-
rum Ianigenorum. Comerus loca. ſ. vbi Ianus
auus

A *auus ante colonias poſuerat, à ſe cognominauit: Nam in Vetulonienſi agro eſt Vallis Comera, & Rÿ Comerus, In Phaliſcis eſt regio Comerſan, à qua oppidum Iſola Comerſana. Cluſium quoque antea Comerſolum dicebatur, vt author eſt Li-*
B *uius in x. ab vrbe condita. Docuit autem Thuſcos legem atque iura, quæ ſcilicet ante viginti annos & amplius auus eius Ianus in ſcriptis illis mandauerat, licet breuibus abſolutas. Hiſpanos condidit Iubal. Hic frater Comeri ex Ia-* Iubal.
C *peto patre, à Moyſe vocatur Iubal. Primum locum tenuit in Betica à ſe dictũ Iubal, quẽ mutata ob ſimilitudinem literarum in prolatione T, in D, poſteri dixerunt Dubal, vt ſcribitur à Pomponio Mela de vrbibus Beticæ. Hunc eun-*
D *dem Tubal quidam nominauerunt Taracon, à quo vrbs Taracona. Cum eo veniſſe Sagas, argumento eſt vetuſtiſſimum Saguntum, amicitia populi Romani illuſtre. Celtas ſiue Gallos Frãcigenas condidit Samothes. Samothes fuit frater* Saguntũ. Samothes Britones.
E *Comeri atque Tubalis ex Iapeto patre à quo primum Britones, inde Galli Samothei dicti fuerunt, & præcipue Philoſophi atque Theologi ſectatores eius. Vnde Diogenes Laërtius in principio de vita Philoſophorum. Philoſo-*
F *phiam, inquit, à Barbaris initia ſumpſiſſe complures authores aſſerunt. Conſtat enim apud Perſas claruiſſe Magos, apud Babylonios & Aſſyrios floruiſſe Chaldæos, apud Celtas & Gal-*

Samothei los Dyrudas & qui Samothei dicuntur, qui teſte Ariſtotele in Magico & Sectione xxiij. ſucceßionum libro, diuini atque humani iuris fuere peritißimi, & ob id religioni deditißimi, ac propterea Samothei appellati ſunt. Verum iratus Diogenes Græculus ſubdit. Qui, inquit, hæc Barbaris tribuunt, hi profecto recta factáque neſciunt. A Grecis nempe non Philoſophia modo, verumetiam hominum genus initio manauit. Nam Muſeo Athenæ: Lino verò Thebæ inclytæ ſunt. Horum primus inuenitur de deorum generatione & initio rerum tractaſſe, alterum de curſu dierum & ſyderum déque animalibus, & mundi generatione ſcripſiſſe affirmant. Ita Philoſophia initium à Græcis habuit. Hæc ridiculus & indoctus arguẽdus Græculus Diogenes. Sic enim arguendum eſt. Linus & Muſeus, & Orpheus ab Aegyptijs & in Aegypto didicerũt Orgia & Theologiam, & rerum ſcientiam. Et ea in rudißimam & abſque literis Græciam retulerunt, vt in j. lib. & alijs teſtatur Diodorus ex Aegyptia hiſto. Quare Philoſophia à Barbaris initium ſumpſit, nõ à Græcis. Præterea à ſeptem ſapientibus Philoſophia Græciæ cœpta eſt, qui omnes ab Aegyptijs didicerunt, vt idem Diod. & alij aſſerunt. Quare à Barbaris non Græcis, initium habuit Philoſophia. Rurſus Orpheus & Linus & Muſeus, quos primos Græciæ philoſophantes & theologizantes faciunt,

In Diogenem. Laërtiũ.

fue

A fuerunt paulò ante Troiæ excidiũ,quia Orpheus
cũ Hercule & Argonautis nauigauit,& præ-
ceptores Herculis fuerunt ſocij Orphei Linus
Thebanus, & Muſeus Athenienſis,vt omnes
Græci conſcribunt.Porrò ab his ad antiquiſsi-
B mum regem Græciæ Phoroneum priſcum,qui
primo anno Nini regnauit,vt in principio &
proœmio diximus, numerantur in Euſebio de
temporibus,anni fermè octoginta ſupra ſeptin-
gentos,& ante eundem Phoroneum ſeptingen-
C tis viginti annis inuenti ſunt coctiles Latercu-
li inſcripti aſtrorũ obſeruatione phyſica,vt Epi-
genes grauis author docet,& Plinius in ſepti-
mo naturalis hiſtoriæ cap. vltimo refert. Ergo
Phœnices atque Aſsyriæ literæ artes & diſcipli
D næ,ante priſcos Græciæ theologizantes fuerunt
annis non minus quingentis ſupra mille.Rur-
ſus Strabo qui floruit Octauiani ætate ſcribit
in Geographia Iberica,Hiſpanos circa Beticam
eruditos ætate ſua fuiſſe,& eos affirmare ſex
E millibus annis ante,ſe habuiſſe leges,& carmi-
na,atque literas.Sunt autem ſex millia Ibero-
rum anni,qui teſte Xenophonte vtuntur qua-
drimeſtri anno,ex ſolaribus duo millia. Quòd ſi
ab Octauiano retro ſupputes duo annorùm mil-
F lia,peruenies ad initia Nini,à quo vſque ad
Argonautas colliguntur anni,non minus ſe-
ptingentis,tam ſecundũ Euſebium de tempori-
bus,quàm alios Chronographos.Quare philoſo-

phia & literæ non minus ſeptingentis annis A
fuere ante Hiſpanis quàm Græcis. Initium ergo philoſophiæ à Barbaris nō à Græcis fuerit. Quadrant autem traditiones Hiſpanorum, & Beroſi dicentis, quòd Tubal Samothes, & Thuyſcon anno quarto Nini formant legibus ſua regna. B
Et vt ait Strabo, circa Beticam doctiores Hiſpani ea tempora tradunt. Tubal autem vrbs à primo Hiſpaniæ duce dicta, eſt in Betica, vt notat Pomponius Mela, quam corruptè vocant Dubal. Quare, vt complures authores tradunt, C
verum eſt, quòd philoſophiæ initium & literarum ſimul, non à Græcis, ſed antiquiſsimis Phœnicibus, Aſſyrijs, Chaldæis, Ianigenis, Hiſpanis, & Samothæis atque Germanis, & Aegyptijs emanauit. Ergo quoniam Galli vtebantur lite- D
ris quibus & Græci, vt teſtatur Ceſar in vj. libro commentariorum, eáſque à Samote patre Dite habuerūt, vt ibidē dicit, conſequēs neceſſario eſt, vt nō à Cadmo, ſed à Gallis tam Galathæ quā Mæones & Gallogræci & tota ſimul Græ- E
cia eaſdem habuerint. Argumento ſunt quæ authores produ̅t Xenophon, Archilochus, & Ioſephus. Nam Xenophon in libro de æquiuocis cum plures Cadmos diſtinxiſſet, hæc ſubdit. Quintus Cadmus fuit paulò ante ruinas Troiæ Armonia F
Samothraca inclytus, qui ob Armoniā à priſca vxore certamen paſſus rediēs à Phœnicia, retulit in Græciā primus ſexdecim numero rudes literas

Galli Græcis tradiderunt literas.

A *teras.nõ Phœnicas,ſed characteribus Galatharum & Mæonũ perſimiles.Et Archilochus in Epitome temporũ cũ octo diſcreuiſſet Homeros, hæc intulit:Vltimũ hunc Homerũ ætas noſtra cernit,qui Olympiade xxiiij.& ab excidio Troiæ*
B *quingenteſimo anno patria Mæon. Olympico certamine victor iudicio totius Græciæ eximius poëtarũ eſt habitus,& ei ſoli ius tributũ emendandi characteres & nomina,& linguã Græcam,quæ(vt ferunt) Cadmus Samothrax ferè*
C *Barbara & plena ruditatis attulit, nihilque Phœnicũ habebant,ſed Galatharũ & Mæonũ figuras retinebant.Ioſephus item,à publica fide ſacerdotũ,& bibliothecarũ probat,nõ habuiſſe literas à Cadmo,quia nulla certa & publica fi-*
D *de,ſed priuata poſteraq; opinione id dicunt.Sic enim contra Appionem grammaticum arguit: Græci gloriantur ſe à Cadmo habuiſſe literas, cuius veſtigiũ non poſſunt oſtendere,aut in archiuis ſacerdotũ,vel publicis armamentariis &*
E *bibliothecis.Hactenus de Tubal,Samote,& Tuyſcone,de quo plura etiã in præcedentibus libris dicta ſunt,ſicut & de Oceano,Iapeto priſco, Comeris, Meſa, Iſtro, Gange, Porrò etiam de Tritone ſupra expoſuimus.Cætera clara ſunt,*
F *exceptis quibuſdã obſcurioribus.Primũ eſt de Telchinibus,qui etiam ab Aegypto in Rhodum colonias miſerunt,de quibus Diodorus in vj.libro ex Rhodiana hiſtoria hæc ſcribit: Fertur* Telchines

Rho

Rhodios cũ Calſurnia Oceani filia Neptunum A
nutriuiſſe, ab Rhea illis datum, primúmque in-
habitatã fuiſſe inſulã ab his quos vocãt Telchi-
nes filios maris Telchin Lydi dicũt Apollinem,
& Alyſiy Iunonem, & nymphas Telchinias.
Et apud Camereos ibidẽ Iuno appellatur Telki- B
nia. Et ſubdit. Volunt Telkines fuiſſe incanta-
Aſſyrius. *tores, & tanquam magos inducere nubes, im-*
brémque, & grandinem, ac mutare ſolitos
proprias formas cum vellent, & artium inuidos
extitiſſe. Rurſus dubitatur de eo quòd ait, Aſſy- C
rium fuiſſe miſſum à Saturno, qui Aſſyrium
conſtituit imperium. Quis fuit iſte Aſſyrius,
& quando conſtituit imperium? Reſpondetur
ex dictis Xenophõtis in libro de æquiuocis, quòd
Aſſyrius fuit proprium nomen filij Beli Iouis, D
cognomen verò lingua Aſſyria Ninus, id eſt,
Iuppiter, quia is qui fuit Babylonijs Hercules,
idem & Iuppiter Aſſyrijs, vt ipſe dicit, & nos
in cõmentarijs ſuper ipſum expoſuimus, Et vt
ait, auus eius & pater condiderunt oppidulũ in E
quòd ipſum miſerunt. Et cum bello domuiſſet
Aſiam, ipſe Ninus, id eſt Iuppiter, & oppidum
in vrbem regiam maximam vertit, & à cogno-
mine Ninum vocauit, vt etiam Diodorus in
tertio libro eſt author. Moyſes item confirmat F
Aſſyrium egreſſum à Babylonia, ædificaſſe ma-
gnam Niniuen vrbem tetrapolim, cuius qua-
tuor partes nominat, Niniuen ſiue Ninum, Re-
ſem, Forum, Cale. Cetera plana ſunt.

A *Argumentum.*

SEquitur Beroſus de ſecundo rege Ba-
byloniæ Ioue Belo filio Saturni Nym-
broti,& quæ geſta & antiquitates ſub eo
contigerint,dicens:

B

DE BELO IOVE.

Beroſus.

SEcundus rex Babylonię Iuppiter Belus
filius dicti Saturni,regnauit annis lxij.
C & fundamenta deſignata Babyloniæ oppi-
di magisquàm vrbis erexit.Pace fruebatur
vſque circa finem imperij ſui.Anno iij.hu-
ius,Comerus more Scythico vnde venerat
docuit ſuos Italos vrbem curribus compo-
D nere.Et idcirco Veij appellati ſunt voca-
bulo Sago,qui Veias plauſtrum appellant,
& vrbem ex his compoſitam ſi parua ſit
Veitulam,ſi magna Vlurdum,ſi metropo-
lis Cy Ocholam ad hæc quoque tempora
E Scythæ plauſtris & curru pro domibus vtũ-
tur.Et ſub ſolario quidem ſtabulum,ſupra
verò habent officinas domus.Concludit &
loca à ſe cognominata Tyras, poſtquam
Tyrũ fundauit,cũ principibus coloniarum
F littora maris tenuit,fundauítque Thraces
ArcadiusArcadiam, Emathius Emathiam
tenuit. Anno xlv.huius Beli Ianus pater
poſuit colonias in Arabia felice, & à ſuo
nomi

nomine vnas vocauit Noam,& à cogno- A
mine Ianineas. Qui verò ex poſteritate
Comeri erant Galli ab Auito cognomine
illos appellauit Gallos. Anno lvj. huius Be-
li Chemeſenus venit in Italiam ad Come-
ros,& non comparente Comero,cœpit co- B
lonias regere atque corrumpere ſuis im-
pietatibus & ſceleribus. Ianus verò pater
circa Arabiæ Felicis fluuium plures colo-
nias relinquens,& à ſe Ianineas cognomi-
nans,in Aphricã ad Tritonem venit. Hac C
ætate Iuppiter Belus cœpit libidine domi-
nandi torqueri. Et paulò ante Araxa cum
filio Scytha,creato omnium gentium Sa-
garũ rege Sabatio Saga,atque in Armenia
relicto,ipſa occupauit omnẽ partem Occi- D
dentalem ab Armenia vſque in Sarmatiã
Europæ. At verò Iuppiter Belus quum non
poſſet alios ſubiugare niſi ſubacto & tru-
cidato Sabatio Sagarum rege,clam moli-
tus eſt illum perimere. Cúmque Saturnus E
proſpiceret ſe non poſſe euadere quòd in-
numeras inſidias ſibi parauerat Iuppiter
Belus,clãdeſtina fuga ſe tutabatur, in Sa-
gis Caſpiis deliteſcendo. Cùmque naturæ
concederet,iuſsit filio Nino vt Sabatium F
Sagam funditus deleret,& omnes populos
Babylonico regno ſubiiceret,quia omniũ
in orbe primum fuiſſet. Quo accepto Sa-

bat

A batius deliteſcebat in Bactrianis Sagis, quouſque cerneret tempus idoneum vel ad regnum vel ad fugam. Ita arma Iouis cõtra eum parata illum regno pepulerunt circa tempora Semiramidis. Eodem tem-
B pore Triton reliquit filium Hammonem regem Lybiæ, qui accepit coniugem Rheã ſororem Cameſenui Saturni Aegyptiorũ, ſed tamen ex Almanthea adoleſcentula clam Rhea Dionyſium ſuſtulit, & in Ny-
C ſam vrbem Arabiæ educandum miſit.

Non diſſentiunt qui dicunt vrbem Babyloniæ conditam à Semiramide, quoniam Nymbrotus territus confuſione linguarũ deſignauit Babyloniam paruã tetrapolim, & Belus fun-
D *damenta erexit, & Semiramis ampliſſimam reddidit, quo pacto illam deſcribit Diodorus in iij. libr. Comerus verò Veis cœpit vti more Scythico, in Tetrapoli à Iano condita, vbi habitabatur tugurijs, & cryptis. Vnde & illam partem*
E *tunc Veitulam, nunc Veituletum dicimus, à quo Veitulonia, quæ poſteri per Syncraticam diphtongon protulerunt Vetuletum & Vetuloniam. Et in hoc loco non ſuperflue repetit quod antedixit:* Loca à ſe cognominauit, *quia in*
F *agro Vetulono cognominauit vallem Comerã, & alueũ Ry Comerium, cum primũ venit ſub Nymbroto. Hec verò anno Beli condidit Comerſolum quod tunc Cluſium & Comerſanam*

nunc

nunc Phaliſcam, vt in præmiſsis diximus. Quòd A
verò Tyras condidit Tyrum, nomen eſt argumento. Porrò Syri & Hebræi à principatu Phœniciæ ac maris vocant eum Zor. Or enim collem montémque ſignificat, Zi verò à conſilio dignitatis deriuationem habet, vt Talmudiſtæ periti B
aſſerunt, & D. Hieronymus inſinuat libro de
Zor. interpretationibus Hinc Zor eſt conſularis collis, Tyrus enim eſt inſula parua in modum magni & ampli collis, vbi ciuitas eſt, quam continenti iunxit Magnus Alexander, vt Curtius C
refert, & Ouidius confirmat xv. Metamorphoſeos dicens: Fluctibus ambitæ fuerunt Antyſa Pharoſque. Et Phœniſſa Tyros, quarum nunc inſula nulla eſt. De Iano verò præter id quod Plinius libro ſexto naturalis hiſtoriæ à ſuo co- D
gnomine Ianibeos & Ianineos deſcripſit eſſe Arabiæ Felicis fluminis accolas, etiam, & vrbem Gallam, & Gallim inſulam à proprio nomine Iani Noa. Noam vrbem enumerat xxxj. capite. Quinetiam diuinæ literæ in patria Ogy- E
gia Phœnica Noæ, quæ poſtea ab Hebræis dicta eſt tribus Iuda, vrbes verſus Edom quidē, alteram à nomine dictam Noam, alteram à cognomine Ianum in præfectura Gazæ, vt patet Ioſue xv. capite. Et Ianiam portum Paleſtinæ F
in eadem tribu notant Ptolemæus & libri Machabæorum. Ex quo intelligimus veracem eſſe Beroſum qui Noam Ogygem eundémque cogno

A gnomine Ianum patrem toto orbe profectum poſuiſſe colonias,& à ſe denominaſſe,ac propterea mythice id ſignificaſſe Ouidium,qui eum in primo de Faſtis inducit dicentem: Me penes eſt vnum vaſti cuſtodia mundi.Cameſes item circa
B finem Beli venit in Italiam. Quare paulo poſt,ſcilicet circa principia Nini cœpit regere. Exiſtimo eum litaſſe,vbi Ryſpanpanos Græco vocabulo dicitur. Nam quum pro inito regimine antiquitus ad littora fluminum litarent, & illis nomina ſua imponerent, vt Ry
C Ianus. Ry Ciutus. Ry Comerius. Ry Oſiris. Ry Atlans. Equidem & Cameſenuus Ryſpanpano nomen per interpretationem dedit. Ryſenim Græcæ fluentum eſt. At Panpanos Arameè Ca- Pan.
D meſenuus eſt. Cui eſt argumento, quòd Cam ſiue Chem Græci Pan dicunt, vt patet ex Diodoro in primo libro,qui Chem Myn interpretatur Panos vrbem,& Ptolemæus Panopolim. Quin etiam alteram vrbem ipſi Cameſi dicatam, tan-
E quam vniuerſali Aegyptiorum Pani,& Inuo, Pampanos appellant tam Ptolemæus quàm alij Geographi. Ergo eundem quem Aegyptij Cameſenuum, Latini olim Cameſem, Græci Panpanos dixerunt. Quare Ryſpanpanos per inex-
F pugnabile ab interpretatione argumentum, eſt riuus & fluentum Cameſis. Quod verò ſubdit, circa finem imperij ſui Iouem Babyloniæ Belo inſidias paraſſe atque arma, contra Sabatium

Sagam, id eſt, regem Armeniorum, iam facit atque oſtendit aureum ſeculum è proximo finiendum, quo teſte Trogo & Iuſtino, mos erat regibus imperij fines tueri, non proferre, & cuique intra ſuam patriam regnum finire, de quo ſuper Fabium Pictorem ad longum loquuti ſumus. Quæ verò de Hammonis adulterio & Almanthea & Dionyſij Lybici ortu, hoc loco Beroſus breuibus abſoluit, Diodorus in quarto libro multa verboſitate narrat. Vnde ibi quiſque legat hiſtoriam. Hoc loci ſatis eſt notaſſe, quòd A B C

Saturnus Aegypti°. *Cameſes Saturnus Aegyptiorum, quem in eodem libro Diodorus cum Beroſo ſentiens aſſerit regnaſſe in Italia Sicilia & Lybia, prius in Italiam venit, quàm ab ea pulſus à Iano in Sicilia regnaret, & à Sicilia ſumpta militia Hammoni bellum in Lybia inferret, vt in ſequentibus videbitur.* D

De Nino filio Beli.

Beroſus.

TErtius rex Babyloniæ à noſtris ſcribitur Ninus, Iouis Beli filius, & regnauit annis lij. Hic omnibus ſuis viribus ſumptis & armis patris ſui Iouis Beli, omnibus bellũ intulit, nulli parcens, & Sabatium Sagam, quòd eſſet in omnium deſiderio, omni ſtudio ad interitum quæritabat, quare etiam toto huius tempore exul apud ſuos delituit. Hic omnium primus ex noſtris E F

A noſtris regibus Babylonicum regnũ pro-
pagauit, & omnium primus templum Be-
lo patri:& matri Iunoni, & Rheæ auiæ, &
ſtatuas in medio oppidi Babyloniæ erexit.
Anno huius Nini iiij. Tuyſcon gigas Sar-
B matas legibus format apud Rhenum. Id-
ipſum agit Iubal apud Celtiberos, & Sa-
motes apud Celtas. Ecõtra Cameſenus Sa
turnus Aegyptiorũ Comarus Italos niteba
tur corrumpere, iuuantibus illum conue-
C nis & aduenis quos ille pro Italiæ coloniis
conduxerat, quos ipſi vocant Montanos
Aborigines: At apud Lybiam lis orta eſt
inter Rheam & Hammonem ob ſtuprum
admiſſum cum Almanthia, quærebatq;
D Rhea vbi Dionyſius eſſet vt eum perde-
ret,& diu lis iſta rixaq; perſeuerauit. Anno
Nini x. Ianus pater ex Aphrica in Celtibe-
ros Hiſpalos venit, vbi duas colonias di-
miſit à ſe dictas Noëlas & Noëglas. His
E enim etiam antea cognominibus cogno-
minauerat vxores Iapeti & Chemeſe-
nui. Nini anno xix. Ianus pater veniens
in Italiam quum comperiſſet Cameſe-
nuum præter opinionem corrumpentem
F iuuentutem, tribus annis illum æquo ani-
mo tulit. Deinde illi aliquot coloniis aſ-
ſignatis, eum Italia excedere iubet. Ipſe
omnes colonias diuiſit. Etenim omnes co-

lonos Comaros corruptos & conuenas & A
aduenas,mõtana trans Ianiculum amnem
colere iubet, illisq; filiam ſuam Cranam
Helernam,id eſt, ſuffragio ab his electam
& exaltatã reginã cum ſceptro Albamdat:
nam quæ duos filios ſuos nouiſsimos cum B
illorum poſteritate Cranum & Cranam
Ianus cum Comaro miſerat, coaluerantq;
in gentem atque poſteritatem maximam,
quam noſtra ætate Ianigenam vocant, cognominant
autem Razenuam, id eſt, ſa- C
cram propagatricẽ incubamq; contra impietatem
Cameſenui. Itaque ſuam poſteritatem
ſeparatam ab originibus eſſe voluit
cis Ianiculum amnem in planitie atq; maritimis.
Cognominauit autem eam Raze- D
nuam, vt & Cranum Razenuum. Interea
quum Italia diſceſsiſſet Cameſenuus, ad
illum Rhea venit, & illi nupta ambo contra
Hammonem cum Titanibus pergunt,
ibiq; bello commiſſo pellunt regno Ham- E
monem & in Cretam cogunt. Cum in Lybia
Cameſenuus regnat,parit ex Rhea ſorore
Oſirim, quem cognominauit Iouem.
Vigeſimoſecũdo anno Nini Ianus in Thuſcia
Ianiculum, quod ætate Cameſenui F
cõdidit,ſedem ſibi perpetuam ſtatuit vſque
Arnũ, vbi colonias poſitas vocauit Arryn
Ianas, id eſt, à Iano exaltatas. Vetuloniæ
iuxta

A iura dicebat & docebat atque regebat an-
no Nini quadrageſimo tertio. Sabatius
quum aduerteret nullo pacto ſibi licere vti
regnis, creato Armenis Sagis rege filio
Barzane, in Sarmaticum Ponti littus con-
B ceſsit. Eadem tempeſtate Dionyſius Ham
monis filius armis ſumptis Rheam & Ca-
meſenuum regno paterno pellens, & ſe-
cum Oſirim retinens, in filiumq; adoptãs,
eum à patre ſuo Hammonem Iouem co-
C gnominauit, vti à magiſtro Olympo O-
lympicum, eiq; totius Aegypti regnum
tradidit. Eodem anno virgo Pallas apud
Tritonidem lacum infantula expoſita ab
eodem Dionyſio Ioue Lybico etiam co-
D gnominato, adoptata in filiam fuit, quæ
omnem militiam prima Lybicos docuit.
Eodem tempore Ianus pater Ianigenas
Razenuos docuit Phyſicã, Aſtronomiam,
diuinationes, ritus, & rituales ſcripſit, &
E omnia literis mandauit. Eiſdem verò no-
minibus & veneratione diuina ſunt proſe-
quuti, quibus in Armenia Saga erant vſi.
Anno xlix. Nini, Celtiberos rexit Iberus
filius Iubal, à quo Iberi nominati fuerunt.
F Nini lj. anno apud Celtas regnauit Samo-
tis filius Magus, à quo illis oppida pluri-
ma poſita ſunt. Vltimo anno Barzanes in
Armenia à Nino ſuperatur.

Ninus. *Ninus iſte fuit Babylonijs Hercules, & Aſſyriiſs Iuppiter. Vnde & Saturnus Saga fugatus armis Iouis dicitur. Nam & Belus Iuppiter Babylonicus ea parauit, & filius eius Ninus Iuppiter Aſſyrius eadem explicuit. Quòd verò Ninus idem ſit & Iuppiter Aſſyrius, author eſt Xenophon libro de æquiuocis. Quum verò fermè ſexcentis annis poſt Ninum & aureum ſeculum fuerint Saturnus Cretenſis Apteras, & filius eius inceſtuoſus Iuppiter, conſtat Græciam mentiri de Saturno fugato ad Ianum ſub aureo ſeculo, vt copioſe oſtendimus ſuper Fabium Pictorem. Sub hoc Nino xij. fuiſſe geſta memorat Beroſus. Primùm quòd toto huius tempore Saturnus Caſpius exul delituit, dicente Ouidio in Faſtis: Thuſcum rate venit in amnem Ante pererrato falcifer orbe Deus. Et Vergilius: Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo, Arma Iouis fugiens, & regnis exul ademptis. Neque tamen mox inito regno intulit Ninus arma gentibus, quia non erant arma & militia aureo ſeculo, ſed fermè quadraginta annis compoſita pace ac fœdere cum rege Arabiæ proximo, aſſuefecit militiæ populum, vt Diodorus in iiij. libro inſinuat. Et ideo rudes ad reſiſtendum populos Aſiæ, ad Lybiæ vſque terminos facile perdomuit, vt Trogus & Iuſtinus in primo libro, & Diodorus in eodem quarto aſſerunt. Secundo notat Beroſus* A B C D E F

Ninus belli inuẽtor.

quòd

A quòd Ninus fuit primus author monarchiæ, & ideo ab eo inchoant Græci, & non à principio aurei ſeculi, quod ignorabant qui primi ante Ninum fuerint in orbe reges & literæ. De ſtatuis verò quas Belo patri poſuit & Rheæ tam B Hebræi quàm Lactantius & Catholici conſentiunt, id fuiſſe occaſionem idololatriæ. Diodorus verò Siculus in quarto libro addit à Semiramide vaſtas & magnitudine mirandas, tam aureas quàm argenteas factas, poſtquam Babyc loniam paruam extruxerat, & in prægrandem vrbem fundauerat. Tertio notat Beroſus quid anno quarto Nini à quatuor Saturnis geſtum ſit. Tres enim Saturni, Tubal Hiſpanus, Samotes Gallus, & Tuyſcon Germanus, regna ſua D legibus formant. Quartus verò Saturnus Cameſes, qui ab Aegypto colonias in Thuſciam aduexerat, econtra Thuſcos iam legibus & literis à Comaro formatos corrumpere pergebat magica, & vitiis. Vnde Diodorus in quarto ait E hunc Saturnum filiũ Cæli qui regnauit in Italia, Sicilia, & Lybia fuiſſe ſumma impietate & auaritia præditum. Quòd verò his temporibus literæ & carmina his populis eſſent Hiſpanis, Gallis, Germanis & Italis nõ ſolum ex Beroſo, F ſed etiam ex aliis proditur. Nam Strabo qui Octauiani ætate floruit, ſcribit in quarto libro in Geographia Bætica, quòd aſſerebãt Hiſpani ſe habuiſſe literas, leges & carmina iã ante ſex

Idololatria prima

Saturni quatuor.

millia annorum Ibericorum, qui efficiunt duo A
millia ſolarium, vt probauimus in editione de origine philoſophiæ & literarum. Si verò ab Octauiano retroſupputes annorum duo millia, equidem peruenies ad vigeſimum annum Nini, vt patet in noſtra emendatiſsima Chronographia. B *Nec etiam diſtat multum Chronographia Euſebij. Quare fermè Beroſus & traditio Strabonis de origine literarum apud Hiſpanos Bæticos, conſentiunt. Quod autem Tubal eas tradiderit, argumentum facit prima* C
Tubal nõ Dubal.
Hiſpaniæ vrbs Tubal à conditore nomen habens, quamuis corrupta prima litera impreſſores poſuerint Dubal in Pomponio, Mela in deſcriptione Bæticæ. Quales autem Hiſpanorum characteres eſſent, opinio mihi ea eſt, quòd quales D *& Sagi & Thuſci. Nam & Sagæ Thuſci & Hiſpani origine ſunt, apudq; vtroſque præcipue Sagum nomen manſit. Cui argumento eſt, quòd à Sagis Saguntum vrbs antiquiſsima fuit Hiſpanis, vt etiam nominis deriuatio probat.* E
Thuſcos item cognomine Sagos fuiſſe, ſatis explicauimus ſuperq; xix. fragmentum Catonis aperuimus. Quamobrem Etruſcæ literæ Sagæ ſunt, & ſermo fermè illis Sagus, vt in multis vocabulis apparet. Cui argumento eſt quòd pri- F
mus præceptor eorum & conditor Ianus ex Saga Scythia Aramea venit, vt in præcedentibus expoſuimus. Samothes quoque cognomine Dis
Samothes Dis.

literas

A literas Sagas dedit quæ Phœnices erant, à quibus Græci ſuas formauerunt, quas principio Galatis & Mæonibus tradiderunt Galli priſci. Nam vt author eſt Cæſar in vj. commentariorum Galli à Dite diſciplinas nacti, etiam vſq; B ad ſua tempora eas retinuerunt vſi literis quibus & Græci. Xenophon quoque libro de æquiuocis ait. Cadmum intuliſſe Græciæ literas ſimiles Galathis & Mæonicis magis quàm Phœnicibus. Igitur ante Cadmum fuêre literæ, philo-C ſophia, carmina, theologia, & leges, Hiſpanis, Gallis, Germanis & Italis per multa ſecula & ætates. Quarto notat Beroſus, quòd eodem tempore quo dicti tres duces formabāt Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, econtrario Saturnus Ae-D gyptiorum Cameſes nitebatur corrumpere Ianigenas iuuantibus conuenis & aduenis, quos ille pro Italiæ coloniis tranſportauerat, quos Itali vocant montanos Aborigines. Ergo rectè ait Diodorus Siculus in iiij. lib. quòd Atlas & Sa-E turnus fuerunt filij Cæli primi in Scythia. Et Atlas quidem pius obiit in Mauritania, Saturnus verò ſumma auaritia & impietate præditus regnauit in Lybia, Sicilia & Italia. Et iſte Cameſes fuit cum quo Ianus partitus eſt F duas prouincias Etruriam, & cis Tyberim Vmbros, à quibus ducibus nominatæ ſunt Ianicula à Ianiculo oppido, & omnis alia regio trans Etruriam à Cameſe Cameſanam, vt Ma-

Literæ in Gallia &c.

crobius author eſt in primo Saturnaliorum. Poſteri vt etiam Quintilianus ſentit, vſi ſunt ſæpe litera r, pro s, vt Turſis, Turſena, Arbos, Honos, Decos, Cameſes, Cameſena, dixerunt pro Turris, Turrena, arbor, honor, decor, Camers, Camerena. In Latio circa Albam fuit ab eo cum ſuis Aboriginibus Vmbris antiquiſsimis fundata vna Camerena, cuius incolas compeſcuit Romulus, vt teſtatur Dionyſius Halicarnaſſeus in ſecundo libro. Secundam Cameſenam ſiue Camerenam poſuit in montibus Vmbriæ altis. Et idcirco hos corruptos formauit. Saturnus iuſtus, & vocauerunt eos montanos Aborigines ad diſtinctionem Aboriginum in planitie Latij & tractu Sabinorum. Quot ſunt genera Aboriginum expoſuimus in Fabio pictore, & fragmentis Catonis, & hiſtoria Thuſca, & in aliis pluribus locis commentariorum. Quæ verò diſtantia ſit inter indigenas, conuenas, & aduenas, legatur Seruius ſuper viij. Aeneid. dicens: Indigenæ dicuntur ibi geniti. Conuenæ verò ex vno loco conuenientes in alium. Aduenæ autem qui ex diuerſis locis in vnum adueniunt, & vt expoſuimus aliis locis, triplex fuit Aboriginum genus poſt Ianicum Gallis aduentum. Primi indigenæ, qui in Sale Vmbrone in tractu Vmbriæ Thuſciæ geniti ſunt. Secundi conuenæ, qui in Sale Vmbrone geniti, ab eo loco in alia loca Thuſciæ, Sabiniæ & Latij conuenerunt

Camerena.

Indigenæ Conuenæ Aduenæ. Aborigines.

A B C D E F

A uenerunt. Vltimum genus fuit Cameſenum aduentitium à diuerſis locis Aegypti, Lybiæ, & in colonias deduxit in montibus altis Vmbriæ iunioris. Quinto notat Beroſus quod Diodorus Siculus ex hiſtoria Lybica ſcribit Beroſo cõgruẽs, B dicens, quòd Rhea Aegyptia ſoror Saturni denupſit Hammoni regi Lybiæ, qui clam Rhea cum Amalthea nympha congreſſus, genuit Dionyſium Lybicum, eumq́; ad vitãdas nouercæ inſidias nutriendum miſit in Numidiæ inſulam C Nyſam ad Tritonidem lacum. Qua re comperta Rhea litem intulit Hammoni, ab eoq́; diſcedens venit ad fratrem Saturnũ & ei nupſit. Prolixè autem in Diodoro hæc hiſtoria texitur. Sexto notat Beroſus, quòd anno x. Nini regis Ianus D trãſportauit colonias ex Aphrica in Hiſpanias, vbi duas colonias poſuit à ſuo proprio nomine deriuationem habẽtes, à quo cognominatæ ſunt vxores Iapeti & Cameſenui. Extabant hæ vrbes cultu, habitatione, & nominibus, tempore E Plinij, qui in iij. naturalis hiſtor. cap. xxj. enumerat inter vrbes Hiſpaniæ Noëlam & Noëgam, quanquam aliàs ſcribatur Noëgla. Dedit nomen proprium vrbi Arabiæ Felicis Noa, vt ſuprà expoſuimus. Luſtrauit enim Aſiam, AF phricam, & Europam Noa, Colonias ductitãs. Vnde ex Iberis, Sagis, Hircanis, Scythicis, Phœnicibus, Aphrisq́; repleuit Hiſpanias, quibus nomina perſeuerãt, vt in his cõmentariis ſuper Beroſum

Rhea nupſit Hammoni.

Noela. Noegã.

roſum exponitur. Septimo notat Beroſus quòd A
anno xix. Nini Ianus venit ſeſſurus in Italiã.
Noa qui ea. *Ergo erat tunc Noa qui & Ianus pater natus*
annos ſexagintaocto ſupra octingentos. Nam
Ianus in Italiam venit. *ante diluuium erat annorum* D C. *vt patet Geneſ.vj. cap. & à diluuio vſque ad xix. annum* B
Nini fluxerunt anni C C L X V I I I. *vt Beroſus*
ſupputat. A diluuio quidem ad cõditam Babyloniam annos numerat C X X X I. *à condita verò*
Babylonia vſq; ad Belum annos L V I. *& à Belo ad Ninum annos* L X I I. *his adde annos* X I X. C
Nini cum Noa venit ad Cameſem, & reddunt
ſupradictam ſummam annorum vitæ Iani ſiue
Noæ ſexagintaocto ſupra octingẽtos. Quare vixit in Italia & Etruria annis duobus & nonaginta, quia vt ſcribit Moyſes Gene.ix. & x.ca. D
omne tempus vitæ Noæ fuit ante diluuiũ annis
ſexcentis, & poſt diluuium annis C C C L. *Octauo notat Beroſus quòd Ianus præter opinionem*
Cameſas impius. *inuenit in Thuſcia Cameſem corrumpentẽ iuuẽtutem. Præter opinionẽ quidem, quia paulò ante* E
reliquerat eum Aegypti ac Lybiæ Saturnum.
Corrumpebat autem iuuentutẽ, quia teſte Dio. in iiij. li. cùm eſſet auaritia & impietate præditus, regnabat in Lybia, Italia, & Sicilia. Docebat igitur quæ ad auaritiam pertinent meũ & F
tuum, vſuram & furtum, & quæ ad impietatẽ
in Deum ſunt, magicas artes & ſtrigas. Paſſus eſt igitur Ianus, æquo imo diſsimulato animo

A mo tribus annis.deinde aſsignatis aliquot coloniis iubet illum ab Italia diſcedere,& in Sicilia regnare,vbi ſuo nomini regiam Cameſenam ſiue Camerenam fundauit. Quòd verò Ianus in ſe conuerterit totum Italiæ regnum ac reformauerit. Macrob.& Ouid.verba congruentia con firmant. Etenim de participato regno cum Cameſe,& quòd paulò poſt non comparente Cameſe ſolus Ianus totam Italiam priſcam,quæ erat Etruria & omnis regio circum Tyberim vltro citróque poſſederit, ita exprimit Macrobius in primo Saturnalium demonſtrans circum Tyberim regionem.& dicens: Omnem hanc regionẽ quæ Italia dicitur, regno Ianus obtinuit. Qui (vt Iginus Protarchum Trallianum ſequutus tradit)vt cum Cameſe atque indigenis,ita participata potentia poſsidebat,vt à ſe oppidum Ianiculum diceretur,reſidua regio Cameſena nun cuparetur. Qui idcirco gemina facie prætenditur,quia ad ipſius regis prudentiam referebant, qui & præterita ſciret, & futura proſpiceret. Poſt hæc non comparente Cameſe, ad ſolum Ianum regnum redactum eſt. Hæc Macrobius. Quòd verò poſt pulſum ab Italia Cameſem, Ianus Italiam Cameſenam reformauerit, notat Ouidius in vj. Faſt. dicens: Adiacet antiquus Tyberino lucus Helerno. Põtifices illuc nũc quoque ſacra ferunt. Inde ſata eſt Nymphe Cranẽ dixere priores,Nequicquam multis ſæpe petita procis

Ianus totum Italiã tenuit.

B

C

D

E

F

procis. Et paulò poſt: Viderat hanc Ianus, viſaq; cupidine captus, Ad duram verbis mollibus vſus erat. Et poſt ſtuprum ait: Ius pro concubitu noſtro tibi cardinis eſto. Hoc pretium poſitæ virginitatis habe. Sic fatus virgam qua ſtriges pellere poſſet A foribus noxas (hæc erat alba) dedit. Et hoc eſt quòd ait Beroſ. quòd omnes corruptos à Cameſe impio & mago iuſsit colere trans Tyberim, & illis filiam ſuam Cranam pro reformatione Helernam, id eſt, ſuffragio reginam electam & exaltatam dat cum ſceptro, & alba, Alba ſunt faſces imperij cum virgarum faſcibus & ſecuri, vt probauimus in multis locis horum authorum ſuper quos ſupradicta eorum commentaria ſcripſimus. Dedit ergo ipſi ius vertendi cardines, coloniarum, principatuum, & caſtigandi Striges ac Magos Cameſenos. De iure vertendi cardines, à quo iure dictus eſt deus Vertumnus, & eius filia dea Vertumna, diximus ad longum in Propertij commentarijs ſuper Elegiam ad Vertumnum. Nec te moueat quòd Beroſus dicit Cranam fuiſſe filiam Iani, & Ouidius à Iano amatam & corruptam, cum quia probatior in antiquitatibus eſt Beroſus, & idcirco ſibi magis creditur. Vnde idem Ouidius in principio huius hiſtoriæ ſe excuſat, quòd res narranda non erat clara, ſed obſcurior annis, tum vel maximè, quia vt ait Ariſtoteles in primo Methaphyſicæ, multa mentiuntur

A B C D E F

tur

A *tur poëta. Et quia oportet mendacem eſſe memo-
rem, conſequens eſt vt Ouidius fuerit in hac re* In Ouidiū
*mendax, qui in primo de Faſtis ponit Ianum
aureo ſeculo regnaſſe, quando iuſtitiam & pu-
blicam pudicitiam nondum facinus mortale fu-*
B *garat, ipſumq́; pudiciſſimum prædicat, cuius ar-
ma eſſent Claues & Seræ, ac Ianuæ ad clauden
das valuas cõtra corruptores. Nunc verò ipſum
econtra facit impudicum & ſtupratorem, & cõ-
tra iuſtitiam & pudicitiam vendidiſſe ius car-*
C *dinis & principatus pro ſtupro. Vnde veraciſſi-
mo Beroſo ſtandum eſt. Octauo notat Beroſus,*
quòd Cranus & Crana fuerunt vltimo geniti, Cranus et Crana.
*vt etiam inſinuatur in arbore Genealogiæ eo-
rum. Et quoniam qui vltimo in ſenectute gene-*
D *rantur, ſolent à genitoribus ardentius diligi, vt
ſacra hiſtoria Geneſeos indicat de Ioſeph, idcirco
eos permiſit in regionē circa Tyberim concedere,
vbi iam ipſe vltimam ſedem ſibi inſtituerat, vt
cum eis cõuiueret. Et Ianus gaudens inuenit eos*
E *creuiſſe in immenſam poſteritatem Tuſciæ. Hos
Etruſcos etiam ætate Beroſi, & adhuc ætate
Dionyſij, vt ipſe dicit in primo libro, non
Etruſcos à loco Etruria, neque Turrhenos ab ali
quo duce Lydorum vocabant, ſed vt ait Beroſus*
F *ab auo ſeſe vocabant Ianigenas, & à patre Ra
zenuos, id eſt, ſacros propagatores. Aduerte
hoc loci duo. Primum, quod Dionyſius in pri-
mo libro corruptus eſt, vbi impreſſerunt quòd*

Turrh

Turrheni vocant ſeſe à quodam Raſenuos. Non A
enim per literam ſ, ſed per literam Z, dicendum
eſt RaZenuos, quia teſte Hieronymo & Talmu
dictis, raZ eſt ſacer, & enuus eſt incubus &
Inuus. *propagator. Vnde & Seruius tam ſuper Aenei-*
da quàm ſuper Georgica pluries dicit eundem B
eſſe Pana, Syluanum, & Inuum, quòd Ara-
mee profertur Enuus, Latinè Inuus, id eſt, incu-
bus & propagator. Hinc Razenuus eſt incubus
ſacérque propagatur. Secundo aduerte quod Ser
uius ſuper ſexto Aeneidos ait quòd Inuus dici- C
tur ab ineundo, quia paßim cum omnibus ani-
mantibus congrediebatur. Hinc Cam Fſenuus,
id eſt, Cam infamis propagator dictus eſt, vt
in præcedentibus retulit Beroſus. Et contra
hanc impietatem & publicam & infamem li- D
bidinem Cameſis coniugia dehoneſtantis, Ia-
nus filios ſuos cognominauit non Fſenuos, id
Anzenui. *eſt, infames incubos, ſed ſacros propagatores,*
id eſt, Razenuos. Benedicebant enim nuptias
& ſacris ritè celebratis coniugia inibant. Et E
quanquam origine Latina, vt ait Seruius,
Inuus ab ineundo dici poßit, tamen origo pro-
pria & primitiua eſt à vocabulo Arameo
Enuo, vt inſinuat Beroſus. Vnde Enuum deum
propagationis per compoſitionem dicunt Ime- F
Imeneus aut Hymeneus. *neum, ab im quòd eſt ſecundina, & matrix,*
& Enuo quòd eſt propago, & fœcundo cuban-
do. Quare proprie Imeneus eſt deus fœcunda-

tor

A tor matricis in conceptione. Ex his patet quàm pertinaces fuerint Etruſci in conſeruando antiquitates à diluuio vſque ad Cecinam Volturrenum. Neque enim potuerunt allici & perſuaderi à Romanis, vt neglectis literis Etruſcis
B ſuſciperent Latinas, vt in fragmentis originum dicit Cato, neque vnquam Deos ſuos vetuſtiſsimos mutauerunt Cranum, Razenum, & Vedimona, & Horchiam, vt Hieremias contra Hieroſolymitanos ij. capite notauit, dicens:
C Ite in Kedar & in inſulam Kitim, id eſt, Italiæ, & videte quia gens nō mutauit Deos ſuos, Iſraël autem mutauit me in idolum. Neque item vnquam voluerunt ſe vocare à loco principe Etruria Etruſcos vt vocabāt Romani, neq;
D Thuſcos à ſacrifico ritu vt Græci, neq; Tuſcos à Tuſco filio Herculis, vt notat Feſtus, ſed à vetuſtiſsimo ſuo patre Razenuos, vt etiam docet in primo libro Dionyſius Halicarnaſſeus & Myrſilus Lesbius. Eſt etiam in Etruria vrbe
E nomen fons Carmſus, & à cognomine Crypta Razenna, & Turris Razenua, amnis Razenus & prædia regioq; Razenenſis. Nono Beroſus memorat, quòd Cameſe Saturno diſcedente ab Italia in Siciliam in qua etiam teſte Razenua.
F Diodoro regnauit, ad eum venit Rhea ſoror, illique nupſit, & contra Hammonem vterque arma mouentes Lybia potiti ſunt. Vnde rectè dicit Diodorus in quarto libro, quòd Saturnus Saturnus.

filius Cæli & frater Atlantis, ſumma impietate & auaritia præditus regnauit in Lybia, Sicilia, & Italia, & in Lybia parit Oſiridem, cui cognomina fuerunt Iuppiter iuſtus, Olympicus, Dionyſius, qui vniuerſo imperauit orbi. Sed quoniam Diodorus in quarto libro effusè narrat hoc bellum Saturni & Rheæ Hammonicum, & in eodem libro atque primo de cognominibus Oſiridis tractat, & eadem repetit in quinto & ſexto libro, cognominans ſemper illum Iouem iuſtum, quanuis pater eius impius & infamis & odio habitus fuerit, idcirco ibi legat quiſquis id cupit, ne immenſus fiat codex. Decimo Beroſus annotat, quòd Ianiculum oppidulum Ianus poſuit pro limite inter ſe & Cameſem, ſiue prouinciam Ianiculam Etruriam & Cameſenam Latinam & Aboriginum. Et limites ſedis ſuæ ſtatuit in Ianiculo Tyberi ad Arin Ianum Arnum. Hæc ſedes prouinciarum prima in Italia fuit, in qua ſedem vrbium metropolímque Vetuloniam inſtituit, vbi ipſe cum xij. Lucumonibus Sacerdotibus infulatíſque Pontificibus reſidens docebat diuina & humana iura, eadémque ibi dicebat & reddebat. Vndecimo notat Beroſus quòd anno xliij. Nini Sabatius ſiue Saturnus Caſpius, quem Ianus præfecerat Caſpiis Bactrianis & Armenis, veritus arma Nini, fugit in Italiam ad Ianum. Sed aliquanto tempore ſubſtitit in Ponto Euxino, in-

Ianiculũ.

Saturnus. Caſpius qui & Sabatius.

A B C D E F

tent

A *tentus ad arma Nini Suffecit autem in Arme-
nia filium ſuum Barzanem Aduerte, quòd vt
inſinuat Diodorus in iij. lib. rex Ninus fermè
xl. annis aſſuefecit militem, vt rudes ad reſiſten-
dum populos & inermes vno impetu & excur-*
B *ſu ſubigeret. Quòd & ad votum effecit, vt in
principio primi Epitomatum Trogus & Iuſti-
nus aſſerunt, & Diodorus in iij. conſentit: Cur
verò filium Sabatij non interfecerit Ninus, cùm
tanto odio patrem perſequeretur, Reſponſio eſt*
C *in promptu ex Diodoro in iij. Quia, inquit,
Barzanes occurrit Nino magnis muneribus, &
illius poteſtati permiſit ſe atque regnum Arme-
niæ, idcirco recepit eum in gratiam. Duodecimo
loco notat Beroſus, quo pacto Dionyſius Ham* Dionyſius
D *monis filius armis ſumptis pepulit à Lybia Ca-
meſem & Rheam, & in Cretam coëgit, & ſibi
Iouem iuſtum Oſiridem adoptauit in filium: &
donauit eum regno Aegypti, & cognominauit
eum à multis. Nam à ſe Dionyſio vocauit eum*
E *Dionyſium, & à patre Hammonem, à ma-
giſtro Olympicum, à Saturno & Rhea illius
genitoribus Iouē. Sed hæc omnia ad longū habes
in iiij. li. à Diodoro Siculo & ibidē atq; in j. li. de
cognominibus Oſiridis, & cur Iuſtus ſolus epithe*
F *tū tenuit: quia, inquit, iuſtè imperauit Aegypto,
vt Dio. ait in j. & ij. li. Et quia vniuerſo impe-
rauit orbi vbiq; bonos premio, & malos ſuppli-
cio afficiēs, vt in vj. li. narrat. Hoc loco ambigui*

Minerua Dionyſio minor.

tas occurrit, quo pacto Minerua expoſita po- A tuit eſſe infantula iam viro Dionyſio, cùm econ tra iam grandiuſcula ipſa Minerua cum patre Ariſteo, nutriuerit Dionyſium, vt Diodorus ſcribit in iiij. lib. Ad hoc dicitur, quòd plures fuere Mineruæ. Nam ſicut (teſte Varrone) B omnis qui fortiter aliquid egiſſet dicebatur Her cules, ita & quælibet mulier quæ aliquid noui & admirabile ſapienter inueniſſet, dicebatur Minerua. Et licet plures fuerint, tres tamen adducendæ ſunt. Prima fuit filia Iapeti At- C lantis Mauri, Mirina nomine: quæ in oceano poſuit Gorgones Amazones, quæ ad hanc ætatem perſeuerant, vt narrant Hiſpani nautæ, qui oceanum Aphricum circunquirunt. Que Amazones multis antea ſeculis fuerunt in Ly- D bia quàm in Scythia, vt aſſerit Diodorus in quarto libro. Et hæc fuit dicta Minerua Tritonis & Lybica, non quia ibi nata, ſed quia vi armiſque ſubegit Lybiam & Tritonidem Numidiam. vt ibidem indicat Diodorus, vbi E & ſecundam Mineruam Tritonidem ponit filiam Ariſtei, quæ nutriuit Dionyſium Sed tertia ignorum habuit patrem, & ob id Græca fabuloſitas finxit eam natam, ex cerebro Iouis, armatamq; ex eo proſiliiſſe. Et de hac loquitur Be F roſus, dicẽs hãc fuiſſe expoſitã, & ſimul cũ Oſiri de infantulo à Dionyſio Lybico fuiſſe adoptatã in filiam, & omnem militiam docuiſſe Lybicos.

Mineruæ multæ.

Altera

A *Altera ambiguitas eſt. Diodorus ſcribit, Dio-
nyſiũ Lybicum aſſumpto Ioue ſiue Oſiride traie-
ciſſe in Cretam cõtra Saturnum & Rheam &
Titanas. vt eriperet patrem Hammonem, & o-
mnes Titanas Lybicos peremiſſe. Et in primo &
B quinto libro dicit, Oſiridem luſtrato orbe à Ti-
tanibus peremptum. Quo enim pacto Titanas
cum Dionyſio Iuppiter iuſtus puer interemit,
qui iam ſenex à Titanibus occiſus eſt? Ad hoc
breuis eſt reſponſio, vt dicamus cum Diodoro in
C iiij. libro quòd Dionyſius cum Oſiride interfecit
omnes Titanas, qui in Cretam contra Hammo-
nem ab Aegypto transfretauerunt. Sed non o-
mnes transfretauerunt. Et ideo qui remanſerũt,
captata opportunitate, Iouem iuſtum ſiue Oſiri-
D dem occiderunt, vt in ſequentibus narrat Bero-
ſus. Tertiodecimo notat Beroſus, quòd eo tempo-
re quo apparuit virgo Minerua expoſita, &
Oſiris Iuppiter iuſtus præfectus eſt Aegypto à
Dionyſio, Ianus docuit RaZenuos, id eſt, Etru-
E ſcos Turrenos vt inſinuat primo libro Diony-
ſius Halicarnaſſeus de nomine Razenua, Do-
cuit, inquam philoſophiam, id eſt, Phyſicam &
Theologiam. Docuit item Aſtronomiam, & di-
uinationes, id eſt, oracula habenda. Docuit quo
F que ritus ſacrorum & rituales. Sunt autem Ri-* Rituales.
*tuales (teſte Feſto) libri Etruſcorum, in quibus
traduntur ritus quo pacto ſacrantur ædes, fa
na, templa, vrbes, exercitus, & huiuſmodi Du-*

bitatur, ſi Raxenui tam docti literas à Scythia A
profecti ſunt, & Comerus docuit eos iuſtitiam & leges, quaſi mox diluuium, vt in præmiſſis Beroſus indicauit, quomodo Ianus pater tam ſero & quaſi poſt Ninum, dicitur Etruſcos docuiſſe literas & iura? Ad hæc facilis eſt reſponſio, B
quia rudes adhuc non vacabant ordinariè literis & Philoſophiæ ac Theologiæ: neque literis mandabant, quia carebant gymnaſio pu-
Cun Ichiũ blico, quod Aramei vocant Cun Ichium, id eſt, luctam duorum literatorum. Sed Syri di- C
cunt Cun Iechia, Cuit enim & Cun dicunt binos luctatores. Verum, vt Talmudiſtæ dicunt, differunt Iechia & Ichia, vt commune vel particulare, quia Iechia in communi eſt colluctatio mutua ad alterum, vt etiam conſentit Hie- D
ronymus de interpretatione nominum. Sed Ichium (vt aiunt) eſt colluctatio mutua literarum, quam Latini vocant diſputationem vel exercitium literarum. Locus eſt adhuc in Etruria vrbe non procul arce dictus. Scythice E
Cun Ichium, id eſt, locus gymnaſij. Ibi erant ſacerdotes & vates Etruriæ, doctores & præfecti, inter quos tempore Tarquinij excelluit Calenus Ollenus: ad quem Tarquinius miſit pro vaticinio legatos de capite inuento in Capitolio F
Romæ, & ibi in Etruria primũ deſignatus vates, vt ſcribit Dionyſius Halicarnaſſeus de vita & temporibus Tarquinij, & Plinius in xxviij.

natur

A naturalis hiſtoriæ. Vnde totam regionem illam vocamus Cunichium & Capitolium vſque ad hæc tẽpora. Quartodecimo notat Beroſus, quòd anno quadrageſimonono Nini Hiſpanos rexit Iubalis filius Iberus, à quo Hiſpani Iberi: & quo
B pacto Barzanes ſuperatus pacem cum Nino fuerit aſſequutus, ſuperius breuibus enarrauimus, & Diodorus in iij. libro memoria prodit. Magus verò, qui ſecundus ſucceſſit in Galliis Rex, vocabulum Scythicũ nõ Perſicum eſt, quia Magus.
C nõdum Perſica lingua Gallis erat, ſed Scythica, Nam Perſæ Magum, philoſophum vocant: ſed Scythæ Magog pronuntiant, & palatium tectum intelligunt, ſicut & Magdel turrim ſignificat: Ita hic Magus, id eſt, domificator & Magog. Magdel.
D tector dictus eſt, quia primus Gallis tecta & oppida induxit plura, teſte Beroſo. Cui argumentum facit, quòd plura ab eo oppida, lingua vetuſta Gallica Magum nominationem habent in Ptolemæo, vt in Aquitania Nouioma-
E gum, in Lugdunenſi Neomagum, Rhotomagũ, & Neomagum. In Belgica quoque iterũ Rhotomagum, Neomagum, Berbetomagum, & Breuomagum. Rurſus in Narbonenſi Vindomagum & Neomagum. Hinc Iuliomagum & Magum.
F Cæſaromagum, Iulij & Cæſaris tecta & oppida vocat Ptolemæus in Gallia. Ergo oppida & tecta dicta ſunt à primo inuentore Mago, & non Magus ab eis: ſicut à primo pudicitiæ cu-

ſtode & introituum ſeruatore Iano,inuentoré- A
que,Ianua dicta eſt,& nō Ianus à Ianua:quia
neque tunc extabat lingua Latina,quum pa-
ter Ianus nomen hoc teneret,& à nocturnis fu-
ribus & adulteriis coërcendis,ianuas poſt diſceſ-
ſum Cameſis inueniſſet domibus,atque docuiſſet, B
& ob id à poſteris Deus ianuarū,introituúm-
que & exituum habitus fuerit. Pari forma Ibe-
rus ſecūdus Hiſpaniarū Rex,nomen dedit flu-
Iberus. uio Ibero:qui ortus in Cantabribus ſub radici-
bus mōtis Pyrenei in Baleare pontū ſub Ferra- C
rio promontorio mergitur,vt noſter magnus
Albertus ſcribit. Eſtque nauigabili commercio
diues,vt teſtatur Plinius,Solinus,& Diodo-
rus in ſexto libro. Hinc boues Iberas Vergilius
in ſeptimo Aeneidos vocauit,dicens: Thurrenoq; D
boues in flumine lauit Iberas. Hinc Celtiberia
Iberi in & Iberia Hiſpaniæ dicta ſunt. Hic tamen pri-
Scythia. mus Iberos à ſe dictos in Scythia poſuit ſupra
Armeniam inter Colchos & Albanos Caſpios.
De qua Horatius, Herbáſque,inquit,quas Col- E
chis atque Iberia mittit,venenorum ferax. Et
Vergilius libro octauo Aeneidos: Pictus acu
chlamydem,& ferrugine clarus Ibera. Quòd
verò ab his in Hiſpanias duxerit Scythicas,Ibe-
ras,& Perſas,& Syras colonias,ſatis poteſt eſſe F
argumento,quòd M.Varro perueniſſe in vni-
uerſam Hiſpaniam Iberos, Perſas, Phœnices,
Celtáſq; & Pœnos tradit:vt Plinius refert libro

ter

A *tertio naturalis hiſtoriæ. Iber autem (vt Talmu-
diſtæ aiunt) lingua Aramea dicitur expiatus
nubibus & imbribus, quem Græci Vmbrum di-
cunt, vt intelligas primos Vmbros etiam Hiſpa-
nias tenuiſſe vniuerſas, ab Scythiæ gentibus*
B *Vmbris venientes, vt inſinuauit Plinius Varro-
nem ſequutus.*

DE QVARTO REGE
C
ASSYRIORVM.

Beroſus.

QVarto loco regnauit apud Babylo-
niam vxor Nini Aſcalonita Semi-
ramis annis quadragintaduobus. Hæc an-
D tecesſit militia, triumphis, diuitiis, victo-
riis & imperio omnes mortales. Ipſa hanc
vrbem maximam ex oppido fecit, vt magis
dici poſsit illā ædificaſſe quàm ampliaſsè.
Nemo vnquam huic fœminæ comparan-
E dus eſt virorum, tanta in eius vita dicuntur
& ſcribuntur, cùm ad vituperationem, tum
maximè ad collaudationem magnifica.

*Superfluum eſſet de rebus Semiramidis nos
occupare, qui ad noſtra exponenda feſtinamus.*
F *Nam ea quæ hic breuiſſimis abſoluit Beroſus,
copioſiſſimè leguntur in authoribus qui eum ſe-
quuntur: Trogo, Iuſtino, Diodoro præcipuè in
tertio libro, & aliis Latinis atque Græcis hiſto-*

ricis.In hoc commentario, hæc pro ſacris literis A
notanda videntur,quòd Diodorus in tertio ſcri-
Semiramis. *bit Semiramidem natam ex dea Aſcalonita,*
quam Dircetem,id eſt,ſemipiſcem vocăt.Eámque dictam Semiramidem,quòd Semiramis lingua Syra dicantur aues à quibus nutrita ſit, B
& potiſſime columba:in quam moriens conuerſa eſt,poſtquam vixit annos duos & ſexaginta, vt Cteſias Gnidius ſcripſit, cum quadraginta duobus regnaſſet.Docĕt autem ſacræ literæ hæc
Dagon. *duo.Primùm,deam Aſcalonitarum eſſe Da* C
gon lingua Hebræa dictam,quam iidem Hebræi piſcem interpretantur. Hieronymus verò melius,piſcem mœroris dici aſſerit.Hoc propinquius congruit Diodòro,qui ſcribit eam deam cum adulterino concubitu perpe‑iſſet Semira- D
midem,pudore atque mœrore ductam ſeſe in ſtagnum demerſiſſe:quæ in piſcem conuerſa, pro numine fuit à Paleſtinis habita.Alterum eſt, quòd Semiramidem,id eſt,auem & columbam Babylonij,non ſolum pro conditrice vrbis Ba- E
byloniæ habebant,verũ etiam vti Romani Romulum,deam venerabantur. Hoc ſacer vates Hieremias indicat,vbi cũ Babylonios Hebræo-
Columbæ gladius. *rum vaſtatores venturos vaticinaretur,columbam illorum conditricem expreſſit,dicens:Fugite,inquit, à facie gladij columbæ.* F

Huius primo anno oritur ex Rhea & Cameſenuo in Aegypto Iuno Aegyptia cogno

A cognominata Iſis maxima, frugifera, legifera, ſoror & vxor Oſiridis.

Cur iſta cognomina ſortita fuerit Iſis Aegyptia, Plinius in ſeptimo naturalis hiſtoriæ tradit: copioſius verò Diodorus in primo & ſe- Iſis.
B *cundo libro, qui etiam in columna eius triumphali in Aegypto ſacris literis inſcriptum ita eſſe aſſerit:* Iſidis columna.
Ego ſum Iſis Aegypti regina à Mercurio erudita. Quæ ego legibus ſtatui, nullus
C *ſoluet. Ego ſum Oſiris. Ego ſum prima frugum inuentrix: Ego ſum Ori regis mater. Idem Diodorus paulò ſuperius ſcribens: Saturnus, inquit, ſororem Rheam capiens vxorem, genuit Oſiridem & Iſidem, quos Aegyptij & alij vocant Iunonem & Iouem, qui vniuerſo imperauit or-*
D *bi. Ergo ſplendidè mentiti ſunt cum Orpheo Græci, qui proſtitutam à Phœnicibus Io Inachi* Io.
filiam Græcam, fabulantur fuiſſe Iſidem hanc Reginam Aegypti, vt tam Herodotus quàm Diodorus hiſtorici Græci conſcribunt, & Bero-
E *ſo atque hiſtoriæ antiquiori Aegyptiæ accedũt, non Græcanicis fabulis mendacibus.*

Eodem anno Sabatius Saga à Ponto ſoluit in Italiam ad patrem Ianum, quem ex-
F ceptum hoſpitio poſt aliquot annos illum Coritũ creauit, & Aboriginibus præfecit. Anno ſexto Semiramidis apud Rheniſarmatas regnauit filius Tuyſconis Mannus: &

& apud Ianigenas Razenuos Veſta vxor A
Iani ſempiternum ignem cuſtodiendum.
virginibus puellis edoctis ſacra tradidit.
Anno xij. Semiramidis, Sabatius Saba cũ
Iano regnat.

Ad Italiam & Germaniam ſermonem Beroſus vertit, triaq; nos erudit: quo tempore, ſecũdo regi paruit Germania, & Saturnus ad Ianũ claſſe venit, & Veſtales puellas Tuſcas: Veſta edocuit atq; inſtituit. A duodecimo anno Nymbroti vſque ad ſextum Semiramidis computantur anni centum & ſexaginta quatuor, quibus regnauit Tuyſcon gygas: ad cuius medietatem temporis nõ peruenerunt Babylonici reges, quia viri ſanguinũ & doloſi, quales erãt illi, non dimidiabunt dies ſuos, vt teſtantur ſacra eloquia. Mannũ ſucceßiſſe Tuyſconi, etiam Tacitus refert de ſitu & moribus Germanorũ, à quo alueus & fluuius Alemannus dicitur, vt nominis interpretatio conuincit. Ale enim Scythicè & Alue interpretantur alueum docti Talmudiſtæ Hinc Alemannus, alueus eſt & fluuius Manni, à quo & Alemannos cognominari nemini dubium eſſe poteſt. Ergo Tuyſcones filij, Alemanni verò nepotes ſunt Cœli & terræ, id eſt: Iani priſci ac Veſtæ. Eodem anno Veſta mater docuit Veſtales Tuſcas, atque inſtituit cuſtodire ignem ſacrificũ ſempiternũ, quẽ etiã Deus iußit immaculatè atq; innocẽter Hebræos

Marginal notes: B (at "Ad Italiam"), C (at "broti vſque"), Tuyſcon. (at "regnauit Tuyſcon"), Mannus. (at "midiabunt"), D (at "midiabunt"), Aleman-nus. (at "Mannũ ſucceßiſſe"), E (at "Alue interpretantur"), Veſta. (at "id eſt: Iani"), F (at "id eſt: Iani").

olim

A *olim ſacerdotes procurare pro iugi ſacrificio, dicens Leuitici vj. Ignis ſemper in altari meo ardebit. Extat integrum Vetuloniæ Palladium, ab* Palladiũ.
Iano & Veſta conditum, atque ſempiterno igni ſacratum, vt inuictiſsimo argumento ſunt, &
B *ſacri cineres adhuc perſeuerantes, & titulus illis Hetruſcis vetuſtiſsimis literis inſcriptus, quæ à nobis relata & prolata ſunt in ſexagintaſeptem reſolutionibus. De Sabatio in primo Saturnaliũ Macrobius tradit, eum claſſe aduectum circa*
C *Ianiculum, comi hoſpitio ſuſceptũ fuiſſe à priſco Iano, qui eũ pro eius meritis primo creauit Italiæ Coritũ, id eſt, Iouem, haſtatũ. Nã propriè primi Saturni, ſucceſſores verò regni Ioues dicti ſunt, quos Hetruſci Itos, id eſt, Ioues & Coritos,* Coritus.
D *id eſt, haſtatos Ioues vocabãt. Teſte enim Macrobio in Saturnalibus. Itum & Itim, Hetruſci fiduciam Iouis ſiue Iouem & Iunonem dicebant, ſicut Aegyptij Iſum & Iſim. Porrò Corim haſtam & ſceptrum vocabãt, ſicut Curis à Sa-*
E *binis, & Quiris à Romanis proferebatur, Hinc* Quirites.
Quirites haſtatos Ioues, atq; coronatos, Reipublicæ gubernatores, antiqui Romani vocabant: quia ante Romulum reges haſta & ſceptro pro corona vtebantur, vt author eſt Trogus, &
F *poſt eum abbreuiator eius Iuſtinus libro quadrageſimotertio. Primo ergo illum comitem Cranæ filiæ aſsignãs, Coritum Aboriginibus creauit, vt melius indocile genus cõtineretur in offi-*

cio

cio authoritate Pontificis, Vnde vt illi vires poteſtatis augeret, ſecum participata potentia conregnare permiſit. Macrobius addit, quia etiam docuit ruris peritiam, eum ſocietate regni muneraſſe. Quod profectò ei reſpondet, quod nūc ſubinſert Beroſus dicens: A B

Anno xvij. Semiramidis Sabatius Saga docet agriculturam, & aliquantulum religionis.

Quod ambiguitatem ingerit, hoc eſt, Ianum primum docuiſſe agriculturam, & vinum & religionem, vt ſacræ literæ aſſerunt, & Beroſus iam conſentit, & Fabius Pictor aſtipulatur. Non ergo religionem & agriculturam docuit in Italia Saturnus Caſpius, antequā Comarus & Ianus cuncta docuerant. Rurſus Comarus, Cameſes, Ianus de more colonias poſuerunt & loca à ſe cognominata. Non videtur igitur Saturnus conregnaſſe Iano, qui de more initi regni nulla loca & oppida condidit, nec à ſe nominauit. Nam quod ab eo tota Italia dicta eſt Saturnia, nō id fuit eo viuēte, ac agente aliquid in beneficium humani generis, ſed à Iano poſt mortem Saturni id nomen Italiæ inditum fuit, vt Macrobius Iginum & Trallianum ſequutus in primo Saturnalium tradit. Sed hæc non obſtant, quippe quia Ianus pater, vt retulit ſupra Beroſus, docuit agriculturam ſimplicem & rudem, quæ ſimul ad victum & exercitium eſſet, C D E F

Saturnia.

non

A non ad vitam voluptuoſam. Sed Saturnus Caſpius adiecit aliquod adiumentum ad facilius metendum, & putandum vineas & arbores, potiſſimè falces fœnarias, frumentarias, & cæſiuas ac putatiuas arborum, ob quod ſolus vendi- Saturni Caſpii inuenta.
B canit ſibi nomen falciferum, dicente Ouidio, veniſſe ad Ianum Saturnũ cum Cælicolis ſedibus pulſus idem eſſet, prius pererrato falcifer orbe Deus. Nec exponendũ eſt, Cælicola regna Græciæ, ſed Scythiæ, quippe quia Cælicolæ, id eſt, Ia-
C nigenæ primi Scythæ fuerunt. Nã à Iano Ianicolæ, & ab eodẽ cognominato Cælo Cælicolæ iure dicũtur. Itaque vt breuibus reſumamus, & Ianus primus agriculturã docuit, ſed ſimplicem, at verò Saturnus voluptuoſiorem. Et hanc reſpon- Cælicolæ.
D ſionẽ innuit Macrobius in j. Saturn. cũ ait: Ianus cũ Saturnus illũ ferũ & rudem ante fruges cognitas victũ in melius redegiſſet, & ab eo edoctus eſſet peritiã ruris, illũ ſocietate regni munerauit. Quod verò obijcitur de religione, iam Be-
E roſus dicit aliquid religionis, & non religionẽ: & hanc docuit non eruditiſſimos Cælicolas ſiue Ianigenas & Hetruriam, ſed Latium rude & Camertes Vmbros indociles, dicente Vergilio in vij. Aeneid. de eodẽ Saturno, Is genus indocile,
F & diſpenſum montibus altis Compoſuit, legéſque dedit, Latiúmque vocari Maluit, his quoniam tutus latuiſſet in oris. Falſum quoq; aſſumitur, cũ fuit oppoſitũ, ab eo ineunte regnũ non fuiſ-

ſa

ſe de more vetuſto miſſas colonias, & loca præbita à ſe cognominata: Nam à Caſpiis Bactriis ſua patria, Caſperulam dedit, & à ſe Sabatio Sabum filium nominauit, à quo Sabini dicti fuêre: & à cognomine Sangny Sanctus à Latinis dictus, & loca Sangnynaia & Sabatia pro prio nomine extant, & Cures ab auito pronomine poſiti fuêre. Nam de Caſperula & Sancto authore gentis Sabinæ, & Sabo denominatore earum, noſter Silius Italicus verba facit hoc modo in octauo libro: Et læti pars Sanctum voce canebant Authorem gentis, pars laudes ore ferebant Sabe tuas, qui de patrio cognomine primus Dixiſti populos, magna ditione Sabinos. Et paulò ſuperius de Caſperula oppido: Hinc Amiterna cohors, & Bactris nomina ducens Caſperula. Marcus Cato de originibus aſſerit Sabinos dici nō à σεβῶμαι, vt Græci ſomniant, ſed vt ait Silius, à Sabo filio Sangny: Nā Sabatio tria cognomenta à ſuis Curetibus Sabinis & Thuſcis indita fuerunt. Fuit enim dictus à religione atq; fide Piſtius, ſiue Latinè fidelis & fidius à participatione regni cauſſa Ianus Semipater ſiue Semirex, & à Saga patria Sangy, vt marmora exciſa vocant, ſiue Sangni vt Cato ſcribit & Tuſci proferimus, ſiue Sangtus & Sanctus, vt Romani pronuntiabant. Huic eſt argumento in Faſtis Ouidius, dicens: Quærebā nonas, Sangto, Fidio ne referrem, An tibi Semipa

Caſperula. Sabus. Piſtius. Fidius. Sangni. Sangtus.

A *mipater. Tum mihi Sanctus ait: Cuicunque ex iſtis dederis, ego munus habebo. Nomina terna fero, ſic voluere Cures. Ergo initi regni & originis ſuæ, contra Græcum Saturnum, Sabius inuictiſſima monumenta reliquit, à Ba-*
B *ctriis quidem Caſpius Caſperulam oppidum, & à Saga gente amnem Sagnynaiam iuxta Agyllam, & Sangnynaiam regionem, iuxta templum lacumq; Vadimonis: & paulo ſuperius oppidum Sangninam, iuxta Celenum. Rurſus*
C *quia teſte Beroſo & Valerio Maximo libro ſecundo, cap. primo, à Cure genitus eſt Sabatius,* Sabatius.
& à Curetibus & Lydis Thuſci trahunt originem, teſte Valerio Maximo libro ſecundo, equidem in propinqua nobis Chyana regione atque
D *Sabinis, Cures dicta oppida condidit ab auito nomine. Verùm quum teſte, vt ſupra Ouidio, in Sabinis oppidum abſolutè Cures dicatur, in Heturia tamen Capenatũ per diſtinctionem veteres à regione Chyana, vocauerunt Curi Chia-* Curi chyanum.
E *num, non Cocleanum, vt quidam originũ ignari ſcribunt. Quinetiam vt intelligas cum Iano Sabatium Caſpium, & non fabuloſum Græcum Saturnum corregnaſſe, à ſuo proprio nomine Sabatiam vocauit totam regionẽ Ianiculam uſque*
F *ad littus maritimum, protenſum ab oſtiis Tyberinis vſque amnem à ſuo cognomine dictum Sangnynaiam, prope Cære vetus. Nam in Heturia proxima Romæ, & ſecus mare eſt Saba-*

tia prouincia, vt Strabo in quinto docet, & Silius in octauo libro inſinuat: Eſte procul eſte prophani Græci, totoq; Hetruſco abſiſtite luco, quia nullius vetuſtatis originem præclaram nobis contuliſtis, aut Sabinis. Potius æquo animo adhuc veraciſſimũ Beroſum excipitote, dicentẽ: A B

Anno Semiramidis vigeſimoſecundo Sabatius Sabum præfecit Sabinis & Aboriginibus. Ipſe iuxta Ianiculum cum aliis Curetibus regionẽ coluit, & ibi obiit Anno xxxiiij. eiuſdẽ apud Celtiberos regnat Iubelda, filiꝰ Iberi, apud mõtẽ ſui nominis. C

Ergo de originibus Italiæ atque Thuſciæ nõ audiemus Græcos, in his que contra eos ſunt argumenta ſimul & authores inuictiſſimi, & teſtimonia locis perſeuerantia. Nam Curetes Italos Sabatius Caſpius filius Curis genuit Razenos Tuſcos, Ianus cum filio Crano, & ſibi ex Iapeto nepote Comaro edidit.

Sabus. *Sabinos Sabus Cures protulit, à quibus prodierunt Sabelli, quos Latini Samnites, Græci verò Saunitas appellauerunt, vt Plinius tradit in tertio naturalis hiſtoriæ.* E

Germanorum. *Germanos quoque non Græci fabuloſi, ſed Ianus & Veſta, ſiue Cælum & terra cũ Tuyſcone filio genuit, vt Beroſus ſcribit, & memoria Germana prodit, & Tacitus refert de ſitu & moribus Germanorum.*

Gallorũ. *Neque Galli à Græcis, ſed potius à Gallis Aſia & Græcia, cum colonis, etiam literas & diſciplinas conſequutæ* F

A *ſequutæ fuerunt, vt in ſuperioribus commentariis probatum eſt, Pari forma & Hiſpania noſtra non habuit genitores fabuloſos Pyrenem, Luſum, Herculem, Panaq; & alios Græcos, quia hæc falſa & fabuloſa ſunt, vt in tertio* Hiſpanorũ origo.
B *natural. hiſt. Plinius ſignificat, Græcos deridẽs, ſed vt ibi aſſerit, Varronẽ ſequutus & Beroſum atque diuinas literas, à Scythis, Iberis, Syriſq; ac Phœnicibus, Iubale cognomento Taraconne, & Ibero, & quem nunc tertio loco regnantem*
C *Iubelda inducit Beroſus. Eſt autem nomen compoſitum ex tribus dictionibus, Iub, el, eda: per ſyneresim verò, Iubelda Conuertitur in Latinũ, Magus deificæ voluptatis, id eſt, philoſophus, theologuſq;, quia primus Theologiam & ſacra* Iubelda.
D *auxit, & in delitiis poſuit apud Hiſpanos, vt interpretatio nominis accuſat. Nam teſte Hieronymo ac Thalmudiſtis, Iobel Magus Dei, Eda verò delitiæ atq; voluptas interpretatur. Tenuit montem circa Bæticam, quem in Ptolemæo cor-*
E *ruperunt aliquantulum ſcriptores, imprimentes Iubeda, corruptius verò nunc vernacula lingua profertur Gibetar. Nã proferendũ ſimul & ſcribendum eſt vt Beroſus, Iubelda, aut Iobelda.*

Quintus apud Babylonios regnauit Za
F meis Nanias, filius Semiramidis, annis trigintaocto, In regno Babylonico hic parũ reſplenduit, ornauit tamen templa deorum, & Chaldæos ampliauit.

De filio Nini, etiam Nino dicto, ſed cognominato Zameis, Diodorus in tertio libro aſſerit natum fuiſſe paulò ante patris Nini priſci obitum, & ob id Semiramis ſexum virilem mentita, regni curam habuit, vt Trogus & Iuſtinus ſcribunt. Studuit religioni, & ampliauit Chaldæos, id eſt, ſacerdotes Theologiæ, Phyſicæ, atque Aſtronomiæ dicatos. Quòd verò parum fulgoris militiæ adiecerit, cum Beroſo ſcribit Iuſtinus in primo libro, dicens: Ninus, inquit filius Nini & Semiramidis, contentus elaborato à parentibus imperio, belli ſtudia depoſuit, & veluti ſexum cum matre cõmutaſſet, raro à viris viſus, in fœminarum turba conſenuit. In idipſum videtur conſentire Diodorus in tertio libro ſcribens: Poſt obitũ, inquit, Semiramidis filius eius cum ſingulis pacem egit, nequaquam matrem imitatus, ſed omne vitæ tempus recluſus in regia, conſpectumq; hominum vitans, inter pellices & eunuchos otium & delitias ſequutus, traduxit. Sed aliena & Babylonica dimittat Beroſus, & de noſtris nos inſtruat, dicens:

Eius anno primo cum Sabatius obiit, Ianus pater ſeniſsimus filium ſuum Cranum Coritũ creauit, octauoq; poſt anno obiit, expletis vitæ ſuæ annis cccl. & Ianigenæ illum Vortumnum appellantes, templum illi & diuinos honores, vt par erat, impenderunt.

De

A De morte Sabatij quòd ante Ianum obierit teſtatur Macrobius in primo Saturnalium aſſerens Ianum in honorem Saturni poſt eius deceſſum iuſſiſſe omnẽ Italiam dici Saturniã, & cum æra ſignaret illum in honore habuiſſe. Nam B illius ratem ex vna parte, ſuã verò faciẽ ex altera impreſſit. Quod & bona poſteritas imitata, puppim formauit in ære, Hoſpitis aduentum teſtificata Dei, vt in primo de Faſtis Ouidius cecinit. Beroſus quoque de tempore, ætataq; Noæ C poſt terrarum inundationem cum Moyſe congruit. Ex quo conſequens eſt Abraham hoc anno fuiſſe natum annos octo & quinquaginta, quia totidem ſupputantur à quadrageſimotertio anno priſci Nini, quo natus eſt idem Abra- D ham vſque ad octauũ huius Nini iunioris quo Ianus naturæ conceſſit. Redarguuntur quoque de publico mendacio corruptores ſacrarum literarum Talmudiſtæ, qui aſſerunt poſt mortem Noæ fuiſſe cõditam à Nymbroto turrim Babylo- E niæ, cum Nymbrotus, vt patet, obierit ante octauum annum huius Nini, ſub quo è vita Ianus diſceſſit, annis ccxx. vt liquet ſupputanti annos Beli & priſci Nini & Semiramidis cum octo annis vitæ huius Zameis Niniadæ. Qui F verò honores Iano mortuo fuerint à Thuſcis impenſi ſatis ab Ouidio, Macrobio, & aliis dicti ſunt. Nam dignãtes illum appellatione diuina, vocauerunt eum Iuſtitiæ germen, cum nondum

Saturni Sabatij mors.

Abrahæ ætas.

Iani mors

ſub eo iuſtitiam facinus mortale fugaſſet, & item velum calumq; ſempiternum quod tegit comprehendit regitq; omnia, & eiuſmodi Deo digna. De Vertumno Iano diximus ſuper Vertumnianam Propertij, quia diuini honores includantur in eo vocabulo. A B

Hoc anno Oſiris inuentis à ſe & à ſorore adoleſcentula frumẽto & frugibus, cœpit docere illa in Palæſtina, inde reuerſus in Aegyptum & inuento aratro & his quæ ad agriculturam pertinent, ſenſim vniuerſum peragrauit orbem, docens quæcunque inuenerat, & ita vniuerſo imperauit orbi, exceptis gentibus quæ iam in Babyloniorum venerant poteſtatem. C

Affert dubitationem, cur Oſiris iam fermè ſexagenarius & Iſis iam quinquagenaria dicantur tempore hoc inuenti aratri & frugum, pueri & adoleſcentuli, non à Beroſo & Aegyptiis modo, ſed etiam à Latinis, dicente Vergil. de eis in Georg. Vnciq; puer monſtrator aratri. Et prima Ceres ferro mortales ſcindere terram inſtituit: Sed hæc ambiguitas ſoluitur ex his quæ ſupra diximus. Qui enim giganteo æuo viuebant ad ducentos annos dicebantur adoleſcentes, ad cccc. viri ac iuuenes, ad cccccc. ſenes, inde decrepiti. Porrò Oſiris gigãtum æuum cum ſorore ſequebatur, Iſis quippe ad ſexcentos peruenit, vt inferiùs edocebit noſter Beroſus, cum D E F

Aetates diu viuẽtium.

de

A de Iaſianis & Cybelicis nuptiis memoriam faciet. Inuenerunt autẽ caſu fruges Iſis & Oſiris, & illarum animaduerſa vtilitate tradiderunt eam mortalibus. ac propterea Dij & Imperatores orbis habiti ſunt, vt Diodorus aſſerit in primo B & ſecundo & quinto libro. Nam qui mortalibus beneficia impendiſſent duces, eos in Imperatorũ & Deorũ numerũ homines habebant, vt Diodorus & alij conſcribunt. Ergo Iuppiter iuſtus Oſiris imperauit vniuerſo orbi, quia cum C ſorore de vniuerſo orbe benemeritus fuit, quippe quia vniuerſum peragrauit orbẽ docens, & impios tollens, & iuſtos præmiis donans, vt in 1. lib. Diodorus eſt author, qui & in primo lib. aſſerit, in eius Aegyptia triumphali columna, ita D inſcriptũ eſſe: Mihi, inquit, pater eſt Saturnus, omniũ Deorũ poſtremus. Sum verò Oſiris Rex, qui vniuerſum peragraui orbẽ vſq; ad Indorũ deſertos fines. Ad eos quoq; ſum profectus, qui Septentrioni ſubiacent, & vſq; ad Iſtri fontes, E & alias partes vſq; Oceanũ, nec fuit in orbe locus quem non adiuerim, docens ea quorũ inuentor fui. Quæ autem docuerit, etſi plura fuerint, hæc tamen breuibus refert Tibullus, dicens:

Columna Oſiridis.

Primus aratra manu ſolerti fecit Oſiris,
F Et teneram ferro ſollicitauit humum.
Primus inexpertæ commiſit ſemina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere vitem,

Et viridem dura cædere falce comam. A

Ergo Sabatius falcem, Oſiris putare melius docuit orbem, non eodem tempore, ſed aliis & aliis temporibus & ſenſim, vt exprimitur à Beroſo.

Samus qui Melchiſedech

Potuit autem in Palæſtina docuiſſe Samum Iani filium quem Hebræi cognominant Melchiſedech, id eſt, regem iuſtitiæ, quaſi epitheto Iani. Nam Samus quingentis annis vixit poſt diluuium, vt Moyſes aſſerit. Quare viuebat hac ætate. Et quia vt idem Moyſes perhibet, erat ſacerdos Dei altiſsimi, idcirco eſt validum argumentum pro primis inuentis in Palæſtina panibus, gratias egiſſe Deo, & panem & vinum Deo in ſacrificium offerri inſtituiſſe, quia ob panem inuentum genus humanum fuerit erectum à mutua cæde, vt Diodorus ſcribit in primo libro, figurans Meſſiæ cæde, atque pane Deifico, & ſacerdotio ſecundum ordinem Melchiſedech, orbem à morte cæcitatis animarum liberandum. Poſt hæc ad Europam ſe vertens, Beroſus ait: B C D E

His temporibus regnauit apud Celtas Sarron, qui vt contineret ferociam hominũ tum recentum, publica literarũ ſtudia inſtituit, & apud Tuyſcones Inghaeuon.

Sarronidæ.

Nomen arguit à Sarrone duce Sarronidas dici Gallos doctos, de quibus in ſexto libro Diodorus ſic ſcribit: Sunt, inquit, apud Celtas theologi ac philoſophi, quos vocant Sarronidas, qui F

A præcipuè ab eis coluntur. Nam moris eſt apud eos, nullum abſque philoſopho ſacrificiũ facere. Exiſtimant enim per diuinæ naturæ conſcios ſacra fieri oportere, tanquam Diis propinquiores. Horum interceßione, bona à Diis cenſent
B petenda, quorum conſilio & bello & pace fruuntur. Hæc Diodorus. Sane non eſt exiſtimandum ante Sarronem nõ fuiſſe literas & Theologiam atque Philoſophiam apud Gallos, cum ſupra demonſtratum fuerit ea extitiſſe Samothei ætate, Gymnaſia Gallorũ.
C ſed vt Beroſus ait, non erant gymnaſia publica, quæ ſola mitigant humanam ferociam. Hac eadem ætate Germanis fuit rex Inghaeuon, de quo in genealogiis diximus: Inghaeuon ædiculus incertus interpretatur à Thalmudiſtis doctis,
D quia more Scythico vagas ædes docuit habitare, vt inſinuat Tacitus de moribus Germanorum, dicens: Nullas Germanorũ populis habitari vrbes notum eſt, ne pati quidem inter ſe iunctas ædes. Colunt diſcreti ac diuerſi, vt fons, vt cam- Germanorũ mores.
E pus, vt nemus placuit. Vicos locant, non in noſtrũ morem connexis & cohærẽtibus ædificiis. Suam quiſque domum ſpatio circundat, ſiue aduerſus caſus ignis remedium, ſiue inſcitia ædificandi. Ne cæmentorum quidem apud illos aut tegula-
F rum eſt vſus. Materia ad omnia vtuntur informi, & citra ſpeciem aut delectationem. Quædam loca illinunt terra ita pura ac ſplendente, vt picturam ac liniamenta colorum imitetur.

Solent & ſubterraneos ſpecus aperire, & eos A
*multo inſuper fimo onerant, ſuffugium hyemi,
& receptaculum frugibus. His ſimilia plura Tacitus proſequitur, argumenta vetuſtæ rudis originis, quæ poſtea Romanis moribus introductis deleta fuerunt, & in melius redacta.* B

De VI. rege Aſſyriorum.

Beroſus.

SExtus Babyloniæ Rex Arius regnauit annis xxx. qui adiecit imperio omnes C
Bactrianos. Nam paulò ante mortem Niniæ Cameſenuus pulſus ab omni fermè orbe in Bactrianos ſeſe cõtulerat, & illos Magico præſtigio ſibi deuinxerat, adeò vt apud illos maximis viribus imperaret. Co- D
acto autem Cameſenuus maximo populorum exercitu inuaſit Aſſyrios, cõtra quem Ninus dimicans ſuperior fuit, & Cameſenuum obtruncauit, inde paulò poſt ipſe obiit. Quare Arius collecto exercitu, poſt E
patris Niniæ obitum, Bactrianos & omnes Caſpios ſubiecit.

Si Ninus Iunior inter pellices omne æuum exegit, pace cum gentibus compoſita, quomodo bella contra Bactrianos geſsit? Sed huic quæ- F
ſtioni hoc ſit ſatis, Ninum iuniorem nunquam bella geſsiſſe, aut in conſpectum hominum à pellicibus prodiuiſſe, ſed militiam per ſuos principes

egiſſe

A egiſſe, vt in tertio libro Diodorus eſt author.
Verùm id fuerit diſſonum, quod omnes autho-
res excepto Beroſo, ſcribunt, à Nino priſco fuiſ-
ſe interemptum Cameſem dictum Zoroaſtem. Zoroaſtes
In qua re exiſtimo adhærendum eſſe Beroſo,
B cum quia de Babylonicis bellis Babylonico ma-
gis credendum eſt, tum vel maximè quia tem-
pora conueniunt pro Beroſo. Non enim Iſis Ae-
gyptia nata eſſet primo anno Semiramidis, ſi à
Nino patre Cameſes fuiſſet interemptus, quan-
C doquidem adhuc Rhea & Cameſes nondum
ex Aegypto diſceſſerant. Aequiuocatio ta-
men nominis Nini in patre ac filio, cauſa di-
ſcordiæ fuit. Sed hoc ad Europæos nihil attinet,
potius de Thuſcis Europæis audiamus Beroſum
D dicentem:

Cranus Ianigena ſororem ſuam mor-
tuam cum Ianigenis Razenuis ſuis & o-
mnibus ſimul Aboriginibus ſolenni pom-
pa celebrat. Et illi Lucum iuxta Ianicu-
E lum amnem, ſolennéſque ritus & diem ſa-
crat, ipſe ſenex filium ſuum Aurunum Co-
ritum creat.

*Supra Beroſus ſignificauit Cranum ſucceſſiſ-
ſe patri Iano in Vetulonia, vbi ab eius nomine* Craniſa
F *hac ætate Craniſa pars Vetuloniæ eſt, à qua fon-
tem Craniſum dicimus. Porrò à cognomēto eius
Razeno, amnem Razenum & Razenenſem
regionem tenemus. Inter Cornuetum quoque
atque*

atque montem Atum, regio Cramchenſis eſt, vt A *contractus in archiuis noſtri conuentus nominat atque ſeruat, quam vulgo quidam vocant Chranchenſem. Cæterùm in ſexto Faſtorũ Ouidius abunde canit ſolennia Cranæ, quam à poſte riꝰ aſſerit tranſpoſita litera r, dici Carnen, à qua* B *nomen Cardinis habet originem, vt ipſe ait: Ergo à Iano Ianua, à Crano & Crana, ianuarum orti ſunt cardines, ac propterea fuit ſecundus Ianus Cranus, & Iana ſoror eius Crana. Quod Faccius de Vbertinis Florentinus hiſtoricus ſi-* C *mul & præclarus Coſmographus peruidit atque ſignificauit, quum apud Tyberim Noæ patri, ſucceßiſſe aſſerit Ianum, ſupple iuniorem, quem Beroſus cognominat Cranum Razenũ, à quo Thuſci vocati ſunt Razeni, vt Dionyſius Ha-* D *licarnaſſeus in primo libro eſt author. Neque tamen arbitretur lector Cranum ſorori ſtatuiſſe Lucum & annuos ritus diuinos, ſed parentalia, quia nondum idololatria Thuſcanico pectori in ſederat, vt paulò poſt videbimus. Cranus inquit* E *ſenex creauit filium ſuum Aurunum Coritum, id eſt, coronauit eum Iouem ſibi ſucceſſorem in Hetruria, à qua Beroſus in Hiſpanos proficiſcitur dicens:*

Crana & Cranus.

Faccius de Hubertinis.

Arij xx. anno apud Celtiberos regnat F Brygus, qui multa oppida ſuo nomine fundauit, adiectis nominibus capitum & originum, quibus illa conſignabat.

Brygum

A Brygum Aſiani Phrygum pronuntiauerunt, *Brygium.*
quoniam, teſte Plin. in v. naturalis hiſto. Brygos qui ab Europa in Aſiam pro ſedibus traiecerunt, equidem Phrygios dixerunt. Cum Brygi Hiſpani colonias in Aſiam mitterent, etiam
B *in Thuſcani Sabatia colonias cōſanguineis reliquere apud lacum Sabatium, cuius portio vna ab eis Brygiana eſt, à qua conditum eſt oppidum Brygianum, quod corruptè proferimus Bracianum, ſed ante Arcennum & prius Barcenum.*
C *Nam vt argumento Coſmographico vtamur, quo pacto vocatæ ſunt coloniæ in Alpinos à Thuſcis miſſæ teſte Liuio in v. ab vrbe condita, equidem eodem vocatæ ſunt illarum origines, vt à Rheto Rhetij, & ab Hetruſcis Cathenacis*
D *Cathenaces, & eiuſmodi, quas Plinius in Alpinis enumerat. Seruarunt enim originum ſuarum nomina de more vetuſto, vti par erat. Ergo quia Plinius Alpinos Thuſcos vocat Brygianos & non Bracchianos, conſequens eſt, vt*
E *regio in Hetruria ſit, & dicatur Brygiana à Brygis Hiſpanis conſanguineis, & non à Bracchio Bracchiani, vt ignari originum ſuſpicantur.* Brygh
Vt autem intelligamus Brygos in immenſum coaluiſſe in Hiſpania, argumento ſunt,
F *quòd opus fuit eos quærere nouas ſedes & in Europa & in Aſia, vt inſinuat Plinius, & in Hiſpania multa capita originis Brygianæ fuêre, vt Beroſus ſcribit. Quinetiam vt memorat.*

Ptolem

Ptolemæus cum Plinio, in Aſia ſunt Phrygij, A
In Vindelicia Brigantes & Bartobriga, quam quidam Ratisbonam nunc dici exiſtimant. Itẽ in Thuſcia Brigianos. In Hibernia Brigantes populos, & Brigum fluuium ab eodem duce ac gente ſcribit Ptolemæus. Rurſus deſcribit in B
Luſitania quidem Laccobrigam, Mirobrigam, Arcobrigam, Merebrigam Arabrigam. Talabrigam, Cotgacobrigam, Deobrigam, & in Taraconenſi, Brigantium, Nemorbrigam, Tungobrigam, Velubrigam, Celiobrigam, Iacobrigam, C
Dobrigulam, Nertobrigam, & Sigobrigam. Itaque vt Magus, quia multa oppida in Gallis condidit, idcirco Galli oppida ab eo Maga vocabant, vt in præcedentibus fuit expoſitum, pari forma Hiſpani à ducis proprio nomine vrbes vo D
cabant Brigas. Hinc & Iuliobriga, & Flauiobriga in Hiſpaniis à Ptolemæo ſcribuntur. Nũc ad alios Beroſus ſe confert dicens:

Apud Lybiam regnauit priſcus Hyarbas vir ferox armis, & militia Paladux. E

Priſcum Hyarbam dicit, ad diſtinctionem ſequentium, qui regnauerunt in Numidia vſq; ad Didonem. Ab hoc Numidas appellant Hyarbas, vſque ad hanc ætatem, quanuis quidam paulò minus aſſueti ex noſtris Arabas vocent. F
Nam Genuenſes Tuniſium colentes, expreſſe Hyarbas vocant, & ſimiliter ipſi Numidæ ſeipſos Hyarbas à duce nominant.

Anno

A Anno XXIIII. Arij apud Ianigenas Razenuos regnat Aurunus filius Crani. Anno XXIX. apud Celtas Dryius peritiæ plenus.

Supra retulimus, quid Cæſar in v. commentariorum de Dryiudis huius ſucceſſoribus ſcribat. Porrò Diodorus in vj. libro de eiſdem ait: Celtæ vtuntur diuinatoribus Dryiudibus, qui apud eos dum auguriis & ſacrificiis futura prædicant, plurimi exiſtimantur omni eis obtemperante plebe. Quum verò de magnis rebus conſulunt, mirabilem, incredibilémque conſuetudinem ſeruant. Iugulant enim enſe hominem. Quo decidente quum ex caſu tum ex membrorum laceratione, & ſanguinis fluxu, ex quadā rerum antiqua obſeruatione, norunt futura. De eis quoque Lucanus in primo libro multa proſequitur. Plinius item in fine xvi. libri naturalis hiſtoriæ: Nihil, inquit, habent Dryiudæ. Ita enim Galli ſuos appellant Magos. Sed vt ait Suetonius in vita Claudij, apud Gallos Dryiudarum religionem diræ immanitatis interdictam ſub Auguſto, eam Claudius penitus aboleuit. Huius Dryij ætate etiā Thuſcis imperauit Aurunus. Hetruſci dicunt, Aurunus, Latini Auruns. Vnde cum inito regno de more poſuiſſet colonias, à ſe vocauit Aurunas, ſiue Auruntas. Teſte Plinio in tertio naturalis hiſtoriæ, vrbem in Thuſcis Aurunum poſteri vocauerunt.

Dryiudæ.

Aurunus.

B C D E F (margin letters)

Saturn

Saturniam quam nuper reſtituere dirutam Se- A
nenſes, quos Thuſciæ vetuſtiſsimos teſtes indu-
cit Euander in ſeptimo Aeneidos ad Aeneam
loquens: Fama, inquit, eſt obſcurior annis Au-
Aruntæ. *runtas ita ferre ſenes, his ortus in agris Darda-*
nus, Ideas Phrygiæ penetrauit ad vrbes. Ne- B
que (vt quidã ſomniant,) inducit Latij populos
Arunci. *Aruncos, qui Aeneæ aduentu non extabant,*
cum diu poſt conditos hiſtorici eos referant, &
falsò demonſtraſſet ac dixiſſet, his ortus in agris
Dardanus. Neque etiam conſuetudinis eſt de C
rebus domeſticis inducere teſtes externos. Et id-
circo Auruntas Thuſcos producit teſtes qui ve-
tuſtiſsimi de domeſticis ſuis, & eorum origine
teſtimonium ferre, & originis locum verè de-
monſtrare poterant & dicere, his noſtris agris D
atque planitie Dardanus ortus fuit, & hinc à
Turrhena ſede Coriti patris ſui profugit in Sa-
mothraciam & Phrygias vrbes. Non ſolum au-
tem has vnas colonias in Thuſcia, ſed plures etiã
per Italiam miſit, quarum regiones vocabulo E
Scythico Mont Auronas ad hanc ætatem vo-
camus. Nam vt Talmudiſta quidam retulit,
Scythæ veteres municipes & ſocietatem voca-
Mont. *bant Mont: Aramei verò Maont. Porrò etiam*
Maont. *nunc noſtri Genuenſes, Municipium & ſocie-* F
tatem inſulæ Chij, vocant Maonam, & muni-
cipes Maonenſes. Itaque Mont Aurunum,
municipium Auruni dicitur, ſicut & Mont

Dirim

A *Tirimanum, & Mont Italianum, & Mont Heranum, & Mont Atum, & Mont Tethym in hac planitie, interpretantur municipium Dyrim, id eſt, Atlantis ſoceri Coriti & patris Electræ, quippe quia Mauri Dyrim vocant At-*
B *lantem, vt eſt author Plinius in v. naturalis hiſtoriæ. Neque vt quidam putant Mont dicitur à monte, quia ex his quædam non ſunt in monte, vt Mont Aurunus, Mont Atus & eiuſmodi. Quare eſt barbarum nomen & Municipium* Mont Aurunus.
C *dicitur. Quare & reliqua municipia ſunt, Itali, Heræ, Atus, & Tethyos. Nam & pater Tethyos Ianus hic regnauit, ſicut & Tyrrhenus filius Atus. Et non eſt dubium cum patre profectos per orbem filios Iani Tethym & Oceanum,*
D *nomina ſimul & colonias reliquiſſe multis in locis, ex quibus (vt diximus) in hac planitie eſt Mont Tethys, & prope Vetuloniam templũ, quod hac ætate templum fatale in Vadimonia dicimus, & Plutarchus id dicatum Tethydi aſ-*
E *ſerit, dum in vita Romuli dicit, Albanorum Regem miſiſſe ad templum fatidicum Tethyos in Hetruria. Porrò & Oceani, Tethyos fratris & coniugis coloniæ ſunt Cupranica oppidum, nunc Capralica, cuius amni Capo Oceanum no-*
F *men eſt inditum.*

DE SEPTIMO REGE ASSYRIORVM.

Beroſus.

SEptimus Aſſyriis imperat Aralius an- A
nis xl. vir iſte claruit ingenio & ſtudio militari, & primus adauxit pompas, & gẽmas, & muliebres delitias. Apud Lybiam Hyarbas cũ Paladuis fœminis belligerãs, non fuit illis par. Quare donis occurrens B
ſe ac regnum illarum permiſit poteſtati.

Paladuæ. Amazones. Hyarbas. *De Paladuis, id eſt, initiatis ad militiam Dymonnis Tritonidis Mineruæ, vt in multis lucubrationibus explicatum eſt, & ſuperioribus commentariis memoratum extitit; quas Græci* C
Amazones. *Amazonas vocant. Diodorus in quarto libro commemorat, nulla ibi facta Hyarbæ memoria. Ex his tamen quæ ibi dicit, colligere poſſumus, aut hoc Hyarbæ cum eis bellum fuiſſe primum, aut prius à regina illarum Myrina ſubactos* D
Numidas, nunc cum Hyarba rebellantes iterato ab eiſdem in poteſtatem redactos.

Apud Tuyſcones regnabat Herminon vir ferox armis, & apud Celtas Bardus, inuentione carminum & Muſicæ apud il- E
los inclytus.

Cum Germanos ſemper Tuyſcones appellet Beroſus, argumentum facit, ante Romanos Cæſares fuiſſe Beroſum, quia nomen Germanum circa tempora Cæſaris cœpit, vt Tacitus F
author eſt de ſitu & moribus Germanorum. Cum ergo apud Germanos illorum Rex ferocia militari notatus militiam ſuos doceret, apud

Celtas

A Celtas carmen & Muſica docebatur à Bardo.
De vtroque Rege hæc inuenio. Ab Herminone Herminones.
Germani Herminones appellationem in parti-
bus habent, vt Plinius in naturali hiſtoria, & Ger. mores.
Tacitus perhibet in libro de ſitu & moribus eo-
B rum, de quorum militia & edocta inſtructá-
que ferocia ſic ſcribit, Acies, inquit, per cuneos
permittitur cedere loco, dummodo rurſus inſtes.
Nam hoc conſilij magis quàm formidinis arbi-
trantur. Corpora ſuorum etiam in dubiis prœliis
C referunt. Scutum reliquiſſe præcipuum flagitiũ,
& huic ignominioſo, neque aut ſacris adeſſe, aut
cœtũ, conſiliúmque adire fas eſt. Quare multi ſu
perſtites bello. infamiam laqueo finierunt. Hæc
Tacitus. Quiſquis plura de inſtitutione mili-
D tari & bellica à duce Herminone tradita legere
cupit, perlegat prædictum authorem. Porro de
Bardica ſecta apud Gallos in vj. lib. Diodorus
Siculus, ſunt inquit, apud Celtas melodiarum
Poëtæ, quos appellant Bardos. Hi cum organis
E veluti cum lyra cantant, hos laudantes, & alios
vituperantes. Et paulo, poſt, ſunt inquit hi poëtæ
tanti apud eos, vt cum extructa acie, exercitus
eductis enſibus, coniectiſque iaculis propinquẽt,
non ſolùm amici, ſed hoſtes quoque, eorum inter
E uentu, à pugna conquieſcant. Ita apud agre-
ſtiores barbaros ira cedit ſapientiæ, & Mars re
ueretur Muſas. Hæc Diodorus, quanquam
agreſtiores Barbaros falſitate Græca noſtros

conſanguineos Gallos ſcribat, qui ante Græcos literas & Muſas habuere, & Aſiæ atque Græciæ illas contulere, vt in præcedentibus eſt comprobatum. A

Aralij anno x. Armeni Ianigenę Gryphonij cum coloniis ſuis ad Aurunum Ianigenum venerunt, quibus exceptis hoſpitio, etiam ſedem cum Ianigenis Razenuis aſsignauit. Claſſe quoque Auſon eodem tempore ab Auruno fuit exceptus anno octauo ſequente, & ipſi ſedes in orientali Italia ab eodem conſignata fuit. B C

Auſones. *Mendaces in hiſtoria Græci quidem, atque Latini Græculi aſſerunt Auſones Apulos dictos ab Auſone Vlyſsis filio conditos, poſt Troianum excidium. Horum falſitas & figmentum refellitur, authoribus aliis Græcis & Chaldæis. Dionyſius enim Halicarnaſſeus in primo libro Græcas hiſtorias referens ait, primas colonias ex Græcia in Italiam tranſportatas fuiſſe, ab Oenotrio Arcade, decem & ſeptem ætatibus, id eſt, quingentis & decem annis ante Troianum excidium. Nam teſte Diodoro Siculo in ſecundo libro, ætas & generatio perficitur ſpatio triginta annorum apud Aegyptios & xxv. apud Græcos, vt ſupra Xenophontem ſcripſimus. Is aſſerit eundem Oenotrium, reperiſſe iam Barbaros colonos, qui (vt ait) tunc Auſones dicebantur. Quo ergo pacto potuere condi & dici nuper Au-* D E F

ſone

A ſones, poſt Troianum excidium à filio Vlyſsis, qui ante idem excidium Troianum, & conditi & Auſones dicti erant plus quàm quingentis annis? Ergo & veraciſsimus noſter Beroſus Græcam vanitatem elidit dicens, ante etiam B Oenotrium Auſones conditos in Apulia, anno Aralij xj. Auſon, Aus Hebraice à Moyſe profertur, qui antea in Syria caua poſuit Auſitides, ex quibus Iob ſanctiſsimus oriundus fuit, vt teſtantur Hebræi. Nam eius prouincia & vrbs C ab Hebræis non Vs. ſed Aus ſcribitur. De eius ducis origine ſatis in genealogiis expreſsimus. Porrò de Peruſinis mentiuntur Græci, à ſe conditos fuiſſe, quippe quia ante Pelaſgos Peruſia nomen Scythicum, & fermè Hebræum erat. Pe- D rus enim Gryphon & Peruſia Gryphonia dicitur ab inſigni. Non negamus Græcos Pelaſgos cepiſſe Cortoniam & partem auxiſſe Peruſiæ, & Turrheniam, & his cohabitaſſe, vt ſcribit in j. libro Dionyſius Halicarnaſſæus, ſed E reiicimus mendaces, qui fingunt Peruſinos primum aut à Pelaſgis conditos, aut vocabulo Græcanico dictos, vt author verax Beroſus explicat, & interpretatio nominis ſempiterno illorum inſigni congruens, efficaciſsime conuincit. Tan- F ta eſt Græca vanitas & glorioſa ambitio, vt quum in contrarium extent authores & argumenta, non pudeat illos de Italiæ origine quàmplurima ſibi aſcribere, & nihil probare, & mul-

Aus. Iob.

Peruſia.

ta palàm mentiri. Ergo à Iano oriundi Peruſi- A
ni, ab inſigni cognomentũ habent, & anno prio-
re Italiam tenuere quàm Auſones Apuliæ.

Idem Aurunus in Vetulonia Lucum ſacrauit Crano, & inter Iſos, id eſt, Deos annumerauit. Iano quoque Vortumno tem- B
plum & ſtatuam non procul vrbe dedicauit, & deo Razenuo in Vetulonia ſacellum condidit.

Exponit Beroſus dici Iſum & Iſim Deũ &
Iſus & Iſis. *Deam, quæ Itum & Itim proferunt Hetruſci,* C
& interpretantur Iouem & fiduciam Iouis ſiue Iunonem, vt Macrobius indicat in Saturnalibus. Lucum in parte Vetuloniæ ad perennem aquam de more vetuſto ſacraſſe Crano, nomen Craniſus, id eſt, Cranus Deus eſt argumento. D
A cognomento verò Razenuo, id eſt, ſacro Inuo non extat nomen in parte Vetuloniæ. Extat tamen Etruſca Ryyella inſcriptio, aſſerens Ichiã ſiue diſputatricem vrbem proximam Surrhenæ fuiſſe dicatã Inuo vetuſto huius patriæ regi, vt E
probatè tradidimus in de origine literarum & philoſophiæ. Nam vt etiam ſæpe probauimus, quem Aramei Razenuũ, eundem Græci σίβασον πάνα, Latini ſacrum Syluanum dicunt. Ergo vicus Etruriæ, quem ad hæc tempora vo- F
camus σίβαστον πάνα, eſt locus ſacer Razenuo De Iano Vertumno ſupra explicauimus.

Nouiſsimis annis Aurunus Malot Ta-

get

A getem filium creauit Coritum, & xxxv.
Aralij anno obiit & ſucceſsit Malot Ta-
ges.

Apud Arameos ſimul & Hebræos Malot
dicitur vates, angelus, nuntiator, reſponſor. Rex
B *igitur Tages cognomentum Malot ſortitus eſt,* Malot.
quòd futura præcinebat, de quo Lucanus in pri- Tages.
mo libro dixit: Et fibris ſit nulla fides ſed condi-
tor artis finxerit iſta Tages. Hic vnum proxi-
mum Vetuloniæ collem inferis ſacrauit inter
C *Surrhenam Iani ac Veſtæ vrbem, & Kiteos*
ſiue Itali tumulos ſub fanum Volturrenæ. Eum
ad hæc tempora vocamus antra & cryptas Ma-
lot Tayetis cum Tagetis ſcribere debeamus per
g literam, vt Beroſus & prædictus contractus
D *& poëtæ & hiſtorici ſcribunt.*

Anno penultimo Aralij claſſe venit ad
Malot Tagetem Ianigenum Razenuum
Phaëton cũ filiis ſuis, qui inueniens omnia
ab Auſoniis occupata ab Oriente, & mon-
E tana à Gallis & Aboriginibus poſſeſſa, pla-
nitiem verò à Razenuis Ianigenis habita-
tam, donatus fuit parte Occidentali, poſſe-
ditque cum ſua poſteritate montes & totũ
Eridanum vſque in regionem proximam,
F iſtis relinquens nomina locis.

Certat Dionyſius Halicarnaſſeus Græcus cõ- In Diony-
tra Catonem & Semproniũ & alios Latinos de ſium Ha-
originibus, aſſerens hos noſtros ſcriptores ſimilia licar.

fabulis ſcribere, quia dicunt Ligures duce Phaëtonte, primos Græcos ex Attica in Italiam veniſſe ante Oenotrium Arcadem, quum ipſe nullas colonias reperiat in Italiam è Græcia traductas priores Oenotrio, qui adnauigauit in Italiā fermè quingentis annis ante Troianum excidium. Sed pro Catone atque Latinis reſpondent Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ, & Iuuenalis in Satyra, quòd rationem & originē Italiæ pudet mutuari à Græcis, & latini non fabulas texunt niſi quùm ſequuntur fabuloſam Græciam mendacem in hiſtoria. Itaque vt Cato de originibus aſſerit, per multas ætates ante Oenotriū Phaëtonteæ Ligures coloniæ ex Attica venerunt in Italiam. non tamen ex Attica oriundæ, ſed Aegypto. Nam teſte Moyſe & ſupra in Genealogiis Beroſo, Cur filius Cameſis Saturni Aegyptij genuit Phaëtontem, quem prolatione Hebræa Moyſes Phut Aramei Phet, Latini Phaëton pronuntiant. Ab hoc prodiit Ligur. Primum poſuiſſe colonias in Aegypto & Lybia nomen eſt argumento, quia Lybij ante Lybium Aegyptium Herculem, dicebātur à duce, Phutei, ſiue Phaëtontei, vt Hieronymus aſſerit in commentario x. cap. ſupra Geneſim. Ptolemæus quoq; memorat in Aethiopia Aegypti vrbem Phut Iur, & in Marmarica Phut Enuti, & in Lybia Phut fluuius, & vocabulo Arameo non Græco fluuius in Liguria iuxta

Phaëtonteæ coloniæ.

A B C D E F

Gen

A *Genuam Phet Riton, vernacula olim lingua*
Phe Riton, vt Plinius notat in tertio naturalis
hiſtoriæ. Eſt autem Ritos (teſte Hieronymo &
Talmudiſtis) bonus ſiue religioſus, à quo Ritua-
les libri Etruſci dicũtur teſte Feſto. Itaq; Phet
B *Riton, id eſt, Latina lingua Phaëton bonus ſiue* Phaëton quid.
religioſus, quod indicat Beroſum veracem æque
ac Græcos mendaces. Exiſtimo autem præbuiſſe
occaſionem mentiendi Græcis nominis ſimilitu-
dinem; qui nomina & geſta Aegyptiorum fu-
C *rati, ſuis nouitiis nuper & herinatis ducibus tri-*
buerunt, vt ingenuè confitetur Græcus Herodo-
tus in tertio hiſtoriarum libro. Ergo cum Ca-
tone de originibus fatemur per multas ætates
ante Arcades, veniſſe Phaëtonteos Ligures, &
D *cũ Beroſo definito anno penultimo Aralij Aſſy-*
riorum regis ante Troianum excidium annis
fermè octoginta ſupra ſexcentos, vt in Euſebio
de temporibus ſupputatur. Ergo ſi, vt ait Dio-
nyſius, Oenotrius claſſe nauigauit in Apuliam
E *ad eos qui tunc dicebantur Auſones, decem &*
ſeptem ætatibus, id eſt, decem ſupra quingentos
annos ante res Troianas, & ante eaſdem Phaë-
ton Ligures traduxit annis ſexcentis octogin-
ta, vt cum Beroſo Latini conſentiunt, conſe-
F *quens neceſſario eſt, vt Ligures multis ætati-*
bus, id eſt, annis centum & ſeptuaginta Ita-
liam ante Oenotrium coluerint, quod teſte
Dionyſio & Cato de origimbus ſcripſit, & Ca-

ius Semporonius teſtatur, & alij illuſtres Latini ſcriptores conſentiunt. Ex his patet multa Latinos de originibus contra Græcorum traditionem memoria prodidiſſe, ſecutos Beroſum & alios vetuſtatum certiſsimos ſcriptores. Conſtat quoque Ligures paucos à Iano Ianigenas poſitos inueniſſe, qui etiam montana & Galliam Ciſalpinam vſque Iſtriam coluêre, vt in ſequẽtibus exponemus. A B

Eo tempore Italia in tribus locis arſit multis diebus circa Iſtros, Cymeos, & Veſuuios vocataque ſunt à Ianigenis illa loca Palenſana, id eſt regio conflagrata. C

Quæ hoc loci Beroſus interpretatur nomina, ſatis accedunt conuerſioni nominum Hebræorũ & aliarum gentium à Hieronymo & Talmudiſtis traditæ. Aiunt enim Eſai & Eſan ignem & incendium dici, quod Græci phlegram vocant. Pilam verò & palen, oſtium & originẽ percuſsionis interpretantur. Hinc Etruſco vocabulo à Ianigenis compoſito Palenſana, eſt oſtiũ percuſsionis incendij, vbi cœleſtis afflatus primum exorbitans percuſsit. Eiuſcemodi enim conflagrationes fiunt ab exorbitatione octaui circuli, dum extra orbitationes ab occidente in orientem, iteratóque ad occidentem, accedit & recedit ſupra centrum Arietis & Libræ duos paruos circulos deſcribendo, vt Thebit aſtrologus docet. Nam cum motu acceſſus & receſſus D E F

Palenſana Cõflagrationum cauſſæ.

per

A peruenit ad cardines parui circuli, ſi cardo aſpicitur ab ſyderibus aquoſis inducit diluuia exorbitãtia. Si verò aſpicitur à ſydereo afflatu igneo, gignit incendia & conflagrationes in locis ſulphureis aptis incendio, vt in Pyreneo Hiſpaniæ,
B aut Sodomis, vbi erant putei bituminum. In locis verò non aptis incendio, non flagrat ſed exæſtuat hæc cœleſtis exorbitatio, de qua Plato in Timæo ſcribens, illa, inquit, quæ vobis quoque comperta eſt, Phaëtontem ſolis filium, quon- Phaëtontis hiſtoria nõ fabula.
C dam ſolis currus aſcendiſſe luciferos, illóſque exorbitaſſe ac incendiſſe terrena, fabula quidem putatur, ſed eſt vera hiſtoria. Fit enim cœleſtium longo circuitionis tempore orbiũ exorbitatio, quam vaſtitas conflagrationis ſequa-
D tur neceſſe eſt. Hoc loco Plato æquationem, motúmque acceſſus & receſſus vocat cæleſtium orbium exorbitationem, cùm quia hæc ſola orbitatio fit longiſſimo tractu temporis, vt patet ex eius motu & æquatione, tum præcipuè
E quia extra omnem orbitationem aliorum ſyderum & orbium, quæ in longitudinem ab ortu ad occaſum ſemper currit, hæc etiam circum latitudinem & altitudinem vndique gerat. Verum quia ex incẽdio ſalſedo gignitur, vt
F teſtimonio eſt experientia & Ariſtoteles in Metheoris, conſequens eſt, vt omnes montes iſti, & hæc diffuſa planities dicantur montes ſalſi, vallíſque ſalſa Latino vocabulo, quam

teſt

teſte Hieronymo & Talmudiſtis Aramei Ge- A
meam & Gemellã, Scythæ verò & Etruſci Cy-
meam & Cymellã vocabant & proferebant,&
Romani Cyminiã pronuntiant. Nunc vetuſta
vocabula manent loco quidẽ originis, Palenſa-
næ, montibus & iugis & lacui Ciminiis, & B
ſubſidenti planitiei & campo Cymeo & Cymel-
lo: Nam & clarus Viterbenſis miles Bartholo-
mæus Berardi legat conuentui noſtro vallem
Cymellam, & rupes prati Cymellæ regionis in-
ter diruta vetuſta oppida Volcenam & Arali- C
don, ac omnes Veias ad Cybellariam, vt in teſta-
mento eiuſdem exprimitur, ſeruato in archiuis
conuentus in ſacculo contractuum eius, ac do-
mini Vicecomitis Vaſti. Itaque, quoniam hæc
noſtra planities ſulphurea & thermalis eſt, & D
Veſuuia ſuapte natura incendia eructat, & in
Iſtria aliquid his ſimile eſt, diametérque circu-
li parui exorbitationis igneo afflata ſydere ſo-
lam hanc longitudinem in Italia repercutiebat,
in qua hæc tria loca continebantur, iure palen- E
ſana, id eſt, primum repercuſſa cœleſti incendio,
& à ſalſedine per incendium relicta Cymea &
Cymella dicta fuêre vocabulo Ianigeno. Ex his
Palenſana patet fabulam Phaëtontis myſtice acceptam ve-
Phaëtõtis ram eſſe. Nam Phaëton exorbitationis incen- F
fabula. dium eſt: Ceciditque in Eridanum, caſúmque
defleuere Sorores, quia circa partem Italiæ pri-
mum Eridano oppoſitam Iſtriam cecidit, &
ſoror

A *ſorores eius duæ aliæ partes Italiæ Cymea & Veſuuia idem incendiū paſſæ gemuerunt. Nam quod ad Phaëtontem Lygurum genitorem attinet certiſſimi (vt in aliis produximus commentariis) authores ſunt Beroſus Chaldæus, &*
B *Theophraſt. Græcus, & Plinius Latinus in naturali hiſtoria & oraculum Phaëtontis ac ſepulchrum in Aethiopia, illum non in Eridanū ſubmerſum fuiſſe, ſed in Aethiopiam reuerſum ibidem ceſſiſſe vitæ.*

C

DE OCTAVO REGE ASSYRIORVM.

Beroſus.

D Octauus Rex Babyloniæ fuit Baleus cognomento Xerxes & regnauit annis xxx. hunc appellauerūt Xerxem, id eſt. victorem & triumphatorem, quòd imperauerit duplo pluribus gētibus quàm Aralius. Erat enim militia ferox, & fortunatus, & propagauit regnū vſq; prope Indos.
E

Iuſtinus probat Perſas eſſe Scythas exules, non modo quia ad hanc ætatem Scythicè loquūtur, verum etiam quia Perſa eſt vocabulum Scythicū & ſignificat exulem. Apud eos Xerxem & Artaxerxem ſæpe legimus, & teſte Herodoto in ſexto libro, Xerxes eſt bellator, Artaxer
F

Baleus. Perſæ. Xerxes. Artaxerxes.

taxer

taxerxes maximus bellator. Verumtamen non A
abſolutè bellatorem ſignificat, ſed vt ſignifican-
tius exprimit Beroſus ſignificat debellatorem,
atque in bello victorem. Arthem ergo Scythæ,
Larthes. *Hetruſci autem Larthem propagati à Scythis*
proferunt, & maximum ſignificat. Teſte enim B
Seruio ſuper vij. Aeneidos, & nos probauimus
in de origine ſituq; ac moribus Hetruſcorum, in
annuo magiſtratu erant Tuſcis xij. Reges quos
Lucumones. *Lucumones Scythicè appellabant quibus vnus,*
ſiue tertius decimus perpetuus Rex & Dicta- C
tor præerat in fano Volturrenæ, vt Cæſar olim,
nunc Pontifex Romæ, quæ eſt publica regia Re-
gum & Pontificum. Hunc Dictatorem, ſiue in
principatu maximum, lingua Scythica Arthem
ſiue Larthem vocabant, vt nunc Papam. Ve- D
rum inuenio in Liuio Tolumnum Veientem
Larthem, Porſenam Cluſinum Larthem, & in
fragmentis quibuſdam Mexentium Larthem,
& in inſcriptione Ry yella Hetruſca & Cibe-
ſium Larthem. In alia verò inſcriptione ſcribi- E
Ial. *tur yellum Larth Ial. Et hoc exiſtimo fuiſſe pro*
prium Hetruſci Regis Regum epitheton. Vnde
vt vno vocabulo communi Papã, & proprio ti-
tulo maximũ Pontificem exprimimus Dei mo-
narcham in toto orbe, pari modo, Hetruſcum mo- F
narchã Regum Lucumonũ vno communi voca-
bulo vocabant priſca lingua Larth, id eſt, maxi-
mum omniũ, proprio verò Epitheto Larth Ial,
id

A *id eſt,omnium maximum inuictum.Ial enim vt Talmudiſtæ aſſerunt non abſolutè fortem, ſed ſignificantius inuictũ ſignificat.Vnde Leonimus populus Hetruſcus cum Iaſium Regem creauit,eidẽ acclamauit Gulni Ial,& per ſyn-* Gulni Ial.
B *copam Guln Ial,id eſt,corona inuicta,vt Iaſiana triũphalis inſcriptio probat,& Talmudiſtæ interpretantur.Ita Scythæ Perſiani ſuum Regẽ Regum Arthem,Hetruſci conſanguinei eorum Larthem,id eſt,maximum communi vocabulo*
C *nuncupabãt,propria verò adiectione,illi à bello Xerxem,iſti à ſempiterna troſſola victoria Ial, id eſt,inuictũ vocitabant.Deridendus eſt igitur in hac parte Dionyſius Halicarnaſſeus,aut certe danda eſt venia ignorationi morũ gentis Hetruſcæ*
D *ac eius nominum.Aſſerit enim Porſenã fuiſſe regis cognomen,Larth verò nomen propriũ,cum econtra Larth ſit dignitatis cognomẽtum cõmune,& Porſena regis Cluſini proprium nomen.Sed cum Beroſo reuertamur ad mutuos*
E *conſanguineos Italos,Celtiberos & Germanos.*

Huius Balei Xerxis tẽporibus, regnat apud Celtiberos Tagus cognomento Orma,ex quo patria dicta fuit Taga. Apud Tuyſcones regnat Marſus,& apud Ligu-
F res Phaëton, relicto filio Ligure, regreſſus eſt in Aethiopiam Maloth Tages ritus ſacros à Iano traditos, & aruſpicinam auxit.

Et

Tagus. Tages. *Ergo ſatis conueniunt Tagus & Tages no-* A
mine, tempore, & interpretatione. Differunt vero cognomento & arte, quod ille Orma, iſte Maloth cognomentum ſortitus fuerit, pro differente, arte ac ſtudio, Sane ſciendum Tagum interpretari auulſionem. Orma coloniam vel in- B
colas. Hinc Hierony. de interpretatione nomi-
Togorma *num. Togorma interpretatur auulſionem incolarum. Idem autem eſt quem in Geneal. Beroſ. vocat Tagum Orma, & Moſes Togorma, vt patet Gene. x cap. Ergo ſtudium huius fuit ex* C
indigenis & incolis Hiſpaniæ auellere colonias, & deducere ad alias Hiſpaniæ partes tum in-
Tagus. *habitatas, vbi ab eo dictus eſt fluuius Tagus aureis arenis. Quoniam hic primus cœpit colere partes Hiſpaniæ circa Carthagineam & Tole-* D
tum, quia Tagus Toletum radit, & oritur prope Hiſpaniæ Carthaginem, & ob auriferas arenas cæteris amnibus antefertur, vt author eſt Plin. in iij. natur. hiſtor. Hinc Iuuenal. Tanti inquit tibi non ſit opaci, omnis arena Tagi, Opacum E
dixit ob aureas arenulas præ vbertate amnem obumbrantes, quo pacto Verg. turbidum Hermon dixit in j. Geor. Atque, inquit, auro turbidus Hermus. Hic Tagus non modo in Hiſpaniam, ſed in Albaniā, Caſpiam, Lybiámq; & Aphri- F
cam colonias miſit, vt argumento ſunt in Ptolemæo & Coſmographis nomina Taga & Tagorma locis de Regum priſcorum more indita.

Con

A *Cõſanguinei enim erãt Hiſpani Caſpiis, Phœnicibus & Pœnis, vt Varro prodit, & Plin. in iij. lib. naturalis hiſt. Tages verò auulſor Maloth, id eſt, reſponſionum & vaticiniorum erat, vt ſupra diximus, & ob id ſtuduit aruſpicinæ, eo pa-* Maloth.
B *cto quo pruſusè monſtrauimus in aliis noſtris ab Hetruria condita. Porrò vt in præcedentibus commentariis ac libris diſſeruimus, Phaëton nõ manſit in Italia, ſed regreſſus in Aethiopiam dicitur, creato Lyguribus duce filio Lygure, à*
C *quo dicti ſunt Lygures, & non à legumine, vt quidam ſomniant, quia extabat Lygur nomen, cum non extaret lingua Latina; vt tempora conuincunt. De Marſo verò Germanorum rege in Genealogiis retulimus, à quo regio* Lygur.
D *Marſorum eſt in Germania, vt Plinius in naturali hiſtoria ſcribit, & Tacitus de ſitu ac moribus Germanorum inſinuat. Eſt autẽ Arameum vocabulum Mareſus, & per ſyncopam Marſus, Duæ ſunt per compoſitionem ſynco-* Marſi.
E *patam dictiones, Mares sus, id eſt, princeps duxq́; conſiliorum, vt vocabula interpretantur Diuus Hieronymus & Talmudiſtæ. Nomen ergo accuſat. hunc primum Germanis dediſſe conſilia, cœtusq́; Principum, & conſulendi in-*
F *ſtituta. De quibus non pauca inſinuat Tacitus de moribus Germanorum, ſi quis eum ſpectatè perlegat.*

DE NONO REGE ASSYRIORVM. A

Beroſus.

NOnus Rex Babyloniæ Armatritis
imperauit annis xxxviij. Qui magis
ad voluptates, & delitias conuerſus, & ea B
quæ ad libidinẽ ſpectant, cùm inuenit tum
maximè inuenta ampliauit. Huius ætate
apud Celtas Longho regnauit, & apud Cel
tiberos Betus, à quo regnũ habuit nomen:
& apud Ianigenas Sicanus. filius Maloth C
Tagetis, à quo cognominata fuit Vetulo-
niæ regio.

Armatritis. Longho.

*Quatuor eo tempore maximos Reges refert
Beroſus, quorum primum præcipuè ſequuti ſunt
Sardanapalus ex Chaldæis, Nero ex Romanis,* D
*& alij complures. A Longho verò Gallorum re-
ge, Longones & Lyngones dictos nomen accu-
ſat, quos in Gallis à Ptolemæo & Geographis
comperimus non prætermiſſos. Arbitror autem
per cõpóſitionem dictum Longho, id eſt, Lonini-* E
*go, quod interpretatur princeps coaceruãs. Quid
verò coaceruauerit cum non reperiam, doctori-
bus exponẽdum relinquo. Apud Ianigenas Rex
erat Sicanus filius Maloth Tagetis. Ergo no-
ſtra vallis Sicania, non à Sicanis Italis dicta* F
*eſt, qui multis poſt ſeculis in Italiam cum illo ex
Sicilia venerunt, etſi fortè cum his habitauerũt,
vt locis ſuis explicabitur. Nunc de rege Beto, à*

quo

A quo Betica Hiſpania eſt, aliquid breue dicamus. Aiunt Talmudiſtæ, qui etiam Latinam linguam nouerunt, Betum per diphthongon, æ, Bætum debere ſcribi: quod Hebræi & Syri propriè bethin dicunt, id eſt, locus vitæ meæ: vt etiam diuus Hieronymus conſentit de interpretatione Hebraica. Cæterũ Bætus interpretatur ab Arameis dici locum vitæ felicis. Eſt enim Hiſpania Bætica delitiarum hortus, & ab Homero Campus Eliſius vſque in anguſtias oceani Gadium dictus. Vnde Strabo in primo: Eliſium, inquit, campum Hiſpanias Homerus appellat, ad quem mittendum aſſerit Menelaum his verſibus: Eliſium ad campum, ſummas telluris ad oras. Numina te mittẽt, Victus vbi eſt facilis nõ nix hybernáue multa Cercinus & Zephyrus, ſed ſuaues excitat auras. In hoc eſt oceanus, id eſt, fluuij fluxus ac refluxus, vt rectè ſuſpicatus eſt Poſidonius, quo pacto ait poeta: Oceani fluxum fluuij cum cymba reliquit. A Bæto ergo, id eſt, vitæ meæ felici duce, Bætica quaſi beatica Hiſpania, & Bætis fluuius in oceanũ fluens dictus eſt, dicente Seneca in Medea: Nomen qui terris dedit Bætis ſuis, Heſperia pulſans maria languẽti vado. Huius fluuij quum vires multæ ſint, præcipuè tamen felicitat lanas tingẽdas, & mulierũ pulchritudinẽ, dum facies illarũ lacteas & candidas reddit, id ſignificãte Iuuenale, dum in Satyra Natali ſcribens: Præcipitare (inquit)

Bætus.

Eliſij in Bætica.

Bætica.

velens, etiã pulcherrima veſtẽ. Atq; alias, quarum generoſi graminis ipſum Infecit natura pecus, ſed & egregius fons Viribus occultis, & Bæticus adiuuat aër. Et Martial. Bætis (inquit) oliuiſera crimen redimite corona, Aurea qui nitidis vellera tingis aquis. A B

Anno vigeſimo Armatritis, Lygur miſit Cydnum & Eridanũ cum coloniis, cum fratribus, & nepotibus: & occupauerunt vſque Iſtrum in Italia.

Supra dixit de Phaetonte & eius poſterita- C *te, quòd occupauerunt vſque Iſtriam relinquentes nomina locis. Itaque primùm videamus, ſi quid in Geographis ex horum vetuſtis cognomentis Scythicis relictum eſt loci à Lyguria in Iſtriam. Et Lyguria quidem à ducis nomine* D *argumentum habet, à quo poſt Ianum principio Lyguriæ nomen deſumpſerit. In Galliam Ciſalpinam, quæ à Longobardis vltimam cognominationem aſſumpſit Longbardiam, & de more vetuſto per ſynæreſim Longobardiam, ſiue Lom*- E

Cydnus. Cenomani.

bardiam iuniores dixerunt. Cydnus certè Cydnomanos prolatione Scythica, & Cednomanos, ſiue per ſynereſim Cenomanos condidit. Cydnus à diuerſis gentibus, aliter & aliter pronuntiatur. Babylonij Cednum, Scythæ Cydnum, Græci Cyc- F *num, Latini Cygnum, Hetruſci verò vt ſæpe diximus, de more in compoſitione ſynereſim faciunt, & conſonantem literam, d vel c, aut g, abiic*

A abiiciunt. Nam quod integrè compoſitum ſonat Cygnomani, vel Cycnomani, aut Cydnomani, & Cednomani, per ſyneresim profertur Cenomani & Cynomani, videlicet vetuſtiſsimæ originis Cenomanæ, à Cydno ortæ. In hac gente illuſtrio-
B res ſunt: Bergomum, Brixia, Cremona, & alia loca vetuſtis Scythicis nominibus appellata. Porrò longitudinem Galliæ Ciſalpinæ, quæ per Padum excurrit, vltro citroq; coluiſſe Eridanum, nomen eſt argumento, quia Padi priſcum
C nomen Eridanus eſt à duce, ſed à profunditate Bodyna dictus eſt à Lyguribus vocabulo Scythico, vt inſinuat Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ. Significat enim, vt ait, fundo carens: eſſeq; argumento, quia vbi altitudo incipit, oppi-
D dum eſt Bodyn Comacum. Inde teſte Metrodoro Sceptio, à Gallis dictus eſt Padus à multa circum eum olim arbore picea, quam Galli Pades vocant, vt ibidem Plinius ſcribit libro tertio naturalis hiſtoriæ, cap. xvj. Ergo Padus à Gallis, Padus.
E ob piceas arbores vltimo dictus fuit: prius verò à Lyguribus ob profunditatem Bodynais, ſed initio omnium à duce Phaëtonte Eridanus. Beroſus in Genealogiis ait Eridano fuiſſe filium Ventum, nepotem Venetum, pronepotem Tylam. Eridanus dux.
F Ergo Tylauentus, & Venetia regiones vſque Iſtrum, vt vetuſtiſsimæ Phaëtontidum propagines ſunt, & præclariſsima proles Eridani, vt nomina & Beroſus conuincunt. Et Cato de

originibus ſcribens aſſerit, multas à Lyguribus Galliæ Ciſalpinæ gentes initio manaſſe, errantq́; vehemēter Cornelius nepos & alij fabulas Græcas ſecuti, Venetos ab Enetis Aſiæ veniſſe, cum ecōtra à Gallis & Europanis illi Eneti ſint orti. Quærendum eſt enim ab iſtis qui fuerint illi Padi & Venetiarum accolæ, quos Dionyſius in primo libro Barbaros appellat, qui vetuſtiſsimos Pelaſgos aduauigātes ad Spineti Padi oſtium pepulêre. Nam Græci non potuerunt eſſe, quos Barbaros appellant, neque item Eneti Aſiani, quos ab Europa genitos non Europæ genitores probamus, neque rurſus eos Enetos Aſiæ vnquam Barbaros Græci appellauerunt. Erant igitur illi Eridani & Venetiarum Barbari, vetuſtiſsimi Italiæ indigenæ, aduenæ Eneti. Eorum ergo originem vetuſtiſsimam & præclariſſimam Phaëtonteam, quia Græca fabula & diſciplina nuper & heri orta & tradita teſte Herodoto, ſcire non potuit, ſaltem æquo animo Beroſum, veraciſsimos Chaldæos de gentium & regnorum antiquitatibus referentem audiant, & ipſi etiam nominibus Scythicis Phaëtonteis extantibus ac perſeuerantibus locis victi; cedant iam ſuis fabulis & caliginoſis non monſtroſis figmentis.

Veneti vnde.

A B C D E F

Sicanus ædificauit Aretiam, & nominauit eam lingua Ianigena Horchiam.

Horchia.

Horchia, non eſt nomen Græcum, ſed Scythicum

A *cum & Hetruſcum, quia teſte Liuio in ſeptimo*
ab vrbe condita, Horchia eſt Dea Hetruriæ. Scy-
thæ autem Hor proprie celſitudinem ſiue mon-
tem & longam rem ad modum turris ſignifi-
cant, ſicut & Chiat coronam, quam Chiarot alij
B *dicunt, vt Talmudiſtæ aſſerunt apud Ara-*
meos dici. Hinc diuus Hieronymus de interpre-
tatione Hebraica dicit Horchiarot eſſe longam
coronam, quam turritam ſignificantius dici
Talmudiſtæ conſentiunt. Ergo Titea vxor Ia-
C *ni dicta eſt Veſta & terra ſiue Aretia, vt Be-* Aretia.
roſus ſcribit, & Ouid. in Faſt. & Diodorus in
iiij. libro teſtantur. Nam à genitura omnium
cum Cælo coniuge dicta Aretia ſiue terra, & à
ſempiterna holocauſtomatum ſacro igne Veſta,
D *& quia erat Regina ſacrorum materq; Deûm,*
atque Veſtalium princeps, abatiſſa (vt laico vo-
cabulo exprimamus) equidem ab inſigni de mo-
re ſacroram & dignitatis geſtamine dicta eſt
Horchia, id eſt, turrita corona. Argumentum
E *ſcilicet, cur omnes Cibeles, cum quinque fuerint,*
dicantur turritæ? quia videlicet donabãtur tur-
rita corona, cum reginæ ſacrorũ matreſq; Deo-
rum ac Veſtalium virginum crearentur, cuius
ritus & nominis prima origo fuerit Veſta Hor-
F *chia vxor Iani, dea Hetruriæ, vt nũc & in præ-*
cedentibus fuit expoſitũ. Extat dirutũ vetuſtiſ-
ſimũ oppidũ, & magna regio ad hãc ætatẽ Hor-
chia à Vetulonienſibus dicta. Eius regionis ma-

xima pars ad ius conuentus mei Viterbenſis ſpe- A
ctat. In diruto oppido Horchia domus adhærens S. Petro noſtra eſt donatione facta inter viuos ab Archipresbytero eiuſdẽ eccleſiæ, pro cõuentu ſanctæ Mariæ ad gradus Viterbenſis, vt donationem in noſtris archiuis ſeruant contractus B
depoſiti.

Oſiris in Thracia peremit gigantem Lycurgum.

Oſiris. *Beroſus hoc loci proximum Italiæ fieri ſenſim Oſiridem ſcribit. Author eſt Diodorus Si-* C
culus in primo libro, & ſecundo, & quinto ac ſexto. Oſiridem fuiſſe cognomẽto Iouem iuſtum, qui vniuerſum luſtrauit orbem, & illi imperauit beneficia impendendo, gigantes & impios tollendo, bonos & iuſtos ſublimando, ad origi- D
nem Iſtriq; fontes ſupra Macedoniam & propinquos Italiæ accedendo, & in Italia tyrãnos gigantes ſubigendo. In primo quoque libro narrat, quòd quum peragrata omni Aethiopia, &
India, in Europam per Helleſpontum ab Aſia E
traieciſſet, cum immenſo coloniarũ exercitu obſiſtentem ſibi in Thracia Lycurgum Barbarorum regem peremit: & illi prouinciæ creauit re-

Lycurgi cædes. Maro rex

gem Maronem iam ſenem, qui de more vetuſto
pro inito regno ædificauit ciuitatem, quam ab ſe F
Maroneam nominauit. Cõſentit itaque Diodorus Beroſo pro Thracia. Nunc ad Hiſpanos Beroſus & Gallos ſimul reuertitur, dicens:

Anno

A Anno Armatritis trigeſimoſecundo a-
pud Celtiberos tyrãnidem aſſumpſit Dea-
bus. Qui hoc cognomentum promeruit à
fodinis auri & diuitiis,quas primus ibi ce-
pit & inuenit opprimens colonias. Et poſt
B duos annos apud Celtas regnauit Bardus
iunior.

De Bardo Galliarum rege, quòd iunior di- Bardus.
ctus ſit ad diſtinctionem priſci,cuius ſupra me
minimus, non eſt dubium. De Deabo verò ty- Deabo. Chryſeus
C *ranno, quòd is fuerit pater Geryonum cogno-*
mẽto Chryſeos, ſupra in xvij.parte Genealogia-
rum explicauimus. De quibus ſic ait Diodorus
in quinto libro. Vulgata erat per orbem fama,
Chryſeum(hoc enim nomen à diuitiis traxerat)
D *qui vniuerſæ Iberiæ imperaret, tres habere pro-*
pugnatores filios,cum robore corporis,tum armis
egregios.exercitum præterea cuilibet fortiſſimo-
rum militũ eſſe. Hos Hercules ad ſingulare cer-
tamen prouocans,ſuſtulit. Hæc Diodorus. Ab Gerunda.
E *his Gerionibus vrbs Gerunda, & à Lomnimis* Lomnimia.
Lomnimia dicta eſt in Plinio & Ptolemæo,
quamuis alteram ſcriptores corruptè ſcripſerunt
Laminiam,pro Lomnimiam.Geryon autem vo-
cabulo priſco à Gera deriuatur, quod eſt adue- Geryon.
F *na,vt Hieronymus interpretatur. Nam filius*
priſci Hiarbæ Numidæ fuit,vt ſupra in Genea-
logiis expoſuimus.Ergo aduenies claſſe in Hiſ-
paniam,Geryonæ,id eſt, aduenæ nomen accepit,

& à diuitiis Aureus Latinè, ſiue Chryſeus Græcè, aut Deabus Mauricè ſiue Numidicè, & à Principatu exercituum Lomnimi Geryones. A

DE DECIMO REGE ASSYRIORVM.

Beroſus. B

DEcimus Aſſyriorũ Rex imperat Belochus, annis tringintaquinque. Qui idcirco à Belo ſumpſit cognomẽ, quia cum Imperio voluit exercere maximum Pontificatum Beli Iouis, & maxime circa auſpicia & diuinationes occupatus fuit eius animus. Apud Tuyſcones regnauit Gambriuius vir ferocis animi. C

Aequè ac Belochus, id eſt, Beli amator apud Chaldæos, etiam Iulius Cæſar humana diuinis cõmiſcuit. Porrò Gambriuium hunc eſſe nõ dubitamus, à quo Plinius in nat. hiſto. & Tacitus de moribus Germanorũ, appellant Germanorum quoſdam populos Gambriuios, & regionẽ Gambriuiam. Eſt nomen ex tribus Scythicis & Arameis dictionibus. Gun beri vius, per ſyncopam Gumbriuius, & ab aliis Gambriuius. Eſt autem apud Arameos Gun & Guni corona, beri verò hymber ſiue expiatio nubium, & vio ab ſuis vt periti Talmudiſtæ aſſerunt. Hinc Gambriuius interpretatur Latinè coronatus, ab Vmbris ſuis. Nam & à principio omnes dicebantur Vmberi, quanquã auita hæreditate ſoli Comaro & illius D E F

Gambriuius.

Gumbriuius.

poſterit

A *poſteritati nomen perſeuerauerit, vt in præcedentibus eſt habitum, Exiſtimo hunc fuiſſe primum, qui coronam inſigne regium totius Germaniæ conſenſu pertulerit.*

Apud Emathios cœpit regnare Mace-
B don filius Oſiridis, à quo nunc nomen retinet prouincia: atque circa hoc regnum Oſiris depreſsit gigantes, qui iam tyrãnidem cœperant.

Iam Oſiris Iuppiter iuſtus vniuerſum orbẽ
C *luſtrans à Thracia in Emathiam properat, & gigantum poteſtatem, cum Hercule ac Macedone filiis ſuis, iuuantibus ad id Macedonibus ſuſtulit, præfecitque illi Macedonem, à quo nomen habet, teſtante Diodoro in primo libro. Oſiri-*
D *dem, inquit, proficiſcentem duo filij virtute diſpari. Anubis, & Macedon proſequuti ſunt. Vterque armis vſus eſt & inſignibus aliquo animali, haud ab eorum natura diſsimili. Nam Anubis canem, Macedon lupum inſigne ar-* Anubis. Macedon.
E *morum tulit. Qua ex re, hæc animalia Aegyptij in ſummo honore habent. Et infra: Thraciæ, inquit, Maronem iam ſenem, Macedoniæ verò filium regem ſtatuit, quæ ab eo Macedonia dicta eſt. Et in ſexto libro inquit Macedones Io*
F *ui iuſto aduerſus gigantes præſidium tulêre. De huius iuſtitia ibi multa præclara dicit, quæ nõ cõueniunt Ioui Cretenſi, qui nõ fuit in primo ortu generis humani quum gigantes eſſent,*

vt in

vt in primo arguit Diodorus: neque primus vt A
Oſiris iuſtitiam per orbem docuit & lites ſuſtulit, cum iniuriis finitimos pulſauerit: neque virtutibus omnes vt Oſiris exceſſit, quia ſtupris, furtis, & inceſtu ſemper fuit vſus: neque bellum impiis in vniuerſo orbe induxit vt Oſiris, quia B
intra limites Creticos ſeptus, ſolum finitimis piis Piraticum bellum indixit, rapiens pueros & puellas cõtra omne ius faſq;. Sed de his hactenus. Nũc Beroſum de noſtris referentẽ accipiamus.

Vigeſimonono huius Belochi anno, apud C
Celtiberos Lomnimi florebant, & ædificauerunt à ſuo nomine vrbẽ magnã Lomnimiam. Anno autem ſequente Itali oppreſſi à tyrannis gigantibus in tribus Palenſanis, aduocauerunt Oſirim, qui cum colo- D
niis ad Iſtri vicinos fontes peruenerat. Oſiris tota Italia potitus, decem annis illam tenuit, & à ſe nominauit in triumphum: & ſub ditione poſitis gigantibus, regem Ianigenis reliquit Leſtrigonem gigantem, E
ſibi ex filio Neptuno nepotem.

Plura nos hæc litera connotare admonet. Primum, quòd præmiſimus Lomnimium oppidum à tribus fratribus conditum philarchis exercituum. Gerundam verò à cognomento Chryſeum F
patrem illorum fundaſſe. Deinde tam Beroſus quàm Diod. Sicu. Italos certiores efficiunt. Oſiridem Italiam liberaſſe à tyrannis, & docuiſſe

agricult

A agriculturam & frumentariam. Et quidem huius ſunt hæc argumenta. Primum eſt in commune inſcriptio ſacra Aegypti, quæ aſſerit Oſiridem Iouem iuſtum vniuerſum luſtraſſe orbem, nec fuiſſe, in orbe locum quem nō adiuerit: B docens ea quorum inuentor fuit, & Iſtri fontes illum acceſſiſſe affirmat, teſte Diodo. in j li. Secundum augmentum eſt in ſpecie, à deſcripto itinere à Thracia in Macedoniam & fontes Iſtri, depreſſis gigantibus in Thracia & Macedonia, C & ſuffectis regibus Marone atque Macedone, & in Italia Leſtrigone. Quòd autem Oſiris proximus Italiæ ad fontes Iſtri in tribus Palenſanis ſiue Phlegræis in Italia cum gigantibus pugnauerit, teſtes ſunt & authores de tribus quidem ſimul Beroſus: de duabus verò, Diodorus in D v. & vj. Nam in v. pugnaſſe Iouem iuſtum contra gigantes in Veſuuia Palenſana ſiue Phlegræo campo, adiuuante illum Hercule aſſerit: & in vj. lib. in Cymea Phlegræa campóque Cymella ad hanc ætatem dicto, non ſolum Hercule, ſed E omnibus Italis auxilium ferentibus, de gigantibus triumphaſſe clariſſimè tradit. Nam cùm tradidiſſet in primo libro Oſiridem Iouem iuſtū à Macedonibus magno auxilio adiutum, etiam F idem ipſi in Italia præſtitum fuiſſe contra gigātes ſcribit in vj. li. his verbis: Ioui iuſto, & Herculi ac Diis nō ſolum in Creta Muſeum, ſed & alios populos præſidium tuliſſe contra gigantes conſt

Oſiris Italiam liberauit à gigantibus.

conſtat, vt Macedones circa ſuam Palenem, & Italos in campo quem olim à loci conflagratione A

Phlegræ campus. *Phlegræum, poſtea Cymeum campum cognominauerunt. Hæc Diodorus. Quare ſiue Macedones afferas iuuiſſe in Palene Macedonica Oſiridem, ſiue eundem in Creta Muſeum, ſiue eundē* B *ipſum in campo Cymella ſiue Veſuuio Italiæ Italos, neceſſario conſequens eſt, vt Oſiris idem & Iuppiter iuſtus fuerit profectus in Macedoniã, Cretã & Italiã. De his amplè diximus circa vltimas inſtitutiones Etruſcas et aliis cōmētariis.* C

Anno xxxiij. Belochi, rex Lucus regnare cœpit apud Celtas. Nouiſsimis annis Belochi, tenuit mare Atticum, & ebulliens inundauit Atticam.

Lucenſes ad Pariſios. *Neminem poſſe contradicere arbitror hunc* D *Lucum eſſe, à quo Lucij & Lucenſes prope Pariſium deſcribit Ptolemæus & Coſmographi. Neque tamen à luce Latino vocabulo, ſed potius eorum tum Etruſco Scythico ſermoni cognato verbo, à quo vt alibi expreſſimus Lukios, Luceres* E *& Lucumones deriuatos oſtendimus ſuper tabulam Faul Faluceres.*

DE VNDECIMO REGE ASSYRIORVM.

Beroſus. F

VNdecimus rex Babylonis fuit Baleus annis quinquagintaduobus. Hic poſt Semiramidē ſupra cæteros enituit fama, ſplend

A ſplenduit imperio vſque intra Indiam. Libri multi de eius geſtis ſunt à noſtris conſcripti. Huius anno decimo Porcus Cados Sene inſulam compleuit Vetulonicis coloniis, partem reliquit poſteritati Lygures.

B *De Baleo Aſſyrio, ipſi libros ſuos perlegant, quia nihil de eo in Latinis aut Græcis reperio. Exponenda verò ſunt, quis iſte Porcus que illius coloniæ in Liguria, quæ inſula Cados Sene, & quæ illius Vetulonicæ coloniæ. Porcus Latino vo-* Porcus.
C *cabulo, eſt ſus animal. Sed hic filius Neptuni Aegyptij, frater Leſtrigonis, vt in Genealogiis Beroſus expreſſit. Idē Varro ſcribit & Seruius ſuper v. Aeneidos. Non pertinet igitur ad linguā Latinam, ſed priſcam Arameam. Aſſerunt au-*
D *tem docti Talmudiſtæ Porcum dici per ſyncopā, nam Porecum dicunt Aramei, & ſignificat portitorem de loco ad locum, quia vt inſinuat hoc loci Beroſus, tranſportabat per Italiam & inſulas colonias. Nam in Thuſcia, & Latio, & Li-*
E *guria nomina locis extant Porcareces, Porcarilium, & Porcifera. Hinc Pli. in iij. nat. hiſt. ait Genuam Lygurum eſſe inter amnē Phe Ritonē atq; Porciferā. Verū poſteri aut proprietate linguæ patriæ, aut ad diſtinctionē ſuis animalis pri-* Phorcus.
F *mam literā aſpiratè protulerūt, dicentes Phorcū vocabulo Scythico, & Portitorē vocabulo Latino, & Porthmea Græco, Deū portitorē maris & inferni fecit eū loquacitas Græca, vt Varro &* Porthme⁹.

Seru

Seruius ſcribũt. Huius ducis tria vocabula triũ A *linguarum, Portitorem, Prothmea, Porcum Aramee, ſiue Phorcum Scythicè, apud authores Latinos inuenio. Vergil. in primis in v. Aeneid. Phorcum exprimit, dicens: Tritonesq́; citi Phorcique exercitus omnis. Et ſuper eundem locum* B *Seruius inducens Varronem: Phorcus, inquit, fuit primus rex Corſicæ atque Sardiniæ, & filius Neptuni ex Toſea nympha, qui nauali prælio ab Atlante victus, & in mari ſubmerſus, marinus Deus vocatus fuit, eíque fuerunt filiæ* C

Gorgonides. *Italicæ Gorgonides, non Mauritanæ. Et vt referunt, hæ quatuor filiæ miræ pulchritudinis fuêre Scylla, Euryale, Stheno & Meduſa. Ab his nomina in Italia ſunt, inſula Gorgonidum prope Piſas, & Scylla inter Siciliam & Italiam.* D *Vna ergo Scythica lingua illum Phorcum vocauit in quinto Aeneidos Vergilius, lingua verò Latina in quarto Georgicorum portitorem nominat, dicens: Nec portitor Orci Amplius obiectam patitur tranſire paludem. Cæterum tertia* E *lingua Græca, Porthmeo vſus eſt Iuuenalis in Satyra tertia. Iam (inquit) ſedet in ripa, tetrúmque nouiſſimus horret Porthmea. Ergo quem Scythæ Phorcum, Aramei Porcum, Græci Porthmea, eundem Latini Portitorem vocant. Quæ* F *ſit verò inſula Cados Sene, & interpretatio nominis & authoritas manifeſtat. Nam Aramei*

Cados Sene. *& Hebræi Cados, Græci Theam, Latini ſacram*

intel

A intelligunt. Et quod Hebræi Sene, Græci ſandalium, Latini vocant crepidam. Hinc à Barbaris Cados Sene, à Græcis Sandaliothim, à Latinis ſacra crepida dicitur. Porrò Timæus & Græci Sandaliothim vocant inſulam, quam nos Sar- Sandaliothis. Sardinia.
B diniam, à Sardo Herculis Toſpiadæ filio nominamus, vt tam Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ quàm cæteri ſcribunt. Ergo Cados S ne atque Sardinia, eſt eadem inſula. Cui argumento eſt, quod Varro & Seruius aſſerunt, Phor-
C cum illum fuiſſe primum Regem Corſicæ atque Sardiniæ. Quòd ſi opponis principio coluiſſe Sardiniam Iolaum cum Sardo & aliis Toſpiadibus, vt præmiſimus, reſpondet Strabo in quinto falſum eſſe quod aſſumitur. Nam (vt ipſe ait)
D tam Iolaus quàm Toſpiades cohabitauerũt Barbaris quos ibi inuenerunt natione Tuſcos. Quare vt veraciſſimus Beroſus ait, primus omnium Phorcus cum coloniis Vetulonicis inſulam tenuit, ante Herculem atque Toſpiades. Fuiſſe ve-
E rò Veios Vetuloniæ hos Tuſcos, argumento ſunt in primis Beroſus in hac parte, deinde Plutarchus, qui in vita Romuli ſcribit Etruſcos fuiſſe Sardinianos colonos, quibus ſunt ad hæc tempora Veiuzum nomen, & Veia prædia & am-
F nes, ac propterea Romulum vocaſſe Veientes Sardinianos, non quia iſti Veij Sardiniani eſſent, quum Aenetani dicerentur, vt in Vita Camilli ſcribit, ſed quia à Veiis Etruſcis orti ſunt, qui

verè Sardiniani Coloni, & primi Sardiniæ cultores extiterunt. Cui eſt argumento quòd dicta eſt inſula Sandaliothis ſiue ſacra crepida, non ſolum quia eſt ad ſimilitudinem veſtigij & crepidæ, vt Timæus ſcribit, ſed etiam quia ibi fuit à principio crepida ſacra, id eſt, Thuſcorum principum ſacrum veſtigium. Nam teſte Gellio in xiiij. noctium Atticarum: Crepida eſt genus calciamenti, quod à principio plantarum calces in fine tegebat, cætera prope nuda, & teretibus habenis vincta erant. Thuſcorum verò vetuſtiſsimorum fuiſſe crepidam principibus ſolis ornamentum, ex eo conſtat, quòd crepidam Turrhenam & Thuſcam nomen ab origine habet, & ſoli ſacri principes his vtebantur, etiam à principio dignitates Romanæ. Vnde in octauo Aeneidos, vbi Vergilius de Euandro dicit: Turrhena pedum circundat vincula plantis. Seruius ita interpretatur: Crepidæ, inquit, ſunt Thuſca calciamenta, quæ corrigiis ad pedes ligabantur, quas poſt Romanorum habuêre primi Senatores, inde Romani equites, nunc milites. Hæc Seruius. Hinc SeneGallia crepidata Vmbria eſt, ſed non ſacra. Vetulonia enim regia Regum ſacra erat. Quòd ſi Thuſci primi habitauerunt Sardiniam, & hi non crepidati modò & calciati pedes, ſed etiam ſacro calciamento vtebantur, quod ad ſolos principes Lucumones ſpectabat, vt diximus, conſequens neceſſario eſt,

Crepida.

A B C D E F

quod

E *quod ſcribit Beroſus eſſe certiſsimum, vt qui pri-*
mi habitauerunt Sardiniam ex Thuſcis, eſſent
Vetulonienſes, quia cum crepidati principes dici
poterant: ſolis Vetulonienſibus ſacri epitheton di-
catum erat. Quinetiam Etruſci Veij Sardinia-
B *ni coloni eſſe dicuntur, à quibus Veientes Aene-*
tanos, Romulus Sardonianos cognominauit, vt
clariſsimè ſcribit in vita Romuli Plutarchus.
Satis ergo expoſitum fuerit, quis fuerit Phor-
cus, quæ inſula ſacræ Crepidæ, quæ primæ Co-
C *loniæ Phorci in Lyguria & Sardinia, nunc*
Oſiridem Monarcham ab Hiſpanis in Aegy-
ptum reuertentem à Beroſo diſcamus hoc modo
dicente:

Huius Balei temporibus Indi ſua obtu-
D lerunt Babyloniis. Oſiris in Aegyptum
reuerſus columnam quæ permanet inſcri-
pſit in monumentum expeditionis ſuæ per
totum orbem.

Exploratum eſſe regreſſum vltimum Oſiri- Oſiridis expeditio
E *dis in Aegyptum par eſt. Nam egreſſum Dio-*
dorus & alij authores certum effecerunt, dum
ab Aegypto illum profectum referunt luſtraſſe
primum Aethiopiam, & Aphricam, deinde
Aſiam vſque Indorum deſertos fines, poſtremo
F *Europanos Thraces, Macedones, Italos, Germa-*
nos, Gallos, & Hiſpanos. Ibi in Tarceſsiorũ ſalti-
bus vltimum bellum cum Titanibus geſsit, qui
ſuperfuêre tempore belli cum Rhea & Cameſe

initi à Dionyſio Hammonis filio, vt iam expo- A
ſuimus in præmiſſis. Huius vltimi belli meminit Trogus, cuius ſenſum Iuſtinus abbreuians vltimo Epitomatum libro, ſic ſcribens. Saltus, inquit
Tarceſsiorum campus. *Tarceſſiorum in quibus Titanas bellum aduerſus Deos geſſiſſe proditur, incoluere Curetes. Hoc* B
vltimum igitur bellum cum impiis à Deis habitum eſt. Deuicto verò orbe, hoc epitheton Oſiris retulit in Aegyptum, teſte Diodo. in vj. li. Iuppiter iuſtus, Pater Cõſultor. Nam vt ibi ſcribit, animaduerſum in Gigantes à Ioue dicunt, quia C
ex magnitudine ac robore corporis confiſi aduerſiq; legibus, multa egerant in homines iniuſta, & gentes in ſeruitutem redegerant & his bonis bellum intulerant, qui ob ſingularia in omnes beneficia, fuerunt Dei exiſtimati. Quare ferun D
tur à Ioue impij nefariique deleti, & Diis Heroibúſque ac hominibus benemeritis honores ab eo impenſi. Quare propter eius beneficiẽtiam, & Imperij magnitudinem, omnium conſenſu, tam
Oſiridis epitheta. *Regnum perpetuum tributum eſt quàm habita* E
tio in Olympo. Et quoniam vitæ hominum auxilio fuit Iuppiter, & quòd omniũ curã ſuſcepit Pater, & quòd Imperio orbis potitus eſt, Dux, & Rex, & quòd prouidè cõſuluerit cõſultor appellatus. Ex his Diodori verbis manifeſtum eſt F
omnium conſenſu fuiſſe tributum Oriſidi epitheton Iuppiter iuſtus Pater, Dux, Rex, & Conſultor, cuius regnum perpetuum & habitatio

A tio in Olympo iuxta mare rubrum. Non enim, Olympi
vnus eſt mons Olympus, aut in vna prouincia, multi.
ſed plures aliis & aliis regnis coſmographi poëtæq; & hiſtorici tradunt, vnum circa Theſſaliam in Macedonia, alium in Gallogræcia, ter-
B tium in Myſia Aſiæ iuxta vrbem Pruſam: quartum verò hunc in Aethiopia ſecus mare rubrum non longe ab Heliopoli, qui vt aiunt ab ortu ſolis vſque ad quartam diei horam flammas emittit, vt etiam Tortellius noſter Areti-
C nus retulit. Et in hoc Olimpo contermino Aegyptiis & Aethiopibus tributa & exiſtimata eſt Oſiridis mortui habitatio. Nam teſte eodem Diodoro in primo libro, quia Aethiopes Oſiris docuit agriculturam, inſignes vrbes ædificauit,
D Præfectos dedit, tributa præſtari inſtituit, & in Aethiopiæ montibus vtraſque ripas Nili aggere cinxit, propterea ab Aethiopibus potiſſimum colebatur. Igitur dum orbe peragrato victíſque Titanibus in Hiſpania, & Geryoni-
E bus principatu permiſſo, Peloponneſum adnauigauit ab Hiſpania, vbi Apis dictus regnauit, teſte Euſebio de temporibus annis trigintaquinque Argiuis. Poſtea vt notat Euſebius de temporibus Balei regis Aſſyriorum, eiuſdem Balei Baleus.
F anno quadrageſimotertio fratrem ſuum Aegialeum, vnum ex Diis Aegyptiis Regem creauit Achaiæ, & ipſe cum populo in Aegyptum adnauigauit, vbi teſte Beroſo expeditionis ſuæ

triumphalem columnam erexit, quam literis excidit, ſub hac ſententia, quam Diodorus in primo refert ita exprimi. MIHI PATER SATVRNVS, DEORVM OMNIVM IVNIOR. SVM VERO OSIRIS REX, QVI VNIVERSVM PERAGRAVI ORBEM, VSQVE AD INDORVM DESERTOS FINES. AD EOS QVOQVE SVM PROFECTVS QVI ARCTO SVBIACENT, ET AD ISTRI FONTES, ET VSQVE OCEANVM, SVM SATVRNI FILIVS ANTIQVIOR, GERMEN EX PVLCHRO ET GENEROSO ORTVM, CVI GENVS NON SEMEN FVIT. NEC FVIT IN ORBE LOCVS QVEM NON ADIVERIM, DOCENS EA, QVORVM INVENTOR FVI. *Hæc in columna legi poſſe aſſerunt ſacerdotes Aegyptij de Monarchia Oſiridis.* A B C D

Apud Tuyſcones regnat Suæuus, & apud Celtas Celtes, à quo nomen habuerunt montes illorum maximi à conflagratione ſyluarum, qui diuidunt Celtas & Celtiberos. E

Pyrenei. *De conflagratione montium qui Pyrenei dicuntur in ſexto libro Diodorus ſic habet: Montes, inquit, qui Pyrenei dicuntur, & longitudine ac magnitudine longe alios excellunt Nam* F

à mari

A *à mari eorum quod ad meridiem iacet, vſque ad
Oceanũ ad Arctos ſitum, Galatiam ſiue Gal-
liam ab Iberia diuidunt. Per Celtiberiam quo-
que protenduntur ſtadiorum tribus millibus,
in quibus cum ſint frequentes ſyluæ, ferunt pri-*
B *ſcis temporibus igne à paſtoribus iniecto mon-
tanas omnes regiones eſſe combuſtas, ac pro-
pterea montes aiunt cognominatos eſſe Pyre-
neos. Ardente autem continuis diebus igne,
plures à montibus riuuli argenti puri flamma-*
C *rum vi effluxere, quod incolis ignotum Phœ-
nices mercatores vili rerum permutatione em-
ptum, in Græciam, Aſiámque ac cæteras natio-
nes deferentes, magnas ex eo commercio opes
contraxerunt. Hæc Diodorus. qui hæc notanda*
D *tradit. Primum quòd priſcis temporibus Ibe-
ria Pyrenea verſus arcticum Oceanum, paſti-
ones & armenta pro diuitijs non argentum
exiſtimabat, ac propterea Nomadæ quaſi Nu-
madæ appellati ſunt ab Homero Hiſpani ad*
E *ſeptentrionalem Oceanum verſi. Vnde in pri-
mo ſcribens Strabo de Hiſpania: Poëta, inquit,
à viuendi ritu ſeptentrionales populos Noma-
das appellat, in paſcendo pecore aſſuetos. Hinc
diuitiæ Geryonis quas Hercules abſtulit, ar-*
F *menta fuêre, argumentum vetuſtatis Hiſpa-
niarum & Gigantum Geryonũ. Rurſus quòd
Phœnica lingua Celtæ quaſi Celitæ conflagra-
tio Iouis dicitur, vt perhibent Talmudiſtæ.*

Quod adeo verum eſt, vt diuus Hieronymus Celion incendium interpretetur, ſicut Macrobius ait Itum Iouem à Thuſcis dici. A dictionibus igitur Phœnicibus Cœli, & Itus per ſyncopam componitur Celtus & Celtæ, id eſt, Iouiana conflagratio, non quia à Ioue facta ſit, vt quam paſtores procurauere, vt ait Diodorus, ſed quia ſub Ioue Galatha, ſiue Gallo facta eſt. Reges enim Ioues & Saturnos appellauerunt antiqui. Ergo quia Phœnices mercatores frequentabant Iberiam tanquam conſanguinei, à quibus pro magna parte erant Iberi, vt Varro ſcribit, & Plinius refert in tertio naturalis hiſtoriæ. Item quoniam Celtæ nomen eſt Phœnicum, vnde originem traxit Noa, qui & Ianus, idq; nomen Phœnicum Cæli & Itus commune fuit Etruſcis & Gallis & Hiſpanis, à quo duces Cælij & Coriti nomen habent, certum eſt argumentum, hos populos à Phœnice Iano, qui ereptus à diluuio ex Scythia colonias miſit, firmam habere originem. Amplius quoniam Pyrenæus nomen eſt Græcum priſcis ſeculis impoſitum, magnum argumentum facit Gallos linguam ſimul cum literis tradidiſſe, Galatis & Gallogræcis, vt ſupra Xenophontem & Archilochum retulimus. Nec acceptandi ſunt Græci, & ab his pendentes Latini, qui aiunt Pyreneos dici à Pyrene ſocio Herculis Græci, quia hæc fabuloſa ſunt, vt in tertio naturalis hiſtoriæ Plinius eſt author, & ante

res

Celtus. Celtæ vnde dicti. Pyrenæus

A B C D E F

A res Troianas quibus Hercules, & Pyrenes, & Cadmus, & Orpheus extitere, fuit nomen Celtæ ac Pyreneum. Regio proxima his montibus corruptè nunc Pyrpiniana dicitur, cum ſcribenda ſit & dicenda Pyrepiniana, id eſt, conflagrationis & incendij oſtium & origo, quia ibi cœpêre

B paſtores ignem inijcere. Nam Pyr ignis, Pini os originis dicunt etiam Phœnices, vt teſtantur Talmudiſtæ, qui etiam hoc addunt, vt Pi, os & origo dicatur. Ni verò & no magni nominis & famæ interpretetur. Hinc Pyrepini combuſtio-

C nis origo magni nominis eſt, à quo Pyrepiniana regio ſcribi debet, niſi forte quod vſitatiſſimum eſt in compoſitione, per ſynæreſim & ſyncopam e, litera abiiciatur, ſicut à Celite & Turrheno & Volturrena, ita dicatur atque ſcribatur rectè Pyrpiniana, Celta, Turhno, Volturhna. Hæc de Rege ac geſtis Galliæ. De Sueuo verò Germanorum Rege non eſt dubium, eum eſſe qui Sueuos condiderit, quorum meminerunt Plinius in naturali hiſtoria, & Tacitus de moribus Germanorum. Ad huius patrem Gambriuium veniſſe Oſiridem, & docuiſſe arbores putare & frumentariam atque ceruiſiam, ſuperius diximus ex Diodoro in primo libro aſſerente, vbi nõ vites naſcuntur docuiſſe Oſiridem conficere potum ex ordeo & herbis. Porrò ad eoſdem Sueuos veniſſe Iſidem tempore Alemanni Herculis & Thuſcani Iaſij locis ſuis demonſtrabimus. Sunt

Pyrpiniana regio.

D

Suæuus.

E

Ceruiſiæ factio.

F

Alij ceruiſiã vocant.

argumento prævalido Liburnum ſiue Cymba, A
qua Oſiris & Iſis ad eos per Rhenũ & fluuios
alios nauigauerunt,& à frugiferæ arboris ra-
mis putatis,quibus Iſidi ſacra faciunt,& diui-
nas ſortes expoſcunt,de quibus Cornelius Taci-
tus de moribus Germanorum referens:pars,in- B

Suæuorũ religio.

quit,Sueuorum etiam Iſidi ſacrificat,vnde au-
tem cauſa ſit & origo peregrino ſacro,parum
comperi,niſi quòd ſimulachrum in modum Li-
burnæ figuratum, docet aduectam religionem.

Deos parietibus non contineri, nec imagine humana aſsimilare

Cæterum nec cohibere parietibus Deos,neque in C
vllam humani corporis ſpeciẽ aſsimilare ex ma-
gnitudine & figura cœleſtiũ arbitrantur.Lu-
cos ac nemora conſecrant,Deorúmque nomini-
bus appellant,ſacrúmque illud eſt,quod ſola re-
uerentia vident.Et poſt aliqua:Sortiũ,inquit, D

Sortiũ Gallicarum conſuetudo.

conſuetudo ſimplex Virgam frugiferæ arboris
deciſam in ſurculos computant,eóſque notis qui-
buſdam diſcretos,ſuper candidam veſtem te-
mere ac fortuito ſpargunt.Mox ſi publicè:con-
ſulitur ſacerdos ciuitatis,ſin priuatim,ipſe pa- E
terfamiliâs precatus Deos,cœlúmque ſuſpiciens
ter,ſingulos tollit,& ſublatos ſecundum præmiſ-
ſam notam interpretatur. Multa alia refert
Tacitus,quæ ad principes, quæ ad ſacerdotes,
quæ ad alios ſpectant,hoc præcipuè quod ad O- F
ſiridem & Iſidem ſpectat,eſt,quòd ſacras ſortes

Liburnũ.

putata frugifera virga diuinat,& eorum Li-
burnum venerantur.Eſt autem Liburnum pro-
prie

A *prie Cymba & nauicula, qua flumen traijcitur, quod in Satyra Iuuenalis ſignificat dicens: Diues & ingenti curret ſuper ora liburno. Traductum eſt tamen ad ſignificandum magna nauigia, vt in Oda Horatius: Ibis, inquit, liburnis* B *inter alta nauium amice propugnacula. Eſt autem liburnum nomen barbarum, quod Latinè ſonat nauicula velociſsimè currens, quam nunc proprie vocamus fuſtam velociſsime excurrentem ſiue mare ſiue flumen. Sequitur de morte* C *Oſiridis.*

Typhon Aegyptius, omnibus orbis gigantibus conſciis, fratrem ſuum Oſiridem Iouem iuſtum Aegyptium peremit, & ipſe in Aegypto aſſumit tyrannidem, Buſiris D in Phœnicia, in Phrygia verò alius Typhō, in Lybia Anteus in Celtiberia Lomnimi, in Italia Leſtrygones, & in toto mari Milinus Cretenſis.

Titanes Diodorus vocat hos gigantes tyran- Titanes. E *nos quos poſtea Hercules ſuſtulit, non quia ipſi Tytex filij eſſent, ſed quòd à Titanibus orti, etiā eorum partes ſequerentur.* Eos *ipſe Oſiris iuſtè imperans Reges præfecit in dictis regionibus, vt ſignificat idem Diodorus in primo & ſexto* F *libro. Et idcirco iuſtus Iuppiter eſt appellatus, quia etſi ſuſtulit illorum parentes impios Titanas, filios tamen illorum pro patribus præfecit,* Filij parētibus ſuffecti. *Lybiæ, quidem Anteum, Phœnicia Buſiridem,*

Phry

Phrygiæ iuniorem Typhonem pro patre ſuo Typhone, ſicut Milinum iuniorem in Creta pro Milino priſco quem peremerat, vt in ſexto libro inſinuat. Similiter in Italia pro Neptuno patre Leſtrygonem & Phorcum ſubſtituit, & pro Chryſeo Geryone Tarceſiiſque Titanibus deletis, rurſus Geryones filios regnare in Hiſpania permiſit. Ita Apis Oſiris orbis monarcha effectus, & orbe compoſito in Aegyptum regreſſus, triumphalem columnã inſcripſit, & Memphim in triumphum aut fundauit, aut ampliauit, vt notat Euſebius de temporibus ſupradicti Balei Regis Aſſyriorum. Itaque Typhon Aegyptius, & vt Beroſus ait, & Seneca de ſacris Aegyptiorum, frater ipſius Oſiridis inuidia accenſus, in Aegypto Libya, Aſia, & Europa, dictos Præfectos Reges ſollicitauit in necem fraternã, pollicitus cuilibet Præfecturã perpetuam ſuis locis, & liberũ regnum, ſi contra ſe non ferrent Oſiridi, Iſidi, & Herculi opem. Itaque conſciis cædis futuræ dictis Regibus, frater Oſiridis Typhon illum per inſidias & dolum peremit, de cuius nece in primo libro Diodorus breuibus refert his verbis: Ex vetuſtis ſacerdotum archiuis, qui Oſiridis tempore fuerunt, compertum eſt Oſiridẽ Aegypto iuſtè regnantem à Typhone fratre impio, atque nephario interemptum. Quem ille in ſex ac viginti partes diſſectum, cuilibet eorum qui ſecum tanti ſceleris participes fuerant partem

Typhon.

Oſiridis occiſio per Typhonem fratrẽ.

A B C D E F

tem

A tem dedit, veluti tanti facinoris conſciis, & vt ſimul ipſos defenſores, cuſtodéſque regni fidos haberet. At verò Iſis eiuſdē ſui fratris ſimul & viri necem auxilio filij, (Oros ei nomen erat) vlta, Typhone ſimul & qui cædis conſcij fuerant B interemptis, Aegypti regnum reſtituit. Commiſſa eſt ea pugna iuxta fluuiū in parte Arabiæ, quam vicum Antei appellant, quod nomen ſortitum eſt, ex Antei morte ab Hercule occiſi Oſiridis tempore. Hæc Diodorus. Quo loci patet C Anteum priſcum interemptum fuiſſe ab Hercule viuente Oſiride & in Arabia Aegyptiaca, & filium eius Anteum item iuniorem in Lybia. In quinto autem libro Diodorus: Aegyptij, inquit, de Priapo ſcribentes aiunt, olim Titanas D Oſiride à ſe dolis interfecto, corpus eius in æquas partes diuiſiſſe, híſque domo clam elatis, partem pudendam in flumen, quia ſinguli eam reſpuerant, abieciſſe. Iſidem tum vltam viri mortem, Titanibúſque occiſis, viri corpus quæſiuiſſe, parE téſque repertas cum iteratò in formam priſtinā hominis coniunxiſſet, atque compoſuiſſet ſacerdotibus tradidiſſe ſepeliendas, vtq; veluti Deum colerent Oſiridem imperaſſe. Seorſum verò pudenda non reperta quum formaſſet, pro Deo F coli, inq; templo ſuſpendi iuſsit. Hæc Diodorus de monarchia & honore atque interitu Oſiridis cum Beroſo proſecutus eſt. Nunc quoniā de monarchia Herculis Aegyptij Beroſus proſequitur, pro

Iſis vltrix viri & fratris.

Pudenda Oſiridis.

Hercules græcus & ægyptius.

pro quo notandæ differentiæ inter Herculem A
Græcum & Aegyptium, ſcribunt quòd verum
Hercules 43. *eſt plures fuiſſe Hercules. Nam tres & quadraginta fuiſſe aſſerit Varro, quorum primus fuit iſte ægyptius Thebanus, vltimus verò (vt ait)*
fuit Alceus græcus Alcmenæ & Amphitryo- B
nis filius. Idipſum dicit Diodorus Siculus in primo & ſexto libr. & in fine quarti, & Herodotus in ij. lib. vbi tradit ſe adnauigaſſe in Phœniciam & inueniſſe templum Herculis constru-
ctum, multis ætatibus & ſeculis ante Græcum C
Herculem Amphitryonis, producitq; euidens argumentũ, quòd hi duo apud priſcos Græcos venerationi erant. Nam ægyptio templũ ingens fun-
Hercules Deus. *dabant, inq; eo illi Herculi ſacrificabãt, vt Deo,*
Hercules Heros. *iuxta verò hoc ædificabãt templum Græco Her-* D
culi, cui nõ vt Deo ſacrificabant, ſed vt Heroi parentabant. Cicero in libro de natura deorũ, etiã Aegyptium Herculem cum pluribus connumerat. Itaque probatiſsimi hiſtorici plures Hercu-
les commemorant, primúmque ac fortiſsimum o- E
mnium Aegyptium celebrant, quem teſte Macrobio in Saturnalibus, iidem Aegyptij venerãtur, vt ortum in primo humani generis ortu, & initio carentem. Author eſt Diodorus in primo
libro: Herculi Græco fuiſſe nomen propriũ Al- F
Hercules quid ſignificat. *ceus, cognomen verò non Hercules, id eſt, pellitus totus, ſed Heraclius, id eſt, Iunonis gloria. Quod etiam Herodotus ſcribit in ſecundo hiſtoriarum*

lib

A libro, aſſerens hoc cognomentum Hercules eſſe Vocabulum Aegyptium nõ Græcum & Aegyptij Herculis cognomentum, quod Græci iniuſte furati tribuerunt illud filio Amphytrionis. Idipſum Euſebius de præparatione euangelica inB ſinuat. Quare cum Ephorus ait, vnum fuiſſe verum Herculem, qui præclara geſta quæ traduntur ſolus perfecerit, equidem fatemur. Sed inficiamur filium Amphytrionis fuiſſe vel Herculem, vel cognominatum Herculem, quia hoc C ſoli Aegyptio peculiare eſt, ſicut illi græco Heraclius. Igitur vt Diod. & alij ſcribunt: Amphitryonis filio nomen proprium fuit Alceus, proprium cognomentum Heraclius, propria genitrix Alcmena, proprius genitor Amphitryõ, D aut ſi vt aſſerunt, adulterinus ſpurius fuit, pater illi quidam Græcus Iuppiter extitit. Econtra mater Aegyptij incerta eſt, pater verò certus Oſiris iuſtus cui proximus erat genere, vt Diodorus, Beroſus, & Moyſes ſignificant qui etiam E illi nomen proprium fuiſſe Lybium aſſerunt, à quo Lybios in triumphum duxit, quum antea Phutei ſiue Phaëtontei vocarentur, vt aſſerit Ioſephus & Hieronymus in cõmentario ſuper x. cap. Gene. Nam Hercules qui ſubacto orF be in Lybia triumphi columnam poſuit, equidem fuit Aegyptius, vt in fine iiij. lib. Diodor. author eſt. Hinc Sillius in xij. lib. Sardum Aegyptij Herculis filium appellat natum generoſo ſan

Hercules, & Heraclius.

Lybius.

Phutei & Phaëtõtei

Sardus.

Herculis ſanguine Herculis Lybici, non Alcei qui colum- A
nas Gadibus impoſuit ex parte Europæ, vt Diodorus ſcripſit: ſecutus fabulas Græcas, quũ nullas ibi columnas niſi fortè in ſua Græcia poſuerit, vti paulò poſt in ſequentibus inſinuabitur.

Cognomina. Herculis. Lybici.

At cognomenta Libij filij Oſiridis, Aegyptia B
lingua fuerunt, Her, Hercol, Arno, Muſarno, & Ar, de quibus in quæſtionibus Amiis diximus. Hercules Aegyptius fuit ortus in prima hominum propagatione ante Troianum excidium plus quàm decem millibus annorum Ae- C
gyptiorũ. Alceus verò Græcus minus mille duẽtis, vt Diodorus in primo libro ſcribit. Quòd ſi reducimus hos annos Aegyptios ad curſum ſolis quo vtuntur Chaldæi, Scythæ, Hebræi, & Ianigenæ ſiue Cæliti Itali, qui à Iano Cælo didice- D
runt annum, à motu ſolis, & menſes à curſu lunæ, vt Beroſus ſcribit, & Diodorus in iiij. libro confirmat: equidem Hercules natus eſt paulò poſt Ninum, vt Beroſus tradit, à quo ad Troianum excidiũ ſupputantur plusquàm octingenti E
anni, qui efficiunt plus quàm decem millia annorum Aegyptiorum, vti expoſuimus. Rurſus hic Hercules Aegyptius ob antiquitatem dicitur carere initio temporis teſte Macrobio in Saturnalibus. Ille verò ob nouitatem dicitur floruiſſe ætate Euryſthei Regis, cum Argonautis F
paulò ante Troianum excidium, vt Diodorus in quarto libro & alij omnes conſcribunt. Rurſus

Herculis ortus.

A ſus teſte Diodoro in primo libro Aegyptius floruit Oſiridis tempore in primo ortu humani generis, quando gigantes & monſtra erant, & Dij vetuſtiſsimi cum gigantibus bellum gerebant, vt etiam ipſi Græci confitentur. At Al-
B ceus Græcus floruit circa Troianam euerſionem, quando extantibus vbique vrbibus & Regibus monſtra & gigantes eſſe deſiuerant, ſimul & Dei vetuſti, qui cum his bella geſſere, vita exceſſerant. Ante quoque illum Amphitryonis
C Alceum multis ætatibus & ſeculis, templa Diis & Herculi Aegyptiis dedicata leguntur. Amplius vt idem Diodorus arguit, Aegyptius Hercules fuit circa tempora Nini, rudi ad reſiſtendum ſeculo, quando quidem arma ferrea non
D erant, ſed claua lignea & ferrarum pellibus pro armis vtebantur. Alceus affuit domito iam orbe & legibus atque Regibus formato, & inſtituto, & formidoloſo ferro inuento. Nam & Argonautæ ferro armati erant, & Alceus ar- Her. Alceus.
E mis tectus, clauaq; ferrea inſtructus, vt Verrius tradit. Etenim vt ait, quum à Thelamonis portu per Lucumones Tuſcos pergeret ad Euandrum, armatus prodiit, clauamq; ferream ſecum ferebat. Cumq; apud Cyminios Lucumones
F iactabundus de viribus ſuis gloriaretur, rogatus à Principibus Thuſcis vt vires ſuas oſtenderet, claua ferrea iacta, illis lacum Cyminium effodit. Idem aſſerit Seruius ſuper illud ver-

bum viij. Aeneid. Cymini cum monte lacum. A
Fertur inquit fabula, cum Hercules ad Euan-
drum pergeret, rogatus à Cyminiis populis, vt
aliquid virtutis ſuæ oſtenderet, vectem ferreum
quo ad exercitium vtebatur, terræ infixit. Quod
quum nemo extrahere poſſet, tandem rogatus B
ſuſtulit, ſecutaq́; illum vis immenſa aquæ, la-
cum Cyminium effecit. Quare Aegyptius pelli-
tus fuit, ſed hic ferratus fuit. Sane ſciendum eſt
Seruium non dicere fabuloſum iter Herculis à
portu Thelamonis per fanum Volturnæ Lucu- C
monesq́; Cyminios ad Euandrum. Nam & hoc
Verrius ſcribit & Diodorus Siculus in quinto
libro refert, ab Hiſpania reuerſum Herculem
cum Argonautis in portum Thuſciæ Thelamo-
nis iuxta Turrhenam adnauigaſſe, & ab Ar- D
gonauta duce Thelamone inditum nomen fuiſſe,
omnes verò aſſerunt illum ad Euandrum per-
rexiſſe à portu proximo fano Volturrenæ, ab eo-
dem dicto portu Herculis. Quin teſte Verrio
diſcedens à Lucumonibus ex Faulibus puellam E
Faulam rapuit quam Romani Deam fecere, vt
idem Verrius ſcribit, & Lactantius confirmat
in primo libro contra gentes cap. xxj. Porrò fa-
buloſum Seruius æſtimat infixa terræ non poſſe
extrahi, aut extractũ ſequi tantam vim aquæ, F
vt lacũ efficeret. Contra eum tamen eſt Plinius
in ſecundo libro natural. hiſtoriæ, qui & in
Cyminiis & in Veiente ad aras Mutianas eſſe
loca

Hercules pellit⁹, & ferratus.

Cyminius lacus.

A *loca ſcribit, quibus infixa euelli non poſſunt. Naturale quoque eſt Cyminiis locis omnia eſſe aquarum ſublatentium & erumpentiũ plena, & locum lacus Cyminij inſtar peluis aut conchæ eſſe, facileq; à parua aqua potuiſſe aliquot*
B *diebus compleri à ſublatente aqua, pertuſa iam terra & aperta ferreo vecte, ac propterea nihil fabuloſum eiuſcemodi authores tradunt, vt credidit Seruius. Item differunt, quoniam Heraclius nulli parti orbis militauit, ſed ſolum Eu-*
C *ryſtheo regi priuato, cum Argonautis paruit, non ad gentium ſalutem, ſed perniciem. Exercuit enim circa littora piraticas excurſiones per inſidias & dolos, non iuſti more belli. Nam circa Colchos littus excurrens, auxilio &*
D *dolo proſtituta Medeæ vellus aureum furatus eſt, fugamq; piratico more iniit, vt inſinuat atq; exponit Diodorus in quinto libro, in quo detegit fabuloſa quæ Græci de his ſacrilegis doloſis fingunt ad rem piraticam honeſtandam.*
E *Quo profectò falſo honeſtamento vſi ſunt etiam in excurſione piratica circa Ilium, in qua noctu per doloſas inſidias Laomedontem patrem Priami peremerunt, nihil eiuſcemodi ſuſpicantem. Quum verò littus Aphricanũ excurrerent, non*
F *Anteum qui non erat occiderunt, ſed paſtorem cognomento Draconem, cui erant aurea, id eſt, fuluæ oues, vi ligatum, eò cernente, rapuere oues, vt Diodorus exponit. Non militant*

igitur hominum Aphticæ ſaluti, qui Aphros A
pacificos & innoxios oppreſſerunt. Pari modo
quum Hiſpanicum littus percurrerent, falſo
finxerunt Geryonem occidiſſe, qui iam præ-
terierat, & Herculi Lybio ceſſerat, cuius oſſa
nominaq; & cognomina permanebant in Hi- B
ſpania, ſed certe ab Hiſpanis cum Thelamone
atque Argonautis fugatus, Alceus falſo co-
gnominatus Hercules adnauigauit in Iluam
Italiæ inſulam, à qua in Tuſcum portum The-
lamonis iuxta Turrhenam planiciem claſſe per- C
uectus eſt, vt in quinto Diodorus exprimit.
Porrò ab eo terreſtri itinere per Cyminios Lu-
cumones ad Euandrum Romam pergens, more
Faula. *piratico Faulam puellam ſuſtulit, quanquam*
Cacci *Verrius dicat fuiſſe præmium eius, & Caccum* D
mors. *præpotentem Campaniæ atque regni ducem,*
prohibentemq; Euandrum ne iniuſſu Tarcontis
Regis Turrheni Auentinum incoleret, non vi
ſed dolo peremit. Teſte enim Solino Caccus in
Labærinthum ſiue carcerem à Tarconte Tur- E
rheniæ rege coniectus fuit, ſed fruſtratus vin-
cula & compedes, Campaniam & loca proxi-
ma tenuit, atque valide communiuit. Ita vt
alij ſcribunt in gratiam & amicitiam Tarcon-
tis rediit. Cumq; reſciret Latium occupari ab F
Arcade, licentia Fauni, non iuſſu Tarcontis,
ſolus & inermis in Auentinum ſe contulit, pro-
hibiturus ne quid ſine voluntate Thuſcorum
teneret

A teneret. Itaque ab Archadibus non Heraclio
boues ſuſtulit, & in Auentinum traduxit. He-
raclius qui tunc aderat noctu more piratico,
ſpeluncæ igne iniecto illum ſuffocauit. Quare
timens Turrhenos, ſolitam fugam iniit. Et vt
B ait Solinus, cum obſiderentur itinera, filiã Nau
lochi Appuli procacius viis inſiſtentem Ionem
interemit, & ab ea littus Ionicum dici permiſ-
ſum eſt in Apulia tantùm ob illius benemerita,
quũ tamen teſte Liuio in v. ab vrbe condita, &
C clarius Diodor. in ſexto lib. à ſe omne littus cir-
cum Italiam Turrhenum dici iuſſiſſent. Nam
circa eiuſcemodi Troiana tempora Tarcon, &
Turrheni totius Italiæ Principatũ & Monar-
chiam tenebant, ad quorum opes florentes mox
D euerſa Troia primum cõfugit Rutulorum Rex
Turnus, teſte Liuio in j. ab vrbe condita, & de-
inde Aeneas Troia profugus, vt author eſt Verg.
in viij. ix. & x. Aeneid. Hanc fugam & dolos
vt honeſtarent, Euander & Archades tradi-
E derunt poſteris, hunc Caccum vilem fuiſſe la-
tronem, & Heraclium diuina quadam virtute
illum peremiſſe, & vt de Laomedonte & Col- Græcorũ mẽdacia.
chica fuga, & Draconis violentia, atque Hiſpa
nia, etiam pari forma de Italia & Cacco multis
F fabulis mendacia contexerunt. Non ergo impe-
rauit vniuerſo orbi Heraclius, & gigãtes ſuſtu
lit ab Aegypto, Phœnicia, Aſia, Italia, & Hi-
ſpania, quæ prouinciæ legitimos Reges ſeque-

bantur, & nullos tyrannos aut gigantes noue- A
rant, ſed cum Argonautis piraticam dolis &
inſidiis & maleficiis exequutus, piratæ nomen
apud Chaldæos ſortitus eſt, vti locis ſuis Beroſus
nominabit. De Hercule igitur hactenus ſecun-
dum alios, nunc ſolum de Aegyptio audiamus B
Beroſum veraciſſimum hiſtoricum.

Hercules Oſiridis filius, cui nomen eſt Lybius, cum Iſide in Aegypto ſuſtulit Typhonem, in Phœnicia Buſiridem: aliũ verò Typhonem in Phrygia, Milinum in Cre- C ta, Anteum in Lybia, Lomnimos in Celtiberia, à qua ſubſtituto illis Rege Hiſpalo ad tyrannos Italiæ conuerſus eſt. Cumq; in Italiam per Celtas tranſiret, permiſſu parentum Galathea genuit illis Galathem D Regem.

Hercules. Aegypti⁹. *Iam ex ſupradictis manifeſta ſunt quæ hoc loco Beroſus ſcribit de Aegyptio Hercule, cuius incipit enarrare Monarchiam in toto orbe, & quos tyrannos, quibúsve locis deleuerit, & quis* E *poſt Geryones in Hiſpania Rex ab Hercule creatus fuerit, videlicet Hiſpalus, à quo non dubium eſt & Hiſpalim vrbem conditam, quæ nunc Sibylia dicitur, & tota Hiſpania quaſi Hiſpalia*

Galathes. Gallorum pater. *ab eius coloniis dicta. De Galathe quoq; Rege* F *nomen accuſat Galathes & Galathiam dictos, quos nunc Gallos & Galliã dicimus. Hoc enim tam Beroſus quàm Diodorus in ſexto ſignificat*

dicens

A dicens: Celticis olim imperauit vir egregius, ex quo filia corporis magnitudine vltra naturæ modum, decoreq́; cæteras excellens orta eſt. Hæc cum viribus, tum præcipuè ſpecie elata, omnes qui eam vxorem expetebant contempſit, exiſti- Galathea.
B mans neminem ſuo matrimonio dignum. Inde quum Hercules bello aduerſus Geryonem moto veniſſet in Celticam, inq́; ea ciuitatē Alexiam condidiſſet, admirata Herculis tum virtutem, tum corporis præſtantiam, permiſſu parentum Hercules in Gallia Alexiā cō didit.
C eius concubitum expetiuit. Iuncta illi, filium genuit nomine Galathem, qui coæuos ſuos cū virtute animi, tum viribus corporis exceſsit. Vir factus quum paternum regnum ſuſcepiſſet, plures oras ſubdidit ſibi propinquas, præclaris rebus
D geſtis. Quumq́; eius gloria efferretur, ſubditos omnes à ſuo nomine appellauit Galathas, ex quo omnis regio Galathia dicta eſt. Ex his verbis Diodori patet quòd tempore Herculis Galathia cœpit dici, quam nunc Galliam dicimus à Gala-
E thia filio Herculis Aegyptij, à quo Geryon peremptus fuit. Cui accidit quod Solinus ſcribit: Galathas Aſiæ poſitos fuiſſe priſcis ſeculis à primis Gallis. Porrò, vt ſupra expoſuimus. Alceus non fuit priſcis ſeculis, ſed Aegyptius Li-
F byus. Quare Hercules Aegyptius regnauit & imperauit poſt Hiſpaniæ triumphum in Gallia, & vrbem condidit Alſeam, nunc Alſecam dictam in ducatu Burgundiæ, finibúſque

Eduorom. Græcus Diodorus illam producit corrupta Aleſiam, quum Alſeam vocabulo Ae- A
Alſea. *gyptio ſiue (vt nunc) Alſetam dicere debuiſſet.*
Nam quod Hebræi Alaſam, Aegyptij Aleſam,
Alſeta. *& per tranſpoſitionem literarum Alſeam proferunt; id eſt, copulans & commiſcens. Nam eo* B
loci Hercules Herculeum Regnum, ſemenq; cōmiſcuit Celticis. Cæterum Diodorus ibidem, ait
Galathæ. Aſiani. *hos Galathas adiunctis Cymbris & Cymmeriis, omnem Aſiam & Græciam occupaſſe, & Galatas in Aſia fundaſſe, & qui in Græciam tranſ-* C
ierunt Gallogræcos appellatos his priſcis ſeculis, vt etiam Solinus & Ioſephus aſſerunt. Quare cum illis eſſet literarum Galathicarum vſus,
Literæ primæ a Gallis. *vt ſæpe oſtendimus, non exile argumentum eſt, quod Meones aiunt à Galathis ad ſe, & à ſe in* D
Græciam aduectas literas, & non à Phœnicia à Cadmo. Hoc loci etiam facit quòd poſtremis temporibus Ili Regis Troiani ætate, vt Manethon enarrabit; iunior Galathes vicit Sarmatas Tanaidicos, & Galathiæ alias colonias fundauit, E
vt intelligamus etiam diu perſeueraſſe Gallorum potentatus in Aſia, & ob id ſemper literas & inſtituta Gallica fuiſſe, quod Græci vt ſe primos fingerēt induxerunt falſo Cadmum à Phœnicia literas adducentem: quod neque vetuſto F
authore, neque alia memoria, vt fit in tanta re in archiuis ſacerdotum, aut publicis bibliothecis ſeruata, vnquam probare potuerunt, vt contra

figment

A *figmentum Græcorum arguit Ioſephus contra Appionem Grammaticum. Denique Diodorus aſſerit ibidem: Romanos Galathas vocare, quos Celtas alij vocãt. Quod profectò verum eſt vernacula lingua. Nam grammatice illos nuncu-*
B *pant Gallos dempta vltima ſyllaba la, per figuram grammaticalem.*

Ita in Italia decem annis debellauit, & expulit Leſtrygones, poſtq; xx. annos apud illos pacifice regnauit, multaq; illis oppida
C à ſuo nomine & à ſuo cognomine Muſarna, ſicut Gedroſiæ & Carnaniæ fundauit, & loca aquis impedita habitationi hominum commoda fecit. Anno itaque Balei xlj. orſus in Italia pugnam contra gigãtes, bien-
D nio ante ſuum obitum illos deleuit. Ita ab Hiſpalis Hercules venit in Italiam, Leſtrygones & omnes tyrannos ſuſtulit, Arnos, Lybarnos, Muſarnos à ſe cognominatos condidit, trigintaq; annis rexit, & ac-
E cerſitum Thuſcum illis Regem reliquit.

Aſſerit Feſtus Thuſcos Italiæ ante ſic vocatos, tam à Thuſco rege filio Herculis, quàm à ſacrifico ritu. Quo loci aduerte, vt aiunt Talmudiſtæ, hæc vocabula Scythica & Aramea Thuſci vnde dicti.
F *eſſe Tuſſum Tuſcumq;. Nam vt aiunt, ſæpe duplex ſſ, vnum permanet apud eos, & aliud tranſit in c, vt Phœniſſa & Phœniſca, Lybiſſa & Lybiſca, lariſſa & lariſca, ita pari for-* S, in c.

ma Tuſſa & Tuſca. Quod etiam cum o, profe- A
runt Toſſa & Toſca. Verum ea differentia eſt, quòd per o Toſſa vel Toſca ſignificat rupes abſciſſas & loca difficilia aditu: & hoc probant, quod in translatione Chaldaica, quam Targum appellant, vbi Pſalmo centeſimotertio di- B
citur Chaldaicè: Conuertit Toſcum in fontes aquarum. Hieronymus & Septuaginta traduxere rupem, dicentes: Conuertit rupem in fontes aquarum. Porrò ſi per u ſcribatur Tuſſum & Tuſcum, ſignificat loca augurio conſe- C
crata, quorum aditus prophanis difficilis eſt, dicente Vergilio in ſexto: Procul ô, procul eſte prophani, Conclamat vates, totoq; abſiſtite luco. Ergo ex hoc patet primum Tuſciam dictam à Thuſco Scythiæ Tanaidis Rege, à quo D
in Tanaide Thuſcos Ptolemæus deſcribit, ac propterea hunc Tuſcum fuiſſe Aegyptij Herculis filium conſtat, non Heraclij, cum quia non eſt nomen Græciæ, ſed Scythiæ: tum præcipuè quod ætate Alcei venientis ad Euan- E
drum Tarcon rex Tuſcorum erat, & Turrheni legitimam Italiæ Monarchiam tenebant: potiusq; illum fugauerunt, quàm eius filium expeterent. Nam vires erant de ſanguine Thuſco non Græco, vt Vergilius in decimo Aeneid. F
& Fabius Pictor, & Seruius indicant. Itaque de Hercule Aegyptio & eius filio Thuſco intelligit Feſtus, quippe qui etiam vocabu-

lum

A *lum ipſum (vt Talmudiſtæ) exponit primùm dicens: Thuſci, inquit, à Thuſco Rege filio Herculis dicti, & Tuſcia quòd difficilem aditum habeat, vt Toſculum. Nam Toſca Cicero ait eſſe loca augurio conſecrata, aut*
B *aſpera & difficilia. Hæc Feſtus. Poſt hæc autem Tuſcia, quia ſicut ante omnes gentes dedita fuit religionibus, ita excelluit arte colendi eas, vt author eſt Liuius in quinto ab vrbe condita, idcirco poſterioribus Turrhenis*
C *confirmantibus vocabulum magis quàm interpretantibus à ſacrifico ritu fuerunt Thuſci appellati, vt Plinius author eſt in tertio naturalis hiſtoriæ, & Dionyſius in primo libro, & Seruius ſuper Aeneida teſtantur, &*
D *Feſtus iiſdem aſtipulatur. Quo verò anno cœperit bellum contra Leſtrygones, & quo tempore Italiæ imperauerit ante filium Tuſcum, ex his quæ Beroſus ſcribit, hoc loci patent. Beneficia verò eius in Italiam probant (vt*
E *ait Beroſus) loca à ſe condita, & coloniæ poſitæ, quas ab eo Libycas dictas inſubribus Mediolano & Vercellis, notat Ptolemæus. Inde poſt Aſiam coloniam memorat Lybarnam, rurſus in Alpinis Larial, id eſt, Leoninam*
F *inuictam regionem. Nunc Lariam Lacum maiorẽ dicunt, Rurſus ait. Loca ſtagnantia habitationi reddidit. Hoc potiſſimè in planitie Florentina*

tina egiſſe non eſt dubium. Nam vt in Anniis A *quæſtionibus expoſitum fuit, vocabulum Pheſulæ argumento eſt planitiem paludoſam fuiſſe, & fama Fluentina cui ſtandum eſt, id aſſerit. Ergo eam Aegyptius Hercules habitabilem fecit, reductis omnibus ſtagnis & paludibus in al-* B *ueum vnum. Cui rei duo inuincibilia hiſtoriæ argumenta reliquit Hercules, quòd & illis ſuũ* Leo inſigne Herculis. *inſigne Leonem præſtitit, & fluento ſuum Aegyptium cognomentum Arno indidit ad hanc* Arnus. *vſque ætatem. Et collem Vetuloniæ ab eius co-* C Muſarnũ. *gnomento ad hæc tempora vocamus Muſarnũ.* Muſarna. *Et ad quintum lapidem vocamus Muſarnam vrbem, cuius eximiæ vetuſtatis ruinæ ac fundamenta viſuntur, & coſmographi indicant. Carmani & Taſpiades ipſi ſunt Muſarni, id* D *eſt eruditi Herculei. Hi orti ſunt generoſo Libyci Herculis non Alcei Heraclei ſanguine, vt in libro duodecimo Sillius cecinit. Horum ergo partem in Carmania colonos dimiſit, vt vocabulum accuſat Muſarnum, & Taſpis, quos ibi de-* E *ſcribunt Geographi, & partem vetulonis Harbanis conceſſit, quorum nomen & vrbs Muſarna perſeuerat, & partem cum Sardo & Iolao. Sardiniæ præfecit, ante quos Veij Thuſci cum Phorco rege illuc conceſſerant, vt in præmiſſis* F *commentariis comprobauimus. Nec tamen eos aliunde miſit in Sardiniam quàm à Vetulonia & Harbanis Muſarnis. Cui argumento primum*

mum

A mum eſt, quia perfunctus laboribus Hercules oraculo accepit ad conſequendam immortalitatem conferre plurimum, ſi colonias in Sardiniam mitteret Taſpos ſiue Teſpiades cum Iolo ſili nepote, vt Diodorus in quinto libro exprimit.

B Porrò Hercules perfunctus eſt laboribus in Vetulonia, quia vltimum bellum in Italia geſſit vt expoſitum eſt, & in Harbano ſuo caſtro Vetuloniæ iuncto, Thuſcum filium Regem reliquit, à quo ad hæc tempora regionem Paratuſſam,

C & pontem Paratuſſum, ſiue Paratuſcum dicimus, vt inferius notabitur. Nam nihil poſt fecit quàm ad conuiuendum Hiſpanis & concedendum naturæ illuc conceſſit. Ab Muſarna iſta Harbana regione ſua Hercules functus bellicis

D laboribus, Toſpiades cum Iolo miſit. Secundum argumentum eſt, quod in hoc agro non Muſarnum modo cognomentum permanet, ſed Iolum nomen. Rus in Iolum. Nec obſtat ſi quis obiiciat quòd Hercules perfunctus eſt laboribus in

E Libya non Thuſcia. Nam columnam victoriæ ſignum in Lybia poſuit. Sed hoc facilè ſoluitur, quia Iolam & Iolum ſicut Iolaum diuerſa lingua pronunciat & Iolum proferũt. Porrò quod obiicitur Herculem perfunctum laboribus in

Hercules vbi perfunctus laboribus.

F Lybia falſum eſt, quia teſte Diodoro in fine quarti libri, columnam in Libya poſuit ſubacta magna parte orbis, & non toto orbe. Nam Aſiã omnem, & mare mediterraneum atque Aphricam

cam ſubegerat, vt Beroſus inſinuauit, teſtabántque ſibiipſi gerenda duo mala bella, vnum contra Geryones in Hiſpania, alterum in Italia in quam in triumphum armenta Geryonis traduxit ab Hiſpaniis. Quare in Italia peremptis Leſtrygonibus perfecit labores bellicos. Itaque in triumphum ſubactarum partium duarum orbis cum toto mari Pontico & mediterraneo columnam in Libya poſuit, facile duas alias ad monarchiam reducturus. A B

Altades duodecimus Rex Babylonis fuit, regnans annis xxxij. Hic interpoſuit tempus ſuum delitiis, exiſtimans vanum eſſe laboribus,& ſuæ vitæ miſeria cõtinua laborare, nõ quidem aliorum humanéque gentis vtilitate ac beneficio, ſed exitio ac ſeruitute. Idcirco eius inſtitutum fuit, vt vita diuitiis & gloria, aliena ſtultitia & miſeria à ſuis maioribus partis ſibi frueretur quoad viueret. C D

Altadis philoſophia. Van° pro aliis Labor.

Non inerudite philoſophabatur Altades, ſed imperitè vixit. Eius philoſophia veriſſima hæc erat, vti Beroſus inſinuat: Vanus & ſtultus eſt, qui continuo labore ac miſeria militat in exitium ſui, & humani generis. Item omnium ſtultiſſimus eſt, qui iugi deſudatione theſaurizat, non ſibi & genti. Amplius, qui abſtinet, vſu rerum & gloriæ à ſe partarum nequiſſimus eſt, quia teſte Salomone, qui ſibi nequam eſt, nunquam E F

A *quam alteri beneficus erit. Ex hac philoſophia duo recte colligebat. Primum abſtinendum eſſe ab omni labore bellico & lucroſo, quia in bellico ſudore, ſibi labor, & gentibus cædes occurrit, & in lucro miſer & infelix auarus efficitur, magis cuſtos diuitiarum quàm dominus.*
B *Alterum fruendum eſt bonis & gloria, aliena miſeria & ſudore partis, ne incidas in miſeriam & ſudores, dum parta bona fugis. Porrò imperitè vixit, quia more aliorum inter pellicum gre*
C *ges & catamitos degebat, & bonis partis & gloria non fruebatur, ſed abutebatur. Sed hac philoſophia Chaldaica miſſa, redeamus ad noſtros.*

Huius Altadis tempore Hercules filium
D Thuſcum ex Araxa ſuſceptum, ex Tanaide regione euocat. Galathes à quo Samothei Galli dicti, eius ætate regnauit apud Celtas, & Vandalus apud Tuyſcones.

Sæpe variatum eſt Celtarum nomen. Nam
E *principio Samothei dicebantur, inde à Celto Celtæ, poſt à Galate Galatij, hinc à Belgio Belgæ, poſt à Romanis Galli, poſtremo Francigenæ. filius itaq; Herculis Galates nomen Gallis dedit, qui apud illos regnauit ætate Altadis Phi*
F *loſophi, quem exiſtimo refugiſſe bella, cùm quia delitioſus erat, tum præcipuè, quia Herculeæ Monarchiæ par non erat. Germanorum quoque nomen ſæpe à ducibus variatum fuit.*

Varia Gallorum nomina.

Germanorum nomina diuerſa.

Nam

Nam ab exordio & fermè in toto, Tuyſcones dicebantur, in parte verò Gambriuij, ante Ingheones, poſt Iſteones, Hinc Sueui, poſt Vandali, inde Alemanni, deinde Thetanes & Theutones, poſtremo à Romanis, vt Tacitus aſſerit, Germani dicti ſunt, Tempore Altadis Vandalus Tuyſcones rexit, à quo non ſolum Vandalos prodiuiſſe, ſed & Vindelicos, nomẽ eſt argumento. Námque Vindelici Vandaliſci ſunt, quia idem nomen apud diuerſas nationes mutatis vocalibus ſolet variari & quandoque ſyllabis, vt pane, pan, pen, & Taſſis, Teſſis, Toſſis, vt ſupra diximus, & Soſa, Suſa, Sumſa, & Amca, Inca, Vnca, vt in ſequente commentario exponemus. Pari forma Hetruria etiam ipſa ſæpe mutauit nomen, vti Plinius aſſerit in tertio naturalis hiſtoriæ. Nam à Comaro Comara, & à Iano Ianicula ſiue Ianigena, & à Razenuo Razena dicta fuit, vt Beroſus aſſerit, & Dionyſius inſinuat de Razenuo. Nunc à Thuſco filio Herculis Thuſcia & Thuſſa dicta eſt, vt Feſt. eſt Author. Totáque prouincia nomen mutauit, quoniam (vt clarè ait Plinius in tertio & Dionyſius in primo libro inſinuat) principio dicta eſt Vmbria ab Vmbris qui eam coluere, inde Pelaſgia à Pelaſgis qui Vmbros ab imperio exegere, & paulò poſt Turrhenia à Lydorũ rege, à quorũ ſacrifico ritu, mox à Græcis Thuſcia cognominata fuit. Thuſcus igitur Rex eſt, à quo ſolum Vetulonienſis

Marginal notes: Vandalus. — Mutata Hetruriæ nomina.

Margin letters: A, B, C, D, E, F

A *nienſis ager Paratoſſus ſiue magnus Thuſcus dicitur ad hæc tempora, vt oſtendimus in Genealogiarum commento vigeſimoſecundo his temporibus à Tanai patre Hercule deuocatus venit in Harbanum paternum caſtrum, in quo*
B *ad hæc tempora perſonat Toſſum ſiue Toſcum nomen Cui etiam argumento eſt, quòd Vetulonia fermè iuncta Harbano, tunc & vſque ad Romanorum imperium, fuit regia Italiæ, & Regum Thuſciæ. Et idcirco perfunctum laboribus*
C *Herculem in ea regnaſſe non dubium eſt, & in ea creaſſe Thuſcum Coritum, id eſt, haſtatum Ionem, vt mox aperiemus in ſequente commentario. Ab eodem ergo Thuſcos circa Tanaim dictos memorat Ptolemæus.*

D Hercules Thuſcum filium Ianigenis creat Coritum ex more. Quo etiam illis Rege relicto ipſe ſenex admodum in Celtiberos reuertitur, anno Altadis trigeſimonono, & regnauit ibi, atque obiit. Cui
E Celtiberi templum ad illius Gades, & ſepulchrum & diuinos honores tribuerunt, plurimáſque illius triumpho & nomini vrbes dedicauerunt, vt Libyſoſonam, Libiſocam, Liboncam Liboram.

F *Plura digna memoratu hoc loci explicat Beroſus. Latinis hiſtoricis & aliquot Græcis ſonantia, vt quod Pomponius Mela ſcribit, ſepulchrũ & templum Aegyptij Herculis ad Gades in* Sepulchrũ Herculis. Gades.

Hiſpaniis eſſe,ac propterea ſenem Herculem ibi A
regnaſſe & obiiſſe, quódque Gades colúmnæque huius ſunt,non Alcei. Nam etſi Diodorus Græcos magis recitans,& non probans in quarto libro dicit,Alceum poſuiſſe columnas,non tamen aſſerit in Gadibus, ſed in Europa: & ſi id B
ſcripſiſſet,vtique mox id reuocauit, dicens prioris Herculis geſta fuiſſe à poſterioribus tributa Alceo,quaſi vnus fuiſſet Hercules. Sed quod maximum argumentum præbet, ſunt vrbes conditæ ab Hiſpanis illius proprio nomini atque C
triumphis, quarum primam Beroſus Libyſoſonam dicit. Sanè ſciendum eſt, vt ſupra diximus,à diuerſis diuerſimodè idem nomen proferri.Pari forma Soſon,Soſa,Suſa Sumſa idem à diuerſis pronuntiatur:Eſt autem Perſicum nomen Suſa, ſignificans vt aiunt Talmudiſtæ, D
equum, & equitaturam regiam. Et vrbem forumque auguſtum, quo equites ducéſque Imperatori occurrunt, Suſam vocant. Hinc vt diuinæ literæ tradunt in vita Heſter, caput regni Artaxerxis Medorum Imperatoris dicta E
eſt Suſa. Hinc Aſſyria Suſiana. Eodem modo finem vrbis Vetuloniæ, quo Larthi equitatus Lucumonum conueniebant, ad hæc tempora Sumſam vocamus.Itaque quod Chaldæi Soſon, Perſæ Suſam, idem Hetruſci Sumſam vocabant. Hinc Hiſpania Herculea Libyſoſon, eſt Libyi forum auguſtale, quo ipſi triumphanti F

omnis

A omnis Hiſpanicus equitatus occurrebat. Quam
vrbem Romani ob honorem Libyi per interpre-
tationem vocauerunt, Foro auguſtanam ciuita-
tem, & illi ius Italiæ tribuerunt, quæ antea Li-
byſcſona dicta erat, vt memoria ſeruat Plinius
B libro tertio naturalis hiſtoriæ, capite quarto. Por
rò Ancam, Incam, Vncam, quum diuerſæ gen-
tes idem intelligant, & monile ſublimi collo im-
poſitum ſignificet, vt Hieronymus & Talmudi-
ſtæ interpretantur, conſequens eſt vt Libunca ſit
C vrbs quo Libyus triumphans ſublimi ſuo collo
torquem adiecerit, ſiue ſignum victoriæ ac no-
bilitatis. Similiter quia teſte Hieronymo &
Talmudiſtis, Soca & Socor tentoria caſtraq́;
ſignificat, neceſſe eſt Libyſocam eſſe Libyi vr-
D bem locumq́; quo initio tentoria poſuit & me-
tatus eſt caſtra. Cui eſt argumento, quòd teſte
Ptolemæo ea vrbs eſt in Herotanis, id eſt, à pel-
lito ſignatis. Her enim, vt diximus, cognomen-
tum eſt Herculis, & pellitum ſignificat. Ota
E verò ſignum & ſignatum ſignificat, teſte Di-
uo Hieronymo. Ibi enim & metatus eſt caſtra,
& deſignauit caſtris locum Libyus, vt Hero-
tanum nomen accuſat. Ergo cum aſpiratione
Herotani ſcribendi ſunt, & male in Ptole-
F mæo ſine aſpiratione inuenitur Erotani. Cæ-
terum Oram proprie, vt Hieronymus ſentit, ex
or, & am componitur, quæ gentem & iram
ſignificat. Hinc Liboram Libyi gẽs irata ſigni-

ſicatur, quæ primùm videlicet in Geryones pro A
Hercule ira excanduit. Has omnes vrbes leges quaſdam in Ptolemaica deſcriptione Hiſpaniæ, alias in tertio naturalis hiſtoriæ Plinij, & aliis Geographis. Quæ quum ita ſint, miror cur non puduerit Græcos tam euidenter mentiri de Her- B
cule. De inito regno Thuſci apud Vetuloniam tria extant argumento, quòd nomen eius circa Harbanum Paratuſſum permanet, quòd Vadus tuſcanenſis ad hæc tẽpora dictus eſt in eius agri

Haſta corona.

medio, quòd ſolùm illi Hercules leonem haſta- C
tum, & coronatum more antiquo ad hæc tempora inſigne reliquit. Haſta enim pro corona vtebantur veteres.

Galatheũ puerũ ad Herculem miſſum in Siciliã cum coloniis miſit Thuſcus. Idẽ D
Thuſcus pribus Palatuam militiam, & initiamenta Razenuos Ianigenas docuit.

Argumentum eſt, dum Hercules de gigantibus in Italia triumphaſſet, & pro Thuſco in Tanaim miſiſſet, etiam à Gallia pignus virtutis E
Galatheum puerum ſuſcepiſſe, quem cum coloniis in Siciliam Thuſcus miſit. Hinc Galathenas colonias in Sicilia deſcribit Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ. Erat ergo iam creatus Coritus, cuius munus erat cum Rege dare colonias. Cir- F
cum Italiam etiam maritimas colonias dedit Hercules poſt initum regnum, vt in Sardiniam Iolaum cum Toſpiadibus, & circa Iſtriam Li-

A *burnos,id eſt, Libyi remigatores. Vrnam enim vas vocant ad modum remigij factum, lato & ampſo corpore, & longo ac ſtricto collo, quod & Palatuum dixerunt, repoſitorium Veſtalis ſacri cineris. Hinc Cymbã lato corpore & ſtricto lon-* Cymba.
B *góque roſtro cum remis velociſſimè currentem,* Fuſta.
quam nunc dicimus Fuſtam, tunc ab inuento- Liburnus.
ribus Liburnũ, id eſt, Libyi vrnum vocabant. Quo autem pacto Thuſcus Palatuam militiã, & initiamenta quæ patris Herculis erant docue
C *rit Raxenuos, ſatis in ea lucubratione fuit expoſitum, quæ eſt de Vadimonis lacu Nauiſo.*

DE DECIMOTERTIO REGE ASSYRIORVM.

D *Beroſus.*

TErtiusdecimus Babyloniæ rex Mamitus regnauit annis triginta. Is rurſus milites exercuit & aſſuefecit laboribus, & interpoſitis delitiis, vnguentis, &
E opobalſamis, militiam & pugnas exequebatur, cœpítq; formidini eſſe Syris & Aegyptiis. Huius anno vigeſimoſecundo Alteus Thuſci filius regnat apud Ianigenas, & biennio ante Heſperus frater Kitym
F apud Celtiberos, rurſus apud Celtas Narbon, & apud Tuyſcones Teutanes.

Certum eſt Narbonenſem Galliam ab hoc filio Galathei cognominatam, quam prouinciam

Romanam poſtea Senatus populúſque Romanus dixit, iúſque Italiæ illi tribuit. De qua Plinius in ſecundo naturalis hiſtoriæ complura, A

Narbo. *tum præcipuè iſta ſcribit. Narbonenſis, inquit, prouincia pars Galliarum appellatur, quæ infero mari alluitur, Brachata ante dicta, amne Varo ab Italia diſcreta, Alpiumq; ſaluberrimis Romano imperio iugis, à reliqua verò Gallia latere ſeptentrionali ſeiungitur. Hæc montibus Gebennicis, & vrbibus agrorumq; feracitate, cultu virorum, amplitudine opum, nulli prouinciarum poſtferenda, veriusq; eſt Italia quàm Prouincia. Hæc Plinius. Porrò Teutanes Mercurius Germanorum extitit, cui cognomentum Teutanes ſacrificus ritus indidit. Reddebat enim pallentes eos qui ſibi gratis immolabantur. Teu enim laudem, & Teudas laudatorem, Taam verò & Tanam pallentem gratis Hieronymus &* B C D

Teutanes. *Talmudiſtæ interpretantur. Hinc Teutanes, laus pallentis gratis dicitur. In laude enim ſacrificij victimandi gratis, pallebant effuſione cruoris, dicente Lucano in primo libro: Et quibus immitis placatur ſanguine diro Teutanes, horrenſq; feris altaribus hæſus. Ab hoc Teuto-* E

Teutones. *nes & Teutonia nomen accepit. Deinde Beroſus aperit quo tempore naturæ conceſſerit Hercules, & illi Heſperus ſucceſſerit, videlicet anno xx. Mamiti. Græci dicunt Italiam, & Hiſpaniam dici Heſperias, ab Heſpero ſtella, quæ* F

Græci

A Græci in Italiam & Hiſpaniam adnauigant, Italiámque ſimul Oenotriam, a Græco Arcade Oenotrio fratre Peucci. Quod falſum eſſe non Beroſus modò & Iginus, ſed ratio ipſa conuincit. Nam ſi à ſidere, quo à Græcia in Italiam
B & Hiſpaniam nauigant, nomen Heſperiam acceperunt duo hæc extrema Italia & Hiſpania, & neceſſario cõſequens eſt vt & Gallia ſit Heſperia, quia media eſt inter Italiam & Hiſpaniam: & impoſsibile ſydus illud percurrere, aut
C eos adnauigare ab Italia in Hiſpaniam, niſi per mediam Galliam. Porrò cum nemo ſcriptorum concedat Galliam dici Heſperiam, conſequens eſt vt non à ſydere, ſed à Rege Heſpero dicatur: qui primùm in Hiſpania, deinde in Italia &
D non in Gallia regnauit, vt Iginus & Beroſus clariſsimè tradunt. Conuincit quoque Græcos de mendacio cognomenti Oenotriani Italiæ, ipſa interpretatio nominis. Nam quem Latini viniferum, eundem Græci Oenotrium, & Aramei
E Ianum pronuntiant, vt in præhabitis antiquitatibus Iani probauimus. Quare, quia antiquitus à Iano cognominata fuit Italia, conſequens eſt, vt ab eodem per interpretationem Græcam ſit dicta Oenotria, id eſt, Ianea ſiue Ianicula.
F Quod profectò & tempus demonſtrat. Nam vt ſupra probauimus, Oenotrius Archas venit in Italiam centum & ſeptuaginta annis poſt Phaëtonteos Ligures. Quos ſi in Beroſo & Eu-

ſel io ſupputes,peruenies ad xiij. annum Balei A
Aſſyriorum Regis,quo tempore Oſiris reuertebatur in Aegyptum,vt ex ſuperioribus patet, nupérq; dicta eſt ab eo Italia Apẽnina & Taurina. Quare nõ Oenotria ab eo dicebatur. Rurſus & ſi Antiochus,Philiſtus & Timæus diſ- B
ſentiant,à quo Italia potiſſimũ dicta ſit Apennina ſiue Taurina,vt retulimus ,conueniunt tamen in tempore,quòd antea dicta ſit Saturnia,poſtea circa tempora Herculis,vel paulò ante dicta eſt Taurina,& poſt Herculem He- C
ſperia,à Græcis. Eadem fermè à Dionyſio Halicarnaſſeo in primo libro referuntur. Eadem Beroſus ſcribit aſſerens paulò ante Herculẽ dictam Taurinam Italiam,& Hercule mortuo ſucceſſiſſe illi Heſperum in Hiſpania. Heſperus D
autem pulſus à fratre Italo Atlante venit in Italiam,& ab eo dicta eſt Heſperia. Poſt à fratre Italia,vt etiã Iginus ſcribit,& noſter Tortellius Aretinus refert. Ergo,quoniam ab Api vſque ad Italum nunquam Italia dicta eſt Oe- E
notria,quum tamen Oenotrius eo tempore Italiam incoluerit & obierit,vt ex temporibus patet,conſequens neceſſario colligitur,vt Italia ſit cognominata Oenotria,ſed nõ ab Oenotrio Archade,ſed vetuſtiſſimo Iano,quem per interpre- F
tationem Græci Oenotrium vocauere,vt rudes Romanos faſcinarent,& caliginẽ atq; obſcuritatem Italiæ vetuſtiſſimæ origini inducerent,ne

Oenotria ab Iano.

ipſi

A ipſi qui ſe gentis humanæ genitores fabuloſa iactantia prædicabãt apud rudes Italos, mox deprehenderentur nouitij atque poſtremi in rerum natura, vt illis obijcit Ioſephus cõtra Appionem Grammaticũ. Itidem obſcurare pergentes Thuſ-
B cam originem, & à Græcis ortos aſſerere adniſi, Græcis vocabulis illos nuncupauerunt Thuſcos & Turrhenos. Sed fruſtra iecerunt rete ante oculos eorum, qui ſemper ſe Ianigenas & Razenuos vocauere vſque ad Cæſarum tempora: &
C non tam obſtinato quàm prudentiſſimo animo retinuerunt vetuſtiſſimæ originis ſuæ argumẽta inuincibilia, linguam, Deos, literas & eiuſcemodi, vt etiam Beroſus aliquantulũ inſinuat, & Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro ex-
D primit, & Myrſilius aſtipulatur. Igitur omiſſis fabulis Græcorum, dicamus Italiam dictã à duce Italo, & circa finẽ Herculis quo Græcus Oenotrius extabat, dictã Heſperiam nõ Oenotriã, paulóq; ante Apenninam. Sed antiquitus Iani- Italiæ nomina.
E culam, id eſt, Oenotriam ab Oenotrio Phœnice, vt ſæpe expoſuimus. Et hunc ordinem ſequitur Vergilius, vt vltimo ſit cognominata Italia à duce, antea verò à Græcis Heſperia. ſ. circa finem Herculis & Tauri, vt aiunt. Verũ ante hac an-
F tiqua terra erat & dicta Oenotria, quia Oenotrij, id eſt, Ianiculi viri illã tenuere circa Tyberim: quæ pars Ianicula circa Tyberim primum dicta eſt Italia, vt Seruius ſcribit ſuper primum

Aeneidos. In quo & idem Vergi. ſic ſcribit: Eſt A
locus (Heſperiam Graij cognomine dicunt) Terra antiqua, potens armis, atque vbere glebæ, Oenotrij coluere viri, nunc fama minores Italiã dixiſſe ducis de nomine gentem. De Alteo verò Thuſco, contradictio videtur. Nam Beroſus illũ B
ſcribit filiũ Thuſci. id eſt, nepotem Herculis. At Herodotus in primo refert, illum fuiſſe filium Herculis. Sed facilè ſoluitur, quia hic fuit nepos Herculis Aegyptij, ille filius Alcei. Quare ſicut Græci ad inducẽdas hiſtoriis & originibus gẽ- C
tiũ caligines, furati ſunt nomẽ & geſta Herculis Aegyptij, & illud impoſuerũt filio Amphitryonis, teſte eodẽ Herodoto in ij. lib. ita & Al-
Alteus. *tei nomẽ furati impoſuerũt filio Alcei. Hic Alteus inito regno Vituloniæ, duo loca ſuo nomini* D
dicauit, in quibus poſtea fundata oppida dicimus Altetum, & arcem Althiam vernacula lingua. Cæterùm quod Beroſus ait, Babyloniæ Regem Mamitum inceſſiſſe medium inter militiã & delitias, & aſſuefeciſſe milites labori- E
bus, profectò ea cõiectura eſt, prædeceſſorem eius poſthabuiſſe militiam terrore Herculis, iámque
Mamitus. *ſeneſcente eodem Hercule, Mamitum expectaſſe illius obitum, & interea militem aſſuefeciſſe rebus bellicis, & eodem Hercule mortuo cœpiſſe ar-* F
ma inferre finitimis: ac propterea formidandus erat Syris & Aegyptijs, qui orbis domitorem & ſaluatorem amiſerant.

De

DE DECIMOQVARTO REGE ASSYRIORVM.

Beroſus.

QVartusdecimus Rex Babyloniis imperauit Mancaleus annis xxx. Cuius anno primo apud Celtiberos, Kitym pulſo fratre Heſpero in Italiam, regnauit.

Scribit Aretinus noſter Tortellius eadẽ quæ Beroſus, referens Iginũ aſſerere Atlantem pepuliſſe fratrem ſuum Heſperum ab Hiſpania, & ibi regnaſſe: & Heſperũ veniſſe in Italiam, & illi imperaſſe, & ob id vtrunq; regnũ ab eo Heſperiam cognominatum. Verum, quoniã de Italo ſatis in Anniis quæſtionibus diximus, idcirco ibi legantur de nomine proprio Kitym & cognominibus Atlante & Italo, & quibus locis regnauerit. Similiter legantur commentaria cũ Fabio Pictore. Quare ſi Kitym & Italus eandem interpretationẽ habent, & ſi vtrunq; eandem habet definitionem cum Atala & Italo, **Atlas. Italus.** *conſequens eſt, vt idem vir ſit Kitym, Atalas & Italus, ſiue Atlas, vt Græci declinant. Rectè igitur ab Igino Atlas dictus eſt frater Heſperi, & ab aliis Italus. Itaq; ſicut Heſperus vtrique regno imperauit, ita frater eius Italus Atlas.*

Duodecimo verò anno Mancalei, apud Ianigenas regnat Kitym, relicto in Celtiberis Rege filio Sicoro. Eiuſdẽ Mancalei

tem

temporibus apud Tuyſcones regnat Her- A
cules Alemannus, apud Celtas Lugdus, à
quo prouincia & homines cognomenta
ſumpſerunt.

Lugdus.
Lugdunũ.

Lugdus eſt, qui incoluit Lugdunenſem pro-
uinciam, vt nomen eſt argumento. Quòd verò B
ait, ab eo cognominatam fuiſſe totam prouinciã
& homines, ita intelligendum eſſe exiſtimo, vt
prouinciam intelligat totam partem Lugdunẽ-
ſem: homines autẽ Lugdouicos dictos, quos poſt-

Ludouici.
Alemãnus
Hercules.

ea g ablata Ludouicos dixerunt. Alemannũ ve- C
rò Herculem Beroſus dicit, quòd vel Alemanni
filius fuit, aut quia illi ſucceßit, aut verius ob
vtrunq;. Dictus eſt Hercules ob fortitudinem,
quia omnes qui aliquid fortiter egiſſent, Hercu-
les vocabãtur, vt in Saturnal. Macrobius ſcri- D
bit. Et ob id, teste Cornelio Tacito, omnium vi-
rorum fortium fortißimi Germani ituri in præ-

Baryton
Aleman-
norũ cla-
mor in
prælio.

lia hunc Herculem canunt. ſuntq; carmina quo-
rum relatu (quem baritum) vocant, accendunt
animos, futúræque pugnæ fortunam ipſo cantu E
augurantur. Terrent enim vel trepidant acies,
prout ſonuit, nec tam voces illæ quàm virtutis
concentus videntur. Affectatur præcipuè aſpe-
ritas ſoni, & fractum murmur, adiectis ad os
ſcutis, quo plenior & grauior vox repercuſſu in- F
tumeſcat. Hæc Tacitus. Quod verò de Kitym
refert etiam Iginus conſentit, & Fabius Pictor,
Italum pepuliſſe fratrem Heſperũ vt diximus

in

A in Italiam, in quã paululum regnãs periјt He-
ſperus. Inde Italus Hiſpaniis Sicorum filium Sicorus.
Regem creauit, vt Beroſus exponit. A quo non
eſt dubiũ dictos fuiſſe Sicòros, & Sicorũ amnẽ
eius de quo Lucanus: Heſperios (inquit) inter
B Sicorus non vltimus amnis. Ipſe Italus pater in
Siciliam colonias duxit. Inde cũ Siculis in Ita-
liam profectus regnauit in locis circa Tyberim,
& ea primùm à ſe Italiam appellauit, vt ſcribit
Seruius & aliј Vergiliani ſuper primũ Aenei-
C dos. Sunt autem loca circa Tyberim in quibus
regnauit, vt aiunt, vbi Siculas colonias poſuit in Siculi Romam incoluere primi.
agro Romano, vt eſt illud: Fines ſuper vſque Si-
canos, quia Romã primi inhabitauerunt vetuſti
Siculi, & Tyburi ſunt loca Sicilienſa dicta, &
D in propinqua Tyberina Hetruria ſunt vrbes
Pheſennium & Phalaris, quas ante inhabita-
uerunt Siculi, vt ampliſsimè ſcribunt hiſtorici,
præcipuè Dionyſius Halicarnaſſeus in primo li-
bro, & Epigenes in Apologetico contra Italos.
E Hinc colligunt ab initio non fuiſſe nominatam
Italiam totam quæ nunc eſt, ſed ſolum circa Ty-
berim loca, quæ ſunt Latium, & ipſi proxima Latium.
Etruria. Huic aſſertioni authorum multa ſuf-
fragantur argumenta. Primum, quo ipſi vtun-
F tur, quia nomẽ Siculum in Latio fuit & Etru-
ria. Siculis autem coloniis à principio erat Ita-
lus. Secundũ eſt, quia Italus præfecit filiam ſuã
reginam Aboriginibus in Latio, quæ à ſuo no-
min

mine Siculis prima Romam oppidulum condidit, vt quidã hiſtorici perhibent, vt Plutarchus in vita Romuli refert, & Beroſus paulò inferius enarrabit. Ipſe verò Italus in Vetulonia reſedit, cui maiora ſunt argumenta. Nam præter id quod vrbes Etruſcas ante Pelaſgos inhabitauere priſci Siculi, adiicitur primũ argumentum, quòd ad principes Vetuloniæ, quæ tum erat Italiæ regia, ad Coritúmque acceſsit, & illi locata filia ſua Electra coniuge, eidem participata potentia conregnauit, vt apertè ſcribit Beroſus, & Fabius & cæteri hiſtorici conſentiunt. Sed quo res ipſa fiat apertior, præmonitos eſſe lectores par eſt, tres fuiſſe Atlantes, quibus eiuſdem nominis vxores totidem & pares numero, & nominibus & cognominibus fuêre liberi mares & fœmellæ, vt Seruius eſt author, & Vergiliani ſuper vij. & viij. Aeneid. Quæ ergo hic dicentur, de Coriti Principis Thuſciæ Herculei ſocero Italo intelligantur, qui primum in Hiſpania, inde in Sicilia, poſtremo in Italia regnauit. De quibus in Anniis. q. & ſuper Fab. diximus.

A B C D E (margin letters)

Atlantes tres.

Kitym ob mentis excellentiam Ianigenæ ſua lingua vocauerunt Italum Atala. Hic filiam ſuã Electram Ianigenarũ principi CamboBlaſconi dedit cõiugem. Qui pro nuptiis colonias miſit trans alpes Italiæ proximas, & Romam filiam ſuam Italus primo ſubreginam Aboriginibus ſa-

crat

A erat. Filium quoque ſuum Morgetem Italus Kitym creauit Coritum.

Non ſolū autem Beroſus, ſed etiā omnes Latini illū ſecuti ſcribūt Italū Atalantem locaſſe filiam ſuam Electram Corito Thuſciæ principi.
B *Sed quæ exponenda hoc loci occurrūt, hæc ſunt. In primis, magis per expoſitionem quàm diſtinctionem nominum dicit Beroſus, aut traductor Beroſi, Italū Atala. Quaſi dicat: Vocauerunt eū ob excellentiā mentis Italaa ſiue Atalaa, quia*
C *eundem ſignificant. Deinde inſinuat, quod etiā quidam authores ſcribunt veteres pro inito regno ſolitos die acclamationis regiæ, ſua ſacrare ſimulachra, vel titulos inſcribere ad memoriā, & oppida ædificare, & colonias mittere ſuo no-*
D *mine illuſtratas ad perpetuam memoriā geſtæ rei, & ad fulgorem nominis propagandum, & ob id vetuſta nomina locis indita faciunt in hiſtoria efficaciſsimum argumentum, vt in præmiſsis libris & commentariis comprobatur.*
E *Ergo Italus quum iniit regnum die acclamationis regiæ Ry Atlaus, id eſt, Rex Atlaus, primum exciſos à patria Kiteos titulos ſacrauit, & ſub antro ad æternā rei memoriam recōdidit: quos cernimus iuxta Faul, vt explicauimus in*
F *inſtitutionibus Etruſcis: & turritum domicilium in Volturrena ſili fundauit, dictā Aramè Stic Kiti Atu: Deinde ſucceſſorem regni Morgetem creauit Coritum, id eſt, haſtatum Iouem,*

dan

dando illi regni ſceptrum. Tertio omnes tres ſimul, Atlas, Electra & Cãbo, qui poſt per antonomaſiã Coritus dictus eſt colonias miſerunt in proximam prouinciam Narbonenſem, & à ſuis nominibus vocauerunt illas Cãbo, Electras, Atlanticas, vt eas nominat Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ, capite quinto. Et hoc pro nuptiis & affinitate inita, vt Beroſus indicat. Pater Cambi dictus Blaſcon, vt in Genealogiis Beroſus expoſuit, à quo mons Blaſconis ad hæc tẽpora dicitur, & ipſe Blaſconas colonias miſit cũ Cambo Electris Atalanticis iuxta Rhodani oſtia, vt commemorat Ptolomæus in deſcriptione Narbonenſis prouinciæ, & Plinius in tertio naturalis hiſto. cap. vj. Cæterum quod de prima fundatione vrbis Romæ Beroſus ait, & Plutarchus refert, veriſsimum eſt: cæteri quos Plutarchus inducit authores Romæ fuerunt, nõ primum fundando, ſed poſt aut derelictam rehabitando, vt Solinus ſcribit: aut ampliando, aut diruta reſtituendo, ſicut de Carthagine & multis aliis geſtum eſt. Verùm qui Romã vltimo quadrauit, & inſtar vrbis fundauit, fuit Romulus: à quo Roma per ſyncopam dicitur. Nam integro vocabulo Romula profertur. Qui verò ante omnes pro temporis exigentia oppidi inſtar illam fundauit, fuit Roma filia Isali cum Siculis coloniis ſui patris, dicente Dionyſio Halicarnaſſeo in principio hiſtoriarum: Vrbem Romam, terræ

mar

Marginalia: A; B; Blaſcon.; C; D; Roma inſtaurata.; E; Romulus.; Roma inſtituta.; F

A *mariſq; dominam, quam nunc Romani incedunt Vetuſtiſsimam, antea memoria proditorum tenuiſſe dicuntur Barbari Siculi, gens indigena. Igitur authores alii Romæ, quos Plutarchus & alij conſcribunt, inter Romulum*
B *vltimum, & hanc primam Romam, aliis & aliis temporibus intermedij fuerunt. Et hoc ſecuti ſumus in Etruſcæ hiſtoriæ libris, quos ab Etruria condita vſque ad hæc tempora abbreuiamus per Reges Etruriæ atque Romæ, in qui-*
C *bus & illud Beroſianum adnotauimus, hanc primam fuiſſe ſubreginam in Italia & Latio, omneſq; ſequentes non proprie Reges, ſed ſubregulos fuiſſe in Latio decreto Lucumonum atque voluntate vſque ad Romulum, qui om-*
D *nium primus de regno & imperio cœpit cum Etruria contendere, durauitq; ea rixa quouſque Thuſcorum imperium Romano ceſsit. Sed & illud genus Siculorum notandum eſt, quod Dionyſius indigenum vocat. Duplex enim ge-*
E *nus Siculorum eſt in Italia, quorum vnum externũ aliunde venit cum Italo, & hi propriè dicùntur Siculi. Aliud verò indigenum eſt & Thuſcum è Tagetis Sicano filio in Thuſcia, vt ſupra enarrauit Beroſus. Et hi proprie à geni-*
F *tore Sicani dicuntur. Verum quia tempore Itali, Thuſci fœmellas eius filias vxores acceperũt, hinc authores non diſtingunt inter Siculos & Sicanos. Siculi ergo qui Romam cum filia Itali*

fundauerunt, vt ait Dionyſius, fuerunt Siculi A
indigenæ Thuſci, non aduenæ cum Italo. Equidem argumentum conſtans, quòd vir Romæ indigena Thuſcus erat. Ergo quia proles huius vſque ad Latinum ſocerũ Aeneæ fuit ex Thuſco genere, rurſumq́; Aeneas à Dardano Thuſ- B
co genus habuit, conſequens neceſſario eſt, vt ex tribus Romæ primis tribubus, videlicet Tatienſi Sabina, Lucerum Lucumona, & Romulea Albana, duæ fuerint conſanguineæ ab auito priſco ſanguine Herculeo Thuſco, Romulea ſcilicet & C
Lucera. Quo verò tempore Roma puella Romam cum indigenis Sicanis Thuſcis fundauit, regnabat apud Aegyptios Menopis, vt patet in Euſebio, in temporibus huius Regis Aſſyriorũ Mancalei, cuius anno vigeſimoſeptimo natus D
eſt Moyſes liberator populi Iſraëlitici duxq́;. Ergo quo tempore primum Roma oppidulum eſt cœptum, futura dux orbis & Chriſtianitatis domina, equidem & futurus liberator duxq́; populi oppreſſi Moyſes rectè E
ortus eſt. Sed de his copioſius in ſacris decadibus ſuper Exodum explicabitur. F

DE

A DE QVINTODECIMO REGE ASSYRIORVM.

Beroſus.

QVintusdecimus Aſſyriis imperat Sfe-
B rus annis xx. vir de cuius geſtis &
prudentia omne vulgus perſonat. Huius
temporibus Morges filius Itali creauit Co-
ritum ſuum cognatū Camboblaſconem,
& paulò poſt idem Coritus manet Itus.
C Apud Celtiberos regnat Sicanus filius Si-
cori, poſt obitum Sferi ſub Mamelo.

*Ergo Sicani aduenæ in Italia non fuerunt
ætate Romæ Italanidis, niſi indigenæ Thuſci.
ſed qui proprie Siculi dicuntur venerunt à Si-
D cilia cum Italo, quia Sicanus pater Sicanorum
aduenarum non erat natus, cum Roma funda-
uit oppidum pro Latij ſceptro habito, vt patet ex
Beroſi temporibus. Mortuo verò Italo, filius eius
Morges ſucceßit, vt ſcribunt Beroſus & Dio-
E nyſius Halicarnaſſeus in primo lib. Cāboblaſcon
verò à patre cognomen Blaſcon accepit, ſibi
Cambo proprium nomen fuit, & dignitate ſo-
lus Coritus dictus antonomaſticè fuit, quia poſt
Alceum anum Herculeū, Italus aduena ſuſce-
F ptum regnū tranſtulit ab Herculea Vetulonica
prole in Morgetem. Quare dignitate ſucceßio-
nis iterato ſuſcepta Herculea familia ſempiter-
no titulo ſibi adſcripſit, & ob id antonomaſticè*

cum Coritus dicitur, de Cambo iſto intelligitur A
à Latinis. Igitur dum eſſet Coritus, id eſt, ha-
ſtatus ſceptro Iuppiter, genuit Iaſium primoge-
nitum ex Electra Italantide. Paulo poſt obiit
Morges, & remanſit Coritus Itus, id eſt, Iuppi-
ter ſolus, quia ad eum ſolum redactum eſt re- B
gnum. Et ob id monti Blaſconi paterno, cogno-
mentum ſuæ dignitatis Itum adiecit. Nam ſi-
cut à patre Blaſconis mons dicitur, ita à perpe-
tua regia dignitate adepta. Arx Iti etiam no-
minatur, vti in vita ſancti Flauiani marty- C
ris memoria ſeruatur. Igitur cum eſſet Iuppi-
ter, ex Electra genuit Dardanum & Armo-
niam. Ex quo fabula Græcorum mendax auſa
eſt in hiſtoria, alterum aſſerere Coritum pa-
trem Iaſi ex Electra, alterum Iouem qui genuit D
Dardanum ex eadem, quum tamen idem fue-
rit Coritus & Itus ſiue haſtatus Iuppiter, &
Iuppiter qui ex eadem caſtiſſima coniuge Ele-
ctra genuit Iaſium & Dardanum, vt Beroſus
exprimit, & plures alij ſcribunt, & Lactan- E
tius refert in fine primi libri inſtitutionum di-
uinarum. Sed quod ad Morgetis regnum atti-
net, ipſe pro inito regno colonias in Latium mi-
ſit, quas à ſe Morgetas nominauit, quas in ter-
tio libro naturalis hiſtoriæ commemorat Pli- F
nius. Sane pro temporibus ſciendum eſt Deuca-
lionem Theſſaliæ regem natum fuiſſe primo an-
no huius Sferi regis Aſſyriorum. Hoc ex duobus
patet

A *patet. Primo ex Latina vetuſta traditione, de qua Solinus ait à primo diluuio ſub Ogyge vſq; ad Deucalionem fluxiſſe annos ſeptingentos, & plus quàm nouem menſes. Porrò à primo diluuio ſub Noa Ogyge Palæſtino, vſq; ad primum*
B *annum Sferi anni ſeptingenti & menſes nouem computantur à Moyſe per Patriarchas Hebræos. & à Beroſo & Euſebio per Reges Aſſyrios. Secundo patet ex eo quod veriores hiſtorici tradunt. Scribunt enim Deucalionem ſenem,*
C *natum annos octoginta quatuor, paſſum fuiſſe diluuium in Theſſalia. Cæterum à primo anno Sferi vſque ad diluuium Deucalionis totidem anni ſupputantur à Beroſo & Euſebio de temporibus. Quare anno primo Sferi ortus eſt Deu-*
D *calion. Quod profectò tempus dum cognoſcimus, multas Græcorum fabulas & mendacia detegimus.*

DE DECIMOSEXTO REGE ASSYRIORVM.

E *Beroſus.*

SExtuſdecimus Rex Mamelus Babyloniis imperat annis xxx. cuius anno octauo Romaneſſos filius Romæ fit primus ſubregulus montanorũ Aboriginum,
F & Sicanus regnat apud Celtiberos.

Quod præmiſit Beroſus nunc loco ſuo repetit Sicanum Italantidem regnaſſe apud Hiſpanos, ſub Mameli Aſſyrij temporibus. Ab eo Sicani

Siculi Italantides ſiue Atalantides cognomentum acceperunt, ſicut Sicani Tuſci indigenæ à Sicano Rege Vetuloniæ, vt enarrauit Beroſus & Regio Sicana Vetuloniæ indicat, & Dionyſius inſinuat, dum non aduenas Siculos, ſed indigenas vetuſtos Romam primos coluiſſe ſcribit. Ex Tuſco igitur Sicano indigena patre, & Atalantide Sicana aduena matre Roma naſcitur Romaneſſus primus ex maſculis ſubregulus Latij Aboriginum. Huic Regi nomen compoſitum eſt à matre Roma & Neſſo vocabulis Arameis, vti par erat, tum parentibus illa lingua vtentibus. Eſt autē Roma ſublimitas, & Neſſon, forte validumq; augurium, vt diuus Hieronymus & Talmudiſtæ conſentiunt. Ergo illi Romaneſſo, id eſt, ſublimi fortitudini augurata & vaticinatæ nomen futura ſublimitas Romani imperij indidit, quòd Tuſcus eius pater, à diſciplina augurandi Tuſca tum eximia præcinerit, ex eius vrbe ac materno paternoq; genere futurum eſſe imperium orbis, vt interpretatio nominis ſignificat. Nam Aeneas imperij Romani origo ex Tuſco patre Dardano, & Lauinia fuit ex Roma Regina Latij matre, ex quibus natus eſt Aſcanius, vt probatiores hiſtorici ſcribunt, quanquam Vergil. Tuſcanæ vrbis Mantuæ ciuis in Aeneid. lib. à ſolo Tuſco patre Dardano Aſcanium cretum cōcinat. Hunc Romaneſſum, à cuius nomine totius Imperij omen erat oppido

A *Romæ, Deum ineffabilem in cuius tutela fuit vrbs Roma, fuiſſe exiſtimo, cum quia eius oppidi primus Saturnus fuit, vt Beroſus narrabit, tum vel maximè quòd vt nomen indicat, ex eo pendebat omne Romani Imperij omen & augu-*
B *rium. De ipſo ergo cum alij plures, tum præcipuè Plinius xxviij. li. naturalis hiſtoriæ, capite ſecũdo ſic habet: Verrius Flaccus, inquit, authores ponit quibus credat, in oppugnationibus ante omnia ſolitũ Romanis ſacerdotibus euocari Deũ*
C *in cuius tutela id oppidũ erat, promittiq; illi eundem aut ampliorem locum cultúmve apud Romanos. Durat in pontificũ diſciplina id ſacrum, conſtatq; ideo occultatum in cuius Dei tutela Roma eſſet, ne qui hoſtium ſimili modo agerent.*
D *Et in tertio libro capite quinto dicit: Roma, inquit, ipſa, ſuper hæc eſt, cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habetur. Quod optima & ſalubri fide abolitum, quia Valerius Soranus annuntiauit, mox luit pœnas. Hæc*
E *Plinius. Quo loci aduerte lector hæc. In primis duo nomina habuiſſe Romam, quorum vnum fas erat nominare Romam, alterum nefas arcanis ceremoniarum impoſitũ, vt indicat Plinius. Secundo quòd illud ineffabile nomen idcirco in*
F *Pontificum diſciplina fari nefas erat, ne cognitus ab hoſtibus Deus Romanus euocaretur. Tertio quòd licet publicè abolitum, id eſt, fari prohibitũ eſſet, non tamen priuatè, quia Valerius*

Soranus illud ſciuit & publicè annuntiauit. A
Hoc ergo nomen Romaneſſus fuit, cui quatuor
ſunt argumento. Primum, quia hic primus Sa-
turnus Deusq; Romæ fuit. Secundum, quia hoc
nomen vrbis ipſius Romæ nomen ſimul & omen
ſecum ferebat, quod ne tranſiret ad hoſtes, id- B
circo occultabant. Tertium, quia hoc nomen pro
ſacris arcanis tribui Romuleæ tributum fuit.
Nam teſte Liuio in primo libro ab vrbe condi-
ta, & Varrone in primo de lingua Latina, cum
aliis tribus à Ducibus Tatio & Luco ſiue Lu- C
cumone vocauerit Tatienſes, & Luceres, ſuam
tamen nō à ſe voluit dici Romuleam, ſed Rom-
nenſem, per ſyncopam. Nam vernacula lingua
Romneſſe pro Romaneſſe dicitur, de quo plenius
dictum eſt ſuper Fabium & C. Sempronium. D

Apud Celtas Beligius, à quo illi Beligiti
appellantur, regnat, & apud Ianigenas tā-
dem à patre Iaſius creatus eſt Coritus.

Si Coritus qui & Cambo creauit ſucceſſorem
ſibi Iaſium filiū, ergo Rex erat Cambo quia re- E
gis erat munus creandi Coritos & ſucceſſores
Imperij. Quas verò pro inito regno colonias de-
derit aut vrbes ſacris literis Cort fundauerit,
nomina ipſa oppidorum, & locorum adhuc locis
extantia, ea referunt atque indicant. Nam in F
Volturrenæ ſiue Vetuloniæ agro hæc ſunt Cort
Nyenta, Cort Ilianum, & alia quæ in quæſtio-
nibus Anniis copiosè tradita ſunt. Nunc de Be-

ligi

A *ligio id tantum dicendum occurrit, quod Bero-*
ſus ait, ab eo Rege per ſyncopam dictam fuiſſe
Belgicam Galliam.

Iaſius creatus eſt Coritus,& anno ſequē-
te ſimul cœperunt duo Reges, videlicet pri
B mus Rex Athenienſium Cecrops priſcus,
& Iaſius Ianigena apud Celtas.

In æquiuocis oſtendimus Iaſios & Darda-
nos, & Cybeles, fuiſſe plures, ſimiliter & Cad-
mos, & Phœnices, & Minoes, quorum æquiuo-
C *catione freti Græci, multa mendacia & caligi-*
nes hiſtoriis iniecere, & religauerunt oculos ru-
dium illa ætate, ne ante ſe poſitam lucem perſpi-
cerent. Primus enim Iaſius & Dardanus fue-
runt Thuſci filij Coriti, & Dardanus ab hac
D *Turrena Coriti patris ſede profectus, & his A-*
runti ortus in agris, Ideas Phrygia penetrauit
ad vrbes & Dardaniam in Phrygia condidit,
vt Vergilius in ſeptimo Aeneidos ſcribit, & Be
roſus atque Latini *Arunti vetuſtiſſimi teſtes*
E *affirmant, & nomina locis iſtis extantia Dar-*
danium, Iaſinella, & Cybelarium comprobant.
Itaque nullus Iaſius & Dardanus legitur
ante conditam Dardaniam, quam noſtri Vetu-
lonienſes Veiuzi, vt oſtendimus. Alius Iaſius
F *fuit poſt hunc & Cecropem annis fermè ducen-*
tis, vt ex Euſebio patet numerando à Cecrope
priſco vſque ad patrem dicti Iaſij Abantem re-
gem Argiuorū. Nam omnes hiſtorici tam La-

tini quàm Græci vnanimes ſcribunt, ab Abante Rege cretum fuiſſe Iaſium Argiuum patrem Atalantæ venatricis ex Arcadia, quam ardebat Meleager, de qua Ouidius in quarto epiſtolarum Heroidum Arſit & Oenides in menalia Atalanta. Tertius fuit Iaſius & Dardanus Samothraces, cum Armonia ſorore matris nupta Cadmo iuniori. Quæ res patentem latamq; fecit occaſionem errandi Græcis, ac etiam ipſi Dionyſio, qui ab Etruſcis, vt ab Aegyptiis, furati nomina & geſta, ſuis tribuerunt. Et quidem falſo. Primum quia illa Samothrax Armonia fuit ſoror Martis, & nupta Cadmo iuniori, vt Samothracum hiſtoria tradit. Et Diodorus in ſexto refert. Sed Tuſca Armonia innupta virgo & Veſtalis erat & ſoror Iaſij ac Dardani, vt Beroſus, & eius triumphale ſimulachrum in ſocietate Iaſiana comprobant. Rurſus teſtibus Aruntum vetuſtiſſimorum hiſtoriis, & Vergilio, & aliis Latinis, vt diximus, hic Iaſius cum ſuo fratre Dardano atque ſorore Armonia fuerunt ante conditam à fratre illorum Dardaniã. At verò illi Samothraces diu poſt conditam Dardaniam floruerunt, paulo ante Argonautas, cum vxor Priſca iunioris Cadmi ob introductam Armoniam Zelotypia correpta contra eum certamen iniit, vt Spinga & Palephatus hiſtorici Græci tradunt, & Euſebius connotat in temporibus paulo ante Argonaut

gonaut

A *gonantas. Itaque vt Beroſus ſcribit Iaſius Tuſcus Coriti filius Ianigena regno Italiæ potitus eſt eodem anno quo & priſcus Cecrops Athenienſis, & totidem annis regnauit.*

In Iaſij nuptiis affuit Io Aegyptia. Sola B enim fœminarum vno plus Dodone centenario vixit, & vniuerſum fermè orbem luſtrauit poſt viri interitum.

Singulæ clauſulæ magni momenti ſunt, & breuibus pro viribus exponendæ. Duæ fuerunt C *Io, quarum Inachi iunior Græca fuit. Altera Priſca Aegyptia, Græca ab inſtitore Phœnice proſtituta cum eo fugit in Aegyptum vt in primo libro Herodotus refert. Secunda fuit ſoror & coniunx Oſiridis dicta Iuno, Iſis, Ceres, fru-* D *gifera & legifera, & Orpheus in gratiam Thebanorum Græciæ cum aliis hiſtoricis de more mentitus, vt ait ipſe Diodorus in j. libro, finxerunt Io græcam in vaccam verſam iuiſſe in Aegyptum, & falſo tribuit illi geſta & nomen Iſi-* E *dis Aegyptiæ. Itaq; Beroſus & Latini de Aegyptia vera non ementita græca dicunt, quod affuit in nuptiis Iaſij. Hoc omnes confitentur Cærerem magnã interfuiſſe nuptiis Iaſij & Cybeles, non Armoniæ, quia in gratiam illius Iaſij* F *aſſerunt obtuliſſe panes quum antea glande vteretur, cuius frater Dardanus poſt nuptias cõdidit Dardaniã. At alij Iaſij oẽs excepto Tuſco, fuêre poſt Dardaniam conditam, vt explicatum*

eſt

eſt. Quod verò ait hanc Iſidem vixiſſe vno centenario plus Dodoneo fratre Kiti, ſexcentis annis intelligit illam fuiſſe ſuperſtitem, quia Dodoneus in illirico quingentis vixit annis, vt Cornelius Alexander eſt author, vt Plin. refert in vij. naturalis hiſtoriæ. Ex quo etiam argumentum elicitur hanc Io non fuiſſe græcam quæ orta eſt poſtremis temporibus ſub Inacho patre eius, cuius maior ætas hominum non tranſcendebat ducentos annos, qualis fuit Iſaach Hebræus, qui amplius aliis viuens attigit centeſimum octogeſimum annum, vt diuinæ literæ tradunt. Siqui verò ſexentis annis vixerunt, hi gigantes erant, & orti primis temporibus à diluuio vſque ad Semiramidem, quia gigantes fuêre circa diluuium, vt ſacræ literæ docent, & teſtantur omnes qui ſcribunt de hominibus mille annis viuentibus, vt refert Ioſephus de antiquitate Iudaica. Cæterum quia Iſis ægyptia vixit ſexcẽtis annis, vt Beroſus innuit, conſequẽs eſt illam ortam in primo ortu generis humani, & giganteam fuiſſe, quod profectò Beroſus ſcribit, aſſerens illam ortam primo anno Semiramidis, & Diodorus in primo li. exprimit gigantes fuiſſe in primo generis humani ortu, & tempore Iſidis, quos vt ait Oſiris eius vir & frater, cum Hercule ab orbe ſuſtulit. Computanda igitur ſunt tempora, vt Beroſus & Euſebius computant, per Reges Aſſyrios. Iſis orta eſt primo

mo

A mo anno Semiramidis, vt ſuperius expoſitum
fuit. Ab hoc anno vſque ad primum annum Ce
cropis quo regnauit Iaſius ſupputant annos non
minus ſexaginta ſupra quadringentos. Ergo
quũ venit ad Iaſij nuptias nata erat annos qua
B dringentos & ſexaginta. Porrò Iaſius totidem
annis quot Cecrops regnauit, id eſt, quinquagin-
ta, & percuſſus à fratre Dardano interiit, vt
tam Beroſus quàm exciſa Cybelaria marmora
& veraces Latini referunt. Erat igitur Iſis quũ
C interiit Iaſius annum agens decimũ ſupra quin
gentos. Porrò à morte Cecropis & Iaſij vſq; ad
Conditam Dardaniam nouem ac viginti annos
enumerat Euſebius. Nam diu poſt fugam in Sa
mothracia manſit, quæ mora maiorem occaſio-
D nem fabulandi Græcis obtulit, vt ſuum Samo-
thracem Iaſium & Dardanum fingerent. Erat
igitur Iſis decrepita in cõditione Dardaniæ, an-
norum quingentorum & triginta nouem, ſu-
perſtéſque fuit poſt conditam Dardaniam, an-
E nis non minus ſexaginta, & obiit.

DE DECIMOSEPTIMO REGE ASSYR.

Beroſus.

F DEcimusſeptimus Rex Babyloniorum fuit Sparetus, & regnauit annis XL. Sub eo cœperunt miranda in orbe. Nam terræmotus Babylonios terruit. Athenien-

ſes

ſes regnum exorſi ſunt anno iiij. eius Et eo A
dem anno Iaſius Ianigena imperauit Italicis, & Siceleus aliquanto pòſt Celtiberis.

Ergo quod ſupra omiſit nunc aperit quo tempore Iaſius cum Cecrope Athenienſi inchoauerit regnum ſcilicet anno iiij. Spareti Regis Aſ- B ſyriorum. Quo anno Ipitim Cybelem triumphū coniugē ſibi locauit, & triumphalia ſimulachra dicauit ſibi, & Armoniæ ſorori Veſtali, cum cingulo, & palathio, & vitta religata comæ. Item marti Electræ cum nuptiali poculo & bal- C theo regio pendente à collo. Rurſus & Ipiti ſponſæ, cum torque magna, & anulo & poculo nuptiali, & inſcripta ætate xv. annorum, & comi hoſpitio Iſidis in Veiuxo. Inſcripſit autem Iaſius ſuæ imagini cauſſam, triumphi, quòd ſe Regem D inuictamq; coronam ſalutaſſet populus Herculeus, anno ætatis ſuæ xxxviij. Cæterùm meminiſſe iuuat apud Aſtronomos eſſe quadripartitum genus conſtellationum, quorum vnum eſt igniferum portendens aut incendia aut exuſtiones E Phaëtonteas. Aliud dicitur imbriferum, quum inducit aut exundationes, aut imbres, aut diluuia. Aliud quoque motiferum eſt, quod terræmotus ciet. Vltimum autem portentiferum eſt quod cometas, & nouos Prophetas, ſectas & leges in- F ducit, & nouos ſimul reges. Horum directio radiorum & aſcendentium ſtellarumq; profectiones, quum ad loca definita peruenerint, aſſerunt

mira

A *mirabiles illos effectus inducere. Beroſus igitur Aſtronomiæ Chaldaicæ ſcientiſſimus, ſub Spareto perueniſſe profectiones omnes ad loca ſua aſſerit, quũ terræmotus apud Babylonios, & duo regna noua cœpiſſe ſimul enarrauit, itemq́; mul-*
B *tos Reges incendia, diluuia, & magos, & Prophetas ſub idem eueniſſe tempus exponit dicens.*

Argumentum.

Sub Spareti imperio finierunt Aegyptij Reges magni Orus, Acencheres, Acoris, &
C cœpit Chencres qui cum Hebræis de Magica pugnauit & ab eis ſubmerſus fuit. Anno quoq; huius xxxiiij. & xxxv. in Theſſalia diluuium fuit, non ſolum ex imbribus, ſed quòd obturatis mõtibus caſu, flumina
D planitiẽ impleuerunt, & ſubſequuto terræmotu apertis oſtiis montiũ, aquæ in alueos regreſſæ. Et in alia eorum parte poſt terræ motum ſequutum eſt incendium, ſub quodam illorum rege Phaëtonte, & noſter Rex
E Phœnices & Syros ſubegit. Antea verò anno xx. huius imperij ab Italia Io in Aegyptum regreditur. Et lis prima inteſtina oritur pro regno inter Dardanũ & Iaſiũ. Aborigines ſequebãtur partes Dardani. Ianigenæ
F verò & Siculi cũ Siceleo partes Iaſij.

Ex miris igitur cœleſtium profectionibus, lis prima inteſtina Italiæ fuit. Non dicit primam, quia ante hanc gigantũ tyrannica fuit, ſed hæc

prima

prima inter Italiæ populos inteſtina , quippe A
quòd Aborigines ſequebantur factionem Dar-
dani contendentis pro regno,& dicentis ſibi de-
beri imperium,quia Iaſius natus erat dum pa-
ter Cambo eſſet haſtatus Iuppiter & Coritus,
ipſe verò Dardanus dum ſolus eſſet Itus & Iup B
piter,ac propterea ſe eſſe aſſerebat primogenitũ.
Econtra Iaſius ſeſe primogenitum aſſerebat,
quòd regnum incipiat in Corito & finiat in Ito.
Non enim eſſet haſtatus ſceptroq; & corona do-
natus Coritus, cui non eſſet participatio in po- C
tentia regni, quam ſceptrum & haſta ſignifi-
cat. Ita ea ratione ſuperior Iaſius ſecum Iani-
genas & Siculos habens etiam conſanguineum
vtriſque regem Hiſpaniæ Siceleum aduocauit.
Ergo quum legimus Siceleum in Italiam pro- D
fectum, intelligamus eius profectionis cauſſam
fuiſſe ab inteſtinam ſubortam Italiæ litem com
ponendam. Hæc cœleſtium profectio in Italia
commouebat,in Theſſalia verò diluuium & ſub
Phaëtonte Græco in Græcia non in Phaëtontea E
Eridana Italia, ſimul diluuium & incendium
diuerſis in locis induxit, anno Spareti xxxiiij.
& xxxv. vt etiam Euſebius connotat. Sanè ſciẽ
dum eſt à primo diluuio vſque ad Deucalionem
fluxiſſe annos ſeptingẽtos & menſes plus quàm F
nouem: vt Latini Chronographi tradunt, & ab
his pendens Solinus collegit. Cæterum à diluuio
Noæ ſiue Ogygis Iani vſq; ad Sferum ſeptingen-

ti ſim

A *ti ſimiliter anni ſupputantur. à Beroſo per Reges Aſſyrios & à Moyſe per Patriarchas Hebræos. Quare primo anno Sferi natus erat Deucalion. At verò à primo anno Sferi vſque ad xxxiiij. Spareti quo diluuium & incendium in Græcia*
B *venit* LXXXIIII. *annos computant ſimul Beroſus & Euſebius. Quare hiſtorici rectè tradũt, qui ſcribunt Deucalionem quàm maximè ſenem paſſum fuiſſe diluuium in Theſſalia.*

C
DE DECIMOOCTAVO REGE ASSYR.

Beroſus.

DEcimuſoctauus Rex profuit Babyloniis Aſcatades annis XLI. qui funditus omnem Syriam ditionis ſuæ fecit. cu-
D ius anno xiij. viris inuenta apud Græcos narratur. Sub eodem anno Dardanus Iaſium dolo peremit, & fugiens in Samothraciam diu ibi latuit.

E *Idem notat de inuenta vite Euſebius. Porrò de Iaſio trucidato à fratricida Dardano ad Iaſinellas Vetuloniæ thermos exciſa marmora Cybelaria exprimunt, & de fuga eius à Coriti Turrena ſede in Samothraciam, deinde in Phrygiã.*
F *quum Vergilius in Aeneide tum etiam plures Latini conſcribunt. Scribunt inſuper Siceleum cum Sicanis ab Hiſpania profectum excluſiſſe Aborigines, à quibus poſtea Siculi excluſi fuẽ-*

re. Et hoc pacto intelligitur Dionyſius Halicarnaſſes in j. li. quòd Siculis ſemper fuerunt infenſi Aborigines, quodq; diu poſt aduenientibus Pelaſgis ipſi Aborigines ſocia arma iunxerunt contra Vmbros & Siculos, & quòd ceperunt ab Vmbris Cortoniam dictam Crotonem mediterraneam, & ilinc inuadentes regionem condiderunt Turrenam, & expulerunt Siculos à Phalari & Pheſcēnio & tota Italia. Et vt ait, ex his controuerſiis inter Siculos & Aborigines ſurrexit bellum omnibus Italiæ gentibus, quum antea nullum fuerit in Italia. Hæc multa verboſitate & diuerſis digreſſionibus intermixtis, narrat Dionyſius. Quæ profectò ſimultas inter Aborigines & Siculos ex eo prouenit, quòd vt Beroſus inſinuat & hiſtorici exprimunt, Sicleus ſequutus partes Iaſij & Siculorū excluſit Aborigines. Hinc dolore percitus Dardanus, dolis regem peremit, & parata fortè in propinquo portu naui fuga ereptus eſt, à Coriti Turrena ſede in Samothraciam & Phrygiam, vt in viij. Aeneid. Vergilius teſtatur Aruntos meminiſſe ſenes.

A B C D E

Iaſio Coribantus filius ſucceſsit.

Hic Coriban filius Iaſij nomen habuit proprium Ban, Cori verò pro inito ſceptro cognomentum promeruit, quia vt ſæpe diximus haſta & ſceptro pro corona vtebantur veteres. Sceptrum verò ſiue haſtam Romani dicebant F

Quir

A *Quirin,Sabini Curin,Etruſci Corin. Hinc Co-*
riban haſtatus Ban dicitur. Hunc Veiuxum
Herculeum fundaſſe Nuetum grauiſcam vr-
bem,quam Cornuetum,id eſt, haſtatum & co-
ronatum Nuetum dicunt, vernacula verò lin-
B *gua per ſyncopam Cornetum,& eandem ſacraſ-*
ſe tribus ſacris literis. N. B. E. id eſt, Nuetum
Bantis æternum,probauimus ex inſcriptione ve
tuſtiſsima literis Etruſcis ſeruata in eorum ſa-
cro antro, quam ad literam conuerſam ad La-
C *tinum,& commentariis expoſitam poſuimus in*
xl. Quæſt. Anni. Itaque illius locutio Latina
hæc eſt: Herculeus dans & ducens Veiuxas co-
lonias, inaugurauit foſſas, inauguratione ſa-
cra. N. B. E. Noetini proximi fluento nubi-
D *loſo ſiue grauiſco, Puer Ban inclytus primus*
fundauit hoc luſtrum. Secundus augur Oa,au-
gur Aciulnus tertius. Yellus augur quarius ex-
titit. Augur Aciulnus ciuis Surrhenus gratis
hoſpitia primus fundauit, Veiuxis quas dedit co
E *loniis. Et Cianus Veiuxus ſolicitator extitit. Au*
ſtrorſum maris, auguris Aciulni eſt ſimula-
chrum, Cecorſum verò lumen antri ſtans, huius
filius eſt. Et poſt Cecorſum antri eſt Leo. M-
Iam ſat eſt. Quid igitur hoc Luſtrale, Ad an-
F *nos ætatis natos, & augurio felices precatos,&*
ab ægrotatione liberos,vt ciuitas habeat hæredi
tationem. Hæc ſacra Cornueti à Bante fundati
inſcriptio,cuius rationem ſi quis ſcire voluerit,

legat noſtras reſolutiones alibi poſt hæc imprimendas cum aliis. A

Aſcatadis anno viij. Cancres victus Hebræorum magica periit in mari, cui apud Aegyptios ſucceſsit Acherres, apud Celtiberos Luſus, apud Celtas Allobrox, & apud B Aborigines Italos Romaneſſus filius Romæ primus Saturnus cõſecratus mox obiit cui ſucceſsit filius eius Picus priſcus.

Renouatur igitur orbis, finita profectione cœleſtium quandoquidem ſub idem tempus tot in- C *clinati ſuccedunt Reges, Nam Picus priſcus (et enim iunior extitit vt ſuper Manethionem videbimus) ſuccedit patri Romaneſſo, in Deos Latinos primum relato. Saturnus enim Sagni fuit primus totius Italiæ Saturnus, à quo Italia* D *quondam Saturnia dicta eſt decreto Iani, vt in Saturnalib. author eſt Macrobius. Porrò Allobrox quaſi Allodrox, id eſt, Auſtralis commixtio. Etenim Aramei Allo dicunt commixtionẽ, & dros ſiue Daros auſtrũ, quod Hebræi Darẽ* E *dicũt, vt Hieronymus & Talmudiſtæ cõſentiũt. Hinc Aſiodaros ſiue Allodrox quẽ poſteri Allobrox protulerunt, dicitur commixtio verſus auſtrum. Non eſt dubium hunc fuiſſe illum qui in Auſtralem Narbonenſis prouinciæ partem com* F *mixtas colonias deduxerit vocatas Allobroges, in quibus coſmographi vrbes illuſtres deſcribunt Viennam, Gebennam, & Auenionem.*

Rurſ

A *Rurſus apud Hiſpanos Luſus ſucceſsit Hiſpanus & non ementitus Græcus,vt in iiij.naturalis hiſtoriæ Plinius indicat Varronem ſequutus. Ab eo Luſitania nunc Portugalia dicta cultáque fuit,vt nomen ipſum accuſat. Ieſum Ara-*
B *mei quem Luſum alij vocant ſaluatorem interpretatur Hieronymus. Eo cognomento, vt arbitror,dignatus eſt,vel quòd ſaluberrimam colonijs inuenerit patriam, vel quòd eam ab hoſtibus eripuerit. Sed quod eſt graue in Beroſo, ma-*
C *gum Moyſem appellat qui diuina virtute vicit. Sed venia danda eſt gentilitati. Grauius autem aberrauit Trogus & Iuſtinus eius abbreuiator, qui in xxxvj. epitomatum libro aſſerunt fratres Ioſeph vendidiſſe peregrinis mercatoribus,*
D *veritos eius excellens ingenium. Eundem à mercatoribus deportatum in Aegyptum ſolerti ingenio percepiſſe artes magicas,& ob id ipſi Regi percharum fuiſſe,filium eiuſdem fuiſſe Moyſem,quem paternæ ſcientiæ hæreditas & pul-*
E *chritudo commendarent, eundem Moyſem cum Hebræis vliginem & ſcabiem paſsis ab Aegyptiis pulſum ſacra Aegyptiorum furto abſtuliſſe,Aegyptios verò illa armis repetere pergentes maximis imbribus domum redire cōpulſos. Sed*
F *hos errores copioſe confutabimus in ſecūda ſacra decade ſuper Exodum,Nunc ad Beroſum reuertamur,qui ad conditionem Troiani regni pergit atque feſtinat dicens:*

Anno vltimo regis Aſcatadis,Ato dona- A
uit Dardanum parte agri Mæonici,& ita
regnum Troianum cœpit.Dardanus ſiqua
iura in Italiæ regno habebat, reſignauit
Turreno filio Atus.

Colligamus omnia in vnum quæ de his tem- B
poribus & populis dicuntur.Dardanus donatur
parte agri Mæonici ab Atu Herculeo patre
Turrheni.Eodē ergo atauo patre Aegyptio Her-
cule ortum genúſq; habent Atos & Dardanus,
quia Atos ex prognatis Herculis & Omphales C
vnus fuit,& Dardanus item ex eodem Hercu-
le & Araxa genitus eſt,vt in genealogiis ex-
plicauimus.Idem ergo genus Herculeis conſan-
guineum erat Mæonicum & Tuſcum Vetulo-
niæ.Quare nō fit ſanguinis mutatio ſed agri & D
fortunæ quidē,quia Dardanus diu præſtolatus
in Samothracia ſpe reuocationis in paternam
ſedem Coriti,ea ſpe damnatus,contulit ſe tandē
ad conſanguineos Mæones,quos abituros ob pe-
nuriā accipiebat.At verò Turreno par & Mæo E
nibus fortuna fuit,quia teſte Seruio & Stra-
bone in v.lib.quum paruum & anguſtum im-
perium ſimúlque regnum non caperet duos fra-
tres Lydum & Turrenum,ſimúlque fame ac
ſterilitate premeretur,Ato pater ſorte iacta è F
duobus liberis Lydum quidem ſucceſſorem regni
retinuit,Turrheno verò maiorem partem popu-
li applicans foras abire iuſſit.Eadem Herodo-

tus

A *tus ſentit & alij quos contra ſe producit Dio-*
nyſius Halicarnaſſeus in j lib. Hæc igitur eodem
tempore fortunæ fuêre Turrheno & Dardano
Herculeis, quæ illos ad commutandas ſedes coë-
git, Quare Dardanus ius Italici regni Coriti ſi
B *quod haberet Turrheno reſignauit, & Darda-*
num Ato donauit parte Mæonici agri, quæ
Phrygia ab Hiſpanis Brigis dicta, vt ex ſupe-
rioribus explanatum eſt. Nam teſte Euſebio de
temporibus poſt conditam Dardaniā Phryges
C *Mæonici dicti ſunt vſque ad tempora Tantali*
Regis Mæoniæ, cui ſuberant Dardanides.

Turrhenus adnauigans in Italiam Iani-
genam à Cybele & Coribanto tanquā ex
Herculeis hilari Hoſpitio exceptus, & ciui
D tate Razenua donatus eſt.

Herodotus & alij quos producit contra ſe
Dionyſius Halicarnaſſeus, ſcribunt Turrhenū
adnauigaſſe in partem Italiæ, & conſediſſe ad
ſeptentrionalem Tyberis partem, vbi erat Vmbris
E *habitatio, & ibi ciuitates Turrhenas ædificaſſe,*
vt ſuper Myrſilum diximus. Quare Turrheni
ſedes in Tyberina ſolùm Thuſcia quærenda eſt
ab Hortano oppido ad fines Aretinorum vbi
ſunt fontes Tyberis, quia ab his fontibus eſt Ty-
F *beris ſeptentrionalis oppoſitus atque finitimus*
Vmbris, vſque Horte Nárque fluuium Abinde
enim vſque in oſtia Tyberina nō eſt perquiren-
da Turrheni ſedes, quia ea portio Tyberina

neque eſt borealis neque Vmbros retinet, ſed Sabinos & Latinos habet finitimos accolas, & ab orientali in meridianam oram perſpectat. Sunt autem in hoc ſeptentrionali Lyberino decurſu populi vt cernimus, primi quidem Aretini, ſecundi Traſimeni, quorum capita ſunt Cortonia & Peruſia Ergo quod Beroſus vocat. Ianigenā Italiam, hanc partem Thuſciæ & hos populos ſeptentrionalis Tyberis intelligit ad quā Turrhenus venit, conſedit & vrbes ædificauit, & vbi Vmbris priſca erat habitatio, vt Herodotus & alij docent, referente illos Diony. in j. lib. Porrò illum Cybele comi hoſpitio recepit, nō modò quia conſanguineus erat, vt Beroſus indicat, verùm quia (vt exiſtimo) in periculo cernebat filium Bantem ab Aboriginum odio, ſperabátque ſi Turrheno reliquiſſet Coriti ſedem, facile pacem cum Dardano adepturā ſe, atque in noua Dardania ſacerdotium cum filio habituram. Quod & euenit. Proinde illum Turrhenū Cybele donauit ciuilitate Razenua. Qua verò ciuitate decoratus fuerit Turrhenus, equidē Sillius Italicus in octauo libro exprimit, dicēs: Mæoniæq́ decus quondam Vetulonia gentis. Ab initio igitur Veiuzo oppido Cybeles & Coriti ſede Mæonia gens decorata & illuſtrata fuit, ac propterea Vetuloniam Coriti ſedem notauit Vergilius, dum dixit, Dardanum profectum fuiſſe à Turrhena ſede Coriti: vbi mira breuitate regiam

Reg

A *Regum Vetuloniam,& duos Reges illam cognominantes,& ſibi ex proximo ſuccedentes. Coritum & Turrhenum cognominauit. Ergo quia donauit illum ciuilitate Razenua, vtique Turrheni non in Turrhenum nomen & mores, ſed*
B *econtrà Mæones in ciuilitatem noménque ac ſtudia Razenua tranſiuere: & Razenui cum aliis cognominati fuerunt vt author eſt Dionyſius in primo libro.*

Ipſe Turrhenus multa Mœonica orna-
C mēta proferens, dedit. Coribāthus verò & Cybeles ornata Dynaſtia duodecim Ducū Duodecim populorum qui eſſent ex Ianigenis, ipſi in Phrygiam ſe contulerunt.

Quæ ornamenta Turrhenus protulerit, quæ
D *eſſet & qualis dynaſtia ſiue potentatus duodecim Ducum & Lucumonum, quia res prolixa eſt narratu, ob id remittimus lectores ad. q. Annias. Sciendum eſt Cybelem eſſe commune nomē Babylonicum ad matres Deorum & Veſtas.*
E *Cy enim illi matrem, Belem verò & Belum Deum & Deam vocant. Dicitur autē Cybele & deorum mater à multis, puta genitura, nutritione, principatu, doctrina, & additione. Ex his aliis & aliis temporibus, quinque Cybeles com-*
F *pertas habemus. Prima omnium fuit Titea Veſta vxor Iani, quæ ex Iano genuit & curauit Deos, homines, ſacra, & eorum ritum, potiſsimè ignem perpetuū, vt expoſuimus in duobus præ-*

miſsis libris. Secunda fuit filia huius, cui nomen A
fuit Regina, quæ ſola nutritione dicta eſt magna Deorũ mater, quia in gratiam Titeæ matris educauit Titanas, vt Diodorus in quarto libro author eſt. Et hæ duæ fuerunt primæ omnium Cybeles Veſtæ, in primo generis humani B
ortu poſt diluuiũ, vt ex præmiſsis probatum eſt. Rurſus fuit tertia vxor Iaſij Tuſci Herculea, Veiuxa, ſuſceptrix magnæ. Cæteris in ſuis nuptiis, cui proprium nomen fuit Tyle, & cognomen à principatu Ypitis filia Sypi Regis Veiu- C
xi, vt eius triumphalis Etruſca inſcriptio conuincit, quæ fermè centenaria ad Dardanum in Phrygiam pergens, vecta vt aiunt leonibus, id eſt, Herculeis comitata Veiuxis, facta eſt Regina prima antiſtéſq; ac doctrix ſacrorũ in Phry- D
gia, Cybelis ſiue crepitaculis Tuſcis ſacra Tuſca celebrans & quidem caſtiſsimè Nam puerum Atum, quem ad ſacra nutriebat, in libidinem cum nympha perlapſum, ſeipſum caſtrare coëgit, nec voluit ſua ſacra fieri, niſi à caſtis & ex E
toto exſectis, vt omnes de illius ſacerdotibus ſcribunt. Fuit & quarta Cybele Phrygia poſt hanc multis ætatibus nata, & huic contraria meretrix, quæ puella primum à Phryge Marſia adamata, paulóque poſt ab Atu cognomento Papa F
impregnata, & illo à parentibus obtruncato cũ Marſia fugiens ad Dionyſium poſtremum in Nyſam vrbem paulò ante Argonautas, vt Eu-

ſebius

A *ſelius notat de temporibus quibus Nyſam cœpit Dionyſius, ibique ab Apolline iterum proſtituta fuit, cum quo reuerſa in Phrygiam, ſepeliuit Papam ſuum, & adiecit in ſacris ſcuta ſonantia, & meretricios luctus & querimonias, vt*
B *patet ex eius vita in quarto libro Diodori. Vltima fuit Cybeles vxor Iaſij Samothracis in nuptiis Armoniæ, quam Cadmus ſuperinducens Priſcæ vxori circa tempora Argonautica, certamen paſſus eſt ab eadem vxore, vt Palephatus*
C *ſcribit, & Euſebius notat paulò ante Argonautas. Ex harum æquiuocatione Græci ampliſſimam mentiendi occaſionem habentes quicquid de aliis dicitur, huic vni tribuunt, vt patet in ſexto libro Diodori, & primo Dionyſij: qui ab*
D *hac Cybele & illius cognato Dardano Samothrace Dardaniam conditam et ſacra Phrygia inſtituta ſplendide mentiuntur, cum iam Dardania condita, & ſacra inſtituta fermè ducentis annis ante has nuptias inueniantur in Euſe-*
E *bio, & Spinga, & Palephato, & aliis Græcis probatis chronographis. Tandem Beroſus finem ſuo operi impoſiturus, ita loquitur:*

Porrò etiam ſub Aſcatade apud Aegyptios fuère Reges Cherres & Armeus qui
F cognominatus eſt Danaus, & Rameſſes cognomento Aegyptus. Itaque qui Reges & tempora tradũtur à noſtris de primoribus regnis orbis à Iani diluuio primo vſque ad

Dar

Dardaniæ regnum conditum, his noſtris A breuiſsimis annotationibus ſint hactenus dicta.

Patet ex hoc vltimo, cur Beroſus Athenienſibus hoc opus ſolum vſque ad Dardaniam conditam protulerit. Quia videlicet ante Dardaniam B *conditam tempora Græcis ignota erant. Porrò tempora quæ ab Aegyptiis ſæpe furabātur, erant confuſa Aegyptiis ante Dardaniam conditam, quippe quia ſæpe menſtruo pro anno vtebantur, aliquando autem bimeſtri, nonnun-* C *quam verò trimeſtri, vt Diodorus in primo & ſecundo lib. ſignificat. Porrò Aegyptij ſub Danao & Aegypto annis ſolaribus ſunt vſi, quēadmodum Scythæ, Chaldæi, Hebræi, & Etruſci ſemper ſunt vſi, edocti à Cælo annum ad curſum* D *ſolis & xij. menſes ad motum lunæ, vt Diodorus in iiij. lib. & Beroſus in præmiſsis aſſerunt. Quare ex Chaldæis cæteris temporibus Athenienſes cum erudiuiſſet, eoſdem ſub Dardania condita remittit ad Aegyptios à quibus etiam* E *deos & ſacra furati ſunt teſte Herodoto in ij. lib. Vnde & Aegyptius Manethon annis ſolaribus vtitur, poſt Dardaniam conditam, vt in eius ſupplemento atque Euſebio conſtat, de quibus commentaria ſequentia cō-* F *ſcripſimus.*

A MANETHONIS SVPPLEMENTA AD BEROSVM, CVM COMMENTARIIS B ANNII.

*

MAnethon ſacerdos Aegyptius hiſtoricus, vt Euſebius dicit de tēporibus Argi quarti Regis Argiuorum, cuius tem-
C pora in Dynaſtis idem Euſebius ſequitur, quanquam in pluribus deficit in annis & geſtis Latinis quæ ad Latinā correctionem reduximus in Chronographia Etruſca, hic à Ioſepho producitur in multis pro teſte
D tam cōtra Appionem Grammaticū, quàm in primo de antiquitate Iudaica.

Beroſus.

BEroſus inter Chaldæos hiſtoricos probatior, deflorauit breuiſsimis annota-
E tionibus omnia Chaldaica, de potioribus regnis orbis à diluuio maximo quod Deorum maiores ſcribunt fuiſſe ante Ninum, vſque ad præcipuum regnum Troiæ cōditum. Nos quoque vbi ipſe reliquit proſe-
F quamur ea, quæ nobis ex noſtris hiſtoricis vel eorum relationibus conſequuti ſumus, per noſtros Aegyptios Reges progrediendo, vt ipſe egit ſub Aſsiriis.

Poſt

Poſt Chaldæos hiſtoricos ſequuntur Aegyptij ſcriptores. Cui eſt argumento, quòd Aegyptij à ſuis non potuerunt tempora ante Ninum cognoſcere, neque de diluuio maximo notitiam aſſecuti ſunt, niſi ex Chaldæa priore hiſtoria. Vnde arbitrati ſunt Aegyptij ſe fuiſſe ab initio & primos in orbe genitos, vt Diodorus in primo libr. & Trogus atque Iuſtinus in ij. ſignificant. Quare non iniuria dixit Manethon diluuium maximum à priſcis Chaldæis memoria proditum fuiſſe, non à ſuis maioribus. Quod tamen ſe id credere inſinuat, dum de veritate Beroſum collaudat, aſſerens illum non probatum modo, ſed probatiſſimum inter Chaldæos hiſtoricos. Verum quoniam & ipſi Aegyptij per alia orbis regna colonias multas miſerunt ſub Oſiride & aliis Regibus, vt Diodo. in j. narrat, idq; memoria ſeruarunt, & quibus temporibus & Regibus propagati fuerunt in poſterum, idcirco etiam ſuas annotationes probatas veraciſſimáſque eſſe commemorat, dum eas non per opinionem, vt ſolent Græci, ſed per certiſſimas ſeruatas vetuſtas hiſtorias, & ſucceſſiuas ſcribentium Aegyptiorum relationes ſeſe ſcripturum promittit, progrediendo per Aegyptiorum Reges & tempora, æque ac Beroſus per ſuos Aſſyrios progreſſus eſt. Et hæc eſt proœmij Manethonis commentarium.

Seq

A *Sequitur Liber.*

AEgyptus,eiecto fratre Danao,regna-
uit annis ſexaginta octo. Ab eo Ae-
gyptus nomen accepit. Pharaones pro di-
gnitate dicebantur. Anno huius quinto re-
B gnauit Amyntes annis quadragintaquin-
que. Anno ſexto regnauit Dardanus annis
ſexagintaquatuor. Decimo anno Danaus
Argis, annis quinquaginta.

*Manethon ad Aegyptios Reges conuerſus,
C ab Aegypto Rege nomen vltimũ accepit. Nam
teſte Diodo. Siculo in j. lib. prius Oceana & Ni-
lea, poſtq; Aëria dicebatur, vt meminit Euſebius
de huius Aegypti temporibus. Quinetiam ab
Oſiris nomine & cognomine Oſiriana ab Ae-
D gyptiis, & Mizreia ab Hebræis, teſte Moyſe,
dicta fuit. Hic Aegyptus frater fuit Danai co-
gnomento Armei, vt ſcribit. Euſebius. Qui quũ
regnaſſet quinque annis pulſus eſt à fratre Aegy
pto. Cauſa verò ab hiſtoricis enarratur, quæ quia
E celebrata etiam apud poëtas eſt, idcirco ab ea ſu-
perſedimus. De Pharaonis vocabulo, idẽ Euſeb.
paulò ſuperius de Regis Aegyptij. Amenophis
temporibus ſic habet: Ex libris Manethonis ſa-
cerdotis Aegyptiorum legimus hæc verba: Ae-
F gyptiorũ Reges omnes tunc Pharaones dicebã-
tur, non hoc proprium habentes nomen, ſed pro
dignitate Reges tunc vtebãtur hoc nomine, ſicut
& apud nos Imperatores Auguſti appellantur.*

Hab.

Habebat ergo vnuſquiſque Pharao proprium nomen. Hæc Manethon ex hoc intelligimus hunc Manethonem fuiſſe Auguſtorum temporibus, & donatum ob literas ciuitate fuiſſe Romanum accolam, quia ſcribit dicens: Sicut apud nos Imperatores Auguſti dicũtur, ac propterea cùm de aliis, tum præcipuè de antiquis Italiæ regibus potuiſſe ſcribere non minus verè quàm Beroſus. Cui etiam facit argumentum, quòd Dinaſtias Aegyptias & Reges ſcripſit fermè vſque ad ea tempora. De Amynte Aſſyriorum Rege & illius temporibus, Manethoni conſentit Euſebius, ſimilitérque de Dardano & Danao. Quare coætanei fuerant Dardanus, Danaus & Aegyptus, & ſecundus Arcas filius Iouis ex Calliſtone, à quo ſecundo in Peloponeſſo Arcadiæ nomen fuit. Nam obliteratum fuit priſcũ ab Arcadio nomen, & Pelaſgia ab accolis dicta eſt. Arcas verò iunior in ditionem redactis Pelaſgis, regionem eorum Arcadiam nuncupauit, anno primo Aegypti huius cui cognomentum fuit Rameſſes, vt author eſt Euſebius. Pharao Aegyptia lingua ferus & ferociæ plenus dicitur, teſte diuo Hieronymo, quẽ Etruſca lingua Eth, Græca verò Troſſulum & Tromatoreum dicimus. Quibus nominibus Maones appellarunt Vetulonienſes, vt in præcedentibus expoſuimus multis locis.

Anno decimooctauo huius regnauit Tur

A Turrhenus apud Ianigenas, annis LI. Anno trigeſimotertio in Creta regnauit Aſterius. Anno eiuſdem XXXV. apud Celtas Romus, à quo Romandui. Et biennnio poſt, apud Aborigines Faunus Priſcus. Apud B Athenienſes Pandion. Anno quinquageſimo apud Aſſyrios Belochus iunior, & anno LXVII. apud Aborigines imperabat Amnus Faunigena.

Exiſtimant quidam hunc Aſterium Cre- C tenſem fuiſſe Iouem illorum cantatiſsimum. Nam Apteras, qui & Saturnus Cretenſis, regnauit annis quinquagintatribus. Exorſus anno quarto Cranai regis Athenienſis, vſque ad annum trigeſimumſextum Erichthonij Athe- D nienſis, quo illi Apteritæ ſucceſsit in Creta filius eius Aſterius, vt computant Chronographi Græci, quos ſequitur Euſebius de temporibus. Quare, quia Saturno Cretenſi, quem Græci fingunt eunuchaſſe Cælum patrem & fuga- E tum à Ioue ſucceſſore, conſequens eſt, vt nomen proprium Iouis magni Cretenſis fuerit Aſterius, perinde ac Saturni patris Apterites. De Romo verò nil aliud compertum mihi eſt, quàm quod hoc loci Manethon exponit. Nam in Pto- F lemæo legimus Romandiſſos in Gallia Belgica, & in decurſu Rhodani ſub Vienna oppida Romonum & Romam, quam poſtea per interpretationem dicũt Valentiam. Turrhenum verò

noſtrum authorem Turrheni nominis fuiſſe Re A
gum Aboriginũ Fauni,& eius filij Amni tem
poribus Latini hiſtorici produnt, quos ſecutus
Sillius Italicus in quinto libro aſſerit, lacum
Peruſinum fuiſſe regnatum Amno Faunige-
na, cuius filiam Nympham Agillam Turrhe- B
nus locari vxorem filio ſuo Traſimeno expoſtu-
labat, à quo Traſimenus lacus nomen accepit.
Dicit autem priſcum Faunum patrem Amni,
quia fuit alius iunior paulò ante Aeneæ aduen-
tum in Italiã, vt ex hiſtoricis patet, & ex Eu- C
ſebio de temporibus, atque iſto Manethone, &
nos locis ſuis exponemus. Horum nominũ plura-
litate, imo æquiuocatione quidam capti, & ipſi
aberrant, & caliginem in hiſtoriis ante oculos
ingerunt, & alios aberrare compellunt. Quare D
ſummopere cautos eſſe oportet ab æquiuocatione
nominum atque indigeſtione temporũ, qui ve-
races hiſtorias adipiſci voluerint. De tempori-
bus verò Pandionis & Belochi iunioris, eadem
ſcribunt Manethon & Euſebius de temporibus E
hoc adiecto, quòd anno quinquageſimo dicti Ae
gypti Regis quidam aſſerũt veniſſe primũ Cad-
mum valde adoleſcentulum, priſcum, ex cuius
filia Semele natus eſt Dionyſius liber pater. Nã
qui ex Samothracia fuit Cadmus, diu poſt exti- F
tit, vt Euſebius ſcribit, & nos ſuper Xenophon-
tem & Archilochum & alios expoſuimus.

Secundus poſt hunc Pharao Menophis

imper

A imperat apud Aegyptios, annis quadraginta. Cuius ſecundo anno apud Troianos regnat Erichthonius, annis XLVI. Tarchon priſcus apud Razenuos Ianigenas, qui nũc dicũtur Turrheni & Tuſci, ob Turrhenum

B & peritiam diuinorum, quæ à Iano didicerunt, regnat annis vndecim. Apud Celtas Paris. Apud Celtiberos Teſta Libyus Triton.

De temporibus Menophis & Erichthonij
C *Troiani conuenit inter Euſebium & Manethonem. Sed tu emendatius narrãtem lege Archilochi epithetum de temporibus. Verum autem dicit, quòd genuit Erichthoniũ Dardanus ex Bathea filia Teucri, vt hiſtorici tradunt, & Dio-*
D *dorus in quinto libro ſcribit. Nam vt hiſtorici perhibent, & Euſebius de tẽporibus refert, quartus Athenienſium Rex dictus eſt Erichthonius. Eodem nomine dictus eſt Erichthonius Vulcani & Mineruæ filius, & eiſdem temporibus fuit,*
E *& ab Homero Erichtheus nuncupatur. Fuit & Erichtheus ſextus Rex Athenienſium, filius Pandionis, & pater Cecropis iunioris vij. Athenienſium Regis. Huius Erichthei filia fuit Orithyia, quã Aſtrei filius Boreas Thrax rapuit.*
F *Quare caue, quia æquiuocũ eſt Erychtheus ſiue Erichthonius, ſicut & Tarchõ, quoniã tres fuẽre Tarchontes. Primus, filius fuit noſtri Turrheni circa Dardaniã conditam, cui Turrhenus pater*

condendarum duodecim vrbium miniſterium A delegauit, vt Strabo in quinto, cum cæteris ſcriptoribus aſſerit. Alius Tarchon fuit Rex Vetuloniæ; poſt primum annis fermè centum octoginta, videlicet ætate Euādri & Herculis Græci. Nam teſte Solino ad hunc Tarchontem legatus miſſus eſt Caccus, quem ſub Euandro peremit Hercules. Tertius ſucceſsit Mezentio poſt crematam Troiam, ad quem Aeneas veniens claſſem, atque milites contra Turnum & Mezentium procurauit, vt author eſt Vergilius in C decimo Aeneid. Ob hanc rem Manethón hunc appellauit priſcum, de hisq; tribus etiam memoriam agit idem Manethon. Porrò quòd Turrheni à Turrheno dicti ſunt, non cum verioribus ſcriptoribus tenet. Quòd verò ob peritiam D diuinorum, & à ſacrifico ritu à Græcis Tuſci dicti ſunt, Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ, & alij conſentiunt. Adiicit autem Beroſus & Feſtus, quòd à Tuſco Herculis filio Tuſci primum dicti ſunt. Verum ſatis diſtat an per ypſi- E lon Græcum ſcribas Tyſcos, an per u Latinum vel o Tuſcos vel Toſcos, vt idem Feſtus inſinuat, & nos in Anniis quæſtionibus ſatis explicauimus. Rurſus Paris apud Celtas regnauit, inquit, ſub Menophi, & apud Celtiberos Teſta. Pari- F dem eum fuiſſe, qui Pariſios populos in Lugdunenſi Gallia condiderit, nulli dubium eſſe poteſt: quorum metropolis ad hanc ætatem Pariſius dicitur

A *citur,ſupremarum omnium diſciplinarum gy-
mnaſiis,& beati Aquinatis noſtri Thomæ ſtu-
diis & ſcholis inclyta. Horum populorum Ptole.
& plures alij in Geogra.non obliuiſcuntur,quo-
rum hac ætate prima eſt Pariſius: inde omnes
B qui continentur in longitudine quidem ab op-
pido nunc dicto Thedes vſque ad Corpheum, in
latitudine verò à Poyſſo vſque Barum proxi-
mum vni ex ramis amnis Sequanæ. Teſta ve-
rò Libyus,Triton Mineruæ Palatuæ compatrio-
C ta proximuſq; Numidiæ, id verũ eſſe coarguit,
quod M. Varro & Plin.in tertio natural.hiſt.
ſcribit,etiam ex Pœnis Aphricaq; Hiſpanos ha
buiſſe originem. Ab eo poſitos fuiſſe Conteſtanos
finitimos Beticæ,vt author eſt Ptolemæus,ipſum
D nomen accuſat. Horum populi,nimirum ſi mili-
tia valent,quandoquidem ex Tritonide Miner-
uaq; militiæ principe ortum habuere.*

Anno ſeptimo eiuſdem apud Aſſyrios
regnat Belopares,& Minos regnat in Cre-
E ta. Anno vero xix. Athenis regnat Erich-
theus. Anno trigeſimoquinto eius apud
Tuſcos annis quindecim regnat Abas, à
quo poſiti ſunt Abij Tuſci: & anno eiuſdẽ
trigeſimotertio Argis regnat Abas Argus.

F *Duos fuiſſe Minoas legimus,quorũ Priſcus
hic eſt, quem Manethon anno ſeptimo Meno-
phis ait iniiſſe Cretenſe regnum. Euſebius verò
anno viij. Hic Priſcus Minos fuit filius Xan-*

ti Cretenſium regis, vt periti Græci ſcriptores A
conſcribunt, qui cum Sarpedone Priſco fratre de
regno diſſentiens, illum fugauit & Cretam obti-
nuit. Poſt hunc annis vigintiquatuor ſupra cen
tum fuit Iuppiter Cretenſis, qui teſte Euſebio eo
anno rapuit Europam Agenoris filiã: & ex ea, B
& omnes hiſtorici & poëtæ aſſerunt, genuit Mi
noëm iuniorem eodem anno. Qui, vt idem Euſe-
bius de temporibus notat, anno trigeſimooctauo
ætatis ſuæ vlturus mortem Androgei mare ob-
tinuit, & Athenienſiũ Regem & Theſei patrẽ C
Aegeum ditioni parere coëgit, Laomedontis an-
no nono. Cæterùm de temporibus Beloparis &
Erichthei & Abantis Argiui, diſcrimen nõ eſt
inter Manethonem atq; Euſebium. Fuit autem
Abantis Argi neptis ex Iaſio filio Atalanta D
venatrix, quã ardenter Meleager adamauit,
vt omnes Græci & Latini ſcriptores referunt.
At Abas Tuſcus is fuit, teſte Manethone, qui
Tuſcos Abantes populos fundauit circa mariti-
mam oram à Grauiſcis vſq; ad oppidũ quod ad E
hanc ætatem Cap Abium vernacula lingua, La
tina verò caput Abanthum dicimus. Ex his ma
ritimis Aeneæ ducem vnum claßis aßignauit
Larthes Targon, qui Abas toruus à Vergilio di-
citur decimo Aeneidos. Abas tamẽ à patria tor- F
uus verò nomine, non crudelitate dictus eſt.

Anno trigeſimo Menophis Cadmus &
Phœnix à mari rubro profecti, apud Sido-
nem

A nem regnauerunt. Poſt ſeptennium Cadmus docuit rudem Græciam, & regnauit Thebis. Apud Aſſyrios regnauit Lamprides,& vltimo eius anno Zetus & Amphion expulerunt Cadmum:

B *Græci qui omnia ex opinione, vt libuit, de*
temporibus & genealogiis audacter mentiti fue-
runt, nihil certi afferentes, vt author eſt Ioſe-
phus contra Appionem Grammaticum, & Eu-
ſebius de temporibus primæ Olympiadis, & alij
C *clariſsimi ſcriptores, etiam & æquiuocatione*
nominum ſæpe capti ſunt. Plures enim fuêre
Cadmi, vt Xenophon tradit, plures Phœnices,
plures Zeti, plures Amphiones, aliis & aliis
temporibus ſibi mutuò ſuccedentes. Quo fit vt
D *tanquam ritu diſtincta, & à ſe mutuo longè*
remota tempora tribuant. Sed qui fuerunt hi
qui à mari rubro diſceſſerunt, & qua ætate,
ſoli Manethoni tanquam qui patrias hiſto-
rias nouerit, & authori de rebus Aegyptiis
E *certiſsimo, haud dubie credendum eſt: Fuêre*
Phœnix & Cadmus primi Syria oriundi. Phœ-
nix natu maior, vigeſimoprimo anno in Sidone
regnauit, & à ſe primus regionem Phœniciam
de vetuſto more nuncupauit, quum antea Ca-
F *naan diceretur, & fuit pater Agenoris Syri non*
Aegyptij, vt hiſtorici graues aſſerunt. Horum
æquiuocatione quidam illuſi aſcripſerunt eos
eſſe, qui à Thebis Aegypti profecti ſunt, vt pro

cis notat Euſebius de temporibus Dardani: ſed A
falſum eſſe conſtat, quod & Manethon Aegyptius patriæ hiſtoriæ ſcientiſſimus his aduerſatur, & Phœnix Aegyptius filius fuit Agenoris non pater, & Aegypto nō Syria oriundus. Fuerunt alij fratres Cadmus & Phœnix Græci, fermè annis lxxx. ante Troianum excidium, filij B
Amyntoris. Phœnix adoleſcens, teſte Homero in octauo Iliados, cum ſuggeſtione matris fuiſſet congreſſus patris Amyntoris pellici, & pater id perſenſiſſet, ad alium adoleſcentem Regem C
Peleum Achillis poſtea patrem Phœnix diffugit patris iram. Peleus illum benigniſſimè ſuſceptū, & vnicè dilectum militiæ ducem creauit, qui Peleo referens vt potuit paria, Dolopes illi atque plures populos ſubiecit. Quinetiā longè D
poſt Peleo natum Achillem, vt filium Phœnix aluit atque nutriuit. Hæc de filio Amyntoris Phœnice Homerus retulit. At de illius fratre Cadmo, qui Armoniam ſororem Dardani & Iaſij Samothracis vxori primæ ſuperinduxit, E
Spinga & Palæphatus ſcribunt, & Euſebius refert fuiſſe nō minus triennio ante regnum Laomedontis patris Priami, quum vxor prima ob zelotypiam Armoniæ recedens à Cadmo illi certamen intulit, vt etiam Xenophon & plures F
retulerūt. Quare Samothraces, vt reliqui Græci, falsò aiunt hunc Cadmum fuiſſe filium Agenoris Aegyptij, cuius cognatus fuit Dardanus

Dardanī

A *Dardaniæ conditor. Nam ante hunc annū con-
dita erat Dardania non minus annis vno &
viginti ſupra ducentos: neque hac ætate alius
Cadmus & Phœnix inueniātur, quàm Amyn-
toris non Agenoris Aegyptij filij. Itaque, teſte
B Manethone, in Syros & Græcos Cadmum &
Phœnicem, fuerūt Aegyptij Agenoris filij Cad-
mus & Phœnix, qui à mari rubro iuſſu patris
profecti, alter apud Sidonē Phœnix, alter apud
Græciæ Thebas regnauit anno xxxvij. Ameno-
C phis, tertioq; poſt anno pulſus fuit, vt tam Ma-
nethon quàm Euſebius de temporibus ſcribunt.
Quare raptus Europæ paulò ante hunc annum
obtigit, & non poſt exactos nonaginta annos,
vt Euſebius de temporibus pro Græca incerta
D hiſtoria notat.*

Poſt Menophim cœpta eſt Dynaſtia Lar
thum, vt in Italia: quæ Dynaſtia durauit
annis ſolaribus CXCIIII. Horum Larthum
in Aegypto primus fuit Zetus, qui regna-
E uit annis LV. Cuius anno octauo in Darda-
nia regnauit Tros, in Tuſcia verò anno hu
ius trigeſimotertio regnauit annis trigin-
taocto Veibennus ex familia Veituloniæ.

*Hoc nomen Larthes non propriū eſt, ſed com-
F mune dignitatis vocabulum, ſicut Auguſtus &
Pharao. In triumphalibus Etruſcis inuenimus
per aſpirationem ſcriptum, Larth & Larthi.
Erant enim in Dynaſtia ſiue potentatu Etru-*

ria xij. Lucumones in Vetulonia reſidentes xij. A
Reges, quibus vnus praerat, vt Seruius author
eſt ſuper octauum Aeneid. Hic ſupremus Larth
vocabulo Etruſco, id eſt, Regum maximus dicebatur,
non ſolum quia cæteris praerat, verum
etiam quia anniuerſaria cæteris duodecim re- B
uocatis, ipſe per vitam totam perſeuerabat. Hoc
pacto potentatus & Dynaſtia plurium Regum
in Aegypto cœpit, quibus primus præfuit Zetus
Larthes. Non hic Zetus fuit qui pepulit Cadmũ,
vt ſupra retulit. Nam iſte fuit Aegyptius, C
ille verò Græcus. De horũ temporibus Euſebius
& Manethon paria ſentiunt. Tros iſte fuit filius
Erichthonij & nepos Dardani, qui in Dardania
partem vrbis maximam fundauit, atque
à ſe Troiam dixit, vt Euſebius de temporibus & D
cæteri conſcribunt, ſed de alio Larthe Magueo,
ex tẽporibus tam Larthum Tuſciæ quàm Dardaniæ,
in temporibus Archilochi, & hiſtoriæ
Etruſcæ ſupprimit Beroſus, vt qui nouitius hiſtoricus
& externus. Nomen verò Veibennum, E
quod Vibénnus à Latinis Vibennum per ſynæreſim
in j. Varronis de lingua Latina ſcriptum
reperio, ſicut & Veiturgiã & Veiterbũ per ſynæreſim
dicimus Viturgiam & Viterbũ, profectò
Etruſcum eſt nomen quod ſolum Vetuloniatibus F
conuenit. Nam Ben filius apud orientales, atque
Arameos, & Hebræos filius dicitur. Hinc Veibennus
ſiue Vebennus Veiorum filius & conciuis
dicitur

A *dicitur. Verum ſæpe nomen commune gentis, die luſtricó tanquam proprium vni imponitur, vt Romanus, Florentinus, Senenſis. Ita pari forma quum omnes VeiuZi ſiue Vetuloni ſint Vibenni, huic tamen proprium fuit nomen, qui poſt A-*
B *bantem Larthem regnauit annis tot, quot in Chronographia emendata Etruſca poſuimus.*

Primo quoq; anno Zeti regnauit apud Celtas Lemannus, & trigeſimo ſecũdo anno apud Aborigines Mars Italus cognomẽ
C to Ianus iunior, Anno eiuſdem trigeſimoquinto apud Celtiberos Romus regnauit.

Lemannus iſte nõ dubium eſt quin is fuerit, qui Lemannos poſuit & à ſe nominauit ſimul cũ lacu Lemanno in prouincia Narbonenſi, quem
D *Luxanæ locum hodie incolæ nuncupant, quem Rhodanus ad pontem vrbis Gebennæ effluit. Idẽ enim Rhodanus prius in lacum influit quàm effluat. De Marte Italo cognomento Iano iuniore hæc comperio. Euſebius de temporibus Aeneæ*
E *ſic ſcribit. Ante inquit, Aeneam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, & Latinus in Italia regnauerunt annis circiter* C L. *Cur verò circiter dicat, profectò quia id non potuit habere ex certo Latinæ hiſtoriæ. Nam plus annis xij. cœpit di-*
F *ctus Ianus. Quod profectò ita patet. A trigeſimo ſecundo Zeti ad excidium Troiæ, circa cuius tẽpora ad Latiũ venit Aeneas, ſupputantur ab eodẽ Euſebio anni duo & ſexaginta ſupra centũ.*

At

At Ianus iunior Latinus, cœpit Aboriginibus imperare anno trigeſimoſecundo Zeti, vt Manethon aſſerit. Quare xij. annis amplius quàm centũ & quinquaginta cœpit. Quia verò alij minus duodecim cœpiſſe ſcribunt, idcirco Euſebius chronographus optimus, ne cui detraheret, aut certũ tempus quod incertũ erat exprimeret, medium inter hæc tẽpus & cum vocabulo circiter tradidit, dicẽs: Regnauerũt in Italia annis circiter centũ quinquaginta. Cæterùm Italiã Tyberinam & Latiũ hoc loci accepit ab hiſtoricis, quoniam vt ex omnibus conſtat in tota Italia Larthes Turrheni imperabant, in Latio verò ſupradicti Latini ſubreguli Ianus Iunior, Saturnus iunior, Picus iunior, Faunus iunior, & Latinus. Quòd verò hic Latij ſubregulus cognomẽto Ianus fuerit Latinus Mars ex primo lib. Diony. Halicarnaſſei cõuincitur, qui ſic ex Latina hiſtor. ſcribẽs: Cõtigit, inquit, eo tẽpore quo venit Euãder, eſſe Regẽ aboriginũ Faunũ, pronepotẽ (vt aiũt) Martis, quẽ vt geniũ quendã ſiue indigetem, ſacrificiis atque carminibus colunt Romani. Pronepos autẽ ad proauũ refertur, quoniã relatiua ſunt. Porrò Ianus Iunior, vt Manethon & Euſebius numerãt, proauus fuit huius Fauni, vt patet numerãdo à Fauno filio per Picũ patrẽ, Saturnũ auum, & Ianum proauũ. Quare idem fuit Mars Latinus & Ianus iunior, vt Manethõ tradit. Ergo æquiuocatio Iani

&

A & temporũ ignoratio multos in his Latinos decepit. Nam ſi Tuſcorum vetuſtas tãta eſt, ſimul & illorum Deorum & legum antiquitas, vt nullis hominum legibus, Diis, & moribus conueniant, vt probatiores Græci conſcribunt, & Dionyſius Halicarnaſſeus in primo retulit: porrò antiquiſsimas leges atq; primos Deos, araſq;, & religionẽ cana fides Ianuſq; dedit, conſequens neceſſario eſt, vt hic, Ianus iunior nullas religiones docuerit, nec fuerit Priſcus ille qui eſt pater omnium Deorum, qui nouitius inuenitur, paulo minus centum ſeptuaginta annis ante Aeneam, & cuius ætate Turrheni florebant Ianigena lege, religione, ſtudio, literis, & philoſophia. Nunc de Romo apud Celtiberos Rege dicendũ eſt: Romus hic fuit, qui nõ procul Sagunto Romam in littore conſtituit, à poſterioribus Romanis per interpretationẽ Valentiam nuncupatã. Nam Romus dicitur valens & robuſtus fermè ab omni lingua & hiſtorico. Quare per interpretationẽ & locũ à cõiugatis: ſi Romus valẽs eſt, & itẽ valens Romus, neceſſario cõſequẽs eſt, vt Roma ſit Valentia, & Valentia Roma. Cui argumento eſt Solinus, qui in principio ſcribens: Romæ, inquit, vocabulũ primò ab Euandro datũ, quũ oppidum ibi offendiſſet quod Valentiam dicebat Latina iuuentus, quod Arcades habitantes, ſeruata nominis interpretatione Romã dixerũt. Hæc Solinus. Verum quod dicit, vocabulum Roma prima-

mo ab Euandro eſt inditum, intelligendum eſt A
appellatione Græca. Nam antea vocabulo barbaro etiam Roma dicta fuit à prima conditrice filia Itali, vt Beroſus & plures veriſsimè ſcripſerunt, & Plutarchus refert in vita Romuli. Eſt autẽ ſignificatio Romæ apud Græcos ſolùm B
robur & robuſta, ſed teſte Hieronymo de interpretatione nominum Hebræorum & aliis Talmudiſtis, ſonat non ſolum robur, ſed ſublimitatẽ cum tonitru, augurio & imperio. Itaq; nõ exigua coniectura eſt Valentiam Hiſpaniæ primũ C
Romam à conditore Romo dictam. Cui argumẽto eſt quòd eius liberi qui ei ſucceſſerunt eiſdem locis regnauerunt, vt paulò inferius locis ſuis videbimus. Vrbs itaque Valentia ab origine vetuſtiſsima, etiam, Valentinis heroibus inclyta Bor- D
giis, hac noſtra ætate decorata & ornata eſt Borgianis pontificibus maximis, in primis beatiſsimo Calixto tertio, ſub quo mira Dei prouidentia apud Pannones Turcus Mahumeth inimiciſsimus Chriſtiani nominis, cladem exerci- E
tus paſſus, & à quo transfigurationis Chriſti celebritas inſtituta eſt. Deinde & beatiſsimo Alexandro vj. in cuius Pontificatus exordio, è cauernis & latebris terræ, vetuſtiſsimorum Italiæ Regum triumpharia in hac ſua vrbe Vetulonia, F
nunc Viterbo etiam lepores prodiderunt, videlicet futuræ ſub eo Pontifice feliciſsimo propagationis Imperij Chriſtiani, & ſedis Apoſtolicæ

illuſt

A *illuſtrationis diuinum portentum. Eadem vrbs*
Valentia illuſtriſsima effecta ortu beatiſsimi
Laurentij martyris & diui Vincentij confeſſo-
ris, atque glorioſiſsimo martyrio beatorum Vale
rij Epiſcopi Cæſarauguſtani, & eius archileui-
B *tæ Vincentij.*

Secundus Larthes Aegyptius fuit Ran-
ſes annis L X V I. Anno eius vigeſimoquar-
to Aſſyriis imperat Pannias. Eiuſdē anno
vigeſimooctauo Athenis regnat Aegeus.
C Cadmus Armoniam ſororem Iaſij Samo-
thracis ducit vxorem. Olbius regnat apud
Celtas. Anno ſexageſimo Cadmus ex zelo
typia primæ vxoris, ob Armoniam diſcri-
men certaménque patitur.

D *De temporibus Ranſis, Panniæ, & Aegei*
conueniunt Manethon & Euſebius de tempo-
ribus, diſsident verò in temporibus certaminis
vxoris Cadmi, quòd Manethon id geſtum eſſe
anno Ranſis ſexageſimo ſcribit. Euſebius verò
E *quinquageſimooctauo. Ex quo patet Cererem*
magnam panificam non potuiſſe adeſſe huius
Cadmi & eius cognati Iaſij Samothracis nu-
ptiis, quæ diu ante naturæ conceſſerat. vt in An
niis quæſtionibus & aliis commentariis & in-
F *ſtitutionibus Etruſcis expoſuimus.*

Eiuſdem anno vigeſimotertio Cæculus
cognomento Saturnus iunior regnat apud
Aborigines, & tertio anno poſt apud Tur-
rhenos

rhenos regnat Oſcus,cuius inſigne fuit ſer A
pens. Hic ex Vetulonia multas colonias ſe
minauit,apud quam erat oriundus magna
familia.

Inter omnes latinos authores hæc cõueniunt.
Primum quidem quia Cæculus Prænestinæ cõ- B
ditor vrbis,fuit Aboriginum Rex in Latio.Idẽ
fuit Martis Latini filius. At verò qui Marti
patri ſucceſsit in Latio, fuit cognominatus Sa-
turnus vt ſupra demonstrauimus.Quare Cæcu-
lus Rex Martis Latini filius cognominatus C
fuit Saturnus.Ergo tres fuêre in Italia Satur-
ni. Primus fuit Sabatius,qui fugiens arma Io-
uis Nini,ad Ianum priſcum,exceptus fuit ab eo,
& participata potentia illum illustrauit. Hic
fuit pater Sabinorum & Samnitium vt ſæpe D
ostendimus.Alius fuit filius Romæ Romaneſ-
ſus nepos Itali, qui primus Aboriginum Sa-
turnus creatus eſt,vt in eiſdem ostendimus.Ter
tius fuit Cæculus filius Iani *iunioris, nominati*
Martis,vt nunc explanauimus. Primus fuit E
priſcis aureis ſeculis. Secundus tempore Iaſij.
tertius tempore Ranſis Aegyptij, & Oſci Vetu-
lonienſis,vt ex his patet. Oſcus verò Etruſcum
nomen eſt, à veneno ſo & terrifico ſerpente di-
ctum, quem ad hanc ætatem Etruſci Oſcorzo- F
nem dicimus. Quare rectius dicit Manethon
Oſcum & Oſcos ab inſigni principis ſerpente di-
ctos,quàm Seruius ſuper ſeptimum Aeneidos,
dicens

A dicens Oſcos dici vbi plurimi abundant ſerpentes. Profectò & ab inſigni duces vetuſti appellari ſolebant, ceu Macedon à lupo, & Anubis à Cane, vt in primo libro Diodorus eſt author. Nam Aegyptia lingua Macedon lupus, Anu-
B bis verò canis dicitur. Quinetiam & Iuppiter in Aquilam, & taurum, & aureum impluuium verſus à fabuloſis Græcis fingitur, quòd ad raptum ſtuprúmque Ganimedis, Europæq́;, ac Danaes vſus ſit inſigni Aquila, & tauro, & corru
C ptore auro. Hic Oſcus Vetulonieſis adeptus Imperium Italiæ, plurimas colonias dedit, vt ait Manethon, & à ſe Oſcas & Volſcas, quaſi Voloſcas, id eſt, cõſulares Oſcas cognominauit, quarum Volſci in Latio primi fuiſſe conditi appa-
D rent, quòd vocabulo Turrheno eos Volſcos, id eſt, priſcos Oſcos (Oſci enim fuerunt Capuani) appellauit, quos Vergilius adducit ſexto Aeneidos illo verſiculo: Oſcorúmque manus. Quo loci Seruius ita ſcribens: Capuenſes (inquit) dicit, qui
E ante Oſci dicti ſunt. Teſte eodem Seruio etiam ſuper decimo Aeneidos, conſtat Capuam à Tuſcis conditam fuiſſe, viſo falconis augurio, qui Tuſca lingua capis dicitur. Et ſubdit. Tuſcos autem omnem pene Italiam ſubiugaſſe manife-
F ſtum eſt. Vulturnum verò poſt dictam fuiſſe, & à campis Capuam Liuius author eſt in quarto ab vrbe condita, dicens Vulturnum Etruſcorum vrbem, quæ nunc Capua eſt, cepere Samni-

tes. Eodem loci ait Capuam eſſe dictam à campeſtribus locis in quibus ſita. Reaſſumpſiſſe quoque Capuæ nomen à Troiano duce Capy, equidem Vergilius inſinuat libro decimo Aeneidos vbi ait: Et Capys, hinc nomen Capuanæ dicitur vrbi. Vnde & Dardanos colonos illam habere dixit Lucanus in ſecundo cum ait: Mœnia Dardanij tenuit Capuana coloni. A B

Anno eius xiij. Ilus regnauit apud Troianos L II. annis, & Palatuus apud Celtiberos, apud Celtas Galathes iunior qui vicit Sarmatas, & condidit Galathas Aſiæ. C

Tempora in Manethone inemendata, in Archilocho & noſtra Chronographia reperies. Cæterùm nouimus ex præcedentibus quum varia origine Reges Hiſpaniam regerent, eorum caput originis nominari, quorum vltimus fuit Teſta Libyus Triton, qui apud Carthagineam prouinciam regnauit. Quare cùm non alij ſed illius poſteri à Carthaginea in Valentiam, prorogaſſent imperium, conſequens eſt, vt Valentia ab eius filio Romo fuerit nominata. Argumento quoque eſt, quòd circa ea loca filius Remi Palatuus, populos à ſe dictos Palatuos fundauit, quos & Ptolemæus ſupra Valentiam deſcribit ad montes vicinos. Galathes verò iunior à quo deuicti ſunt Sarmatæ & Aſiani, etiam à patre ſuo Olbio innumeras colonias denominauit, in Gallia, Sardinia, Sarmatia magna. Aſia & D E F

Cilicia

A *Cilicia, vt in Ptolemæo & geographis nomina deſcripta Olbia perſeuerant. De victoria verò atque fortitudine exercitus huius, quibus omnẽ Sarmatiam & Aſiæ magnam partem ditioni parere coëgit, Diodorus Siculus amplè in ſexto*
B *libro proſequutus eſt. Cæterum de Ilo id conſtat, eum fuiſſe à quo Ilium in Troia fuerit conditum, & cuius fratrem Ganymedem Iuppiter rapuit in aquilam verſus vt fabulantur Græci, tametſi eorum Chronographus Euſebius de tem-*
C *poribus mendaces illos oſtendat ex temporibus patris eorum dicens: Ob raptum Ganymedis Trois patris. Ganymedis & Tantali raptoris bellum exortum eſt, vt ſcribit Phander Poëta: Fruſtra igitur Iouis famula, & raptrix: Aqui*
D *la cõfingitur. Hæc Euſebius de temporibus Trois & Tantali.*

Anno eiuſdem quadrageſimoſeptimo Picus iunior fit Rex Aboriginibus, & apud Tuſcos regnat Tarchon ſecundus, annis
E quadragintaquatuor. Poſt Picum anno penultimo Raniſis apud Celtas regnauit Namnes.

Fuiſſe Picum priſcum ex præcedentibus colligitur. Hic Picus iunior pater fuit Fauni iunio
F *ris, cuius ætate regnauit Tarchon ſecundus in Italia. Nam & ſi Tarchon iſte cœpit regnare ſub Pici temporibus, ſub eius tamen filio vſque Euandri & Herculis tempora perſeuerauit, vt*

Solinus in principio inſinuat cum dicit: Caccus habitauit locum cui Salene nomen eſt, vbi trigemina nunc porta Hic & Gellius tradit, quum à Tarchonte Turrheno ad quem legatus venerat iuſſu Mariſiæ Regis ſocio Megalæ Phrygiæ cuſtodiæ foret datus, fruſtratus vincula, & vnde venerat redux, præſidiis amplioribus occupato circa Volturnum & Campaniam regno dum attrectare etiam ea audet quæ conceſſerant in Archadum iura, duce Hercule, qui tũc forte aderat, oppreſſus eſt. Namnes autem quem Manethon ait regnaſſe apud Celtas, ſcriptus inuenitur per literam m & n, Namnes & Nannes, nec arbitror ſignificatum variari. Quare conſtat condidiſſe Nannetes populos in Gallia Lugdunenſi, iuxta deſcriptionem Ptolemæi. Supra Pariſios interq; Namnetes, & Veſſones diuidit Sequana fluuius. Veſſonum metropolis eſt olim Auguſta Veſſonum nunc Demon. At Namnetum Auguſta olim Condeuincum iuxta Ptolemæum, nunc autem Venecial eſt aut proximis locis. Ab his Nantes per ſyncopam quaſi Namnetes orti ſunt, manetq; illis nomen Angliæ oppoſitis. Eſtq; in Turonenſi prouincia ciuitas epiſcopalis in Britãnia citeriori, quæ comitatus titulo illuſtratur ducis Britanniæ primogenito aſcripto.

Tertius Larthes Aegyptius Amenophis annis XL. regnat & imperat, cuius anno primo Laomedon imperauit Troiæ. Anno

verò

A verò tertio Soſarmus regnat Aſſyriis, & Hercules Amphitryonis naſcitur anno vj. vixítque annis L I I. & periit igne, primus ex maximis piratis.

Satis congruunt mutuoq; ſibi cõſentiunt Ma
B *nethon & Euſebius de temporibus Amenophis, & Soſarmi & Laomedontis patris Priami. Cæterùm diſſenſio eſt quo tempore ortus ſit ex Ioue & Alcmena adulterinus græcus Hercules. Nã quum omnes hiſtorici tradant illũ periiſſe qua-*
C *drageſimoſecundo anno Priami, id eſt, anno decimoſeptimo ante exciſam Troiam, variant tamen quoto vixerit tempore, quum illum pleriq; annis* xxx. *plurimi verò* L I I. *vixiſſe contendant. Quos Euſebius de temporibus Priami re-*
D *ferens & ita ſcribens: Hercules, inquit, quum in morbum peſtilentem incidiſſet, ob remedium dolorum ſe proiecit in flammas, & ſic morte functus eſt anno ætatis* L I I. *Quidam autem illum* xxx. *periiſſe ſcribunt. Hæc Euſebius. Fuiſſe au-*
E *tem illum cum Argonautis omnes ſcribunt, ac propterea probabilius dicunt qui illum* L I I. *annis vixiſſe conſcribunt. Nam ſi xlij. anno Priami, id eſt xvij. ante Troianum excidium periit, ſi ſolum* xxx. *annis vixiſſet, equidẽ ante Troiæ ci-*
F *neres fuiſſet genitus anno xlvij. à quibus ſi quadragintaduos Priami ſubtrahis, profectò remanent quinq; anni quibus ante Priami principatum natus fuit. Quare quoniam Priamus ſuc-*

ceßit Laomedonti patri ab eodẽ Hercule perem- A
pto,conſequens neceſſariò eſt,vt quinquẽnis Her
cules cum argonautis nauigans Laomedontem
peremerit.quod quidẽ non tam falſum quàm ri-
diculum eſt.Ergo verius ſcribunt qui illum oc-
cubuiſſe aiunt anno ætatis ſuæ lij. Sic enim de- B
cennis fortis robore,cum ſolo ictu præceptorẽ ſuũ
Linum Muſicum peremerit puerulus tardiore
ingenio,vt Diodorus refert in iiij.Neq; id faci-
nus non potuit facilè perpetrare,vt decennis ro-
bore incredibili,& auxilio Iaſonis & Argonau C
tarum,& dolo nõ bello,Laomedontẽ nil eiuſmo-
di ſuſpicantem noctu confoderit,quoniã id à Pi-
ratis & ſæpe factum vidimus & ſæpius geſtũ
legimus.Nam vt in aliis,Argonautæ nil aliud
quàm Piraticam inſidioſam geſſerunt.Et idcir- D
co recte Manethon dicit illum fuiſſe primum ex
maximis Piratis,quanquam puer diuino quo-
dam & admirabili robore res cum Argonautis
gereret omnia maris littora, & inſidioſus Pira
ta,latrociniis & ſtupris colluſtrans magis quàm E
illuſtrans luſtrauerit,vt Græca fabula refert.

Anno Amenophis xiiij. apud Aborigines regnat Faunus iunior, & XXIX. anno Tuſcis imperat Tyberinus ex familia Veia Vetuloniæ annis xxxv. F

De Fauno iuniore qui Euãdrũ excepit hoſpitio,& oppidum Romã Valentiã dictũ illi cõceſſit, omnes Latini & Græci paria ſcribunt. De

Tyb

A Tyberino verò Veiorũ Vetuloniæ Regulo, hæc cõperio. Nomen illi fuit Tyberinus, cognomen Tyberis, id eſt, iniuriator, idq; cognomẽ illi à Pelaſgis quos pepulit à Tuſcia impoſitum fuit. Nam quũ Pelaſgi paulo ante Siculos pepuliſſent cum B parte Vmbrorũ, cohabitauerunt Turrhenis pacifice vſq; ad Tyberinũ iſtum, qui per duas ætates, id eſt, circa L. annos regnauit ante Troianũ excidium, vt paßim in primo libro ſcribit Diodorus Siculus. Origo belli inter eos fuit, quòd C Minos iunior miſit in Italiã Glaucum filiũ, vt cum Pelaſgis Imperiũ teneret, exceptusq; fuit à Ceretanis, donatusq; Scylla puella ex oppido Cere, vt quidã tradiderunt. Quod quũ Tyberinus ægro animo atq; iniquo perſpiceret, bellũ intulit D Ceretanis ad mare, & Phaleriis ad Tyberim, quo bello & ſi ipſe periit gigas validus, nomen tamen amni dedit, qui prius Albula dicebatur, & Vetulonienſes victoria potiti, Glaucũ & Pelaſgos tota Italia pepulerunt, & Enotum oppi- E dum validißimũ non procul vrbe Roma quum cepiſſent, ſibi vrbem poſuerunt, quam à ſui origine loci & gentis Veientem appellauerũt, vt Epigenes refert. Vnde in vita Camilli Plutarchus illos Enotanos ante fuiſſe retulit, & à Romulo F dictos Sardinianos, quia ab Veiis Etruſcis qui intra fines Etruriæ cõtinentur originem habẽt. At verò Veij Etruſci Sardiniani coloni fuerũt, vt idem Plutarchus refert in vita Romuli. Co-

loni autem Sardiniæ fuerunt, non quòd à Sardinia in Etruriam venerint, ſed quòd natione Etruſci Sardiniam primi cũ Rege illorũ Phorco habitatam reddiderint, vt authen eſt Strabo in v. & nos ad longum explanauimus in aliis locis. Sed de his hactenus. Nunc quæ de Tyberino his conformia referantur, iure ſubinferendũ eſt. Regnauit (inquit Manethon) Tyberinus anno vigeſimotertio Amenophis. In primis hoc tempus dubito quin maximè quadret. Nam vt hiſtorici conſentiunt fatidica Manto eiecto ab Athenienſibus Rege Theſeo cui Manto ſeruierat, eadem venit ad Tyberinum Vetuloniæ Regem, à quo fœcundata peperit Ocnum conditorem Mãtuæ. Hinc Ocnus dictus fuit filius Tuſci amnis, id eſt, Tyberini, qui nomen amni Tyberi indidit, dicente Vegilio x. Aeneidos. Ille etiã patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mãtus, & Tuſci filius amnis. De Tyberi verò nomine quidam opinantur dictum ab Albanorum Rege Tyberino, qui in eo ſubmerſus fuit, vt placet Liuio & Ouidio in ij. Faſtorum dicenti: Albula quem Tyberim merſus Tyberinus in vndis reddidit, hybernis forte tumebat aquis. Sed huic reſpondent Seruius, Vergilius, & Plinius, & alij qui ſcribunt diu ante Tyberinum Albanum fuiſſe Tyberinum Tuſcum, cui Græci Tyberim cognomentum impoſuêre. Nam Feſtus rectè ait Tyberim dictũ à Tyberi Tuſcorũ Rege,

vel

A vel à Tyberino Rege Albanorũ.Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ capitulo ſexto dicit diſtinguens ſimul nomina & verba:Tyberis,inquit, ante Tybris dictus eſt,ſed prius Albula.Et Vergilius in octauo ſcribit dicens:Tũ Reges aſperq;
B immani corpore Tybris.A quo poſt Itali fluuiũ cognomine Tybrim diximus,amiſit verũ vetus Albula nomen.Seruius verò cunctas opiniones referẽs hæc in pluribus locis ſcribit,maxime ſuper octauũ Aeneidos.Tyberim alij à Rege Aboriginum dictũ putant,qui dimicans iuxta eum occidit.Alij à quodã Aborigine,quem Glaucus Minois filius in Italia interemit.Alij,inter quos Liuius & Ouidius à Rege Albanorum. Alij inter quos Vergilius & cõplures à Tyberi-
D no Rege Tuſcorũ,qui ibi occubuit.Alij à Regis Tuſcorum iniuriis,qui circa ripas huius fluminis latrocinabatur,& à crebris iniuriis quibus tranſeuntes afficiebat,Tybrim cognominatum fuiſſe,Nec Ouidij verba nos aſſerere cogũt ante
E Tyberinũ Albanũ non fuiſſe dictum Tyberim. Neq; etiã Liuius cõtradicit,quia & ſi à Tyberino Albano dicitur Tyberis,ante tamẽ illũ inuenitur nominatus.Tybris Hæc Seruius.Verum has opiniones veras eſſe ex Manethone & hi-
F ſtoricis deprehendimus.Nam Tyberinus Tuſcus fuit atq; Vetulonus.Dictus eſt autem latrocinator,quia teſte Seruio,latrocinari dicimus ducẽ, qui etiã conductitium habet exercitum.Et quia

conduxit primorũ Aboriginum militem vltra A Tuſcos contra Glaucum & Pelaſgos: hinc dictus eſt latrocinator, & Aborigines, & Rex Aboriginum, & Tuſcus & Rex Tuſcorum, & Veitulonus & Regulus Veientum. De Glauco verò ita ſcribit Seruius libro ſeptimo Aeneidos B ſuper illud carmẽ: Picta ſcuta Labici. Glaucus, inquit, Minois filius venit ad Italiam, & quũ ſibi Imperiũ poſceret nec reciperetur, ideo quòd nihil præſtabat ſicut pater eius præſtiterat mittendo illis Zonam, quũ antehac diſcincti eſſent, C oſtendit ſcutum, à quo & ipſe Labicus dictus eſt, & ex eo populi Labici. Tempora quoq; Herculis, Thelàmonis, Iaſonis, & Argonautarum, Medeæq; & Circes illius ſororis amantis Glaucum, quàm veriſsime quadrant, ſi quæ ſcribuntur animaduertimus. Aiunt enim ſcriptores D quorum ſententiam Seruius refert ſuper tertiũ Aeneidos illo carmine: Dextrum Scylla latus læuum implacata charybdis. Duplex, inquit, eſt Scylla, vna prope charybdim Siciliæ quæ eſt ſa- E xum ſimile formæ celebratæ procul viſentibus, vt ait Salluſtius, alia fuit filia Niſi, vt inſinuat Verg. ſexta Aegloga. Fuit & tertia filia Phorci & Creteidos Nymphæ. Hanc amabat Glaucus quem Circe diligebat, ſed quàm proniſsimus in F Scyllam fuerat. Irata Circe, fontem in quo illa corpus ſuũ lauare cõſueuerat infecit venenis, in quem Scylla quũ deſcendiſſet, pubetenus in va-

rias

A rias mutata eſt formas. Horrens itaq; ſuã defor-mitatem in mare ſe præcipitauit. Hæc Seruius. Hanc tertiã Scyllã fuiſſe Tuſcam Cæritem authores aſſerũt, inter quos Epigenes præcipuus eſt in Apologetico contra Italos, quo Tyberini & B Glauci bellum refert, qui etiã ait terminum Cæritis amnẽ à patris nomine Minoem appellaſſe, quem in Minoem tranſmutaſſe ex contemptu Tuſcos aſſerit. Fontem verò & mare vbi ſe præcipitauit mare Scyllanũ dici. Nunc etiam ætate C noſtra ſic appellatur, & Tuſca vernacula lingua quæ ſynæreſi vtitur Mar Scylliano vocamus. Eſt amnis iuxta Cærite oppidum ad mare vbi Scylla ſe lauare conſueuerat. Itaque vt diximus, omnia quadrant. Tempore enim quo re-D gnabat Theſeus erat Manto & Tyberinus Tuſcus, Glaucus quoq; filius iunioris Minois, Scylla & Circe, & Hercules & Thelamon. Nam Circe in Italiã venit cũ Argonautis, qui ab Hiſpaniis regredientes in Thelamonis portũ, dictũ E à duce, iuxta Turrheniam venerunt, vt aſſerit Diodorus in quinto. Inde Hercules, à quo ad hãc ætatem dicitur portus Herculis in Tuſcia, in cõtinentem deſcendens, & ad fanum Volturnæ in ſubcyminiis radicibus veniens, primo quidem F vt ſuum robur oſtenderet, lacum Cyminium nobis effecit, vt author Seruius refert libro ſeptimo Aeneidos.

Quartus Aegyptiis imperauit Amme-

nep

nephus annis xxvij. cuius anno quarto A
apud Celtas regnat Rhemus, à quo Rhe-
mi. Anno nono eius apud Aſſyrios regna-
uit Tautanes, & anno xvj. apud Aborigi-
nes Latinus, apud Tuſcos autem regnat
Mezentius. B

*Rhemus Celtarũ rex, à quo Rhemi, quis fue-
rit nondũ comperi. Sat eſt ab eo Rhemenſes Gal-
los dictos, quos Lucanus in primo & in cõmen-
tariis Cæſar cõmemorat, ſuntq; inter Belgas pro-
ximi Celtis, & Sueſionibus, cũ quibus eodẽ iure* C
*ac iiſdem legibus olim vtebãtur. Finitimi ſunt
Veromanduis, Treueris, Metenſibus, Cathalenſi
quoq; & Laudunenſi diœceſibus, ac ſyluæ Ar-
duennæ, à Cæſare celebratæ. Metropolis eſt Rhe-
mi ipſi in qua Rex Galliæ ſolebat magna põpa* D
*religioſe inungi, ac Rex acclamari. Porrò Lati-
nũ fuiſſe filium Fauni quidã ſcribunt, alij verò
adulterinũ Herculis Piratæ. Mezẽtiũ Agillinũ
ciuem authores concelebrant, quũ fuerit Tuſcus,
ſed à capta Agillina dictus eſt Agillinus, vt* E
*alibi ſcripſimus, quem Vergilius in Aeneïdos li-
bro viij. Larthem in luco ingenti fanoq; Voltur-
næ crudelia exercentẽ, à ciuibus Vetuloniæ pul-
ſum, aſſerit profugiſſe in ſuum Cæritem oppidũ,
moxq; inde militibus ſumptis, ad Turnũ contra* F
*Aeneam profectus eſt, cõtra quos claſſem atque
terreſtrem militiã Aeneæ ad ſe venienti Tar-
chon Rex cõſignauit. Qui etiã Mezentius teſte
Mac*

A *Macrobio in Saturnalibus,antea Rutulis imperauit,vt ſibi offerrent quas Diis primitias offerebant.Tum Latinos omnes ſimilis Imperij metu,ita vouiſſe.Iuppiter ſi magis tibi cordi eſt nos ea tibi dare potius quàm Mezentio,vti nos*
B *victores facias.Et idcirco à Vergilio dictus eſt contemptor Deorũ.Hinc pia illa inſultatio ſacerdotis.Hæc ſunt ſpolia & de rege ſuperbo primitiæ,raptas de eo notans exuuias.Vnde contra Latinos poſtea Turnum iuuit Cætera in tempo-*
C *ribus Amenophis & Teutanis , Euſebius & alij conueniunt.*

Secutus eſt vltimus Larthes ſeptem annis,poſt quẽ ſecuta eſt Dynaſtia ſine Larthe annis centum 77.per quam numerabi-
D mus qui Babylonij,Aegyptij,& Turrheni floruerunt.Anno Dynaſtiæ Diapolitanorum primo Troia euerſa fuit,& anno tertio Aeneas venit ad Italiam,ad Latinũ,& Euandrũ,& Turrhenos.apud quos regna-
E uit Tarchon iunior annis xx.

Dynaſtiæ Aegyptiorũ primæ à diluuio vſq; ad xliij.annum Nini xv.fuêre,vt Euſebius de temporibus ſcribit.Prima omnium iuxta Beroſum fuit Cameſi,quem inter primos Deos iunio-
F *rem Saturnum appellauerunt Aegyptij,vt in Beroſ.explicauimus,durabantq; ſingulæ ſeptem annis ſub duodecim Diis primis maioribus Aegyptiorũ hoc pacto.Anno à diluuio cxxxj.teſte*

Bero

Beroſo Chemeſem primus tenuit Dynaſtiã Ae- A
gypti ſeptem annis cui Chem Myn vrbem dedicauerunt, vt oſtendimus. Huic ſucceſſit Oceanus cum Tethyde, qui colonias poſuit iuxta Nilũ, à quo & Nilus antea fuit dictus Oceanus, à quo innumeræ Nymphæ genitæ ſunt, vt Heſiodus in B
Theogonia ſcribit & Diodorus in primo libro de Nilo confirmat. Poſtquam verò ſeptem annis Dynaſtia penes Nilum fuit, ceſſit tertio, & hoc ordine duodecim Dij regnauerũt, ſinguli in ſuis vrbibus ſeptem annis, qui ſummam annorũ effi- C
ciunt quatuor & octoginta. Tres ex Diis iunioribus ſecuti, cœperunt augere tempus quorũ primus principatum tenuit annis xiiij. ſecundus xxvj. poſtremus xxxvij qui ſimul ſumpti efficiunt annos vij. & lxx. adiectiq́ue ſuperioribus D
Dynaſtiis reddunt annos vnum & ſexaginta & centũ, ad quos ſi addis centũ & triginta vnũ, qui à diluuio ad primã ſub Chemeſe Dynaſtiam interfluxerũt, erunt anni duo & nonaginta ſupra ducentos, quo tempore ortus eſt Habraã an- E
nó xliij. Nini, vt Euſebius de tẽporibus, & Moſaicũ tempus comprobant. Hoc anno cœpta eſt xvj. Dynaſtia ſub Oſiride, qui conceſſit Dynaſtiã Thebeis, durauitq́; iſta annis nonaginta & centũ, vt Aegyptij & Euſebius ſupputant. Se- F
quuta eſt paſtorũ Dynaſtia xvij. centũ & tribus annis, vt ijdem ſcribunt, Ab hac emerſit xviij. Dynaſtia Diapolitanorũ annis xlviij.

&

A & trecentis, vt computant. Hinc in diuerſis locis Aegypti luſtrauit xix. Dynaſtia ſub diuerſis Larthibus, annis quatuor & nonaginta ſupra centum, vt ab eiſdem aſſeritur, qui vt aſſerũt, iterato in Diapolitanos regreſſa eſt, & xx.
B Dynaſtia dicta ſine Larthibus, vt hic Manethon ſcribit, & Euſebius connotat. Itaque per hanc Dynaſtiã progreſſus Manethon, ait eius primo anno Troiam ruiſſe. Euſebius verò vltimo anno præcedentis Aegyptiæ Dynaſtiæ illã
C notat euerſam. Sed plenius Archilochus tradidit de aduentu Aeneæ in Italiã. Quo anno in Italiam venerit poſt crematã Troiam diuerſa opinio eſt. Hoc tamen conſtat Aeneam profugũ domo veniſſe ad Latinũ Aboriginũ Regem, à quo
D primũ Aborigines Latini dici cœperunt, à Latinoq; comi hoſpitio exceptus Aeneas etiã Latini filiã cõiugio accepit, ob quod ortũ bellũ eſt inter Troiugenas & Aborigines & Rutulos. Nã teſte Liuio in primo ab vrbe cõdita: Turnus Rex
E Rutulorũ, cui pacta Lauinia ante aduentũ Aeneæ fuerat, prælatũ ſibi aduenã ægre patiẽs ſimul Aeneæ Latinoq; bellum intulerat, Neutra acies ex eo certamine læta abiit, victi Rutuli, victores Aborigines Troianiq; ducẽ Latinũ amiſere, In-
F de Turnus Rutuliq; diffiſi rebus, ad florẽtes Hetruſcorũ opes eorumq; Regẽ Mezentiũ confugiunt. Qui nouæ origine gẽtis & vrbis res Troianas creſcere non tutum eſſe ratus, ſocia arma

Rut

Rutulis iungit. Parata claſſe atque militia ex A
duodecim populis teſte Vergilio, dum plus nimio
exercet crudelia, ad ſupplicium quæſitus Me-
zentius, à fano Volturrhenæ inter cædes & ignes
fuga elapſus, in Cæritéque ſuum oppidum quod
non longe eſt profectus. B

Anno vij. Aſcanius Latinis imperat, an-
no verò ſequente Teuteus Aſſyriis, & poſt
Francus Celtis ex Hectoris filiis, & anno
eodem Lydi mare obtinuerunt.

Lydos quos ait mare obtinuiſſe exiſtimo non C
fuiſſe Tuſcos, ſed Mæones in Aſia, quanquã &
Tuſci tunc mare inferum ac ſuperum & omnes
inſulas circum Italiam ea tempeſtate occupa-
rent. Nam *teſte Liuio in primo ab vrbe condi-*
ta, in aduentu Aeneæ tanta opibus erat Hetru- D
ria, vt iam non terras ſolum, ſed mare etiam per
totam Italiæ longitudinem ab Apibus ad fre-
tum Siculum fama ſui nominis impleſſet. Porrò
quis Francus iſte Hectoreus aut quo pacto rex
à Celtis ſuſceptus fuerit, neminem legi. Vincen- E
tius tamen diligentiſſimus hiſtoriarũ ſcriptor,
illum commigraſſe in Franciam aſſerit euerſa
Troia, & ob ingentem animi virtutem percha-
rum Celtis & regi acceptum, etiam Regis filiæ
matrimonio iunctum fuiſſe, ac poſt eum regnũ F
in Gallia ſuſcepiſſe. Par Aeneæ ſuo conciui fuit,
qui pari modo Regi Latino & affinitate, &
ſucceſſioni Regni Latini iunctus fuit, aſſerunt
eum

A *eum eſſe à quo primo Franciæ nomen.*

Anno XLII. Amazones templum Dianæ Epheſi ſuccenderunt, & anno XLVII. Ocnus imperauit Italiæ annis XLVI. vixit annis XCVI. Et XLIX. Syluius Latinis, &
B Timeus Aſſyriis.

Arbitror ſupputationem temporum corruptam fuiſſe à ſcriptoribus. Nam Euſebius temporum diligentiſsimus veſtigator aſſerit Syluium regnaſſe apud Latinos anno huius Dyna-
C *ſtiæ quadrageſimoquinto. Hic Syluius Poſthumus eſt. Syluius quidem quia ruri educatus fuerat. Poſthumus verò quia fœcundata Lauinia cõiuge Aeneas obiit, poſtq; illius mortem partus fuit. Ab eo omnes Albani reges Syluij vocati*
D *fuerunt, ſucceſsitq; fratri ſuo Aſcanio. Ocnus quoque iſte Poſthumus fuit, quia Hetruriæ rex Tyberinus quum grauidam Manto feciſſet, circa Tyberim cecidit in bello quod cum Pelaſgis & Glauco gerebatur, cui adoleſcẽti omnis Tuſ-*
E *ca militia credita fuit cum Aenea, vt narrauimus, omen ſcilicet futuri Imperij, & quod ipſe Larthes à patrijs oris Tyberinis duceret armẽ in Tranſpadanam Galliam ad condendam à no-*
F *mine matris vrbem, de quo Verg. in X. Aeneid.*

Anno XLV. Dynaſtiæ regnauit Latinis Aeneas Syluius, & Aſſyriis Dercilus anno XLVII. At LXXII. Tuſcis imperat Pypinus annis quinquagintaduobus.

Diſsidentiam comperio inter Manethonem & Euſebium de temporibus, qui aſſerit Dercilum regnaſſe anno Dinaſtiæ huius lxxviij. & Aeneam Syluium lxxiij. quod profectò arbitror eueniſſe, quod alij his paucis annis regnauerint, qui non habentur in precio apud Chronographos, ſed cum ſuccedente ſæpe computantur, quum etiam ante hunc Aeneam Syluium reperiamus regnaſſe Latinum fratrem Poſthumi annis tribus. Vnde & ipſe Euſebius quaſi reſpõdens ad dictam diſſenſionem ſic ait. In alia hiſtoria reperimus quarto loco Latinum Syluium regnaſſe, Lauiniæ & Melampodis filium, vterinum fratrem Poſthumi, & quinto qui nunc hic quartus ponitur Syluium Aeneam Poſthumi filium. Porrò Pypinus hic eſt, qui regiam Tuſcanicæ Cybelis reparauit in agro Cybelario Votuloniæ, vt exciſa triũphalia marmorea memorie produnt. Nam procul quoq; Vetulonia eſt ager Pypinienſis, & Pypini Regis balnea, cuius loci Liuius meminit, quũ in ix. ab vrbe condita ſcribens: Vmbri, inquit, concitata omni iuuentute ſua, & magna parte Hetruſcorum ad rebellionem compulſa, tantum exercitum fecerant, vt relicto poſt ſe in Hetruria Decio, ad oppugnandum inde Romam ituros, magnificè de ſe, ac contemptum de Romanis loquentes, iactarent. Quod incœpium eorum vbi ad Decium cõſulem perlatum eſt, ad vrbem ex Hetruria magnis

A *gris itineribus pergit, & in agro Ppinienſi, ad famam intentus hoſtium, conſedit.*

Anno v i i i. regnat Latinis Syluius Latinus & c x x i. Eupales Aſſyriis. Anno c l v i i i. Alba Latinis: regnat, & cxxviii.
B Nicius Feſulanus Tuſcis annis x l v i i. Anno c l x v i. Piſeus Tuſcus pirata imperat Italiæ annis l i i. Ita paulatim Aſſyrij, Aegyptij, Turrheni delitiis eneruati decreſcunt econtra Latini creſcunt. Itaque
C ſubiiciemus breuiloquium, quo pacto Reges Aſſyriorum, Aegyptiorum cœperunt eneruari, ecõtra Græcorum & Latinorum Aboriginũ. Apud enim Tuſcos Piſeo ſucceſsit Tuſcus iunior annis x x x i x. huic
D Amnus annis x x v. quem ſequutus eſt Felſinus annis x x x i i i. Hinc Bon, annis x x[illegible] i i. Atrius x x v i. Marſias decem & octo. Etalus x x x. Cælius vno & viginti. Ex Latinis autem ſequuti ſunt per quos
E propagati Romani Imperium tenent.

Ergo dimiſsis cæteris pergit ad Romanum imperium abreuibus bſoluens aliorum diminutionem. Et Latinus quidem Syluius ante Aeneam Syluium regnauit, vt diximus. annis tri-
F *bus, & poſt eum annis quinquaginta, vt Latina hiſtoria tradit & Euſebius notat. Eupales regnauit, vt hic Manethõ ait, apud Aſſyrios anno Dynaſtiæ cxxj. Iuxta verò Euſebium cviij.*

Similiter Alba Syluius quem ait regnaſſe Dynaſtiæ anno clviij. Euſebius ſcribit imperaſſe anno clv. De Niſcio Feſulano nõ eſt dubium quin is fuerit, qui à Corſica Phocẽſes expulerit, & à ſe dicta Nicea vrbe poſita, Corſis tributa quot annis pendere Thuſcis imperauit, vt hiſtorici quidam ſcribunt, & Diodorus refert in ſexto libro breuibus dicens: Eſt inſula trecentis ſtadiis diſtãs à Cercina & Ethalia, quæ à Græcis Cyrnos, à Romanis Corſica appellatur. Callirois in ea vrbs eſt à Phocenſibus condita, qui à Turrhenis poſtmodum inſula pulſi ſunt. Nicea quoque à Turrhenis maritimis, qui reliquas etiam Turrheni maris inſulas ſuæ ditionis fecerunt, condita fuit. Hi poſtea vrbibus quæ in Cyrno erant ſubactis, reſinæ, ceræq; ac mellis, quorum ea fertilis eſt inſula, tributa poſuerunt. Cæterùm Piſeus is eſt, quem ad piraticam exercendam inueniſſe tubam, Plinius in ſeptimo libro naturalis hiſtoriæ ac cæteri ſcribunt. Cœpit autem Piraticã, teſte in quinto libro Strabone, quum ille Turrhenus ingenuus ſtatus & concordia cœpit eneruari diſſenſionibus duodecim populorũ. Quibus & delitiæ & loci opulentia magno decidendi ab imperio, & paulatim cedendi locum Romanis adiumento & fomento fuerunt. Perſeuerauit tamen in eis quæ à Iano tradita fuit philoſophia, & interpretatio fulgurum & effectuum naturalium, atque theologia, vſque ad

ætatem

A *ætatem Diodori Siculi ſub Iulio Cæſare. Qui quum in libro quinto dixiſſet, Turrhenos eſſe iuxta portam Thelamonis, mox in ſexto libro à portu Thelamonis quo incipiunt, vſque in Cyminia iuga, eorum tractum, opulentaq; arua,*
B *& diuitias, imperium priſcum, & peritiam breuibus deſcribens Turrheni, inquit, fortitudine egregij, magno potiti imperio, ciuitates condiderunt plures atque opulentas. Claſſe quoque potentes quum diutius mari imperitaſſent, Italum*
C *pelagus à ſe Turrhenum denominauerunt. Pedeſtri quoque exercitu præualidi, tubam primi adinuenerunt, & bello admodum vtilem, & ab his vocatam Turrenam. Duces exercitus pluribus inſignibus decorarunt, lictores illis, ebur-*
D *neam ſellam, togam purpuream adiicientes. Domibus addiderunt porticus, in quas ſeruorum & concurrentium turba diuerteret, quæ imitati poſtmodum Romani inque melius aucta, ad ſuam Rempublicam tranſtulere. Literis quoq;,*
E *& rerum naturalium, ac theologiæ inueſtigatione plurimo tempore impenſo, præ cæteris in fulgurum interpretatione verſati ſunt, adeo vt noſtra quoque ætate vniuerſus fermè orbis cum admiretur viros, tum præcipuè fulgurum inter-*
F *pretibus vtatur. Patriam vberem incolunt, quam ſtudio curaq; efficiũt fertiliorem. Menſa bis in die ſumptuoſe præparata, omnia quæ ad epularum delitias pertinent abundè ſubmini-*

ſtrant. Stragulas inſuper veſtes floribus di- A
ſtinctas, poculaq; aurea varij generis, ac mini-
ſtrorum ſeruorumq; numerum permagnum in
vſus habent multiplices, vbi non ſolum ſerui ſa
mulantur, ſed etiam liberi plures. Poſtremo
priore virtute abiecta, potui ſe atque ignauiæ B
tradentes, haud iniuria partam à maioribus
ſuis in bellis gloriam amiſerunt. Non autem eos
parum ad delitias impulit patriæ fertilitas, quæ
fructifera rerum copia ad ineptiam volupta-
temq; traduxit. Sunt enim Turrheni campi la- C
ti: collibus diſtincti, cultiq; admodum, & ſolo
fertili, vt qui aquis non hyemis tantũ, ſed æſta-
tis quoque tempore abũdent. Hæc Diodorus. Re-
liqua tractauimus in hiſtoria Hetruſca Ponti-
ficia, quam idcirco Pontificiam dicimus, quòd D
à Pontifice maximo Noa qui & Ianus in Va-
ticano cœpta, iterato ad Pontificem maxi-
mum, & ſedem apoſtolicam ſubie-
cta rediit. Sic igitur in ea ex-
currimus omnia tempora E
ſimul & Reges &
geſta, vt quaſi
ſub epito-
mate
complexi ſimus. F

META

A METASTHENIS

LIBER DE IVDICIO

TEMPORVM ET ANNA-
B *libus Perſarum, cum commentarijs Annij.*

METaſthenes Perſa fuit gente, vt titu-
lus indicat, qui ſic inſcribitur: Me-
C taſthenes Perſa, de iudicio temporum &
Annalium Perſarum. Tractat enim de cen
ſura annalium duarum Monarchiarum,
videlicet Aſſyriorum & Perſarum. Et id-
circo quiſquis ille fuerit qui librũ traduxit
D exiſtimo melius dixiſſet de cenſura quàm
iudicio. Corruptius vſus eſt Petrus Come-
ſtor, qui ſcholaſticas hiſtorias edidit. Nam
ſuper Danielem prophetã, dicit: Metaſthe-
nes in libro iudiciorum. Nam etſi etiam
E ad indicia & iudicia temporum hæc referri
poſſunt, proprie tamen ad cenſuram &
emendationem eorum qui per opiniones
priuatas, præter publicam annalium fi-
dem ſcripſerunt conſtat opus æditum. Cor-
F ruptiſsimè tamen inueni hunc in aliqui-
bus Megaſthenem pro Metaſthene, quia
primus fuit Græcus & hiſtoricus, hic ve-
rò Perſa, & Chronographus, & ille lai-

cus,hic verò ſacerdos,quia non ſcripſit niſi A publica & probata fide, quod erat propriũ ſacerdotis officium,vt hoc loco ipſe Metaſthenes indicat. Et idcirco omnes Græci au thores de temporibus fermè, vt verboſi reiiciuntur, quia non erant ſacerdotes, nec B probata fide ſcribebant, ſed teſte Ioſepho contra Appionem,& Euſebio de temporibus primæ Olympiadis, quiſque per opiniones, vt cuique viſum eſt ſcripſit. Vnde nec mirum ſi inter ſe pugnant & diſſentiunt, C & inteſtino bello non philoſophiam modo, ſed etiam totam hiſtoriam confodunt & obtruncant. Facit autem duo Metaſthenes. Primo ponit cenſuram de temporibus. Secundo caſtigatiſsimos annales D duarum monarchiarum tradit.

De primo ſic cenſet.

QVi de temporibus ſcribere parant, E neceſſe eſt illos non ſolo auditu & opinione Chronographiam ſcribere, ne quum per opiniones ſcribunt, vti Græci, cum ipſis pariter & ſe & alios decipiant, & per omnem vitam aberrẽt. Verùm abſque F vllo errore fiet, ſi ſolos annales duarum monarchiarum aſſecuti, cæteros omnes vt fabulatores reiecerimus. In his enim tam

liquidè

A liquidè atque verè digeſta ſunt tempora, Reges, & nomina, quàm apud eos ſplendidiſsimè regnatum eſt. Neque tamen omnes recipiendi ſunt, qui de his Regibus ſcribunt, ſed ſolum ſacerdotes illius regni,
B penes quos eſt publica & probata fides annalium ſuorum, qualis eſt Beroſus. Nam is Chaldæus omne tempus Aſſyriorum digeſsit ex antiquorum annalibus, quem ſolum vel maximè vnum Perſæ nunc ſe-
C quimur.

Dat regulas temporum Metaſthenes, vt ex eis ſciamus iudicare, qui authores ſint accipiendi in Chronographia, & qui reiiciendi. Prima regula eſt iſta. Suſcipiendi abſque repu-
D *gnantia omnes qui publica & probata fide ſcripſerunt. Et declarat quòd ſacerdotes olim erant publici notarij rerum geſtarum & temporum, qui præſentes eſſent, aut ex antiquioribus copiarent, ſicut nunc inſtrumentum publicum &*
E *probatum dicitur, quod à notario præſente publicatur & ſcribitur, aut ex antiquiore notario per præſentem notarium traducitur. Secunda regula eſt iſta. Geſta & annales quatuor Monarchiarum non poſſunt negari & reiici ab ali-*
F *quo, quia ſolum publica fide notabantur, & in Bibliothecis aut archiuis ſeruabantur. Vnde & in Eſdra legimus quòd controuerſiæ de reparando templo diffiniebantur ex annalibus Per-*

ſarum ſeruatis in bibliothecis, & Cteſias Gni- dius recipitur in temporibus Perſarum, quia ex annalibus publicis tranſtulit. Tertia regula, qui ſolo auditu vel per opiniones ſcribunt pri- uati, hi non ſunt in temporibus recipiendi, niſi vbi à publica fide non diſſentiunt. Cui argu- mento eſt, quia quod per opinionem vel auditum traditur, pugnam patitur inteſtinam, quales fuêre Græci, qui vt hic inſinuat Metaſthenes, & Ioſephus probat contra Appionem, ſibiipſis de temporibus diſsident, & de mendacio alter- utrum accuſant, vt eſt pugna inter Herodotum Ageſilaum, Hellanicum, Ephorum, Timæum & reliquos. Et nota quòd Ioſephus per has Me- taſthenis regulas facit validiſsimum argumen- tum, quòd Græci non habuerũt literas à Cadmo, quia nulla publica probata fides inuenta eſt vn- quam in archiuis, ſacerdotum aut publicis bi- bliothecis. Et ideo nuper habuerunt mutuati à Mæonibus & Galathis, vt ſupra ſignificauerũt Xenophon & Aerchilochus. Ex his patet quòd nemo de temporibus ſuſcipiendus eſt, niſi anna- libus quatuor Monarchiarum concordet. Et in Monarchia quidem Aſſyriorum quia publica fide ſcripſit Beroſus Chaldæus, conſequens eſt vt in temporibus eiuſdem Monarchiæ ipſi detur palma, & item eum ſequutis Perſis, ex qui- bus eſt Metaſthenes, & Græcis, ex quibus ſunt Xenophon in æquiuocis & Archilochus &

Euſeb

A *Euſebius. Reiiciuntur à temporibus huius monarchiæ Aſſyriorum qui priuatas opiniones contra publicam probatamq; fidem ſcribunt, ex Græcis, Herodotus, Hellanicus, Ageſilaus, & ex Latinis, Iuſtinus, Gellius, & Oroſius.*

B *In ſecunda verò Monarchia Perſarũ & Medorum author publicæ fidei fuit Metaſthenes Perſa, & Cteſias Gnidius, vt in tertio libro Diodorus notauit. Reiiciuntur Ioſephus ex Hebræis, & Clemens, Tatianus, Aphricanus, &*
C *Euſebius ex Græcis, quia priuatas opiniones ſequuti contra publicam fidem notant reges & tempora, quæ in bibliothecis & annalibus non fuerunt, & contra omnem publicam fidem ſcribunt, Cyrum ante dediſſe licentiam Hebræis in*
D *Babylone captiuis, & mortuum, quàm Babylonia Darius eius patruus potiretur. Proinde idem Euſebius quoniam in tertia Monarchia Græcorum, & in quarta Romanorum publicam annalium fidem ſequitur, in vtraque re-*
E *cipitur. Recipitur & Phylo Hebræus, quia nec in vno quidem menſe diſcrepat. Reiiciuntur Ioſephus & Talmudiſtæ, qui in multis temporibus de publico mendacio cõuincuntur. Hactenus de cenſura. Nunc Metaſthenes ad fidem*
F *publicam Beroſi conuerſus tempora Monarchiæ Aſſyriorum, breuibus digeſta per Reges, & quantum quiſque regnauerit abſoluit dicens quid ſcribat Beroſus.*

Is ergo

Is ergo tradit ante Ninum ducentis & quadragintanouem annis regnatum fuiſſe ſub tribus Diis regibus, quorum qui primus vniuerſo imperauit orbi fuit Ogyges, qui præfuit inundationi terrarum. Inde Saturnus fundata Babylonia regnauit annis ſex, & quinquaginta, Belus Iuppiter eius filius duobus & ſexaginta Ninus eius filius qui primus Monarchiam cœpit, annis quinquagintaduobus. Semiramis, quadraginta duobus. Sameis, annis trigintaoćto. Arius, triginta. Aralius, quadraginta. Xerxes Baleus, triginta. Armatrites, trigintaoćto. Bel Ochus Priſcus, quinque & triginta. Baleus iunior, duobus & quinquaginta. Altadas, duobus & triginta. Mamitus, triginta. Mācaleus, triginta. Spherus, viginti. Mamelus, triginta: Sparetus, quadraginta. Aſcātades, quadraginta. Amyntes, quinque & quadraginta. Bel Ochus iunior, quinque & viginti. Belle Pares, triginta. Lamprides, trigintaduobus. Soſares, viginti. Lampares xxx. Pannias, quinque & quadraginta. Soſarmus, decē & nouem. Mytreus, vigintiſeptem. Tautanius, trigintaduobus. Teuteus, quadraginta. Tineus, triginta. Dercilus xl. Eupales, trigintaoćto. Laoſthenes, quadragintaquinque. Pyrithydias, triginta. Ofrateus, viginti. Ofraganeus. quinq

A quinquaginta. Aſcrazapes, duobus & quadraginta. Tonoſconcoleros, quindecim. Hunc Græci Sardanapalum vocant. Hucuſque Beroſus. Nos autem illum imitati, nullo alio authore vſi ſumus, quàm publi-
B ca Suſiana bibliotheca, in qua annales Perſarum ferunt fuiſſe Belochum tertium, Sardanapali clandeſtinum hoſtem, qui eius militiæ præfectus erat.

Xenophon ab Ogyge vſque ad Ninum, eoſ-
C *dem Deos quos Metaſthenes & Beroſus, & totidem annos enumerat à deſcriptione Semiramidis, vt ſuper eum expoſuimus libro de æquiuocis. Saturnum verò hic appellat Nymbrotum patrem Beli, & auum Nini, vt Beroſus exprimit.*
D *Itaque ab Ogyge vſque ad Ninum, qui vitiare cœpit aureum ſeculum cupiditate monarchiæ, fuerunt anni* CCXLIX. *vt conuenit inter authores Beroſum, Metaſthenem, Xenophontem, Fabium Pictorem, & Catonem: ſuper quos iam*
E *commentaria confecimus. Ogygem verò vocant Noam cognomine Ianum, vt Beroſus exprimit, qui præfuit diluuio, & primum genus humanum vt antiquiſſimus omnium pater erexit, dicente apud Ouid. in primo de Faſtis eodem Ia-*
F *no. Me penes eſt vnum vaſti cuſtodia mundi. Et ius vertendi cardinis omne meum eſt. Igitur veriſſimè tempus probatum publica fide ab inundatione terrarum ad primum Monarcham*

Aſſyr

Aſſyriorum Ninum, ſunt anni CCXLIX. *A Nino autem vſque ad finem Sardanapali durauit Aſſyriorum monarchia, annis iiij. & xxx. ſuper* CC. *ac* M. *Ergo quia Euſebius eoſdem reges & tempora Aſſyriorum ſequitur, à Nino vſq; ad Sardanapalum recipiendus eſt exceptis ſex annis. Notat enim regnaſſe Sardanapalum annis viginti, quum annales Aſſyrij ſcribant* XV. *Hæc itaque in publica Perſarum bibliotheca ex Aſſyriana publica fide poſita excerpſit Metaſthenes, in qua etiam publici annales Perſarum erant, continentes quo pacto poſt Sardanapalũ Medorum & Perſarum Monarchia cœpit tripartita inter Medos & Babylonios, deinde quo modo reunita fuerit ſub primis Cyro & Dario. Cœpit autem hoc pacto, quia Belochus tertius princeps militiæ Sardanapali prodito domino ſuo Sardanapalo, partitus eſt cum Medis Monarchiam, vt Metaſthenes enarrat dicens de eodem proditore.*

Is cum Arbace tum Medorum principe partitus eſt monarchiam ea lege, vt Belochus Babyloniã, Arbaces Mediam atque Perſas regeret. Itaque interfecto & ex ipſo flammis iniecto Sardanapalo, Monarchia bipartita fuit. Apud Medos in ea, hi regnauerunt annis IIII. & CCC. Arbaces XXVIII. Mandanes L. Soſarmon XXX. Arti Carmin, quinquaginta. Arbianes, duo & viginti

Aginti. Arceus, xl. Attines, vigintiduo. Aſtybarus cum Apanda filio, viginti. Apanda ſolus xxx. Hoc Cyrus & Darius deuicto, regnauerunt annis xxxvi. Nam ante reunitam Monarchiam regnauerunt in
B Perſide annis ſex. Inde aliis ſex Perſico regno reſignato Gambyſi filio, ſexennale bellum Tamyri reginæ Scytharum intulerunt ſexto anno à Babyloniis euocati, atque Balt Aſſare interfecto, reunitam mo-
C narchiam in Perſas tranſtulerunt.

Diodorus in iij. lib. copioſiſſimè de Bel Ocho & Arbace, atque Sardanapalo hiſtoriam tradit, & quomodo Cteſias Gnidius in temporibus monarchiæ Aſſyriorum deficat, non digerendo
D *Reges, & eorum nomina & tempora, quibus quiſque regnauerit. Sed in Monarchia Medorum laudat eũdem Cteſiam, qui ex publica fide atque bibliotheca Perſarum, annales in Græciã retulit, & eadem refert, quæ hic Metaſthenes.*
E *Et ideo Græcus Cteſias recipitur in temporibus Perſarum, & repellitur à temporibus Aſſyriorum, ſicut econtra Euſebius recipitur de temporibus Aſſyriorum, & excluditur funditus à temporibus Perſarum, quia ſecutus Herodotum*
F *& conterraneos fabulatores Græcos, corrupit publicam & probatam fidem quam incorruptè referunt Diodorus, Cteſias, & Metaſthenes. Et nota in Diodoro Siculo dicente quod Apan-*

dam

dam Græci vocant Aſtyagem. Et caue ibi à cor A *ruptione impreſſorũ, qui Bel Oſum & Bel Eſum pro Bel Ochũ impreſſerũt. Ergo in bipartita Mo narchia regnatum fuit apud Medos & Perſas annis quatuor & trecentis, & per conſequens totidem apud Chaldæos & Babylonios, vt Me-* B *taſthenes ſubinfert dicens:*

Totidem annis in bipartita Monarchia regnatum eſt apud Babylonios. Primus Phul Bel Ochus annis quadragintaocto. Phul Aſſar vigintiquinque. Salman Aſſar, C decem & ſeptem. Sennacherib, ſeptem. Aſſar Adon, decem. Merodach, duo & quinquaginta. Ben Merodach, vnum & viginti. Nabugdonoſor primus, trigintaquinque. Nabugdonoſor magnus, quinque & qua- D draginta. Amilinus Euil Merodach, triginta. Filius huius primus Reg Aſſar, tribus. Secundus Lab Aſſar Dach, ſex. Tertius Balt Aſſar, quinque.

Philo Hebræus eadem proſequitur quæ & E *hoc loci Metaſthenes, & nos ſuper eum commentaria confecimus. Diuinæ quoq; literæ in quarto libro Regum, & in ſecundo Paralipomenon. horum Babyloniæ Regum reminiſcuntur, quia aßiduè bellum habuerunt cum gente Hebræa.* F *Nam de Belo Ocho cognomine Phul ita ſcribitur in quarto libro Regum capite decimoquinto. Venit Phul rex Aſſyriorum contra Manaſ-*

ſem

A ſem Regem Samariæ, Nec te moueat quòd vocat eum regem Aſſyriorum, quia diuinæ literæ omnes Reges Babyloniæ vocant Reges Aſſyriorum. De Phul Aſſar cognomine Teglat, eodem capite ita ſcribitur: Venit Teglat Phul Aſſar cõ-
B tra Phacee regem Samariæ, & tranſtulit in Aſſyrios Galileam & vniuerſam terram Neptalim. Et capitulo ſequente. Miſit (inquit) Achaz Rex Hieruſalem ad Teglat Phul Aſſar Regem Aſſyriorum, vt iuuaret eum contra
C Reges Samariæ ad Damaſcum. De Salman. Aſſar ita ſcribitur capitulo ſequente. Aſcendit Salman Aſſar rex Aſſyriorum contra Oſeam regem Samariæ, & cepit eum ſexto anno Ezechiæ regis Hieruſalem, & tranſtulit decem tri-
D bus Iſraël in Aſſyrios, vt ſcribitur capitulo decimoſeptimo & decimooctauo, vbi de Sennacherib dicitur. Anno decimoquarto Ezechiæ Regis aſcendit Sennacherib Rex Aſſyriorum ad vniuerſas ciuitates Iuda munitas, & cepit eas. Et
E de Aſſar Adon, ita ſcribitur capitulo decimonono. Cum Sennacherib ſacra faceret in templo Dei ſui, duo filij eius interfecerunt eum, & regnauit Aſſar Adon filius eius pro eo. De Merodach ſcribitur vigeſimo capitulo: Miſit (in-
F quit) Merodach Rex Babyloniorum literas & nuntios ad Ezechiam Regem Iuda. De filio huius Ben Merodach nomen non habetur in diuinis literis, ſed ſolum quod captiuauit & incar-

cerauit Manaſſem filium Exechiæ poſt mortem A
ipſius Ezechiæ, vt patet in ſecundo libro Parali pomenon capitulo trigeſimotertio. Porrò primi Nabugdoneſor qui huic ſucceßit, fit mentio in iiij. libro Regum capitulo vigeſimotertio. De magno verò Nabugdoneſor, qui cremauit Hie- B
roſolymam & templum, & duxit Hebræos captiuos in Babylonem, & Euil Merodach eius filio, meminerunt fines Paralipomenon & Regũ. De tribus verò huius filiis, magiſter hiſtoriarũ ſcholaſticarum reperit Metaſthenis locum iſtũ. C
Quòd verò interfecto Bal Aſſare reunita ſit monarchia & tranſlata in Perſas etiam vates Daniel quinto capitulo meminit. Itaque Metaſthenes expoſitis annalibus bipartitæ Medorum & Perſarum mox reunitæ, publicos annales vſque D
ad Alexandrum refert ſic dicens:

Balt Aſſare interfecto, regnauerunt ſimul Cyrus & Darius annis duobus, inde ſo lus Cyrus duobus & viginti. Filius Darij priſcus Artaxerxes Aſſuerus annis xx. vl- E
tione interea ſumpta de factione Tamarica, quæ per dolum patruum tradiderat Tamyræ. Huius duo filij Cyrus Artabanes, & Darius Longimanus vij. menſibus pro imperio dimicarunt, & vij. menſe Longima- F
no victoria ceſsit, regnauitq; annis vij. & xxx. Eius filius Darius Nothos annis decẽ & nouem. Magnus Artaxerxes Darius Meneon

A neon, annis LV. Artaxerxes Ochus ſex & xx. Noſtra ætate Arſes, annis quatuor. Darius vltimus, ſex. Magnus Alexander, qui tranſtulit imperium in Græcos, annis, duodecim. Seleucus Nicanor, qui nunc agit trige
B ſimum annũ, ſucceſsit toti Aſiæ ac Syriæ.

Ex his patet reunitam Monarchiam duraſſe annis vno & nonaginta ſupra centum. A principio verò ab Arbace vſque ad magnum Alexandrum, perſeuerauit annis quinque & nona-
C *ginta ſupra quadringentos. Patet quoque Metaſthenem hunc floruiſſe circa tempora. Magni Alexandri Cætera copioſe ſunt expoſita in commentariis ſuper Philonem. Verùm quia in annalibus Græcanicæ monarchiæ, à Seleuco & ma-*
D *gno Alexandro vſque ad Philippum vltimum, Euſebius ſequitur publicam fidem Aſiæ ac Syriæ per ipſius digeſta tempora, & Reges, & in Romana monarchia Latinam fidem publicam norat: idcirco in omnibus temporibus ſe-*
E *quimur Euſebium, excepta Monarchia Medorum & Perſarum ab Arbace vſq; ad Magnum Alexandrum.*

*

F

PHILONIS LIBER A
PRIMVS DE-TEMPORIBVS, CVM COMMENTARIIS Annij.

PROOEMIVM ANNII IN B
Primum librum Philonis.

QVæritur de genealogia Saluatoris, ſit certa & manifeſta, nec ne? Nam Iulianus apoſtata,& poſt eum ſequuti hæ- C
retici,perſuaſerunt ſibiipſis, eſſe tum falſam,tum incertam. Sic enim, teſte Hyeronymo,arguebat apoſtata Cæſar: Ea,inquit apoſtata Cæſar,genealogia iure manifeſta dicitur, quæ à primis ſcriptoribus non ſibi D
mutuo contradicentibus vnanimi traditione promulgatur. Porrò primi promulgatores genealogiæ Chriſti,principesq́; ſcriptores fuère duo: alter quidem Matthæus, qui Chriſti arcana probè nouit, & retulit: alter E
verò Lucas, qui Euangeliū, vt aiunt, dictāte beata virgine, progeniei Chriſti eruditiſsima,& approbante Paulo Apoſtolo,& dicēte: Cuius laus eſt in Euangelio per omnes eccleſias, conſcripſit: Quare genealogia F
Chriſti ab his promulgata, falſa eſt, nedū obſcura quia ſibi mutuo contradicunt: dum alter dicit virum Mariæ Ioſeph fuiſſe filium

A filium Iacob ex ſtirpe Salomonis:alter verò eundem fuiſſe filium Elyth,& ex ſtirpe Nathan affirmat.Quòd ſi etiã vtrouis parente & vtrauis ſtirpe genitus fuerit:quid, inquit,viri Mariȩ Ioſeph ſtirps ad Chriſtũ,
B à quo non fuit genitus,vt eorundẽ ſcriptorumvterque tradit?Vnus enim putatitium filium Ioſeph dicit,alter illum conceptum ante Ioſeph nuptias de ſpiritu ſancto tradit,& ob id in ſuſpitionẽ veniſſe Ioſepho,
C tamque validam,vt ne angelo quidem crediderit, admonenti hoc factum vaticinio Eſaiæ.Nam etſi eam non dimiſit,non tamen ipſam poſt partum virginem manſuram credidit,quia ſcribitur:Non cognouit
D eam à ſpiritu fœcundatam,donec peperit, quando licentia maritali etiam oculis,intactam cognouit.Sed hæc fortè credibilia poſſent eſſe,niſi(quod contra naturam eſt) conſcriberent Salathielem & Zorobabelẽ
E à Salomone atque Nathan genitos,quum in vtraque linea naturalis poſteritatisvterque ſcribatur.Quo quid abſurdius,quàm duobus patribus vnum eundémque cõcipi & naſci?Hæc Iuliani Cæſaris obiecta con-
F tra genealogiã Saluatoris.Sequuntur obiectiones hæreticorum.Prima obiectio eſt iſta:Quæ eſt indeciſa atque interminata genealogia , & in ſcandalum fidei atque

prouocatiua apoſtaſiæ, ſi ventiletur atq; di A
ſputetur,ea non eſt manifeſta & certa, ſed
obſcuriſsima, incertaq; atq; potius falſa.
Cęterùm eiuſmodi eſt genealogia Chriſti,
de qua diſputare vetat Apoſtolus,prima ad
Timotheum epiſtola, primo capit. dicens: B
Denunties quibuſdam ne aliter doceant,
neque intendant fabulis & genealogiis interminatis, quæ quæſtiones præſtant magis errorem quàm ædificationem Dei,quæ
eſt in fide. Et in epiſt.ad Titum iij.ca. Stul- C
tas,inquit,quæſtiones & genealogias,& cõtẽtiones & pugnas legis deuita. Sunt enim
inutiles & vanæ. Verum ad Iuliani oppoſitionem,qua dicit: Quid ad Genealogiam
Chriſti Ioſeph,à quo Chriſtus non eſt geni- D
tus?beatus Thomas in poſtilla ſuper Matthæum & Lucam, & gloſa ordinaria ſuper
Matthæum j.ca.eandem quæſtionem repe
tunt his verbis:Quid,inquiunt, ad Chriſtũ
genealogia deducta à Dauid ad Ioſeph,quũ E
Chriſtus non fuerit ex ſemine Ioſeph?Et reſpondẽt:Non eſt cõſuetudo ſcripturarum,
vt ordo mulierũ in genealogiis texatur. Et
ideo nõ per Mariam, ſed per Ioſeph induci
tur,ex quo ſit manifeſta & certiſsima genea F
logia Mariæ,quæ genuit CHRISTVM, quia
vir cogebatur accipere vxorẽ ex ſua tribu
& familia per legẽ latã,Num.vlt. capitulo

dicent

A dicentem:Omnes viri ducẽt vxores de tribu & cognatione ſua.& cunctæ fœminæ de eadem tribu maritos accipient,vt hæreditas permaneat in familiis,nec ſibi miſceãtur tribus.Sed ita maneãt vt à Domino ſe-
B paratæ ſunt.Porrò beatus Hieronymus ad Iuliani obiecta ita reſpõdet:Hæc profectò quàm turpiter hæretici atque iudaizantes Chriſtiani aberrent indicant, dum neque lineas Salomonis & Natham,alteram al-
C teri adoptione atq; ſucceſsione regni,quæ ſub Athalia completa eſt,fuiſſe obnoxiam intelligũt,vt Philo illuſtris Hebræus ſcribit:neque aduertunt alterum Euãgeliſtarum viri,alterum ipſius virginis genealo-
D giã texere,& corrupta orthographia ſcribere Eli,quod eſt Deus meus.Nam Elyh, Lucas ſcripſit,quod apud Syros eſt Deus fortis aut reſurgens.Idem apud Hebræos Ioakin. Is eſt pater Mariæ virginis. Vnde
E beatus Hieronymus. Verùm quia omnis hæc dubitatio tollitur, ſi diligenter conſiderentur,quæ Philo Hebræus de temporibus ſcribit:quod profectò opus etiam ad tempora gentilium plurimùm valebit,id-
F circo ſuper ipſum commentaria inſtituimus. Fuit autem iſte Philo inter viros illuſtres à diuo Hieronymo numeratus,quem ſuſpicantur quidam,vt ſcribit in prologo

ſuper Prouerbia Salomonis,ſcripſiſſe librũ A
Sapiẽtiæ. Quũ inter Iudæos & Aegyptios
Alexandrinos mutua cædes facta fuiſſet,
miſſus eſt Philo admodũ eruditus adoleſcens,legatus ad Tiberiũ Auguſtũ,anno Imperij eius,vigeſimo,vbi offendit pręfectum B
Tyberij Seianum Tuſcum filium Mecœnatis,qui plurimum apud Cæſarem poterat,& inſtantiſsimè cohortabatur,vt gentem Iudæorũ deleret,teſte eodem Philone
libro legationis ſecundo,& Euſebio id no- C
tãte in vigeſimoprimo anno Tiberij.Edidit plura opera,inter quæ illud eximium
eſt;quod breuibus & abſolutis verbis emẽdauit omnia tempora ad ſuam rectitudinẽ
& integram veritatem,ab Adam vſque ad D
ſuam vltimam decrepitæm:& ob breuitatem operis,illud Breuiarium de temporibus appellauit,mirórque cur à Theologis
ſenſim neglectus fuerit,& ab Epiſcopis derelictus,quum ex eo pendeant multa con- E
tra Hebræos,& complura diuinarum dubia literarum elucidentur.Sed vel ignoro,
cur ita factum ſit:aut ſi ſcio,non auſim dicere.Soluant ad rem,non ad hominem,ſi
poſſunt,quod Paulus ad Hebræos ſeptimo F
capitulo, Manifeſtum eſt,quia dominus
IESVS ex tribu Iuda ortus ſit.Nam ſi legimus commentaria iuniorũ ſuper Mat-
thæum

A thæum & Lucam,ipſa genealogia Salua-
toris,quæ teſte Apoſtolo erat Hebræis ad
quos ſcribebat manifeſta,nunc tam dubia
& incerta redditur,eorum ſtultis,imò im-
piis litigiis & ſubtilibus quæſtiunculis,vt
B irriſioni pateat Iudæis,qui ex his exiſtimãt
etiã apud priſcos Chriſtianos ſemper fuiſſe
incertam ob falſitatem Euangeliſtarum
Chriſti genealogiam,ac propterea nõ poſ-
ſe probari Chriſtum noſtrum eſſe Meſsiã,
C qui ab Euangeliſtis non apertè ſcribatur
fuiſſe de domo Dauid,& qui videntur do-
cti Chriſtiani,in ea re ſibi mutuo aduer-
ſentur,& ſeipſos & alios per inuolucra in-
uoluant & decipiant.Nam vt mihi ſæpe
D reſponderunt,& quidem veriſsimè:De Ly-
ra poſtillauit,id eſt,poſt illa antiqua anni-
hilauit, & plicauit. Burgenſis inuoluit, &
alius replicauit.Proh impietas. Scriptura
ſacra manifeſta eſt,teſtimonium Dei luci-
E dum eſt,ſapientiam præſtans paruulis.Nõ
egent literæ diuinæ plicis,non inuolucris,
non replicis,quia hęc non ſapientiam prę-
ſtant paruulis,ſed eorum animos in con-
fuſo relinquunt,& per omnem vitam ani-
F mos hominum aberrare compellunt, vt
de Græcis Diodorus ſcribit in tertio li-
bro. Non qui plicant,non qui replicant,
ſed qui explicant & elucidant me,vitam

æternam habebunt, vt ſacræ literæ conte- A
ſtantur. Sed de his hactenus. Nam has ineptias, quas & ſtultas quæſtiones & contentiones Apoſtolus ſupra vetuit in epiſtola ad Titum, ſatis aperuimus in commentariis noſtris, quę ardore fidei cõfecimus ſu- B
per omnes diuinæ hiſtoriæ libros. Nunc vt breuibus & lucidis & explicatis inuincibilibúſque, tum expoſitione, tum reſpõſione vtamur pro genealogia Saluatoris atque diuinis temporibus, præmittimus cõmen- C
taria ſuper duos libellos Breuiarij Philonis de temporibus, in quorum primo enumerat tempora ab Adam vſque ad deſolationem templi, & in ſecũdo ab eadem deſolatione vſque ad ſuam ætatem ſecula di- D
gerit. Vltimo reſpondebimus ad obiecta.

PRAEFATIO.

EXponemus antea librum primũ Philonis, deinde ſecundum. Tertio ex his reſpondebimus reſolutoriè ad obiectiones E
factas cõtra genealogiam Saluatoris. Primus liber diuiditur in duas partes. In prima tractat in ſumma, quæ tempora fluxerunt ab Adã vſque ad quartũ annum Salomonis. In ſecunda, ab eo anno vſque ad de- F
ſolationem templi. Verũ quoniam de priſcis ſeculis atque temporibus ſæpenumero fit mentio in omnibus ſequentium autho

A thorum libris,idcirco ne ſæpe nos oporteat eadem ad longũ repetere,hoc loco admonendos exiſtimo lectores, vt initio vtamur beati Hieronymi in commentario ſuper illud Apoſtoli ad Hebræos dicentis:Fide B credimus aptata fuiſſe ſecula,vt ex inuiſibilibus viſibilia fierent.Vbi diuus Hieronymus ſic ait:Chaldæorum veterum traditio eſt,huius viſibilis & formati mundi, fuiſſe inuiſibilem & informem,præiacentẽ C naturam ſempiternam,à nullo productã, quam poſteriores Græci,Hylen,Chaóſque vocauerũt,Moyſes verò abyſſum.Hanc materiam ad viſibilitatem & formã fuiſſe à meliore natura deductam confitentur, D atque vti Moyſes primò cœpiſſe ſtellis ornare cœlos,ex tempore nõ ab æterno produnt,inde terram ornatam fuiſſe animantibus & plantis,poſtea piſcibus aquas,volucribus aërem,poſtremò hominẽ domi- E num mundi factum:Quæ omnia Naſo in opere magno à Chaldæis accepta,ad vnguem proſequutus eſt.Quinetiam & annos & homines ante regnum Macedonum ſub Alexandro produnt à quibus orti ſunt, F annis circiter quatuor & triginta ſupra ſexcentos & tria millia. Quæ ſi retro ab Alexandro ſupputes,peruenies ad Adam primum.Quod profectò Moyſes in omni

cor

eorum ſcientia atque hiſtoria eruditus cõ- A
ſcripſit,& quod erroris erat eliſit in ipſo
initio,dicẽs:In principio creauit Deus cœ-
lum & terrã,quæ erat inuiſibilis & incon-
poſita,quia tenebrę erant ſuper faciẽ abyſ-
ſi.Quòd ſi nobis obiiciant Chaldęi Moy- B
ſen id non probaſſe,in promptu eſt reſpõ-
ſio, quia neque ipſi ſuam poſitionem fir-
mant,ſed per opinionem ſcribunt. Eſt au-
tem omni humana opinione certior fides,
quę & rationi magis conſonat,& quod in- C
genia & natura non tolerant,vt natura in-
ferior par ſuperiori duratione fiat,horret,
& qua credimus vt ait Apoſtolus,aptata
fuiſſe ſæcula vt ex inuiſibilibus & incom-
poſitis ad viſibilia & formata deduceren- D
tur. Quæ profectò præpoſitio efficientis,&
materialis ſimúlque ac temporis habitu-
dinem refert. Hæc beatus Hieronymus. In
hac authoritate B. Hieronymi multa me-
moratu digna continentur. Primum, quòd E
quãdo dicit Apoſtolus ex inuiſibilibus vi-
ſibilia facta fuiſſe, iſta præpoſitio ex, con-
ſtruitur cum iſto ablatiuo inuiſibilibus in
habitudine triplici. Primo, in habitudine
cauſſæ efficientis idæalis, quia iſte mundus F
viſibilis factus eſt effectiuè ex archetypo
inuiſibili, nedum ſecundùm fidem, ſed etiã
ſecundùm Platonem. Ex quo, teſte Hiero-
nymo

A nymo, eliditur vnus error Chaldæorum & aliorum, qui ponunt Chaos & materiam mundi à nullo productam. Secundo conſtruitur in habitudine cauſſæ materialis, in qua philoſophi cum fide conueniunt,
B quòd ex inuiſibili, id eſt, informi, rudi & in digeſto Chao à Deo & meliore natura quã ſit Chaos, productus & formatus ſit iſte mundus viſibilis, & in partes ſpeciéſque rerum ac formas digeſtus. Tertio conſtrui-
C tur in habitudine temporis, ſicut quando dicimus: Ex mane ſit meridies, id eſt, poſt mane. Ita quum dicit Apoſtolus: Ex inuiſibilibus viſibilia ſunt facta, id eſt, poſt inuiſibilem & informem atque confuſam mũ-
D di ſubſtantiam, facta eſt viſibilis formatio, & diſtinctio rerum ex tempore. Et in hoc conueniunt gentiles cum fide. Neminem enim lego, etiam ex eis qui aſſerũt Chaos æternum, qui poſuerit formationem æ-
E ternam, ſed ex tempore factam, vt etiam Moyſes poſuit. Vnde Ouidius, qui non ſolum Chaldæos, ſed etiam omnes qui æternitatem materię poſuerunt ſequutus eſt, in primo Metamorphoſeos etiam ex tempo-
F re cœpiſſe ſtellas & formationem rerum aſſerit. Et æternitatem quidem inuiſibilis materiæ ſic deſcribit:

Ante mare & terras, & quod tegit omnia cœlũ,

Vnus-

Vnus erat toto naturæ vultus in orbe, A
Quem dixêre Chaos, rudis, indigeſtaq; moles.

Deinde quòd cœperint primò ſtellæ, & deorum, id eſt, ſignorum cœleſtium imagines, & Planetarum qui dij dicuntur apparere, poſtea animalia, & vltimo homines, B his verſibus aperit:

Hanc Deus & litem melior natura diremit,
Sydera cœperunt toto efferueſcere cœlo.
Neu regio foret vlla ſuis animalibus orba,
Aſtra tenent cœleſte ſolum, formæq; Deorum, C
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus vndæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.

Deinde quòd homo ſit vltimò factus, ſic aſſerit:

Sanctius his animal, mentíſque capacius altæ D
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet.
Natus homo eſt, ſiue hunc diuino ſemine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Siue recens tellus, & reliqua. E

Verùm quoniam hæc copioſè tradidimus in commentariis ſuper Geneſim ad literam, & ad illum locum hæc magis pertinent, idcirco nunc ad chronographiã Philonis regrediamur, quæ à primo homine F incipit, & à quo ante Alexandrum fermè tribus millibus annis atque ſexcẽtis & triginta quatuor ſe ortos Chaldæi inſinuant,

A vt ex ſupradicta Hieronymi authoritate apparet. Aduerte etiam eoſdem Chaldęos, eodem tempore ſcilicet Adæ, fuiſſe doctos ab eo aſtronomiã & literas, vt coniicitur ex hisquę refert Diodorus Siculus in tertio li-
B bro, dicens: Chaldæi mundũ ſempiternum fuiſſe affirmant, & neq; principiũ habuiſſe, neq; finem ſortiturũ. Anni verò quibus ſe vacaſſe aſtronomiæ aſſerunt, nõ facile quis crediderit. Ante enim aſcenſionẽ ſiue Mo-
C narchiã Alexãdri, tria & quadraginta millia ſupputant, annos ſcilicet menſtruales, vt ait Xenophõ in libro de Aequiuocis, quem mox poſt Philonem expoſituri ſumus. Eſt autem annus menſtruus à loco luminari
D coitus ad reditum lunæ ad eundem gradũ, & amplius ad lineam mediæ cõiunctionis, id eſt, vigintinouem diebus annus is menſtruus conſtat, iuxta aſtronomiam, qua excelluere Chaldæi. Porrò menſtruorũ qua-
E draginta tria millia, efficiunt annos ſolares fermè totidẽ, quot ſuprà Hieronymus ſupputauit. Et ideo literæ ſimul & diſciplinæ omnes infuſæ cũ primo homine cœpe-runt; vt Chaldęi aperiunt & Theologi pro-
F ſequuntur. Plinius verò in ſeptimo naturalis hiſtorię cap. vltimo arguit. Aſſyrias literas æternas fuiſſe, ob id, quòd quum ante Ninum ſiue priſcũ Phoroneũ (nam eodem

anno

anno vterque regnare cœpit,vt eſt author A
Xenophon lib.de Aequiuocis)annis quindecim cœptę ſint literę Aegyptiæ quę ſunt antiquiſsimæ,nunquam in authoribus inuenitur origo Aſſyriarũ.Eius verba ſunt hęc:Aſſyrias literas ſemper fuiſſe arbitror. B
Nam Antichides repertas in Aegypto fuiſſe à Menone quodam ſcribit,ídque monumentis probat xv.annis ante Phoroneum antiquiſsimum Græciæ regem. E diuerſo Epigenes apud Babyloniam ſeptingento- C
rum viginti annorũ,obſeruationes ſyderum coctilibus laterculis inſcriptas docet, grauis author in primis. Qui minimum Beroſus & Chritodemus 480.Et concludit Plinius:Ex quo patet,æternum fuiſſe vſum D
literarũ.Sed fundamentum Plinij falſum eſt,& conſequentia nulla,quia in authoribus ipſis Aſſyriorum,quorum Principes ſunt Chaldæi,origo inuenitur ante Monarchiam Alexandri xliij. millibus annis E
menſtruis,qui ſub Adam incipiunt,& in Alexandro finiunt,vt Hieronymus dicit, & in noſtra topographia demonſtrabitur, quam poſt commentaria ſuper Metaſthenem explicabimus.Et idcirco quę Græci & F
Latini de ſempiternitate literarum & hominum ſomniant magis quàm ſcribũt,vitanda ſunt vt nihil,& cum ipſis Chaldæis

atque

A atque Moyſe authorum vetuſtiſsimo, de antiquitatibus & priſcis temporibus conſentiamus, quos Philo ſequutus, duos de temporibus libellos edidit, primusq; in duas partes diuiditur. In prima ab Adam, B primo Chaldæorum & gentis humanæ doctore ſimul & parente, tempora fert vſque ad templi ædificationem, inde vſq; ad eius deſolationem.

C Primam verò partem breui ſumma excurrit, dicens:

AB Adam vſque ad diluuium fluxerũt D anni mille ſexcẽti quinquaginta ſex. A diluuio ad Abraham, duo & nonaginta ſuper ducentos. Ab Abraham ad Moyſen quinq; & viginti & quadringenti. A Moyſe ad exitum de Aegypto & inchoatum E templum ligneum, anni octoginta. Ab eo ad inchoatum lapideum, anno quarto regni Salomonis, & executioni mandatum decretum Dauid de ſucceſſoribus regni, anni colligũtur octoginta & quadringẽti.

F *Hæc eſt igitur prima pars Philonis, quam ipſe in quinque partes diuidit, vt in litera patet, in quarum prima ponit tempus ab Adam vſque ad diluuium ſub Noa. In ſecunda ſcribit*

B

tempus à Noa, vſque ad Abraham. In tertia ab A
Abraham vſque ad Moyſen. In quarta à Moyſe, vſque ad exitum populi ab Aegypto. In quinta, ab hoc exitu vſque ad inchoatum templum anno quarto Salomonis. Verùm quoniam ſumma temporum in chronographia eſt confuſa B
& incerta & obſcura pluſquam chaos, niſi digeratur per ſingulos viros aut Reges & Duces, aut capita originum ſibi perpetuò ſuccedentia, & quot inter eos anni colligantur, apudq; Chaldæos & ipſum Moyſen ſimul ſinguli homines C
& anni digerantur, idcirco Moſaica chronographia vtemur ante diluuium, quoniam Chaldæam reperire nõ potuimus, quamuis omni ſtudio & ſolicitudine vſi fuerimus, vt pro alijs antiquitatibus habendis, ita pro hac digeſtione D
temporum ante diluuium nihil inexploratum omiſerimus. Nam Beroſus, vt etiam Plinius tetigit, ſolum temporibus inſcriptionum quarundam per annos 480. ante Ninum & Phoroneũ ſupputauit, ſuppreßis. ſingulis ducibus & tem- E
poribus. Porrò Moyſes Geneſis v. capit. ſtuduit ſingulos duces & tempora digerere. Erant autem ducum loco primogeniti ſucceſſores, & capita originũ, per quos digerebantur tempora, qui numero decem fuère ante diluuium, hoc modo: F
Adam primus vixit annis centũ & triginta, & genuit Seth. Seth vixit cv. & genuit Enos. Enos vixit annis xc. & genuit Caynã. Caynam

vixit

A vixit lxx.& genuit Malaleel. Malaleel vixit lxv.& genuit Iareth. Iareth vixit centũ lxij. & genuit Enoch. Enoch vixit lxv.& genuit Matuſalem. Matuſalem vixit clxxxvij.& genuit Lamech. Lamech verò vixit clxxxij.&
B genuit Noam. Noa verò quum quingentorum eſſet annorũ, genuit Sem, Cam, & Iapeth. Anno autem ſexcenteſimo vitæ ſuæ, vidit Noa terras inundatas per nouem menſes integros, & vt aït Moyſes, decimo menſe cacumina montiũ apa-
C ruerunt in Armenia, & Delos inſula in mari, vt Solinus meminit. Verum vſque ad finẽ duodecimi menſis expectauit Noa exſiccationem terræ, & præceptum egrediendi ex arca. Ex quo patet Moyſen annos ſolares duodecim menſium
D intelligere in ſupradicto cap. Nec ſolus Moyſes retulit vitam priſcorum hominum fermè annis mille duraſſe, tum recente cœlo, & natura pronæ in celerem multiplicationẽ generis humani, ſed etiam de his longæuis cõſcribunt omnes qui an-
E tiquitates apud Græcos & Barbaros conſcripſerunt, vt Manethon qui Aegyptiorum hiſtoriam texuit, & Beroſus qui Chaldaicam deflorauit, & Mochus, & Eſtyus adhuc & Hieronymus Aegyptius & Maſeas, qui Phœnicam
F deſcripſerũt, ſicut refert Ioſephus in j. de Antiq. Iudaica. Patet etiã Ioſephũ & quoſdã iuniores aberrare, qui plures annos quàm ſupra collegerit Moyſes enumerãt, & qui Hieronymo imponũt

à ſe falsò poſitum numerum aſsignaſſe. Nouit A
enim diuus Hieronymus ſupraſcriptũ à Moyſe
numerum. His autem occaſionem præbuit igno-
ratio modi numerandi Chronographice. Patet
quoque prima cõcluſio Philonis, quòd ab Adam
vſque ad diluuium, non fuêre plures anni, quàm B
ſex & quinquaginta ſupra ſexcentos & mille.
Quod verò ait Philo, à diluuio ad Abraham
fluxiſſe annos ducẽtos nonaginta duos, id idem
à Chronographia Moyſi deſumpſit Gen. xj. cap.
hoc modo: Sem biennio poſt diluuium genuit C
Arpaxat. Arpaxat vixit annis xxxv. & ge-
nuit Sale. Sale vixit annis triginta & genuit
Heber. Heber vixit annis xxxiiij. & genuit
Pelech. Pelech vixit annis triginta & genuit
Reu. Reu vixit annis xxxij. & genuit Saruch. D
Saruch vixit annis triginta & genuit Nachor.
Nachor vixit annis xxix. & genuit Tharam.
Thara vixit annis ſeptuaginta & genuit Abra
ham. Sunt ergo à diluuio vſque ad Abraham,
vt ait Philo, anni ducenti nonaginta duo. Qua- E
re Noa pater viuebat, quia vixit poſt diluuium
annis trecentis & quinquaginta, vt Beroſus
ſcribit in quinto antiquitatum, & Moyſes aſſe-
rit Geneſis nono capitulo. Tertiam quoque con-
cluſionem ſuam Philo deſumpſit à Moyſe per F
capita patrũ hoc pacto: Abraham centenarius,
genuit Iſaac. Iſaac ſexagenarius, genuit Iacob
& Eſau. Iacob nonagenarius genuit Ioſeph.

Ioſeph

A *Ioſeph vixit decem & centum annis, poſt quem ſequuta eſt ſeruitus in Aegypto annis ſexagintaquinque, & natus eſt Moyſes qui octogeſimo ætatis ſuæ anno ſtetit coram Pharaone, & eduxit populum ex Aegypto in deſertum, eodemq́;*
B *anno cœptum eſt templum ligneum, id eſt, tabernaculum fœderis. Quare vera eſt ſumma Philonis, quòd ab Abraham ad Moyſen interceſſerunt anni quadringenti vigintiquinque, & à Moyſe ad inchoatum templum ligneum, & le-*
C *gem datam in monte Sinai, anni octoginta. Ex quo patet quòd ab Abraham ad legem datam à Moyſe, colliguntur anni .v. ſupra quingentos, à quibus ſi ſubtrahis ætatis Abrahæ annos ſeptuagintaquinq;, quando accepta repromiſsione cœ-*
D *pit peregrinari, vt patet Geneſis xij. cap. vtique conſequens neceſſario erit, vt anno trigeſimo & quadringenteſimo poſt repromiſsionem data ſit lex Moſaica, non ad reprobandam & caſſandam dictam repromiſsionem Meſsiæ, ſed ſolum*
E *ad præparandum populum vt digni eſſent ſuſceptione illius, quia non decreto legis eſt hæreditas benedictionis, ſed ſola liberalitate ac repromiſſione Dei ante legem factam annis xxx. ſupra cccc. Et ita argumentatur Apoſtolus ad*
F *Galathas iij. capitulo. Abrahæ, inquit, factæ ſunt repromiſsiones, & ſemini eius, qui eſt Chriſtus. Quæ verò poſt quadringentos & triginta annos facta eſt lex, non irritat & euacuat re-*

promiſsionem, quia ſi eſſet hæreditas repromiſſæ A
benedictionis ex lege, iam non eſſet ex repromiſ-ſione, quod eſt falſum, quia nō Moyſi ſed Abrahæ per repromiſsionem donauit Deus. Eandem ſummam Moyſes expoſuit Exodi xij. capitulo. Habitatio, inquit, filiorum Iſraël qua habita- B
uerunt in Aegypto, ſubaudi à prima vice qua Abraham deſcendit in Aegyptum, fuit annorum cccc xxx. Cæterùm ſequens concluſio Philonis qua dicit à templo ligneo ad lapideū ſupputantur anni cccclxxx. eadem ponitur in ter- C
tio libro Regum capitulo ſexto, hoc modo: Anno quadringenteſimo octogeſimo egreſsionis filiorum Iſraël ab Aegypto, in anno quarto Regis Salomonis cœpit ædificare domum. Hæc ſumma digeritur ab ipſo Moyſe vſque ad Salomonem, D
non per capita originum, ſed per ipſos duces Hebræorum, quorum primus fuit Moyſes, qui octogeſimo anno ætatis ſuæ eduxit populū de Aegypto, vt dicitur Exodi vij. capitulo, & xl. annis præfuit in deſerto, & ita vixit annis cxx. vt E
vltimo capitulo Deut. ſcribitur. Digerūtur ergo dicti anni ccclxxx. per duces hoc modo. Moyſes præfuit annis xl. Ioſue præfuit annis xxvij. Othoniel præfuit annis xl. Aod præfuit annis lxxx. Delbora & Barach xl. Gedeon præfuit F
annis xl. Abymelech filius eius iij. Thola præfuit annis xxij. Iair præfuit annis xxij. Iepte præfuit annis ſex. Eſebon præfuit annis vij.

Labdon

A *Labdon præfuit annis viij. Samſon præfuit xx. Heli præfuit annis xl. Samuel & Saul annis xl. David primus ex tribu Iuda xl. Salomon verò filius David regnauit annis xl. & quartus eius regni, fuit quadringenteſimus*
B *octogeſimus ab egreſſu filiorum Iſraël ab Aegypto, quando in deſerto data eſt lex, & inchoatum fuit tabernaculum fœderis feretrium, vice templi ſtabilis. Nam quia populus non ſtabilis erat vna manſione, nec ad regnũ ſtabile in ter-*
C *ra promiſsionis peruenerat, idcirco feretrium templum ligneum fabricatum iuſſu diuino fuerat, vt inclinatiſsimus ad idololatriam populus, vtcunque religione teneretur.*

D Secunda pars Philonis.

SIquidem orta lite inter filios David, quos ex Berſabee genuerat, quis regno præcederet, David edicto ſtatuit à iu-
E nioribus inchoari, & vt alteri ſuccederet, vbi poſteritas naturalis deficeret. Itaque à Salomone minimo cœptum eſt, & à Nathan illi natu proximiore filio dicto Ahiaſar & Mathat, & poſteris eius Ahiaſa-
F rim atque Mathathym, id eſt, vt omnes dicerentur & eſſent fratres principis & donati tempore ad ſuccedendum. Hinc vſque ad Ioſaphat & Ochoziam poſteritas

Nathan ſemper dicta eſt Ahiaſarim, nam A
quos occidit Ioran poſteros Nathan quos
pater in tribu Iuda præter decretum ho-
norauerat, filij Ioſaphat fratres Ioram di-
cti ſunt. Similiter infantes eorum quos Io-
ram liberos quidem, ſed reditu vacuos in B
tribu Iuda reliquerat, dicti ſunt fratres &
filij Ochoziæ, cum tamen Ochozias vnicus
ſolus ex Iorã & Salomone ſuperſtes eſſet,
quo perempto omnem ſtirpem regiam
Ahiaſarim Athalia conata eſt delere, niſi C
prouidentia Ioſabet ſororis Ochoziæ ex
Ahiaſarim ſaluatus fuiſſet minimus ex
Ahiaſarim infans Elyh qui & Eliakin.
Nam ſynonyma ſunt Syris & Aegyptiis
Elyh, Eliakin. Ioakin. Cognominatus au- D
tem infans Elyh fuit Ioas primus ex do-
mo Dauid, & poſteritate Nathan, pro quo
myzmor à dextro & læuo choro decanta-
tus fuit, qui à ſeptuaginta ſenioribus ſe-
ptuageſimusquartus poſitus eſt, & ſub Ioa- E
da inſtitutus, ne diſperderet Deus funditus
domum Dauid vbi finierat proles Salo-
monis. Ab iſto Ioas atque deinceps in re-
memorationem reges ſemper binomij &
trinomij fuerunt. Nam iſte primus dictus F
Elyb, Ioas, Simeon, Item Her, Manaſſes,
Ezechias, Ieſu, & eiuſcemodi. Itaq; à quar-
to anno Salomonis vſque ad finem poſte-
ritatis

A ritatis eius, & primum ſucceſſorem Ahiaſarim cognomine Ioas, ſupputantur anni octo & triginta ſupra centum. A Ioas verò vſque ad ſpontaneam tranſmigrationem Ioakin, anni ſunt ducenti nonaginta vnus,
B connumeratis decem annis quibus regnauit Amon captiuo patre Her qui & Manaſſes. Porrò à tranſmigratione ad deſolationem, anni ſunt vndecim.

Hæc eſt ſecũda pars huius primæ partis prin-
C *cipalis, in qua Philo volens colligere tempora per ſolam poſteritatem Dauidicam, interſerit paucis verbis infinitam ſyluam hiſtoriarum. Primo enim reddit cauſam edicti, id eſt ſtatuti David de ſucceſſoribus ſuis ex ſolis filiis quos ex*
D *Berſabee ſuſceperat. Vbi notandum eſt, quod in ſecundo libro Regum capitulo quinto, & in primo libro Paralipomenon capitulo tertio diſtinguuntur filij David per fœminas, vxores, vel concubinas. Vxorum filij erant iure communi*
E *Hebræorum & gentium apti ad ſuccedendum honori & dignitati, atque hæreditati paternæ, Concubinarum autem minimè. Vnde in lege etiam naturæ Sarra dixit ad Abraham Geneſis vigeſimoprimo capitulo. Eiice ancillam &*
F *filium eius, quia non erit hæres filius concubinæ ancillæ cum filio meo Iſaac. Et capitulo vigeſimoquinto de filijs aliarum concubinarũ Abrahæ dicitur: Dedit (inquit) Abraham cuncta*

quæ poſſederat Iſaac, filiis verò concubinarum A
largitus eſt munera, & ſeparauit eos à filio ſuo Iſaac, dum adhuc ipſe viueret. Et ideo in ſupradicto capitulo ſolum in genealogia Dauidica ponuntur filij naturales vxorum, quos ipſe ex eis genuerat, & filij concubinarum non nomi- B
nantur niſi in communi, quia non erant apti regni ſucceſsioni. Qui verò ex vxoribus erant, his verbis enumerat. Nati ſunt David filij, ex Achinoë quidẽ Amon primogenitus. Ex Abigail verò Daniel. Tertius Abſalon ex Maaca. C
Quartus Adonias ex Agit. Quintus Saphatias ex Abithal. Sextus Ietram de Egla. Sex ergo nati ſunt ei in Hebron, vbi regnauit ſeptẽ annis, & ſex menſibus. Triginta autem & tribus annis regnauit in Hieruſalem, in qua abſq; D
liberis cõcubinarũ, nati ſunt ei ex Berſabeæ filij quatuor, Sciammaa, Sobau, Nathan, & Salomon. Ergo Nathan iſte non fuit ille Propheta & ſacerdos, neque fuit filius Vriæ adoptatus à Dauid, vt quidam delirantes nullo certo autho- E
re, aut contrario textu literali ſomniant, in hoc peiores Philone atque Iudæis qui hoc horrent. Sequeretur enim quod Christus non deſcendiſſet ex vero ſanguine David, & quòd Lucas decepiſſet Chriſtianos, qui naturalẽ ſanguinẽ Da- F
uid per Nathan vſque ad Saluatorẽ contexuit. Vt autem non ſubticeamus deliberatum contra Chriſtum delirantium argumentum, ſcias quòd

ſe

A ſe fundant in Prouerb.cap.iiij.vbi Salomon dicit quòd fuit tenellus puer coram patre ſuo, & vnigenitus coram matre ſua. Ergo, inquiũt, fuit vnigenitus reſpectu Dauid, & per conſequens alij filij Berſabeæ fuerunt adoptati à Dauid.

B Verè vbi Lyra non bene ſonat, equidem magiſtra experientia delirat. In primis negatur iſtis delirantibus contra Chriſtum & eius ſcriptorẽ Lucam, quòd Vrias adhuc liberos nunquam habuerit ex Berſabea puella. Secundo negatur ipſi

C conſequentia, quia ignorauit dialecticam, quia econtrario infertur. Fui vnigenitus coram matre mea. Ergo nullum alium habuit mater mea filium. Non enim dicit fui vnigenitus coram patre meo, ſed puer & tenellus quia vltimus ab eo

D genitus, & coram matre mea fui vnigenitus, quia ea procurante Dauid decreuit illum ſucceſſurum in regno quod ad primogenitum pertinebat. Vnde in tertio lib. Regum cap.j. dixit Berſabeæ ad Dauid: Tu, inquit, iuraſti mihi quòd

E filius meus Salomon regnabit poſt te. Tertio patet quòd iſti falſo ſibi vendicant nomen ſenſus literalis, quum in æquiuocatione literæ decipiãt ſeipſos & alios. Non enim diuinæ literæ vnigenitum vocant ſemper eum qui vnicus genitura

F eſt, ſed etiã qui vnicus ſit ad ſucceſsionem. Nam Abraham ante Iſaac genuit Iſmaëlem, & tamen Deus vocat eum vnigenitũ, non Sarræ, ſed Abrahæ, Geneſ.xxij.cap. dicens ad Abraham: Tolle

Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis A
Iſaac. Et infra: Non pepercisti, inquit, filio tuo vnigenito propter me. Ergo dicas vnigenito tuo non Sarræ, & vnigenitus coram matre mea nō reſpectu patris. Ex quo patet quòd ad ſenſum repugnantem claræ literæ exponant, & catholi- B
cam atque lucidiſsimam diuinam ſcripturam & fulgidam non explicent, ſed plicent & replicent, & confundant, & ipſi ſplendido ſoli nubes & caligines ingerant. Sed his dicendum eſt, cur ſeſapientes vocent & poſtillatores, cum paten- C
tia & clara ſcripturæ ſacræ loca & cognita exponant, imò plicent per ignotiora & occultiora, & quæ eadem facilitate contemnantur, qua cōtra lucidum caliginoſius proferunt. Verùm horum innumeros errores, tum literales, tum pa- D
tentes, tum in fide Saluatoris periculoſos, locis ſuis quibus opus fuit expoſuimus atq; redarguimus in commentariis noſtris ſuper diuinas literas. Quod verò ad inſtitutum Philonis facit, hoc eſt, quia ex peccato Dauid dictum eſt illi à Na- E
than propheta: non recedet gladius & diſcordia de domo tua in æternum. Vnde primogenitum Amonem interfecit Abſalon, qui & ipſe diuino iudicio percuſſus interiit, ſubſequutaq; diſcordia ſucceſsionis inter reſiduos fratres, iurauit Da- F
uid, id eſt, firmauit decreto, vt recte Philo exponit, quod minimus inciperet Salomon, inde Nathan ſi Salomonis poſteritas deficeret. Moriebatur

A *tur ergo vnius poſteritas alteri, quod decretum fermè eſt de iure gentium, excepto quòd David inſtituit vt à minoribus initium fieret, quod & de facto iurauit ſe non reuocaturum, & Adoniam maiorem natu quàm erant quatuor filij*
B *Berſabeæ ab præſumpto regno depoſuit, vt patet in primo cap. tertij libr. Regum. Ergo vt ibi dicitur à Berſabea: tu rex iuraſti mihi per dominum Deum, quòd Salomon regnaret, & David reſpondit: ſicut iuraui tibi per Dominum*
C *Deum Iſraël, ita fiet, vtique decretum iuramento firmatum inſinuat. Quod autem addit, per dominum, oſtendit non amore carnali, ſed diuina iuſſione illud geſtum, vt clarius oſtendit in primo libro Paralipomen. cap. xxvij. quando*
D *moriturus dixit principibus: Dominus elegit Salomonem filium meum, vt ſederet ſuper ſolium meum, & dixit mihi: Ego firmabo regnum eius in æternum, ſi perſeuerauerit cuſtodire legem meam. Quòd autem intellexerit illum Salomo-*
E *nem proiiciendum à regno quoad poſteros explicauit in eodem cap. quando Salomoni dixit: Et tu fili mi Salomon ſi quæſieris Dominum, inuenies eum, Si autem dereliqueris illum, proiiciet te in æternum. Quòd verò filios Nathan Salomon*
F *fecerit Abiaſarim & Mathatim, vt ait Philo, ex decreto iam inſinuato, patet in tertio lib. Regum quarto capit. vbi ſcribitur de tribus filiis Nathan conſtitutum Abiaſarem fuiſſe illum*

qui

qui erat adoleſcentior in ordine. Sic enim ſcribitur ibi: Azarias filius Nathan erat ſuper eos, qui adſiſtebant Regi. Cabul verò eiuſdem Nathan filius erat ſacerdos amicus regis, & Abiaſar præpoſitus domus. Sacerdos hic accipitur pro præfecto ſuper omnes ſacerdotes, vt in ij. lib. Regum in fine viij. cap. dicitur: Filij, inquit, Dauid ſacerdotes erant. Quod in primo lib. Paral. in fine xviij. ca. ita in textu exponitur: Filij Dauid erãt ad manus regis, id eſt, ad officia Regia, quæ tria erãt. Primum vt eſſet ſuper omnes maiores regni qui adſiſtebant ei. Hoc habuit Azarias primogenitus Nathan. Secundum vt præeſſet Zanedrim, id eſt, collegio ſacerdotum & doctorum legis, penes quos erat publica poteſtas iudiciorum, & ſceptrum occidendi & viuificandi, eligendi reges & deponendi, vt fecit Ioiada pontifex contra Athaliam. Et huic præpoſuit ſecundo genitum Nathan, & ideo dicitur ſacerdos, quia illis præpoſitus, non ad ſacrificandum, ſed ad eos continendum regio iure, & amicus regis, ne cum eis contra regem conſpiraret. Tertium officium fratris vel primogeniti regis, vt domus & familia omnis regia tanquam à primogenito regeretur, quod eſt ius ſucceſſionis. Hoc munus habuit adoleſcentior filius Nathan. Vnde nomine dignitatis appellatur ibi vbi ſcribitur. Præpoſitus domus Salomonis erat Abiaſar, id eſt, frater principis, vt diuus Hieronymus & Philo exponunt

A nunt. Lucas verò filium hunc Nathan dicit Mathat, id eſt, donatum ſucceſsione regni ex dicto decreto, vti Philo expoſuit. In plurali autẽ Philo & Hebræi vocant Abiaſarim & Mathatim omnes poſteros Nathan, id eſt, fratres principis,
B & donati tempore ad ſuccedendum, vt Philo exponit & exemplificat de fratribus Ioram & Ochoziæ. Vbi notandum eſt quòd in iiij. lib. Regum cap. x. dicitur quòd Hyeu interfecit fratres Ochoziæ regis Iuda, quadraginta viros, nõ ado-
C leſcentes. Et in ſecundo libro Paralipomenon capitulo vigeſimoſecundo ſcribitur, quòd erant iſti principes Iuda & filij fratrum Ochoziæ. Quo pacto, inquiunt, aliqui erant fratres Ochoziæ ſi erant ei nepotes & filij fratrũ? Reſpondetur à Phi-
D lone & veteribus Hebræis, quòd litera dicit, quòd erant fratres vel nepotes qui miniſtrabãt ei, videlicet in ſupradictis tribus officiis regis quæ ſpectabant ad ſolos ſucceſſores. Et ideo inquantum erant Abiaſarim dicebantur fratres
E & ſorores principis & nepotes omnes de linea Nathan. Inquantum verò linea Nathan ſuſcitabat ſemen fratris ſui Salomonis ſi deficeret, dicebantur filij principis & regis familiæ Salomonis, & non Nathan, quia ſecundùm le-
F gem naturæ atque Moſaicam, qui ſuſcitat ſemen fratri ſuo, etiam nomen eius ſuſcitat. Vnde nunquam dicuntur aut raro filij & poſteri Nathan, ſed Salomonis. Et ideo Ioas & Ioſabet eius

ſoror

ſoror dicuntur eſſe filij regum ex poſteritate Sa- A
lomonis, quum tamen eſſent ex Abiaſarim &
Mathatim. Vnde patres fratrum Ochoziæ dicti
ſunt fratres etiam Ioram patris eiuſdem Ocho-
ziæ & filij Ioſaphat. Vnde cap. præcedente dici-
tur quòd Ioram habuit fratres filios Ioſaphat, B
quos occîdit. Quare autem occîdit, dicunt aliqui,
vt eorum bona poßideret, & ne ſe eiecto aliquis
eorum regnaret. Vtraque cauſſa partim falſa,
partim vera eſt. Prima enim falſa eſt in eo quòd
dicit vt bona eorum poßideret, quia ipſe voluit C
ſolùm bona quæ præter decretum Dauid illis Io-
ſaphat conceſſerat, vt ait Philo. Pro quo nota
quòd pro medietate reddituum regni viuebant
ſimul poſteri Salomonis & Nathan ex decreto.
Cuius argumentum eſt, quia quum decem tribus D
deſciuerint ab filio Salomonis, ex duabus reli-
quis Beniamin & Iuda, ex decreto diuino dicto
per prophetam, ſola vna tribus Iuda data eſt pro
regno ſucceſſorum Salomonis, vt patet in ſecun-
do lib. Paralipomen. ca .x. vbi dicit quod non eſt E
ſequutus quiſpiam domum Dauid, præter tri-
bum Iuda ſolam. Vnde duas dictiones excepti-
uam & recluſiuam, præter, & ſolam adiecit, vt
intelligas nullo pacto ad regimen & reditum re
gis poſteri Salomonis pertinuiſſe tribum Ben- F
iamin, ſed ſolam tribum Iuda. Et ſi obiiciatur
quòd in capitulo ſequenti dicitur, quòd rex Iuda
conuocauit tribum Iuda & Beniamin ad pu-
gnand

A *gnandum contra alias decem tribus rebelles, vti*
que hoc facit pro Philone, quia qui vtilitate &
commodo ac redditibus regni gaudent, etiam
communi impenſa bellare debent. Ergo filius Sa
lomonis & fratres eius ex Nathan ſimul & cō-
B *muni impenſa bellare debuerunt. rex quidem in*
tribu ſua Iudæ ciendo militem, & fratres eius in
tribu Beniamin. Ex quo patet quòd quādo quæ-
ritur quando impletum fuit decretum diuinum
quo dixit ad Hieroboam, dabo tibi decem tribus,
C *& filio Salomonis vnam ſolam, quum duæ tri-*
bus ſequutæ ſint domum David, reſponſio clara
eſt, quia dicit, dabo vnam tribum filio Salomo-
nis. Nam alteram dederat filiis Nathan fratri-
bus Salomonis. Vnde patet quòd ex decreto Da-
D *uid & diuino, ad regem ſpectabat omnis penſio*
& redditus totius tribu Iuda. Ioſaphat autem
Rex ex linea Salomonis, pater naturalis Ioram
& auus Ochoziæ præuaricatus eſt decretum,
quia etiam in tribus Iuda præter alia dona dedit
E *filiis ſuis Abiaſarim penſiones cum ciuitatibus*
munitiſſimis, & Ioram ſolum conſtituit regem,
diminuto redditu, vt ſcribitur in ſecundo libro
Paralipomenon. Et ideo interfecit eos, non vt ha
beret bona eorum, quia dimiſit ea eorum filiis
F *quos non occidit, ſed vt reſtitueretur ſibi totus*
redditus. Poteſt tamen dici, quòd illa bona eo-
rum erant, quia Ioſaphat vir ſanctus erat, &
reuelatione diuina videbat finiendam poſteri-

tatem Salomonis, iuxta quod dixerat David A
Salomoni, ſi non quæſieris Dominum, proiiciet
te in æternum. Et ideo diuino iuſſu potuit muta
re decretum, & incipere dare ſuſcitatoribus ſemi
nis Salomonis partem tribus Iuda. Et hoc pacto
ſaluatur prima veterum reſponſio, quòd interfe- B
cit filios Ioſaphat ſuos fratres, vt poßideret bona
eorum, quæ diuino nutu habere cœperunt in tri-
bu regia. Partim quoq; verum eſt quòd timuit
ne ſe eiecto inciperent ſuccedere antequam fini-
retur poſteritas Salomonis. Quod profectò cona C
ta eſt facere Athalia, vt ait Philo, quia vt ſcri-
bitur quarto Regum vndecimo capite, & in ſe-
cundo libro Paralipomenon vigeſimoſecundo ca
pite, eadem Athalia videns mortuum filium ſuũ
Ochoziam, ſcilicet & ſtirpem Salomonis finitã, D
interfecit omne ſemen regiũ, filios filij ſui Ocho-
ziæ, qui ſcilicet ſucceſſuri erant, & non natura-
les, quia nullus illi erat, adeo vt nulla ſpes eſſet,
vt quis amplius regnaret de ſtirpe Ochoziæ tam
naturali quàm ſuſcitatiua ſeminis eius ex Na- E
than, niſi quia infans in cunis Ioas ſeruatus eſt,
qui fuit trinomius, Elyh, Symeon, & Ioas. Ve-
rùm aduerte Philonem quia non dicit, fuit pri-
mus rex trinomius, ſed primus ex Abiaſarim,
aliâs eſſet falſum, quia pater eius ſucceßione F
Ochozias fuit trinomius, vt patet in ſecundo li-
bro Paralipomenon, vbi capite xxj. dicitur Ioa-
chaz, & in ſequente dicitur Ochozias, & qui-
dam

A *dam volunt etiam nominatum AZariam. His ita expoſitis clara eſt litera Philonis, qui reuerſus ad tempora dicit: A quarto anno Salomonis vſque ad deletam poſteritatem eius naturalem, ſunt anni* c xx xviii. *Hos annos digerũt per*
B *tempora Regum eius poſteritatis, liber tertius & quartus Regum, & ſecundus Paralipomenon hoc modo: Salomon à quarto anno regnauit annis xxxvj. Roboam regnauit annis xvij. Abias regnauit annis tribus. Aſa autem re-*
C *gnauit annis vno & quadraginta. Ioſaphat regnauit annis xxv. Ioram regnauit annis octo. OchoZias regnauit anno vno. Athalia regnauit annis ſeptem. Anni verò ſequentes vſque ad deſolationem ſic ſunt digeſti: Ioas primus ex Na-*
D *than regnauit annis xl. Amaſias regnauit annis xxix. AZarias regnauit annis duobus & quinquaginta. Ioathan regnauit annis ſexdecim. Achaz regnauit annis ſexdecim. EZechias regnauit annis vigintinouem. Manaſſes regna-*
E *uit annis quinquagintaquinque. Amon connumeratis decem abſente patre xij. Ioſias regnauit annis xxxj. Ioachar regnauit menſibus tribus. Ioachim regnauit annis xj. Ioakin qui et Elyh Neri, menſibus tribus, & quarto menſe vltro*
F *in Babyloniam trãſmigrauit, pro quo Sedechias regnauit annis xj. & facta eſt deſolatio.*

PHILONIS LIBER SECVNDVS. A

Argumentum.

SEcundus libellus Philonis diuiditur in B
quatuor partes. Prima ponit tempora à deſolatione templi vſq; ad Iudam Machabæum. Secunda ab eo vſque ad Herodis tyrannidem. Tertia à tyrannide eius vſq; ad finem legitimi regni. Quarta ab eius ſuc- C
ceſſore vſque ad ætatem ſuam. Itaque de prima parte ſic dicit:

ET à deſolatione ad carceres Ioakin, ſunt anni xx. & ab eius tranſmigratio- D
ne xxxi. ſex annis ſequentibus tunc æditus, Mizmor LXXXVII. in fine autem ſeptimi anni Euil merodach eductum Ioakin de carcere in honore habuit, eumq; populus Heri cognominauit, quòd lucerna Dauid quæ E
timebatur extincta: illuxerit, & Mizmor octogeſimuſoctauus ęditus eſt ad gratiarũ actionẽ atq; conſeruationẽ gẽtis, & celerẽ miſsionem Meſsiæ. Mox liberato Heri datus eſt à Deo filius Meſezebel cognomen- F
to Salatiel, qui anno decimoſeptimo ante ſolutionem captiuitatis Barachiam qui anno decimoſeptimo ſoluta captiuitate dux

populi

A populi fuit,& ab eo ducatu dictus Zorobabel, anno à tranſmigratione octogeſimo primo,& à deſolatione ſeptuageſimo. Præfuerunt autem populo duces ex domo Dauid,& ſacerdotes ex Leui ſeorſum vſque ad
B tempora Aſmonai,& de his ſeptuaginta ſeniores ſic in ſcriptis reliquerunt: Ieſu filius Ioſedech magnus pontifex cum Barachia Zorobabele filio Meſezebelis filij Heri, ipſe eſt Ioakin, anno primo Cyri venit
C Hieroſolymam, qui ſecundo anno dum iacerent fundamenta prophetantibus Agai & Zacharia, ob mortẽ Darij Hiſtaſpis impeditum eſt opus, nec adiri potuit Cyrus, qui bello Tamyrico erat impeditus. Suc-
D ceſsit interfecto Cyro Aſſuerus priſcus Artaxerxes, qui bellum parabat contra Artaxat factionis Tamyricæ fautorem, qui & ad defectionem compulerat Aſſyrios, Medóſque ac Perſas,& Aſſuerus intra Ba-
E byloniam ſeſe continebat. Ad eum Ieſu pontifex, quia duces Syriæ contra Hebræos ſcripſerant, ſe contulit, relicto in pontificatu anno duodecimo Aſſueri filiò Ioakin qui & Elyh. Ergo quia eo anno
F erat Aſſuerus occupatus bello, non eſt auditus Ieſu. Victor cum ſequente anno miſſum à ſe Holofernem à Iudæis truncatum audiſſet, edicto publico vetuit templum

erigi. Succeſſerunt duo filij eius, qui de im- A
perio cōtendentes, Dario Longimano qui
votum relaxandi edictum patris emiſerat
vij. menſe victoria ceſsit. Anno eius primo
reuerſus Ieſu hortantibus iiſdē prophetis
ædificare templum annixus eſt. Geſsit er- B
go Ieſu pontificatum primū vſque ad duo
decimum annum Aſſueri priſci, annis ſex
& xxx. Ioakin filius in eius abſentia annis
viij. Is & Iudith geſta conſcripſit, & anni-
uerſariam liberationis memoriam quo- C
tannis agendam inſtituit. Idem Ieſu reuer-
ſus proſecutus eſt pontificatum annis xx.
vſque ad xx. annum Longimani, natus an-
nos xxx. & centum, Et ſucceſsit Ioakin, itē
ſecundo pontifex, annis xlviij. vſque ad xij. D
annū magni Artaxerxis Aſſueri, qui geſta
Heſter ſcripſit, & memoriam Phurim in-
ſtituit, hortante illum per literas Mardo-
cheo, qui x. & viij. annis ætatem Iſaac ſupe-
rauit. Tertius pontifex ſucceſsit Eliaſib, E
annis vno & xx. vſq; ad xxxiij. magni Ar-
taxerxis: Hic primus poſuit Hieroſolymis
portam gregis. Quartus pontifex Ioada
geſsit pontificatum annis xxiij. & totidem
Ioatham vſque ad finem Ochi Artaxerxis. F
Vltimus ſub Perſis fuit ſextus pōtifex Iad-
dua annis x. Princeps verò ex domo Na-
than primus Simeon qui & Ioas. Rurſus
Leui

A Leui qui & Amaſias,item Ieſu qui & Eze-
chias,Her quoq; qui & Manaſſes,Hi ante
captiuitatem.Porrò in captiuitatis ſolutio
ne Zorobabel primus præfuit annis viij.&
L. Reſa Myſciollā vj.& lx.Ioanna Ben Re-
B ſa iij.& L.Iudas primus cognomine Hyr-
canus xiiij. Ab Alexandro verò ad Aſmo-
naim pōtifices vſque ad Iudam,Onias pri-
ſcus annis xxvij.Simō priſcus xiij. Eleaza-
rus Antiochi Theos inimicus xx.Manaſſes
C Seleuco Gallinico amicus xxvij.Simō Iſtus
honoratus à Magno Antiocho xxviij.O-
nias huius filius à Seleucho ſpoliatus tem-
plo xxxix.Hunc ſequitur Iudas Aſmonai.
Duces verò ex domo Dauid vſque ad di-
D ctum Iudam fuēre Ioſephus primus,annis
vij.Abner Semei xj. Elyh Matathias xij.
Aſar Maat ix. Nagid Artaxat x. Agai
Helly viij. Maſlot Naum vij. Amos Sy-
rach xiiij.Matathias Siloa x. Ioſephus iu-
E nior Arſes,honoratus à Ptolemæo lx. Ian-
neus ſecundus Hyrcanus præfuit annis
vj.& x.

*Plura memoratu digna dicit,Primò quia di-
ſtinguit annos tranſmigrationis ſpontaneæ à de
F ſolatione & captiuitate inuita totius regni.Et
de vtriuſque diſtinctione atque geſtis ſcribitur
in fine quarti libri Regum & ij.Paralip.& de
vtraque eſt vaticinium Hieremiæ cap.xxxiiij.*

vbi in fine contra Sedechiam dixit,& ſolitudi- A
nem atque deſolationem vocauit dicens:Reducã
Chaldæos in ciuitatem hanc,& prœliabuntur
contra eam & capient eam,& ſuccendent igni,
& ciuitates Iuda dabo in ſolitudinem,quia nõ
erit habitator. Quomodo autem ſit impletum B
ſcribitur in eodẽ libro Hieremiæ à cap.xxxvj.
vſque ad XL. *& in fine Vaticinij eius,& in fi-*
ne quarti libri Regũ,& ſecundi Paralip.Eiuſ-
dem deſolationis vaticinium,& quantum tem-
poris duratura eſſet deſolatio,expreſsit capitulo C
vigeſimoquinto,hoc modo:Nabugdonoſor regem
Babylonis ſeruum meum adducam contra ciui-
tatem iſtam & habitatores qui circũ eam ſunt,
& interficiã eos,& ponam in ſolitudines ſem-
piternas,& erit vniuerſa terra eius in ſolitudi- D
nem & in ſtuporem.Et ſeruient omnes gentes
iſtæ regi Babylonis ſeptuaginta annis.Quúm-
que impleti fuerint ſeptuaginta anni,viſitabo
iniquitatem Regis Chaldæorum,& reliqua.Ex
quo ſequitur Philonem recte poſuiſſe ſeptuagin- E
ta annos deſolationis & ſolitudinis non tranſ-
migrationis,vt quidam inconſiderate ſcribunt.
Quos etiam annos deſolationis non tranſmigra
tionis uocauit doctiſsimus Daniel propheta no-
no capitulo dicens:In anno,inquit,primo Da- F
rij filij Aſſueri de ſemine Medorum qui impe-
rauit ſuper regnum Chaldæorum anno regni
eius,ego Daniel intellexi in libris numerũ an-
nor

A *norum,de quo factus eſt ſermo domini ad Hieremiam prophetam,vt complerẽtur deſolationis Hieruſalem ſeptuaginta anni.Et quia clara eſt litera,idcirco omnem aliã expoſitionem probatam ab obſcuriori,negamus.Et hoc de primo.*
B *Secundo notandum eſt quòd Philo digerit annos vnum & nonaginta ſupra centum à primo anno Monarchiæ Cyri & Darij vſque ad magnum Alexandrũ,per ſex pontifices,quos etiã Neemias enumerat capitulo duodecimo,dicens:*
C *Ieſu ſacerdos genuit Ioakin.Ioakin verò genuit Eliaſib patrem Ioadæ.Ioathan fuit pater Ieddue,& filius Ioadæ.Hos,vt ait,etiam ſeptuaginta ſeniores memoria produnt,ſiue ſeptuaginta ſeniores intelligat Zanedrim,ſiue ſeptuagin-*
D *ta interpretes,qui etiam(vt ait)enumerat totidem annos à duce Zorobabel vſque ad Iudam primũ Hyrcanum de domo Dauid.Rurſus per pontifices Leuitici generis & duces Dauidicos colligũt dicti ſeniores annos quatuor & ſeptua-*
E *ginta ſupra centum,ab Alexandro vſque ad Iudam Machabæum.Et quia ipſe Philo digerit ſingulorum nomina & annos,idcirco legantur in textu.Tertio notandum,quòd ſolus Philo habuit chronographiam annalũ quatuor mo-*
F *narchiarum, vt in emendatione chronicarum videbitur.Et ideo ſolus ipſe in temporibus ex Hebræorum ſcriptoribus recipitur. Quinetiam non per opiniones,vt Ioſephus,ſed etiam ſeptua-*

ginta ſeniorum teſtimonio vſus certiſſima ſcri- A
bit. Sed de his hactenus. Vltimo excurrenda eſt
litera Philonis, ſi quid obſcurum eſt elucidandum. Carceres Ioakin iniuſti fuerunt, quia ſub
fide publica ſeſe cum ſuis poteſtati magni Nabugdonoſor permiſit, & poſt lapſum temporis il- B
lum in vinula coniecit, & idcirco illum tanquã
iniuſtè ibi poſitum, filius magni Nabugdonoſor
cognomine Euil Merodach, & nomine Amilinus, eduxit & honorauit, vt ſcribitur in iiij. libro Regum, cap. xxiiij. & xxv. & in ij. Para- C
lip. cap. vltimo. Quod verò Hebræi Mizmor, id
Latini dicunt Pſalmum, & Pſalmus octogeſimusſeptimus eſt Pſalmus Domine Deus ſalutis
meæ, editus & decantatus ſex annis quibus Ioakin fuit iniuſtè in carceribus, & ſequens Pſal- D
mus quando fuit ab Euil merodach, liberatus,
ad quem ſenſum literalem nos expoſuimus in
commentariis ſuper Pſalterium. Neri appellat
etiam ipſum Lucas Euangeliſta patrem Salathielis, cui nomen propriũ fuit Meſezebel. Huic E
fuit Barachias filius, qui à principatu cognominatus eſt Zorobabel, id eſt, princeps captiuitatis Babel Porrò Zorobabel genuit Reſa, &
libro ſecundo Paralipomenon cap. iiij. Miſciollam. Porrò breuibus ponit genealogiam Nee- F
mias tertio capite dicens: Et iuxta eum ædificauit Miſciollam filius Barachiæ filij Meſezebel.
De bello Tamyrico Philo ſequitur veram hi-
ſtor

A ſtoriam Perſarum & Metaſthenis Perſæ chronographi, & aſſerit poſt mortem Darij interfectum & non ante, vt ſomniauerunt Herodotus & Euſebius noſter. Et hoc eſt quod ſignificat Eſdras cap. iij. & iiij. quod licet Darius & Cy-
B rus adepta monarchia ſoluerint captiuitatē Babylonicam quam ibi inuenerunt, & dederint licentiam reponendi templum, tamen fuit impeditum à vicinis ducibus Cyri omnibus annis Cyri, poſt eum ſecutus Artaxerxes publico edicto
C prohibuit, hoc addens quod ſemper ciuitas illa rebellarat contra Reges, quia ſcilicet interfecerat fœmina Holofernem principem ſuū exiſtente pontifice Ioakin, ſuffecto aperte Ieſu, vt Philo ſcribit, & in libro Iudith commemoratur. Et
D non te moueat quod iſte Aſſuerus vocetur Nabugdonoſor in libro Iudith, quia vt ibi dicitur, & Philo ſcribit, Artaxat inuaſerat Monarchiam, tenebátque Aſſyrios, Medos & Perſas, & iſte Aſſuerus ſolam Babyloniam, vbi Rex
E communi appellatione dignitatis vocatur Nabugdonoſor, vt in Aegypto Pharao, Romæ Papa. Et Iudæi quidem iuniores feſtum agunt triūphi Iudith, & librum habent dubium propter nomen Nabugdonoſor. Perdiderūt enim omnem
F ſapientiam quam ſui habuerunt, & Philo ex authoribus certiſſimis ſeptuaginta ſanctis ſenioribus tradit. Et ob id eccleſia recipit eum, & facit argumentum apud veteres Iudæos & Chri-

ſtia

ſtianos,licet non apud modernos Iudæos,quibus A
etiam ipſa lux veteris teſtamenti fermè obſcu-
ratur,ſed de his aliàs.Vocabulum verò Zane-
drim,quia ſæpe occurrit,interpretatur à Talmu-
diſtis,collegium ſceptri & publicæ poteſtatis to-
tius regni,quæ erat penes ſeptuaginta ſeniores B
ex principalioribus de tribu Iuda & aliarum
tribuum,quibus vnus rex præerat,& loco eius
Salomō ex decreto Dauid & Dei poſuit Ma-
tathim vt expoſuimus.Dicūt autem Talmudi-
ſtæ in libro Zanedrim,quod hoc erat publicum C
ſceptrum inſtitutum à Deo in deſerto Numeri
ij.cap.vbi Deus inſtituens regimen totius po-
puli ad Moyſen:Congrega,inquit,mihi lxx.vi-
ros de ſenioribus Iſraël quos tu noſti quod ſenes
populi ſunt & magiſtri,& duces eos ad oſtiū D
tabernaculi fœderis,faciéſque ibi ſtare tecum.
Et deſcendam & loquar tibi,& auferam de ſpi-
ritu tuo tradámque eis,vt ſuſtentent onus po-
puli tecum,& non tu ſolus graueris.Super hoc
ſceptrū erat tribus Iuda & Rex,ſicut & Moy- E
ſes.Vnde Zanedrim erat collegium publici re-
giminis & poteſtatis quibus vnus præerat.Et hi
dicuntur vſitato veteri vocabulo ſenes ſiue vete-
res.Romana verò lingua Senatores, Aramea
& Etruſca Luciij,vltima ſyllaba habente ac- F
centum,& Græce γέροντες καὶ παλαίοι.Porrò
etiam eſt opus vt ſint magiſtri,id eſt,verbiſtæ,
cuius verbo pareatur,quos Romani à verbo &
dicto

A *dicto imperioſo Dictatores vocant,& communi vocabulo vnico Magiſtratus. Ergo collegium publicæ poteſtatis etiam apud Hebræos vetuſtiſſimos dicebatur Senatoriũ magiſtrale, apud Romanos Senatorium dictionale, apud*
B *Etruſcos Lucumoniũ, apud Græcos γερουσία & Palæologum. Vnde nomina importantia publicã poteſtatem apud veteres compoſita inuenimus ex duabus dictionibus,quarum altera vetuſtatem & ſenium,altera verbum & rationem im-*
C *perioſam importet,vt apud Hebræos Zanedrim, apud Romanos ſenatus decretum,apud Græcos Palæologum,à palæos vetus,& logos ratio & verbũ,apud Etruſcos Lucumonium à lucu vetus,& moni ratio & verbum. Et tandem Vi-*
D *terbum veterum verbum ſiue dictatura. Quare à loco & argumentatione non modo à vetuſtiſſimo more, verumetiam ab inexpugnabili & ſemper inuicta interpretatione,eadẽ ſunt apud Romanos Senatus decretum & verbum quæ*
E *apud Talmudiſtas Zanedrim,& apud Græcos Palæologum,& apud Deſyderium Regem Viterbum,& apud Etruſcos Lucumonium De his hactenus. Quòd verò Philo ſcribit Mardocheũ ſuperaſſe Iſaac annis x.& viij.ſignificat eun-*
F *dem Mardocheum vixiſſe annis duo de ducentis,quia Iſaac vixit annis viginti & ducentis, vt patet Geneſis capite trigeſimoquinto. De regibus verò Nathanicis ante captiuitatis*

libe

liberationem,& ducibus poſt liberationem,ſiue A
nomina,ſiue cognomina vſque ad Iudam Machabæum conueniunt Lucas Euangeliſta, & Philo,& in multis Ioſephus,inter quos præcipui fuerunt Ioſephus Arſes,& Ianneus ſecundus Hyrcanus amici Ptolemæi,de quibus etiam B
in temporibus Ptolemæi Euſebius notat dicens: Ioſephus vir inter ſuos nobilis legatus à Iudæis ad Ptolemæum miſſus,quū familiaritatem eius ob plurima in eum meruiſſet obſequia,dux Iudææ & regionum finitimarum inſtituitur.Et C
de filio. Hyrcanus, inquit, Ioſephi ducis Iudeæ filius,ſcilicet poſt mortem patris quum ad Ptolemæum perrexiſſet,honorificè ab eo ſuſceptus eſt. Verùm fratris eius contra eum ſeditione mota, magnarum calamitatum Iudaicæ genti cauſa D
extiterunt Hæc Euſebius ex Clemente & Tatiano & Aphricano. Aſmonai Hebraicè,ſed Latinè dicitur pugnax & vulgo palladinus ab armata Pallade,Græcè verò Machabæus.

Hæc de prima parte. E

DE PARTIBVS TEMPORVM, SECVNDA, TERTIA, ET QVARTA.

Argumentum. F

IAm primus libellus Philonis percurrit tempora ab Adam vſque ad ſpontaneam dedi

A deditionem atque tranſmigrationẽ Neri, qui & Ioakin. Secũdus quoque libellus abſoluit primam temporũ partem à deſolatione vſque ad Iudam Machabæum. Nunc proſequitur tempora aliarũ partiũ libelli, B à Iuda Machabæo ad tyrannidẽ Herodis, & ab ea ad legitimũ principatum, à quo ad ſuam ætatem Philo ſic proſequitur dicens:

Philo.

C MOx ſequuti Aſmonai ſimul cũ pontificatu etiam ducatum à domo Dauid ſubripuerunt, vnde orta inimicitia & ſimultas, Iudas Aſmonai correptis armis contra Antiochum illuſtrem & filium eius Eupatorem atque Demetriũ, pręfuit annis D v. Ionathas eius frater xix. Simon ab Antiocho Sidete immunitate donatus, præfuit annis viij. Iohannes Hyrcanus priſcus pręfuit ex Aſmonaim annis xxvj. Ariſtobolus, vno. Ianneus Alexander xxvij. Eius vxor E Alexãdra ix. vltimus Hyrcanus xxxiiij. qui captus à Parthis relicta vxore ac filia & eius fratre Ariſtobolo, mox Herodes iubẽte Senatu Romano inuitis Hebræis regnũ tyrannicũ iniit ſumpta ſibi vxore filia F Hyrcani capti à Parthis, & declarato filio eiuſdem Hyrcani Ariſtobolo pontifice, vt Iudæorum animos ad ſe inclinaret. Suſtulit autem ex filia Hyrcani ſibi vxore

filios

filios duos.Sed cum anno xxvj. tyrannici A
regni ſui Herodes reuerſum ſocerū Hyr-
canum aduerteret,more priſco regis ſalu-
tari ab Hebræis,illū ſibi ſocerum ſocrúm-
que atque filiam ſibi vxorem,& duos ex ea
ſuſceptos liberos,& Ariſtobolū interemit, B
biennióque poſt Hebræos multis calami-
tatibus afflixit.Anno verò xxx.principatus
ſui tyrannici,Zanedrim ex domo Dauid
deleuit,& Annaleum quendam atque Za-
nedrim ex Proſelitis ſuffecit,qui nimium C
in lege videbantur eruditi.Tum & Salo-
men ſororem ſuam & virum eius de tribu
Iuda.Itémq; proprium filiū,quem ex vxore
eiuſdem tribus ſuſceperat interfecit,quòd
diceretur iam in lege promiſſus CHRI- D
STVS natus. Feſsi tandem Hebræi, vltro
ipſi ac eius poſteris regnum obtulerūt,iu-
rantes in fide ipſius ac poſterorum ſeſe per-
manſuros.Regnauit hic primus Herodes
Aſcalonita tyrānico principatu, annis tri- E
ginta vno,& legitimo ſex.Et filius eius Ar-
chelaus,annis nouem.Herodes autem Te-
trarcha,annis vigintiquatuor:cuius vigeſi-
moprimo anno Legatus à noſtris Iudæis
ab Alexādria miſſus adoleſcens eram. Se- F
quutus eſt hunc Agrippa priſcus,annis ſe-
ptem.Agrippa iunior,annis ſeptem & vi-
ginti.Et Agrippinus,qui & Agrippa vlti-
mus

A mus, annis triginta, vſq; ad hunc vltimum annum ætatis meæ decrepitæ.

Quot fuerint Antiochi Reges Syriæ & Aſiæ poſt magnum Alexandrum, lucidè enumerat Euſebius de temporibus, & nos in emendata
B *chronographia poſuimus. Sunt autem anni à Iuda Machabæo vſque ad tyrannicum principatum Herodis cxxix. vt hic enumerat Philo. Duobus annis minus regnaſſe Aſmonai Ioſephus tradit, id eſt, viginti ſeptem ſupra centum.*
C *Talmudiſtæ verò in libro Aaboda Zara, in diſtinctione quæ incipit Lipſne Idiem, aiunt: Rabi Iocep tradere Aſmonai regnum duraſſe annis tribus & centū, videlicet vigintiſex minus quàm ponat Philo. Sed dicendum quòd Io-*
D *cep dicit regnum, ſcilicet pacificum. Nam vigintiſex annis pugnatum eſt, à Iuda quidem Machabæo quinque, & Ionatha decem & nouem, & à Simone duobus. Nam tertio anno immunitatem ab Antiocho Sidete accepit. Et ideo con-*
E *cordat Iocep Talmudiſta & Philo, Ioſephus verò in temporibus reiicitur, quia tam in diuinis literis quàm gentilibus inuenitur quoad tempora erroneus. Nam libri Machabæorū, qui abſq; temporibus ſcripti erant, & geſta, & ſub qui-*
F *bus regibus acta erant, apud veteres habebantur: Ioſephus tempora adiiciens, apocryphos reddidit, quia ponit Antiochum illuſtrem regnaſſe anno centeſimo trigeſimoſeptimo poſt Alexan-*

drum, vt in primo libro Machabæorum primo A
capite ſcribitur: qui tamen regnauit anno centeſimo quinquageſimotertio, vt patet in annalibus Græcorũ per ſingulos Reges Aſiæ & Syriæ poſt Alexandrum, quos Euſebius de temporibus eruditè notauit. Hæc eſt autem vna maxima B
Metaſthenis & Chronographorum, quòd omnis author reiicitur, qui præter annales quatuor Monarchiarum de temporibus ſcribunt, quia in eis eſt publica temporum per ſingulos reges digeſta fides. Porrò Herodes regnauit tyrãnico C
principatu annis vno atque triginta, & ſex legitimo principatu. In ſumma regnauit annis trigintaſeptem, vt omnes concedunt. Ab eo autem per ſucceſſores vſque ad annum quo hæc ſcripſit Philo, ſupputantur anni ſeptem & nona- D
ginta. Ergo regnatum eſt in domo Herodis legitimo principatu, annis centum & quatuor. In ſupradicta verò diſtinctione Talmud. vno minus ſupputat Rabi Iocep, dicens: Regnum Herodis durauit ſtante templo, annis centum E
tribus, vbi gloſa Rabi Selamo dicit, cum triginta annis Barcozbe cum Agrippa, quod eſt falſum, quia Barcozban cœpit cum Agrippa regnare anno vltimo Agrippæ, cum quo rebellauit Romanis, à quibus hoſtis iudicatus fuit. F
Et ideo quia in illa diſtinctione non ponit Iocep, niſi annos quibus regnatũ eſt vel legitimè, vel pacificè, idcirco ſuſtulit vltimum annum
Agrip

A *Agrippæ vltimi, quem Philo vocat Agrippi-
num: & ita remaneat anni regni legitimi He-
rodiani centum & tres, vt verè ponit Ioſep. Si
verò volumus ſcire quantum regnauerit falſus
Meſsias, quem ipſi Talmudiſtæ vocant Bar-*
B *cozban, ſiue Bencozban, id eſt, filium mendacij,
quia decepit eos, vtique hoc pacto ſciemus. A
trigeſimoprimo anno Herodis vſque ad vigeſi
mumnonum Agrippini, numerantur à Philone
atque Talmudiſtis anni centum & tres. Cœpit*
C *autem legitimus principatus Herodis, eius re-
gni anno trigeſimoſecundo, qui erat Octauia-
ni Auguſti annus quadrageſimuſſecundus,
vt per Olympiades probatur, & Euſebius opti-
mè annotauit. Quare eo anno verè fuit ab-*
D *latum ſceptrum de tribu Iuda, quia natus fuit
qui mittendus erat Meſsias. Si verò ab hoc an-
no quadrageſimoſecundo Octauiani, qui erat
primus legitimi principatus Herodis, numere-
mus vſque ad vigeſimumnonum Agrippini ſu-*
E *pradictos centum & tres annos, vtique perue-
niemus ad quintum annum Traiani Impera-
toris. Ergo ſequēte ſexto anno Traiani cœperūt
ſimul regnare Agrippinus & Bencozban. Por
rò vt ipſi Talmudiſtæ atq; Latina hiſtoria docet,*
F *& Euſebius de tēporibus diligēter annotat, anno
Hadriani xvij. Bencozban ingētiſsima clade cū
Hebræis à legionibus Romanis accepta deletus
eſt. Quare Bencozban regnauit falſi Meſsiæ*

nomine annis triginta vno cum Agrippino, quia totidem ſupputantur à ſexto Traiani, qui imperauit annis decem & nouem vſque ad ſucceſſoris ſui Hadriani annum decimumſeptimũ. Si quis verò curat intelligere geſta huius falſi Meſsiæ, quærat à Talmudiſtis, & legat Euſebium cum Eccleſiaſtica hiſtoria. Quæ tempora Philonis ſupremo ſtudio memoria ſunt retinenda, cum quia plurimũ valẽt ad chronographiam emendatam, tum præcipuè ad emendatè atque irreuincibiliter diſſerendum de ſeptuaginta hebdomadibus Danielis, tum vel maximè ad intelligendas diuinas literas, & pro comprobandis veri Meſsiæ temporibus. Nunc percurrenda eſt Philonis litera. Ait enim quòd ſuſceptus principatus fuit cauſſa ſimultatum. Nam duces Dauidici depreſsi quidem iure iraſcebantur. Et Philo quidem nõ ponit qui ſucceſſerint ex domo Dauid, quia ſtuduit tempora per duces notiores exprimere. Quidam verò Iudæi in primitiua eccleſia fingentes ſe Chriſtianos, vt obſcurarent genealogiam Chriſti, quam Lucas & Matthæus claram exponunt, potiſsimè Lucas qui ait Ianneo ſucceſsiſſe Melchi, & Melchi ſucceſsiſſe Leui patrem Mathan & auum Elyh ſiue Ioakin, tranſmutatis nominibus dixerunt Panter pro Melchi, & Bar panter pro Leui, & quòd Elyh quaſi alter à Ioakin fuerit pater Ioſeph. Legalis per ſuſcitationem fraterni ſeminis. Contra

A B C D E F

A *quos Hieronymus de ortu beatæ Virginis ſcribens : Quid,inquit, Pantheris & Barpanteris & fraterni ſeminis ſuſcitatione opus fuit ad genealogiam Mariæ quæ clara eſt, niſi quia falſi fratres ſub ſpecie angeli lucis ad eludendum E-*
B *uangelia , quaſi illa expoſitura hæc finxerunt, vbi euangeliſta Lucas , & ſanctorum traditio Syrorum ,ſicut Philo & Lucas clariſſimè deſcripſerunt. Quinetiam & vbi Lucas tempora non colligit, & Philo definit , ipſi ea clariſſimè*
C *inferunt,dicentes:Vixit autẽ Melchi filius Iannei annis xxv. & genuit Leui, qui quadragenarius genuit Mathan. Hic agẽs annũ xxxvj. genuit Ioakin,qui & Elyh,patrem quidem naturalem Mariæ & legalem Ioſeph. Anno autẽ*
D *xlvj.natura ſterilis genuit Mariam, Quæ & ipſa decimoquarto ætatis anno peperit Saluatorem.Verùm contra Euangelia angelus Sathanæ ſe transfigurat in angelum lucis. Hæc Hieronymus. Si numeres lector à Melchi ad xiiij.*
E *annum beatæ Virginis,equidem annos clxj.ſupputabis,& totidẽ à Iuda Machabæo ad xxxij. Herodis.Quare primus annus quo legitimè ſceptrum de Iuda ſuſtulit. Herodes, idem fuit & primus nati Saluatoris. Porrò de inſtitutione*
F *tyrannica Herodis,& graſſatione atque crudelitate in ſuam ſororem ſocrum,ſocerum filios & cognatos,partim in Ioſepho,partim in Petro Comeſtore,& aliis legimus , quæ etiam Euſebius*

ſtuduit in temporibus annotare. De Zanedrim A
verò delctione Hebræi ſcribunt in Talmudiſt. in
libro Baba Bathra, in diſtinctione Aſſurafin.
Herodes inquit, Aſcalonita ſeruus fuit Aſmo-
naim, qui ſuſcepto per vim regno, interfecit vni-
uerſos Zanedrim ſeptuaginta iudices, vno re- B
ſeruato Baba filio Bota, cui eruit oculos. Porrò
de filio interempto Macrobius in Saturnalium
ſecundo meminit, dicens: Auguſtus quum au-
diſſet inter pueros quos in Syria Herodes rex
Iudæorum intra bimatum iuſsit interfici, filium C
quoque eius occiſum, ait: Melius eſt porcum He
rodis eſſe, quàm filium.

Vltima pars libelli Philonis.

SEquitur libellos duos ſupradictos pars D
tertia, quaſi quodam epilogo confirma-
tiuo eorum temporum quæ ſupra expoſuit
Philo monens lectores, ſiue illam Philo,
ſiue alius ſubſcripſerit. Hæc his verbis ex-
primitur: E

EXplicit breuiarium temporum Philo-
nis eruditiſsimi hiſtorici Hebræi, qui
aſſerit in hiſtoriis ſuis omnia tempora
quadraſſe ad veros annales quatuor mo-
narchiarum, qui ſoli & emendatiſsimi ha- F
bentur, quos ſoli & maximè primi, retule-
runt ex Chaldæis Beroſus pro monarchia
Aſſyriorum, & Metaſthenes Perſa hiſtori-

cus

A cus in annalium indiciis pari forma ait ex
Græcis eos ſolos ſe perſequuturum,qui an-
nales Græcorum ſequuti ſunt ſeptuaginta
ſeniores interpretes vſque ad Ptolemæum
& Aſmonaim,inde Romanos qui tempora
B ſua diligentiſsimè conſeruauerunt.

Verba tamen ſonant alium hæc appoſuiſſe ex
libris hiſtoriarum eiuſdem Philonis, in quibus
ait eundem Philonem probaſſe tempora ſua id-
circo eſſe emendatiſsima,quia non per opinionem
C *ſuam vel aliorum priuatorum hiſtoricorum,ſed*
publicam per fidem annalium quatuor Monar-
chiarum ſuam chronographiam conſcripſit,qua-
rum ſingula ſuum habet probatum authorem.
Nam Chaldæorum annalium probatus author
D *ex Chaldæis ſumitur, inter quos enitet Bero-*
ſus. Porrò Perſarum & Medorum annalium
itidem probatus author ex Perſis ſumitur, in-
ter quos effulgēt Diocles & Metaſthenes Per-
ſæ hiſtorici.Caue quum legis Petrum Comeſto-
E *rem ſuper Danielem, quia ibi corrupta ortho-*
graphia ſcribitur Diocles & Megaſthenes,
pro Deiocles & Metaſthenes: quia primi ſunt
authores Græci ſed ſecundi Perſici & Medi.
Ab Alexandro verò vſque ad Aſmonaim ſe-
F *quutum ſe dicit ſeptuaginta interpretes,quia hi*
eruditi erant in annalibus Græcorum. A Ma-
chabæis verò,quia iam inierāt Hebræi ſocietatē
cū Romanis,vt geſta Machabæorū indicāt,id-

circo annales Romanorum Philo ab eis ſumpſit, A
qui tempora ſua ſummo ſtudio per annuos conſules abſque errore conſcribebant, vt patet in Liuio, qui emẽdatè tempora digeſſit per regulos Latinos ab Aenea ad Romulum, & per Romanos à Romulo ad Tarquiniũ ſuperbum, & per B
annuos magiſtratus à Bruto primo conſule ad Cæſarem. Ex his patet, qui authores in temporibus ſuſcipiendi ſunt, & qui reiiciendi. Et quidem in monarchia Aſſyriorum à Nini atauo Gyge priſco, vſque ad ipſum Ninum Beroſus C
Chaldæus præeminet, & qui deſcriptam à Semiramide columnam ſequuntur Xenophon. Archilochus, vtrique Græci: itemq; Latini Cato de originibus, Fabius Pictor, Sempronius, & qui de temporibus aurei ſeculi ante Ninum conſcri- D
bunt. Deinde à Nino vſque ad Sardanapalum duo ſoli recipiuntur, videlicet Beroſus, vt diximus, & Euſebius, quia ipſum ſequitur in eius monarchiæ annalibus. Reiiciuntur autem in ea Paulus Oroſius ex Latinis, & Iuſtinus atque E
Trogus, quia ab his annalibus deuiant: & eadẽ ratione ex Græcis Herodotus, Hellanicus, Xenophon, & qui eos ſequuntur. Quinetiã & ipſum Cteſiam Gnidium, quanquam in multis aliis in precio habitum, tamen in temporibus huius mo- F
narchiæ reiiciunt Chronographi, non modò quia ab eius annalibus diſcrepat, verum etiam quia nomina regum & ſingulorum tempora non digerit

gerit

A gerit, vt ſignificauit Diodorus Siculus in tertio libro, dicẽs: A Nino ad Sardanapalum triginta numero reges tenuerunt imperium Aſſyriorum annis mille trecentis & ſexaginta, vt Cteſias in ſecundo libro ſcribit, qui nomina regum, quãtoq; B quiſq; regnauerit tempore non digeßit, quamuis memoret auxiliũ Priamo miſſum à Tautamio Aſſyriorum rege. Poſt Aſſyriorũ monarchiam ſequuta eſt ſecunda Medorum atque Perſarum, vſque ad Alexandrũ, cuius annales digeſſerũt C Deiocles & Methaſtenes Perſæ. In patre verò ab Arbace vſque ad Cyrum, ex eiuſdem monarchiæ annalibus retulit ſupradictus Cteſias Gnidius, vt fragmentum eius indicat, & Diodorus in tertio lib. cõmemorat. Quare, quoniam ab his D annaliũ Perſicæ Monarchiæ veris authoribus deuiãt Herodotus, Euſebius, Tatianus, Ioſephus, Clemens, Aphricanus, & Porphyrius, idcirco negantur in tẽporibus eiuſdem monarchiæ. Reaſſumitur tamen Euſebius in tertia monarchia, E quia digerit fideliter annales Græcorũ, regumq; Aſiæ atque Syriæ ab Alexãdro ad Pompeium. Et ſimiliter recipitur in quarta monarchia, quia ſequitur annales Dictatorum & Imperatorum & Conſulum Romanorum. Sed de his F clarius tractabitur in emendatione chronographiæ noſtræ. Nunc ſatis eſt noſſe ad quadram diuinarum literarum, & quatuor monarchiarum Philonis Breuiarium temporũ, & quidem

vtiliſſimum traditum eſſe, & occaſionem reſpondendi Christianis tribuiſſe, præcipuè ad argumenta Iuliani Apoſtatæ & aliorum hæreticorum, vt author eſt Hieronymus. Nam quum obiicitur falſa ſcripſiſſe Euangeliſtas, quia ſcribunt Zorobabelem & Salathielem in duabus diſtinctis lineis naturalium poſteritatum Salomonis & Nathan, negatur aſſumptum, quia ſolùm in linea Nathan inueniuntur, vt patet ex ſupradictis. Et ideo tam Maria quàm Ioſeph de domo Dauid per Nathan venerunt. Quod verò obiicit, Euangeliſtas ſibi mutuo aduerſari, quum dicatur ab vno Ioſeph filius Iacob, ab altero filius Elyh, vtique nulla eſt cõtrarietas, ſi dicatur: Ioannes eſt filius Petri naturalis, & eſt filius meus legalis, quia habet filiam meam vxorem. Quoto enim gradu mihi eſt conſanguinea filia mea vel neptis, toto eſt mihi affinis vir earum. Vnde & neptis meæ virum, voco nepotem meum. Et hoc eſt quod Hieronymus dicit, quòd Ioſeph fuit filius Iacob genitura, & Elyh ſeu Ioakin lege vxoria. Quod ſi dicis: Quid ad genealogiam Christi Ioſeph? Plurimũ equidem, nõ ad ſignificandũ quòd Saluator fuerit filius eius, ſed quòd Maria erat ex tribu Iuda, vt ait gloſ. ordin. propter præceptũ legis Num. vlt. cap. vbi ſic dicitur: Omnes viri ducẽt vxores de tribu & cognatione ſua, & cunctæ fœminæ maritos de eadem tribu accipiẽt, vt hæreditas permaneat in

A B C D E F

famil

A *familiis. Et hæc lex, vt ait Talmudiſta, obligat*
ſolum primogenitos ad quos ſpectat hæreditas,
quia ea lex facta fuit propter filias Salphaat &
familiarum ſuccedentium in hæreditate, vt pa-
tet in dicto cap. atque lege. Beata autem virgo
B *fuit primogenita Ioakin ſterilis, & Ioſeph pri-*
mogenitus Iacob. Et idcirco neceſſaria illatio eſt
ex lege, vt quoniam Ioſeph ex tribu Iuda & co-
gnatione Dauidica extitit, vtique & beata vir
go fuit ex domo Dauid & tribu, quia in lege
C *vtrunque ponitur: Omnes, inquiens, viri acci-*
piãt vxores de tribu & item de cognatione ſua.
Ergo Ioſaba filia regis Ioram, quia nupſit Ioia-
dæ pontifici alteri à tribu & cognatione ſua, nõ
fuit primogenita Ioram. Quòd ſi obiiciat hæreti-
D *cus, quia in j. Para. iij. ca. nullus inuenitur filius*
Zorobabel, qui dictus ſit Abiut, vt Matthæus
Euangeliſta ſcribit, reſpondet Hieronimus, quòd
ſicut Miſciollam ibi ponitur ſine cognomine, ita
& Ananias. Et ſicut Miſciollam primogenitus
E *cognominatus eſt Reſa, quod Lucas poſuit &*
Philo expreſſit, ita alius filius Zorobabelis fuit
binomius & dictus eſt Ananias & Abiut,
quod vtique vſitatiſſimum eſt in diuinis literis.
Quia ergo tẽpore Apoſtolorum erat cunctis co-
F *gnitum Ioſeph atq; Mariam eſſe ex tribu Iuda*
& cognatione Dauid, idcirco Apoſtolus pro
principio à cunctis conceſſo ſemper arguit con-
tra Iudæos, dicens & præſupponens, pro ma-

xima

xima manifeſta ad Hebræos ſeptimo capitulo: A
Manifeſtum eſt, inquit, quòd ex tribu Iuda
Dominus noſter ortus eſt. Et in primo capitulo
ad Romanos: Factus eſt Ieſus ex ſemine Dauid
ſecundum carnem: Quod verò obiicitur, quia
Apoſtolus dicit ad Timotheum, vt denuntiet B
quibuſdam ne doceant aliter, aut intendant fabulis & genealogiis interminatis, & ad Titũ:
Stultas, inquit, deuita quæſtiones, & genealogias, & cõtentiones & pugnas legis deuita, quia
ſunt inutiles & vanæ: vtique his reſpondetur, C
quòd ipſa verba Apoſtoli declarant ſeipſa, quia
loquitur de genealogiis & pugnis interminatis, fabuloſis & inutilibus & vanis. Et ideo non
loquitur de Genealogia Chriſti quæ erat terminata, manifeſta & clara, vt ipſe dicit ad He- D
bræos, & Euangeliſtæ pro clariſſimo & certiſſimo tunc fundamento fidei in ipſa prima fronte
Euangelij poſuerunt. Neque erat fabuloſa, ſed
vera: neque vana & inutilis, ſed ſupremè neceſſaria, quia ſi Chriſtus non fuit de cognatione E
Dauid, vtique nec Meſſias. Non poteſt autem
bene intelligere beatũ Paulum in his locis, niſi
quis nouit vanitates Phariſaicas Talmudicas
etiam in primitiua eccleſia, quas nos ad plenum
retulimus in commentariis noſtris ſuper epiſto- F
las beati Pauli, & ſuper Prophetas atque alios
libros. Sed pauca adducemus pro his vocabulis
apoſtolicis: Interminatũ, fabuloſum, inutile, vanum

A *num: & quod item prohibet in ſecunda epiſtola ad Timotheum cap.ij. Prophana & vaniloqua. Eſt autem totum documentū Apoſtoli contra eos qui peruertebant verba Saluatoris, vt patet in prima epiſtola capit.vj. vbi ait: Si quis*
B *aliter docet, & non acquieſcit ſermonibus domini noſtri Ieſu, ſuperbus eſt, & nihil omnino ſciens; ſed languens circa quæſtiones & pugnas verborum: ex quibus oritur ſcandalum, & non ædificatio eccleſiæ. Primò ex verbo Chriſti dicen*
C *tis: Helias iam venit, & ipſe eſt Ioannes. Venit hora, & nunc eſt quando mortui & qui in monumentis ſunt, audient vocem filij Dei. Ergo iam reſurrectio facta eſt, & nulla alia expectatur. Et hi fuerunt conuerſi ex Saducæis, qui ne*
D *gabant reſurrectionem eſſe, & fuerunt Hymenæus & Philetus, quos excommunicauit beatus Paulus. De quibus ait in ſecunda epiſtola ad Timotheū ij.cap. Prophana & vaniloqua deuita, quia proficiunt ad iniquitatē. Ex quibus*
E *eſt Hymenæus & Philetus, qui veritate exciderunt, dicentes reſurrectionē iam factam, & ſubuerterunt quorundam fidem. Hi duo fuerunt principes factionis Saducææ contra beatū Paulum, propter quos in concilio dixit: Ego ſum*
F *Phariſæus filius Phariſæorū. De ſpe & reſurrectione ego iudicor, vt patet in Actibus Apoſtolorum, cap.xxiij. Patet igitur quæ ſunt Prophana & vaniloqua præter intentionē Chriſti.*

Interm

Interminatas autem genealogias & fabulas A
contra b. Paulum, & Titum diaconum, &
epiſcopos Syluanum & Timotheum mouebant
alter Hymenæus ex tribu Iſſachar, & Alexan-
der ex Leuitica tribu, qui contra b. Paulum præ
dicauerunt Galatis & aliis pluribus Chriſtia- B
nis, quòd cum Euangelio etiam legalia & cir-
cũciſio erant ſeruãda, & probãt ex eo quia Chri-
ſtus ſeruauit. Beatus verò Paulus econtrario di-
cebat: Si circuncidimini & ſeruatis legem, Chri
ſtus nihil prodeſt: & probat quia factus eſt ſub le C
ge tanquam finis, ideo qui ſub lege erãt redemit,
& probabat quòd finis omnium præceptorũ erat
charitas & conſcientia bona, quæ ſola Chriſtus
cum lege intendit, vt patet in omnibus epiſtolis
eius. Verùm vt in eadem epiſtola ca iij. ad Tim. D
ſcribit: Sic, inquit, Iannes & Mambres reſtite-
runt Moyſi: ita iſti duo reſtiterũt veritati: qui
quum non poſſent vincere b. Paulum nec auerte
re Chriſtianos ab eo, cœperunt ſtultas quæſtio-
nes, & fabulas verborũ, & interminatas, id eſt, E
indeciſas genealogias afferre, fundantes ſe in
duobus. Primo quòd docti ſiue doctores in regno
cælorum, id eſt, Euãgelico, debent eſſe ſolum ſcri-
bæ, dicente Chriſto in Euangelio: Omnis ſcriba
doctus in regno cælorum profert teſtimoniũ de F
veteri & nouo teſtamento. Secundo, quòd in ve-
teri teſtamento nulli poterant eſſe ſcribæ & le-
gis doctores & ſacerdotes, niſi ex tribu Leui &
genea

A *genealogia eius. Vnde iſtæ pugnæ legis ortæ fuerunt. Prima, an alius poſſet ex officio ordinario dicere, quàm de genealogia Leuitica. Et in hoc ante aduentum Christi erat pugna rixoſa. Leuitæ enim dicebant nullum poſſe eſſe ſcribam &*
B *doctorem legis, niſi ex genealogia Leuitica, dicente Moyſe ad populum Deuteronomi vltimo capitulo: Leuitæ docebant iudicia tua Iacob, & legem tuam ô Iſraël. Econtra Ionathan Ben Ooziel dicebat, quod etiam genealogia Iudaica*
C *poterat docere. Vnde in Targum Geneſis quadrageſimonono traducit: Non auferetur ſceptrum de Iuda, & ſcriba de filiis filiorum eius, donec veniat Meſſias. Qui verò erant de tribu Iſſachar dicebant, quòd etiam de ſua genealogia po-*
D *terant eſſe doctores. Nam in primo libro Paralipomenon duodecimo capitulo dicitur: De filiis Iſſachar erant viri eruditi, qui nouerunt ſingula tempora ad præcipiendum quid deberet agere Iſraël. Plures alij volebant, quòd ex omni-*
E *bus tribubus & genealogiis etiam conuerſorum ad Iudaiſmum poterant eſſe doctores, quia interfectis legis doctoribus & Zanedrim. Herodes poſuit Zanedrim ex neophitis & proſelitis, qui dicti ſunt Phariſæi & Scribæ. Vn-*
F *de & Mayr author totius doctrinæ Talmudicæ fuit Idumæus conuerſus ad Iudaiſmum, vt ſparſim in Talmud. traditur, & Rabi Moyſes Aegyptius narrat in prologo ſummæ de autho-*

ritate

ritate Talmudica Et ita hæc quæſtio de genea- A
logia doctoratus nunquam fuit definita. Secunda fuit de ſacerdotio, quia ſolùm eo fungebantur qui erãt de genealogia Leuitica, vt Leuitæ probabant ex traditis à Moyſe. Alij verò dicebãt, quòd qui etiam ex gentilibus conuerſi, tranſiſ- B
ſent in tribum Leuiticam, poterant eſſe ſacerdotes, quia Moyſes dicit de comeſtione agni, Exodi capitulo duodecimo: Si quis peregrinorum voluerit in veſtram tranſire coloniam, circuncidatur, & ita comedat phaſe. Et mox ſubdens C
legem vniuerſam: Eadem inquit, lex erit indigenæ & colono. Ergo eadem lex & ius erit colono, tranſeunti in coloniam & genealogiam Leuiticam, ſicut & Leuitis. Et confirmabant, quia omnes pagani tranſeuntes in genealogiam D
Meſſiæ, erunt etiam ſacerdotes. Itaque hæc & huiuſmodi pugnæ, & genealogiarum interminatarum rixæ erant, & ita vocabantur. Hymenæus autem & Alexander, quum non poſſent euincere beatum Paulum, vt auerterent E
ab eo Christianos ad circunciſionem & obſeruantiam cerimonialium, conuerſi ſunt ad blaſphemias & iniurias ſub nomine doctrinæ dicentes, quòd CHRISTVS non venit legem ſoluere, ſed adimplere, quæ præcepit, quòd nemo F
doceat aut ſacerdotio fungatur quàm tribus Læuitica, aut ſaltem qui in eius coloniam tranſiuiſſet, quódque Paulus ſolus contra Chriſtum

& Moyſ

A & Moyſen, quum ſit de tribu Beniamin, temerariè decipiendo Chriſtianos, docet, & inſtituit Leuitas & Epiſcopos Gentiles, qui non transiuerũt in coloniam & domum Leuiticam, quales erant Lucas, Timotheus, Syluanus, &
B Titus, & huiuſcemodi. Atque his publica prædicatione iniuriis infamabant beatum Paulum, tam apud Iudæos, quàm apud Galatas & Corinthios, quibus Epiſtolas Paulus contra eos ſcripſit. Nam & ad Hebræos ſcribit
C quòd ſacerdotium Chriſti nullam debet ſequi genealogiam Aaroniticam, & ritum, ſed debet eſſe ſecundum ordinem Melchiſedech, cuius nulla ſcribitur geneàlogia: ſed omnes amplectitur ad ſuam dignitatem. Vnde tranſlato ſa-
D cerdotio, cuius ius erat apud Leuitas, neceſſe vt legis Leuiticæ cuius erat docere, tranſlatio fieret, & impleretur dictum Hieremiæ de lege noua Meſsiæ, quæ veterem excluderet. Et ideo lex vetus dum mutatur impletur, quæ ſe mutan-
E dam aſſerit in aduentu Meſsiæ, ac propterea Chriſtus nec vnum iota ſoluit à lege veteri dum illam mutat, quia hoc iota erit ibi, & apex, quod illam in nouam mutaret. Ad Galathas verò ſcribens, quòd non vt illi Hymenæus &
F Alexander à Talmudicis fabulis & hominibus didicit euadere, ſed reuelationem Ieſu Chriſti. Et excommunicat eos in communi dicens: Quicunque etiam ſi angelus de cælo, aliud prædicat

quàm prædicauerim vobis, anathema ſit, & exclamans: O inquit, inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit, non credere veritati, ante quorum oculos Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt in vobis crucifixus? Tam ſtulti eſtis, vt quum ſpiritu cœpertitis, nunc carne conſumamini. Lege totam epiſtolam ſaluberrimam, reuccatiuam ad Euangelicam legem. Et quia hi duo principes factionis hæreticæ contra beatum Paulum more hæreticorum ſanctimoniam & Chriſti ſeruitutem oſtendebant & peritiam in lege, & ob id erant in æſtimatione apud Corinthios, idcirco ipſe Paulus eos reuocans per duas epiſtolas, etiam in æmulos eos multa dixit, vti eſt in prima epiſtola. Perdam ſapientiam ſapientum dicit Dominus. Et item, non veni ad vos in ſublimitate ſermonis. Quia non ſpiritum & ſapientiam huius mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt. Et ibi excommunicat eum qui materteram duxit vxorem, permiſſu dictorum, qui ad legis obſeruantiam Talmudicam inducebant. Et in fine primæ epiſtolæ, excommunicauit eoſdem in communi dicens: Si quis non amat dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſit anathema Marana tha. Et in ſecunda epiſtola contra eoſdem falſos Apoſtolos, quos adeo æſtimabant Corinthij, vt nihil ſupra. Incipimus ne hoc, inquit, denuo commendare? Aut nos egemus ſicut quidam commẽdatitiis epiſtolis ad vos aut ex vobis? Et item

A B C D E F

in ead

A in eadem epiſtola contra eoſdem: Non enim prædicamus noſmetipſos, ſed dominum Ieſum Chriſtum. Et item: O Corinthij ſeparamini de medio eorum dicit Dominus: Et item. Quod facio & faciam, facio vt amputem occaſionem eorum,
B qui volunt occaſionem gloriandi in vos, ſicut & nos gloriamur. Hi ſunt pſeudoapoſtoli, operarij ſubdoli transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti. Et non mirum. Ipſe enim Sathanas transfigurat ſe in angelum lucis. Et ſubdit Apoſtolus:
C Quare non eſt mirum, ſi eius miniſtri ſe transfigurent velut miniſtri iuſtitiæ. Verùm cum reuocatis ad fidem gentibus, eluſis à falſis fratribus, neq; deſiſterent maledicendo de beato Paulo & comitiua eius, & dicta Chriſti deprauan-
D do, feſſus beatus Paulus eos nominatim excommunicauit, & beato Timotheo ſcripſit epiſtolam primam, in cuius primo capitulo denuntiat eos excommunicatos, & euitet eos & doctrinã eorum hortatur dicẽs: Rogaui te, vt ma-
E neres Epheſi cum irem in Macedoniam, vt denuntiares quibuſdam, ne aliter docerẽt, neq; intenderent fabulis & genealogiis interminatis, quæ quæſtiones præſtant magis quàm ædificationẽ quæ eſt in fide. Finis enim præcepti eſt cha-
F ritas, de corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta, à quibus quidam aberrantes, conuerſi ſunt in vaniloquium, volentes eſſe legis doctores, non intelligentes quæ loquuntur neque de

*quibus affirmant. Ecce quod de genealogiis in- A
terminatis loquitur Apoſtolus, in quibus, & ex
quibus ipſi ſoli volebant eſſe legis doctores, &
non de genealogia Chriſti, quam omnes lucidam
& terminatam habebant. Et ideo iſti reſiſten-
tes Apoſtolo volebant præcedere, & ſoli eſſe do- B
ctores ob ſuperbiam, & non ex charitate & ze-
lo fidei, quā conturbabant, & ſciſmata procura-
bant, ob quæ meruerunt publicè excōmunicari,
vt in fine eiuſdem capituli denuntiat dicēs: Hoc
præceptum tibi fili Timothee commendo ſecundū C
præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bo
nam militiam, habens fidem & bonam cōſcien-
tiam, quam quidam repellentes circa fidem nau
fragauerunt, ex quibus Hymenæus & Alexā-
der, quos tradidi Satanæ, vt diſcant non blaſ- D
phemare, Et in iiij. cap. Bonus ſis miniſter Ieſu
Chriſti, nutritus verbo fidei, & bonæ doctrinæ,
quam aſſecutus es. Et ideo ineptas & aniles fa-
bulas deuita. Quæ autem ſint ineptæ & aniles fa
bulæ, in commentariis noſtris ſuper Biblia, præ- E
cipuè ſuper Eſaiam prophetam vtcunque retuli-
mus, in quibus præcipuè verſabantur Hermoge-
nes & ſocius eius, qui ſcholas magnas in Aſia
regebant. Quos cum reprehenderet Apoſtolus,
inimici eius facti ſunt, vt in ſecunda epiſtola cer F
tiorem facit Timot. j. ca. dicens: Scias quòd auer-
ſi ſunt à me omnes qui in Aſia ſunt, ex quibus eſt
Phygelus & Hermogenes. Contra quos Epheſi*

fort

A *fortiter reſtiterunt, atq; ideo ad vrbe Roma eis ſcribens Apoſtolus per Titicum Diaconum, eos collaudat, vt patet in Epiſtola ad eoſdem Epheſios. Hæc pro commentariis Philonis, & genealogia Saluatoris ſufficiant.*

B

LIBER IOAN. ANNII SACRAE THEOLOGIAE PROFESSORIS.

C

De primis tẽporibus, & quatuor ac viginti regibus Hiſpaniæ & eius antiquitate.

D

DE TEMPORIBVS priſcis.

CAPVT I.

E *Qvi de temporibus emendatius ſcribunt, aiunt Deucalionem natum anno ſecundo Spheri Aſſyriæ regis, & iam duos & octoginta annos natum, afflictum fuiſſe diluuio, vt refert Xenophon chronographus. Hunc ſequuti videntur Beroſus & Euſebius, qui à ſecundo* F *Spheri anno vſque ad trigeſimumquartum Spareti, quo diluuium Deucalionis accidiſſe referunt, duos & octoginta ſupputant annos. Annus porrò ſecundus Spheri quo ortus eſt Deuca-*

lion, is erat Hebraicæ ſeruitutis in Aegypto quadrageſimus octauus, vt Euſebius rectiſſimè annotauit. Ab eo autem anno ſeruitutis vſque ad principium vniuerſalis diluuij ſub Noa, annos ſeptingentos, & menſes fermè decem Moyſes cõputat. Totidem ex Chaldæis Beroſus enumerat. Pares & Latinis Solinus in capitulo de Creta ſupputat dicens: Meminiſſe, inquit, par eſt à primo diluuio ſub Ogyge notato, quando diem cõtinua nox inumbrauit menſibus ix. & amplius, vſq; ad Deucalionem DCC. annis medium æuũ dari. Quare nos à diluuio Noæ cognomento Ogygis, vt tradit Beroſus & Phœnices, tempora exordiemur, eaq́; ſic partiemur. A diluuio ad xliij. annum Nini regis Aſſyriorum, anni numerantur à Beroſo ducenti nonagintaduo. Totidem Moyſes enumerat Gen. cap. xj. ab eodem diluuio vſq; ad ortum Abrahæ. Quare caſtigatiſſimè poſuit Euſebius Abraham ortũ anno Nini xliij. Porrò à xliij. anno Nini ad conditam Troiam Euſebius & Beroſus enumerant annos quingẽtos & trigintaocto, & ab eodẽ ortu Abrahæ ad Chriſtũ Euſebius notat annorũ duo millia viginti quinq;. Quare à primo diluuio notato ſub Noa Ogygio vſq; ad conditã Troiã colliguntur anni triginta & octingenti, & ab eadẽ inundatione vſque ad Chriſtum decẽ & ſeptem ſupra trecentos & duo millia. Hos igitur perpetuo annotabimus cum adiectione à condita Hiſpania.

A B C D E F

A De antiquitate Hiſpaniæ.

CAP. II.

TEmpore Nini fuêre Hiſpanis literæ, poëſis, & philoſophia moralis. Hoc pendet à Beroſo, Strabone, & Hiſpanica memoria. Beroſus
B etenim ſcribit Tubalem primũ Hiſpaniæ regem formaſſe Hiſpanos legibus, anno quarto Nini, & memoria Hiſpanica quam Strabo refert in primo libro, aſſerit ſe ante Strabonem aſſecutam fuiſſe literas, leges, & carmina ſex mille annis.
C Teſte autem Xenophonte chronographo de diuerſitate annorũ Priſcarum gentiũ, Iberici anni quadrimeſtres erant, ac propterea ſex mille Iberici anni, duo millia ſolariũ efficiunt. Quos ſi ab Auguſto circa quẽ floruit Strabo numere-
D mus, perueniemus ad tempora eiuſdem Nini. Rurſus à quarto anno Nini vſque ad octogeſimum ante Troianum excidium, fermè octingẽtos annos Euſebius ſupputat. Eóque anno, vt Euſebius notat, Cadmus ob Zelotypiam Priſcæ
E vxoris, certamen paſſus, ob quod teſte Spingha & Palæphato, coactus eſt à Samothracia in græcas Thebas commigrare, vbi primus, vt aiunt, græcas literas formauit Ergo fermè octingentis ante annis Hiſpani claruerunt philoſophia
F & literis, quàm Græci elementa literarum à Cadmo aſſequerentur: Tanto videlicet Hiſpaniæ quàm Græciæ antiquior eſt ſplendor & philoſophia.

De origine Hiſpanicæ gentis. A

CAP. III.

*IN vniuerſam Hiſpaniam principio gentium
penetrarunt à Caſpiis, Iberi, Perſæ, Phœnices,
Pœni, Celtæ, vt in tertio naturalis hiſtoriæ Pli-
nius aſtipulatur, & M. Varro teſtatur, & Ca-* B
*to de originibus retulit, fabuloſáque arbitrantur
eſſe, quæ Græci fingunt de Hercule & Pyrene,
& Luſo, & Pane, & eiuſmodi viris Græcis.
Sunt autem Iberi & Aramei Scythæ Caſpij,
quos Perſæ Sagas appellant, Perſæ verò ſub Ca-* C
*ſpiis Corſi à Sagis appellantur, vt in quinto na-
turalis hiſtoriæ Plinius tradit. Quos verò Per-
ſæ & Hebræi proferunt Corſum & Quorem,
Græci pronuntiant Cyrnum & Cyrum. Quare
Iberi Sagæ Saguntum, Perſæ verò Corſi primi* D
*incoluêre Corſicam, quam Græci vocant Cyrnũ.
Ex his igitur coloniis primis omnes inſulæ Si-
cilia, Corſica, Sardinia, vſque Baleares, ſimul
& tota Hiſpania genus traxerunt. Porrò quum
Gothi & Alani à Caſpiis in Europam ſe pri-* E
*mùm diffuderint, híque poſt Chriſtum in tanto
in Hiſpanias penetrauerint, atque ad hanc æta-
tem regnauerint, conſequens neceſſario eſt, vt po-
ſteri Gothi non variauerint priſcam originem
Hiſpanicæ gentis. Hæc eſt igitur tum inuaria-* F
*ta, tum maximè vera veſtra origo Rex, & Re-
gina Ferdinande & Heliſabet Catholici prin-
cipes.*

De

A De primo Hiſpaniæ Rege Tubale.

CAP. IIII.

DIuus Hieronymus & Euſebius aiunt Tubalem quintogenitum Iapeti filij Noë.primogenitum omniũ Hiſpaniæ regum fuiſſe.Idq́;
B Ioſephus concedit ex Hebræis, & Beroſus ex Chaldæis,qui ait eum condidiſſe Hiſpaniam anno à diluuio centeſimo quadrageſimotertio,quo erat annus duodecimus Saturni Babylonici Nymbroti,ante Troiam conditam annis ſeptem
C & triginta ſupra ſexcentos,& ante annũ Chriſtianæ ſalutis annis quatuor & ſeptuaginta ſupra centũ & duo millia Vrbs nomini ſuo dicata Tubal eſt in Bætica,vt patet ex Pomponio Mela.Huic præcipuum ſtudium fuit greges &
D armenta atque iumẽta inducere.Tum quia Hiſpania hæc quàm maximè parit,tum præcipuè quia eadem mortalibus ad eſum,victum,& tegumentum & alia neceſſaria erant,tum vel maximè quia etiam inter primas diuitias &
E delitias ea tempeſtate poſita erant.Huiuſcemodi ſtudium Aramei Tharacoam vocant,id eſt, paſtorum congregationem, vt tam Hieronymus quàm Talmudiſtæ exponunt.Hinc Tubali Tharaconem munus indidit cognomentum,à
F quo non dubium eſt Tharaconam dictam,ſicut à coloniis ſuis Sagis Saguntum nomen accepit vetuſtiſſimum.Hic teſte Beroſo Hiſpanos formauit legibus anno quarto Nini.Quod profectò

ſatis congruit ſupradicto veteris Hiſpaniæ te- A
ſtimonio quod ſupra ex Strabone produximus. Idem Beroſus tradit anno x. Nini, & eiuſdem Tubalis anno cxv. patrem Noam cognomento Ianum à Phœnicia & Aphrica in Hiſpanias traieciſſe, & dimiſiſſe Tubali, ſuo ex filio Iapeto B
nepoti duas colonias à ſuo proprio nomine dictas Noælas & Noæglas, quanquam Noægas & Noælas ſcribat Plinius in iij. natural. histor. cap. xxj. Rurſus idem Beroſus ait eum regnaſſe vſque ad quadrageſimum tertium Nini annũ, C
qui à condita ab eo Hiſpania eſt annus quinquageſimusquintus ſupra centeſimũ. Ergo quinquennio prius quàm obiret Tubal ortus eſt Abraham Nam xliij. anno Nini genitus eſt, vt ſupra retulimus. D

De ſecundo Hiſpaniæ Rege Ibero.

CAP. V.

SVcceſſit patri Tubali Iberus filius anno Nini quadrageſimonono, vt Beroſus ſcribit, id E
eſt, à diluuio anno ducẽteſimo nonageſimonono: à condita verò Hiſpania, centeſimo quinquageſimoſexto: ante autem Troiam conditam, primo & trigeſimo ſupra quingentos: & ante ſalutem Chriſtianã, decimoſexto ſupra duo millia. Qua- F
re ab Iberis Caſpiis tota Iberia dicta eſt, & Celtis, teste M. Varrone, pars proxima Galliæ Celtiberia nuncupatur ab historicis: & ab Ibero

Rege

A Rege dictus eſt Iberus amnis, & Iberi qui illum circumincolunt cognominantur. Hic fluuius, teſte Alberto magno, Solino, & Diodoro in ſexto libro, oritur ſub Pyrenæi radicibus in Cantabris, & flexuosè ſerpens ſub Ferrariæ promõ-
B torio mergitur in Baleare pelagus, commercio diues, & ab authoribus nominatus. Regnauit autem vſque ad annũ trigeſimum tertium Semiramidis iuxta, id eſt, annis triginta ſeptem, vt in Euſebio computatur.

C De tertio Hiſpaniarum Rege Iubalda.

CAP. VI.

SVmpſit Hiſpaniarum Imperium tertius Iubalda, à quo mons Iubalda nomen accepit,
D teſte Beroſo, quanquam ſcriptores in Ptolemæo non caſtigatè ſcribant Iubeda, & corruptiſſimè Mauri Gybaltar nomen Hiſpanis reliquerint. Cœpit autem regnare anno trigeſimoquarto Semiramidis, vt ait Beroſus, id eſt, à diluuio tre-
E centeſimo trigeſimoſexto. Ab ortu verò Abrahæ, quadrageſimotertio: & à condita Hiſpania, centeſimo nonageſimotertio. Ante verò conditam Dardaniam, quadringenteſimo xciiij. Et ante annum Chriſtianæ ſalutis primo & octo-
F geſimo ſupra mille nongentos. Anno decimoquarto Iubalis fuit annus à diluuio trecenteſimus quinquageſimus. Ergo anno decimoquinto Iubalis conceſſit naturæ Noa pater, cognomento

Ian

Ianus Ogyges. Rurſus anno trigeſimoſecundo A
Iubalis fuit ſeptuageſimusquintus Abrahæ. Ergo eo anno facta eſt illi repromiſſio Chriſtianæ ſalutis, vt patet Geneſis duodecimo capitulo, vt benedictio paganorum non in nomine Dei Iſraël, ſed in nomine ſeminis Abrahæ, ſiue Chri- B
ſti Dei fieret, dicente & exponente id Eſaia capitulo ſexageſimo ſecundo. Relinquetis, inquit, vos Iſraëlitæ nomen veſtrũ ad maledictionem electis meis, & ſeruos ſuos Deus vocabit alio nomine, in quo qui benedicetur aut iurabit, in C
Deo benedicetur, Amen. His temporibus Hercules Libyus ortus eſt, ante Græcum Herculem annis fermè ſeptingentis, qui Aegyptios annos fermè decies mille efficiunt, vt Diodorus contra Græcos arguit in primo libro. Regnauit Iubal- D
da teſte Beroſo à trigeſimoquarto anno Semiramidis vſque ad decimumoctauũ Arÿ, id eſt, annis ſexagintaquatuor, vt in Beroſo & Euſebio colligitur. Septennio ante Iubalis mortem, centenario iam Abraham oritur Iſaac. E

De Brygo quarto Hiſpaniæ Rege.

CAP. VII.

BRygus Hiſpanis imperat teſte Beroſo anno decimonono Arÿ, id eſt, à diluuio quadrin- F
genteſimo. A condita verò Hiſpania ducenteſimo ſexageſimoſeptimo, & ab ortu Abrahæ anno centeſimooctauo. Ante autem Dardaniam

com

A conditam quadringenteſimo trigeſimo,& ante
annum Chriſtianæ ſalutis Milleſimo nongēte-
ſimo decimoſeptimo. Brygum appellant Ara-
mei Caſtellanum. Brygolam verò Caſtellum.
Vnde Etruſci quibus ad hæc tempora plura ma-
B nent Aramea vocabula, Bricolam vocant ca-
ſtellum in edito poſitum. A duobus verò hunc
arbitror hoc cognomento fuiſſe dignatum, &
quòd inſigne ſibi in vexillo caſtellum ſtatuerit,
& quòd teſte Beroſo plura in tota Hiſpania ca-
C ſtella fundauerit, & Brygum nomen indide-
rit, præpoſito ſingulo eorum proprio nomine
ducis cui illud conſignabat, quod in Ptolemæo
facilè patet, vt in Luſitania Laccobryga, Miro-
bryga, & alia plura. Et in Taraconenſi Bry-
D gantum, Volubryga, compluráque eiuſiemodi.
Plinius in quinto naturalis hiſtoriæ capite vi-
geſimoprimo aſſerit eſſe authores qui prodant
memoriæ Brygos Europæ in Aſiam traieciſſe,
& condidiſſe Brygios, quos mutata b, in ph,
E Phrygios dixerunt. Quinetiam in Hiberniam
colonias miſit, & in Alpinos, & in Tuſciam, in
quibus nomina extant. In Hibernia quidē ha-
bent fluuium Brygum, & Brigantes eius po-
pulos, & in Vindelicis Brygos & Bartobrygā,
F vt in Ptolemæo deſcribitur. At in Tuſcia Regio
Sabatia continet agrum Brygianum, in quo
poſtea fundatum oppidum Brigianum dicitur,
quamuis g, in cc, commutet vulgaris ſermo, vt

Bry

Brygolam, Brygũ, Brygianum, dicimus Bryc- A
colam, Bryccum, Bryccianum. Corruptè verò
Bracchianum, ſicut & illius proximum agrum
amnis Laronis dicunt Anguillariam, quum
amnis Lara dici debeat. Submutauit enim plu-
ries nomina. Nam primo à duce Brygianum, B
inde Arcennum ab arce Veientum. Poſtea Ar-
ceanum & Barceanum, & corruptè Braccia-
num. Regnauit Brygus teſte Boroſo, vſque pri-
mum annum Balanei, id eſt, annis quinqua-
gintaduobus, vt Euſebius aperit. C

De Tago quinto Rege Hiſpaniæ.

CAP. VIII.

Tagus quintus rex Hiſpaniæ cœpit teſte
Beroſo anno primo Balanei Xerxis, id D
eſt, à diluuio quinquageſimoſecundo ſupra quin
gẽtos, & à condita Hiſpania trecenteſimonono.
Porrò ante conditã Troiam trecẽteſimo ſeptua-
geſimooctauo, & ante annũ Chriſtianæ ſalutis
ſexageſimoquinto ſupra octingentos & mille. E
Ab hoc Tagus fluuius nomen accepit vt ait Be-
roſus, diues piſcatura & aureis arenis, vt Pli-
nius ſcribit, & Solinus confirmat, de quo Iuue-
nalis in Satyra tertia: Tanti tibi non ſit opaci
omnis arena Tagi. Hunc Beroſus Tagum Or- F
ma, Moyſes verò per ſynæreticam compoſitio-
nem Tagorma nuncupat. Poſuit hic colonias
Tagas in Caſpiis, & Tagorma in Aphrica.
Vnde

A *Vnde in Hiſpanias traiecit, vt ea loca in Ptolemæo memoria traduntur. Regnauit autem annis triginta, quibus & Balaneus Xerxes.*

De Beto ſexto Rege Hiſpaniæ.

B. CAP. IX.

ANno primo Armatritis teſte Beroſo, cœpit regnũ Hiſpaniæ Betus, id eſt, à diluuio quadringenteſimo octogeſimoſecundo, & à condita Hiſpania trecenteſimo trigeſimonono. Ante
C *verò Troiam conditam trecenteſimo quadrageſimooctauo, & ante Chriſtianam ſalutem trigeſimoquinto ſupra octingẽtos & mille. Talmudiſtæ aiunt Betum per æ, diphthongon ſcribendum eſſe Bætum, quòd Etruſci tranſpoſitis*
D *vocabuli literis a e, pronuntiarunt Beatum Latinè felicem. Hinc Bætus & Bætica, beatus & beata patria eſt & felix, quam Homerus & Græci campos elyſios dicebant, vti Strabo in primo libro retulit. Hebræi verò Betum à bethin*
E *dici volunt, quod Hieronymus interpretatur locus vitæ meæ, id eſt, felicitatis optatæ, quæ cuique eſt locus vitæ & campus elyſius. Hanc vos felicitatis auſpices, feliciſſimique Hiſpaniæ Reges Ferdinande atque Iſabella è manibus*
F *impiorum, vt Aegyptius Hercules è manibus Geryonum, eripuiſtis. De Bæti eius fluuio atque ſaluberrimo aëre hiſtorici plura dicunt. Seneca verò Cordubenſis in Medea ſic habet.*

Non

Nomen qui terris dedit Betis ſuis Pulſans Heſperia maria languido vado. Et in Satyra Iuuenalis inquit: Præcipitare volens etiam pulcherrima veſtem, Atque aliàs quarum generoſi graminis ipſum Infecit natura pecus, ſed & egregius fons Viribus occultis, & Beticus adiuuat aër. Et Martialis, inquit, Betis oliuifera crinem redimite corona Aurea qui nitidis vellera tingis aquis. Regnauit hic Betus annis trigintaſeptem, & anno ſequente Geryon tyrannidem aſſumpſit, vt Beroſus aſſerit. A B C

De Geryone ſeptimo Rege Hiſpaniæ.

CAP. X.

GEryon Afer teſte Beroſo tyrannidem aſſumpſit anno trigeſimoſecundo Armatritis, id eſt, à diluuio quartodecimo ſupra quingentos, & à condita Hiſpania trecenteſimo ſeptuageſimoprimo. Ante verò Troiam conditam trecenteſimo decimoſexto, & ante vniuerſalem ſalutem orbis tertio ſupra octingentos & mille. Dictus eſt autem Geryon à vocabulo Aphro, & propriè Hebræo Gera, id eſt aduena, quod teſte Beroſo ex Mauritania Hiſpaniam inuaſit atq; aduenit. Fuit autem illi cognomentum Arameè Deabo, Græcè Chryſeo, Latinè Aureo, quòd à diuitiis nomen contraxerat, vt Beroſus ſcribit, & Diodorus in quinto confirmat. Regnauit autem vſque ad vigeſimum octauum annum D E F

A *Bel Ochi, vt Beroſus ſcribit, id eſt, annis trigintatribus, vt in Euſebio numerantur.*

De Trigemino Geryone octauo rege Hiſpaniæ. CAP. XI.

B

ANno Bel Ochi vigeſimonono, vt ait Beroſus regnauerunt filij Deali Lomnimi, id eſt, philarchæ ac exercituum principes, vt diuus Hieronymus interpretatur, quos noſtri tri-
C *geminos Geryones vocant, quia tres Geryonis filij fuêre. Cœperunt autem anno ſupradicto Bel. ochi, à diluuio autem quadrageſimonono ſupra quingentos, & à condita Hiſpania ccccvj. Ante autem conditam Troiam ducenteſimo octogeſi-*
D *moprimo, & ante humanam ſalutem milleſimo* DCC. *ſexageſimo octauo. Teſte autem Beroſo his regnantibus, & cum aliis orbis principibus conſciis Typhœus Aegyptius peremit fratrem ſuum Oſiridem, cognomento Iouem iuſtum, iu-*
E *ſte imperantem. Quare, vt idem tradit, & Diodorus poſt eum paſſim repetit in libro primo, ſecundo, quinto, & ſexto, Libyus Hercules Oſiridis filius, in vltionem paternæ cædis, bello facinoroſis per totum orbem indicto, patruum ſuum*
F *Typhœum in Aegypto iugulauit, Buſiridem in Phœnicia deleuit, iuniorem Typhœum in Phrygia enecauit, Milynum maris præfectũ in Creta obtruncauit. Antheum Libycis harenis ſtrauit.*

& in Hiſpania tres Geryones ſingulari prouocatos certamine ſuſtulit, & contra Leſtrygones in Italiam profecturus, vt ait Beroſus, creauit Hiſpaniæ regem Hiſpalum. Regnauerunt autem Geryones, vt Beroſus inſinuat, vſque ad trigeſimumſextum Balci regis, id eſt, annis quadragintaduobus. A B

De Hiſpalo nono Rege Hiſpaniæ.

CAP. XII.

HIſpalus, teſte Beroſo, regnauit anno trigeſimoſexto Balei regis, id eſt, à diluuio nonageſimo anno ſupra quingentos, & ab Hiſpania condita trecenteſimo quadrageſimoſeptimo. Ante autem Troiam conditam ducenteſimo quadrageſimoprimo, & ante Chriſtianam ſalutem vigeſimoſeptimo ſupra ſeptingentos & mille. Ab hoc dictam eſſe Hiſpalim vrbem nomen accuſat, neque arbitror dici à palis, ſed ab Hiſpalo rege, & eius coloniis Hiſpalis Scythiæ populis, quos ſecum adduxit Hercules per orbem, vt etiam Toletanus clarus hiſtoricus Rodericus commemorat. Hunc fuiſſe filium Herculis ex eo conſtat, quod Hiſpanus & Iliberia illius filia, nepotes Herculis ab Hiſpanis ſcriptoribus memorantur, quanquam vitio ſcriptorum à Beroſi originali deciderit. Regnauit autem vſque ad finem regni Balei, id eſt, decem & ſeptem annis. C D E F

De

A De decimo Hiſpaniæ Rege Hiſpano. CAP. XIII.

ANno primo Altadis, regnauit nepos Herculis Hiſpanus, qui à diluuio eſt annus ſe-
B ptimus ſupra ſexcentos, & à condita Hiſpania quadringenteſimus ſexageſimuſquartus. Et ante Troiam conditam ducenteſimus vigeſimuſtertius, & ante humani generis Saluatorē milleſimus ſeptingenteſimus decimus. Quúmque
C omnium conſenſu Hiſpania nomen acceperit ab iſto nepote Herculis, conſequens neceſſariò eſt, vt ante hunc nouem præcedentium regum cognominibus appellata de more vetuſto fuerit, qui cum Cato ſimul vitio ſcriptorum à Beroſo
D decidit. Regnauit autem Hiſpanus duobus & triginta annis, quibus & Altades.

De Libyo Hercule, vndecimo Rege Hiſpaniæ. CAP. XIIII.

E POſtquam Hercules Italia cōpoſita functus eſt omnibus laboribus, teſte Beroſo, ab Italia anno decimonono Altadis in Hiſpanias rediit, vbi eius nepos Hiſpanus regnabat. Quumq; Hiſpanus naturæ conceßiſſet vltimo anno Al-
F tadis, ipſe Hercules ſenex admodum regnum Hiſpaniæ iniit anno primo Mamiti: à diluuio, trigeſimonono ſupra ſexcentos: & ab Hiſpania condita, quadringenteſimo nonageſimonono:

& ante Chriſtianam ſalutem, milleſimo ſex- A
centeſimo ſeptuageſimo octauo. Regnauitq; ibi
vſque ad decimumnonum annum eiuſdem Ma
miti, & obiit. Cuius oſſibus opulentum ſepul-
chrum atque templum condidére Hiſpani apud
Gades, vt Pomponius Mela exprimit Beroſum B
ſecutus. Idem Beroſus ait eius nomini Libyo
ædificaſſe ac dicaſſe vrbes Libyſoſon, Libyſocam,
Libuncam, Liboram. Quas etiam Ptolemæus
deſcribit. Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ
capite quarto adſerit Libyſoſam vocatam fuiſſe C
à Romanis Forauguſtanam, & illi ius Itali-
cum tributum. Ergo regnauit vſque ad deci-
mumnonum annum Mamiti.

De Duodecimo rege Hiſpaniæ Heſpero. CAP. XV. D

FErt Rodericus Toletanus Herculem duxiſ-
ſe ſecum Atlantem, qui circa tē[illegible]a Moyſi
floruit. Hunc Beroſus non Maurum, ſed Italum
fuiſſe tradit. Huic frater erat Heſperus, vt ſcri-
bit Iginus, quē ſibi ſucceſſorem Libyus Hercules E
reliquit. Regnauit teſte Beroſo vſq; ad vltimū
annū Mamiti, id eſt, decem annis: quippe quia
Italus Atlas illum ab Hiſpania pellens, in Ita-
liam coëgit, vt ſcribit Iginus, ac propterea Hi-
ſpaniam & Italiam Heſperias dictas ab Heſpe- F
ro rege, non à ſydere, vt fingunt Græci, probat.
Nam eadem ratione intermedia Gallia diceret-
tur Heſperia, quia ſicut eo ſydere ab Italia in

Hiſpan

A *Hiſpaniam, ita & in Galliam nauigāt Græci. Cœpit autem regnare in Hiſpania Heſperus, anno Mamiti vigeſimo, ſuccedens Herculi Aegyptio anno à diluuio ſexcenteſimo quinquageſimooctauo: & à condita Hiſpania, quingēteſimo*
B *decimoſexto. Porrò ante Troiam conditam, centeſimoſeptuageſimoprimo: & ante vrbem Romā, ſexcenteſimotertio: & ante humanatum Deum, milleſimoſexcenteſimo quinquageſimooctauo.*

De decimotertio rege Hiſpaniæ Atlante Italo. CAP. XVI.

C KItyn Atlas, teſte Beroſo, regnauit apud Hiſpanos anno primo Mancalei, id eſt, à diluuio ſexcenteſimo ſexageſimonono: & à condita Hiſpania quingenteſimo vigeſimoſexto.
D *Porrò ante Troiam conditam, centeſimo ſexageſimoprimo: & ante vrbem Romam, quingenteſimo nonageſimotertio: ante verò Chriſtianam ſalutem, milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimooctauo. Tres fuiſſe Atlantes Seruius tra-*
E *dit ſuper Aeneida Vergilij. Primum omnium Maurum, poſtremum omnium Græcum, horum medium ſocerum Coriti Hetruſci Atlantem Italum fratrem Heſperi, quem Beroſus vocat Atalum Kityn. De hoc ſermo factus eſt.*
F *Regnauit teſte Beroſo, vſque ad duodecimum annum dicti Mancalei, & creato Rege filio Sicoro, ipſe in Siciliā, deinde in Italiam ad Coritū adnauigauit, vt in hiſtor. Hetruſca probatur.*

De decimoquarto Rege Hiſpaniæ Sicoro. CAP. XVII. A

REgnauit Sicorus, teſte Beroſo, decimotertio anno ſupradicti Mancalei, id eſt, à diluuio, ſexcenteſimo octogeſimoſecundo. A condita verò Hiſpania, quingenteſimo trigeſimo B *octauo: ante Troiam, centeſimo quadrageſimooctauo: ante vrbem Romam, quingēteſimo octogeſimo. Et ante annos ſalutis, milleſimoſexcenteſimo trigeſimo quinto. Ab hoc pars Hiſpaniæ Sicora dicta fuit, vbi eſt fluuius Sicoris. De hoc* C *Lucanus: Heſperios inter Sicoris non vltimus amnis. Regnauit vſque ad ſeptimum annum Mameli, vt inſinuat Beroſus, id eſt, annis quadragintaquinque. Sub hoc Sicoro hæc contigerunt. Primùm, quia vigeſimus annus Sicori* D *erat ſecundus Spheri, quo ortus eſt Deucalion ſaluator Theſſaliæ. Item decimuſnonus annus Spheri eſt trigeſimuſſeptimus Sicori. At decimonono anno Spheri natus eſt Hebraicæ ſeruitutis ſaluator Moyſes, vt Euſebius notat. Ita ſub* E *Sphero & Sicoro nati ſunt duo ſaluatores, alter à diluuio ereptor, alter à ſeruitute.*

De Sicano decimoquinto Rege Hiſpaniæ. CAP. XVIII. F

SIcanus patri ſucceßit, vt Beroſus tradit, anno Mameli octauo, id eſt, à diluuio ſeptingenteſimo vigeſimoſexto, & à cōdita Hiſpania,

quing

A quingenteſimo octogeſimotertio. At ante Troiam, centeſimoquarto: & ante vrbem Romam, quingenteſimo trigeſimo ſexto: & ante Chriſtianam ſalutem, milleſimo quingenteſimovndecimo. Sicanum nomen Siculis & Italis tributum legimus, & celebre nomen eſt apud hiſtoricos & poëtas. Regnauit autem, vt Beroſus indicat, vſque ad octauum Spareti, id eſt, annis vno & triginta. vt in Euſebio colligitur.

C De Siceleo decimoſexto Rege Hiſpaniæ. CAP. XIX.

Siceleus regnare cœpit paulò poſt Iaſium Tuſcum fratrem Dardani qui Troiam condidit, & primum Athenienſium regem priſcum Cecropem, vt Beroſus notat, anno nono Spareti: à diluuio, ſeptingenteſimo quinquageſimo ſeptimo. Et à cōdita Hiſpania, ſexcenteſimo decimoquarto. Sed ante Troiam, ſeptuageſimotertio: E ante vrbem Romam, quingenteſimo quinto: & ante aduentum magni Meſsiæ, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo: ætatis autem Moyſi, quadrageſimoprimo, & Deucalionis quinquageſimooctauo. Ab iſto Siceleo & filio Itali Siculi F dicti fuerunt, vt Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro recitat. Vt autem Euſebius & Beroſus conſcribunt, diluuium in Theſſalia accidit anno Spareti trigeſimoquarto, Deucalionis

octogeſimoſecũdo, Moyſi ſexageſimoſexto. Huius autem Sicelei anno trigeſimoquinto Aſcatadis verò quarto, Io Aegyptia ſoror Oſiridis reuerſa eſt in Aegyptũ, & Iſis dicta ob beneficium traditæ humano generi artis piſtoriæ, vt Xenophon refert, & Euſebius notat. Et vt Beroſus proſequitur, lis orta inter Dardanum & Iaſium de regno, in qua contentione quum Iaſius atque Tuſci ab Hiſpania euocaſſent Siceleum, ſoli Aborigines ſequebantur Dardanum, omnis verò Italia & Siculi cum Siceleo fouebant partes Cybeles & Iaſij. Quumq; dolo Iaſium Dardanus peremiſſet in Vetuloniæ agro ad thermas Iaſinellas, Siceleus Aborigines excluſit, & Dardanum Italia pepulit, & in Samothraciam coëgit, vt Latina hiſtoria tradit. De quo Vergilius ſeptimo Aeneidos: A B C D

Dardanus Idæas Phrygiæ penetrauit ad vrbes,
Threïciamq; Samum, quæ nunc Samothracia fertur.
Hinc illum Coriti Turrena à ſede profectum, & reliqua. E

Hæc fuit prima inteſtina Italiæ rixa, ob quam Aborigines infenſi Siculis, poſt occaſione data contra eos, ſocia arma Pelaſgis iunxerunt, & ab Italia in Siciliam coëgerunt, vt in primo libro Dionyſius Halycarnaſſeus commemorat. Eodem anno obiit Siceleus, quo & Iaſius relicto filio Luſo. Regnauit autem vſque ad decimumter F

A *mumtertium annum Aſcatadis, id eſt, quatuor & quadraginta.*

De decimoſeptimo Rege Hiſpaniæ Luſo. CAP. XX.

B NOn eſt Luſus hic Græcus, ſed Hiſpanus filius Sicelei, qui regnare cœpit anno Aſcatadis decimotertio: à diluuio, octingẽteſimoprimo: & à condita Hiſpania, ſexcenteſimo quinquageſimooctauo: & ante Troiam, vigeſimono-
C no: & ante vrbem Romam, quadringenteſimò ſexageſimo primo: & ante humanam ſalutem, milleſimo quingenteſimo decimoſexto. Ab hoc Luſo dictam Luſitaniam omnes concedunt. Luſum verò nominatum, quòd more Arameo vbi-
D queſacra ludis & ſaltu agebat, vti quandoque Dauid ante arcam egit: & Tuſcis Lucumonibus erat moris, vt de conditore Lucenſium Feſtus inſinuat. Hic mortuo patre Siceleo in Italia, rexq; creatus multas duxit ex amicis Ita-
E liæ colonias in Luſitaniam, faciuntq; argumẽtum complura vetuſta locorum & gentium nomina Italis & Luſitanis communia apud veteres Geographos ſeruata, quanquam nunc variata fuerint. Huius anno vigeſimooctauo Dar-
F danus, qui à Turrena ſede Coriti in Samothraciam profugerat, teſte Vergilio, Ideas Phrygiæ penetrauit ad vrbes. Et Troiam condidit, quam à ſe primò Dardaniam nominauit, anno ſexto

Aegypti fratris Danai Aegyptij, vt Euſe- A
bius rectiſſimè annotauit. Regnauit autem Luſus vſque ad annum ſeptimum Aegypti, id eſt, annis triginta.

De decimooctauo Rege Hiſpaniæ Siculo. CAP. XXI.

B

SIculus, teſte Manethone, regnauit anno Aegypti octauo, id eſt, à diluuio octingenteſimo trigeſimoſecundo: à condita Hiſpania ſex- C
centeſimo octogeſimonono. Et à condita Troia, ſecundo: ſed ante vrbem Romam, quadringenteſimo trigeſimo: & ante annum ſalutis, milleſimo quadringenteſimo octogeſimoquinto. Notandum eſt hoc loci olim Hiſpanos non propriè D
habuiſſe reges, ſed electiſſimos duces, vt Trogus ſcribit, & Iuſtinus abbreuiat in quadrageſimotertio libro. Cui argumento eſt, quòd ſuos principes vocabulo Arameo Iberico vocabant, non Ry, id eſt, reges: ſed Sic, id eſt, duces. Vnde E
Orum, Anum, Eleum, Vlum, dixerunt Sycorum, Sicanum, Siceleum, Siculum, nomine ducum. Hic Siculus iunior dictus eſt, per diſtinctionem priſci filij Itali. Regnauit hic Siculus ad principium Menophis regis Aegypti, vt inſi- F
nuat Manethon, id eſt, annis fermè ſexaginta, vt in Euſebio ſupputamus.

A De decimonono Rege Hiſpaniæ Teſta. CAP. XXII.

TEſta, vt ait Manethon, regnauit primo anno Menophis Regis Aegypti: à diluuio, octingenteſimo nonageſimotertio: & à condita Hiſpania, ſeptingenteſimo quinquageſimo: & à condita Troia, ſexageſimoquarto. Ante verò vrbem Romam, trecenteſimo ſexageſimooctauo: & ante annum Chriſtianæ ſalutis, milleſimo quadringenteſimo vigeſimoquarto. Hoc eodem anno, vt Euſebius notat, filius Dardani Erichthonius regnare cœpit, ſecundus rex Troiæ. Hic Teſta, vt ait Manethon, fuit oriundus Libya Tritonide patria Mineruæ Palatuæ, condulitq; in littore Teſtam vrbem, à qua Ptolemæus Conteſtanos circa populos vocat. Eam (vt aiunt Hiſpani) Teucriam vocauere poſteri, à Teucro Thelamonio, vt Sillius & Iuſtinus ſunt argumento. Deinde Carthaginem nouam anno Teſtæ quadrageſimoſeptimo, qui erat ſeptimus Zeti regis Aegypti, vt notat Manethõ & Euſebius. Tros filius Erichthonij tertius Troiæ imperauit, à quo Troia ampliata ſimul & dicta fuit. Regnauit Teſta vſque ad trigeſimumſecũdum Zeti, vt inſinuat Manethon, id eſt, annis ſeptuagintaquatuor, vt in Euſebio numerantur.

De

De Vigeſimo Hiſpaniæ rege Romo. A

CAP. XXIII.

Regnauit Romus, vt ait Manethon, anno trigeſimoquinto Zeti: à diluuio, nongenteſimo ſexageſimooctauo: à condita Hiſpania, B *trecenteſimo vigeſimoquinto: & à cõdita Troia, centeſimo trigeſimooctauo. Cæterum ante vrbem Romam, ducenteſimo nonageſimoquarto: & ante annum ſalutis, milleſimo trecenteſimo quadrageſimonono. Fuit alius Romus, qui in Latio Ro-* C *mam oppidulum auxit, quod Roma Itali filia condiderat, vt Beroſus tradit, & Plutarchus cõfirmat in vita Romuli. Quod oppidulũ poſtea Romam Latina iuuentus per interpretationem Valentiam dixit. Et Euander iterato Romam* D *vocauit. vt Solinus teſtatur. Eſt enim idem dictu Arameè atque Græcè Roma quod Latinè Valentia, ſicut & Romus valens. Ergo vrbem quam more principum à ſe Romus Hiſpanus Romam vocauit, poſtea Romani ſeruata nominis* E *interpretatione Valentiam ad hanc ætatem dixerunt, vrbem profecto vetuſtiſsimam ab hoc Romo conditam, & inclytam Sancto Laurentio martyre ac Vincentio confeſſore, Borgianaq́; domo quæ quàm maximè enituit ſummis pontifici-* F *bus, Caliſto tertio, cuius auſpicio Turcus in Vngaria fuſus eſt, & feſtum tranſfigurationis inſtitutum, & item eius nepote, nunc ſanctiſsimo*

Pont

A *Pont. Max. Alexandro ſexto, cuius aduentu in ſuam Vetuloniam Iaſiana & Cylelica triumphalia apparuere, quæ tempore defenſoris eius Si celei regis Hiſpaniæ condita fuerunt. Sub hoc pontifice maxima ſuſpicamur in eius gloriam*

B *futura. Finiuit autem regnum Romus, vt inſinuat Manethon, anno duodecimo Ramſis regis Aegypti, qui in Euſebio anni tres & xxx. enumerantur.*

C

De Palatuo xxi. rege Hiſpaniæ.

CAP. XXIIII.

ERgo quia Palatui populi circa Valentiam deſcribuntur, conſequens eſt ididem patrem Romum & filium Palatuum ſedem tenuiſſe.

D *Ab his Palentiam conditam fuiſſe, deriuatio nominis eſt argumento, in qua olim floruit Mineruæ ſtudium & Gymnaſium generale Hiſpaniæ, vt in legenda beati Dominici ſcribitur. Regnauit autem hic Palatuus, vt Manethon inſinuat,*

E *anno octauo Ramſis regis Aegypti, à diluuio quidem vno ſupra mille, & à condita Hiſpania nongenteſimò quinquageſimo octauo, & à Troia fundata centeſimo ſeptuageſimoprimo. Porrò ante vrbem Romam ducenteſimo quinquage-*

F *ſimoſecundo, & ante annum ſalutis Milleſimo, treceenteſimo decimoſexto. Hoc anno, vt Euſebius notat & Manethon, Ilus filius Trois, regnauit quartus rex Troiæ, à quo Ilium dictum*

ſimul

ſimul & conditum in Troia fuit. Regnauit hic A *Palatuus circa Valentiam, quem vt quidam exiſtimant pepulit Cacus Celtiber, qui in Carpentanæ monte militiam duxerat, vbi & victoria potitus eſt, & monti Caco nomẽ ad hanc ætatem dedit, quamuis alij Canum dicant. Fe-* B *runt autem Palatuum victum, quia adoleſcentulus erat. Regnauit autem hac prima vice Palatuus puer vſque ad trigeſimum annum Ramſis, id eſt, annis xviij. vt in Euſebio ſupputari poteſt.* C

De Caco vigeſimoſecũdo Rege Hiſpaniæ.

CAP. XXV.

ANtequam Hercules Græcus natus eſſet annis duobus & quadraginta, Cacus etiam adoleſcens Celtiber regnauit in Hiſpania, ob cu- D *ius victoriam monti Caco nomen impoſitum, anno Ramſis trigeſimoprimo, à diluuio autẽ Milleſimo decimonono, à condita Hiſpania nongenteſimo ſeptuageſimoſexto, à Troiæ conditione centeſimo octogeſimooctauo, & ante vrbem Ro-* E *mam ducenteſimo quadrageſimoquarto, & ante aduentum Chriſti Milleſimo ducenteſimo nonageſimooctauo. Dictus fuit Vulcani filius, quòd primus in Hiſpania ferrum & arma & armatam militiam, quæ Vulcano conficiuntur* F *maximè docuerit. Regnauit vſque ad annum vltimum Ramſis id eſt, annis trigintaſex. Et pulſus regno fuit, & coactus fuit in Italiam à*

Pala

A Palatuo, qui reſumptis armis illum propulſauit ab Hiſpania, quoniam anno primo Amenophis mortuo Ramſe, inuenitur Palatuus iteratò rex in Manethone. Non potuit igitur pelli à Græco Hercule qui non natus erat. Paulò poſt anno B ſexto dicti Amenophis ortus eſt, vt mors eiuſdẽ Herculis probat. Nam vt idem Euſebius omnibus conſentiens ſcribit, ab anno ſexto Amenophis ad ſextumdecimum Amenemis, duo & quinquaginta anni computantur, quibus vixit C Hercules, & prædicto decimoſexto anno Amenemis ſeipſum Hercules in flammas coniecit, vt omnes conſentiunt. Ergo antea non potuit Hercules pepuliſſe Cacum, aut Argonautas cepiſſe, aut vaſtatum fuiſſe Ilium ab Hercule, vt men- D dosè in Euſebio ſcribitur, quia nondum natus erat Hercules. vt ex prædicto tẽpore illius interitus certiſsimo cõprobatur. Regnauit ſecundo Palatuus, non multis annis, vſq; ad ortũ Herculis.

De Erythro XXIII. Rege Hiſpaniæ.

E

CAP. XXVI.

Sicut rex Hiſpalus filius Herculis Libyi cognomentum hoc à coloniis habuit (nam teſte Roderico Toletano Hiſpale Scythicæ gentes ſunt) F ita Erythrus à coloniis Erythreis veriſimile eſt cognòmentum deſumpſiſſe, qui à mari rubro in Gades venientes inſulam Erythram incoluere, vt Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ inſin

inſinuat, & alij complures confirmant. Regnauit iſte anno ſeptimo Amenophis, id eſt, à diluuio M. LXI. *à cõdita Hiſpania* DCCCC. XVIII. *à conditione Troiæ* CC. XXXI. *Ante autem vrbem Romam* CC. I. *& ante Chriſtianam ſalutem* M. CC LXXII. *Perſeuerauit autem vſq; ad euerſionem Troiæ, id eſt, annis* LXVIII. *Anno huius* XI. *qui erat ſexageſimus ante Troianam euerſionem, venit Euander Romam. Anno eiuſdem vigeſimoquinto Hercules Græcus Cacum in Auentino monte Romæ inſidioſè peremit. Et eodem anno in Aſiam adnauigans Laomedontem quintum Troiæ regem dolo truncauit. Erat enim Alceus Hercules pirata maximus non iuſti belli & ordinatæ militiæ dux. Quare Hercules annũ vigeſimumſextum agens Ilium vaſtauit. Non potuit igitur Priamus regnaſſe annis* LVIII. *pòſt obitum Laomedontis, vt Euſebius ponit, quia tunc Hercules inuenitur decemnis ſub præceptore Lino muſicam diſcens non bella exorſus. Ergo vigeſimoſexto anno Erythri Caco occiſo Laomedon periit, & filius eius Priamus anno ſequente regnum exorſus regnauit annis quadragintaquatuor, quo anno cum Troia interiit. Quiſque tamen tempora Troianorum regum emendatiſſima in Archilocho legat.*

A B C D E F

De

A ## De Mellicola XXIIII. rege Hiſpaniæ.

CAP. XXVII.

AB excidio Troiano anno primo Mellicola
B proditur imperaſſe Hiſpaniæ, cuius propriũ nomen fuit Gargoris, dictusq; Mellicola, quòd primus Hiſpanos mella colligere docuit, cuius nepotis Habidis mirabilem fortunam & regnum ſummatim refert Iuſtinus in quadrageſimoſe-
C cundo libro Epitomatum. Hunc igitur vltimum reperire proprio nomine in authoribus cum reſiduis præmiſſis duntaxat hactenus potui, regnũmque exorſus anno primo poſt Troianum excidiũ, à diluuio verò, milleſimo centeſimo trigeſimopri-
D mo, & à condita Hiſpania, octauo & octogeſimo ſupra nongentos, & ante vrbem Romam C.XXXI. ſimulq; ante Chriſtum M.CLXXXVIII. Finiuit anno primo Aeneæ Syluij regis Latinorum, id eſt annis LXVII. Deinde ad prouin-
E cias & particularia dominia ciuitatum Hiſpania conuerſa eſt vſque ad Carthaginenſes, et mox ad tempora Romanorum, quæ aliquando procurabo diſtinctè rimari, ſi cum Vita concedatur
F commoditas.

*

G

F. IOAN. ANNIVS A
DE ANTIQVITATE ET
REBVS ETHRV-
RIAE.

Inſtitutio de æquiuocis prima. B

ARiſtoteles vbique docet æquiuoca no
mina prius eſſe diſtinguenda quàm
diffinienda, vt euitetur obſcuritas & æqui-
uocatio nominum, quæ etiam eruditiſsi- C
mos capit:& errare compellit. Porrò vt au-
thor eſt Varro de lingua Latina: obſcuræ
originis nomina ſunt Diua, Volturna, Pa-
latua, Flora, Furina, Falucer, Pomona, Po-
monúſque pater: adduntur & Turrena atq; D
Etruria. Quare diſtinguenda ſunt hæc o-
mnia nomina, vt reiiciamus, quod obiici-
tur non pertinens ad Etruſcam originem.

DIVA vt eſt Latinæ originis à diuinita-
te deriuatur, & ſignificat diuinum: vt eſt E
Etruſcæ originis à dio, id eſt, aëre deriua-
tur, vt ſub dio Etruſci, corruptè ſub diuo di
cunt Latini. Inde Dius & Dia atque Dieſpi
ter, & Diana. Hæc Varro docet in primo de
lingua Latina, vnde genitiu' Græcus Zeus, F
Dios, id eſt Iuppiter Iouis ab Etruſca origi
ne deriuatur, quia barbara & Etruſca ori-
go, antiquior eſt Græca ſimul & Latina.

VOLT

A VOLTVRNA ET VOLTVRNVS Tyberis Volturnus deus Varro in primo de lingua Latina diſtinguit ſic. Volturnus, quod vt oritur in Samnio, non eſt originis Latinæ. Quod vt caput extra Latium non
B pertinet ad linguam Latinam, etiam ſi in Latinam linguam effluat. Quod vt ſecus mare, Colonia eſt Romana, & ad Latinam originem ſpectat. Volturnum Tyberim deum, Roma dicit eſſe ſuũ, & Etruria ſuũ.
C De Tyberis verò nomine anceps eſt hiſtoria, dictus ne ſit à rege Veientum, an Albanorum. Hæc ſignificat Varro. Liuius verò in iiij. ab vrbe condita. Volturnum inquit, quod nunc Capua eſt, Etruſcorum fuit. Fa-
D bius quoq; Pictor, de origine vrbis Romæ, eadem fermè dicit. Sic in fine ad verbum ſcribit. In parte inquit Romæ ſunt loca Etruriæ, Antipolis, Ianiculũ. Tyberis ipſe limes imperij Volturreni, inter veteres Ia-
E num & Saturnum, qui à principe illius vrbe Volturrena, per ſyncopam Tyberis dictus eſt Volturnus, & ob id Tuſcus non Latinus. Quod verò Volturnum ſine ſyncopa & compoſitione eſt nomen primiti-
F uum, notat fluuium in Samnio, & oppidum Romanum in littore, à quo Volturnus deus Tyberinus in Latio, ſicut & Volturnus vt caput imperij in Etruria.

Et ſubdens Fabius: Quamobrem inquit A
deum Tyberinum, ſuum dicit eſſe Roma,
atque Etruria ſuum, eundem Ianum Vertumnum, & ab eis dictum Vadimona. Ex
his omnibus iuuentus noſtra Viterbenſis
cũ de Volturnæ nomine contentio eſt, mox B
ita diſtinguat, aut Volturna eſt nomen primitiuum ſine compoſitione ſyncopaq;, aut
ſimplex & deriuatiuum aut compoſitũ ſyncopatum & deriuatiuum. Si eſt primitiuũ
ſimplex & ſine ſyncopa ſignificat fluuium C
in Samnio, & oppidum in littore Latij. Si
verò ſit ſimplex & deriuatiuum, ſignificat
Capuam vt ait Liuius, quia deriuatur à cognomine fluuij Volturni, qui vt in Ptolemæo patet oritur in Samnio & præterfluit D
iuxta Capuam, & in mare mergitur. Cæterùm ſi ſit nomen compoſitum à vol, & turrena, & per ſyncopam in compoſitione dictum Volturna, tunc ſignificat vrbem, caput imperij Thuſcorum, regiámque ſe- E
dem extra Latium in Etruria. Ergo quoniam accolæ Capuæ & Romani in littore Latino, à Volturno dicuntur etiam ipſi
Volturni, eruditiſsimè Plinius in tertio naturalis hiſtoriæ Volturrenos regios Etruſ- F
cos diſcreuit ab omnibus aliis dicens capitulo ſexto Volturreni cognomine Etruſci, in eadem parte Volſiniẽſes. Quare quæ
cunque

A cunque Volturna non eſt in eadem parte qua & Volſinienſes,illa vtique neq; Etruria cognomine neque caput imperij extra Latium eſt.Nos ergo de Volturna locuturi,illam accipimus quæ in Tuſcia erat ca-
B put imperij prope Volſinienſes, & ad cuius Regium Fanum indicebantur concilia xij.populis Etruriæ,vt Liuius author eſt.

PALATVA eſt nomen obſcuræ originis:vt eſt Latinæ,plures habet origines,ſi-
C cut & Palatiũ,de quibus Varro tradit,vbi de Palatino colle ſcribit in primo de lingua Latina.Vt verò eſt Etruſcæ originis, eſt cognomen Numidicæ Mineruæ,ad lacum Tritonidem inuentę,vt copiosè expo-
D ſuimus in opere de lacu Vadimonis Nauiſo,ibi Vadimona Palatia.

FLORA vt eſt Latinæ originis,ſignificat deam florum,de qua Ouidius in quinto Faſtorum loquitur inducens eam ita dicē-
E tem:Chloris eram quæ flora vocor, corrupta Latino Nominis eſt noſtri littera Græca ſono.In agro Volturreno noſtro,viculum poſuerunt Pelaſgi,quem Annales Gotifredi vocant Caſtrum Chloræ,Nam Lu-
F cum ingentem ſiue Fanum Volturnæ fama eſt veteres ſacraſſe pelaſgos,vt tradit Vergilius in octauo Eeneidos. Argumentum ei facit Volturnæ campus ad hanc

ætatem Pelaſgi dictus, quamuis ruſtici geminato ll,pellaſgi proferant. Vt Flora eſt Etruſcæ originis,deriuatur à Falor,vt aiũt Talmudiſtę,à quo falora & per ſyncopã flora,eſt dea mœrentiũ.Nã Falor per ſe mœror,vt etiã diuus Hieronymus cõſentit.Sacrificabatur ipſi vt mœrores auferret & lætitiam redderet.Dicatum ei fuit oppidũ in eodem agro Volturreno,ab eo dictum Florentinum vſque ad hanc ætatem,& quarto miliario aut paulò amplius ab eo diſtat Tudernum, vel corrupta prima litera in Ptolemæo impreſſerunt Sudernum.Vtrunque olim illuſtre vuis oppidum, vt Plinius author eſt in decimoquarto naturalis hiſtoriæ capite quarto dicens:Tuſcis peculiaris eſt vua Tudernis, æquè ac eiuſdem nominis Forentia.Non enim de Florentia præclara nunc vrbe intellexit Plinius, quia tũc non extabat vrbs illa, licet accolas Arnus aliquot haberet, Fluentinos à præfluenti Arno dictos,vt idem Plinius in iij.nat. hiſt. capitulo ſexto indicat.

FVRINA vt ad linguam latinam ſpectat ſignificat deam furum. Vt verò originis eſt Etruſcæ ſignificat deam ſortium, ad dirimendum lites, deriuata & dicta à Furim, id eſt ſortibus, vt diuus Hieronymus & Hebręi cõſentiunt.Venerabatur in

regio

A regione Furina, vbi poſtea poſitum eſt ſacellum beatæ virginis adhuc de furinis dictæ, quamuis ruſtici mutata litera u, in a, de farinis dicant:

FALVCER eſt (vt ait Varro) obſcuræ B originis. Nam vt nomen ſimplex ſecundæ declinationis, & originis Volſcę vt quidam ſentiunt, & ſignificat eorũ principem deũ. Vt verò compoſitum à duobus Etruſcis vocabulis fano, & luceres, eſt Etruſcum no- C men, & per ſyneretīcam compoſitionem dicuntur Fani Lucumonij ciues ſcilicet circum Fanum Volturnæ habitantes. Lucerũ verò nomen à Lucumone deriuatur. Quod Varro doctiſsimus in j. de lingua Latina D probat authoribus ſe antiquioribus, & ratione deriuationis grammaticæ. Doctores affert, vt Ennium, qui dicit Romam diuiſam in tres partes à Romulo vnde tribus dictæ, & eas à tribus ducibus nominatas, E Tatienſes à Tatio, Rumnenſes à Rumulo, Luceres à Lucumone, vt ait Iunius. Et hæc ſunt nomina Etruſca, vt ait Tolũnius Tragœdiarum Thuſcarum ſcriptor. Quęque enim gens imponit nomina ſuæ lin- F guæ. Quare ex tribus ducibus, quorũ erat munus imponendi nomina, à Lucumone Etruſco impoſita ſunt, qui triumphos peperit Romulo, quia Etruſca ſunt nomina.

Nam Latini dicunt Titium & Titienſes, A
Romulum & Romuleos, Lucios & Luca-
nos à luceo: Et lucos atque antelucanum.
Porrò Etruſci dicũt Tatium & Tatienſes.
Rumulum verrò à Ruma dicunt Rumnũ
& Rumnenſes, quaſi Rumanenſes, vt Sem- B
pronius de diuiſione Italiæ dicit. Et Luce-
res à Lucumone, & Lucumo à Lucà verbo
Etruſco. Lucus verò Etruſcæ originis à Lu-
ca vltima ſyllaba habente accentum, quod
vt Talmudiſtæ perhibent, ſignificat ſenem C
& Senatorem. Et ideo lucus non per anti-
phraſim à Luceo gignitur impropriè, vt
aiunt Latini, ſed quàm maximè propriè ab
Etruſca origine deriuatur, ſcilicet à Luca,
id eſt Sene. Lucus id eſt Senatorius, quia lu- D
cus propria definitione, eſt Senatorum cu-
riæ templum, vt de Luco Latini regis Vir-
gilius in ſeptimo Aeneidos definiuit Etru-
ſcum vocabulum dicens: Templum augu-
ſtum ingens centum ſublime columnis: E
Horrendum ſyluis ac relligione parentũ.
Hinc ſceptra accipere & primos attollere
faſces, Regibus omen erat, hoc illis curia
templũ. Non enim niſi inaugurato loco, vt
ait Seruius, poterat Senatus habere curiã F
ſiue concilium: vnde templum Veſtæ non
erat conſecratum, ne illuc Senatus accede-
ret vbi erant virgines. Et ideo lucus pro-

prie

A prie, horrendus, id eſt, venerandus ſyluis, quia centum ſublimibus arboribus conſitus, quas poëtice columnas appellat, vtique eſt ſenatoribus curia templum, cuius nulla eſt proprietas ſignificata, vt lucus Latinè B deriuatur à luceo, ſed vt Arameè atq; Etruſcè deriuatur à luca, id eſt Sene ac ſenatore. Quare lucus vt eſt Senatorũ curia templum, ſolã Etruſcam, à proprietate nominis habet originem, & nõ Latinã, niſi tra- C cto per capillos vocabulo ad violẽtam Antiphraſim. Et ita lucus propriè & ab eo Lucumones ab hiſque Luceres, Etruſcæ originis, & certiſsimæ linguæ eorum nomina ſunt, vt doctiſsimus Varro inuincibiliter D probauit.

LVCERES Varro (vt diximus) probatè & non verboſè, à Lucumone dictos, origine Etruſcos demonſtrauit. Is Lucumo fuit Etruſcus, qui poſt Cęlium Tuſcum fuit au- E xilio Romulo contra Sabinos, vt Dionyſius Halicarnaſſeus in ſecundo libro ſcribit. Cælius enim primus cum manu ſua venit auxilio Romulo contra Cenienſes & alios Latinos, vti Varro ait in primo de F lingua Latina. Galeritus verò Arbanus Lucumo auxilio fuit Romulo cõtra Sabinos, & illos deuicit, dicente Vertumno Tuſco in libro iiij. Elegiarũ Propertij: Tempore

quo ſociis venit Lucumonius armis,Atque A
Sabina feri contudit arma Tati,Vidi ego
labentes acies & tela caduca,Atque hoſtes
turpi terga dediſſe fugæ. Et in alia Elegia
Propertius cum aliis conſentiens: aſſerit
Galeritum viciſſe,poſuiſſe prętoria Romę B
primum:indidiſſe tribubus nomina,& ita
eius auxilio quatuor triumphos Romulũ
egiſſe,dicens: Prima Galeritus poſuit præ-
toria Lucmo. Magnáque pars Tatio rerũ
erat inter eos. Hinc Taties: Rumnéſque vi- C
ri: Luceréſque coloni. Quatuor hinc albos
Romulus egit equos. Cato quoque in fra-
gmento xij. originum: Romulus inquit cũ
palatio Exquilinum collem tenuit, ab ex-
cubiis dictum,quas illi more Thuſco Lu- D
cumo dedit xij. lictorum ad cuſtodiam ſui
corporis,quia Tatius non erat ſine ſuſpi-
tione infidæ ſocietatis. Hæc exiſtimo eſſe
xij. prætoria vt ait Propertius,quæ hic Ca-
to dicit xij. lictores. Et fragmento penulti E
mo Cato. Sub Capitolio eſt Ianus quadri-
frons Quirinus à victoria Lucumonis à
Quirino colle mouẽtis. Quirinalem enim
collem contra Sabinos tenebat Lucumo
Etruſcus,& Romulus Exquilinum, vt ait F
Dionyſius in ſecundo lib. Fabius itẽ in lib.
de origine vrbis Romæ ſic ait: Condita vr-
be quarto menſe,audax facinus in raptu

Sabi

A Sabinarum & Latinarũ perpetratum fuit. Primùm Latini Ceninenſes & alij intulerunt bellum. Romulus implorato auxilio à Thuſcis, cum Cælio rege Etruriæ primũ ex his triumphum retulit, & ob id quartus
B vrbis collis à Thuſcis habitari cœptus eſt. Subinde Sabini ingens bellum orſi, coëgerunt Romulum denuo à Lucumonibus ſocios milites expetere. Galerito Lucumoni Arbeæ prouincia data, magna manu occu-
C pauit collem Quirinalem, vnde mouens contra Sabinos inſequentes Romulum, deuicit & in fœdera coëgit. Et infra. Diuiſo Romano agro æquis collibus, Sabinis ac Tatio Capitolium & Quirinalis: Romulo
D ſequentes Exquilinus & Palatinus, Galerito verò & Luceribus Thuſcis, Cęlius & Cęliolus obuenerunt. Deinde ſubdit, quòd Thuſci relicto Cælio colle ſubſidẽtem vallem tenuerunt: quæ vicus Thuſcus dicitur,
E & quòd nomina tribubus impoſuit Lucomo lingua Etruſca, à ſe ſuos Thuſcos vocauit Luceres. Seruius item ſuper v. Aeneidos, ibi tres equitum turmæ. Tres inquit partes ab initio fuiſſe populi Romani con-
F ſtat, vnam Tatienſem à Tatio Rege Sabinorum dictam, alteram Rumnenſium à Rumulo, tertiam Lucerum à Lucumone vt ait Varro, qui ait Romulum dimicantem

con

contra Tatiũ à Lucumonibus id eſt Thu- A
ſcis auxilia poſtulaſſe,vnde quidam venit cum exercitu,cui recepto,pars vrbis data eſt, quæ vicus Thuſcus dicitur. Hactenus pro Varrone,nunc contra eum alios audiamus. B

LVCERES. Liuius in primo ab vrbe condita:Lucerum inquit nomen eſt incertæ originis.Reſpondet Suetonius in vita Caij Calligulæ,quòd Cal.Cæſar paulum abfuit quin ſtatuas & ſcripta Liuij ab om- C
nibus bibliothecis amoueret,carpens illũ vt verboſum & negligentem in hiſtoria, qui ſuppreſsit triumphos Romuli habitos & partos victoria Tuſcorum,quod in hiſtoria eſt genus falſitatis,dignum abolitione D
authoris.Antoninus item Cæſar in Itinerarij veri fragmẽto cum de itinere Cyminio ſupra Caſsianum loqueretur , Volturna, inquit,cuius prǫclaris geſtis inuidit Liuius. Porrò ſi quis contra doctiſsimum ſua pro- E
bantem:ſolo verbo contradicat, quòd eſt puerile atque anile,vtique verboſus dicitur,quia ſolo verbo vtitur. Et ideo iuxta regulam diui Hieronymi,ea facilitate cõtemnitur qua profertur.Cæterùm Liuius F
contra doctiorem ſe in origine linguæ Latinæ & vocabulorum vrbis: Varronem dico,inexpugnabiliter probantem dicta ſua,
&

A & alios,ſolo verbo vtitur dicens:Lucerum nomen eſt incertæ originis.Et ideo iure in hac regione Thuſca,à duobus Cæſaribus damnatur tanquàm negligens & verboſus in hiſtoria,& ea facilitate contemnitur di-
B ctum eius qua profertur,quanquam,alioqui eloquẽtiſsimus.Nam aliud eſt eloqui, aliud rectè narrare hiſtorias & origines. Similiter Plutarchus & Plinius & alij reiiciuntur, qui aiunt Luceres dictos à Luci
C Aſili quotidiana communione,quo multi fuga delati ciuitate donati ſunt. Sed iſti peccant in origine nominis & in hiſtoria. In origine quidem nominis,quia Luceres nõ deriuantur à Luco,vt Lucus latine ori-
D tur à Luceo:quia ſic dicuntur Lucij & Lucani,vt ſupra expoſuimus.Peccant verò in hiſtoria,quia communicantes fugæ Aſili, ante raptum Sabinarum,Romulei erant & Rumnenſes poſtea à Lucumone nuncu-
E pati.Poſt bellum igitur Tatienſes Sabini & Luceres Thuſci adiecti ſunt.Poſtremò obiiciunt quòd Feſtus dicit Luceres dictos à Lucero Ardeæ rege aduerſus Tatium ferente auxilium Romulo.Et ad hoc dicit
F Fabius Pictor à Lucere Arbeæ rege non Ardeæ. Arbea verò eſt quarta pars vrbis Etruriæ,à qua Harbanum dicitur & non Herbanum à Plinio,vt oſtendimus in xl.

que

quæſtionibus Anniis. Hactenus de Faluce- A
re ac Falucro.

POMONA Pomonúsq; pater. Hęc ſunt obſcuræ originis, vt ait Varro. Sunt enim Latinæ originis ſi deriuantur à Pomo, & ſignificant Ianum & Veſtam qui primi ra- B tionem Georgicorum tribuerunt: vnde & à Georgicis poëtis inuocātur. Vt verò ſunt Etruſcæ originis deriuantur à Pomazo vltima ſyllaba acuta, & ſignificat iuuo. Hinc & Dalmatæ dum ſalutant, dicunt: Boch ti C pomazi, id eſt, Deus te iuuet. Ergo Pomonus pater & Pomona, vt Etruſcæ originis eſt, Iuppiter & Iuno dij optimi, & maximi inter Veioues iidem Ianus Vertumnus & Veſta Horchia, vt in commentariis expo- D ſuimus ſuper Elegiam Propertij ad Vertūnum, quam inſeruimus pro Iano patre in tertio libro antiquitatum Beroſi.

ETRVRIA vt Gręcæ originis, teſte Seruio, ſcribitur cum he, aſpirato Hetruria, E eſtque nomē compoſitum ab heteros quod eſt alter, & oros quod eſt finis & limes. Hinc Hetruria quaſi Heterória, id eſt, altero fine limitata, vno quidem Macra amne inter Thuſcos & Ligures: altero verò Ty- F beri fine imperij Volturreni inter veteres Saturnum & Ianum: vt Fabius Pictor eſt author, & nos in cōmentariis ſuper eum

expla

A explanauimus,de quo ſine Iuuenalis dixit. Et quæ imperij fines,Tyberinũ virgo natauit. Si ergo aſpiratè ſcribatur Hetruria & Hetruſci:ſignificat totam prouinciã & populos eius. Vt verò eſt Etruſcæ originis:
B ſcribitur ſine aſpiratione Etruria:& eſt nomen deriuatũ à Turſibus. Et vt ait Myrſilus de origine Italiæ & nos copioſè ſuper eum demõſtrauimus:Etruſci nõ proferunt Etruriã vel Turrenã,aut Volturrenam,ſed
C per literã s,Volturſenã,Turſenam,Eturſiã. Huius noſtra ætate argumentũ manet oppidulum antiquiſsimũ inter Lucã & Macram:quod vetuſta prolatione non Turrenam ſed Turſenam dicimus,licet ruſtici
D ob propinquitatem literarũ mutato t,in c, dicant Curſenam pro Turſenam. Poſteri verò vt author eſt Quintilianus,poſuerũt in pluribus r, in quibus s, veteres proferebant,vt quos antiqui dicebãt Valeſios,Fu-
E ſios,Phaleſios,decos,honos,Turſes,Cameſes,Cameſena,eadem poſteri dicunt Valerios,Furios, Phalerios,decor, honor, Turres,Cameres,& Camerena. Ita & Turſes, Turſenam, Volturſenam, Eturſiam,dixe-
F runt Turres, Turrenam, Volturrenam, Eturriam, & tranſpoſito vno r, Etruriam. Quę omnia prolixè expoſuimus in xl.quęſtionibus Anniis,& in commentariis ſupra

Myr

Myrſilum. Itaque ſine aſpiratione Etruria A
ſignificat principaliter vrbem regiã Vol-
turnam circa Volſinienſes: quia teſte Pli-
nio cognomine Etruſci ſunt Volturreni
circa Volſinienſes. Vnde & Cato in ij. frag-
mento vbi dixit Ianum in tractu Vmbriæ B
fundaſſe regiam vrbem, mox in xiij. eam
nomine ſuo nominãs, Etruria inquit olim
Italiæ princeps à metropoli eorum ſic co-
gnominatur. Dionyſius quoque Halicar-
naſſeus in primo libro hoc ipſum cõfirmat C
dicens. Romani vocant Etruſcos à loco re-
gionis quondam ab his habitatæ dictæ
Etruria. Myrſilus item antiquior Diony-
ſio, quem idem Dionyſius ſequitur in libro
de origine Italię, Turreni inquit Tetrapo- D
lim ſuam vocant Eturſiam. Et infra, Ro-
mani confitentur Turrenos eſſe vetuſtiſſi-
mos, & eos vocant Etruſcos à prima eorũ
Tetrapoli dicta Etruria. Et Cato item in
xvj. fragmento, gens inquit tertia Tuſciæ E
Tranſcyminia: à Cyminiis diffunditur ad
Piſtorium. In his Volturna ſub radicibus
Cyminiis iacens dicta Etruria. Et Plinius:
Volturreni inquit cognomine Etruſci, in
eadem parte Volſinienſes. Idem Cato in F
fragmento xix. Turrenus inquit patre El-
bio ad lacum Vadimonis cæſo, & ſemper
Romanis principibus charus, ad reddendã
vrbem

A vrbem Etruriam pellectus eſt: anno ſecundo Olympiadis centeſimæ vigeſimæquartæ. De hac deditione Valerius Maximus libro IIII.cap.ccccxvi. Quod inquit ſequitur, idcirco inter externa poſuimus, quia B ante geſtum eſt, quàm ciuitas Etruriæ daretur. Et ita Liuius intelligitur in primo ab vrbe condita dicens. Sabinis erat vicina Etruria, proximi Etruriæ Veientes. Et in nono ab vrbe condita, Fabio inquit decre-C tus fuit triumphus, ob egregie perdomitam Etruriam. Quæ profectò duo falſa eſſent ſi origine Græca pro prouincia ſumeretur & ſcriberetur Hetruria. Veientes enim non ſunt finitimi Hetruriæ, ſed intra D Hetruriam, vt rectè dicit Plutarchus in vita Romuli. Neque verum eſt quòd Fabius egregie perdomuit Hetruriam, qui vix cepit ſubiacentem Cyminiis Volturnæ regionem hanc. Etenim neque à fronte atti-E git Volſinienſes Volturnæ proximos, neque à ſiniſtris Tarquinienſes vicinos, ſed eos ſequente anno Decius ſubegit, vt ipſemet Liuius ibidem ſcribit. Quare quod refert Liuius verum eſt pro Etruria, ſed non F pro Hetruria, & ita ſine aſpiratione ſcribendũ eſt in Helio Spartiano, in vita Commodi & Antonini Annij Veri: vbi ſcribit, pleraque horũ origo, materna quidem ex

Fauentia, paterna verò fuit ex Etruria. Et A
item Antonino factum eſt omen imperij in Etruria, quia eius dolia ſuffoſſa ſupra terram reperta ſunt, & ædes eius in tota Etruria examen apum cõpleuit. Et item: Antoninus præfecturam Etruriæ tenuit, B
quia multas poſſeſsiones paternas in ea habuit. Aetate noſtra faciunt argumentum, eius prædia, quæ adhuc fora Annia nuncupamus, ab Annia Tuſcorum vetuſtiſsima familia dicta, ex qua ortus eſt Antoninus, C
vt idem Helius ſcribit. Poſſunt adduci innumera loca authorum, in quibus Etruria pro vrbe regia Volturna accipitur, & ſine aſpiratione, quia à Turſibus deriuatur.

TVRRENA, & Volturrena. Ol He- D
bræi & Vol Aramei dicunt, quod latini æternum, vel antiquiſsimum & priſcum. Hinc Turrena commune nomen multis vrbibus Turrenis, ſed Volturrena, id eſt, omnium antiquiſsima Turrena, vni ſoli cõ E
uenit. Igitur vt eſt Etruſcæ originis Turrena & Volturrena, ſine aſpiratione ſcribenda ſunt, & à Turſibus deriuantur, non à Turrheno Mæone, quia multis ætatibus & ſeculis prius quàm pater & ataui Turrhe- F
ni eſſent nati, vtique Turrena & Volturna erãt à Turſibus dicta, vt clarè probat Myrſilus de origine Italiæ, & eũ ſequutus Dionyſius

A nyſius in primo libro vtrunque refert atq; probat,& nos in cõmentariis ſuper Myrſilum expoſuimus. Vt verò ſunt Græcæ originis, ſcribenda ſunt cum rrh aſpirato, & ypſilon Tyrrhenus,& Tyrrhenia atq; Tyr
B rhena, & ſignificat Verebum filium Atus, & eius oppidula circa Tyberim,vbi conſedit,vt referunt Myrſilus & Dionyſius, & nos copiosè explanauimus in eiuſdẽ Myrſili commentariis,& in XI.quæſtio.Anniis.
C Ergo cum in contentione nomen & ortographia fuerit,referat ſe iuuẽtus noſtra ad Etruſcam originem de Etruria, Turrena, Volturrena, ſiue per ſyncopam Volturna.

TVSCA TVSCIA vt eſt Arameæ &
D Etruſcæ originis,dicuntur à Tuſco rege filio Herculis,quem pater Vetulonię præfecit deletis gigãtibus Leſtrygonibus Italiæ, vt ait Beroſus in quinto antiquitatũ ſuper quem iam cõmentaria cõfecimus. Id idem
E ſentit Feſtus dicẽs: Tuſcia dicitur à Tuſco rege filio Herculis,& ſcribitur ſine aſpiratione. Tuſca vrbs, à qua Tuſcanienſes & Tuſci,& Tuſcia ager eius, à quo in Tuſcis dicuntur eſſe ab hiſtoricis, omnes regionis
F eius incolæ,vti eſt illud Plinij in xiiij.naturalis hiſtoriæ,cap.iiij. Tuſcis,inquit, peculiaris eſt vua Tudernis, æque ac eiuſdẽ nominis Florentia. Et in xxxiij.libro cap.iij.

Equeſtris inquit ordinis nomẽ ſæpe varia- A
tum eſt. Sub regibus enim & Romulo Celeres appellati ſunt, inde Flexumines, poſtea Troſſuli ab oppido eiuſdẽ nominis citra Volſinos nono lapide in Tuſcis, capto abſque pedite. Similiter illud Liuij, Cæſo B
noctu exul in Tuſcos abijt. Sic enim ſine aſpiratione Etruſci & Tuſci iidem, quia Tuſca eſt quarta portio regiæ vrbis Etruriæ, vbi Vertumnus colebatur, vt poſtea dicetur. Vt verò eſt Græcæ originis cum aſpi C
ratione th. Thuſcia ſcribitur, & ſignificat totam prouinciam. Et vt Seruius & Feſtus aſſerunt, deriuatur Thuſcia à futuro huius verbi θύω, id eſt, ſacrifico & aruſpicor, quod facit futurum thuſo, à quo thuſia, id D
eſt, ſacrificola & aruſpicatrix. Et hanc deriuationem Græcam habuerũt à Mœonibus eiectis Pelaſgis, vt inſinuat Plinius in tertio naturalis hiſtor. cap. VI. dicens: Etruria ſæpe mutauit nomen. Vmbri eam co- E
luêre, quos antiquitus pepulêre Pelaſgi, hos Lydi, à quorum rege Turrheni, mox à ſacrifico ritu, lingua Græca Thuſci cognominati fuerũt. Quòd ſi quæris, vnde Thuſia addita c, dicatur Thuſcia? Reſpondi- F
mus in XL. quæſtionibus Anniis, quia Romana lingua id moris habuit. Vnde Ciliſſam, Ciliſcam: Phœniſſam, Phœniſcam:

Libyſſ

A Libyſſam, Libyſcam: & Libyſsillam, Libyſcillam proferunt. Vnde quam Græca origine à futuro Thuſo Thuſiā dicere docet, ipſi addito c, dicunt Thuſciam. Argumento ſunt vetuſta prolatione permanen-
B tia loca, Tuſſa, para tuſſa, Tuſſa Nana, quæ Romani proferunt Tuſca, haſtata tuſca. Tuſca Nana, ſiue tuſcanella, Eſt autem Tuſca Nana vrbs diruta inter Tuſcanellam & Caninū. Et para Tuſſa, id eſt haſta-
C ta Tuſca eſt pars Volturnæ ſiue Etruriæ Tetrapolis, vnde fuit Lycabas dux, ex Delphinis exul, de quo in tertio Metamorphoſeos Ouidius ait, Furit audaciſsimus omni de numero Lycabas, qui Tuſca pul-
D ſus ab vrbe, exilium dira pœna pro cæde luebat. Hactenus de obſcuritate originis nominum quaſi æquiuoca: quoad ſatis eſt pro noſtra vrbe Etruria nunc Viterbo, vt videbitur.

E

FRATRIS IOANNIS ANNII SECVNDA INſtitutio, *de definitione nominū Turrhenæ, Volturnæ, Etruriæ, & de forma veteris eiuſdem vrbis.*

F

VBi iam origo quaſi æquiuoca Turrenæ, Volturrenæ, & Etruriæ patuit,

inſtituenda eſt iuuentus Etruſca de diffini- A
tione nominum dictorum. Vt Etruſcę originis ſunt, & à Turſibus deriuantur. Initiũ diffinitionis ſumendum eſt ab ipſis Turſibus. Sunt autem Turſes Etruſca lingua ædes turritæ, vt inſinuat Dionyſius in pri- B
mo libro, & Myrſilus exprimit in de origine Italiæ. Et ideo diffinitur vrbs à Turſibus deriuata, quòd ſit vrbs turritis ædibus extructa, vt idem Dionyſius ſignificat, ſecutus Myrſylũ, qui in prędicto lib. ſic habet. C
Etruſci. Turſes & Turrenas vocant, ſi ſunt Tetrapoles, turritas ædes, perinde ac Moſſineci à Moſsinis in Aſia. Ex his eãdem vrbem ſignificant regiam, vt ſunt Etruſcæ originis, videlicet Turrena, Volturrena, D
Etruria. Inuincibilia autẽ argumenta ſunt ab origine propria nominis, ſimul & à diffinitione. Nam quæcunque eandem propriam deriuationem & originem nominis habent, eandem rem ſignificãt, licet poſ- E
ſint differre in modo ſignificandi, teſte authore modorum ſignificandi & ſpeculatiuis non vulgaribus grãmaticis, vti fluuius, fluentum, fluere, flere, quæ à fluo habent originẽ. Porrò, Turſena, Volturſena, Etur- F
ſia, quam latini protulerunt Turrenam, Volturrenam, & Etruriam, vtiq; à Turſibus vnam eandemq; propriam originem
de

A deſumunt, vt probat Myrſilus, & eum ſecutus Dionyſius, & commentaria noſtra ſuper Myrſilum. Quarè eandem vrbem ſignificant: licet diuerſo modo ſignificandi. Nam Turrena ſignificat per modum com
B munis turritam vrbem. Volturrena verò addit antiquitatem, vt diximus, & Etruria frequentiam & crebritatem. Etruria enim valde turrita, ſicut Volturrena antiqua tur rita dicitur. Vnde omnis Volturſena & E-
C turſia eſt Turſena, ſed non omnis Turſena eſt Eturſia & Volturſena, quoniam inter Lucam & Macram eſt Turſena viculus, nõ tamen eſt Eturſia & Volturſena, quia non eſt frequẽtibus & crebris extructis ædibus
D extructa, neque antiquiſsima omniũ, quod ſoli regiæ conuenit. Similiter quæcunque habent eandem penitus definitionem, ſunt eadem, vt Marcus Tullius Cicero. Porrò Turrrena, Volturrena Etruria, eãdem pe-
E nitus definitionem habent, quia quælibet definitur quòd ſit vrbs extructis turritis ædibus. Quare Turrena, Volturrena, & Etruria eandẽ turritã vrbẽ ſignificãt. Colligitur itẽ ex ſupradictis ꝙ vrbs Etruria fue-
F rit tetrapolis, vt Myrſilus inſinuat. Quod profecto & ex aliis probamus. Nã & regiã ſedẽ antiqui, vt inſinuat Xenophõ in lib. de æquiuocis, tetrapolim conſtituebant, id eſt,

quatuor diſtinctis portionibus inſtar oppidi,& partes eius regiæ erant, vt ibidem in commentariis probauimus de Babylonia, Niniue, Arbea Phœnicum, Samothracia, Hieroſolyma, Syracuſa.Roma,& ipſa vrbe Etruria: de qua Myrſilus circa finem libri de origine Italiæ dicit. Tetrapolim quoque ſuam Eturſiam Turreni,& eius partes Volturſenam, Vetuloniã, Tuſcam, & Harbanum cognomine à Luco Calumbum,à Deo ſuo fundatam aſſerunt. Porrò Latini ſingulis his partibus regia munera tribuunt, vt intelligas vere partes vrbis regiæ fuiſſe. Nam Vetuloniæ faſces & ſecures, Volturnæ Senatorũ Fanum Lucumq;. Tuſcæ principem tribuunt vrbis regium Deum,& eiuſcemodi.Et quidem de Faſcibus tributis Vetuloniæ, Sillius Italicus in octauo teſtatur dicens.

A

B

C

D

Mæoniæq; decus quondam Vetulonia gentis,
Biſſenos dedit hæc primos præcedere faſces. E
Et iunxit totidem tacito terrore ſecures.
Hæc altas eboris decorauit honore curules,
Et princeps Tyrio veſtem prætexuit Oſtro,
Hæc eadem pugnas accendi protulit ære.

Beroſus quoque ac Manethon in Vetulonia regnaſſe omnes reges Italiæ à Iano ac deinceps,& eam fuiſſe regiam regum aſſerunt. Quod verò Volturna fuerit regia F

&

A & illi Lucus regius tributus, qui erat, vt in præcedentibus expoſitum eſt, regibus curia templum, tam Liuius quàm alij docent, qui ad fanum Volturnæ indici concilia xij. populis Etruriæ perhibent. Ver-
B gilius quoque in octauo Aeneidos, ſcribit ad auxilia imploranda ab Etruſcis contra Turnum, veniſſe Aeneam ad Lucum ingentem Lucomonũ patrum religione late ſacrum. Quod autem Tuſcæ parti regius
C Etruriæ vrbis Deus tribuatur, patet in Elegia Propertij ad Vertumnum, in qua Vertumnus dicit: Tuſcus ego, Tuſcis orior. Eſt enim Vertumnus municipalis ac princeps deus vrbis Etrurię, vt inſinuat Varro in pri
D mo de lingua Latin. Quod verò Harbanũ ſit regiũ, cũ nomen indicat, quia Harbanũ quarta pars dicitur ab Arbea quod eſt quarta ſecundum Talmudiſtas, tum præcipuè conſtat ex eo quòd à Luco regio, Calum-
E bum, id eſt, viride, cognomen deſumpſit, vt Myrſilus dicit. Quod verò hæ quatuor partes eſſent diſcretæ. non ſub vnis mœnibus, non modo decretum Deſiderij probat, ſed etiã Plinius qui eas diſtinctè enu-
F merat in tertio naturalis hiſtoriæ, cap. vj. dicens: Harbanum Tuſcanienſes, Vetulonienſes, Volturreni cognomine Etruſci. inſtitutio hæc ſecunda erudit iuuenes no-

ſtros, ſi nomina in contentionem & ſignificata veniāt, aſſerere regiam ſedem Thuſcorum tribus ſynonymis eandem eſſe Etruriam, Turrenam, & Volturrenam, & eam fuiſſe tetrapolim, cuius partes regias, authores nominant Harbanum, Tuſſam ſiue Tuſcam, Vetuloniam, & Volturnam vti expoſuimus. Quod ſi quis obiiciat Volturnam eſſe nomen commune toti tetrapoli, ſicut Turrenam & Etruriam, & ob id non eſſe nomen partis, neganda eſt conſequentia, quia antiquitus vt plurimum, aliquod nomen commune toti vrbi vni partium eius imponebatur, vnde & Threiicia Samus, quæ nunc Samothracia fertur, antea dicebatur Samus tota & pars ſimiliter, dicente Strabone in eius Geographia. Samothracia, inquit, cum eſſet tetrapolis, habuit vnam ex his, quæ Samæ & Samos dicta fuit. Similiter & Babylonia & Niniue fuerunt tetrapoles, vt patet Geneſis x. cap. Et tamen vnam partem Babyloniæ tam Moyſes ibidem, quàm alij nomine totius vocant Babyloniam, & vnam partem Niniues vocant Niniuen. Pari forma etiam tetrapolim Etruſcam cõmuni nomine vocant Volturnam, & ſimiliter partem eius. Et hæc ſufficiant pro ſecunda inſtitutione. Nunc de tertia eſt tractandum.

FRAT

A FRATRIS IOANNIS ANNII VITERBENSIS

Tertia inſtitutio, vbi ſit Tetrapolis Etruria.

B QVærentibus vbi ſit Tetrapolis Etruria: Reſpondendum eſt: vbi limites eius & partes: quia totum non eſt ſine partibus. Et primo ſic reſpondeat noſtra iuuentus. Ibi eſt Etruria, vbi eam egregie per-
C domuit Q. Fabius conſul tranſgreſſus iuga Cyminia, vt author eſt Liuius in nono ab vrbe condita. Sed illam perdomuit ad lacum Vadimonis, habentem à tergo Cyminia tranſgreſſa iuga, à fronte autem
D Volſinienſes, & à ſiniſtris Tarquinienſes, quos non attigit, ſed Decio in annum ſequentem reliquit, vt ibidem Liuius ſcribit. Ergo Etruria vrbs ad lacum Vadimonis eſt, habens à tergo Cyminia iuga, & à ſi-
E niſtris Tarquinias, & à fronte Volſinienſes. Quare neceſſario ſequitur, vt Etruria ſit inter Cyminia iuga, & Volſinienſes. Confirmatur idem limes Volſinienſis ab argumento à coniugatis inuincibili tam
F ſecundum peripateticos, quàm etiam Ciceronem in Topicis, vt ſi iuſtitia eſt bonitas, vtiq; iuſtum eſt bonum: Et ſi Fluentini ſunt ciues Florẽtini, equidẽ Fluẽtia eſt ciui-

tas Florentia. Quare neceſſario cōſequens A
eſt, vt ſi Volturreni ſint cognomine Etru-
ſci, vtiq; Volturna verè ſit cognomine Etru
ria hac propterea vbi Volturreni & Voltur
na ibi Etruſci & Etruria. Cęterùm teſte Pli
nio in tertio natur. hiſt. Volturreni cogno- B
mine Etruſci ſunt circa Volſinienſes. Ergo
vrbs Volturna cognomine Etruria eſt cir-
ca Volſinienſes. Rurſus vbi pars Etruriæ
vrbis dicta Tuſca, vtiq; ibi eſt & ipſa Etru-
ria tetrapolis. Cæterùm vrbs Tuſca dei re- C
gij Vertumni, eſt in focis Volſiniis, dicente
in Elegia Propertiana eodem Vertumno.

Tuſcus ego Tuſcis orior, nec pœnitet inter.
Prælia Volſinos deſeruiſſe focos.

Ergo eius tetrapolis Etruria eſt in focis D
Volſiniis. Hæc de limite vrbis Etruriæ, ex
parte Volſinia. Nunc de eius limite ex
parte Cyminia repetendum eſt. Vbi igi-
tur finit gens Ciſcyminia, quæ teſte Cato-
ne Veiens à Metropoli dicitur, ibi eſt vrbs E
Etruria, dicente Liuio in primo ab vrbe
condita. Sabinis inquit eſt vicina Etruria,
proximi Etruriæ Veientes. Cæterùm Ve-
ientes finiunt limites ſuos in iugis Cymi-
niis, & lacu Cyminio, vt author eſt Cato F
in xv. fragmento de originibus. Quare
Etruria vrbs eſt proxima iugis & lacui
Cyminio. Quod clarè inſinuauit Liuius
in

A in nonō ab Vrbe condita, dum profectionem Tranſcyminiam. Q. Fabij ſcribens: poſtera inquit die luce prima conſul Cyminia iuga tenebat. Inde contemplatus opulenta Etruriæ arua, milites emittit.
B Amplius, vbi Vetulonia regia, ibi Etruria tetrapolis eius, quia vbi pars, ibi & totum. Porrò Vetulonia eſt iuxta lacum Ciminium, & Thermas, in quarum aquis eſt piſcatura ſalubris, & in regione
C mediterranea Tyberina, vbi Turrhenus conſedit. Ergo ibi eſt tetrapolis Etruria. Etenim de loco Thuſciæ vbi conſedit Turrhenus, omnes conſentiunt quòd non conſedit in maritima gente, quæ teſte Catone in fragmentis originum, diffunditur
D ab oſtio Tyberino vſque Lunam & Macram. Similiter non conſedit in ſecunda gente mediterranea Veiente, quæ eodem authore diffunditur à Vaticano in Cymi-
E nia iuga. Reſtat igitur, vt in tertia gente mediterranea conſederit, quæ teſte Catone protenditur à Cyminiis iugis ad Piſtorium. Non enim ſunt in Tuſcia vt enumerat Cato, niſi iſtæ tres gentes. Maritima,
F Tranſcyminia & Ciſcyminea. Quod & de duodecim populis ſignificauit in decimo Aeneidos Vergilius.

Gens illi triplex, populi ſub gente quaterni,

Ipſa

Ipſa caput populis, vires de ſanguine Thuſco. A

Quod equidem copioſe in quæſtionibus Anniis & commentariis ſuper fragmenta Catonis expoſuimus. Verùm quoniam gẽs Tranſcyminia diuiditur in Tyberinam & Arnienſem, & Tyberina eſt à iugis Cyminiis circa Hortem oppidum, & à lacu Cyminio vſque ad fontes Tyberis & Arretium. Arnienſis autem eſt ab Arretio & fontibus Arni vſque Piſtorium, conſequens eſt, vt quoniam Turrhenus non conſedit in gente maritima prima Thuſciæ, neque in ſecunda Ciſcyminia Tyberina Veiente à Vaticano ad lacum Cyminium, equidem tenuit tertiam Tranſcyminiam gentem aut Tyberinam, aut Arnienſem. Non autem tenuit Arnienſem. Ergo neceſſariò tenuit eam partem Tyberinam Tranſcyminiam, quæ eſt à fontibus Tyberis & Arretio vſque ad Hortem & lacum Cyminium. Hanc argumentationem noſtra iuuentus firmet authoribus, Myrſilo & Dioniſio Halicarnaſſeo, atque Herodoto qui exprimunt, ad quam partem Tuſciæ Turrhenus Mæones adduxerit. Dionyſius enim in primo libro, breuibus dicit: Herodotum & quoſdam alios ſcribere Turrhenum ad partem ſeptentrionalem Tyberis veniſſe vbi erat Vmbris habitatio, & cum eis conſediſſe

A ſediſſe, habitaſſe, & vrbes ædificaſſe, quæ extant. Myrſilus quoque de origine Italiæ ſuper quem iam commentaria confecimus, his verbis vtitur. Turrhenis quidam originem ſuſpicantur eſſe à Lydis. Et pau-
B lò poſt. Turrhenus inquit filius Atus in ſeptentrionalem partem Tyberis veniens, eius totam medietatem à fontibus vſque vbi erat priſcis Vmbris habitatio tenuit, & cum eis conſedit & habitauit, & vrbes
C hactenus dictas Mæonias & Turrhenias ædificauit. Quæ autem ſint iſtæ vrbes in tractu Tyberis ab Aretio ad lacum vſque Cymnium, ſiue à fontibus Tyberis vſque ad Hortem, ſi quis ſcire cupit, legat cõmen
D taria noſtra ſuper Myrſilum, & Annias quęſtiones. Satis eſt iuuentuti Etruſcæ inſtituẽdæ, Lydos conſediſſe in tractu Tyberis ſeptentrionali & ipſum Turrhenum conſediſſe & habitaſſe vbi fuit priſcis Vmbris
E habitatio. Quærendus eſt igitur locus ab Arretio vſque ad Cyminium lacum vbi fuit priſcis Vmbris habitatio. Vmbri enim antiquitus coluerunt Etruriã, quos pepulêre Pelaſgi, vt Plinius dicit in iij. natur. hiſt.
F cap. ſexto, vbi etiam ad mare Thuſcum numerat Vmbronẽ fluuium & tractum Vmbriæ, ſcilicet finem eiuſce tractus, qui incipit à Tyberi ſeptẽtrionali parte, quia ibi

fuit

fuit priſcis Vmbris habitatio. Quærendum eſt hoc loco ad complementum doctrinæ, qui dicuntur priſci Vmbri, qui patres eorum, & vbi nati, & quando à Pelaſgis pulſi ad montes. Reſpondent ad hæc M. Antonius & Cato in fragmentis, & Myrſilus in ſupradicto loco. De M. Antonio teſtimonium perhibet Solinus in Collectaneis dicens, Veterum Gallorum prolem Vmbros eſſe M. Antonius aſſeuerat. Hos eoſdem quia tempore aquoſæ cladis Hymbribus ſuperſtites fuerunt Græce Vmbros dictos. Cato item in fragmento ſecundo. Ex Scythia veniſſe Ianum rate in Vaticanum, à quo ipſe Deus Vaticanus cum Dyrim & progenitoribus Vmbrorum, & à Vaticano progreſſum in tractum Vmbriæ ibi fundaſſe regiã & fani Olympum ſacraſſe, & non longè à regia dicaſſe Auguſtalem Turrhenam, vbi ad ſalutandum regem nouis lunaribus xij. populi conuenirent. Myrſilus quoque de origine Italiæ. Tetrapolim inquit ſuam Turrheni Etruſiam, aureo ſeculo mox poſt inundationem terrarum à Deo ſuo fundatam aſſerunt, argumentáque afferunt agrum ſuum eorum lingua Sale Vmbrone dictum vbi primum geniti Vmbri. Et deos, ritus, mores literas & leges illius vetuſta-

tis

A tis,quibus à cæteris differunt etiam ſibi vicinis.Rurſus Cato in tertio fragmento,Italia inquit,complura à diis & ducibus ſortita fuit nomina,à Iano Ianicula ; à Cameſe Cameſena,à Saturno Saturnia , à gentili-
B bus Sale Vmbrona,& reliqua.Sempronius quoque de diuiſione Italiæ , Montes inquit à fontibus Tyberis vſque ad Nar inhabitant Vmbri , prima veterum Gallorũ proles,vt Auguſtus ſcribit.Ex his ergo autho-
C ribus,& quæ in commentariis ſuper eos demonſtrauimus:reſpõdetur ad quęſita:quòd primi Vmbri dicuntur prima proles Italiæ,nata in Sale Vmbrone Etruriæ,à gentilibus veteribus Ianigenis Gallis,id eſt inun
D datis,vt in commentariis oſtendimus ſuper Xenophontem de æquiuocis. Vocabulum autem Sale vmbrone vt ſuper Myrſilum & alios probauimus , eſt Arameum & Etruſcum,& Sale ſignificat egreſſum. Hinc Sale
E vmbrone eſt regio Etruriæ in qua egreſsi ab vtetro veterum Ianigenarũ fuêre Vmbri , & à Pelaſgis pulſi vt ait Plinius Quo autem tempore,in hiſtoria Etruſca narrauimus.Nunc examinanda eſt regio ab Are
F tio ad lacum Cyminium , vbi ſit Sale vmbrone. Et quidem nuſquam inuenitur niſi in agro Volturnæ noſtræ,quia vt ait Myrſilus.Etruſci vocant agrum ſuum Sale vm-

brone,quo primum geniti fuerunt Vmbri. A
Hinc vſque ad ætatem noſtram, partem amnis exeuntis à lacu Volſinieſi vocat vulgus La caduta di Sale vmbrone. Antoninus quoque in fragmento itinerarij ſui, quod eſt de ſex præcipuis itineribus ab vr- B
be Roma in gallias:de itinere Cyminio ſupra Caſsianum loquens,ordinatè loca enumerans ait:Cyminio itinere ſunt Gallera, Larthenianum ſiue veiens, Roſulum, Sutrium,Lacus Elbij,iuga Cyminia, fanum C
Volturnæ cuius claris geſtis inuidit Liuius, Sale vmbrone Volturnæ, Larthes amnis Volſinæ Cluſium vetus, olim Comer ſolũ Cluſium nouum, à quo nunc dictus cluſentinus tranſitus Annibalis, Pheſulæ tranſi- D
tus.Ex quo euidentiſsime patet, argumentum vulgatum quod ex dictis pendet eſſe validiſsimum.Turrheni inquit,& Tuſci ſoli indigenæ.ſ.Italiæ ac propria regione oriundi ſunt:cæteri cõuenæ & aduenæ ab ori- E
gine ſcribũtur, vt Myrſilus probat,& Dionyſius Halicarnaſſeus in j.lib. inſinuat,& Cato in fragmentis atque Fabius Pictor in de origine vrbis Romæ ſignificant.Cæterũ in Thuſcia Ianus fundauit primam omniũ F
vrbem tetrapolim Etruriam. Volturrenã in ſubcyminiis,vbi prima proles Italiæ in Sale vmbrone orta fuit, vt probatum eſt.

Igitur

A Igitur in tota Italia prima omnium vrbiũ eſt tetrapolis Etruria, & eius quatuor partes Arbanũ, Tuſſa, Volturna, & Vetulonia, quæ dicta eſt, decus Mæoniæ gentis, vt Sillius in viij. li. cecinit, quia Turrhenus & Ly-
B di ea donati & decorati fuerunt: vt Beroſus in v. antiquitatum exprimit. Nam vbi priſcis Vmbris in Etruria in regione Tyberina ab Aretio vſque in lacum Cyminiũ fuerat prima habitatio, equidem ibi ſocietate
C imperij & ciuitate donatus cõſedit Turrhenus. Porrò ab Aretio in lacum Cyminium nuſquam eſt Sale vmbrona, ſiue natiuitas Vmbronum niſi in Volturna regia. Quare Turrhenus conſedit & habitauit in Vol-
D turna regia tetrapoli. Cæterũ decoratus & donatus fuit Vetulonia regia, vt Sillius & Beroſus perhibent. Ergo Vetulonia eſt in Sale vmbrone, pars Volturnæ & Etruriæ regiæ. At Volturna regia tetrapolis eſt in-
E ter Cyminiũ lacũ & Volſinas vt ſupra probauimus. Ergo Vetulonia eſt inter lacum Cyminiũ & Volſinas. Quod etiam ex his quæ dicunt authores conſtat. Sillius enim in viij. cum legionem vnam contra Anni-
F balem ex Etruria ſumptam à Romanis referret & enumeraſſet, qui ex maritima gente iuiſſent à Phregene ad Lunam, cuius laudes ſub Porſena ponit, & deinde

enumeraſſet duas vrbes Tranſcyminias, A
remotam quidem Pheſulas à Veientanis
Tranſcyminiis, etiam proximam eis Vetuloniam declarauit dicens: iuxta hos Vetulonos eſſe finitimos Veientes populos,
inter quos ponit Sutrium, Nepe, & lacum B
Cyminium. Quare Vetulonia pars tetrapolis regiæ eſt iuxta lacum Cyminium & Veientes qui ſunt proximi Etruriæ vt author eſt Liuius in primo ab vrbe condita.
Plinius quoque eandem Etruriæ vrbis re- C
gionem inſinuat, dum in ij. naturalis hiſtoriæ capitu. de miraculis fontium & aquarum dicit. Aquis calidis Piſæ innaſcuntur ranæ, ad Vetulonos verò in Etruria non
procul mari, piſces. Notat duo Plinius, D
quòd Vetulonia ſit in Etruria quod de Piſis ſubticuit, & quòd Caldanis aquis innaſcuntur piſces quod de Caldano amne Volturrenæ veriſsimum eſt. Non dixit autem
eam eſſe maritimam quia Vetulonienſes E
in mediterraneis cum Tuſcanienſibus & Volturrenis enumerat in iij. naturalis hiſtoriæ capitu. vj. Et Turrhenus donatus ea conſedit in mediterranea quia eius ager fi-
nitimus limiti Tarquinienſium fluuio Ble F
rano, tredecim milibus paſſuum diſtat à mari Grauiſco Vnde qui Vetulonium pro Itulonium in littore ſcribunt, ſomniant &
nomen

A nomen ſimul atque Ptolemæum corrumpunt,vt demonſtrauimus in x l.quæſtionibus Anniis, vbi & id expoſuimus, quod Vergilius in viij.Aeneidos de Luco ingenti & ſede regia dicit. Haud procul hinc ſa-
B xo incolitur fundata vetuſto Vrbis Agillinæ ſedes,vbi Lydia quondam Gens bello præclara iugis inſedit Etruſcis.

Sic enim exponitur, ſedes regia vrbis Agillinæ, id eſt ciuis Agillini Mezentij,
C quia ibi accipit locum pro locato,& vrbem pro ciue,ſicut in primo libro Ilium in Italiam portans,id eſt ciues.Non enim Lydia gens in iugis aut Agilla vrbe maritima, ſed vicina Tyberi vt Volturna & Vetulo-
D nia inſedit, vt ſupra probauimus. Quare ſola expoſitio vera hęc eſt.Sedes regia Turrhena ciuis Agillini fundata ſaxo vetuſto, id eſt, antiquiſsima ſub Iano, incolitur haud procul hinc ab vrbe Roma, quia eſt
E in Etruria proxima Romæ,quia teſte Macrobio in Saturnalibus vſque Coſas ab oſtia dicitur Etruria proxima Romæ, remota verò à Coſis ad Lunam. Ergo ſedes Volturna eſt in Etruria vicina Romæ, vbi
F Turrhenus & Lydia gens bello præclara à principio inſedit in iugis Etruſcis, id eſt, Volturrenis, quia Volturreni ſunt cognomine Etruſci. Ex his ſequitur quod

pluries diximus. Quod nunc Viterbum di- A
citur, olim regia tetrapolis Etruria diceba
tur. Nam ſi limites quæris, ipſa à tergo ha-
bet iuga lacúmque Cyminium, à fronte
Volſinienſes, à ſiniſtris Tarquinienſes, à
dextris ſuã portionem Tyberis Troſſam B
vbi Turrhena & Mœonia deleta: Mœnia-
nus ager & oppidum Troſſulum deletum,
& Troſſanæ vadus vti expoſuimus in quæ-
ſtionibus Anniis. Calidæ aquę & Caldanus
ex his amnis, piſcibus refertus, adhuc no- C
mine & re manet. Si quæris partes quatuor,
adhuc nomina quatuor partibus perſeue-
rant vetuſta prolatione Volturna, & Vetu-
letum, à quo Vetulones & Vetulonia. Item
para Tuſſa, id eſt, haſtata Tuſca: Et rurſus D
pons Arbanus cognomine pons ſancti Lau
rentij vbi Muſarnum Herculis & à luco
Calumbum, vt ait Myrſilus, licet corrupte
pronuntient Palumbum. Lucus ipſe veſti-
gia ſeruat, vt exponemus *in* tabula FAVL E
Faluceres. Sale vmbrone & pars lacus Vol-
ſinienſis Viterbenſium eſt. Viterbum quo-
que & eius ager vicinus eſt Sabinis, & pro-
ximus Cyminiis Veientanis populis. Et vt
vnico argumento peruincamus, nuſquam F
in tota Tuſcia, ſed in ſolo Viterbo ſimul
omnes partes deſcriptionis regiæ Voltur-
næ, Tuſſæ, Vetulonis, Arbani, Fani, limi-

tum

A tum,nominum,locorum,& ipſa nomina atque loca collecta reperiũtur,Quare neceſſariò conſequens eſt,vt quod nunc à Deſyderio rege Viterbum dictum eſt,ſit ipſa tetrapolis Etruria regia.Hinc eam in au-
B thoribus ſæpe variato nomine appellatam reperimus.Turrhenam ſedem poëtæ nominant,& quandoque ab aliquo Larthe illam cognominant,vti Virgilius ſupra vocauit antiquam ſedem Agillini Mezentij
C in viij.Aeneidos.Item in vij. appellauit à Rege patre Dardani Turrhenam ſedem Coriti ibi.Hinc illum Coriti Turrhena à ſede profectum.Et Sillius in iiij.vocat à ſacro Fano,& priſco Corito ſedem ſacratam
D priſci Coriti ibi.Ergo agit arreptis præceps exercitus armis Lydorum populos,ſedémque ab origine priſci Sacratam Coriti,& reliqua.Dicit autem Turrhenam ſiue Volturnam ſedem fuiſſe ſacratam ab ori-
E gine,quia Ianus pomœrium illi & Fanum primus ab origine ſacrauit,& regiam.xij. populorum Thuſciæ inſtituit,vt authores ſunt Fabius pictor & Cato & alij.Quando que vocant eam à toto vel à parte Voltur-
F nam,vt Liuius ſæpe Fanum Volturnæ,& Plinius Volturreni cognomine Etruſci circa Volſinos.Nonnunquam vocant eam à parte Vetuloniam,vt Sillius in viij.lib.ibi.

Mœoniæque decus quondam Vetulonia A
gentis. Et Plinius ad Vetulonos inquit in
Etruria aquis calidis innaſcuntur piſces.
Sæpe à parte Tuſſa Tuſcos vocant & Tu-
ſcam vrbem. vt Propertius in Vertumnia-
na, Tuſcus ego Tuſcis orior, nec pœnitet B
inter prælia Volſinos deſeruiſſe focos. Et
Ouid. in iiij. Metamorphoſeos de Lycaba.
Qui Tuſca pulſus ab vrbe, exiliũ dira pœ-
nam pro cæde luebat. Sæpiſsimè tamen &
in vſu fuit dici communi nomine Etruria C
vt ſupra expoſuimus. Hac ergo inſtructa
inſtitutione tertia noſtra Etruſca inuẽtus:
quærentibus vbi ſit priſca Thuſciæ regia
regum Etruria tetrapolis, reſpondeat vbi
nũc Viterbum, quia in tota Thuſcia nulli D
loco niſi Viterbo, conueniunt cunctæ ſimul
collectæ partes deſcriptæ ab authoribus, vt
patet irreuincibiliter perquirenti, exami-
nanti, & nihil indiſcuſſum dimittenti.

E

Fratris Ioannis Annij quarta inſtitutio, de exciſis marmoribus.

SEx tabulę memoratu dignę exciſę mar
moribus extant de antiquitate & rebus F
Etruriæ. Duæ ſunt Libyſcillæ, Duæ Cybe-
lariæ, vna Tuſcanienſis, altera Arbana.
Primæ duæ dictæ ſunt Libyſcillæ à loco.
Eſt

A Eſt enim Libyſcilla regio iuxta Vetuloniam,ex qua effoſſum eſt ad quantitatem ſemidigiti alabaſtrum tranſparens,quod ſi contra ſolem opponitur,videntur ab intus albæ literæ quæ ita leguntur:

B LIAYSCILA VITVRGIA. Viturgiam alteram pro oppido notat Ptolemęus longe ab iſta,circa Tyberim ſupra Ferentinū Othonis oppidum.Quare vel corruptus eſt Ptolemæus,vt in multis aliis locis,
C vel altera eſt oppidum,altera villula Vetuloniæ vbi Ceres Aegyptia primos panes confecit quæ Libyſſa cognominata fuit,à qua lucus Libyſcilla,vt in tertia tabula videbitur.

D *De ſecunda tabula.*

ALtera Libyſcilla tabula fuit aduecta, item alabaſtrina ad quātitatem magnæ manus,quam idcirco incantatam ap-
E pellabant:quia nunc ſine literis eminentibus cernebatur,nunc ab intus cernebantur ipſæ literæ,& nunc vnum inde aliū mentiebantur colorem.Quidā verò quia quædam malè legebantur cum ſæpius corio,&
F oleo atque aceto tergerent, numen ipſum deleuerunt.In ea tabula ita exciſum erat.

FAVL Faluceres pellunt Agillum tyrannum. Vetulones hoſtiis placant Vol-

turnæ, Volturnum. Agillæ ſtultitiæ ſucce- A
dit Tarcon & Ocnus. Sic Turrena Ethuræ
Longhola ſancta manet. Etruſco quaterno
populo.

Quo tempore hi verſus æditi fuerint, è
dicto Catonis excerpere poſſumus, qui in B
fragmentis de originibus hæc dicit ad ver-
bũ. Etruſci Græcas literas ſemper horrue-
runt, & ob id Latinas ſuſcipere noluerunt
vſque ad Cecinam Volturrenum, magiſtrũ
quadrigarum & augurum principem: pa- C
trẽ Menippi & auum Menodori, quas ante
illum pater eius Volturrenus, auúſque Ti-
tus & Turrhenus proauus quanquam Ro-
manis principibus chariſsimi, ſemper re-
nuerunt. Nam is Turrhenus patre Elbio D
Etruſcorum regum vltimo, ad lacum Va-
dimonis cæſo, equidem ad reddendam vr-
bem Etruriam anno ſecundo Olympiadis
centeſimæ ac vigeſimæquartę allici potuit,
ſed ad recipiendum Latinas literas nun- E
quam perſuaderi potuit. Hæc Cato. Sane
quidã nõ vulgariter eruditi exiſtimãt hunc
Menodorũ fuiſſe patrem Mœcenatis, quia
magno ardore ſemper ſecutus fuit partes
Iulij Cæſaris. Nam & Appianus in v. libro F
de bellis ciuilibus ait Menodorum Tur-
rhenum parata claſſe pro Iulio Cæſare cõ-
tra Pompeium iuniorem, ſuperaſſe Me-

nec

A necratem nauali prælio. Cauſa autem cur Turrheni nunc Viterbenſes partes Marianas & Cæſarianas ſecuti fuerint, facilè habetur ab eodem Appiano in primo libro, quia ſub Sylla ſoli Turrheni & Vmbri pro

B prio ſolo vexati ſunt, quare cum Marius ex Aphrica cōtra Syllā regrederetur, in Turrhenam adnauigans ad ſex millia Turrhenorum: vt ſcribit, ſibi adiunxit, cum híſque ad Cinnam profectus pergrate ad belli ſo-

C cietatem admiſſus eſt. Et de his hactenus. Satis eſt ab auo Menodori ſuſceptas literas Latinas ab Etruria vrbe: paulò ante Auguſtum & Mecœnatem, & ob id Etruſcos ea ętate inaſſuetos linguę Latinę mol-

D li ac diſſoluto ſtilo ſcripſiſſe, vt de Mecœnate in ſecundo Saturnaliū ſcribit Macrobius. Ergo quia molli ac diſſoluto ſtilo hi verſus compoſiti ſunt, idcirco exciſi & editi fuerunt ætate Mecœnatis. Liceat ta-

E men cuilibet vt libet opinari. Exponamus igitur eos hoc pacto.

FAVL, quatuor literæ ſacræ ſunt Fani Volturnæ adhuc ita dicti. Eſt enim Faul Volturnæ ſubſidēs campus, ab ipſa natura

F ſpectaculū, & Luco quàm aptiſsimū productus, vndiq; quatuor cauis diſtinctíſq; collibus cinctus, Arbano, Tuſſo, Vetuleto, & Volturno, vt egregie deſcripſit Virgilius

in octauo Aeneidos cum Aeneam tranſito A
Minione inducit Egelido amne luſtratum
promeruiſſe allocutionem Veneris. Eſt autem Egelidus riuus in reducta valle quarto miliario à Fano ſiue Faul diſtans, adhuc
nomen à frigiditate vulgo Fredanum reti- B
nens, ſicut illi proximus Caldanum à caliditate. Itaque Vergilius cum tranſito Minione qui decimo lapide diſtat à fontibus Egelidi amnis Aeneã vidiſſe è vicino Fa-
num, & illi vicinas legiones Etruſcas indu- C
cit, ita Fanum ipſum deſcribit. Eſt ingens gelidum, lucus prope Ceritis amnem. Religione patrum late ſacer, vndique colles Incluſere caui, & nigra nemus abiete cin-
gunt. Syluano (fama eſt) veteres ſacraſſe D
pelaſgos Aruôrum pecoríſque deo, lucúmque diémque. Omnes hæ partes deſcriptionis Faul Volturnæ conueniunt, vt ad ſenſum cernimus. Faul enim eſt xv. lapide, iti-
nere Caſsiano prope amnem Ceritis, id eſt E
Minionem, vt rectè Seruius expoſuit, quia is amnis ad ius Ceritum pertinebat. Et hic Lucus & fanum Volturnæ, erat religione patrũ Lucumonum ſacer, nõ priuatis ciui-
bus tantũ, ſed late omnibus accolis, & xij. F
populis vt ſignificat Seruius. Erat enim Fanum Volturnæ regium, Lucumonibus curia templum, ad quod teſte Liuio indice-
ban

A bantur cōcilia xij.populis.Cernimus eundem Faul cinctum vndique quatuor tetrapolis ipſius collibus vt diximus. Arbores crematæ ſunt,poſtquam Chriſti fides ſuſcepta fuit,iuxta Dei mandatum Deutero
B nomij xij.cap.In Volturna adhuc eſt vicus, quem Seuaſton Pana vocabulo pelaſgico dicimus,id eſt,Auguſtalem Syluanum.Eſt enim Pan Inuus Syluanus idem teſte Seruio ſuper Aeneida & Georgica.Aruorum
C pecoriſque deus Vertumnus,Pomonus,pater Ianus,Etruſcis erat,vt probauimus in commentariis ſuper Vertumnianam Propertij in iij antiquitatum Beroſi.Itaque duo argumenta ſunt,Faul veteres poſt Ia-
D num ſecundo ſacraſſe pelaſgos,tum quia Volturnæ vicinus eſt campus Pelaſgi adhuc dictus,tum vel maximè quòd Auguſtalem Syluanum Vertumnum vocabulo pelaſgico Seuaſton Pana dixerunt.Vnde &
E Vertumnus deus erat princeps Etruriæ,vt ait Varro in j.de lingua Latina.Et hęc ratio ſoluens dubium tale Cum locus Fani Faul dicatur,& in compluribus nummis argenteis & æreis id idem ſeruetur,cur in
F quibuſdam vltima ſacra litera p, ponitur, & ſcribitur Faup?Reſponſio in promptu eſt,quia duobus dicatum erat Fanum,ſcilicet Lucumonibus quibus erat curia templum

plum,& Aruorum pecoríſque Deo Pomo- A ni Syluano. Primo modo dicitur Faul,id eſt,Fanum almæ Volturnæ Lucumonum. Secundo modo Faup,id eſt, Fanum almæ Volturnæ Pomoni, aruorum pecoríſque Dei,dicente eodem Deo in Vertumniana B Propertij de ſeipſo.

Paſtor & ad baculum poſſum curare,vel idẽ Serpiculis medio puluere ferre roſam. Nam quid ego adiiciam,de quo mihi maxima fama eſt.Hortorum in manibus do- C na probata meis?Ergo eſt Faup Fanum almæ Volturnæ Pomoni,aruorum pecoríſq; Dei, vt in dictione Pomonus & Pomona vidimus inſtitutione prima.Ab his quatuor ſacris literis introitus Faul ſiue Faup dici- D tur in contractibus porta quadriera,quia quatuor æreis denariis inſculptæ erant iſtæ quatuor literæ,dũ ſacraretur. Teſte enim Plutarcho in vita Romuli,Etruſci ſacrant Olympum myſteriis & literis quibuſdam. E Quòd ſi excellens ſit locus,æreis literis ſacrant,vt de ilice Luci Vaticani Etruſci.Plinius ſignificat in xiiij.libr.naturalis hiſtoriæ,cap.lxj.dicens:Vetuſtior vrbe in Vaticano eſt ilex,in qua titulus literis ęreis Etru F ſcis,religione arborem tum dignam fuiſſe ſignat.Hãc ilicem Vaticani inter ſanctum Petrum & caſtrũ ſancti Angeli fuiſſe memoria

A moria antiqua ſeruat,quam Eugenius põtifex Maximus,in valuis eccleſię ſancti Petri æreis exculpſit,vt patet aſpicienti valuas æneas.

FALVCERES ſunt Eani ciues,circum B Fanum incolentes,Arbani,Vuſsi,Vetulones,Volturreni,vt in dictione Falucer & Luceres in prima inſtitutione vidimus. Vetulones hoſtiis placant Volturnæ Volturnũ. Dictione Volturna diximus de Iano Vo-C mono Volturnæ Deo principe. Vetulones, Vetulonia & Vetulonienſes,deriuationem habent à Vetuleto,vna ex quatuor partibus tetrapolis Etruriæ,vt in ſuperioribus expoſuimus. Et in xl.quæſtionibus Anniis D copioſe probauimus: Placant autem ſacrificio expiatiuo,quo expiauerunt vrbem & luſtrauerunt exercitum ab impietate Mezentij.

PELLVNT Agillum tyrãnum. Agillũ E tyrannũ appellat Mezentiũ Larthẽ Etruriæ regiæ,cuius impietate atque crudelitate diutina feſsi ciues,illúmque ad ſupplicia expoſcentes,fugatum viderunt,vt hiſtoriã integram in octauo Aeneidos Euander re-F fert Aeneæ:quem ad Lucumones pro auxiliariis legionibus mittebat in Lucũ ingentem ſiue Fanum Volturnæ,vbi congregati erant,& in cuius latis aruis Turrheni &

Tar

Tarcon rex tutis tenbeant caſt a locis. De A
hoc Tarconte ita ſubdit. Agillæ ſtultitiæ
ſuccedit Tarcon & Ocnus. De vtroque loquitur Vergilius De Tarconte quidem rege, qui legiones dedit Aeneæ contra Turnum & Mezentium, loquitur pluries in B
octauo Aeneidos & in decimo. De Ocno verò cõditore Mantuæ in x. dicit. Ipſe etiã patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mantus, & Thuſci filius amnis, id eſt, Tyberini, qui ante Mezentium Larthes C
fuit Etruriæ & contra Glaucum filiũ Minois apud Albulam dimicans in fluuiúmq; ſubmerſus nomen Tyberi dedit: vt in Anniis quæſtionibus, & in commentariis ſuper tertium fragmentum Catonis proba D
uimus. Sane ſciendum eſt, tres fuiſſe Tarcontes. Primus fuit filius Turrheni Mæonis, & frater Traſimeni, vt Beroſus in ſecũdo antiquitatũ in genealogiis notat. Huic teſte Strabone in v. libro pater ob pruden- E
tiam, condendarum vij. vrbium miniſteriũ delegauit, & inter eas à ſe nobilem Tarqui nas vrbem poſuit xv. vt cernimus lapide à Fano Volturnæ. Hæc enim tria xv. lapide à Volturna diſtant, à fronte Volſinę, à ſini- F
ſtris Tarquinæ, & à tergo Minio itinere Caſsiano. Secundus Tarcon fuit, qui Euãdro Palatinum collem permiſit, & vt Soli-
nus

A nus in collectaneis ſignificat. Cacũ in vincula coniecit. Hunc teſte Manethone ſecuti ſunt Larthes Etruriæ Tyberinus pater Ocni, & Mezentius. Quo fugato ſucceſsit tertius Tarcon & poſt eum Ocnus, vt Ver-
B gilius inſinuat, & Manethon exprimit, & hæc exciſa tabula teſtatur, & nos in hiſtoria Etruſca narrauimus. ſic Turrhena Ethuræ Longhola ſancta manet. In tabula Turrhena Ethuræ cum aſpiratione ſunt
C ſcripta, cum ſine aſpiratione hoc loco ſcribi debuiſſent, vt in prima inſtitutione ſignificauimus. Sed ea ętate, vt diximus, Etruria vtebatur molli & diſſoluto ſtilo & orthographia. Longola dicitur à vico lon-
D go, ſicut Vetulonia à vico eius Vetuleto. Eſt autem idem para & Longola. Nam vt ait Samuel Talmudiſta, quos Græci & Latini vocant Perſas, Aramei & Hebræi vocant à dignitate principatus parazim, id
E eſt, haſtatos conſulares. Par enim haſtam & ſceptrum Aramei vocant, quia antiquitus haſta pro ſceptro & corona reges vtebantur, vt aſſerit Trogus & Iuſtinus vltimo epitomate. Græci verò Longen vocant ha-
F ſtam, & Longolam haſtatam. Quare pars Etruriæ dicta vocabulo vetuſto para Tuſſa, eandem Pelaſgi qui ſacrauerũt Fanum lingua ſua dixerunt Longolam Tuſſam,

ad diſtinctionẽ Tuſſæ Nanæ. Latinè item A
dicimus haſtatam Tuſcam, vt copioſius
fuit expoſitum in x L. Anniis quęſtionibus.
Latini verò abſolutè Tuſſam ſiue Tuſcam
pronuntiant, vt in prima inſtitutione ab-
ſoluimus. Longola autem eſt duplex. Vna B
in Latio ſecus mare, in Volſcis circa Tar-
racinam, vt Liuius inducit in ſecundo ab
vrbe condita. Ergo quia in Latio eſt, ſcribi
debet ſine aſpiratione Longola à longitu-
dine dicta. Hæc autem noſtra, quia nec vi- C
cus ille longitudinem habet, nec eſt in la-
tio, & per interpretationem potius Para
dicitur, idcirco cũ aſpiratione dicitur Lon-
ghola in Thuſcis Tranſcyminiis, de qua
Liuius in nono ab vrbe condita dicit. Po D
ſtero die repetitis auſpiciis dictator Papy-
rius, cum legionibus nuper conſcriptis ad
terrorem Cyminiam ſyluam traducti ex-
ercitus profectus peruenit ad Longholam.
Et acceptis à conſule Martio veteribus mi E
litibus explicauit acies, nec hoſtes detrecta
uere pugnam. Quidam iuuenis ex Flami-
nia ſuperioribus annis cum publicè diſpu-
tationes quotidie de hac patria fierent, di-
xit Liuiũ loqui de Longola Latij, quia di- F
ctator Papyrius dictus fuit pro bello Sam-
nitico, cui præerat conſul Martius, vt ſcri-
bit Liuius, & nõ pro bello Etruſco Tranſ-
cyminio

A cyminio, cui præerat Q. Fabius d lacum Vadimonis. Vnde & veteres milites à Martio non à Fabio accepit. Dicebatq; ꝙ putabat eſſe verum, quòd eodem tempore Papyrius in Samnio pugnabat, quo & Fabius in
B Etruria ad lacum Vadimonis, & ideo non potuiſſe intereſſe Papyriũ pugnæ Tranſcyminiæ ad Longolam. Huic reſpōdimus primo falſum eſſe quòd eodem tēpore fuerit vtrobiq; pugnatum, quia litera Liuij eſt in
C contrariũ. Finita enim pugna Etruſca, ſubinde inquit pugnatũ eſt in Samnio. Quòd verò acceperit veteres milites à Martio cōſule, equidē verum eſt. Sed, vt ait Liuius ad Longolam, vbi expectabat eos recepit cum
D legionibus ad hunc Cyminium terrorem nouiter conſcriptis, & vbi explicauit acies contra hoſtes ibi paratos. Porrò hoſtes parati non erant in maritima Longola, cum nullum ibi eſſet bellũ, ſed in remotis mon-
E tibus Samnij & Cyminiis. Quare conuincitur, vt ſi nullum bellũ, nullus hoſtis erat in maritima Longola, ſed actu præſens in Etruſca vtiq; Papyrius nō explicauit acies in Longola maritima Volſca ſed Etruſca.
F Quod verò obiecit quòd creatus eſt dictator pro bello Samnitico, conſequens eſt vt nō pro bello Volſco, & ob id nec ad Longolam Volſcam explicaſſe acies. Et cũ pro his

adductus eſſet Liuius,& hæc ibi lecta,mul- A
ta ille iuuenis ſubmurmurans,dixit, ſe in
futura diſputatione omnino probaturum,
quòd nullo modo Papyrius interfuit bello
Etruſco. Sed cum in palatio dominorum
vbi res gerenda eſt, non affuiſſet (nam in B
Peruſiam feſtinauerat:noſter Vetulonien-
ſis Ser. Thomas Veltrinus vices illius ac-
cepit,& his validiſsimis argumentis obie-
cit. Primo quia pœna capitis mulctabatur
Dictator,ſi iniuſſu Senatus,alio proficiſce- C
retur,quàm in prouinciam ſibi delegatam,
atqui Papyrio Samnium erat decretum.
Reſpondi primùm quòd iuſſu Senatus id
fecit,qui teſte Liuio nuperátque nouiter le-
giones conſcripſerat pro terrore Tranſcy- D
minio non Samnîtico. Et ideò Dictator ad
eam Longolam illas deduxit, vbi erat ter-
ror Tranſcyminius. Et ita iuſſu Senatus
illò traduxit legiones. Deinde argumen-
tum in eum ſic verti. Pœna capitis erat E
alio deſcriptas Legiones ducere, quàm in
prouinciam pro qua conſcribebantur, aut
alibi pugnáre & explicare acies. Porrò non
fuit Papyrius dictator creatus pro bello
maritimo Volſco & Longola Volſca,neq; F
Senatus nouiter ſcripſerat Legiones pro
terrore Samnitico vel Volſco, ſed Tran-
ſcyminio. Quare nullo pacto has legiones
duxit

A duxit in Samniũ, neq; in Longolam Vol-
ſcam,neque ibi explicauit acies vbi nullum
erat indictum bellum,ſed bene hæc omnia
cõueniunt Longolæ Trãſcyminiæ vbi ho-
ſtes parati Etruſci & finitimæ Vmbriæ, vt
B ait Liuius,cuius terror percuſſerat vrbem,
& Senatum coëgerat ad nouiter Legiones
conſcribendas, quibus actu indictum bel-
lum & non Longolæ Volſcæ. Secunda ob-
iectio fuit iſta: Vnuſquiſque triumphat pro
C bello quod geſsit. Porrò Fabius triumpha-
uit ob egregie perdomitam Etruriam, &
non Papyrius, vt ibidem Liuius eſt author.
Quare Papyrius non geſsit bellum Etruſ-
cum. Ad hoc reſponſum fuit, aliud eſſe bel-
D lum gerere, aliud ſuccenturiari. Concedi-
tur igitur quòd Papyrius nõ geſsit bellum
Etruſcum,ſed Samniticum,& ideo vterque
de ſuo bello triumphum retulit. Ante ta-
men bellum Samniticum quod ſubinde
E geſtum eſt, vt loquitur Liuius ,territa vrbs
de profectione Q. Fabij qui teſte Liuio di-
cto in Sutrio Papyrio dictatore, tranſgreſ-
ſus fuerat Cyminia iuga circa lacum Va-
dimonis, mox conſcripſit legiones ad ſuc-
F centuriandum Fabio, quia (vt ibi exprimit
Liuiust)error fuit vrbis, ne ſubitò cohorti-
bus Etruſcis & Vmbris exercitus interclu-
deretur, quia vt patet ad oculum, Fabius

cum exercitu ſtans in hac planitie, habebat A
à frõte Volſinenſes, à ſiniſtris Tarquinenſes, à dextris Etruſcos & Vmbros Tyberinos, à tergo ſola iuga Cyminia verſus Longolam, quæ niſi Legionibus Romanis cuſtodita fuiſſet, funditus interclusus fuiſſet B
exercitus, & nõ potuiſſet, vel retro referre, neq; à fronte aut dextris vel à ſiniſtris procedere. Et ideo clarè dicit Liuius, quòd ad hunc terrorem tollendum, nouiter conſcripſit legiones Senatus, cum quibus profe- C
ctus peruenit ad Longolam Tranſcyminiã dictator, & explicauit acies ad ſuccenturiandum & cuſtodiendum iter Tranſcyminium, ne intercluderetur exercitus, & non ad pugnandum iuſti more belli. Ter- D
tio ſic obiecit. Hæc pugna Tranſcyminia pugnata fuit vſque Peruſiam, quia induciarum fregerat fidem, vt ibi ait Liuius. Ergo nõ fuit ibi Papyrius, qui pugnabat in Samnio. Reſponſum eſt, quòd conſequentia eſt E
falſa, ſimul & adſumptum. Conſequentia quidẽ, quia fuit ibi Papyrius (ut diximus) antequam pugnaret in Samnio, quia ſubinde ac perdomita Etruria, ipſe geſsit bellum Samniticum. Adſumptum quoq; fal- F
ſum eſt, quòd ea pugna Tranſcyminia eo anno pugnata fuerit vſq; Peruſiam, aut ꝙ Peruſia induciarũ fregerit fidem, quia teſte ipſo

A ipſo Liuio ibidẽ, egregiè perdomita Etruria regia, non proceſsit ad Volſinienſes à fronte Fabius, nec à ſiniſtris ad Tarquinienſes, nec à dextris ad alios Tyberinos Etruſci nominis & Vmbros, ſed ſequente B anno illos Decius cõſul ſubegit. Quod verò ait pugnam Tranſcyminiam pugnatã vſque Peruſiam, vtique Liuius nõ affirmat, ſed per opinionẽ refert dicens quòd quidã id aiunt. Et ideo tanquã veritati non coherẽs C opinio reiicitur. Hactenus de Longola, id eſt, Para Tuſſa, de qua exciſus lapis dicit, ꝙ ſit expiata impietate Mezentij & ſuccedẽtibus religioſis Tarcone & Ocno. Longola Turrena vrbs Etruriæ manſit ſancta, D id eſt, pia ex religionibus vt prius dedita.

Sequitur.

ETRVSCO QVATERNO POPVLO.

Quatuor partibus conſtabat tetrapolis Etruria, vt diximus, Arbano, Vetulonia, Pa- E ra Tuſſa, ſiue Longola haſtataq; Tuſca, & Volturna. Et ideo referens ad has quatuor partes Helius Spartianus dixit ꝙ Antonij pij omnes ædes in tota Etruria examen apum compleuit, quia in qualibet parte vr- F bis Etruriæ paternas ædes habebat. Erant autem abſq; mœnibus quatuor magna oppida vſque ad Deſyderium regem, vt dicemus in quinta tabula. Et ideo quaternus

Etruſcus populus dicebatur: Et ſeorſum A
enumerabātur, Arbani, Tuſcanienſes, Vetulones, & Volturreni, vt patet in tertio naturalis hiſtoriæ, capite ſexto Plinij, & in Myrſilo de origine Italiæ. In authoribus verò hiſtoricis & poëtis, confunduntur no- B
mina, quia interdum totum pro parte, interdum pars pro toto accipitur.

TABVLA TERTIA VNA EX CYBELARIIS.

C

DVæ tabulæ exciſæ Marmoreæ quæ Corſettus repperit, Cybelariæ idcirco dictæ, quòd in prædiis turſitæ Cybeles, & colle eius hactenus Cybelario dicto, repertæ ſunt, vbi paulopoſt aſtante curia D
quæ cum beatiſsimo Alexādro ſexto, Pont. Max. Viterbum ſe contulerat, effoſſæ fuerunt triumphales ſtatuæ vetuſtiſsimæ, minio illitæ, Cybelis, Iaſij, Armoniæ, Veſtalis & Electræ. Sub ſtatua Iaſij carmen rhythmicum, antiquis literis & verbis Etruſcis E
exciſum, in Latinum ita vertitur.

Iaſio acclamauit Herculeus, dux inuicte, inuicta corona:

Anno ætatis ſuæ trigeſimooctauo. Sub Cibele hoc carmen exciditur, ita dicens. F

Veiuzo hoſpita Iſis, hoſpitata eſt epulatrix.
In domo Tylæſponſæ decoræ regis Sypi:

Anno

A Anno ætatis eius quintodecimo.
Prima igitur tabula marmorea magna, exciſa eſt literis Græcis, & vetuſta orthographia Græca, cuius hæc eſt in Latinum traductio.

B CORITINA deſponſatio cum Electra Atlai Kityi, iam dudum pertranſiuerat.

ET MAXIMA Iſis frumentaria atq; Panifica, conceſsit ad nuptias Iaſij filij Coriti, in habitaculum turritæ Cybeli ſponC ſæ Iaſij, in prædio Cybelario, ad fontē Cybelarium, paulo ſub Vadimona palatia.

ET PAVLO poſt à ſcelerato fratre Dardano Iaſius male periit in agro Iaſinello, ad Thermas Iaſinellas in Thuſcis.

D ET QVIDEM iſta regia fuit reparata, primùm quidem à Pipino, poſterius verò à Marſia & Turrhenis principibus, ad æternam gratiam & monumentū rerum.

LAPIS vetuſtiſsimus repertus ſub his E verbis. Omnium primus Cameſes cum patre ſuo Iano, & Ry Comero Gallo, Vetulonos colonos ſupra balnea ſtatuit. Et poſt puſillum iuſta iſtos caſtellum fundatum fuit à Lybio Aegyptio; qui cognominatus eſt F Hercules Celſus. ſed ante hunc Herculem Celſum, Sabatius Sangni pater Sabinorū atque Samnitum, villam poſuit in Volturrenis Troſsis in Celeni regione.

ALTERA TABVLA CYBELLARIA IN ORDINE quarta hæc eſt. A

EPigramma Araratheum in Vetulonia repertum ad portam Vetuleti, ſub his B verbis, Omnium primus Cameſes cum patre Iano & Ry Comero Vmbro patre Vmbrorum dedit Vetulonos habitatores ante Balnea. Iuxta hos poſuit munitionem Libyus Aegyptius, cuius prænomen Hercu- C les Celſus, & prius iſto Hercule Celſo Saturnus Sangni dedit munitionem in ferocibus in bello & caſtellum Camſancti, ſiue panos Sebaſti, & caſtellum Feneſtræ, & caſtellum Lucernæ. Hucuſque tabulæ Cybel D lariæ, tertia quam Corſettus afferre pollicitus erat funditus periit. Vnde has duas breuibus exponemus.

PRAEDICTARVM TABVLARVM EXPOSITIO. E

HAs igitur tabulas quærendo exponemus. Principio quæritur. Si Etruſci ſemper horruerunt literas Græcas & diſci- F plinas, vt ſupra fuit expoſitum, cur has antiquitates Græcis literis ſeruandas tradiderunt? Ad hoc ex dictis ipſius Catonis reſponderi

A ſponderi poteſt, qui teſte Plinio in vigeſimonono libro naturalis hiſtoriæ capite primo ad filium ſcribens, his verbis vtitur. Dicam de iſtis Græcis ſuo loco Marce fili, quid Athenis exquiſitum habeam, & quòd bo-
B num ſit illorum literas aſpicere non perdiſcere. Vincam nequiſsimum & indocile genus illorum. Et hoc puta vatem dixiſſe. Quandocunque iſta gens ſuas literas dabit, omnia corrumpet: Hęc Cato vt Plinius
C refert. Itaque quoniam bonum eſt Græcas literas aſpicere non perdiſcere, vtique Etruſci ad perdiſcendas eorum literas & fabulas atque mendacia magis quàm diſciplinas nunquam inclinati fuerunt, ſed be-
D ne rectéque aſpexerunt illas, & permiſerunt vt patriæ antiquitates ſcriberentur literis Græcis & Latinis, quia niſi ad honorem non pertinebat hoc genus ſcribendi.

E SECVNDO Quæritur quo tēpore fuerunt exciſa? Reſpondetur, quòd coniectura eſt circa tempora conditionis Romæ has tabulas fuiſſe permiſſas ſcribi literis Etruſcis. Nam teſte Archilocho in epi-
F thero temporum, ſuper quem iam commentaria confecimus poſt euerſionem Troiæ, aliis & aliis temporibus octo Homeri claruerunt, quorũ qui eximius poëtarũ eſt

fuit

fuit ipſi coætaneus & vicit Olympico cer- A
tamine, Olympiade vigeſimatertia, quæ
fuit circa trigeſimum annum Numæ Pom
pilij, vt patet in Euſebio. Eo anno, vt aſ-
ſerit, fuit ipſi ita tributum emendare lite-
ras ſimul & linguā Græcam, quas ſemibar- B
baras & rudes Cadmus retulerat in Græ-
ciā. Quare hæ tabulæ paulò ante Numam
exciſæ fuerunt, quia ruditatis antiquæ ſunt
plenæ. Nam orthographia eſt vetuſta, quia
Vetuloniā ſcribit per ου, & ι, doctrina Ho- C
merica poſtea ſcribitur per β, & η βητουλο-
νια. Rurſus ſcribit Sangyn per στη, cum per
duplex ττ, ſcribendum dictauerit Mæon
Homerus. Similiter poſt Marſian & Pipi-
nū Larthes Etruriæ fuiſſe exciſas, tabulæ D
ſunt teſtimonio, quæ illos nominant. Flo-
ruit autem Marſias Etruriæ Larthes, quin
to & ſeptuageſimo anno ante Romam vr-
bem conditam, vt probauimus in Etruſca
hiſtoria & Chronographia, quam contra E
Euſebium, & alios corruptores publico-
rum temporum conſcripſimus. Quare poſt
Marſiā, & ante Numam circa cōditionem
vrbis Romæ, exciſa ſunt hæc marmora.

TERTIO Quæritur quis fuerit hic At- F
las & Coritus. Reſpōdetur iuxta Seruium
ſuper ſeptimo Aeneidos, tres fuiſſe Atlan-
tes. Primus maximus Maurus dictus, quia
teſte

A teſte Diodoro Siculo in quarto libro in Mauritania obiit. Poſtremum ſibi finxit Græcia mendax. Inter hos fuit Atlas Italus ſocer Coriti & pater Electræ, quem Aramei ac diuinæ literæ vocant Kitym, id eſt,
B Italum, à quo Italia primo nomen habuit circa Tyberim, in quo ſunt loca à Siculis qui venerunt cum Italo à Sicilia primùm habitata, Phalaris & Pheſcennium, & circa Tybur Sicilienſia, vt ait Dionyſius in pri-
C mo libro. Vnde tam in Latio quàm agro Etruſco vallis Sicania & loca Sicania ſunt. Hic Atlas Italus, fuit frater Heſperi regis Hiſpaniæ, quem teſte Igino & Beroſo ab Hiſpania pepulit in Italiam, quo tempore,
D quia Larthes Etruriæ poſthumus in cunis erat, qui nomine dicebatur Cambo, vt in ij. & v. antiquitatum dicit Beroſus, & cognomine vocabatur Ianus iunior, vt Iginus & alij ſignificant, vbi ſcribunt, Iani ope
E atque permiſſu Italum condidiſſe Capenam, idcirco infantis tutelam in Turrena ſede ſuſcepit Heſperus, & ob id, vt ait Iginus, tam Hiſpania quàm Italia Heſperiæ, ab eo dictæ ſunt, & non ab Heſpero ſydere
F quo nauigant in Italiam & Hiſpaniam, ſicut ſomniat Græcia mendax, quia eadem ratione Gallia eſſet tertia Heſperia, quia eo ſydere nauigant in Galliam. Itaque hic dicitur

citur Atlas Kitym, id eſt Italus pater Ele- A
ctræ, per diſtinctionem ab aliis duobus Mauro & Græco. Coritus autem hic dicitur Ianus iunior, pater Dardani & Iaſij. De his vt Iginus, ita ante illum Fabius Pictor de origine vrbis Romæ ita dicit. Pri- B
ma origo Romæ fuit collis capitolinus, à Saturno cultus, & Saturnia dictus. Sequens hunc Auentinus fuit habitatus ab Atlante Italo, è Sicilia illo aduecto contra fratrem ſuum Heſperum, in cuius tutela erat Etru- C
riæ imperium, adhuc Iano puero & immaturo ad munera regia & regni. Porrò Italus dimicare, à Iano & Etruſcis prohibitus, in Auentino conſedit, ad cuius radices iuxta Tyberim ope atque conſilio Iani, Cape- D
nam oppidulum cōdidit, & regionem eius permiſſu Italiam dixit. Mox Heſpero fratre rebus humanis exempto, Italus in tutelam Ianum & Etruriam ſuſcipiens, omnem regionem circa Tyberim vltrò ci- E
tróque à ſe Italiam dixit extinctis aliis cognominibus priſcis. Ab hoc loco Fabij Seruius ſuper æneida ſcribit Italum cum Siculis in loca circa Tyberim veniſſe, & à ſe Italiam primo dixiſſe, eſséque argumento F
loca dicta Sicilienſia vel Sicania. Similiter & Solinus, vt Tortellius noſter Aretinus ſcribit, ab hoc Fabij loco excerpſit, Italum

A lum iuxta Tyberim ædificaſſe Capenam ope, conſilio, & auxilio Iani, à qua portæ Capenæ nomen fuit. Sequitur verò Fabius de tertio colle Palatino, qui fuit tertius in origine vrbis Romæ, ſic dicens: Suſce-
B pto Italus Italiæ imperio, tum filiam ſuam Romam nomine, Aboriginibus & Siculis in Latio præfeçit. Quæ Capena relicta, Palatinum collem medium tenuit, & oppidũ Romam condidit in eius vertice vbi hæ-
C ret exquilino. Hæc Fabius. Ergo Italus Atlas, eſt qui in hoc loco ſcribitur pater Atlantis Electræ, & ſocer Coriti Iani, cuius inregia Thuſcorum & Italiæ ſede tutelam ſuſcepit, & illi filiam ſuam infantulam Ele-
D ctram vxorem pro futuro imperio locauit, vt Beroſus in quinto antiquitatum exprimit, ſuper quem exegimus commentaria. Et notandum quòd Iano huic, vt diximus, nomen fuit Cambo, & dignitatis nomen
E Coritus, id eſt Iuppiter, vt probauimus ſuper Beroſum & in Anniis quæſtionibus, in quibus expoſuimus vrbes & oppida quæ condidit in hac Turrhena ſede.

QVARTO. Quæritur vbi regnauit Ita-
F lus. Reſpondetur quod regnauit in Etruria tetrapoli. Id probatur argumentis communibus, propriis, & Authoribus. Commune argumentum eſt, quia vel regnauit circa

Tybe

ad diſtinctionē Tuſſæ Nanæ. Latinè item A dicimus haſtatam Tuſcam, vt copioſius fuit expoſitum in XL. Anniis quęſtionibus. Latini verò abſolutè Tuſſam ſiue Tuſcam pronuntiant, vt in prima inſtitutione abſoluimus. Longola autem eſt duplex. Vna B in Latio ſecus mare, in Volſcis circa Tarracinam, vt Liuius inducit in ſecundo ab vrbe condita. Ergo quia in Latio eſt, ſcribi debet ſine aſpiratione Longola à longitudine dicta. Hæc autem noſtra, quia nec vi- C cus ille longitudinem habet, nec eſt in latio, & per interpretationem potius Para dicitur, idcirco cū aſpiratione dicitur Longhola in Thuſcis Tranſcyminiis, de qua Liuius in nono ab vrbe condita dicit. Po D ſtero die repetitis auſpiciis dictator Papyrius, cum legionibus nuper conſcriptis ad terrorem Cyminiam ſyluam traducti exercitus profectus peruenit ad Longholam. Et acceptis à conſule Martio veteribus mi E litibus explicauit acies, nec hoſtes detrectauere pugnam. Quidam iuuenis ex Flaminia ſuperioribus annis cum publicè diſputationes quotidie de hac patria fierent, dixit Liuiū loqui de Longola Latij, quia di- F ctator Papyrius dictus fuit pro bello Samnitico, cui præerat conſul Martius; vt ſcribit Liuius, & nō pro bello Etruſco Tranſ-

cyminio

A cyminio, cui præerat Q. Fabius d lacum Vadimonis. Vnde & veteres milites à Martio non à Fabio accepit. Dicebatq; ꝙ putabat eſſe verum, quòd eodem tempore Papyrius in Samnio pugnabat, quo & Fabius in
B Etruria ad lacum Vadimonis, & ideo non potuiſſe intereſſe Papyriũ pugnæ Transcyminiæ ad Longolam. Huic reſpõdimus primo falſum eſſe quòd eodem tẽpore fuerit vtrobiq; pugnatum, quia litera Liuij eſt in
C contrariũ. Finita enim pugna Etruſca, ſubinde inquit pugnatũ eſt in Samnio. Quòd verò acceperit veteres milites à Martio cõſule, equidẽ verum eſt. Sed, vt ait Liuius ad Longolam, vbi expectabat eos recepit cum
D legionibus ad hunc Cyminium terrorem nouiter conſcriptis, & vbi explicauit acies contra hoſtes ibi paratos. Porrò hoſtes parati non erant in maritima Longola, cum nullum ibi eſſet bellũ, ſed in remotis mon-
E tibus Samnij & Cyminiis. Quare conuincitur, vt ſi nullum bellũ, nullus hoſtis erat in maritima Longola, ſed actu præſens in Etruſca vtiq; Papyrius nõ explicauit acies in Longola maritima Volſca ſed Etruſca.
F Quod verò obiecit quòd creatus eſt dictator pro bello Samnitico, conſequens eſt vt nõ pro bello Volſco, & ob id nec ad Longolam Volſcam explicaſſe acies. Et cũ pro his

adductus eſſet Liuius,& hæc ibi lecta, mul- A
ta ille iuuenis ſubmurmurans, dixit, ſe in futura diſputatione omnino probaturum, quòd nullo modo Papyrius interfuit bello Etruſco. Sed cum in palatio dominorum vbi res gerenda eſt, non affuiſſet (nam in B
Peruſiam feſtinauerat: noſter Vetulonienſis Ser. Thomas Veltrinus vices illius accepit,& his validiſsimis argumentis obiecit. Primo quia pœna capitis mulctabatur Dictator, ſi iniuſſu Senatus, alio proficiſce- C
retur, quàm in prouinciam ſibi delegatam, atqui Papyrio Samnium erat decretum. Reſpondi primùm quòd iuſſu Senatus id fecit, qui teſte Liuio nuperátque nouiter legiones conſcripſerat pro terrore Trańſcy- D
minio non Samnitico. Et ideo Dictator ad eam Longolam illas deduxit, vbi erat terror Tranſcyminius. Et ita iuſſu Senatus illò traduxit legiones. Deinde argumentum in eum ſic verti. Pœna capitis erat E
alio deſcriptas Legiones ducere, quàm in prouinciam pro qua conſcribebantur, aut alibi pugnáre & explicare acies. Porrò non fuit Papyrius dictator creatus pro bello maritimo Volſco & Longola Volſca, neq; F
Senatus nouiter ſcripſerat Legiones pro terrore Samnitico vel Volſco, ſed Tranſcyminio. Quare nullo pacto has legiones

duxit

A duxit in Samniũ, neq; in Longolam Volſcam,neque ibi explicauit acies vbi nullum erat indictum bellum,ſed bene hæc omnia couẽniunt Longolæ Trãſcyminiæ vbi hoſtes parati Etruſci & finitimæ Vmbriæ, vt B ait Liuius,cuius terror percuſſerat vrbem, & Senatum coëgerat ad nouiter Legiones conſcribendas, quibus actu indictum bellum & non Longolæ Volſcæ. Secunda obiectio fuit iſta: Vnuſquiſque triumphat pro C bello quod geſsit.Porrò Fabius triumphauit ob egregie perdomitam Etruriam, & non Papyrius,vt ibidem Liuius eſt author. Quare Papyrius non geſsit bellum Etruſcum.Ad hoc reſponſum fuit,aliud eſſe bel- D lum gerere,aliud ſuccenturiari. Conceditur igitur quòd Papyrius nõ geſsit bellum Etruſcum,ſed Samniticum,& ideo vterque de ſuo bello triumphum retulit. Ante tamen bellum Samniticum quod ſubinde E geſtum eſt, vt loquitur Liuius ,territa vrbs de profectione Q. Fabij qui teſte Liuio dicto in Sutrio Papyrio dictatore, tranſgreſſus fuerat Cyminia iuga circa lacum Vadimonis, mox conſcripſit legiones ad ſuc- F centuriandum Fabio, quia (vt ibi exprimit Liuius t)error fuit vrbis, ne ſubitò cohortibus Etruſcis & Vmbris exercitus intercluderetur, quia vt patet ad oculum, Fabius

cum exercitu ſtans in hac planitie,habebat A
à frõte Volſinenſes, à ſiniſtris Tarquinenſes,
à dextris Etruſcos & Vmbros Tyberinos,
à tergo ſola iuga Cyminia verſus Longolam,
quæ niſi Legionibus Romanis cuſtodita
fuiſſet, funditus interclusus fuiſſet B
exercitus, & nõ potuiſſet, vel retro referre,
neq; à fronte aut dextris vel à ſiniſtris procedere.
Et ideo clarè dicit Liuius, quòd ad
hunc terrorem tollendum,nouiter conſcripſit
legiones Senatus, cum quibus profe- C
ctus peruenit ad Longolam Tranſcyminiã
dictator, & explicauit acies ad ſuccenturiandum
& cuſtodiendum iter Tranſcyminium,
ne intercluderetur exercitus, &
non ad pugnandum iuſti more belli. Ter- D
tio ſic obiecit. Hæc pugna Tranſcyminia
pugnata fuit vſque Peruſiam, quia inducia
rum fregerat fidem,vt ibi ait Liuius. Ergo
nõ fuit ibi Papyrius,qui pugnabat in Samnio.
Reſponſum eſt, quòd conſequentia eſt E
falſa, ſimul & adſumptum. Conſequentia
quidẽ, quia fuit ibi Papyrius (ut diximus)
antequam pugnaret in Samnio, quia ſubinde
ac perdomita Etruria,ipſe geſsit bellum
Samniticum. Adſumptum quoq; fal- F
ſum eſt, quòd ea pugna Tranſcyminia eo
anno pugnata fuerit vſq; Peruſiam, aut ꝙ
Peruſia induciarũ fregerit fidem,quia teſte
ipſo

A ipſo Liuio ibidē, egregiè perdomita Etruria regia, non proceſsit ad Volſinienſes à fronte Fabius, nec à ſiniſtris ad Tarquinienſes, nec à dextris ad alios Tyberinos Etruſci nominis & Vmbros, ſed ſequente B anno illos Decius cōſul ſubegit. Quod verò ait pugnam Tranſcyminiam pugnatā vſque Peruſiam, vtique Liuius nō affirmat, ſed per opinionē refert dicens quòd quidā id aiunt. Et ideo tanquā veritati non cohe-C rēs opinio reiicitur. Hactenus de Longola, id eſt, Para Tuſſa, de qua exciſus lapis dicit, ꝙ ſit expiata impietate Mezentij & ſuccedētibus religioſis Tarcone & Ocno. Longola Turrena vrbs Etruriæ manſit ſancta, D id eſt, pia ex religionibus vt prius dedita.

Sequitur.

ETRVSCO QVATERNO POPVLO.

Quatuor partibus conſtabat tetrapolis Etruria, vt diximus, Arbano, Vetulonia, Pa-E ra Tuſſa, ſiue Longola haſtataq; Tuſca, & Volturna. Et ideo referens ad has quatuor partes Helius Spartianus dixit ꝙ Antonij pij omnes ædes in tota Etruria examen apum compleuit, quia in qualibet parte vr-F bis Etruriæ paternas ædes habebat. Erant autem abſq; mœnibus quatuor magna oppida vſque ad Deſyderium regem, vt dicemus in quinta tabula. Et ideo quaternus

A Anno ætatis eius quintodecimo.
Prima igitur tabula marmorea magna, exciſa eſt literis Græcis, & vetuſta orthographia Græca, cuius hæc eſt in Latinum traductio.

B CORITINA deſponſatio cum Electra Atlai Kityi, iam dudum pertranſiuerat.

ET MAXIMA Iſis frumentaria atq; Panifica, conceſsit ad nuptias Iaſij filij Coriti, in habitaculum turritæ Cybeli ſponC ſæ Iaſij, in prædio Cybelario, ad fontē Cybelarium, paulo ſub Vadimona palatia.

ET PAVLO poſt à ſcelerato fratre Dardano Iaſius male periit in agro Iaſinello, ad Thermas Iaſinellas in Thuſcis.

D ET QVIDEM iſta regia fuit reparata, primùm quidem à Pipino, poſterius verò à Marſia & Turrhenis principibus, ad æternam gratiam & monumentū rerum.

LAPIS vetuſtiſsimus repertus ſub his E verbis. Omnium primus Cameſes cum patre ſuo Iano, & Ry Comero Gallo, Vetulo nos colonos ſupra balnea ſtatuit. Et poſt puſillum iuſta iſtos caſtellum fundatum fuit à Lybio Aegyptio, qui cognominatus eſt F Hercules Celſus. ſed ante hunc Herculem Celſum, Sabatius Sangni pater Sabinorū atque Samnitum, villam poſuit in Volturrenis Troſsis in Celeni regione.

ALTERA TABVLA CYBELLARIA IN ORDINE *quarta, hæc eſt.* A

EPigramma Araratheum in Vetulonia repertum ad portam Vetuleti, ſub his B verbis, Omnium primus Cameſes cum patre Iano & Ry Comero Vmbro patre Vmbrorum dedit Vetulonos habitatores ante Balnea. Iuxta hos poſuit munitionem Libyus Aegyptius, cuius prænomen Hercu- C les Celſus, & prius iſto Hercule Celſo Saturnus Sangni dedit munitionem in ferocibus in bello & caſtellum Camſancti, ſiue panos Sebaſti, & caſtellum Feneſtræ, & caſtellum Lucernæ. Hucuſque tabulæ Cybel D lariæ, tertia quam Corſettus afferre pollicitus erat funditus periit. Vnde has duas breuibus exponemus.

PRAEDICTARVM TABVLARVM EXPOSITIO. E

HAs igitur tabulas quærendo exponemus. Principio quæritur. Si Etruſci ſemper horruerunt literas Græcas & diſci- F plinas, vt ſupra fuit expoſitum, cur has antiquitates Græcis literis ſeruandas tradiderunt? Ad hoc ex dictis ipſius Catonis reſponderi

A ſponderi poteſt, qui teſte Plinio in vigeſimonono libro naturalis hiſtoriæ capite primo ad filium ſcribens, his verbis vtitur. Dicam de iſtis Grçcis ſuo loco Marce fili, quid Athenis exquiſitum habeam, & quòd bo-
B num ſit illorum literas aſpicere non perdiſcere. Vincam nequiſsimum & indocile genus illorum. Et hoc puta vatem dixiſſe. Quandocunque iſta gens ſuas literas dabit, omnia corrumpet: Hçc Cato vt Plinius
C refert. Itaque quoniam bonum eſt Græcas literas aſpicere non perdiſcere, vtique Etruſci ad perdiſcendas eorum literas & fabulas atque mendacia magis quàm diſciplinas nunquam inclinati fuerunt, ſed be-
D ne rectéque aſpexerunt illas, & permiſerunt vt patriæ antiquitates ſcriberentur literis Græcis & Latinis, quia niſi ad honorem non pertinebat hoc genus ſcribendi.

E SECVNDO Quæritur quo tẽpore fuerunt exciſa? Reſpondetur, quòd coniectura eſt circa tempora conditionis Romæ has tabulas fuiſſe permiſſas ſcribi literis Etruſcis. Nam teſte Archilocho in epi-
F theto temporum, ſuper quem iam commentaria confecimus poſt euerſionem Troiæ, aliis & aliis temporibus octo Homeri claruerunt, quorũ qui eximius poëtarũ eſt

fuit

fuit ipſi coætaneus & vicit Olympico cer- A
tamine, Olympiade vigeſimatertia, quæ
fuit circa trigeſimum annum Numæ Pom
pilij, vt patet in Euſebio. Eo anno, vt aſ-
ſerit, fuit ipſi ita tributum emendare lite-
ras ſimul & linguã Græcam, quas ſemibar- B
baras & rudes Cadmus retulerat in Græ-
ciã. Quare hæ tabulæ paulò ante Numam
exciſæ fuerunt, quia ruditatis antiquæ ſunt
plenæ. Nam orthographia eſt vetuſta, quia
Vetuloniã ſcribit per ου, & ι; doctrina Ho- C
merica poſtea ſcribitur per β, & η βητουλο-
νια. Rurſus ſcribit Sangyn per στη, cum per
duplex ττ, ſcribendum dictauerit Mæon
Homerus. Similiter poſt Marſian & Pipi-
nũ Larthes Etruriæ fuiſſe exciſas, tabulæ D
ſunt teſtimonio, quæ illos nominant. Flo-
ruit autem Marſias Etruriæ Larthes, quin
to & ſeptuageſimo anno ante Romam vr-
bem conditam, vt probauimus in Etruſca
hiſtoria & Chronographia, quam contra E
Euſebium, & alios corruptores publico-
rum temporum conſcripſimus. Quare poſt
Marſiã, & ante Numam circa cõditionem
vrbis Romæ, exciſa ſunt hæc marmora.

TERTIO Quæritur quis fuerit hic At- F
las & Coritus. Reſpõdetur iuxta Seruium
ſuper ſeptimo Aeneidos, tres fuiſſe Atlan-
tes. Primus maximus Maurus dictus, quia
teſte

A teſte Diodoro Siculo in quarto libro in Mauritania obiit. Poſtremum ſibi finxit Græcia mendax. Inter hos fuit Atlas Italus ſocer Coriti & pater Electræ, quem Aramei ac diuinæ literæ vocant Kitym, id eſt,
B Italum, à quo Italia primo nomen habuit circa Tyberim, in quo ſunt loca à Siculis qui venerunt cum Italo à Sicilia primùm habitata, Phalaris & Pheſcennium, & circa Tybur Sicilienſia, vt ait Dionyſius in pri-
C mo libro. Vnde tam in Latio quàm agro Etruſco vallis Sicania & loca Sicania ſunt. Hic Atlas Italus, fuit frater Heſperi regis Hiſpaniæ, quem teſte Igino & Beroſo ab Hiſpania pepulit in Italiam, quo tempore,
D quia Larthes Etruriæ poſthumus in cunis erat, qui nomine dicebatur Cambo, vt in ij. & v. antiquitatum dicit Beroſus, & cognomine vocabatur Ianus iunior, vt Iginus & alij ſignificant, vbi ſcribunt, Iani ope
E atque permiſſu Italum condidiſſe Capenam, idcirco infantis tutelam in Turrena ſede ſuſcepit Heſperus, & ob id, vt ait Iginus, tam Hiſpania quàm Italia Heſperiæ, ab eo dictæ ſunt, & non ab Heſpero ſydere
F quo nauigant in Italiam & Hiſpaniam, ſicut ſomniat Græcia mendax, quia eadem ratione Gallia eſſet tertia Heſperia, quia eo ſydere nauigant in Galliam. Itaque hic dicitur

citur Atlas Kitym, id eſt Italus pater Ele- A
ctræ, per diſtinctionem ab aliis duobus
Mauro & Græco. Coritus autem hic dici-
tur Ianus iunior, pater Dardani & Iaſij.
De his vt Iginus, ita ante illum Fabius Pi-
ctor de origine vrbis Romæ ita dicit. Pri- B
ma origo Romæ fuit collis capitolinus, à
Saturno cultus, & Saturnia dictus. Sequens
hunc Auentinus fuit habitatus ab Atlante
Italo, è Sicilia illo aduecto contra fratrem
ſuum Heſperum, in cuius tutela erat Etru- C
riæ imperium, adhuc Iano puero & imma-
turo ad munera regia & regni. Porrò Ita-
lus dimicare, à Iano & Etruſcis prohibitus,
in Auentino conſedit, ad cuius radices iux-
ta Tyberim ope atque conſilio Iani, Cape- D
nam oppidulum cõdidit, & regionem eius
permiſſu Italiam dixit. Mox Heſpero fra-
tre rebus humanis exempto, Italus in tu-
telam Ianum & Etruriam ſuſcipiens, o-
mnem regionem circa Tyberim vltrò ci- E
tróque à ſe Italiam dixit extinctis aliis co-
gnominibus priſcis. Ab hoc loco Fabij Ser-
uius ſuper æneida ſcribit Italum cum Si-
culis in loca circa Tyberim veniſſe, & à ſe
Italiam primo dixiſſe, eſséque argumento F
loca dicta Sicilienſia vel Sicania. Similiter
& Solinus, vt Tortellius noſter Aretinus
ſcribit, ab hoc Fabij loco excerpſit, Ita-
lum

A lum iuxta Tyberim ædificaſſe Capenam ope, conſilio, & auxilio Iani, à qua portæ Capenæ nomen fuit. Sequitur verò Fabius de tertio colle Palatino, qui fuit tertius in origine vrbis Romæ, ſic dicens: Suſce-
B pto Italus Italiæ imperio, tum filiam ſuam Romam nomine, Aboriginibus & Siculis in Latio præfecit. Quæ Capena relicta, Palatinum collem medium tenuit, & oppidũ Romam condidit in eius vertice vbi hæ-
C ret exquilino. Hæc Fabius. Ergo Italus Atlas, eſt qui in hoc loco ſcribitur pater Atlantis Electræ, & ſocer Coriti Iani, cuius inregia Thuſcorum & Italiæ ſede tutelam ſuſcepit, & illi filiam ſuam infantulam Ele-
D ctram vxorem pro futuro imperio locauit, vt Beroſus in quinto antiquitatum exprimit, ſuper quem exegimus commentaria. Et notandum quòd Iano huic, vt diximus, nomen fuit Cambo, & dignitatis nomen
E Coritus, id eſt Iuppiter, vt probauimus ſuper Beroſum & in Anniis quæſtionibus, in quibus expoſuimus vrbes & oppida quæ condidit in hac Turrhena ſede.

QVARTO. Quæritur vbi regnauit Ita-
F lus. Reſpondetur quod regnauit in Etruria tetrapoli. Id probatur argumentis communibus, propriis, & Authoribus. Commune argumentum eſt, quia vel regnauit circa

Tybe

Tyberim in Capena, vel circa Tyberim A inVolturna quæ Etruria regia. Circa enim Tyberim conſedit cum Siculis, & eam regionem à ſe nominauit Italiam, vt Seruius & cæteri conſcribunt. Porrò non regnauit in Capena, quia non potuiſſet dici B rex Italiæ ſed Latij regulus. Nam ante Romanorum imperium à tempore Iani, & deinceps ſolum penes Thuſcos imperium totius Italiæ fuit, cuius regia fuit Volturna nec quiſpiam potuit eſſe regulus C in Italia, niſi permiſſu Larthis Etruriæ, vt Fabius Pictor ſcribit, & nos in commentariis noſtris ſuper eum, & quæſtionibus Anniis copioſe probabimus. Quare in regia Volturna regnauit. Alioquin, non modo D non potuiſſet dici Italiæ rex, ſed ne regulus quidem Aliud commune argumentum eſt, authorum dicentium quòd ibi regnauit circa Tyberim Italus, vbi fuerunt vrbes ante Pelaſgos habitatæ à Siculis, vt E Capena & circa Tybur loca Cæterùm in Thuſcia Veientana, circa Tyberim ſunt Pheſcennium & Phalaris vrbes, ante Pelaſgos habitatæ à Siculis, vt aſſerit Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro. Quare F Italus commune imperium tenuit circa Tyberim, vltro in Latio, citroq; in Thuſcia. Sed nullus ante Romanorum imperiũ

regn

A regnauit citra Tyberim in Thuſcia, ſimúlque vltra in Latio, niſi Larthes Etruriæ, vt omnes concedunt qui de imperio Thuſcorum poſt Ianum ſcribunt. Quare Italus haud dubiè fuit Larthes Ethruriæ. Tertium commune argumentum ſumitur ab
B externis authoribus ex vocabulo Kityn. Sint igitur hæ pro hoc argumento inſtitutiones. Diſtant Cetyn & Kutyn. Nam Cetym eſt vrbs Macedoniæ, adhuc dicta terra
C Cetym, de qua in primo libro Machabæorum dicitur. Alexander Philippi Macedo, egreſſus de terra Cetym, percuſsit Dariū regem Perſarum. Porrò Kityn fuit Italus Atlàs, vt hæc tabula indicat, & Beroſus in
D quinto antiquitatum teſtatur, & Aramei atque Hebræi aſſerunt. Vnde à Kityn, id eſt, Italo diuinæ literæ Italiam dicunt Kityn. Et in ſeptem locis diuinæ hiſtoriæ ponitur Kityn, ſcilicet Geneſ. decimo capite.
E Et Numeri xxiiij. Bis quoque Kityn vocat Eſaias capite xxiij. ſemel capite vltimo Semel Hieremias capite ſecundo. Semel Eze chiel vigeſimoſeptimo. Codices quidam latini mendoſi ſunt in quibuſdam his locis.
F Scribunt enim Cetym pro Kityn, quia Kityn eſt ſcribendum, vt patet in textu Hebræo. In his igitur ſeptem locis LXX. interpretes Kityn interpretātur Italiam, diuus

verò Hieronymus quandoque interpreta- A
tur Italiam, quandoque proprium nomen
Itali in ſua lingua reliquit,vt eſt illud Hie
remiæ ij. capit. Ite in Kedar & ad inſulas
Kityn , & videte quia gens non mutauit
deos ſuos,Iſraël autem mutauit me in ido- B
lum. Vbi ſeptuaginta ita interpretantur.
Ite in Cedar & ad inſulam Italiam , quia
gens non mutauit deos ſuos. Appellat au-
tem Hieremias Italiam inſulam , quia vt
cernimus,& Liuius in quinto ab vrbe con- C
dita dicit : Italia inſtar inſulæ cingitur ſu-
pero & infero mari. Non mutauit autem
deos ſuos in Etruria tantũ, quia teſte Myr-
ſilo & Dionyſio Halicarnaſſeo , ſoli Etru-
ſci non mutauerunt deos ſuos vetuſtiſsi- D
mos Vadimona, Vertumnum, Horchiam
& Razenuum,cum his differant ab omni-
bus etiam Thuſciæ populis vicinis,nedum
Italia & Mæonia. Alia inſtitutio ſit quòd
Hebr.periti Romanos vocant Romanym. E
Italos verò circa Tyberim dicunt Kityn,
quia Italus qui & proprio nomine Kityn
dictus eſt , ſolùm circa Tyberim conſedit
& regnauit vt expoſuimus. Ex his inſtitu-
tionibus hoc commune argumentũ venit. F
Ibi circa Tyberim regnauit Italus, vbi gẽs
ſeruauit ſemper vetuſtiſsimos deos ſuos.
Quæ cũ ſola gens Etruſca regia fuerit , vt

auth

A authores docēt, neceſſario ſequitur vt in tetrapoli Etruria regnauerit Italus. Sequuntur argumenta propria, ab eius proprio nomine cognomine, nominibus filiarum ſeptem Pleiadum, & vxoris eius Pleiones. Ibi
B enim regnauit Italus, vbi locis & titulis impoſuit nomen ſuum proprium & cognomina, quia ad fulgorem ac memoriā rei geſtę, veteres imponebāt ſua nomina, montibus, fluminibus, & locis aliis, vt in iiij. antiquita
C tum Beroſus dicit, & nos in commentariis ſuper eum probauimus. Et ideo à nominibus eſt validiſsimum hiſtoriæ argumentū vt Liuius arguit de amplitudine imperij Thuſcorum in v. ab vrbe condita. Cæterū
D nomen proprium Itali in ſola tetrapoli Etruria permanet. Tota enim pars Volturnę ſuperior dicitur. Sic Kity Aryn, id eſt domicilium Itali ſublimis, vt Talmudiſtæ interpretātur. Et circa extima parazoli Voltur-
E næ, tituli ſeptē ſunt, inſcriptis literis Etruſcis, qui latinè dicunt. Tituli patriæ Kytei, hic ſunt ad memoriam. Monti quoque ac riuo ſubcyminio Volturna, Ry Atlao eſt cognomen, vulgo Ry Tlao. Duobus colli-
F bus, alteri in ſubcyminiis, alteri circa lacum Volſinienſem, nomen eſt vulgò Mon Taliano, pro Italiano, quia vulgus Etruſcū ſæpe truncat primam ſyllabam in nomi-

nibus gentilibus & localibus, vt pro Phi- A
lippo, Nicolao, Ogygiano Ry Oſiri, Ry
Atlao Italiano, proferimus Lippum, Co-
laum, Gygianum, Ry Syrim, Ry Talum,
Talianum. Lacus quoque Volſinienſis à
Plinio in ſecundo naturalis hiſtoriæ dictus B
eſt lacus magnus Italiæ. Aut ergo geniti-
uus iſtæ Italiæ, conſtruitur appoſitiue ab
iſto nominatiuo lacus in habitudine deno-
minationis communis Italiæ aut propriæ.
Non communis, quia falſum eſt in com- C
muni Italia quod hic ſit lacus magnus ſed
valde paruus. Quare conſtituitur in habi-
tudine propriæ denominationis, ſecundum
quod antiquitus à propriis limitibus ſuis
denominationem habuit. Finiuntur enim D
limites ipſius lacus à fronte & dextris cum
Volſinienſibus, à ſiniſtris cum Tarquinien-
ſibus, in quibus connumerantur Tuſsi Na-
ni, & à tergo cum Etruſcis. Vnde & oppi-
dum in ore lacus deletũ à Romanis, quod E
adhuc noſtrum eſt, & nomen illi Cort, Noſ
ſa. Liuius in vj. ab vrbe condita dixit eſſe
Etruſcorum non Tarquinienſium. Quare
à limitibus denominationes habet, & dici-
tur lacus Tarquinienſis & Italiæ, at Volſi- F
nienſis ab eodem Plinio. Deſiderius quo-
que rex, cum totum lacum Viterbenſibus
decreto reſtituit, rationem reddidit quare
lacus

A lacus magnus Italiæ dictus fuit antiquitus,
quia inquit ager Vetulonus antea fuit Ita-
liæ dictus, à ſede Itali ibi decreta. Argumē-
to quoq; eſt vxoris Itali Pleionę nomē indi
tū monti Pleionico, quem corruptè vulgus
B profert Pleiobicum, non procul Ry Atlao.
Rurſus locum generationis & patriam Ple
iadum vetuſto vocabulo Cercinas Mauri
vocant, vt Diodorus in quarto libro indi-
cat. Nam, vt quidam Talmudiſtæ dicunt,
C Scythæ & Aramei antiquitus Pleiades vo-
cabant Cercinas, ſicut latini Vergilias &
pullicinellas. Cæterùm nuſquam in Latio,
ſed in parte Vetuloniæ eſt regio Cercinæ.
Quare in Vetulonia Atlas ex Pleiona Ple-
D iades ſuas Italas genuit. Denique in agro
Etruſco fluminibus & oppidis nomina Ple
iadum manent. Nam inter Volturnam &
lacum Vadimonis viculorum fundamen-
ta interpolata apparent, quæ ab Ameroe
E diminutiue vulgo Amerella, & à Plinio ne
pote Amerina prædia dicuntur, in epiſtola
de lacu Vadimonis ad Gallum Ab Alcione
verò, quis dubitat dici, Alcion fluentum,
quod interfluit regiam Etruriã, & diuidit
F Vetuloniam, Volturna. Celeno oppidum
noſtrum adhuc incolitur, cui in vicino non
deeſt ſui amatoris vetuſtũ oppidum Orio-
na dictum. In iugis noſtris Cyminiis Maię

oppidum deletum eſt,vbi Maiæ muros di- A
cimus, à quo Maia & Maienſis vetuſtiſsi-
ma Viterbenſis familia. Mons quoq; Mont
Aſteropus,quem ab Aſterope dici nemo du
bitat. Sit igitur hoc vnum inexpugnabile
argumentum. Vbi circa Tyberim hæc o- B
mnia ſimul collecta reperiuntur Itali vide
licet, Domicilium,tituli, nomina propria,
& cognomina, itémque & vxoris ac filia-
rum patria & oppida atque nomina,ibi ne
ceſſario conſedit, regnauit & conſenuit. C
Cæterùm nuſquam hæc omnia ſimul colle
cta circa Tyberim ſunt:quàm in Tetrapo-
li Etruria nunc Viterbo,vt exactiſsimè per
ſcrutanti clara luce offertur. Quare nuſ-
quam niſi in Etruria nunc Viterbo Italus D
conſedit atque regnauit. Confirmatur & à
ſexta Itali Atlantis filia Electra, cuius præ
dia Electraria ſunt à Corit Nyenta vſque
in Electraias fontanas, quas vulgus dem-
pto r.profert Electaias,vt in prçcedentibus E
diximus.

QVINTO Quæritur vbi regnauit Co-
ritus & Iaſius eius filius? Reſpondetur argu
mento indubitato communi, quod ibi re-
gnauerunt vbi erat ſedes Fani regij,ſiue ſe F
des ſacrata Nam à priſco Corito ſiue ha-
ſtato Ioue rege Etruriæ vſque ad hunc vlti
mum Coritũ & Iaſium,omnes ſucceſſerunt
ſibi

A ſibi mutuò in eadem ſede communi regia, quæ ab ipſis ſæpe nominabatur, ſicut ſuperius diximus, vt ſedes ſacra priſci Coriti, ſedes Turrena Coriti, ſedes vrbis Agillinæ & eiuſcemodi. Cæterùm ſedes ſacra
B Fani ingentis, fuit Etruriæ tetrapolis, vbi fanum Volturnæ, vt ſupra demonſtrauimus. Regnauerunt igitur Coritus & Iaſius in fano Volturnæ. Præterea ſedes ſacratá priſci Coriti fuit eadem & Itali & Mæo-
C num; quia ibi iunctus eſt ſanguis auitus Thuſciæ, ſcilicet priſci Coriti Ianigenæ & ipſius Itali, cum Ianigeno Corito, cui Electram filiam locauit vxorem, & ſubſequentis Turrheni Mæonis poſt interfectionem
D Iaſij, vt Beroſus in quinto dicit, & Sillius in quarto inſinuat dicēs: Ergo agit arreptis præceps exercitus armis, Lydorũ populos, ſedémq; ab origine priſci Sacratã Coriti, iunctóſq; à ſanguine auorũ Mæonios Ita-
E lis permixta ſtirpe colonos. Quibus autem ſucceſsiue fuit eadē ſedes auiti ſanguinis, in ea vtiq; regnauerunt. Cæterùm eadē ſedes Turrena fuit Iani & priſci Coriti Volturna, & itē Itali Volturna, & itē Turreni
F Mæonis Volturna, vt clariſsime in præcedentibus demōſtrauimus. Ergo ſucceſſores reges iuncti ſanguine permixtáque ſtirpe horum trium auorum regnauerũt in Vol-

turna. Porrò Coritus & Iaſius Ianigenæ. A
Thuſci fuerũt,iuncti permixta ſtirpe Italo
& eius filiæ Electræ. Quare in Volturna
regnauerũt. Amplius, Prima vrbs Iani quæ
& Coriti fuit Capena Auentini,quam ope
eius poſuit Italus,vt ſupra expoſuimus. Ex- B
tremas verò cõdidit Ianus Larthes in prædiis
ſuis, quæ ſunt Corit Nyenta, Cort
Veia,Cort Noſſa,Cort Enebra,Cortilianum,vt
probauimus in Anniis quæſtionibus.
Itaque vbi ſunt extremæ vrbes Coriti, C
ibi & Turrena ſedes eius. Cęterùm in Volturrena
ſacrata fano regio,ſunt omnes dictæ
vrbes vt cernimus,& in ſupradictis quęſtionibus
explanatũ eſt. Quare in Volturna
regnauit Coritus. Præterea vbi oppidũ D
Dardanium,& prædia à fratre eius Rege
Iaſio & Thermæ dictæ adhuc Iaſinellæ,&
prędia vxoris eius dicta adhuc ab ea cybelaria,&
prædia matris Iaſij dicta Electraria,&
oppidũ à nomine patris dictũ Coriti E
mons,& oppidum vocabulo Etruſco & non
Latino, vtiq; ibi domiciliũ & Regia ſedes
Coriti & Iaſij,ac reginarũ Electræ ac Cebeles.
Ergo in Volturna regnauit Coritus
& Iaſius, quia ibi ſunt oppida & prædia F
Dardaniũ,Iaſinellæ,Cybelaria, Electraia,
& Corit Nyenta,id eſt, Coritus mons &
oppidum,vt probatè interpretati ſumus in
Ann

A Anniis quæſtionibus, Amplius, vbi fuerunt ad memoriam regiæ acclamationis ſeruatæ more antiquo illitæ minio triumphales ſtatuæ Iaſij, Cybeles, Electræ, & Armoniæ, haud dubiè ibi regia eius ſedes quærenda

B eſt. Quare Volturna fuit regia ſedes Iaſij, quia in eius agro & colle Cybelario ſeruatæ fuerunt dictæ triumphales ſtatuæ, vt in principio huius tabulæ ſcripſimus, & latè probauimus de origine literarũ Etruſca-

C rum & philoſophiæ. Mentitur ergo Græcia mendax in hiſtoria, quòd Cybeles mons in Phrygia ſit à quo matris Deum Cybele nomen fuit, cum è contra à Cybele Thuſca cognata Dardanij in Thuſcia prius collis

D monsque Cybelarius, & inde in Phrygia ſit nominatus, quia prius Cybele Thuſca fuit quàm Dardania. Et vocabulum Thuſcum eſt Cybele, à cibelizare id eſt ſacrare dictũ, à quo Cybele regina ſacrorum latine

E dicitur, vt probauimus in eodẽ libro de origine philoſophiæ ac literarũ Etruſcarum. Deniq; vbi ortus eſt Dardanus, ibi patris & matris domiciliũ, & regia ſedes. Sed vetuſti Arunti Camillarij, id eſt, ſecretarij famã

F retulerunt, qua ſcriptũ eſt, quòd Dardanus eſt ortus in agris Camillariis ſiue Aruntinis. Quare quoniam Camillarij ſunt Vetulonienſes, idcirco in Vetulonienſi Tur-

rena ſede patris Coriti Dardanus,& etiam A
Iaſius.Pro quo valido argumēto explanā-
do,notāda eſt primū diſtinctio Plinij in iij.
naturalis hiſtoriæ,ca.vj.vbi in Thuſcia tres
Aruntes populos ponit,videlicet Arūtinos
veteres,Aruntinos fidētiores, & Aruntinos B
Rullienſes,vt copioſè expoſuimus in com-
mentariis ſuper alios authores.Sed de Arū
te vetere oppidulo videndū eſt vbi ſit.Cato
in fragmento xvj.de originibus, in tertia
gēte Thuſciæ Trāſcyminia,inter alios hos C
enumerat,dicēs:Sub Volturrena ſunt Arū-
tes veteres cognomine Camillarij,Lōgius
Blere.Rurſus Antoninus de ſex itineribus
ab vrbe Roma in Gallias, Caſsiano inquit
itinere itur per Politorum, Arcenum, Ni- D
nionem,Forum Caſsij,Aruntes Camilla-
rios,Tudernum,Varentanum, & reliqua.
At Camillarius vicus deletus, & lingua
Etruſca Mont Arunes, ſiue latinè Senes
Aruntes,eſt ſub Volturna inter forū Caſ- E
ſij & Tudernum,in Thermis Caiis, vt li-
mites ſupraſcripti,& nomina manentia,
& veſtigia probant.Quare in Volturna na
tus eſt Dardanus.Nota item lingua Etru-
ſca Camillum eſſe miniſtrum & ſecreta- F
rium ſiue camerarium principum. Vnde
ſecretarium deorum Mercurium, Etruſci
vocant Camillum, vt Seruius cuncta recto
expo

A expoſuit ſuper xj. Aeneidos, Vnde Aruntes ſenes ſunt cognomine Camillarij, id eſt, ſecretarij, & à commẽtariis Lucumonum, quibus creditur neceſſariò, quorum teſtimonium retulit Latinus ad Troianos, di-
B cens in VII. æneidos. Fama eſt obſcurior annis, Aruntos ita ferre ſenes, his ortus in agris Dardanus idęas Phrygiæ penetrauit ad vrbes, Threiiciámque Samum, quæ nũc Samothracia fertur. Hinc illum Coriti
C Turrena à ſede profectum, & reliqua. Hac authoritate expoſita ſic inſtituti iuuenes arguant. Arũtinis veteribus vti Camillariis Etruſcarũ antiquitatũ, neceſſariò creditur de Dardano & aliis rebus Etruriæ. Porrò
D iſti Camillarij ad oculũ demõſtrant, & cũ pronomine demonſtratiuo dicũt hic ortus in agris Dardanus, & profectus à Turrena ſede Coriti patris. Ergo neceſſariò pro veritate hiſtoriæ creditur, quòd his Camilla-
E riis agris regiæ Turrenæ ſedis Coriti fuerit ortus Dardanus. Quidam mutata litera t, in c, dicunt in Vergilij dicto carmine Aruncos ſenes, pro Aruntos. Quorum falſitas cũ ex pluribus, tũ vel maxime ex pro-
F nomine demonſtratiuo, his apparet, quia falsò dixiſſent Arunci, Dardanus eſt ortus his Aruncis agris. Fuit enim Tuſcus non Sabellus Dardanus. Pronomen enim ſtat

loco

loco proprij & non communis nominis & A
certam ſignificat perſonā. Vnde his agris aut demonſtrantur ipſi Arunci proprio & certo nomine ac perſona, aut Arunti veteres Camillarij. Non Arunci, quia falſum eſt quòd Dardanus fuerit Aruncus patria. B
Quare fuit Aruns Camillarius, & ita Volturrenus. Denique notandum quòd hæc tabula Græce ſcripta incipit. τοῦ κορύτου ν ὑέντος. Nyentos, aut eſt originis Græcæ, & tunc eſt vna dictio, & eſt genitiuus Græ- C
cus, & ſignificat deſponſationem, vt habet tabulæ interpretatio, aut ſunt duæ dictiones Etruſcæ & Arameę Ny & Enta, & tunc Corit Nyenta eſt nomen loci in iugis Cyminiis. Ny autem vt Samuel dicebat opti- D
mus Arameæ originis interpres, ſignificat montem ſiue iugum. Et En Caſtellum, Enta verò oppidum. Hinc Corit Ny Enta, ſonat latine, Coritus mons & oppidum, vt ſæpe ſcribit Seruius ſuper Aeneid. Simi E
liter; Cort en Ebra ſignificat Cortius in tranſitu. Eber enim eſt tranſitus vel tranſiens, inde Ebrei. Liuius autem vna dictione in Etruſco agro ait eſſe Cort Enebram & Cort Noſſam, id eſt, Coritus augurium, F
quia Noſſo eſt augurium, vt dicit beatus Hieronymus in lib. de interpretationibus nominum. Hactenus de prima clauſula tabulæ

A bulæ. Sequitur de ſecunda quæ refert Iſidē
veniſſe in Etruriam tetrapolim, ad nuptias
Iaſij & Cibeles. Pro cuius veritate cōſequē
da, per quæſita procedemus hoc modo.

PRIMO Quæritur quæ fuerit Iſis ſiue
B Ceres frugifera panifica? Reſpondet Dio-
dorus Siculus in primo libro, quòd Io ſoror
& coniunx Oſiridis, dicta eſt Iſis, id eſt, Ce-
res frugifera & legifera, quia prima leges
dedit, & fruges inuenit, vt teſtimonio in-
C ſcriptæ colūnæ in Aegypto probatur. Do-
cuitq; Aegyptios omnes prima grana colli
gere, & panes conficere, præcipuéque Li-
bycos Aegypto annexos.

SECVNDO Quæritur an venerit in
D Italiam ad docendum eadem? Reſpondet
Plinius in ſeptimo naturalis hiſtoriæ, ca-
pite vltimo, dicens: Ceres prima inuenit
frumenta, cum antea glande veſcerentur.
Eadem molere & panes conficere docuit
E in Attica, Sicilia, & Italia. Et ob id dea pu-
tata. Eadem leges dedit. Hæc Plinius.

TERMTIO Quæritur in quem primū
locum in Italiam rate vecta fuerit? Reſpon
det Feſtus. Nam cum vicus Thuſcus Ro-
F mæ antea Argeus, ab Argiuis comitibus
Herculis dictus ſit, & prius Libyſſus, vt ait
Fabius Pictor, quærit Feſtus vnde Libyſ-
ſus dictus ſit. Et ſic reſpondet. Aegeus cam-
pus

pus dictus eſt Libyſſus, quia Ceres ex Li- A
bya illo primũ fruges aduexerit: ob quod
& campus Libyſſus, & ipſa Libyſſa dicta
eſt. Ergo, vt teſtatur etiam tabula hæc, Iſis
maxima frugifera, legifera, panifica, ab
Aegypto, & Libya mota, rate venit in Ty- B
berim, ducẽs frumẽta, vt doceret Italos ſe-
rere frumẽtũ, & molere, ac panes cõficere.

QVARTO Quæritur, quo tempore ve-
nit in Italiam, Siciliam, & Atticam? Re-
ſpondent vnanimi conſenſu omnes Græci C
& Latini, quòd hoc fuit ante Dardaniam
conditam, probántque iſtud, quia interfuit
in nuptiis Iaſij, Cybeles, & Armoniæ. Vn-
de Diodorus in ſexto libro referens fabu-
lam Samothracam dicit: in Samothracia D
in nuptiis Armoniæ atq; Cadmi, quoniam
Armonia ſoror eſſet Iaſi & Dardani, & co
gnata Cybeles, interfuiſſe Iſidem & alios
deos & deas in eius nuptiis. Longè verò
poſt nuptias defuncto Iaſio, Dardanus cũ E
Cybele in Phrygiam ſacra ferentes, Dar-
daniam condiderunt. Euſebius quoque de
temporibus notat Iſidem paulò minus XL.
annis ante Dardaniam conditam reuer-
ſam fuiſſe in Aegyptum. Beroſus itẽ eam F
interfuiſſe nuptiis, & reuerſam in Aegy-
ptum ante conditam Dardaniam ſcribit.
Et ita cæteri conſentiunt.

A QVINTO Quæritur quo tẽpore cõdita ſit Dardania? Reſpondent Chronographi ex publica temporum fide atq; monarchia Aſſyriorũ, ꝙ cõdita fuerit anno ſecundo Amyntis, qui decimuſſeptimus imperauit poſt Ninũ. Et ita notat Euſebius de tẽporibus, & Manethon in ſupplemento Beroſi, & alij qui notant Aſſyriorũ Annales.

SEXTO Quæritur quando Cadmus celebrauit nuptias Armoniæ Iaſij ſororis in Samothracia, vt Græcia mendax fingit in hiſtoria, & quãdo obiit Iaſius Samothrax? Reſpondet Palęphatus Spinga, quem notat Euſebius in temporibus, quòd trigeſimoſexto anno Panniæ regis Aſſyriorum qui fuit à Nino XXIII. Cadmus ſuperinduxit Priſcæ vxori. Armoniam ſororem Martis non Iaſij, & paſſus à Priſca vxore certamen profugit. Inde circa nouiſsimos annos Mytrei regis Aſſyriorum rediit anno à condita Dardania ferme ſeptuageſimo ſupra ducentos, vt ſupputatio Euſebij atque Archilochi probat. Hoc etiam affirmat Xenophon in libr. de æquiuocis, qui cum VI. Cadmos enumerat, de V. ſic dicit: Quintus paulò ante ruinas Troiæ Armonia Samothraca inclytus, qui à Priſca vxore ob Armoniã certamen paſſus, rediẽſq; à Phœnicia, detulit in Græciã primus XVI.

nume

numero literas, non Phœnicas, ſed chara- A
cteribus Galatharum ac Mæonum perſi-
miles. Archilochus quoque in epitome tem
porum dicit, Homero conſenſu totius Græ
ciæ ius tributum emendandi characteres
& linguam & nomina Græca (quæ vt aiūt) B
Cadmus Samothrax ſemibarbara & rudi-
tatis plena in Græciam attulit ſub exci-
dium Troianum. Ex his patet quàm men-
daciſsimam Græciam eſſe in hiſtoria con-
ditionis Dardaniæ, fabulantem poſt nu- C
ptias Armoniæ & mortem Iaſij Samothra
cis, fuiſſe Dardaniam conditam à Darda-
no Samothrace fratre Iaſij. Nam cum du-
centeſimo & ſeptuageſimo poſt conditam
Dardaniam anno reuerſio Cadmi & mors D
Iaſij fuerit, vt oſtendimus, neceſſariò con-
ſequens eſt, vt alius Dardanus condiderit
Dardaniam ante mortem Iaſij Samothra-
cis ducentis annis & amplius, ita non mo-
do Armonia ſoror Martis Samothracis, E
quam finxerunt ſororem Iaſij teſte Dio-
doro in ſexto libro, verum etiam tempus
ipſum detexit mendacium Grecaniæ leui-
tatis & nequitiæ, quæ teſte Catone omnia
corrupit, & inſtructa facultate dicendi & F
copia, incredibile eſt quantas mendacio-
rum tenebras excitauerit, vt ait Lactan-
tius. xv. cap. libri primi diuinarum inſti-
tutio

A tutionum. Itaq; redarguuntur Græci, quia Iſis Aegyptia interfuit nuptiis alterius Iaſij & Cybeles Tuſcanienſis, ante nuptias Armoniæ Samothracis plus quàm ducentis annis, vt latina hiſtoria, & tabulæ ipſæ B Cybelariæ ac ſubſcriptio Cybeles indicāt & inexpugnabiliter probant, & Beroſus aſſerit in quinto antiquitatum.

SEPTIMO Quæritur vbi Iſis interfuit nuptiis Iaſij Tuſcanienſis poſtquam venit C in Tyberim è Libya? Reſpondetur. In vicina regia tunc Italiæ Vetulonia, ſiue Tetrapoli Etruria. Probatur id multis argumentis. Primo Beroſus in quinto antiquitatum author eſt, Iſidem ſororem Oſiridis quæ D ſexcentis vixit annis, interfuiſſe nuptiis Iaſij filij Coriti in Vetulonia. Sub ſtatua quoq; triumphali Cybeles ſubſcriptio eſt, vt in principio poſuimus, quòd anno decimoquinto ætatis nouæ ſponſæ Tyles filiæ E ducis Sypi, hoſpita Iſis fuit epulatrix ſiue conuiua in domo eius, & Veiuzo oppido id eſt Vetulono, quia Vetulonia & Veiuza eſt idem. Nam Vei curules, zi verò conſulares dicuntur, vt ſupra de parazim in ſecunda F tabula diximus. Similiter Vetulonia Veia & curulis Philarcha interpretatur, vt probauimus in quæſtionibus Anniis. Eſt autem Veiuza ciuitas regia, quia curulis con-

ſularis ſiue philarcha. Quare in tetrapoli A
Etruria & Volturna, Iſis interfuit nuptiis
Iaſij ac Cybeles, quia ipſa ſola erat in Italia
& Thuſcia vrbs regia. Rurſus ratio dictat,
vt Aegypti regina in Italicum Tyberim
doctura Italiam aduecta, Regem Ita- B
liæ adiret, & ab eo honorificè, vt par erat,
exciperetur in ciuitate regia, ſiue mauis,
vocabulo Etruſco Veiuza & Vetulonia.
Hinc Veiuzi Viterbenſes & Vetulonia,
curules regij ſiue Philarchæ interpretatio- C
nem habent. Quare impreſſores corruperunt
Facium coſmographùm de Vbertinis
Flórentinum, vbi de Viterbo loquens, dixit
ante fuiſſe Viterbo nomina Tuſca &
Veiuza. Nam impreſſores falſo Veienſa D
pro veiuza poſuerunt. Argumento ſunt cō
tractus vetuſtiſsimi, & nomina ad hæc tem
pora ſeruata Iſidis & Veiuzæ vrbis noſtræ,
quoniam ſicut Romæ quo primùm rate
venit è Libya, Libyſſum nomen indidit, vt E
probauimus, ita vbi in Veiuzam ad nuptias
venit. Libyſsilla nomen regio tenet,
quam Libyſcillam proferimus. Similiter
Veiuzos & truncata prima ſyllaba Iużos
ad hæc tempora nos vocant finitimæ gen- F
tes & contractus. Quæ cuncta cum luſtrator
Italiæ Blondus non ſpectaſſet, dixit
Viterbum eſſe vrbem parum vetuſtam,
cum

A cum omnium primam & regiam in Italia Ianus condiderit, vt in ſecunda & tertia inſtitutione præmiſimus. Quinetiam vt manifeſtius & apertius mentiretur Blondus, dixit lacum Vadimonis eſſe lacum B montis Roſuli. Primo enim peccato topographiam ſubruit. Nam lacus montis Roſuli eſt in Ciſcyminiis Veientanis ab vrbe Roma populis, vt cernimus. At lacus Vadimonis eſt in Transcyminiis inter Cymi-C nia iuga, quæ Fabius tranſgreſſus eſt, & Volſinum, quod non attigit, ſed Decio in annum ſequentem domandum reliquit, vt Liuius in nono ab vrbe condita, author eſt, & nos ſuper ſecundam Libyſcillam tabu-D lam expoſuimus. Peccat item multis aliis peccatis, quia lacus Vadimonis ſacer & nauiſus dicitur, id eſt, ſine naui, vt etiam exprimit Plinius nepos in Epiſtola ad Gallum de lacu Vadimonis. Item vt ſcribit aqua Va-E dimonis eſt ſulphurea, colore ſubalbida, cærulea, ſpiſsior, habens artanas mobiles iunceas, ſine piſcibus, & eiuſcemodi, quæ cuncta deſunt lacui montis Roſuli. Et ideo noſter Florentinus, thuſco ſanguine natus F atque notitia patriæ doctior Facius, vocabulo vetuſto, quod permanet, vſus, dixit Viterbũ antiquitus dictum fuiſſe Veiuzã, id eſt, curulem philarcham non Veienzam.

Viterbenſes enim olim dicti ſunt Voltur- A
reni cognomine Etruſci, ſicut Volturna co
gnomine Etruria, vt in ſecunda inſtitutio-
ne ac prima oſtendimus. Etruſci autem di-
cuntur propriè Veij coloni Sardiniani, &
ob id Veientes Enetanos Sardinianos vo- B
cauit Romulus, vt in eius vita Plutarchus
aſſerit. Quia ſcilicet illi Veientes Romæ
proximi, erant (vt ait Dionyſius in ſecundo
libro) generis Etruſci ſiue Volturreni &
Vetulonienſis, qui teſte Beroſo in quinto C
antiquitatum, miſerunt primas colonias in
Sardiniam cum Phorco. Et ob id in triumphum Sardiniani cognominati, vti Cæſar
à victoria Britannicus & Scipio Aphricanus. Vnde vt Strabo in quinto memorat, D
dum Hercules miſit Iolaum cum Toſpiadibus ad habitandum Sardiniam, iam occupatam & habitatam inuenit à Barbaris
qui erant natione Tuſci. Intelligat igitur
Blondus Etruſcos Veios & vocabulo pa- E
trio Veiuzos fuiſſe tantæ antiquitatis, vt
etiam Herculem Aegyptiũ Libyum præcederent, & inſulis maris dominarentur.
Non enim Alcei Græci, ſed Libyci Herculis primogenitus fuit Sardus cum Iolao F
miſſus & Toſpiadibus, dicente Sillio in
duodecimo libro. Mox Libyci Sardus generoſo ſanguine fidens Herculis. Libius
enim

A enim fuit nomen Herculis Aegyptij,à quo Libyci populi,vt ait Beroſus & diuus Hieronymus ſuper Geneſim,cum antea Phutei dicerentur.Nam & ob triumphum deuicti Antei teſte Beroſo, columnam ipſe poſuit B in Libya Alceus Græcus,vt Diodorus aſſerit in quarto libro. Quòd ſi Libyus Aegyptius Hercules tantæ antiquitatis fuit, vt Leſtrygonem anteceſſerit, ſicut tradit Beroſus, aut decem millibus annorum præ- C ceſſerit Alceum, ſicut ſcribit in primo lib. Diodorus, aut ferme æterna illi fuerit origo, vt Macrobius in Saturnalibus refert, quàm antiquiſsimi vtique ante illum fuerunt Veij Etruſci ac Volturreni, qui longè D ante Iolaum & Toſpiades dominio maris potiti,colonos Veiuzos in Sardiniam trāſportauerunt. Sed de antiquitate Veiuza Volturrena,quę & Viterbum,aureo ſeculo & ante Ninum orta, ſatis dictū ſit in com- E mentariis ſuper Fabium Pictorem,& Myrſilum Lesbiū. Nunc ſatis ſit Blondo,Veiuzum oppidum,quo ante Dardaniā nuptiis Iaſij ac Cybeles interfuit vetuſtiſsima Iſis, non eſſe parum vetuſtū oppidum. Præbuit F Blondo,ſicut & multis quanquam aliàs literatis, occaſionem errandi,Viterbum nouellum vocabulum,& parua circunſpectio antiquorum nominum eius ac limitum &

circunſtantiarum adhuc extantium, vt ſu- A
pra oſtēdimus. Igitur ad hoc ſeptimū quæſitum reſponſum ſit ſatis, Iſidem interfuiſſe nuptiis Iaſij in regia Veiuza tetrapoli Etruria nunc Viterbo. Nec obſtat quòd exciſa marmora dicunt Iſidem cōceſsiſſe in prædia Cybelaria, ſubſcriptio verò ſtatuæ in Veiuzam vrbem & domum Tyles quæ & cognomine Cybeles, vt in lib. antiquitatū Beroſus indicat. Nam vtrobique nuptiæ multis diebus celebratæ, in prædiis etiam fruges primum ſatæ & collectæ. Inde vāno purgare frumentum, molere, ac panes conficere docuit, quos primos in gratiam Iaſij obtulit, vt Beroſus dicit, & Diodorus docet ex Samothracum hiſtoria in ſexto libro. Quare Viterbum olim Veiuza Volturna primos in Italia panes vidit & guſtauit, patria ſemper numinum & deorum, habens à tergo Cyminia iuga ſyluoſa, plena aucupij & venationis, herbarúmque ſalubrium atque ſcaturientium aquarum, à quibus ſubiacentia opulenta arua vrbis Etruriæ primùm contemplatus eſt Romanus miles, vt Liuius ſcribit in nono ab vrbe condita. Porrò à fronte habet, Volſinienſes, à ſiniſtris Tarquinienſes, à dextris tyberim & finitima Vmbriæ. Huius Turrhenæ, vt indicat Diodorus in vj. libro, campi ſunt

lati,

A lati,collibus diſtincti,ſolo admodùm ferti-
li, vt qui aquis abundent nō hyemis tantū,
ſed etiā æſtatis tēpore.Patriā incolūtvberē,
quā ſtudio agriculturæ efficiunt fertiliorē.
Ea naturalis feracitas,& ſoli opulentia,eos
B ad inertiā & ignauiam traduxit,vt ibidem
Diodorus teſtatur.Haud procul habet ma-
re,proximos verò lacus Cyminiū & Vol-
ſinienſem. à quibus opulenta recipit obſo-
nia.Fluēta itē piſcuoſa in limitibus habet.
C Tarquinienſium qurdē Bleranum,Thuſſæ
autē Nanæ Larthē fluuium,Intráque agrū
Ecalidum,Egelidū,Ry Oſirim,RyGome-
rium,Alcionē,Rozenū,Ry Atlaum,Albia-
num,Vectiā,Catenaces,Veias & eiuſmodi
D amnes ſaluberrimosſimul & copioſis piſci-
bus refertos. Thermæ & fontes calidarum
aquarū,præcipuè Caiæ ad felicitatem agri
abūdāt,quæ,vt author eſt Strabo in quinto
Gæographiæ,ſalubritate ſui cæteras præ-
E cellunt. Abundat perennibus riuis, latiſsi-
mis & opulentis aruis, vinetis, oliuetis, &
pratis,& omnibus delitiis naturalibus.Vi-
ſus ipſe cū à iugis Cyminiis,tum Phiſcone
monte planities ipſa occurrit,mox quaſi a-
F perto cœlo & fugato carcere vndiq; refici-
tur,vt verè ipſe ſitus nō otioſè à natura pro-
ductus,ipſis primis diis,id eſt, iuſtis princi-
pibus Italiæ habitaculū fuerit præparatū,

aurea illa ætate,quando ſola glans,& ſpō- A
te naſcentia,atque clari latices humano ge
neri delitiæ erant.Quę verò poſtea humana gula populatur, regio ipſa tam copiosè producit,aues,volucres, altilia, ceruos, damulas,lepores,apros & eiuſcemodi quæ au B
cupio & venatu quæruntur,vt quando creduntur defeciſſe tum maximè excreſcant. Sed de his aliàs. Nunc ſatis eſt expoſuiſſe iuuentuti noſtræ primam & ſecundam tabulæ Cybelariæ clauſulas:de Corito & ad- C
uentu magnæ Iſidis in Veiuzam Vetuloniam, & Cybelaria prædia fontemq;,nunc de tertia clauſula dicendum eſt, quæ mortem Iaſij narrat.

DE MORTE Iaſij hæc quærũtur.Pri- D
mo quæ cauſa impulit Dardanum ad perimendum fratrem ſuum Iaſium ? Reſpōdet Seruius,quia contendebant de regno.Et vt ait Beroſus in quinto,Iaſius ortus eſt ex Electra,patre exiſtente Corito,id eſt,haſtato E
Ioue,ad ſuccedendum regno.At Dardanus ortus eſt eodem patre exiſtente Ito, id eſt, Ioue ſummo & rege actu. Quare Dardanus dicebat ſe iure patris ſucceſſorem eſſe qui primogenitus erat patris actu regis.Ia- F
ſius contra ſe primum eſſe ſucceſſorem aſſerebat , quia pater iam haſtatus regno & Coritus ad ſuccedendum genuerat. Et vt

A ait Beroſus, Dardani partes Latiũ & Abori gines fouebant. Iaſij verò Ianigenæ atque Siceleus rex Hiſpaniæ. Vnde diffiſus publicè congredi Dardanus, clam illum per inſidias & dolo peremit, parata naui littore B haud procul. Et, vt ait Vergilius, profectus à Turrhena ſede patris Coriti, Ideas Phrygiæ penetrauit ad vrbes, Threiciiamq; Samum, quæ nũc Samothracia fertur. Et hoc occaſionem mentiendi dedit Samothraci- C bus, vt dicerent Dardanum fuiſſe Samothracem, vt ſupra oſtendimus.

SECVNDO Queritur vbi Iaſius fuit interfectus? Reſpondent Vergilius & hæc tabula. Nam Vergilius vrbem regiam no- D tauit Turrhenam ſiue Volturrenam ſedem Coriti, à qua profectus fugit in Samothraciam. Tabula verò locum priuatum & inſidiis aptum exprimit, in Thermis inquiens Iaſinellis. Adhuc retinent nomen, E etſi vulgus mutet primam literam i, in l, dicens Laſinellas pro Iaſinellas. Sunt prædia & Thermæ Iaſij ſub Aruntibus Camillariis, qui Arunci ſenes dicebantur. Dardanus his ortus in agris Phrygiæ penetrauit F ad vrbes, vt Vergilius author eſt in ſeptimo Aeneidos

TERTIO Quæritur quãdo peremptus fuit? Reſpondet Beroſus in quinto, quòd

anno quinquageſimo regni ſui. Nam vt ait A
cœperunt ſimul regnare Cecrops primus Athenis & Iaſius in Vetulonia, ſimúlque finierunt. Ergo quia Cecrops obiit anno quinto liberationis filiorū Iſraël ab Aegypto, & xxxiiij. egreſsionis eorum Darda- B
nia condita eſt, vt Euſebius ſcribit, neceſſariò ſequitur, vt anno quinto liberationis Dardanus aufugerit, & vigeſimonono poſt fugam anno, Dardaniam condiderit, ſexto ſcilicet anno, antequàm Moyſes naturæ C
concederet, vt etiam Euſebius notat in con ditione Dardaniæ.

Quarta huius tabulæ clauſula eſt de reſtitutione, ſiue reparatione regiæ Cybeles. In quarta clauſula ponitur quòd Pipinus & D
Marſias reparauerunt Cybeles regiā. Qui fuerint hi duo Larthes Etruriæ, in Etruſca hiſtoria diximus. Regiam verò in Cybelicis prediis exiſtimo ibi eſſe, vbi non procul Cybelario colle, vnde fuerunt ſtatuæ ef- E
foſſæ, viſuntur veſtigia quædam, fundamentáque habitationis nobilis. Diſtat à Iaſinello prædio tribus milibus paſſuum, & à Vadimonis palatiis quinto lapide.

Quinta clauſula eſt de authoribus Ve- F
tuloniæ qui fuerint. Cato in ſecundo fragmento de originibus docet, primum qui tetrapolim Etruriam condiderit fuiſſe

Ianum

A Ianum. Idem aſſerunt Myrſilus & Fabius Pictor. In tetrapoli autem Etruria continetur Vetulonia, vt Myrſilus ſcribit, & nos ſupra Myrſilum oſtendimus, & in Anniis quæſtionibus, & ſupra Xenophontem de B æquiuocis. Quare Vetuloniam primus omnium Ianus, non Cameſes poſuit. Item Beroſus in quinto antiquitatum ſcribit, regem Comerum primum fuiſſe, qui docuit ſuos in plauſtris ſiue veis more Scy-C thico habitare, vnde Vetulonia nomẽ fuit vrbi. Non igitur fuit primus Cameſes. Reſpondendum mihi videtur ad hoc, quòd Ianus primus omnium condidit tetrapolim Etruriam, vt ait Cato cum aliis, ſed D habitatio his tunc fuit in tuguriis & cryptis. Inde nepos Iani, Veias primus, teſte Beroſo, turritas extruxit, vti in Aſia Moſineci Moſsinas, ſicut Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro ſecutus Myrſi-E lum aſſerit. Cameſes verò primus omniũ poſuit ampliando. Nam illa quatuor oppidula à ſe nimis diſtantia, Arbanum, para Tuſſam, Vetuletum & Volturnam, ita ampliauit atque magnificauit, vt alte-F rum alteri cohæreret. Abſolutè tamen Ianus primus omnium colonias eo aduectas fundauit. Quòd verò ait ſupra Balneas, exponendum eſt prope Thermas.

OO 3 quia

quia Thermæ & Thermales aquæ ,quas A
vulgò Caldanum dicimus, ſunt prope Vetuloniam,dicente Plinio in ſecundo naturalis hiſtoriæ. Piſæ aquis calidis innaſcuntur ranę,& ad Vetulonos in Etruria piſces.
Rurſus caſtellum iuxta Vetulonos poſuit B
Libyus Hercules. Hoc adhuc vocamus caſtrum Herculis. Fuit ergo Aegyptius non Alcæus. Cui etiam eſt argumento vocabulum cognominis collis Aegyptium. Dicitur enim collis Muſarnus. Cognomina C
enim Herculis Aegyptij ſunt. Her, Hercol, Arino ſiue per ſyncopã Arno & Muſarno. Teſte diuo Hieronymo & Talmudiſtis, Her pellitũ Hercol pellitũ totũ, Arno leonẽ magni nominis, Muſarno eruditionem D
leonis magni nominis ſignificat, Pellitus dicebatur à quotidiana pelle leonina quã induebat, Hercoles verò ſiue totus pellitus tẽpore belli, quia teſte Diodoro in primo libro, nondum eius ætate inuentis armis, to- E
to corpore pro armis tegebatur pellibus ferinis, quod Græco Herculi non congruit
Leo magni nominis dicebatur ab inſigni ſuo coronato ac ſemper victore leone. Eruditio verò leonis dicitur militia eius, quia F
docuit ad lacus ſulphureos initiare ſuam militiam, quibuſdam incantamentis quibus deditus erat, quod non congruit Græ-

co

A co Herculi,vt aſſerit Diodorus in ſexto libro. Vnde vbi Arnos & Muſarnos legimus,interpretamur Herculeos. Sed differenter, quia vbi Arnus dicitur, ibi ſolum Herculeum in Latinum vertimus, vt Ar-
B nus fluuius,id eſt Herculeus. Et ſub ſtatua Iaſij dicitur,quòd Iaſium regem acclamauit Arno,id eſt Herculeus populus. Verùm vbi Muſarnos legimus, ibi Latinè traducimus initiatos Herculeos, quia doctrina
C Herculis initiabantur. Hinc Ptolemæus in Geographia regnorum Carmaniæ atque Gedroſiæ notat antiquos populos Muſarnos & metropolim Muſarnam, id eſt initiatam Herculeam,& initiatos Herculeos.
D In hac quoque noſtra Etruria nunc Viterbo,in parte Arbana, collis Muſarnus dicitur,id eſt,initiatus Herculeus, vbi nunc eſt epiſcopium & eccleſia ſancti Laurentij, olim templum & palatium Herculis Ae-
E gyptij,quod vulgo caſtrum Herculis dicimus. Et item non procul Viterbo videlicet ferme quinto lapide,iuxta Coriti Lyanum & Vadum Tuſcanienſe ſub lacu Vadimonis eſt oppidum deletum, quod ciuitas Mu
F ſarna dicitur. Argumentum quòd eo habitabant ſacerdotes Herculei, initiatores militiæ, quæ ad vicinum locum Vadimonis initiabatur lege ſacrata vt in nono libro ab vrbe

ab vrbe condita Liuius ſcribit. Hactenus A
de caſtello Herculis in parte Arbana,& col
le Muſarno. Quod verò ſequitur quòd Sa-
batius Sangni ædificauit oppidũ in Troſ-
ſis Volturrhenis, ſciendum eſt quòd ager
Volturrheuus cognomine Etruſcus nunc B
Viterbenſis, diuiditur in partem ſuperiorẽ
& inferiorem. Pars ſuperior dicitur à Viter
bo ad Tyberim vſque in longitudine, & à
Cyminiis iugis ad montem Phyſconem
& Florentinum in latitudine. Ea pars diui- C
ditur in duas partes. Prima dicitur Trome
tina, altera verò Troſſana. Trometina dici
tur à Tromete campo hærente Volturnæ,
quem noſtra ætas Pelaſgico vocabulo dicit
planum Trometorum, à τρόμῴ quod eſt for D
mido vel horror, & τορέω id eſt Transfigo.
Hinc Trometores ſiue Trometini dicun-
tur, qui viribus & arte armorum, Herculeo
more luctando gladio ex improuiſo tranſ
figunt, vti Liuius de noſtro para Tuſſo in E
libris ab vrbe condita dicit, quod Fabium
in Veientes euntem, Tuſcus quidam ferox
viribus & arte armorum, gladio per pectus
transfixit. Hæc pars Trometina extẽditur
à Viterbo vſque ad Vadum, adhuc Troſſa- F
num dictum, non procul Ferentino oppido
Othonis Cęſaris, cuius meminit Suetonius
in vita eiuſdẽ Othonis. Ab hoc vado Troſ-

ſano

A ſano vſque Tyberis portionem quæ ad ius Viterbenſium ſpectat, extenditur Troſſana regio, vbi Lydi & Mæones, Italis atque ſacratæ ab origine ſedi priſci Coriti, mixti fuerunt coniugio & ſtirpe, vt docet Beroſus B in ij. & v. antiquitatum. Et Sillius Italicus in iiij. lib. Vnde in hac portione manent nomina deletis oppidis Turrhenæ, Mæono, Mæoniæ, à quibus nunc planum Mæonianum, & oppidum ſimul. Interiit funditus & C Troſſulum oppidum, de quo Plinius in xxxiij. nat. hiſt. cap. iij. Sæpe, inquit, variatũ eſt equeſtris ordinis nomen. Nam ſub regibus Celeres appellati ſunt, inde Flexumines, poſtea Troſſuli, quòd in Tuſcis citra D Volſinum nono lapide, eius nominis oppidum ſine pedite cepiſſent. In hac portione eſt filiæ Atlantis oppidũ Celeno, & eius amatoris Oriona, & Sangnena, vulgò nunc Sayena, de qua nũc exciſa tabula dicit, quòd E Sabatius poſuit villam in Troſsis. Rurſus à Sangni extat Sangninaia regio Trometina, à qua dicimus ſancta Maria Sangninaia. In Sabatia quoque nunc Anguillara & Barceana regione, limes vltimus nõ pro F cul Cere eſt fluuius Sangninaia. Hęc regio Sabatia & limes Sangninaia dicitur à Sabatio Sangni, qui teſte Beroſo & Catone, & his tabulis, fuit pater Sabi à quo Sa-

bini

bini & inde Sabelli,quos Latini Samnites, A Græci verò Saunitas vocabant, vt ſignificat Plinius in iij.naturalis hiſtoriæ ca. xiij. Hic lingua Sabina & Etruſcā dictus eſt Sabatius Sangni, & item Sabatius Saga, Latinè verò Saturnus,Sanctus, Fidius:Semi- B pater,vt copioſè oſtendimus in commentariis ſuper Fragmenta Catonis,& ſuper Fabium Pictorem & Sempronium. Quo loci nota quòd hic Sabatius ſiue Saturnus fuit Caſpius non Græcus, vt ibi oſtendimus, C Fuit & ſubregulus Iani in Latio, à quo Saturnia Capitolina & Saturnia Latium, vt Varro ſignificat in primo de lingua Latina. Quin etiam dicta portio Etruriæ Sabatia, & ab eius cognomine Sanguinaia D Trometina,& oppidum Saturnia, nuper à Senenſibus reparatum,& tota Thuſcia quę tunc ditioni Iani ſuberat, amoto ſuo nomine Ianiculo, Ianus à nomine eius iuſsit dici,ſcribente Protarcho, & aſſerente Igino, E & referente Macrobio in primo Saturnalium,quòd mortuo Saturno Ianus ei dicauit aras,& eius nomini regionem totã,quæ illius ditionis erat. Hæc ſatis ſint pro expoſitione tabulæ. Quæ verò quarta in ordine F Ararathea,& ab Hermolao Araratheo interpretata in Vetuleti porta, fere eadem eſt cum præmiſſa. Oppidũ Feneſtræ, Car-

canel

A canel ibi dicitur, & adhuc vulgò Carcarelle appellatur. Eſt oppidum cuius ruinæ viſuntur in parte inferiore Volturreni nunc Viterbenſis agri. Hæc pars inferior extenditur in longitudine decem milibus paſ-
B ſuum à Viterbo vſque Bleranum fluuium olim Tarquinienſium, & in latitudine à iugis Cyminiis ad Larthem fluuium & lacũ Volſinienſem. Diuiditur hæc noſtra portio in duas partes, in Tuſcanienſem & Ve-
C iam, Tuſcanienſis extenditur à Viterbo vſque Vadum Tuſcanienſem adhuc vulgò dictum, quinto lapide à Viterbo. In hac portione Tuſcanienſi adhuc ſunt in iugis Dardanium oppidum deletum, mons Italia-
D nus, Iaſinella regio, & Thermæ, fluuius Ecalidus vulgò Caldanus, & illuſtris miraculo piſcoſo, vt in ſecundo libro naturalis hiſtoriæ inſinuat Plinius. Item eſt & regio Sais Xantho, & Xantho Apoíto, illuſtris
E Oſiridis triumpho, vt in Oſiriana tabula dicemus. Eſt & Egelidus vulgò Fredanus in valle reducta fluuiolus, inclytus luſtratione Aeneæ & allocutione Veneris, cum Aeneas miſſus ad Lucum Fanúmque Vol-
F turnæ ad Lucumones trãſmiſſo vicino Minione Ceritis limite ibi luſtratus eſt, vt Vergilius in octauo libro Aeneidos eſt author. Dicitur autem Tuſcanienſis hæc pars, à

N

para Tuſſa, ſiue coronata Tuſca vna ex te- A
trapolis vrbis Etruriæ parte regia. Ab hoc Vado Tuſcanienſi ad Tuſcanellam extenditur Volturreni agri portio Veia quinque milibus paſſuum in qua continentur amnes & prædia adhuc dicta Veia, Cybelaia, B
Katenaces, Cymella, Horchia. Sub his Tuſſi Nani & Tuſcanelli in Tarquinienſi, in quo & Carcanim id eſt caſtrum lucernæ. Hactenus de quatuor exciſis tabulis, nunc de quinta, id eſt decreto Deſyderij re- C
gis.

QVINTA TABVLA.

QVinta tabula eſt ingens ſemirota alabaſtrina, literis Lōgbardicis ex D
ciſa, effoſſa in vico Demi Atu Para Tuſſæ ſiue coronatæ Tuſcæ. In ea continetur reuocatio eorum quæ contra Etruſcos antea tulerat Aiſtulphus. Sane ſciendum eſt vt in hiſtoria Longbardica ſcribitur, & vtcun- E
que narrat Platina in vita Pontificum, Longbardi omnem regionem circa Tyberim, in tres ducatus partiti ſunt, quorum metropoles fuerunt Etruria, Spoletum, Beneuentum. Dux beneuentanus regebat La F
tium, & Campaniam vſque Neapolim. Dux verò Spoletanus Vmbriam Tyberinam. Et dux Etruriæ partem Thuſciæ, item

Tyber

A Tyberinam. Aiſtulphus dux erat Beneuentanus infenſus Etruſcis. Deſyderius verò Etruriæ dux contra amiciſsimus. Mortuo rege Longbardorum, ſucceſsit Aiſtulphus, qui Longholam, ſiue Para Tuſ-
B ſam iuſsit dici Longbardulam, & ab eis abſtulit lacum Volſinienſem, & ius cudendi monetas, & multa alia, vt ſolent reges infeſti vrbibus agere. Mortuo Aiſtulpho ſucceſsit regno Deſyderius dux Vetulo-
C niæ ſiue Etruriæ. Quare vrbi ducatus ſui contulit plura beneficia. Et quia Hadrianus Papa iam euocabat Carolum magnum pro liberatione eccleſiæ ſimul & Italiæ contra Deſyderium regem, idcirco De-
D ſiderius veritus quod futurum erat, ſtuduit beneficiis continere in officio primores vrbes. Scribit igitur Grimoaldo tunc Volturnæ ſiue Etruriæ præfecto plura, quorum nonnulla ipſe Grimoaldus vt palàm à Thu-
E ſcis legerentur excerpſit, & in hoc alabaſtro excidit. Et nota quòd ducatus Etruriæ ſolùm erat, quod nunc dicitur patrimonium. Sed præfectura totam continebat Thuſciam, à Tyberi ad Macram. Et ideo
F in hoc decreto beneficia toti Thuſciæ collata, Grimoaldus poſuit his verbis.

DECRETVM DESYDERII REGIS ITALIAE.

A

DIuiditur hoc tranſumptum ex decreto deciſum in tres partes. Sed ante de Longbardis aliquid præmittendum eſt. Longbardi ſunt magnæ Germaniæ Tuyſcones populi, qui,vt notat in Geographia Ptolemæus,diffunduntur à Rheno Alemaniæ fluuio vſque trophæa Druſi. Vrbes in his ponit Ptolemæus & Cornælius Tacitus,vnam Noueſium, quam quidam putāt nunc diciNuſsiam.Incolunt regionem ſub Sicambris in longitudine à Rheno per fluuium Iudrum & initia montis Meliboci vſque in Albim fluuium. Hi occupauerunt Italiam ducentis annis & amplius, & primum Arrianam hæreſim ſecuti, inde ad Catholicam fidem reuerſi ſunt. Literatiſſimi fuerunt, vt patet ex legibus eorum. Characteribus non multùm à latinis diſtant,lingua tamen Latina vtuntur.Ab his Gallia Ciſalpina Longbardia & per ſyncopam Lonbardia nomen retinet. Aiſtulphus penultimus, Deſiderius verò vltimus ex Lomgbardis Italiam occupauit. Itaque decretum eius diuiditur in tres partes. In prima ponit beneficia collata Viterbo. in ſecunda, quæ contulit toti Thuſciæ, de cuius deſolatione accuſabatur. Tertiò

B C D E F

præp

A præparari iubet ad obſiſtendum Pontifici. De prima ſic dicit:

Reuocamus ſtatuta regis Aiſtulphi contra Vetulonos ædita, vt lacus non Tyrenſium ſed Vetulonum ſit, quia lacus magnus
B Italiæ ideo Italiæ dictus eſt quia ager eorum prius eſt Italia dicta ab ibi ſede Itali decreta. Et vt ſuam Longholam, non Longbardulam ſed cognomine ſui amplioris turreni Terebum vocent. Et ſub vno muro
C cingant ſua tria oppida Longholam, Vetuloniam & Turrenam Volturnam dictam Etruriam, totámque vrbẽ noſtra adiectione Viterbum pronuntient, vt Rhoda & Ciuita Balneũ regium dici iuſsimus. Permit-
D timus pecuniis imprimi Faul, ſed amoueri Herculem & poni ſanctum Laurentiũ eorum patronum, ſicut facit Roma & Bononia. Iubemus quoque reparari Cort Nyentam, Dardanium, Aſsium, Forãnium, Cor-
E nyetum & Tuſcanellum.

Primum beneficium eſt reſtitutio lacus, qui à limitibus tantùm dicitur Tarquinienſis & Volſinienſis, ſed à limite ſimul & iure atque principatu dicitur lacus ma-
F gnus Italiæ priſcæ, quia ager Volturnæ prius dictus fuit Italiæ, vt in principio tertiæ tabulæ expoſuimus. Nunc verò ad ius Volturnæ nunc Viterbi ſolùm ea portio

ſpectat quæ Cort Noſſam & montem Ita- A
lianum proſpicit. Secundum beneficium, quòd Para Tuſſa cognomine Longhola, non dicatur Longbardula, vt Aiſtulphus voluit, ſed cognomine Turrheni Terebum. Sanè vt in commentariis ſuper Myr- B
ſilum oſtendimus, nomen proprium filij Atus regis Mæonis fuit Torebus, & commutatis vocalibus Terobus. Porro cognomen illi Turrhenus fuit ab vrbe regia Vol turrena, qua fuit decoratus. Sed hoc loco C
Deſyderius abutitur vocabulo nominis & cognominis. Ampliauit autẽ Para Tuſſam ſiue Longholam Terebus, adiiciẽdo illi vicum Demi Atum. Nam Demos populus, & Ato fuit pater Turrheni. Hinc Demi Atus, D
eſt populus Atus ſiue Mæon, cuius decus & donum fuit Vetulonia, dicẽte Sillio in viij. Mæoniæq; decus quondam Vetulonia gentis. Tertium beneficium eſt de mœnibus tretrapoli Etruriæ adiectis, cũ antea qua- E
ſi quatuor diſtincta oppida eſſent. Quartum beneficium ex percuſsionis numiſmatis cum inſigni veteris dignitatis Luci, qui illis erat curia templum, & quatuor literis ſacris F A V L. cõtinetur, vt in prima inſtitu F
tione & ſecunda tabula expoſuimus. Quintum beneficium eſt, vt amoto Hercule corruptibili, diuus Laurentius poneretur, vt nunc

A nunc cernimus.Nam antea erat Hercules
leonem ſtrangulans,cũ claua & Longhola,
vt æra vetuſta inuiolatè ſeruant.Notandũ
eſt ꝙ Deſyderius impius occupabat bona
eccleſiæ, ac Pontificem perſequebatur, &
B tamen religioſus volebat videri in amouẽ-
do à nummis Herculem & ponendo ſan-
ctum Laurentium , ſicut enim Acaz , qui
cum eſſet idololatra,religionẽ tamen Dei
ſimulauit dicens.Non petam & non tenta-
C bo dominum.Sextum beneficium eſt repa-
ratio veterum oppidorum Cort Nyente,
de qua in tertia tabula diximus. Darda-
nium,Tardanum vulgus pronuntiat.Aſsiũ
munitiuncula eſt, vbi Egelidus & Ecali-
D dus amnes cõfluunt.Fora Annia ab Annia
familia dicta.Cornuetum,per ypſilonCor-
nyetum ſcribit Deſyderius. Nam Cornue
tum ſcribendũ eſt,vocabulo vetuſto Etru-
ſco,compoſito à Corno arbore & Nuetũ.
E Vrbis enim huius inſigne eſt Cornus ar-
bor.Etruſcè autem Nuetum & Nuulum,
Latinè dicitur nubetum & nubilum,id eſt,
Grauiſcum,vt docet Cato in fragmentis &
originibus.Et ideo Cornuetũ ſcribitur,id
F eſt,Grauiſcæ,cuius inſignę eſt Cornus.Po-
ſtremũ beneficiũ eſt,adiectio noua nomi-
nis,vt ſicut vnis nouis mœnibus cingeba-
tur vrbs, ita vno nouello nomine dicere-

tur Viterbum. Hoc loco quæritur vnde di- A
catur Viterbum,& quid ſignificet. Pro quo
notandũ eſt,quod in prima parte docet bea
tus Thomas dicens, aliud eſſe à quo no-
men imponitur,& aliud ad quod ſignificã-
dum imponitur. Nã teſte peritiſsimo Do- B
nato, nomen ſignificat & ſubſtantiã & qua-
litatem propriam vel communem: quia no
mina imponuntur à proprietate rei quæ eſt
eius qualitas propria vel communis, & ta-
men ſignificat ſubſtantiam, id eſt aliam eſ- C
ſentiam ſicut lapis imponitur à proprieta-
te communi, vnde dicitur lapis, quaſi læ-
dens pedem,& tamẽ ſignificat aliam eſſen-
tiam corpoream. Itaque cum Deſyderius
literatiſsimus adiecit vrbi antiquiſsimæ D
nouellum nomen, ab eius vtique qualitati-
bus propriis vel communibus Viterbũ no-
men impoſuit,& tamen aliud ſignificauit.
Primò igitur vidẽdũ eſt, à quibus qualitati
bus Viterbum nomẽ dicatur, deinde quid E
ſubſtãtialiter ſignificet. Et ita grammaticè
procedemus. Qualitates plures habet Vi-
terbũ,& ideo à pluribus originẽ habet, &
ob id oẽs opiniones veræ ſunt, excepta pri-
ma. Nã dicit, à primis fundatoribus Tybur F
tinis dici Viterbũ, quaſi vi tybur id eſt par-
uum Tybur. Quod quidẽ falſum eſt, quia
Tybur nouiſsimis temporibus poſt Troiæ
ruinas

A ruinas cõditũ eſt,ſed Volturna primis ætatibus & aureo ſeculo, ob quod Volturrena, id eſt,antiquiſsima Turrena dicitur,vti tres inſtitutiones ſupradictæ aſſerunt. Secunda opinio dicit, quod deſumitur à qualitate B particulari,qua Thebanus Aegyptius Hercules,in Arbana parte palatiũ munitiſsimum extruxit in colle Muſarno,vbi lapis olim exciſus inuentus eſt dicens. Hercolis imperium,& adhuc vulgò caſtrum Hercolis C dicimus. Ab hac igitur particulari qualitate Viterbum, quaſi vi Thebe dicitur. Facius verò de Vbertinis Florẽtinus,à proprietate alia qua vita ſuapte natura delitioſa viuitur,ait vrbem quę antea Tuſca & D Veiuza dicebatur, poſtea dictam Viterbũ quaſi vita hærbidũ. Tertius eſt Raymũdus in Poſt cæſarianis cõmentariis, qui ab alia qualitate qua emeriti militia Romani illo victuri ſe conferebant,ait Viterbũ vita inE ermium dictũ. Quarti, à Thermis ſaluberrimis aſſerunt dictum Viterbum quaſi vi Thermulũ,aut vi Thermũ. De his Thermis enim Caiis adhuc dictis ſcribit Strabo in v dicens. Vbi Etruria magis Romæ apF propinquat abundat aquis calidis non minus quàm Caiæ quæ nobilitate alias præcellunt. Et Martialis, Morieris inquit Oppiane,niſi lotus Etruſcis,id eſt Volturrenis,

fueris aquis. Volturrenos enim circa Vol- A
ſinos cognominant Etruſcos Romani, vt
Plinius indicat. Sed de his Thermis copioſè diximus ſuper Sempronium. Quinta
qualitas communis nunc, ſed olim propria
eſt, quia Turſita eſt & Volturſena à Turſi- B
bus dicta, vt Myrſilus dicit, & Dionyſius ſequitur, & nos in commentariis ſuper Myrſilum probauimus. A proprietate igitur
Turſium ſiue Turrium, à qua & Volturſena ſiue Volturrena dicta eſt, ab ea dicti in- C
ter quos Blondus, dicunt appellari Viterbum, quaſi vi Turrium. Sextus fuit Hermolaus Venetus, Aquilegiæ patriarcha, vir
omni literatura excellens. Is enim aduerſa
prima tabula, voluit F A V L. exprimi qua- D
tuor vrbis huius tetrapolis populos, Faluceres; id eſt, Volturrenos, Arbanos, Vetulonienſes, Longholos ſiue Para Thuſſos. Hi
quoniã erant Etruriæ vrbis quaterni Heroes ac regij populi, vtiq; Deſyderius eru- E
ditiſsimus, ab hac propria vrbis qualitate
impoſuit nomen Viterbum, quaſi vitam
Heroum. Hunc ſeptimus ſequutus noſter
Epiſcopus Archas, aliam propriã qualitatẽ attendit in hoc decreto dicens: Quia in- F
quit Deſyderius ex quatuor partibus ſolas
tres Mœnibus cinxit, Longholã Tuſſam,
Vetuloniámque, ac Volturnam, relicto Ar-
ban

A bano,cuius partes ſunt Muſarna,Calũba, & Aſcreana,idcirco dixit Viterbũ Vi triũ vrbium. Ser Thomas noſter Veltrinus Vetulonienſis aliã propriam qualitatem adducit dicens quòd Etruria tetrapolis erat B caput imperij, & curulis Philarcha. Et ob id Veiuza vrbs & eius pars Vetulonia dicta. Et ab hac proprietate dignitatis antiquæ Deſyderius impoſuit nomen Viterbum,quaſi Veiterbum id eſt curule. Nonus eſt Ser Michaël Archãgelus Caprinus C para Tuſſus,qui etiã proprietatẽ nominis Turrheni Terbũ ſpectatus,aſſerit,& quidẽ verè,Viterbũ dictum curule Terbũ. Vnde Longholam Terbũ dici iuſsit & totã vrbẽ D Viterbũ,quaſi Vei Terbũ. Ergo eruditiſsimus rex Deſyderius impoſiturus nouellũ nomen,quod qualitates proprias & cõmunes ſupradictas includeret,dixit, adiectione noſtra dicant Viterbum. Adiectione E inquit noſtra noua ſed mirabili, quæ omnes proprietates includat, & tamen ſubſtantiam aliam ſignificet, vt in definitione nominis Donatus author eſt. Quæ autem ſit iſta nominis ſubſtantia, vtique eſt F eius vera ſignificatio, quæ à compoſitione partium pendet. Sanè ſciendum eſt Viterbum in omnibus exciſis antiquis lapidibus & titulis ſub Leone inſigni definiri

Viterbum,vetus verbum. Vnde inſcriptio A
illa antiquiſsima eſt ſub Leone. Nō timeo
verbum,Leo ſum qui ſigno Viterbum.Nec
te moueat quòd poſuit literam i,& non e.
Non enim Veterbum,ſed Viterbum dixit.
Etenim in compoſitione ſæpe vocales mu- B
tantur, præcipue vbi ſubeſt cauſa mutandi,qualis fuit in hoc loco, vbi opus fuit ita cōponere nomina & κατὰ συναίρεσιν vt omnes qualitates cum ſubſtantia includeret. Si autem dicis Veterbum, equidē ſub- C
ſtantiam quæ eſt vetus verbum & qualitatem vnam includis à Veis,& non omnes. Si verò dicis Viterbum,non modo ſubſtantiam,ſed etiam omnes qualitates proprias & communes iucludis. Et ideo rectius di- D
xit Viterbum quàm Veterbum. Quid autem ſibi velit hæc ſubſtantia nominis vetus verbum,nūc exponendum eſt. Verbum multis modis accipitur. Vno modo pro voce articulata,& ſic omnes partes orationis E
ſunt verba. Alio modo, vt eſt vna ex octo partibus orationis. Item pro dicto & imperio,vti eſt illud. Verbo domini cœli firmati ſunt. Et illud. Facito iuxta verbum regis,id eſt iuxta dictum & imperium. Vnde F
à dicendo imperatiue, Dictator apud Romanos appellatur. Verbum quoque rationem & ſupputationem ſignificat,vt de Logos

A gos dicit diuus Hiero.in epiſtola ad Paulinum. Vtrunque autem officium dictandi populis,& præſidendi ſupputationibus ſiue ſuffragiis,Lucumones Etruriæ habebant. Dictandi quidem,& imperandi,quia XII.

B Lucumones erant XII. reges, vt author Seruius ſuper VIII. Aeneid. De ſuffragiis verò,patet per id quod Dionyſius ſcribens in IIII.lib. Aderant inquit ex tota ciuitate Etruriæ ij qui ſuffragiis præerant,& ve-

C lati infulis à Tullo deprecabantur iram. Mitram enim curules tantum Lucumones & Larthes ferebant. Vnde inſigne Vetuloniæ eſt currus ſiue Veia cum mitra Lucumonia. Et hoc modo accipitur verbum in

D nomine Viterbo pro dicto ſiue imperio & præſidentia ſuffragiorum atque dictatura. Hinc Viterbum eſt veterum dictatura & præſidentia ſuffragiorum in Fano Volturnæ,ad quod teſte Liuio XII.populis conſi-

E lia indicebantur,quod certe Lucumonibus erat curia templum. Cæterùm apud Arameos,Luca ſenex & Vetus dicitur ſicut Palæos apud Græcos,vt in vocabulo Falucer & Luceres diximus. Ratio verò & ſupputatio

F & verbum à Græcis Logos dicitur,teſte diuo Hieron.in epiſto.ad Paulinũ,& ab Arameis Moni profertur,vt Thalmudiſtę perhibent. Quare quod ex veteri & verbo La-

tine

tinè redditur in compoſitione Viterbum, A hoc Græcè ex Palæos & Logos Palæologũ, & idipſum Aramee ex Luca & Moni Lucumonium. Quare inexpugnabili argumẽto ab interpretatione nominum neceſſariò ſequitur, vt idem ſit Latinè Viterbum, B quod Græcè Palæologũ, & Etruſcè id idẽ, & Aramee Lucumonium. Cæterùm Lucumo ſubſtantialiter ſignificat veterem dictatorem regem, qui etiam imperio & ſuffragiis imperialibus præſidet. Ergo per C ſubſtantiam Palæologus & Viterbẽſis nomina ſignificãt veterem dictatorem, ac publicorum ſuffragiorum regem. Et ita Lucumonios ciues vrbis Etruriæ ſiue Volturnæ in Byzantium cum Conſtantino mi- D grãtes Græca lingua Palæologos primùm recte conuertit, quos Viterbos Deſyderius ſecũdò atq; Latinè interpretatus eſt. Quare nomen Viterbum per ſubſtantiã ſignificat Aramee, oppidum Lucumoniũ, Grecè E Palæologum, Latinè veterum dictaturam & ſuffragium. Per qualitates verò proprias ſignificat Viterbum, id eſt, curule Terobum, Vita Heroum, Vi trium vrbium, Vita vrbium, & antiquitus vi turrium, & per F qualitates communes ſignificat, Vi Thebum, Vita Herbum, Vita inermium, Vi Thermum & eiuſmodi quamplurimas

qua

A qualitates. Hæc de beneficiis Viterbo collatis. Nunc quid ei ac toti Thuſciæ ſimul contulerit, ita in ſecunda parte decreti ſubinfert dicens:

Nos enim non ſumus Thuſciæ deſtru-
B ctores vt nos apud Gallos accuſat Hadrianus Papa. Nam in Thuſcia ædificauimus à fundamentis, vobis quidem Volturrenis, Caluellum, vicum Horchianum, balneariam. Barbaranum, & Gariophylum. Sen-
C timatibus autem Auſdonias, Roda Copha num. Volaterris Roda Comalum, Lunæ Sergianum & petram ſanctam, olim Fanum Feroniæ. Phocenſibus autem ſanctos Geminianum & Miniatem. Feſulanis oppi
D dum Munionis, in quod Vagos & Sparſos Aryn Ianos & palantes Fluentinos collegimus. Rurſus, plures antiquas nobiles vrbes ampliauimus, & muris cinximus, & nunc ididem agimus circa Lucam Piſto-
E rium, Aretium, Orbitum & Etruriam nūc Viterbum, cuius nomen aut à nobis conſti tuta decreta ſi quis violauerit, aut capite puniatur, aut laqueo ſtranguletur. Hoc itaque non eſt Etruriam deſtruere, vt nos
F arguit Hadrianus qui pacem vltro à nobis oblatam reſpuit.

Contentionem inter pontificē & Deſyderiū prolixè narrat hiſtoria Longbardi-

ca.

ca,quam Platina ſequitur in vitis Pontifi- A
cum. Oppida à fundamentis Volturrenis
id eſt,Viterbenſibus poſita ſunt Caluellū,
nunc mons Caluellus,Vicus Horchianus,
vulgò Vichorchiano. Horchia enim erat
dea Etruriæ vrbis, vt Liuius author eſt in B
v i.lib.ab vrbe condita.Et ideo in hoc loco
Fanū erat Horchiæ,à quo regio Horchiana
Trometina ſuperior,& ab ea vicus Horchianus.
Erat illi & oppidum ſacrū in Veia
inferiore Tuſcana regione cuius ad hæc C
tempora nomen durat Horchia,cuius agri
Horchiani magna pars eſt iuris & poſſeſſio
noſtri conuentus S.Mariæ ad Gradus.
Sentinates appellat à Roda cophano, in
edito monte à ſe fundato caſtro, per mon- D
tem Tunniatem,vſque Orbitellū & mare
vbi erat vrbs Coſę,celebrata à Plin.& Geographis
& Verg.Hanc euerſam à Gothis
reparauit Deſiderius,& ſubmutato nomine
vocauit prolatione Longbardica Aſdo- E
nias latinè Aſidoniis,vulgò Laſidonia,quia
Sidones illam reparauerunt. Sidones inquam
non Phœnices,ſed Germani. Hi Sidones
non procul à Viſtula fluuio Ptolemæo
notantur,quos nūc Polonos dicimus, F
quorum metropolim Cracouiam idem interfluit
fluuius Viſtula, quem Viſclam vocant.
Hi contermini atque intermedij iacent

cent

A cent, inter ſines Longbardorum inferiorum & initia Sarmatiæ, qui iuncti Longobardis Italiam occupauerunt, & ſub Deſyderio Coſos reparantes Aſdoniam prolatione ſua pro Sidoniam & vulgò la Sidonia
B nia dixerunt: à Mauris poſtea diruta iacet. Fanum Feroniæ notat Ptolemæus. Et nunc Petræ ſanctæ, qui eſt Chriſtus à Deſyderio dedicata fuit, non Feroniæ, à qua manet regioni Caferonianæ nomen. Pho-
C cenſis Thuſciæ regio vbi adhuc Phocekius lacus, & oppidum dicitur. Cum verò Deſyderius tot oppida in Thuſcia condiderit, miror, cur ſolus ſanctus Minias oppidum, cognomen del Tedeſco obtinuerit. Niſi
D forte, vt à Sidonis Coſę, ita à Theutonibus, id fuerit vel fundatū vel reparatum à fundamentis. Munio oppidum neſcio an ante fuerit. Veruntamen vt litera ſonat, Fluentini à Fluento Arno, & Aryti Iani, id eſt,
E exaltati Iani à fundatione dicti ſunt vnæ ex duodecim primis coloniis, à Iano in Thuſcia poſitis, vt author eſt Cato in fragmentis originum. Eos denique Fabius Pictor vocat Arnienſes ab Arno amne, in de
F origine vrbis Romæ, vt etiam in commentariis ſuper vtrunque authorem expoſuimus. Luca vrbs antiquitus Lucumodia dicta, & Lucenſes Lucumodij. De quibus Fe-

ſtus Lucumodij (inquit) à duce ſuo Lucu- A
mone dicti qui poſtea Luceſes appellati
ſunt. Lucumones verò dicti quidam homi-
nes ob inſaniam, quòd loca ad quæ veniſ-
ſent feſta facerent. Sed pace Feſti dixerim,
ipſe inſanæ mentis atque imperitæ fuit, qui B
quod funditus ignorauit Etruſcum regiū
nomen, per inſaniam temerè expoſuit.
Niſi forte mendoſus ſit codex, vt corruptor
ob inſaniam ſcripſerit. vbi ob fana ſcripſit
Feſtus. Nam, vt vocabulo Falucer oſtendi- C
mus, Lucus & Fanū ſunt per ſe atq; propriè
Etruſcæ originis, & nō per Antiphraſim la-
tinæ, vti etiā probauimus in quæſt. Anniis.
Itaq; Lucumones XII. Etruriæ, erant teſte
Seruio ſuper Aeneida, & aliis authoribus D
XII. reges quibus vnus Larthes præerat, &
religionis principes, qui loca ad quæ con-
denda veniſſent ſana & ſacra feſta faciebāt,
dicātes illi lucumq; diemq;. Etenim, vt au-
thor eſt Liuius in v. ab vrb. condita. Etruſca E
gēs, ſicut fuit ante omnes religionibus de-
dita, ita excelluit arte colēdi eas. Et ita pro
diſcēda religione, ingenuos liberos ſuos Ro
mani XII. his Lucumonibus, principib⁹ XII.
populorū Etruriæ tradebant, vt etiā Valer. F
Max. in I. lib. tradit. cap. I. Itaq; Lukius no
mine, Lucumo dignitate Lucam cōdidit, &
Lukium iuxta eam. Et ita à proprio nomi-
ne

A ne Lukij Lukium,& Luca,& Lucenſes, & à Lucumonia dignitate conditoris. Lucomodij cognominati fuerunt, retinentes adhuc illam antiquiſsimam ad religionem & ſacros ritus cōditoris inclinationem. Regna-
B uit Larthes Etruriæ, quadrageſimuſquintus à Iano fundatore Etruriæ ſimul & Italiæ, anno xxxv. Romuli, vt in chronographia ſimul & hiſtoria Etruſca oſtendimus. Et ob initum principatum de more Tuſco
C Lucenſes fundauit anno ante perdomitam à Q. Fabio vrbem Etruriam ad lacum Vadimonis non minus quadringenteſimo, & ante ſaluatoris aduentum ſeptingentis annis & amplius. Vicatim & abſque mœni-
D bus eos poſuit, quia Etruſci fœmineæ timiditatis exiſtimabant includi mœnibus, Manibus in agro, non intra vrbes excipiebant hoſtes. Vnde vſque ad Deſyderium regem, Lucam, & Piſtorium, Aretium, Or-
E bitum & tetrapolim Etruriā nunc Viterbum, & alias nobiles vrbes, abſque mœnibus incoluerunt. Addit autē quòd eas ampliauit, quia omnes antiquiſsimæ vrbes Thuſciæ parua oppida erant, vt de Cere,
F Phalari, cernimus ac Veiente cognomine Lartheniano. Moris enim fuit antiquis vrbes cōdere non magnas, ſed locis munitas paruas, vt Dionyſius in primo lib. aſſerit.

Vnde Piſa, Luca, Piſtorium, Florentia, Se- A
na, Peruſium, Aretium, & Orbitum, poſt Deſyderium excreuerunt. Etruria verò nunc Viterbum, quod includitur ſaxo fundatum vetuſto, idcirco non excreuit, quia tetrapolis eſt ab origine, & ſatis ampla cō- B
paratione aliarum antequam ampliarentur. Poſtremò pœna mortis mulctat Deſyderius eum qui nomen Viterbum mutare auſus fuerit, quia dignum erat vt nomen ſupremo ſtudio & ſudore excogita- C
tum, quod veram ſubſtantiam loci antiquiſsimam cum qualitatibus propriis & communibus exprimeret, non perderetur, ſed ſacrilegio ſimile videbatur mutando violare. Hæc de ſecūda parte decreti. Nunc D
ſequitur tertia, & ſi incompleta, hoc pacto, & his verbis.

Quare tibi Grimoalde præfecto Viterbenſi præcipimus, vt quandiu dubia pax perſeuerat, iubeas omnes Thuſciæ milites E
paratos eſſe in armis, & commeatus ac ſtipendia ſine auaritia fac in promptu habeas, vt non ſolùm occurrere hoſtibus, ſed etiam illos inuadere.

Huc vſque integrè legitur. Quæ ſequuntur in F
fracturis ita ſe habent. In prima fractura. *Ciues non grauabis nouis exactionibus.*
In ſecunda. *Ex Papia veniunt.*

Inter

A In tertia: *Viterbenſes*.

Ita ſæpe variatum eſt huius vrbis nomen. A Turſibus enim Ianus eam Tetrapolim factam, communi nomine vocauit Turſenam, id eſt, à turritis ædibus primis B Turrenam, & à crebritate earum turſium ſiue turrium, dixit Arameæ Eturſiam ſiue Eturriam, id eſt, valde turritam. Romani verò tranſpoſito vno r, protulerũt Etruriã, vt ſupra Myrſilum probauimus. Porrò cũ C Turſitæ poſt aliæ vrbes cõderentur, ad earum diſtinctionem adiecerũt Vol, quod eſt priſca & omnium antiquiſsima, dixeruntq; per ſyncopam Volturnam, & ſine ſyncopa Volturrenã, id eſt, antiquiſsimam omniũ D Turrenam, vt demonſtrauimns in Anniis quæſtion. & ſuper Myrſilum, & tetigimus in prima huius operis ac ſecũda inſtitutione Vocabulo Volturnus ac Volturna. Rurſus à partium quaternarũ dignitate dicta E eſt veiuza & Vetulonia, id eſt, Curulis Philarcha. Item fanum Volturnæ, quod illis erat curia tẽplum. Item para Tuſſa, id eſt, haſtata & coronata Tuſca, ad diſtinctionẽ Tuſſæ Nanæ. Arbanum item cognomine F Calumbum, quod eſt quarta pars viridis Luci. Sub Conſtantino autem per Grçcam interpretationem dicta eſt à dignitate Palæologa, & eandem poſtremò latinè Viter-

bum, id eſt, veterum dictaturam adiecit A
Deſyderius. Eius ager vſque Thelamonis portum, & quod dicitur caput Etruriæ: à nautis verò corruptè caput Eturiæ, & vſq; Peruſiã olim à ciuitatis nomine dicebatur Turrena & Etruria, ſub Longobardis du- B catus Etruriæ, ſub Pontificibus verò poſt Henricum quintum & Matildim dicitur Patrimonium Eccleſiæ. Nec te moueat, quòd vno r, dempto caput Eturiæ vulgus proferat initium littoris Etruſci circa Vm C bronem vſque Oſtiam. Nam & fontes Electraios ibidẽ r, amoto Electaios pronũtiat.

Sexta oſiriana Aegyptia tabula. D

MAiores noſtri, in templo olim Herculis, nunc diui Laurentij, vt ſemper ante oculos noſtros æterna vetuſtatis huius vrbis memoria teneretur, pro roſtris E poſuit columnulam, id eſt, tabulam alabaſtrinam, Oſiriani triumphi monumẽtum, auibus & animalibus & capitibus & arboribus, id eſt, ſacris Aegyptiis literis exciſam, de quibus ſæpe authores ſcribunt. F

Et Plinius in naturali hiſtoria has inquit quas vides effigies, Aegyptiæ ſacræ literæ ſunt. In hac itaque columna eſt ſpatium

A tium in cuius medio eſt truncus arboris quercus inſtar ſceptri multiplicis,in quorũ ſceptrorum ſummo duo rami circulum faciunt inſtar oculi, quæ effigies eſt propria Oſiridis,vt ait Xenophon. Quod & Macro
B bius in primo Saturnalium confirmat, dicens, Oſirim exprimentes Aegyptij ſacris literis inſculpũt ſceptrum, inq; eo ſpeciem oculi exprimunt, & hoc ſigno monſtrant Oſirim. Ponuntur autem in hoc trunco ar-
C boris,non vnum ſed plura ſceptra, quia nõ in vna ſed omni parte orbis imperauit, vt Diodorus Siculus ſcribit. Et idcirco haud dubiè hæc prima effigies Oſiridem ipſum demonſtrat, vt hoc argumentum neceſſa-
D riò infert. Vbicunque enim ſacris effigiebus ſceptrum,inq; eo inſtar oculi circularis figura inſcribitur, ibi neceſſariò Oſiris legitur, qui vniuerſo imperauit orbi.

Quare neceſſariò in hac columna Oſiris
E legendus eſt, & ad eum referenda columna,quia in ea inſculptum eſt ſceptrũ, inque eo inſtar oculi ſacris Aegyptiis literis. Sacræ enim hæ effigies ſunt, quæ mox cernentem cogunt petere quid hæc
F ſignificent. Sacræ enim literæ dicuntur, quæ magis ad ſecretum aliquod ſignificandum quàm ornatum apparent cuilibet aſpiciẽti inſtitutæ. Et idcirco hæc columna

Oſiriana eſt, pro cuius commentariis firmiter habendis, hæc petuntur. A

PRIMO Quæritur quis, & cuias, & quo patre atque auis genitus Oſiris? Reſpondent Diodorus in primo libro, & Beroſus in ſecundo & quinto antiquitatum. B Pater illi fuit Aegyptius Saturnus inter deos iunior. Saturno Aegyptio pater fuit Vulcanus, qui ignem inuenit, & ſol qui & Cœlũ dictus eſt. Huic enim Cœlo duo primores filij fuerunt Atlas Maurus, qui obiit C in Mauritania, & hic Saturnus ſuprema auaritia & impietate præditus, qui regnauit in Italia, Sicilia, & Libya, vbi Oſirim genuit, quẽ Iouem cognominauit, vt Diodorus in quarto libro, & Beroſus in quinto D antiquitatum dicunt. Nam quo tempore hic Saturnus è Libya Hammonem generum pepulit, & ibi regnauit, tum ex Rhea ſibi ſorore, & vxore Hammonis hunc Iouem genuit, vt tam Beroſus quàm Diodorus ibidem aſſerunt. Et vt proſequuntur, E cum Dionyſius Libycus filius dicti Hammonis & Amaltheæ Nymphæ regno paterno Libyæ potitus eſſet, deuictis Saturno & Rhea, eos quidem loco parentum habuit, puerum verò Iouem, Olympo præceptori tradidit, & eum regno Aegypti F præfecit. Itaque Oſiris Iuppiter fuit filius

Saturni

A Saturni Aegyptij qui regnauit in Italia,
Sicilia,& Libya. Fuit nepos ſolis Vulcani
ſiue Cœli, & filius adoptiuus Dionyſij Li-
byci,ortus in Libya,& præfectus regno Ae
gypti,loco patris ſui Saturni.

B SECVNDO Quæritur,quæ fuerunt Oſi
ridis epitheta & cognomina? Reſpondet
Diodor. in I.I I.I I I I.& vj. libro paſsim
hincinde, & Beroſus in quinto libro quòd
Oſiridi cognomina fuerunt Iuppiter, Dio-
C nyſius,Olympicus, Iuſtus, qui bene meri-
tus de humano genere vniuerſo imperauit
orbi.Rationes cognominum ſunt iſtæ.Iup
piter enim dictus eſt non ſolùm quia iuuit
orbem, vnde & ſaluator orbis dictus fuit,
D vt author eſt in ſexto libro Diodorus, ve-
rumetiam quia fuit filius Saturni,quia Sa-
turnus & Iuppiter ad ſe referuntur, vt au-
thor eſt Xenophon in libro de æquiuocis,
ſuper quem commentaria iam cōfecimus.
E Dionyſius dictus à patre adoptiuo Diony-
ſio Libyco,qui etiam Mineruam Tritoni-
dem adoptauit,teſte Beroſo in quinto libro
Olympicus dictus fuit à pręceptore ſuo O-
lympo,vt Diodorus ſcribit in quarto libro.
F Iuſtus verò fuit illi proprium cognomen
& figura ſacra in ſceptro inſculpta. Nam
teſte Diodoro in quarto oculus in ſacris li-
teris Aegyptiis ſignificat ſeruatorem iuſti-

ciæ. Et ita vbicunque inſculptum eſt ſcep- A
trum vel melius ſceptra cum oculo, ita legendum eſt. Ego ſum Oſiris Iuppiter iuſtus, qui vniuerſo imperaui orbi. Et, vt ait in ſexto libro Diodorus, licet pater eius Saturnus impius fuerit, tamen ipſe quàm ma B
ximè probus fuit & iuſtiſsimus, bonos præmio, & malos ſupplicio afficiens. Et indicens in toto orbe omnibus impiis & facinoroſis, præcipuè gigantibus bellum. Et vt ait in primo & ſecundo libro, iuſtè im- C
perauit Aegypto, & maximis copiis & exercitu profectus eſt ad beneficientiam humani generis, magis quàm ad bellum. Vnde in columna Aegyptia, vt author eſt Diodorus, ſcriptum eſt. Sum Oſiris rex, D
qui vniuerſum peragraui orbem, nec fuit in orbe locus quem non adiuerim, docens ea, quorum inuentor fui, ſcilicet tauros domeſticare ad aratrum, vnde Apis vnum ex cognominibus habuit. Apim enim & E
Set Apim Aegyptij taurum & ſacrum diuúmque taurum dicunt. Docuit arare, ſerere, plantare vineas, & vinum conficere, & ceruiſiam, & vites adiungere palis, & putare, vt Tibullus ſcribit. Et ob ea at F
que ſaluationem ab impiis, vt in ſexto libro Diodorus eſt author, totius humani generis conſenſu appellatus eſt iuſtus, Iup-
piter.

A piter, pater, ſaluator, & illi locus aſsignatus in monte Olympo: qui, vt authores ſcribunt, & Tortellius refert in vocabulo Olympus; eſt ſecus mare rubrum in Aetiopia iuxta Heliopolim ciuitatem Aegypti, qui B oriente ſole vſque ad quintam horam diei ex ſe flammas emittit.

TERTIO Quæritur vtrum venerit in Italiam? Ad hoc reſpondent authores quòd ſic. Sunt autem præcipui authores columC na Aegyptia literis ſacris inſcripta. Diodorus in ſexto libro, Beroſus in quinto, & Cato de originibus, Dionyſius Halicarnaſſeus, & columna hæc noſtra Oſiriana, & nomina & cognomina eius in Italia. Nam in D columna Aegyptia, vt Diodorus in primo libro retulit, ſcriptum eſt, Sum Oſiris, qui vniuerſum peragraui orbem vſque ad Indorum fines deſertos, & eos qui arcto ſubiacent, & vſque ad fontes Iſtri, nec fuit in orbe E locus quē non adiuerim. Quod ſi ad fontes Iſtri, qui teſte Plinio eſt Danubius, & non procul Italia oritur in finibus Galliæ ac Germaniæ, vbi fontes ſcaturiunt, nec fuit in orbe locus ſiue prouincia quam non adiF uerit, vtique nobiliſsimam terrarum prouinciam, fontibus Iſtri proximam, Italiam adiuit. Diodorus item in ſexto libro exprimit dicens: quòd Ioui iuſto in bello contra

gigant

gigantes,ſicut affuerunt Macedones circa A
Palenem, ita Itali circa Phlegream, quæ
poſtea Cymea dicta eſt. Non minus clarè
Beroſus in v. hoc exprimit, dicens Italos op
preſſos à gigantibus euocaſſe à fontibus I-
ſtri Oſirim Iouem iuſtum, qui tribus præ- B
liis in Iſtria, & Cymea, & Veſuuia Phle-
grea gigantes deuicit, & Italiam liberauit,
& à ſui cognomine in triumphum ab Api
Apeninam, id eſt, Taurinam appellauit,
Cato quoque ſuper quem commentaria ex C
pleuimus, in fragmento tertio de origini-
bus ita dicit. Italia à diis & ducibus com-
plura ſortita fuit nomina, à Iano quidem
Ianicula, à gentilibus Sale Vmbrona, à Ca
meſe Cameſena, à Saturno Saturnia. Dura D
uit autem Saturnia nomen totidem ferme
annis, quod ante aurea ætas, vſq; ad Apim
deorum Italiæ vltimum, vt Antiochus Sy-
racuſanus ſcribit, à quo Apenina quã Tau-
rinam interpretatur, & ſi de more quidam E
Græci à bobus Herculis, vel quos opimos
gignit Italia, vt ait Hellanicus, aut à vitulo
egreſſo, vt Timæus, vel quia Italos quidam
Græci boues dicunt, vt fabulator Herodo-
tus, dictam exiſtiment. Dionyſius quoque F
Halicarnaſſeus in primo libro dicit Antio
chum Syracuſanum antiquiſsimum ſcri-
ptorem veriſimilius tradere Italiam mox
vt

A vt deſiit dici Saturnia, cœptam dici Tau-
rinam ab duce, non à bobus. Argumento
ſunt adhuc extantia in Italia locis indita
nomina, Ry Oſiris, Oſiri cella, à nomi-
ne & cognomine Apoitus, id eſt, Taurus
B Iuppiter, quia Apim, Taurum Aegyptij
& Etruſci dicunt, & Itus Iuppiter & fiducia
Iouis ab eiſdem Etruſcis interpretatur, vt
Macrobius author eſt in Saturnalibus.
Rurſus Aquaſenſes cognomine adhuc Ae-
C gyptio ab Api Apenentes, Plinius Tauri-
nos interpretatur in tertio naturalis hiſto-
riæ, capitulo ſexto. Amplius Sais Xantho
Nympha fuit Oceani & Thetyos, vt in
Theogonia Heſiodus ſcribit. Oceanus au-
D tem fuit filius Cœli ſiue Solis, patris Satur-
ni Aegyptij, vt ait in ſecundo antiquita-
tum Beroſus. Quare Oceanus fuit frater
Saturni, eodem Cœlo patre ortus. Ergo
Oſiris & Sais. Xantho fuère conſobrini ex
E duobus germanis, quoniam Oſiris fuit fi-
lius Saturni, & Oceani filia Xantho. Ab
Oceano autem Nilus antea Oceanus di-
ctus fuit, vt author eſt Diodorus in primo
libro, cuius vnum oſtium Saiticum dici-
F tur, vt Herodotus & Geographi ſcribunt,
à Sais vrbe ipſius Muſæ. Xantho. Quare
etiam vna ex Muſis Aegyptiis cum Oſiri
in Italiam venit, Argumento quoque va-
lidiſsi

lidiſsimo eſt, quòd cum locis primoribus A Oſiris columnulas inſcriptas in ſignum expeditionis ſuæ ſemper relinqueret, vt aſſerit Diodorus in primo libro, vtique vbi columnæ inſcriptum habent Oſirim literis Aegyptiis, illuc profectus eſt in expeditio- B nem. Ergo huc in expeditionem profectus eſt, quoniam columnella Aegyptiis literis in regione Ry Oſiris inſcriptum habet Oſiridem, vt oſtendimus.

QVARTO Quæritur, qua comitiua C egreſſus eſt, & quos prouinciis præfecit? Reſpondet Diodorus in primo & ſecundo libro ex Aegyptia hiſtoria. Egreſſus eſt ex Aegypto cum immenſis coloniis & exercitu, cúmque conſanguineis ſuis deis & Mu- D ſis, inter quos fuêre Pan iunior, & frater eius Apollo, &, vt diximus, Muſa Sais Xantho. Præfecit autem vt ait, Libyę Antheum, Phœniciæ Buſiridē, Aegypto ſuam ſororē, coniugē, Iſidē, frugiferam legiferā. Mili- E tiæ ſuæ præfecit tres principes deos, Herculem qui corporis robore erat admirabili, & ipſi genere proximus erat, & duos alios ſuos filios, Macedonem cui erat inſigne Lupus, & Anubim cui erat inſigne canis. Et F hanc præfectionem teſte Xenophonte ſignant Aegyptij literis ſacris Dracone, Leone, Lupo, & Cane. Quòd profectò Macrobius

A bius in primo Saturnalium clarius exponit dicens. Serapis inquit ſimulachrum, capiti calathum infixum habet, & ſignum tricipitis animantis adiungitur. Quod exprimit medio eodémque maximo capite leonis ef-
B figiem habet. Dextra parte canis caput exoritur, manſueta ſpecie blandientis, pars verò læua ceruicis lupi rapacis, capite finitur. Has animalium formas Draco volumine ſuo connectit, capite redeunte ad Dei
C dexteram, qua monſtrũ compeſcitur. Hæc Macrobius. In hac figura draco & ſerpens teſte Diodoro in quarto libro, malos & præcipuè gigantes opprimentes orbem ſignificat, & ob id draco in orbem fingitur.
D Calathus autem ponitur, quia cum Iſide fruges inuenit. Leonis caput maius cane ac lupo, Herculem Aegyptium ſignificat, maiorem aliis diis Macedone atque Anube, quia ſolum Herculem fecit vniuerſa-
E lem principem militiæ ſuæ, vt Diodorus ſcribit. Omnes tamen ij dei affuerunt in bello Macedonico cum Macedonibus circa Palenen, & in Italico, cum Italis in campo Cymeo, vt idem Diodorus in primo & ſex-
F to libro ſignificat. Porrò Oſiris toto tempore expeditionis ſuæ comam barbámque nutriuit, quo vſque in Aegyptum reuerteretur, vt in primo libro ait Diodorus. Vnde

illius

illius peregrinatio exprimitur, capite fa- A
ciéque ac gena ſolum vna comata, vt ait Xenophon, altera vel occulta vel raſa. Quod etiam Macrobius in primo Saturnalium docet.

QVINTO Quæritur quando vicit, B
& quando in Italia reſedit? Reſpondet Beroſus in quinto antiquitatum, quòd triumphauit in Italia nouiſsimis annis Bel Ochi, qui octauus à Nino imperauit Aſſyriis, qua ætate Ioſeph patriarcha erat x i. annorum, C
vt notat Euſebius. Manſit autẽ poſt triumphum in Italia annis x. vt ait Beroſus, relicto Leſtrygone Larthe Vetuloniæ.

SEXTO Quæritur in qua vrbe Italiæ reſedit Oſiris, his decem annis? Reſpon- D.
dent authores. Ratio. Nomina. Author vnus ex veracioribus eſt Beroſus in quinto antiquitatum aſſerens illum imperaſſe Italiæ in Vetulonia x. annis. Ratio quoque ipſa ſuggerit vt in ciuitate regia tunc Ita- E.
liæ reſideret, quæ ſola tetrapolis Etruria ſiue Volturna inuenitur ante Romanorum imperium, vt ex præmiſsis inſtitutionibus patet. Argumento infallibili ſunt nomina & cognomina. Nam cum teſte Lactantio F.
in primo libro diuinarum inſtitutionum, & Beroſo in quarto antiquitatum priſci duces ad monumentum rei geſtæ atque ad
fulgor

A fulgorem nominis ſua nomina inderent montibus, riuis fluentibus, ac regionibus, equidem ibi præcipuè reſederunt, vbi præcipua & crebriora ſunt eorũ nomina. Quare in Volturna reſedit, in cuius agro crebrius & clarius ſunt indita eius nomina & cognomina. Nam Ry Oſiris riuus eſt, id eſt, Latinè rex Oſiris, non procul Egelido amne, & Oſiricella prædium olim conuentus noſtri in Horchia, & contractus eiuſdem conuentus ſeruant, adhuc perſeuerant Apoitus, id eſt, Taurus Iuppiter inſtar templi, & eius oppidum fere deletum Eantho Apoitus vulgò dictum, à ſuo & conſobrinæ vocabulis, integra nomina perſeuerant. Ateia, id eſt, Taurina aqua Vetuloniam & para Tuſſam diuidit. Haud procul tota regio incorrupta prolatione adhuc Sais Xantho dicitur. Neque tamen mirandum eſt, ſi in Italiam venit Oſiris Iuppiter Iuſtus cum Sais Xantho Muſa & Hercule Aegyptio & diis Aegyptiis, in quã pater eius Saturnus veniens regnauit, vt ſupra explanauimus, & Iſis eius cõiunx frugifera, legifera, longè poſt ad nuptias Iaſij è Libya conceſsit, & antea vſos glande Volturrenos, nunc Viterbenſes, docuit molere atque panes conficere, vt in præmiſsis demonſtrauimus. Ergo non ſomniaui vti

ſomniantes exiſtimabant, dum in propoſi- A
tionibus meis dicerem Viterbum eſſe pri-
mam regiamq́; ſub Iano aureo ſeculo vr-
bem Italiæ, & patriam deorũ, in qua con-
uiuati epulatiq́; fuerunt omnes ferè dei
atque deæ Italiæ & Aegyptij, pluraq́; ſibi B
tribuiſſet Græcia mendax in hiſtoria, quæ
geſta ſunt in Italia & Fano regio Voltur-
næ, & Aegypto ac Libya. Sed de his in hi-
ſtoria Etruſca & commentariis, copioſius
traditur. C

SEPTIMO Quæritur, quali ſcriptura
ſit exciſa hæc Oſiriana columna, & quis or-
do, & ſignificata. Reſpõdetur quòd hæc ta-
bula continet tres literas ſacras Oſiridis &
vnam Sais Xantho. Secundo continet lite- D
ras ſacras gigantum opprimentiũ impe-
rium Italiæ & Italicorũ euocantium, & fe-
ſtinantis auxilij. Tertia literas ſacras com-
poſitæ ac liberatæ Italiæ. Tres autẽ literæ
ſacræ Oſiridis ſunt, vna vniuerſalis impe- E
rij iuſti, alia peregrinationis in Vetulonia,
cum ſocietate Sais & Xantho. Tertia cum
inſigni ſibi & Cereri Iſidi coniugi cõmuni.
Signũ autem imperij iuſti & truncus inſtar
ſceptri & in ſummitate rami circumuo- F
luti inſtar oculi, vt ſupra expoſuimus. Vnũ
autem ſceptrũ vnius partis imperiũ in or-
be ſignificat. Ergo plura ſceptra, pluriũ in

orbe

A orbe partium. Cæterùm in trunco huius arboris ab imo vſque ad ſummum plura ſceptra conſurgunt, finientia in circulo ocu lari ramorum. Ergo vniuerſale in orbe Oſi ridis imperium ſignificat. Secunda litera B ſacra Oſiridis eſt caput, facie dextra ſemi-crinita, quæ illum in profectione exiſten-tem ſignificat & peregrinantem, vt ſupra probauimus. Hic autem extra atque ſupra arborem à ſiniſtris eſt caput viri ſemifacie C crinita. Quare Oſirim in peregrinatione atq; profectione & extra Italiam ſignificat. Tertia eius litera ſacra eſt Calathus, in quo conſiſtunt pulli. Quare quòd pullos ipſos Italíæque viros docuit ſcilicet frugi-D feram artem demonſtrat. Litera ſacra Mu-ſæ Aegyptiæ, eſt caput Nymphæ ſemifa-cie, à dextris ſupra arborem. Ea & Oſiris ſe ſe mutuò aſpiciunt, quod ad ſocietatem ſpe ctat. Hęc igitur quoniam continet Oſirim, E vt probauimus in pręmiſsis, neceſſariò eſt tabula Oſiriana, & ſic legitur hæc prima pars. Sum Oſiris rex Iuppiter iuſtus, qui vniuerſo imperaui orbi, & profectus cum muſis præcipuè Sais Xantho prope Ita-F liam veni, ſcilicet ad fontes Danubij, vt Be-roſus & Diodorus ſcribunt. Hactenus de primis literis ſacris, ſignificantibus ad vn-guem Oſiridē in profectione haud procul

ab Italia exiſtentem. Nunc de euocatione A
eius cõtra gigantes, tres ſacrę effigies ſunt.
Serpens aut Crocodilus Draco iam initia
ſceptri occupans vnà. Draco malum ſignificat, vt Diodorus in quarto libro dicit. Ergo quoniam hoc malum in ſceptro eſt, vtique B
tyrannos occupantes Italiæ imperium
portẽdit. Aues in proprio nido aperto ore,
ſunt ſecunda effigies. Proprius nidus propriam patriã ſignificat, & os apertum clamorem & vocationem atque locutionem C
annotat, vt ait Xenophon. Sunt autem duo
nidi alter à dextris alter à ſiniſtris. Ergo
aues iſtæ clamantes in proprio nido ſunt
Itali euocantes & implorantes auxilium
Oſiridis, ab vtraque parte Italiæ, ſcilicet D
ab alpibus & Iſtria vnde oritur Italia, &
ab Apulia vnde finiri incipit. Tertia ſacra
effigies, ſunt duo accipitres ad pullos clamantes, conciti aduolantes. Accipiter præcipuè aduolans, celeritatem ſignificat, vt E
exponit Diodorus in tertio libro. Quare
celerẽ ſuccurſum Italiæ clamantibus miſſum ſignificat. Et quia alter accipiter à
dextris alter à ſiniſtris aduolant, duo exercitus contra Gigantes miſſos demonſtrat. F
Alterum quidem à Brunduſio cui præfuit
accipiter Hercules, qui teſte Diodoro in
quinto libro illos deuicit in Veſuuia Phlegrea

A grea Campaniæ. Alterum verò ab Alpi-
bus,cui præfuit Oſiris accipiter,qui teſte
Beroſo illos fudit in Phlegrea Iſtrię. Vtér-
que verò,vti Beroſus inſinuat in quinto,&
Diodorus in ſexto.Gigantes vbi ſedes eis
B erat in campo Cymeo tertia Italiæ Phle-
grea,à fronte & à tergo iuuantibus Italis
adorti,tertio prælio ſuperauerunt,& Ita-
liam compoſuerunt.Quamobrem vti ſa-
cræ effigies ſignificant,& prædicti autho-
C res indicant,ita legendæ ſunt hæ tres lite-
ræ.Sum Oſiris rex,qui euocatus ab Italis
contra oppreſſores Italici imperij feſtinus
occurri,oppreſſoréſque à duabus partibus
Italiæ aggreſſus deuici,déque illis trium-
D phaui.Quid verò poſt liberatam Italiam,
illis ſupradictis x.annis Italos docuerit,re-
ſiduæ ſacra effigies indicant. Si ſceptra &
oculum rectè ſpectamus,arbor eſt quercus
putata,habens aliquot glandes,& duo nidi
E duo calathi ſunt non nidi. Docuit ergo pu-
tare arbores & granum poſt araturam ſe-
rere,ac metere,ea ætate qua glande veſce-
bantur.Non tamen adhuc molere & panes
conficere eos docuit,quoniam longè poſt,
F Iſis eius ſoror & coniunx hæc adinuenit &
docuit,vt ſupra expoſuimus.Ab imo arbo-
ris ſequens ſacra effigies oritur vitis volu-
mine ſuo circulari totam arborem & ſpa-

cium occupans vuarum pendentiũ plena. A
Hæc ſignificãt quę docuit, palis adiungere
vitem, & vinũ conficere, vt Diodorus Sicu-
lus in primo libro aſſerit, Vnde, vt ibi ait,
in columna Aegyptia ſacris literis ita le-
gitur. Sum Oſiris qui vniuerſum peragra- B
ui orbem, nec fuit in orbe locus quem non
adiuerim, docens ea quorum inuentor fui.
Quæ verò inuenerit, Tibullus his verſibus
refert.

Primus aratra manu ſolerti fecit Oſiris, C
Et teneram ferro ſollicitauit humum.
Primus inexpertæ commiſit ſemina terræ,
Pomaq́; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit primus palis adiungere vitem,
Et teneram dura cædere falce comam. D

Vltimæ in hac tabula ſacræ effigies ſunt
duo accipitres quieti, cuſtodientes arborẽ
& vitem, atq; vuas hincinde. Ergo quoniã
accipitres aduolantes ſignificarunt duos
duces, bello adiuuantes imperium Italiæ, E
vtique & hi quieti cuſtodientes ſignificant
duos duces, ab Oſiri præfectos ad cuſtodiẽ-
dum Italiam hincinde mari terráque. Hi
autem, vt Beroſus eſt author, fuerunt Le-
ſtrygon & Phorcus. Oſiridis nepotes ex fi- F
lio Neptuno Aegyptio, quorum Leſtrygõ
(vt ait) Vetuloniæ Larthes. Phorcus verò
portitor coloniarũ & maris dominus exti-

A tit vti etiã in hiſtoria Etruſca cõſcripſimus.
Itaq; hæ vltimæ effigies ita leguntur. Sum
Oſiris,qui docui Italos arare,ſerere, puta-
re,vinitare,vindemiare,& vinum confice-
re,& eis duos reliqui cuſtodes imperij ma-
B ri & terra nepotes meos. Quo verò tempo-
re hæc tabella fuerit exciſa patet quòd pri-
mùm ſub Oſiride. An verò hæc illa ſit,an ei
vetuſtate labenti,ad eius exemplar ſuffe-
cta,nondum compertum habemus. Exiſti-
C mamus tamen eandem permanere.
Sed quiſque opinetur vt volet.
Sat eſt infallibiliter hanc
tenere Oſirim & eius
in Italia expe-
D ditionem.

*

Finiuntur inſtitutiones iuuentutis Etruſcæ.

INDEX

Prioris Tomi

Inſignium rerum antea prætermiſſarum acceſsione cumulatus ac ordine conſequenti diſpoſitus.

A

AB Adam literæ, & ſciẽtiæ 69.d
Abantum oppidum 326.e
Abas Toruus, & Tuſcus ibidem
Aborigines 170.e
Abotynum oppidum deletum 112.b
Abotynus 104.d
Abrahæ ætas 197.c
Abrahæ ortus 442.c
Abrahæ repromiſsiones 444.a
Abraham Chaldæus origine 44.b
Abyſſus idẽ quod Chaos, & Hyle 61.b
Academia prima 40 a
Acat vrbs 44.d
Aciulnus augur 307.d
Adam Chaldæos docuit Aſtronomiam, & literas 383.a
Aduenæ 120.e
Adulas 96.e
Aegialeus Achaiæ Rex 245.f
Aegypti nomina 319.c
Aeneæ proſapia 294.e
Aeneæ in Italiam ad-

uentius 351.c
Aequiuoca quæ dicãtur 10.e
Aequiuocorum diſtinctio 466.b
Aetatum variæ determinationes 17.a
Aetates diu viuentium 198 e
Aetatis aureæ tẽp⁹ 57.f
Aetatis ſpacium 212.e
Agathyrſus 104
Aiſtulphus Dux Beneuentanus 562.d
Alan 96
Alba 88.a
Alba pro faſcibus imperij 88.a.174.c
Alba Syluius 356.a
Albanus mons 341.e
Albina 88.a
Albanaes 96
Alcion fluentum 533.e
Alemãnorum clamor in prælio 284.d
Alemannus fluuius Germaniæ 188.d
Alexãder PP.VI. 334.e
Alexia ab Hercule condita 263.b
Allobrox 308.e
Alſea, & Alſeta vrbs 264.a
Altadis Philoſo. 270.e
Altetũ oppidum 282.b
Alteus Tuſcus Italiæ Rex ibidem.a
Althia arx ibidem.c
Amazones templũ Dianæ ſuccenderunt 353.a
Amerina prædia 533.e
Amn⁹ faunigena 322.b
Ammon 102
Amyntas Aſſyriorũ rex 320.b
Anameon 103
Anca 275.b
Ancil⁹ Sthelene⁹ vineis excolẽdis præſtãs 124 c
Andromada 100
Anguillaria regio 559 e
A Nino Græci hiſtoriã inchoarunt 1.c
Anitinus, & Anitiẽſis regio Tuſca 112.a
Annalium fides penes ſacerdotes 53.a
Annalium quatuor Monarch

chiarum autores 423.d
Anni varia apud diuerſos ſpacia 58.c
Anni Iberici & Hiſpanici ibidem
Annus diuerſus 17.b
Annus magnus 77.e
Annum confusè acceperunt Aegyptij 18 e
Antheus 590.d
Antiochi plures 417.a
Anthropophagia 70.e
Anubis 235.b
Apenin⁹ varia diuerſis locis habet nomina 214 d
Aphæreſis in nominibus proprijs peculiaris Hebræis & vulgaribus linguis 38 b
Apteras Cretenſiũ Saturnus 14.b
Arabas nunc dici, quos olim Hyarbas 206.f
Arabiæ tres 138.c
Arabs 102
Aramæa 86.c
Aramæus, eiusq; poſteritas 96
Ararat idem quod Araxis 84.a
Arat vrbs 44.d.49.e
Araxa priſca fœmina ſemiuipera 105 e
Araxa regina priſca 94
Araxes fluuius 84.b
Arba Hebron 40.f
Arbea, nõ Ardea 477.e
Arbores pro templis, & numinibus 92.f
Arca Noæ quãdo facta 78.d
Arcennũ oppidũ 205.b
Archadius 103.d
Archedina 46.e
Archedini 50 a
Archilochus Homeri cõtemporaneus 9.c
Archilochus quo tẽpore vixerit 1.a
Archilochi edendæ epitomes de temporibus cauſæ ibidem
Archilochi fides in hiſtoria 9.c
Aretia 128.c
Aretia terra 121.d
Aretia vnde dicta 231.c
Aretiũ cõdidit Ianus 128

Aretini populi 312.a
Argonautæ fuerunt Piratæ 342.d
Ariſtotel. carpitur 67.b
Arius Bab. Rex 202.b
Armatritis 226.c
Armonia 104
Arnus fluuius 268.c
Arpaxeus eiusq; poſteritas 96
Artaxerxes idem quòd maxim⁹ bellator 221.f
Arthes à Scythis Perſianis dicebatur rex 223.b
Arunci populi 208.b
Arũtini po. triplices 538
Aruntius 103
Aſcalon vrbs 36 c
Aſcanius 100
Aſdoniarum reparatio 576.e
Aſſar Adon Rex Aſſyriorum 369.e
Aſſur 99.d
Aſſyriæ Monarchiæ partitio inter Perſas, & Medos 366.e
Aſſyrius 96
Aſſyrius Iouis Beli filius 156.c
Aſſyrius dictus Ninus à quo Aſſyrij 11.c
Aſtures, Domini equeſtres 344.e
Aſtan 104
Aſterius Cretenſis 321.e
Aſteropus mons 534.a
Aſtrolabium 24.c
Aſtronomia laterculis inſcripta 68.e
Atalanta 226.c
Atho 104
Athus poſteritas 104
Atlas Italus 453.c
Atlas Kytin idẽ 283 d
Atlantes tres 29.a
Atos 310.b
Atriæ Tuſcorum 87.f
Attalus 100
Atu caſtratur 314.d
Auentinus collis 526.b
Augures Hetruſci 307.d
Auguſta Veſſoniũ 340.d
Aurun⁹ et Auruns 207
Auſitules qui. Vſitides 213.b
Auſon 96. & 212.c
Auſones populi 212.c

Auſones ante Troianum excidium 213.a
Autores in Chronographia qui recipiēdi, 361.c
Azalus 96

B

Babel 44.d
Babylonia Tetrapolis 150.a
Babyloniam ædificauit Saturnus 134.d
Babylonia regnum regnorum 132.e
Babyloniæ fundatio, & tēpus initij regni 148.c
Bætica deliciarum hortus 227.e
Bætis fluuij vires 227.e
Bætus 227.a
Baleus 221.e
Banno 96
Bannonia Pannonia Vngaria 141.d
Barachias cognominatus Zorobabel 410.e
Barbarorū hiſtoria certa 2 c
Barbari *Græcis antiquiores* 65.a
Barbari primi ſcriptores 27.d
Barcenum oppidū 205.e
Barcosban 419.a
Bardica ſecta 211.d
Bardus 101
Baris mons 4.c
Bartholomeus Berardi miles Viterbēſis 220.e
Barihobriga Ratiſpona 206.a
Baryton Alemānorum clamor in prælio 284.e
Barzanes Sabatij filius 179.a
Baſternæ Germani populi 139.e
Beligius à quo Belgæ 297.a
Belus Iupiter 3.d
Ben Merodach Rex Aſſyriorum 369.f
Ben Cosban Antichriſtus 419 f
Benedictio Noë 119.b
Beroſus cur opus ſuum vſq; ad Dardaniā conditam protulerit 316.a
Beroſi vita 53.c

Bercſi deflorationē vnde habuerit Annius 118.b
Betus Hiſpa. rex 443.b
Blaſcon 104
Blaſconis mons 288.b
Blondi error 546.f
Bechti Pomaſi quid 478.c
Bodina dictus Eridan⁹ 229.c
Borgiana domus Valentiæ 460.e
Borgiana familia 334.d
Boriſcus amnis 140.a
Boſſinenſes 141 d
Braccianum corruptè quod Phrygianū 205.b
Bricola idem quod caſtellum 445.b
Brigātes Ger. po. 206.a
Brygi Hiſp. pop. 205.a
Brygianum opp. 205 b
Brygos Hiſpan. populos Phrygios in Aſia condidiſſe 445.f
Brygum 205.b
Brygus Hiſp rex 96
Burgūdiones Germaniæ populi 139.c

C

CAc⁹ Celtiber, à quo mōs Cacus 462.a
Caci mors 260.d
Cadmi plures 34.b
Cadmi ætas 322.e
Cadmi vltimi 51.e
Cadmus literas in Græciam̄ attulit 7.e
Caduta di ſale Vmbrone 82.f
Cæculus Aboriginū rex
Cæſar humana diuinis commiſcuit 234.d
Calanne vrbs 44.d
Caldanus amnis Volturrenæ 500.d
Cale vrbs 49.f
Calenus Olenus 182.e
Calixtus PP. III. 334.d
Calliroa vrbs Corſica 356.b
Caluellum oppid. 576 a
Caluellus mons 576 a
Calumba 47.b
Cam eiusq́; poſteritas 102
Cam cognomina 125.b
Cam terra, quæ & Aegyptus 108.a

Camer

Camerena vrbs 148.e
Cameſena dicta Italia 150.f
Cameſes impius 172.d
Cameſes apud Aegyptios eſt prim⁹ Saturn⁹ 14.a
Camillarij ſenes & Secretarij 539.a
Camillus quid 171.a
Cana 102
Canaan terra, gentilibus Phœnicia 40.d
Capena oppidum 526.d
Capua vnde dicta 338.a
Carcarellæ opp. 561.a
Cardo nomen vnde habeat originem 204.b
Carniſus fons 177.e
Caſentini pro Cluſentinis 223.a
Casleus, à quo Cappadoces 103
Caſperula 228.f
Caſpij montes altiſſimi 85.a
Caſtellum in vexillo ſtatuit ſibi Brygus rex 445.b
Caſtrum Chiora 469.e
Caſtrum nouum multiplex 211.c
Catinni Germaniæ populi 139.e
Catonis vaticiniũ 97.d
Catti Germaniæ po. 139.e
Celeno oppidum 100
Celeres populi 559.c
Celtarum nomen ſæpe variatum 271.e
Celtes 101
Celtus 248.a
Cephus 100
Cercina regio 533.c
Ceres docuit molere, ac panes conficere 137.b
Ceres vnde dicta frugifera & Panifera 541.b
Ceruiſiam conficere docuit Oſiris
Cetym regio 529.f
Chaldæi in Aſtronomia principes 54.c
Chaldæi Aſſyrij & Sacerdotis Aegyptij dignitas eadem 53.d
Chaldæorum error 381.a
Chaldæorũ veritas 64.b
Chaos Noë cognomẽ 88.e

Chaos quid 88.f
Chem 75.c
Chem Eſeuus, id eſt, infamis 122.e
Chem Myn ciuitas 123.a
Chem Zoroaſt Noë filius 122.a
Chemmenitæ 123.a
Cheruſi Germ. pop. 139.e
Chriſti genealogia 372.f
Chronographi qui recipiendi & non 363.a
Chryſeus idem qui Deabus 114.d
Chyriat Arba vrbs 37.c
Claues Noë, religio, & fœlicitas 121.c
Cluſentinum 210.f
Cocleanum 193.e
Coctiles Laterculi inſcripti à primis temporibus 153.c
Cœli in genealogia Deorum qui dicantur 11.a
Cœlo cecidiſſe quid 11.d
Cœlus primus in terris imperiũ ſummũ habuit
Cœlus quis fuerit 11.c
Cœlus Phyſicam & Magiã naturalem docuit 146.a
Coloniæ primæ Italiæ 132.b
Columba Babyloniæ inſigne 37.a
Columbæ gladius 186.f
Columna Oſiridis 132
Columna Semiramidis 58.a
Comera vallis 551.a
Comeri populi 137.e
Comerus Gallus 100
Comerſan 151.a
Concubinarum filij in hæreditate paterna nõ ſuccedunt 393.d
Conflagrationum cauſæ 218.e
Conuenæ 170.e
Conſtellationum genera quatuor 302.d
Conſutius Noæ cognomẽ 90.a
Conteſtani populi 225.c
Coryban 104
Coris Quiris & Cures idem 189.d
Coriti, & Iaſij regia Vol

turna 534.f
Cornetum vrbs 307.b
Corſica inſula 356.a
Crana 94.a
Crana & Cran⁹ 204.b
Crana Helerna 164.a
Cranaus 94
Cranichēſis regio 204.a
Craniſa pars Vetuloniæ à qua Craniſus fons 203.f
Crepida 242.b
Crepidæ ſacræ inſula 243.b
Cun Ichium 182.b
Cupranica oppidum nūc Capranica 209.e
Cur 102
Curetum poſteritas 102
Curi Chyanum 193.d
Curis, qui & Sipus 104
Curitis pater Anitium 103.
Curitus ibidem
Cybelaria prædia 112.b
Cybelariæ tabellæ 520.c
Cybeles Thuſca primò fuit, quàm Dardana 537.d
Cybelis mons in Thuſcia 537.c
Cybeles cur turritæ dicantur 231.e
Cybeles quinque 313.e
Cyclopes 71.a
Cydnus 103
Cymba 277 a
Cymbri Germani populi 139.d
Cymea, Cymella, & Cyminia 220.b
Cyminius lacus ab Hercule factus 171.a

D

DAcus 96
Dagon 186.c
Dagon Venerem Hebræi vocant 36.d
Dalmadan 96
Dalmatia 141.f
Danubius cum in Illyricum venit Iſter dicitur 140.f
Dardania quo tempore condita 543.a
Dardanus & Iaſius Priſci 51.f
Dardanus Thuſcus 9.e

Dardanus Samothrax 9.d
Dardani cōtētio 304.a
Dauid edictū ſtatuit vt iuniores regno ſuccederent 391.d
Deabus cognomine Getus 102
De cœlo lapſi 11.d
Dedania regio corrupte Dardania 141.d
Defloratio pro Epitome 55.d
Demi atus vicus 282.a
Deos ſuos antiquos Hetruſci nunquam mutauerunt 177.c
Deos parietibus non cōtineri 250.c
Deſolationis anni 408.c
Deſyderi9 Hetruriæ rex 563.b
Deſyderij Hypocriſis, & impietas 567.a
Deucalion 305.a
Deucalionis ætas 57.c
Deus regi9 Vadimō 47.f
Deus & Natura neceſſitati non deeſt 177.e
Diclas 96
Dicliotæ 142.a
Dieſpiter 466.e
Dij qui 89.e
Diluuia quinque 31.a
Dil. primum 28.b
Dil. ſecundum 28.f
Dil. tertium 30.b
Dil. quartum 30.d
Dil. quintum 31.b
Diluuium primum fuit nouimeſtre 78.e
Diluuium magnū 63.b
Diluuij præcognitio 74
Diluuium Niliacū Atticum Theſſalicū Pharonicum 56.a
Diogenis Laërtij error 152.d
Dionyſius Libycus ex Rhea genitus 102
Dircetes Semiramis dicta 186.a
Diſtributio partiū orbis per Noam 135.f
Diua vnde deriu. 166.e
Diuiſio orbis terr. 129.c
Dodoneus 100
Draco paſtor 959

Drepa

Drepanum littus curuum 463.b
Dryiades 101
Dubal vrbs 21.e
Dynaſtiæ Aegypt. 108
Dyris 209.a

E

EAnus dictꝰ Ianꝰ 9
Ecalidꝰ fluuius 551
Eden locus delicioſus 72
Egelidus amnis hodie fiedano 561.e
Egialæus Vetulonus vinitor optimus 124.b
Electraiæ fontanæ 134.d
Electrum vnde appellatum 111.b
Eliſa 100
Eliſij cãpi in Bætica 227
Elyh 375.d
Emathia 142.a
Emathius 103
Enna quid ſignificat 122
Enoch Propheta 69.a
Enoch cur à Deo tranſlatus 74.b
Enos vrbs 72.a
Enotum oppidum 343.e
Epirus 142.b
Epirus Arpaxei filiꝰ 96
Erichtheus Atheniẽſium rex 323.e
Erichthonius 104
Eridanus dux 229.e
Eridanus Phaëtontis filius 103
Erythrus Hiſpaniæ rex 463.f
Eſai, & Eſau, dicitur ignis & incendiũ 218
Eſen quid ſignificat 122
Eſta 127.a
Etruria vrbs 50.e
Etruria Tetrapolis 47.a
Etruria vbi ſit 491.b
Etruriæ ducatus olim qui nũc Patrimonium Eccleſiæ 582.b
Etruſci vnde dicti 175.e
Etruſcorũ religio 578.e
Eturſia 487.c
Euangeliſtarum concordia 426.a
Euilmerodach rex Aſſyriorum 370.b
Euſebij error 5.a
Exquilinus collis dictus ab excubijs 474.e

F

Fabricæ, & armorum inuentio 33.e
Falora deamœrẽtiũ 470
Falucer 471.b
Faluceres 511.a
Faulcampus 507.e
Faula puella ab Hercule Alceo rapta 260.c
Faunus Rex Aboriginum 332.d
Feneſtra oppid. 560.f
Fidius Sabatij cognomen 192.e
Fidius dictus Saturnus 560.b
Figuras dicit Beroſus Genealogiarum arbores 91.a
Filij David 394.b
Flexumines 559.c
Flora Dea florũ 469.d
Florẽtia vnde dicta ibid.
Frãcus Hectoreus 352.d
Fora Vrbs 44.d
Fora Annia 567.d
Forenſes 50.a
Forum 46.f
Foſſam mundum dicebant Romani, Olympum Græci 24.d
Furina Dea 470.f
Fuſta nauigij genus quod Liburnica 277.b

G

Galathes Herculis filius 23.d
Galathea Herculis pellex 100
Galathæ Aſiani 262.b
Galathenæ coloniæ 276.e
Galathes 100
Galathia Herculis tẽpore dicta quæ nũc Gallia 263.a
Galeas Tuſci rates dicũt 26.0
Galeritus Arbanus Lucumo 473.f
Galeras Babylonij rates vocant 26.e
Gallus nomẽ pluriũ originum 150.e
Gallus candidum, & lacteum ſignificat 23.c
Galli qui dicantur 26.e
Galli iiſdem literis vtebãtur quib' Græci 10.a

Galli

Galli Græcis tradiderunt literas. 154.d
Gallorum nomina 271.f
Gallorum origo 194.f
Gallos ante Græcos literas Græciæ, & Aſiæ cõtuliſſe 212.a
Gallis apud Hebræos Vnda eſt & inũdatio 26.c
Gambriuius 234.d
Ganges 137.f
Gemea, & Gemella 220
Gemina facies Iani quid ſignificet 173.e
Genealogia Chriſti 372.a
Genealogiæ interminatæ 428.b
Genus humanum quo Loco cœperit poſt diluuiũ 83.e
Gera 113.d
Geryon à Gera 233.e
Geryon Hiſp. Rex 448.e
Geryon à Galatha Herculis filio interẽptus 263.d
Germallienſes 50.b
Germania quando dici cœpta 139.a
Germania in quinque genera diuiditur 139.c
Germanorum excellentia 95.c
Germanorũ mores 201.d
Germanorum nomina 271.f
Germanorũ origo 194.e
Germanorũ nomen circa tempora Cæſaris cœpit 210.f
Gerũda Hiſp. Vrbs 233.d
Getul. 96
Getus ibidem
Gibraltar mons 443.d
Gigãtes qui dicãtur 71.e
Gigantes ab Oſiride & Hercule Aegyptio perdomiti. 39.a
Glaucus Minois filius 345.c
Gogus pater Gangis 102
Gordieus mons 84.a
Gorgones Amazones 180.c
Gorgonides 240.c
Gorgonidum inſula ibid.
Græcia mendax 51.e
Græciam prius incoluerunt Barbari. 177.b

Græca hiſtoria cur incerta 19.d
Græci vnde fingendi, ac mentiendi occaſionem nacti 29.f
Græcanica leuitas, & nequitia 29.f
Græcorũ diſcrepãtia 65
Græcorũ vanitas in Philoſophia 64.d
Græcorum de Iſide mendacia 187.c
Græcorum hiſtoria de tẽporibus incerta 2.c
Græcorum genus confuſiſſimum 8.e
Græcos ab Aſſyriis & Phœnicibus hiſtoriam mutuaſſe 4.b
Græcos à Gallis literas cõſecutos 194.e
Græcos à Nino incipere hiſtoriam 19.b
Græcos fabulas & errores inueniſſe quæſtus gratia 66.e
Græcos ignoraſſe qui primi reges in orbe fuerint 2.b
Græcos ornatui verborũ potiſſimũ ſtuduiſſe 66.a
Græcis nõ fuiſſe cõpertum qui primi fuerint in orbe reges, niſi ex Barbaris 29.c
Grimoaldus Etruriæ præfectus 563.d
Gulni Ial, id eſt, Corona inuicta 223.a
Guttones Germaniæ populi 139.c
Gymnaſia ſola mitigare humanã ferociã 201.b
Gython. 104

H

HArba id eſt, quatuor 47
Harbanum ibidem.
Haſta pro corona 276.c
Heber 96
Hebron 92.d
Hebron ciuitas Phœnicum 39.c
Hebron quare dicta Tetrapolis 41.c
Hellanicus 96
Hellen dicta Græcia 16
Hercoles Libyus 104

Hercules Deorum nepotes 10.f
Hercules diuerſi 254.a
Herculis caſtrum 569.b
Hercules 94
Hercules vnde ſic dicti 284.c
Herculis nomina 556.c
Hercules Aegyptius 14
Hercules Alceus primus, & maximus Pirata 342.d
Hercules Alemãnus 284
Herculi Alcmenæ filio nomen fuit Alceus cognomen Heraclius 112.d
Hercules Græcus, & Aegyptius 254.a
Hercules in Gallia Alexiam condidit 263.b
Hercules in Italia laboribus perfunctus 269.e
Herculis facinora 449.e
Hercules linũ occidit 342
Herculis Alcei anni 341
Herculis Libyci ort⁹ 256
Herculis templum in Gadibus 113.d
Herculis ſepulchrum ad Gades 273.f
Herculeus collis 47.b
Hermiones Germaniæ populi 105.d
Hermonduri Germaniæ populi 139.e
Herodis regnum 418.c
Herotani populi 225.d
Heſperia vnde dicta 279
Heſperia à Græcis dicitur Hiſpania, & Italia 278.f
Heſperus Hiſpaniæ Rex 452.d
Heſta, & veſta eadem 25.a
Heſtam Aramæi ignem, & flammã vocãt ibid.
Hetruria quaſi Heteroria 428.d
Hetruriæ nomina 272.c
Hieronymus Aegyptius 83.c
Hiſpalis Hiſpaniæ Rex, à quo Hiſpalis vrbs 262.e
Hiſpania, & Heſperia dicta ab Heſpero Rege nõ à ſydere 452.f

Hiſp

Hiſpania primũ non habuit Reges ſed Duces 456.a
Hiſpan. literatura 439 a
Hiſpanos legibus primò formauit Tubal 439.a
Hiſpanorũ origo 440.a
Hiſpanus Hiſpaniæ Rex 451.a
Hiſpa. antiquitas 430.a
Hiſtoriæ Græcæ cõfuſio 8.c
Hiſtoriæ deſcribendæ ſeries 69.f
Homeri octo 523.f
Homeri patria incerta 5.d.e
Homerus literarum corrector 8.a
Homerum diſciplinas in eam formam qua nunc ſunt redegiſſe 19.b
Homerus Argius Muſicus & Geometra 7.c
Homerus Athenienſis legislator 7.c
Homerus Chius Medicus 6.f
Homerus Colophonius Pictor, & ſculptor 7.b
Homerus Cumæus Magus 7.a
Homerus Smyrnæus 7.d
Hummus 94
Hyarbas 210.b
Hyarbæ Aphricæ populi 206.e
Hyas 100
Hyle, Chaos, & Abyſſus idem 379.c
Hymenæus & Alexãder Pſeudapoſtoli 436.c
Hymeneus propagationis Deus. 176.f

I

Iadercolonia 95
Ial 222.e
Iani ſimulachrum Aegyptium 33.e
Iania Paleſtinæ portus 160.f
Ianicula dicta Italia 407.a
Ianiculum 128.e
Ianiculus portus 34.d
Iannina portus 37
Ianua vnde dicta 184.a
Ianua à Iano dicta 204.b

Ianuarum cardines vnde dicti 204.b
Ianus Aramæis ſonat vitifer, aut vinifer 123
Ianus vnde dictus 122.d
Ianus cur Vertumnus 32
Ianus primùm omnium vinum inuenit 32 d
Ianus tanquam rei Ianua 32
Ianus totam tenuit Italiam 172.a
Iani cognomen vnde habuerit Noa 123
Iani epitheta 52.b
Iani mors 197
Iano cur gemina facies 173
Iano nomen fuit Cambo & dignitatis nomẽ Coritus 527.d
Iano rerũ omniũ principia, & fines dicati 32.d
Iapetus eiuſque poteſtas 100
Iapetus 75.e
Iaſius 104
Iaſinellæ thermæ 335
Iaſij plures 297
Iaſij cædis cauſa 552.d
Iaſij mors 543
Iberia dicta Hiſpaniæ pars ab Iberis Caſpijs 442.f
Iberus Hiſpaniæ Rex 442.f
Iberus fluuius 443.a
Idololatria prima 167.b
Iectan 98.b
Ignis è radijs 127.d
Ilex 92.d
Ilus Phrygiæ rex 104
Inca 275.b
Indigetes pro indagatores 82.b
Ingauon 201.c
Ingæuones Germaniæ populi Oceano proximi 139.e
Inſulani 50.a
Inundationes plures fuere 26
Inuus 176.a
Io duæ fuerunt 399.d
Ioakim Pater D. Mariæ 375.d
Ioas trinominis 402.e
Iobus 44 e

Iolaus Herculis nepos 115
Ion 100
Ioppe Hieroſolimæ portus 93.b
Ioppe antiquiſſima omnium vrbium 133.a
Ioſaphat Vallis 45.d
Ioſeph quid ad Chriſti genealogiam 426.e
Ioſephus in temporũ ſupputatione reijcitur 417
Ioſephi laus 414.b
Iones, & Iunones Deorũ filij & filiæ 10.f
Iouis ſtuprum cum Almanthea 163.d
Iſaac ortus 444.d
Iſaac dictus Abrahæ vnigenitus 395.f
Iſis eiuſq; columna 187.a
Iſis vnde dicta frugifera & legifera 541.b
Iſis in Vetulonia 545.b
Iſis annos vixit quingẽtos et triginta nouẽ 301
Iſis ſexcentenaria. 45.c
Iſis Vltrix viri & fratris 253.a
Iſis in germaniam venit 250
Iſraëlitarum origo Chaldæa 44.b
Iſus Deus 214.c
Iſus, & Iſis, Deus, & Dea 214.c
Iſolli comerſana 151.a
Iſter ſiue Iectan Arpactei filius 96
Iſtri fontes 140.e
Iſtæuon 94
Iſtæuones Germaniæ populi 105
Iſtropolis ab Iſtro duce 141.c
Italantides 293.f
Italia inſula 530.b
Italia vnde dicta 587
Italiæ varia, à varijs ducibus nomina 497.a
Italiæ nomina 281.d
Italus Larthes Hetruriæ 528.c
Ital⁹ eiuſq; poſteritas 100
Italus Kytim & Atlas idem 283
Italus regnauit in Volturna 128.b
Iubal 151.b
Iubalda Hiſp. rex 443
Iubelda 195.b

Iudæi à Chaldæis deſcenderunt 44
Iuliani Apoſtatæ de genealogia ſaluatoris blaſphemiæ 372.c
Iunus Rex 214
Iuppiter quis fuerit 14

K

Kytim dicta Italia 529.d
Kytim Atlas, & Italus idem 283

L

Lactantij error 14
Lacus montis Roſuli 547.a
Laomedõtis cædes 259.e
Larial 267.e
Larthes 202.a
Larthes dignitatis vocabulum 329.e
Latinus fauni filius Aboriginum rex 18.e
Latinus Syluius 355.a
Laomedon 104
Legalia præcipiẽtes 430
Lemãnus Celtarũ rex 331
Leo inſigne Herculis 268
Leo dictus Hercules 556
Lex, & quãdo data 389
Libanus mons 72.d
Libyi à Libyo victore dicti 113.b
Libyſcilla regio iuxta Vetuloniam 505.a
Libyſoſona Hi. vrbs 274
Libyſſa dicta Ceres 542
Linguæ lxxij. 43.f
Linguarum, & gẽtium diſtinctio 97.b
Literarum inuẽtores & authores 34.d
Literæ ſacræ quæ dicantur 583.f
Literæ apud Hiſp. Gall. & Germanos circa Nini tempora 21.c
Literæ Aſſyriæ, & Phœnices 34
Literæ in Aegypto repertæ à Memnone 384
Literæ non pro characteribus ſed diſciplinis Aegyptiorum 19
Literæ in Gallia ante Cadmum 169
Literarũ antiquitas 68
Literarũ ſacrarum id eſt

effigierum ſignificationes 594
Literas, & diſciplinas cum primo homine cœpiſſe 384
Lomni 48
Lomnimi, qui & Geryones 102
Lõnimi qui dicãtur 48
Lomnimia 233.e
Longbardi populi 563
Longæ antiquorum vitæ ratio 77.d
Longo 101
Longobardorum tres ducatus 562.e
Longola 513
Longones, & Lyngones 226.d
Lonia quid 114
Lucẽſes ad Pariſios 238
Luceres 471
Lucumo 471
Lucomodia opp. 577
Lucumodij populi 579
Lucumones 322.b
Lucus eſt Senatorum Curia 472.d
Ludouici vnde dicti 284
Lugdunum 284
Lugdus 284
Lukius 578
Luſus Hiſp. Rex 308
Luſitania dicta pars Hiſpaniæ à Luſo 457.c
Luſtrum ſpacium quatuor annorum 9.b
Lycabas 48.c
Lyburnum 250.f
Lycurgi cædes 232.e
Lydus priſcus 103
Lygur 103
Lygures à quo dicti 225.
Lymbus quid 24
Lympus 22.e
Lyræ error. 97

M

Macedo 591
Macedon 235
Macedonia 142.a
Machabæus 414
Machabæorum & Herodis hiſtoria 405.c
Macrobij 198.e
Macrus 94
Maermanum planũ & oppidum 559
Magdet 183.c

Magiſt

Magiſtri, & Magiſtratus 413
Magog 183.c
Magogibi vrbs 101
Magogus 100
Magus 101
Maia 100
Maia, & familia Maienſis 534.a
Maiæ muri 534
Mamitus Babyloniæ Rex 282.b
Manethō Sacerdos Aegyptius 316.e
Manethonis ætas 319
Mannus 94
Maona, & Maonenſes 208
Maont 209
Maria virgo anno xiiij. ætatis peperit Saluatorem 421
Maro Rex 232
Marſias Hetruriæ Larthes quo tempore floruerit 524
Marſus Germanorum Rex 225
Maſeas ſiue Mnaſeas Phœnix Hiſtoricus 83.e
Medus 100
Melchiſedech rex ſalē 44
Mellicola Hiſ. rex 465.a
Mello Moria vorago 46.a
Mercurij triſmegiſti ætas 145
Meſa, eiúſque poſteritas 96
Meſei Liburni 142
Metaſthenes perſa 359.b
Metaſthenes quo tempore floruerit 371
Mineruæ multæ 180.a
Mineruæ vnde dictæ 180.a
Minoes duo 325
Minor quid 418.c
Mizraim qui & Oſiris 103
Mœnibus includi vrbes antiquitus fœmineæ erat timiditatis 179
Mœſij populi 141
Monarchiarum tempora 60.b.c.d
Monopolis Dipolis Tripolis Tetrapolis, qui diſ-

ferant 42.d
Mont 209
Mōt Aurona Regio 209
Morges 100
Moria vrbs 45.d
Moſeus 100
Moyſes errorem de mūdi æternitate ſuſtulit 61.f
Multiplicationis hominum cauſa 119.b
Mūdus cur tam velociter poſt diluuium multiplicatus 118.f
Mundus pro foſſa 24.e
Muſarnus 268.c
Muſarnus collis 557.d
Muſices, lyræ, & inſtrumentorum Lyricorum inuentio 73.d
Myri Adam 117
Myrina Amazonum regina 210

N

NAbugdonoſor dignitatis nomē 411
Nabugdonoſor Rex Aſſyriorum 370
Nabugdonoſor iniuſtè Ioakin carcere clauſit 410
Namnes 101
Nānetes in britānia 340
Natalis locus Cereris, & Proſerpinæ 451.f
Neapolis 46.e
Neapolites 50.a
Neptunus Leſtrygonis pater 103
Neſſa 49.f
Nicea vrbs 356.c
Nili inundatio 29.d
Niniue vrbs 44.d
Niniue ab Aſſyrio condita 14.d
Ninus 166.a
Ninus lingua Aſſyria Iuppiter 23.a
Ninus belli inuētor 166
Ninus ætatem auream vitiauit 58.b
Ninus & Semiramis primi humanā naturā vitiare cœperunt 3.c
Nini plures 23.a
Ninus Babyloniæ fundator 3.d
Noa Gigas 179.e
Noa Aſtrologiæ doctor 120.c
Noa Gigas, & Aſtrologus 78.c

Noa qui & Ianus, & Ogyges 57.b
Noa qui & Ianus in Italiam venit 172.a
Noa poſt diluuiũ gigantes genuit 90.e
Noa coſmographiam docuit 130.f
Noa vrbs 160.e
Noæ cognomina 88.e
Noæ egreſſorium 117.e
Noegla 75.d
Noela 75.c
Noegla & Noela Hiſpaniæ vrbes 171.e
Nomades 247.d
Nomina æquiuoca prius diſtinguẽda quàm definienda 466.e
Nomina tribus ex cauſis gentibus & locis impoſita 144.c
Nominũ rebus perpetuis imponẽdorũ cauſæ 11.f
Noſſa 540.f
Noueſum vrbs 564.c
Nycius feſulanus 356.a
Nyentos 590.b
Nymbrotus 132.e
Nymbrotus apud Babylanos eſt Saturnus 14.d
Nympharum proſapiam cur ab Oceano, & Tethide finxerit Heſiodus in Theogonia 109.b

O

OA augur 307.b
Obalus 96
Obulas ibidem
Oceanus 94
Oceanus Aegypti Dynaſta 380.a
Ochus 102
Ocila mons 4 d
Ocnus Mantuæ conditor 344.c
Oenotria dicta Italia 279.e
Oenotrius Archas 280.e
Ogyges Noa, & Ianus Idem 365.e
Ogyges priſcus 92.e
Ogyges plures 23.b
Ol & vol 382.d
Olda prophetiſſa 45.f
Olympi ſacrãdi ritus 25
Olympus non eſt æquiuocum 23.e

Olympus plura ſignificat 22.d
Olympi plures 245.a
Omberi 24.f
Ombri 26.d
Oppidorum in Latio cōdendorum ritus 25.e
Oram 275.f
Ordinatio regum mundi per Ianum 135.f
Oriona oppidum 533.f
Orithyia 323.e
Orma quid ſignificat 224.a
Oros Iſidis filius 253.a
Orpheus mendax 84.c
Orus 103
Oſcorzo ſerpens 336.f
Oſcus 236.e
Oſiris 232.e
Oſiridis epitheta 244.e
Oſiridis cædes per Typhonem fratrem 252.e
Oſiridis poſteritas 103
Oſiris, & pater eius Saturnus 584.a
Oſiris, & Iſis frugū inuentores 199.a
Oſiris vnde ſic dictus 110.a
Oſiris in Italiam venit 587.c
Oſiris Italiam liberauit à Gigantibus 237.c
Oſiridis cognomina 585.b
Oſiridis comites 590.c
Oſirides effigies 583.c
Oſiridis expeditio 243.e

P

Padus vnde dictus 229.d
Paladuæ 210.b
Palæologa dicta à Conſtantino Viterbū 581.f
Palæologus idem quod Viterbum 417.c
Paleſtina Phœniciæ pars 36.b
Palatinus mons vnde dictus 527.b
Palatua 469.b
Palatua Minerua 136.f
Palatui Hiſp. pop 338.e
Palatyus Hiſ. Rex 461.c
Palenſana 218.e
Palētia Hiſp. vrbs 461.c
Palladium 189.a
Pandora 35.e

Panos vrbs 126.a
Par pro haſta 513.e
Paradiſus terreſtris vbi 72.a.b.c
Paratuſſa regio & pons 269.c
Paris à quo Parhiſij 324.e
Paris rapta Helena ad Prometheum adnauigauit 31.c
Peccata non ſtatim punit deus niſi ſuperadditą obſtinatione 74.c
Pelaſgia dicta Hetruria 272.e
Pellibus ferinis antiqui vtebantur pro armis 566.d
Pellitus dictus Hercules 566.d
Peripatetici in dubio 67
Perſæ Paraſim 513.d
Perſæ Scythæ exules 221.d
Peruſia 213.d
Petreius à quo Paleſtini 103
Peucinus 104
Peucini Germ. pop. 139.e
Phaëton, qui & Pheriton 102
Phaëton quid 217.b
Phaëton in Eridano non ſubmerſus 110.f
Phaëtõtis poſteritas 103
Phaëtontis hiſtoria non fabuloſa 219.b
Phaëtõtæ coloniæ 216.c
Phaleg 98.a
Pharao dignitatis nomẽ 319.b
Pharaones Aegypti Reges dicebantur 319.e
Phariſæi & ſcribæ 431.e
Pharos inſula vbi nunc Alexandria 31.c
Phaſis fl. 84.c
Pherentius 103
Philoſophiæ initium à Barbaris 154.a
Philoſophus habuit chronographiam quatuor monarchiarum orbis 410.f
Philo ex Hebræorũ ſcriptoribus ſolus in hiſtoria temporum ſuſcipi-

tur 409.f
Philonis hiſtoria ab eccleſia ſuſcipitur 411.f
Philonis hiſtoriæ vtilitas 373.e
Phlegræus cãpus 238.a
Phocckius lacus, & oppidum 577.e
Phœnices gigantes Titanibus Aegyptijs priores 38.b
Phœnix, & Cadmus Amyntoris filij 328.a
Phorcus 239.f
Phoronæus Græciæ rex 15
Phoronæi plures 15.b
Phul rex Aſſyriorũ 368
Phut, vel Phuton idem: qui Phaëton 103
Phylarcha 49.a
Picus iunior 339.e
Picus priſcus 308.b
Pipinus priſcus 104
Piſæus tubæ inuentor 356.d
Piſtus Sabatij cognomen 192.e
Pleias 100
Pleiades antiquitus dictæ Cercinæ 533.e
Pleionicus mons 553.a
Plinij error 59.e
Pomœrium quid 24.d
Pomona, & Pomonus, à pomo 478.a
Populonia quaſi puppiũ Phylarcha 49.a
Populus Hetruſcus quatuor partibus conſtabat 519.d
Porcus Neptuni filius 239.b
Potus ex hordeo, & herbis 249.f
Priamus 104
Principes iuſti Dij vocantur in proemio
Priſca Cadmi vxor 7.f
Priſcorum tẽporum deſcriptio 437.a
Prognoſis inundationis 74.f
Prometheus Aegyptius 29.c
Prometheus priſcus 94
Promiſsionis terra 138.e
Proteus Vertumnus, & Vadimon idem 32.b

Proteì plures 32.a
Prutus à quo 94
Prutia 106
Pupinienſis ager Pupini balneæ 354.c
Pypinus Tuſcorum Rex 354.d
Pyrpiniana regio 249.c

Q

Quirites 189.c

R

RAnſius Aegypti Larthes 335.d
Razeneſis regio, & Razenus amnis 203.f
Razenuus 176.b
Reges primi cur Deorũ & ſtellarum nominibus appellati 11.f
Reges nullos ante Cœlũ & Saturnũ fuiſſe 12.e
Reges antiquos nomina ſibi plerunque Deorum vendicaſſe 12.f
Regius Deus Regiæ vrbis numen 48.a
Regni vtilitate, & commodo qui gaudent, etiã communi expenſa bellare debent 401.a
Remus Celtarum Rex, à quo Remenſes 348.b
Reparatio Regiæ Cybeles 554.d
Reſem vrbs 44.d
Reſurrectionem negantes 429.c
Rhea nupſit Hãmoni 171
Rheæ in Theogonia quæ ſint 10.f
Ripheus comeri filius 139
Ritus quid 217.a
Rituales libri 181.f
Roma Itali filia 100
Roma cum Moyſe orta 290.d
Roma inſtaurata 288.d
Roma inſtituta 288.f
Roma Tetrapolis 47.a
Roma vnde caput terrarum dicta 28.d
Roma dicta eſt quæ poſtea Valentia 460.d
Romæ nomina 295.e
Romæ vrbis ſub Romulo diſtinctio 50.a
Romandiſſi 321.f
Romaneſſus 294.b

Romulus ab Hetruria vates aſciuit 24.e
Romus à quo Valentia 333.e
Romus Hiſp. Rex 460.a
Rumulus 472.a
Ryphæus 100
Rys Græcè Latinis fluẽtum eſt 161.c
Ryſpan Panos 161.b

S

S in c 265.f
Saba Thurifer 102
Sabæ Thuriferi poſteritas 102
Sabatia dicta Hetruriæ portio 560.c
Sabatius ſaga 102
Sabatij ſagæ poſteritas 103
Sabatÿ cognomina 192.b
Sabi 87.d
Sabini 87.d
Sabini vnde dicti 192.a
Sabus pater Salelli 103
Sacerdotes Babylonij veræ hiſtoriæ conſeruatores 63.e
Sacerdotes qui 432.c
Sacerdotes olim publici notarij rerũ geſtarum & temporum 361.b
Sacerdotum Babyloniorum probata fides 63.e
Sacerdotũ officia 398.c
Saga quid 88.a
Saga populus 86.d
Sagæ 23.b
Sagũ Padi hoſtiũ 87.e
Saguntum 151.d
Saguntum vrbs à Sagis 168.d
Sais 109.b
Sala 96
Saladæus 66
Sale Noæ 118.c
Salem oppidum 44.e
Sale vmbrona dicta Italia 497.b
Salman Aſſar Rex Aſſyriorum 369.c
Salona 142.a
Samenſes 49.f
Samnienſes ibid.
Samothes Dis 168.f
Samothes eiúſque poſteritas 100
Samothei 152.a

Sam

Samothracia Tetrapolis 419.f
Samus 96
Sancta Maria Sangninaia 559.e
Sanctus quid 87.a
Sanctus à Sanghni deriuatur ibid.
Sandaliothis inſula, quæ Sardinia 241.a
Sangni 86.f
Sangnina opp. 193.b
Sanctus Sabatij cognomen 192.a
Sangninaya amnis, & regio 192.b
Sara Tuſſa 47.b
Sardiniæ inſulæ nomina 241.b
Sardiniani coloni 241.e
Sardus quis 115.a
Sardus Aegyptij Herculis filius 255.f
Sardus Herculis Lybici filius 548.e
Sarmates Iſtri filius abs quo Sarmatæ 140.a
Sarmatæ populi 95,d
Sarron 100
Sarronidæ 200.f
Saturnia quæ priſcis Aurunum 207.f
Saturnia dicta Italia 193.a
Saturni qui dicantur 10.f
Saturni quatuor 167.c
Saturnorum patres vxores primogeniti nepotes 10.f
Saturnus ex quo natus 11.e
Saturnus Aegyptius 162.b
Saturnus auarus 584.c
Saturnus Caſpius qui & Sabatius 166.c
Saturni Caſpij inuenta 191.a
Saturnus Nini auus 3.d
Saubecres 102
Sauromatas Græci vocant quos Latini Sarmatas 140.a
Saus fluuius 141
Sayetta oppidum 559.c
Sceptro pro corona vtebantur veteres 306.f

Scribæ qui 430.f
Scyllæ plures 346.d
Scytha rex primus 143
Scytharũ habitatio 157.e
Scythia Aramea 84.e
Scytharũ antiquitas 86.c
Scythia poſt diluuiũ prima inhabitata. 54.d
Sem ætas poſt diluuium 200.b
Semipater, ſiue Semirex Sabatij cognomẽ 560.b
Semiramis vnde dicta 186.a
Semiramidis colũna 17.e
Senes, & Senatores 412
Seniſsimus familiæ Rex dictus 130.f
Sennaar campus 132.d
Sennaar prouincia 135.a
Sennacherib Rex Aſſyriorum 369.d
Sentinates 576.c
Sepher, Scriptura, & liber 40.c
Septuaginta Seniores 409.e
Sicania vallis 226.f
Sicanus Hiſp. rex 454.f
Siceleus Hiſp. Rex 455.c
Sicorus Hiſp. Rex 285.a
Siculi Romam primi incoluere 285.c
Siculi in Aborigines 306.a
Siculorum duplex genus in Italia 289.e
Siculus Hiſp. Rex 458.b
Sidon Canææ filius 103
Sidones Germaniæ pop. 576.e
Sidones olim qui nunc Poloni 576.e
Sidonia oppidum 577.a
Sinius 103
Sion vrbs 49.f
Soca, & Socar 275.c
Sodomia inceſtus, & brutalitas 71.c
Solomon Dauidi ſucceſſor electus iuſſu diuino 397.d
Soſon 174.c
Spherus 305.a
Succinum in Liguria effodi 111.c
Sueuus Germanorum Rex 249.d

Sueui

Sueni Germ.pop. 159.d
Sueuorum religio 250.b
Suſa perſicũ nomẽ 174.f
Sycorus Hiſ.Rex 454.a
Syluanus Græcis Sebaſtos Pan 214.e
Syluius Poſthumus 353
Syluij Reges Albani 353.d
Sypalis regio & fons 112
Syracuſa vrbs Tetrapolis 46.e
Syriæ denominatio & diuiſio 35.e
Syri à Columbis abſtinent. 36.f

T

TAbulæ Cybellariæ 520.c
Tages, & Tagus 224.a
Tagus Hiſp.Rex 446.c
Talmud inventor quis 432.a
Talmudiſtarum mendacium 197.d
Talmudiſtarum error 79.d
Tanias fluuius 84.c
Tanis vrbs, quæ & Titanis 38.b
Tarceſſij populi 111.e
Tarceſſij campus 244.a
Tarcon 512.a
Tarcon Priſcus 104
Tarcontes tres 323.f
Tarquinæ vrbs 512.e
Tarracon dictus eſt Tubal 151.d
Tarſus 100.
Tegla 369.b
Telchines 156.a
Tempora ante Ninũ 58.b
Temporum, & Regnorũ enumeratio ab Adam, ad Solomonem 385.d
Tempora ante Dardanũ Græcis ignota 316.b
Temporũ priſcorum ſupputatio 437.d
Tentoriorũ inuẽtio 73.d
Terræ diuiſio quãdo facta 130.c
Teſta Hiſp.Rex 325 b
Tetrapoles aut Quadriurbes nobiliſſimæ 44.d
Teutanes Germanorum Rex 278.c
Tharacoa quid. 441.a

Thermæ Caiæ 599.e
Thermarum aquæ piſcoſæ 50.f
Thermodoō fluuius 84.c
Thetis 94
Thracia 142.b
Thracienſes 49.f
Thuſcia dicta Etruria 272 f
Thuſcia vnde 484.c
Thuſciæ Limites 311.d
Thuſci Italiæ populi cur ſic dicti 265.c
Thuſcus Herculis Aegyptij filius 266.f
Thuyſcon Gygas germanos format 21.d
Thynus 96
Thyobum ibid.
Titanes 95
Titanes è terra geniti quare fingantur 90.d
Titanes pro gigantibus Tyranni ibid.
T. Liuij verboſitas, & negligentia 476.e
Togorma 224.b
Toſca loca augurio conſecrata. 267.a
Toſpiades quinquaginta 104
Toſpis regio, & Toſpis Lacus 115.b
Translatio Enoch 74.c
Traſimenus 104
Traſimeni populi 312.a
Trigeminus Geryon 449.a
Triton 102
Triton, & Inſula Tritonidis 136.f
Troia abs quo cōdita 9.e
Troiæ regum annorum ſupputatio 4.a
Trometes campus 58.b
Trometini, & Trometores 558.d
Trometorum planum 558.c
Tros 104
Troſſanum vadū 558.f
Tubal Hiſp. Rex 439.a
Tubal Celtas format 21.e
Tubal non Dubal 168.c
Tubal Bæticæ vrbs 154.b
Tubal Caim 100
Tubam inuenit Piſeus 356.d

Tud

Tudernum 470.c
Turreni aduentus 494.f
Turrhenia dicta Hetruria 272.f
Turrhenorũ laus 357.b
Turrhenus 104
Turrhenũ pelagus 357.c
Turris Babel quãdo ædificata 132.d
Turſena viculus 487.c
Turſes ſunt ædes turritæ 486.a
Tuſca 48.b
Tuſca Nana vrbs diruta 485.b
Tuſcia vnde 483.d
Tuſcanienſes 47.c
Tuſci poſteritas 104
Tuſci id eſt, Pontificij 87
Tuſci vnde dicti 324.e
Tuſſa Nana 47.e
Tuſſus ſiue Tuſcus 104
Tuyſcon Gygas 105.b
Tyberinus Vetuloniæ Regulus 343.a
Tyberis vnde dictus 457
Tybiſca à Tybo Iſtri filio 141.d
Tyke 46.e
Tykenſenſes 50.a
Tyla 103
Typhœus 94
Typhon Aegyptius 152.c
Tyrac 100
Tyraſpolis à Tyras Iapeti filio 141.c
Typhea magna 75.c
Tythea terra omniũ mater 121.d

V

Vadimon, Proteus, & Vertumnus Synonyma 32.b
Vadimon 48.a
Vadus Tuſcanienſis 47.c
Valachia, nunc dicitur quæ antiquis Mœſia 141.c
Valentiæ Hiſpaniæ laus 334.c
Vandalus Germanorum rex 272.b
Vandali Germaniæ populi 139.c
Varruni Germaniæ populi ibidem
Veia 48.f
Veientes 51.c

S

Veitula parua vrbs Vlurdum magna 157.d
Veiuza quid 545.f
Veiuza dicta olim Viterbum 48.d
Vellia 46.f
Vellienſes 50.a
Venetorum origo 230.a
Venetus Phaëtontis filius 103
Ventus Phaëtontis filius 103
Venus Aſcalonia 36.d
Verbum quid 572.d
Vertũnus Ian⁹ omnia vertens, & trãſmutãs 33.a
Vertumnus Deus 26.e
vertumnus vnde dictus 174.d
Veſta 127.b
Veſtæ quæ ſint 10.f
Veſta idem quod flamma 25.a
Veſtæ templum cur non conſecratum 472.f
Vetuletus collis 48.e
Vetulonia, & Veiuza idẽ 545.e
Vetuloniæ conditor 554.f
Vetuloniæ reges 488.f
Vetulonienſes 50.b
Vibennus 330.f
Vicorchiano 576.a
Vicus Horchianus 576.a
Vindelicos à Vandalis prodiiſſe 272.b
Vinum & far magis ad religionem & ſacrificia, quã ad vſum 124 a
Vini inuentio 122.f
Vini primus vſus 123.f
Vinitores optimi 124.d
Vironiſſa 47.d
Viſtula fl. 139.b
Vitæ longitudo quibus, & cur data 77.b
Viterbum vnde dictum 568.a
Viterbũ hodie quod olim Regia Tetrapolis Hetruria 502.a
Viterbum quaſi veterum verbum & Dictatura 413.c
Viterbi etymologia 572
Viterbi Topographia 551
Vites inuenit, & plantauit Noa 121.e